

ציבוריות שעלו על הפרק ביהדות הונגריה כפי שבאו לידי ביטוי ב"תל-תלפיות".

בנו של הקודם, ר' אביגדור ב"ר דוד צבי קאצבורג, ישב בווייצן ועזר לאביו בעריכת ה"תל-תלפיות". לאחר מכן ערך בעצמו כתב-עת תורני מיוחד בסוגו:

נטעי בחורים, מכתב מיועד לשיחות צעירי צאן קדשים... תוכו רצוף דברים יקרים במילי דשמעתא ואגדתא ומילין לחיזוק הדתי דת היהודית. יופיע אי"ה פעמים בחודש... ערוך מאתי אביגדור כ"ץ בלאאמ"ו... דוד צבי קאצבורג נ"י. וואיצען תרס"ד — תרע"ד.

גליין א הופיע בשבט תרס"ד והופיע עד מלחמת העולם הראשונה. מחודש אייר תרע"ב נערך ע"י ר' יהודה ליב פליישר. פרטים נוספים ראה נתנאל קצבורג, ארשת א (תשי"ט), עמ' 291 — 294.

הגענו לאחד מגאוני הזמן ששימש ברבנות בעיירה טאלטשווא: ר' אברהם יצחק ב"ר שמאי גליק. נולד בשנת תקפ"ו בעיירה ווירטש הסמוכה לדברצין, בה ישב אביו והתפרנס ממסחר יוצא דופן, ייצוא עלוקות (לצורך הקזת דם), והיה איש אמיד וירא שמים. טרם היותו בר מצוה למד בישיבת ר' שמעלקא קליין שהיה אז אב"ד באלקאן. אחר כך למד בישיבת ר' יצחק משה פערלס בבוניהאד. בשנת תר"ו נשא לאשה את בתו של ר' ישעיה בנעט אב"ד קאלוב, והיה סמוך על שולחנו שלוש שנים. אחר כך ישב בעיר האלאש ועסק במשק חקלאי בשדה שחכר ובמקביל החזיק ישיבה של כשלושים תלמידים. בעקבות שריפה שפרצה בשדה הפשתים ושטף מים ששטף את השדות האחרים נאלץ לעזוב את האחוזה ונענה לקהילת טאלטשווא להיות לה לרב. שימש בה ברבנות כחמישים שנה. שמו יצא לתהילה בכל המדינה ורבים פנו אליו בשאלותיהם. נפטר ביום ב אייר תרס"ט (1909).

ספר באר יצחק, הוא חיבור על מס' חולין עד גמירא אשר אערכה לעיני... מופלגי התורה ואוהבי הפלפול... אשר טפחתי ורביתי... אברהם יצחק גליק חונה פה ק"ק טאלטשווא... לבוב תרנ"ו 1896. [2], רפח דף.

עם הסכמות ר' יצחק שמעלקיש אב"ד לבוב, ר' זוסמאן סופר אב"ד פאקש, ר' משה הרש פוקס אב"ד גראסווארדיין.

ספר שאלות ותשובות יד יצחק... אשר השבתי בעזר צור ישועתי לשואלי דבר הלכה... מאתי הצעיר אברהם יצחק גליק... חלק א — ג.

חלק א: מיהאליפאלווא תרס"ב. [2], קכ, [4] דף. כולל רסו סימנים.

חלק ב: וואראהל תרס"ה 1905. קכא, [5] דף. כולל רעט סימנים.

חלק ג: סאטמאר תרס"ט 1908. [2], קטז, [6] דף. כולל שמד סימנים.

הרבנים הנזכרים בשלושת החלקים: ר' גרשון ליטש-ראזענבוים אב"ד טאלליא, ר' יהושע ראזנער אב"ד דאדע, ר' ישראל אברהם עדלין אב"ד האלאס, ר' נפתלי סופר דומ"ץ קליינווארדיין, ר' יעקב צבי אב"ד ווירטש, ר' משה פריד אב"ד קאסאן, ר' ישעיה קנאפלער ראב"ד אוהעל, חותנו ר' ישעיה בנעט אב"ד קאלוב, ר' מנחם מענדל אב"ד קעמעטשע, ר' ישעיה בייערן אב"ד פאטאק, ר' חיים פרידלאנדער אב"ד ליסקא, ר' נתן נטע יונגרייז אב"ד טיסא-פירעד, ר' יהושע ברוך רייניץ אב"ד טשעטשעוויטץ (גם באלקאן), ר' צבי הירש פרידמאן אב"ד ליסקא, ר' אשר אנשיל הלוי יונגרייז אב"ד טשענגער, ר' מאיר הלל אב"ד ווירטשע, ר' יהודה מורדן בסיגעט, גיסו ר' בעריש אברהם בנעט אב"ד קאלוב, חתנו ר' יחזקאל בנעט אב"ד וואראהל, בנו ר' מרדכי גליק בדעברעצין, ר' שלמה זלמן עהרנרייך בליסקא (אח"כ אב"ד שאמלוי), ר' שמואל לוי וויינבערגער אב"ד קערעסטור (גם אב"ד ג' באניא), ר' ישראל יהודה דומ"ץ אונגוואר, ר' שמואל דוד הלוי יונגרייז אב"ד פעהער דיארמאט, ר' יוסף ווייס מורה לעדתו בקאסאן, ר' משה הלוי יונגרייז אב"ד קאשוי, ר' צבי הלוי הורוויץ אב"ד הערמאנשטאדט, ר' דוד ליב זאלצער אב"ד הומנא, ר' יעקב שפירא אב"ד טערצאל, ר' שמעון פאלאק אב"ד יעמערנינג, ר' חיים יהודה שלעזינגער מו"צ מעזא-באנד, ר' צבי גוטמאן אב"ד ניר-באטור, ר' מאיר איזראעל אב"ד בילקע, ר' חיים פריד אב"ד סענפעטער, ר' משה גינז אב"ד קערעסטור, הב' יוסף שמעון פאלאק בהערמאנשטאדט (אח"כ עורך כת"ע תורניים בסאטמאר), ר' זוסמאן סופר אב"ד פאקש, ר' חיים זלמן דומ"ץ טאקאי, נכדו ר' ישעיה הלוי יונגרייז (אח"כ אב"ד זערינד), ר' גרשון אברהם אב"ד בערצעל, ר' אברהם בנימין הלוי יונגרייז אב"ד פעהער דיארמאט, ר'

יהונתן בנימין הכהן דומ"ץ סעליש, ר' שמואל בנימין אב"ד פילעק, ר' יהודה צבי בלום בפאטאק כעת אב"ד האנשעוויץ, ר' יוסף הכהן שווארץ במאד (גם בבאניהאד), תלמידו ר' צבי דיק הכהן דומ"ץ אוהעל, ר' יוסף שלמה רייניץ רב החסידים במישקאלץ, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד זשאדאן, ר' חיים צבי עהרנרייך במאד, ר' שלום גאלדענבערג אב"ד סוואליווע, ר' יעקב ג"פ אב"ד גיסונג, ר' שמואל ראזענבערג אב"ד אונסדארף, ר' אליעזר שווארץ דומ"ץ אוהעל, ר' שלום יונג רב בווערבאץ, ר' שמואל זלמן ווייס מו"צ ט' פאלגאר, ר' משה סופר אב"ד טיסא-פירעד, ר' צבי פרידלענדער מורה הוראה במאד, ר' פלך הלוי אב"ד סאנטוב, ר' נתנאל הכהן פריד אב"ד אויווארוש, ר' אלימלך פרידלענדער בארגאפרונד (אח"כ אב"ד שם), ר' חיים דוב גראס אב"ד פעטרוווע, ר' אברהם יעקב רייניץ אב"ד באלקאן, ר' יצחק אייזיק פרידריך חתן האב"ד הומנא (אח"כ אב"ד שם), ר' משה הרש פוקס אב"ד גראסווארדיין, ר' אברהם מענדל מרגליות בשיבת באניהאד (אח"כ אב"ד הערינטש), ר' אהרן משה מאנדלבוים אב"ד מ' וואשארעהעלי, ר' נתן צבי בריסק בן הרב מט' דאדא (אח"כ אב"ד סאלונטא), ר' ישעיה קליינמאן בקערעסטור (אח"כ דומ"ץ סאטמאר), ר' משה טענענבוים אב"ד ווערפעלעט, ר' שמעון ליכטנשטיין בן הרב מקראסנא (אח"כ אב"ד לעכניץ), ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' בנימין פוקס בן הרב מגראסווארדיין (אח"כ אב"ד שם), ר' חיים אפרים דומ"ץ טארנאליא, ר' שמואל עהרנרובער אב"ד טאשנאד, ר' שמעון גאטליב דומ"ץ האלמין, ר' שלום ווידער אב"ד נירעדהאז, ר' אברהם בצלאל אב"ד לעוועלעק, ר' ישראל גאלדמאן מ"מ בגראסווארדיין, ר' זאב דוב הכהן אב"ד טשעטשע, ר' יואל זאב גלאטשטיין חתן הרב דהעלמעץ (אח"כ אב"ד שם), ר' פתחיה קרויז רב במיקאהאז, ר' שלמה יהודה זינגער אב"ד רימאסאמבאט, ר' שמואל גאטליב דומ"ץ שעבעש, ר' חיים צוקער בן הדיין מבערעגסאס, ר' יחזקאל פאנעט אב"ד מ' אויוואר, ר' מתתיהו ראזענבליטה דומ"ץ טערעבעש, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, ר' אברהם שמואל פאנעט חתן הרב מסאבראנץ (אח"כ אב"ד קארלסבורג), ר' מרדכי פריעדמאן אב"ד טעטה, ר' יצחק צבי לעבאוויטש אב"ד נ' קיוועש, ר' יעקב יוסף גינז אב"ד ביסערמין, ר' מרדכי פארהאנד בנייטרא (אח"כ דומ"ץ שם), ר' יעקב סג"ל בייליש אב"ד יאנאשי, ר' אשר אנשיל הלוי

יונגרייז אב"ד פאביאנהאז, ר' יוסף משה מאיר הכהן שטיינער בן הרב מאילאק (אח"כ אב"ד שם), ר' יקותיאל יהודה ראזענבערגער בסטראפקוב (אח"כ אב"ד דיערעש), ר' מאיר שפיטץ פעהער-דיארמאט (אח"כ אב"ד ביסטריץ), ר' אשר אנשיל הלוי יונגרייז אב"ד דינדעש, ר' יעקב יוסף גראס רב ביהכ"נ פולין בפעסט, ר' אברהם חנוך פריעדמאן דומ"ץ סאטמאר, ר' אב"ד מרדכי בריסק דאדא (אח"כ אב"ד טאשנאד), ר' אהרן אויש אב"ד לופעני, ר' שמעון שפירא אב"ד ראדוביץ (בוקאווינא), ר' אשר אנשיל יהודה מיללער חתן הרב מסערענטש (אח"כ אב"ד פעטראזשען), ר' שמואל ר"ב אב"ד יערגן, ר' פנחס ביליטצער אב"ד סערענטש.

ספר באר יצחק על מסכת גיטין... מאת האדם הגדול בענקים גאון הגאונים רבן של ישראל... מרן אברהם יצחק גליק... וזה פרי לימודו במס"נ לפני ה' משנת החמשים וחמש עד שנת הששים לימי חייו... ובראשיתו הקדמה תכיל תולדות... מרן המחבר זי"ע מאת חתנו ומחמד נפשו הגאון... מו"ה יחזקאל בנעט נ"י אבד"ק ס' וואראהל והגליל... חלק א-ב. טאלטשווא תר"ע.

חלק א: פרקים א — ד (עד דף מא). תר"ע 1909. [8], קמה דף; חלק ב: פרקים ד (מדף מא) — ט. תר"ע 1910. [1], קמו — רצו, [4] דף.

בהקדמת ר' יחזקאל בנעט תולדות המחבר ורשימת חיבוריו שהשאיר אחריו.

גם העיירה טאליא זכתה לרב גדול: ר' גרשון ב"ר משה ליב ליטש-רוזנבוים. נולד בשנת תקצ"ז בעיר פרסבורג, בה שימש אביו דיין ומחבר ספרים חשובים. תלמיד מובהק של בעל כתב סופר. משנת תר"ל אב"ד טאליא ובה נפטר ביום י אייר תרס"א (1901). חלק ראשון של ספרו נדפס בחייו:

שאלות ותשובות משיב דברים על ד' חלקי שו"ע. וזה חלק ראשון על דיני שו"ע אורח חיים מכבוד אאמ"ו הרב הגאון המפורסם... מו"ה גרשון ליטש סג"ל ראזענבוים נ"י אבד"ק טאלליא והגליל יע"א. הוצאתו לאור... בנו ותלמידו הק' מאזעס חיים ליטש סג"ל ראזענבוים אבד"ק קליינווארדיין והגליל יע"א. מונקאטש תר"ס 1900. [2], פג דף.

כולל קצ סימנים. עם הסכמות אחי המחבר ר' שמואל ליטש-ראזענבוים אב"ד יערגין, ר' פנחס חיים קליין אב"ד סעליש, ר' ישעיה נייזאטץ אב"ד העלישטאבע. זמן קצר לאחר פטירתו נדפס החלק השני:

שאלות ותשובות משיב דברים... וזה חלק שני על דיני שו"ע יורה דעה... מונקאטש תרס"ב. [3], ח, קא דף.

חלק זה כולל רלב סימנים. בהקדמת ר' מאזעס חיים ליטש-ראזענבוים מתולדות אביו המחבר. עם הסכמות ר' פנחס חיים קליין אב"ד סעליש, ר' אלעזר לעוו אב"ד אונגוואר, ר' שמואל ליטש-ראזענבוים אב"ד יערגן, ר' ישעיה נייזאטץ אב"ד העלישטאבע, ר' זוסמן סופר אב"ד פאקש, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' אליהו דוד ראבינאוויץ-תאומים (האדר"ת) בירושלים. למחבר ולאביו היתה היכרות אישית עם האדר"ת: "אשר אני הפעוט התבסמתי מתורתו בהיותי... בקיץ תרל"ב בצל קורתו". ח הדפים הראשונים כוללים חידושי אגדה בשם "מרחיב גד".

הרבנים הנזכרים בשני הכרכים: אחיו ר' שמואל ליטש-ראזענבוים אב"ד יערגן, ר' זוסמאן סופר אב"ד האלאש (גם פאקש), ר' יעקב יצחק בלום אב"ד סן מיקלאש גדול, ר' יעקב שפירא אב"ד טארצאל, ר' שמואל דוד יונגרייז אב"ד פעהער-דיארמאט, ר' אליהו גויטיין אב"ד העדיעס, ר' דוד לק"ב [ניימאן] דומ"ץ פרעסבורג, ר' איציק ווינער אב"ד אורמין, ר' נפתלי סופר אב"ד פעטשי-חדש, ר' פנחס לינק ראב"ד טאפלשאן, ר' אליהו דוד ראבינאוויץ-תאומים אב"ד ראזנאי ברוסלאנד (גם פאניוועז), החתן ר' ישעיה נייזאטץ (אח"כ אב"ד העלישטאבע), ר' אריה ליבוש ליפשיץ אב"ד סאנטוב, בנו ר' מאזעס חיים ליטש-ראזענבוים אב"ד שאמלוי (גם קליינווארדיין), ר' אברהם יהודה הכהן שווארץ אב"ד בערעגסאס, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' אלעזר לעוו אב"ד אונגוואר, ר' משה ליב הכהן דומ"ץ ניקלשבורג, אביו ר' משה ליב ליטש-ראזענבוים דומ"ץ פרעסבורג, ר' פנחס חיים קליין אב"ד סוליש, ר' נפתלי הכהן שווארץ אב"ד מאד, ר' אברהם אהרן אב"ד פ"ק, ר' יחזקאל רייך אב"ד באנאוויץ, ר' יהודה גראסמאן אב"ד איפאלשאג, ר' שלום אולמאן אב"ד וואיטצען, ר' שלמה דייטש אב"ד איפאלשאג, דודו ר' אברהם ליטש-ראזענבוים בפרעסבורג, ר' יצחק בלאזער אב"ד

פעטערסבורג, חותנו ר' מרדכי שטערן, דודו ר' צבי הערש ליטש-ראזענבוים בסערדאהעלי, ר' אברהם בנימין יונגרייז אב"ד פעהער-דיארמאט, חתן אחותו ר' מתתיהו דושינסקי, ר' שמואל עהרנפעלד אב"ד סיקס, ר' שמעון סופר אב"ד קראקא, ר' גרשון שטערן במאדע (אח"כ אב"ד מ' לודאש), חתנו ר' אברהם יצחק אולמאן, גיסו ר' יצחק אייזיק שטערן דומ"ץ במישקאלץ, ר' רפאל נתן נטע ראבינאוויץ במינכען (בעל דקדוקי סופרים), ר' שלמה ליפמאן וועלדלער אב"ד שענלאנקע, ר' משה פאלאק אב"ד באניהאד, ר' אברהם ליב זינגער רב ומורה במאדערן, ר' שמעון סופר אב"ד ערלוי, ר' שמחה בונם סופר אב"ד פרעסבורג, רבו ר' אברהם שמואל בנימין סופר אב"ד פרעסבורג, ר' חיים מרדכי אדלער רב ומורה במעדיעסעב, חתנו ר' דוד מנחם שווארץ, ר' חיים צבי מאנהיימער אב"ד אונגוואר, ר' יעקב קאפל רייך (אח"כ אב"ד בודאפשט), ר' שלמה הכהן קליין אב"ד זענטא, ר' אפרים וואלף רט"ב אב"ד גראן, ר' יהודה אסאד אב"ד סערדאהעלי, ר' יוסף שאול נאטנזאהן אב"ד לבוב, ר' עקיבא קליין בנייטרא, ר' יעקב טענענבוים אב"ד פוטנאק, ר' ברוך עקפעלד אב"ד טשוס, ר' יעקב אליהו ריוולאן אב"ד ריגא (רוסלאנד), ר' שאול עהרנפעלד אב"ד סיקס, ר' פנחס ביליצער אב"ד סערענטש.

בעיירה טיסא-איגאר שליד טיסא-פירעד שימש ברבנות 45 שנה ר' מנחם ב"ר מיכאל בלייער. נולד באירשא. תלמיד ר' חיים קיצע אב"ד אירשא ושל חתנו ר' יצחק צבי מארגרטן אב"ד אבראני. חתן ר' אליעזר שפיץ אב"ד מעזא-טשאטה. תחילה אב"ד פורוסלו במחוז העוועש ולאחר מכן אב"ד טיסא-איגאר. נפטר בחג השבועות תר"ן (1890).

ספר כבוד הלכנון, כולל דרושים נחמדים... אשר דרש בנועם שיח ומתק שפתים בשבתות ומועדים הרב הגאון... מוהר"ר מנחם בלייער זצוק"ל שה"י אב"ד בק"ק ט. איגאר ומקדם בק"ק פאָראַסלוי. הובא לביה"ד ע"י ה' שלום בלייער בן מו"ה מיכאל אליעזר נ"י נכד המחבר. מונקאטש תרס"ג. [5], עו דף.

בראש הספר כתב היתר-הוראה מאת רבו ר' חיים קיצע, ערב סוכות תר"א. עם הסכמות ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' משה סופר אב"ד

כולל קצ סימנים. עם הסכמות אחי המחבר ר' שמואל ליטש־ראזענבוים אב"ד יערגין, ר' פנחס חיים קליין אב"ד סעליש, ר' ישעיה נייזאטץ אב"ד העלישטאבע. זמן קצר לאחר פטירתו נדפס החלק השני:

שאלות ותשובות משיב דברים... וזה חלק שני על דיני שו"ע יורה דעה... מונקאטש תרס"ב. [3], ח, קא דף.

חלק זה כולל רלב סימנים. בהקדמת ר' מאזעס חיים ליטש־ראזענבוים מתולדות אביו המחבר. עם הסכמות ר' פנחס חיים קליין אב"ד סעליש, ר' אלעזר לעוו אב"ד אונגוואר, ר' שמואל ליטש־ראזענבוים אב"ד יערגין, ר' ישעיה נייזאטץ אב"ד העלישטאבע, ר' זוסמן סופר אב"ד פאקש, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' אליהו דוד ראבינאוויץ־תאומים (האדר"ת) בירושלים. למחבר ולאביו היתה היכרות אישית עם האדר"ת: "אשר אני הפעוט התבסמתי מתורתו בהיותי... בקיץ תרל"ב בצל קורתו". ח הדפים הראשונים כוללים חידושי אגדה בשם "מרחיב גד".

הרבנים הנזכרים בשני הכרכים: אחיו ר' שמואל ליטש־ראזענבוים אב"ד יערגין, ר' זוסמאן סופר אב"ד האלאש (גם פאקש), ר' יעקב יצחק בלוס אב"ד סן מיקלאש גדול, ר' יעקב שפירא אב"ד טארצאל, ר' שמואל דוד יונגרייז אב"ד פעהער־דיארמאט, ר' אליהו גויטיין אב"ד העדיעס, ר' דוד לק"ב [ניימאן] דומ"ץ פרעסבורג, ר' איציק ווינער אב"ד אורמין, ר' נפתלי סופר אב"ד פעטשי־חדש, ר' פנחס לינק ראב"ד טאפלטשאן, ר' אליהו דוד ראבינאוויץ־תאומים אב"ד ראזנאי ברוסלאנד (גם פאניוועז), החתן ר' ישעיה נייזאטץ (אח"כ אב"ד העלישטאבע), ר' אריה ליבוש ליפשיץ אב"ד סאנטוב, בנו ר' מאזעס חיים ליטש־ראזענבוים אב"ד שאמלוי (גם קליינווארדיין), ר' אברהם יהודה הכהן שווארץ אב"ד בערעגסאס, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' אלעזר לעוו אב"ד אונגוואר, ר' משה ליב הכהן דומ"ץ ניקלשבורג, אביו ר' משה ליב ליטש־ראזענבוים דומ"ץ פרעסבורג, ר' פנחס חיים קליין אב"ד סוליש, ר' נפתלי הכהן שווארץ אב"ד מאד, ר' אברהם אהרן אב"ד פ"ק, ר' יחזקאל רייך אב"ד באנאוויץ, ר' יהודה גראסמאן אב"ד איפאלשאג, ר' שלום אולמאן אב"ד וואיטצען, ר' שלמה דייטש אב"ד איפאלשאג, דודו ר' אברהם ליטש־ראזענבוים בפרעסבורג, ר' יצחק בלאזער אב"ד

פעטערסבורג, חותנו ר' מרדכי שטערן, דודו ר' צבי הערש ליטש־ראזענבוים בסערדאהעלי, ר' אברהם בנימין יונגרייז אב"ד פעהער־דיארמאט, חתן אחותו ר' מתתיהו דושינסקי, ר' שמואל עהרנפעלד אב"ד סיקס, ר' שמעון סופר אב"ד קראקא, ר' גרשון שטערן במאדע (אח"כ אב"ד מ' לודאש), חתנו ר' אברהם יצחק אולמאן, גיסו ר' יצחק אייזיק שטערן דומ"ץ במישקאלץ, ר' רפאל נתן נטע ראבינאוויץ במינכען (בעל דקדוקי סופרים), ר' שלמה ליפמאן וועלדלער אב"ד שענלאנקע, ר' משה פאלאק אב"ד באניהאד, ר' אברהם ליב זינגער רב ומורה במאדערן, ר' שמעון סופר אב"ד ערלוי, ר' שמחה בונם סופר אב"ד פרעסבורג, רבו ר' אברהם שמואל בנימין סופר אב"ד פרעסבורג, ר' חיים מרדכי אדלער רב ומורה במעדיעסעב, חתנו ר' דוד מנחם שווארץ, ר' חיים צבי מאנהיימער אב"ד אונגוואר, הב' יעקב קאפל רייך (אח"כ אב"ד בודאפשט), ר' שלמה הכהן קליין אב"ד זענטא, ר' אפרים וואלף רט"ב אב"ד גראן, ר' יהודה אסאד אב"ד סערדאהעלי, ר' יוסף שאול נאטנזאהן אב"ד לבוב, ר' עקיבא קליין בנייטרא, ר' יעקב טענענבוים אב"ד פוטנאק, ר' ברוך עקפעלד אב"ד טשוס, ר' יעקב אליהו ריוולאן אב"ד ריגא (רוסלאנד), ר' שאול עהרנפעלד אב"ד סיקס, ר' פנחס ביליצער אב"ד סערענטש.

בעיירה טיסא־איגאר שליד טיסא־פירעד שימש ברבנות 45 שנה ר' מנחם ב"ר מיכאל בלייער. נולד באירשא. תלמיד ר' חיים קיצע אב"ד אירשא ושל חתנו ר' יצחק צבי מארגרטן אב"ד אבראני. חתן ר' אליעזר שפיץ אב"ד מעזא־טשאטה. תחילה אב"ד פוֹרוסלו במחוז העוועש ולאחר מכן אב"ד טיסא־איגאר. נפטר בחג השבועות תר"ן (1890).

ספר כבוד הלבנון, כולל דרושים נחמדים... אשר דרש בנועם שיח ומתק שפתים בשבתות ומועדים הרב הגאון... מוהר"ר מנחם בלייער זצוק"ל שהי' אב"ד בק"ק ט.־איגאר ומקדם בק"ק פֶּאָרָאָסלוי. הובא לביה"ד ע"י הב' שלום בלייער בן מו"ה מיכאל אליעזר נ"י נכד המחבר. מונקאטש תרס"ג. [5], עוד דף.

בראש הספר כתב היתר־הוראה מאת רבו ר' חיים קיצע, ערב סוכות תר"א. עם הסכמות ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' משה סופר אב"ד

טיסא־פירעד, ר' נתנאל הכהן פריעד אב"ד אויווארוש, ר' יהודה אלטמאן אב"ד טשאטה.

כולל לב דרושים על המועדים. בסוף הספר שני דרושים מחותן המחבר, ר' אליעזר שפיץ. בראש הספר שתי הקדמות מאת נכד המחבר הב' שלום בלייער ומאת בני המחבר, ר' מיכאל אליעזר בלייער, אוילארינצפאלווא; משה יצחק בלייער, נאדאודוואר.

בעיירה טעטה שליך ראב שימש ברבנות ר' מרדכי ב"ר יעקב איש־שלום (פרידמאן). תלמיד בעל שבט סופר ור' קופל רייך. נפטר ביום כז כסלו תרפ"ח (1927). כנראה המחבר היחידי בהונגריה שחיבר ספר על התוספתא:

תוספתות סדר מועד עם פי' תכלת מרדכי, ביאור רחב מבאר כל חמירא... בחסרות ויתירות... בחילופי גרסאות... ופלוגתא דאיכא בין ש"ס בבלי וירושלמי ותוספתא... שיטת הראשונים... מעט מזעיר מדברי האחרונים... סדרתי וחברתי... מרדכי הק' איש שלום [פרידמאן] רב דק"ק טעטה. חלק א—ג. פאקש תרנ"ח—תרס"א.

חלק א: שבת ועירובין. תרנ"ח. י, [1] דף, רמא, [2] עמ'.

עם הסכמות רבו ר' שמחה בונם סופר אב"ד פרעסבורג, ר' זוסמן סופר אב"ד פאקש, רבו ר' קאפל רייך אב"ד בודאפעסט, ר' משה סופר אב"ד טיסא־פירעד, ר' דוד ניימאן ראב"ד פרעסבורג, ר' יצחק שמעלקיש אב"ד לבוב.

חלק ב: פסחים, שקלים, יומא, סוכה. תר"ס. [4], קצא עמ'.

עם הסכמות ר' שלמה הלברשטאם אב"ד באבוב, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד וואיצען.

חלק ג: ביצה, ראש השנה, תענית, מגילה, מועד קטן, חגיגה. תרס"א, ח, קסח עמ'.

עם הסכמות ר' אברהם בנימין קלוגער מבראד, ר' יעקב שניידערס אב"ד ראבא.

בעיירה מעזא־טשאטה שימש ברבנות ר' יהודה ב"ר יצחק אלטמאן. נולד בשנת תרי"ט בעיירה באלקאן.

תלמיד ר' יהושע ברוך רייניץ בעל ה"מכתבים" שהיה אז רב העיירה וכשנתקבל לרבה של טשעטשאוויץ הלך גם התלמיד לשם. בשנת תרמ"ג נשא לאשה את בתו של ר' שרגא צבי טננבוים בעל "נטע שורק" וישב במחיצתו ארבע־עשרה שנה. לאחר פטירת חותנו נבחר למלא את מקומו כאב"ד מ' טשאטה ושימש בה ברבנות כז שנה. נפטר ביום ד אדר תרפ"ג (1923). כאמור בפרק הקודם הדפיס ר' יהודה אלטמאן תשובות בשו"ת נטע שורק. לאחר פטירתו הדפיס בנו את ספריו:

ספר ים של יהודה, אגדה על חמשה חומשי תורה, מועדי השנה ושאר ענינים... כרה במשענתו... כ"ק אבי אדמו"ו הרב הגאון הגדול... מוהר"ר יהודה אלטמאן זצ"ל שהי' אבדק"ק מעזא־טשאטה יע"א... סדרתי והוצאתי אורה... הק' שרגא צבי אלטמאן אבדק"ק מ' טשאטה והגליל... וואיטצען תרפ"ו. [3], קלא דף.

שאלות ותשובות מי יהודה... אשר השיב לשואליו כ"ק ע"ר אדוני אבי מורי... הרב הגאון הגדול... מו"ה יהודה אלטמאן זצ"ל... סדרתי וגם הוספתי עליהם הגהות וחידושים... הק' שמשון אלטמאן אבדק"ק פאקש והגליל. חלק א או"ח. באלקאני תרצ"ד. [9], צד דף.

כולל ק סימנים. בהקדמת ר' שמשון אלטמאן מתולדות המחבר ולאחריה "פתיחה" ובה דברי אגדה.

שאלות ותשובות מי יהודה... על יורה דעה אבן העזר וחושן משפט. מישקאלץ [תש"ג]. [1], ה, קו, [1] דף.

חלק יו"ד כולל קיא סימנים, אה"ע כא סימנים וח"מ י סימנים. הרבנים הנזכרים בשני החלקים: רבו ר' יהושע ברוך רייניץ אב"ד טשעטשאוויץ, בנו ר' שמשון אלטמאן (אח"כ אב"ד סענדרא ופאקש), ר' מנחם סופר אב"ד נ' באיאם (כעת אב"ד מ' וואשארעהלי), ר' ישראל וועלץ אב"ד טיניע (אח"כ דומ"ץ בודאפעסט), ר' מרדכי פארהאנד דומ"ץ נייטרא, תלמידו ר' משה קלאפטער רב בניו יארק, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' אפרים גרינפעלד אב"ד רימאסעטש, ר' יצחק ווייס אב"ד קאדלבורג, ר'

ספר טל חיים והברכה, דתיבת טל עולה כמנין יוד הא ואו הרומו לאבא ואמא וברא כנודע ויצטרף עם דתיבת והברכה שם אמי מו' ע"ה וג' תיבות טל חיים והברכה עולה כמנין משה שם אבי זצ"ל... פרעמישלא תרנ"ח. קיד דף.

למרות הרושם שניתן לקבל מנוסח השער אין הספר עוסק לא בקבלה ולא בחסידות, אלא כולל חידושים על כ-250 סוגיות בש"ס, המסודרים בסדר א"ב. עם הסכמות ר' יחזקאל שרגא הלברשטאם אב"ד שינאווא, ר' יצחק שמעלקיש אב"ד לבוב. ספרו בדרך האגדה הדרוש והחסידות נדפס לאחר פטירתו:

ספר טל חיים על התורה ומועדים. חלק ראשון. מכבוד אדמו"ח דודי הרב הגאון הקדוש מו"ה חיים פריעדלאנדער זצוק"ל... בהרב הגה"צ מו"ה משה זצ"ל אבד"ק קליינווארדיין יצ"ו ממלא מקום חותנו הגאון הקדוש... מו"ה צבי זצוק"ל... אבד"ק ליסקא יע"א. סדרתי והבאתי לבית הדפוס... מנחם מענדל פריעדלאנדער בהגה"צ מורי"י האבדפ"ק בארגאפרונד שליט"א... בעטלען תרס"ט. [5], ד—קו, [1] דף.

עם שתי הקדמות קצרות, אחת מאת בני המחבר, ר' צבי הירש פרידלנדר אב"ד ליסקא ור' יהודה פרידלנדר; והשניה מאת חתן המחבר (ובן אחיו), ר' מנחם מענדל פרידלנדר בן ר' יהודה פרידלנדר אב"ד בורגופרונד. בדף יב ע"א (פרשת חיי שרה) הספד על חמותי הרבנית מ' קריינטשא ע"ה; בדף נה ע"ב (פ' פקודי): הספד מה שאמרתי על הגאון הקדוש אבדק"ק צאנו זצלה"ה. חלק שני על המועדים לא נדפס. עם הסכמות רבות: ר' משה הלברשטאם אב"ד שינאווא, ר' ישראל האגר האדמו"ר מוויז'ניץ, ר' צבי הירש שפירא אב"ד מונקאטש, ר' שלום מרדכי הכהן אב"ד ברעזאן, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' יהודה פרידלאנדער אב"ד בארגאפרונד (אבי המלכה"ד), ר' יחזקאל פאנעט אב"ד דעש, ר' משה גרינוואלד אב"ד חוסט, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' יהודה גרינוואלד אב"ד סאטמאר, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד וואיצען, ר' פנחס חיים קליין אב"ד סוליש, ר' אברהם מנחם שטיינבערגער אב"ד בראדי, ר' אברהם בנימין קלוגער מבראדי, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד.

מאיר ליב פריי אב"ד שוראן, ר' שמחה בונם בלייער אב"ד טאב, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, ר' יהודה סופר אב"ד נ"ס מיקלאש, ר' אברהם ליב טרוטצער אב"ד שאאק־סעליצע, ר' אשר אליקים אב"ד אבראהאם, ר' שמואל זאב אב"ד פילעק, ר' אלימלך פרידלענדער בארגאפרונד (אח"כ אב"ד שם), ר' משה סופר אב"ד טיסא־פירעד, ר' נתן עלבערג אב"ד זגיערו (פולין), ר' יוסף הכהן שווארץ (אח"כ בבניהאד ובגרוסווארדיין), בנו ר' שרגא צבי אלטמאן (אח"כ אב"ד מ' טשאטה), ר' נתנאל הכהן פריעד אב"ד אויווארוש, ר' אשר אנשיל הלוי יונגרייז אב"ד דיאנדיאש, ר' יהודה הכהן קרויס אב"ד יאנקאוויץ, ר' שמואל זנוויל כהנא דומ"ץ מונקאטש, ר' משה וויינבערגער רב דאנשי אונגארן בניו יארק, ר' חיים שלמה מאשקאוויטש (כעת דומ"ץ טאקאי), ר' משה סופר דומ"ץ ערלוי, ר' שלום אברהם אטלאס אב"ד נ' ראצע, ר' שמואל פרייפעלד אב"ד מאדערן, ר' שמעון נייפעלד אב"ד ד' דיאר (כעת ראב"ד מישקאלץ), גיסו ר' משה טענענבוים אב"ד טארנא, ר' חיים אפרים באלאיטי דומ"ץ טארנאליא, ר' יעקב האלצער מ"מ בדעש, ר' אברהם פאלאק דומ"ץ באניהאד, ר' שלום דוב פישל אב"ד ווערפעלעט, ר' שאול בראך אב"ד מאגענדארף, ר' יקותיאל ווייס בטיסא־פירעד, ר' אשר לעמל שפיטצער בפאפא (כעת אב"ד קירכדארף), ר' אשר אנשיל יונגרייז אב"ד מעזא־קאוועשד, גיסו ר' יוסף אשר פאלאק אב"ד ווערפעלעט (התשובה מאת ר' שמשון אלטמאן), ר' שמעיה גוטמאן דומ"ץ דיאסעג, ר' ישעיה קליינמאן דומ"ץ קאוועשד, ר' יצחק צבי יונגרייז אב"ד ניר מעדיעש, ר' אלכסנדר קנעפלער אב"ד סיראק, ר' משה אהרן קרויז אב"ד נ' סאלאק, ר' בצלאל גראסמאן אב"ד ה' טשאבא, ר' זאב וואלף ציטראן אב"ד דאראג, ר' יוסף שלמה רייניץ אב"ד מישקאלץ, ר' שמואל עהרנפעלד אב"ד מ' קיוועשד, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד זשאדאני, ר' יוסף שמעון פאלאק בהערמאנשטאדט (אח"כ בסאטמאר).

בעיירה ליסקא שימש רב ואדמו"ר ר' חיים ב"ר משה פרידלנדר. אביו היה דיין בקליינווארדיין. חתן הצדיק ר' צבי הירש פרידמאן האב"ד והאדמו"ר בליסקא. לאחר פטירתו מילא את מקומו כרב וכאדמו"ר. נפטר ביום ט אייר תרס"ד (1904).

מאיר ליב פרייא אב"ד שוראן, ר' שמחה בונם בלייער אב"ד טאב, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, ר' יהודה סופר אב"ד נ"ס מיקלאש, ר' אברהם ליב טרוטצער אב"ד שאאק-סעליצע, ר' אשר אליקים אב"ד אברהאם, ר' שמואל זאב אב"ד פילעק, ר' אלימלך פרידלענדער בארגאפרונד (אח"כ אב"ד שם), ר' משה סופר אב"ד טיסא-פירעד, ר' נתן עלבערג אב"ד זגיערז (פולין), ר' יוסף הכהן שווארץ (אח"כ בבניהאד ובגרוסווארדיין), בנו ר' שרגא צבי אלטמאן (אח"כ אב"ד מ' טשאטה), ר' נתנאל הכהן פריעד אב"ד אויווארוש, ר' אשר אנשיל הלוי יונגרייז אב"ד דיאנדיאש, ר' יהודה הכהן קרויס אב"ד יאנקאוויץ, ר' שמואל זנוויל כהנא דומ"ץ מונקאטש, ר' משה וויינבערגער רב דאנשי אונגארן בניו יארק, ר' חיים שלמה מאשקאוויטש (כעת דומ"ץ טאקא), ר' משה סופר דומ"ץ ערלוי, ר' שלום אברהם אטלאס אב"ד נ' ראצע, ר' שמואל פרייפלד אב"ד מאדערן, ר' שמעון נייפעלד אב"ד די דיאר (כעת ראב"ד מישקאלץ), גיסו ר' משה טענענבוים אב"ד טארנא, ר' חיים אפרים באלאיטי דומ"ץ טארנאליא, ר' יעקב האלצער מ"מ בדעש, ר' אברהם פאלאק דומ"ץ באניהאד, ר' שלום דוב פישל אב"ד ווערפעלעט, ר' שאול בראך אב"ד מאגענדארף, ר' יקותיאל ווייס בטיסא-פירעד, ר' אשר לעמל שפיטצער בפאפא (כעת אב"ד קירכדארף), ר' אשר אנשיל יונגרייז אב"ד מעזא-קאוועשד, גיסו ר' יוסף אשר פאלאק אב"ד ווערפעלעט (התשובה מאת ר' שמשון אלטמאן), ר' שמעיה גוטמאן דומ"ץ דיאסעג, ר' ישעיה קליינמאן דומ"ץ קאוועשד, ר' יצחק צבי יונגרייז אב"ד ניר מעדיעש, ר' אלכסנדר קנעפלער אב"ד סיראק, ר' משה אהרן קרויז אב"ד נ' סאלאק, ר' בצלאל גראסמאן אב"ד ה' טשאבא, ר' זאב וואלף ציטראן אב"ד דאראג, ר' יוסף שלמה רייניץ אב"ד מישקאלץ, ר' שמואל עהרנפעלד אב"ד מ' קיוועשד, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד זשאדאני, ר' יוסף שמעון פאלאק בהערמאנשטאדט (אח"כ בסאטמאר).

בעיירה ליסקא שימש רב ואדמו"ר ר' חיים ב"ר משה פרידלנדר. אביו היה דיין בקליינווארדיין. חתן הצדיק ר' צבי הירש פרידמאן האב"ד והאדמו"ר בליסקא. לאחר פטירתו מילא את מקומו כרב וכאדמו"ר. נפטר ביום ט אייר תרס"ד (1904).

ספר טל חיים והברכה, דתיבת טל עולה כמנין יוד הא ואו הרומו לאבא ואמא וברא כנודע ויצטרף עם דתיבת והברכה שם אמי מו' ע"ה וג' תיבות טל חיים והברכה עולה כמנין משה שם אבי זצ"ל... פרעמישלא תרנ"ח. קיד דף.

למרות הרושם שניתן לקבל מנוסח השער אין הספר עוסק לא בקבלה ולא בחסידות, אלא כולל חידושים על כ־250 סוגיות בש"ס, המסודרים בסדר א"ב. עם הסכמות ר' יחזקאל שרגא הלברשטאם אב"ד שינאווא, ר' יצחק שמעלקיש אב"ד לכוב. ספרו בדרך האגדה הדרוש והחסידות נדפס לאחר פטירתו:

ספר טל חיים על התורה ומועדים. חלק ראשון. מכבוד אדמו"ר ח' דודי הרב הגאון הקדוש מו"ה חיים פריעדלאנדער זצוק"ל... בהרב הגה"צ מו"ה משה זצ"ל אבד"ק קליינווארדיין יצ"ו ממלא מקום חותנו הגאון הקדוש... מו"ה צבי זצוק"ל... אבד"ק ליסקא יע"א. סדרתיו והבאתי לבית הדפוס... מנחם מענדל פריעדלאנדער בהגה"צ מו"ר"י האבד"ק בארגאפרונד שליט"א... בעטלען תרס"ט. [5], ד — קו, [1] דף.

עם שתי הקדמות קצרות, אחת מאת בני המחבר, ר' צבי הירש פרידלנדר אב"ד ליסקא ור' יהודה פרידלנדר; והשניה מאת חתן המחבר (ובן אחיו), ר' מנחם מענדל פרידלנדר בן ר' יהודה פרידלנדר אב"ד בורגופרונד. בדף יב ע"א (פרשת חיי שרה) הספד על חמותי הרבנית מ' קריינטשא ע"ה; בדף נה ע"ב (פ' פקודי): הספד מה שאמרתי על הגאון הקדוש אבד"ק צאנו זצלה"ה. חלק שני על המועדים לא נדפס. עם הסכמות רבות: ר' משה הלברשטאם אב"ד שינאווא, ר' ישראל האגר האדמו"ר מוויז'ניץ, ר' צבי הירש שפירא אב"ד מונקאטש, ר' שלום מרדכי הכהן אב"ד ברעזאן, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' יהודה פרידלאנדער אב"ד בארגאפרונד (אבי המלכה"ד), ר' יחזקאל פאנעט אב"ד דעש, ר' משה גרינוואלד אב"ד חוסט, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' יהודה גרינוואלד אב"ד סאטמאר, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד וואיצען, ר' פנחס חיים קליין אב"ד סוליש, ר' אברהם מנחם שטיינבערגער אב"ד בראדי, ר' אברהם בנימין קלוגער מבראדי, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד.

בעיירה ה' מאד שימש ברבנות ר' נפתלי ב"ר אברהם יהודה הכהן שווארץ. נולד במאד ביום יד אלול תר"ו. תלמיד אביו בעל קול אריה. לאחר שאשת נעוריו נפטרה במגפה של שנת תרל"ב נשא אשה מאיברווישווה וישב בה כעשר שנים והחזיק בה ישיבה. בשנת תרמ"ד ממלא מקום אביו כאב"ד מאד. נפטר בן חמישים ביום יב כסלו תרנ"ז (1896).

ספר בית נפתלי, כולל שאלות ותשובות לפלפולא וגם להלכה ולמעשה על ארבעה שו"ע... ובפתח הבית ט"ז דרשות נחמדים... מכבוד הרב הגאון הגדול... מו"ה נפתלי הכהן שווארץ זצ"ל בן הרב הגאון האמתי הקדוש... מרן אברהם יהודא הכהן הגדול זצוק"ל האבדק"ק ה'—מאד יע"א שלשה עשר שנים ה' רועה נאמן לעדתו ושם כבוד מנוחתו. הובא לביהד"פ ע"י בן המחבר... פאקש תרנ"ט. [5], כ, צח דף.

עם הקדמה מאת בני המחבר, ר' פנחס זעליג ור' יוסף הכהן שווארץ. כ הדפים הראשונים כוללים טז דרשות. דרשות א"ב נאמרו ביום הגיעו למלא מקום אביו וזו שנאמרה בשבת הראשונה. דרוש ז הוא הספד על אביו. גוף הספר כולל קה סימנים. עם הסכמות ר' יחזקאל שרגא הלברשטאם אב"ד שינאווא, ר' שמואל גינצלער אב"ד אויבערווישווא, ר' שלום מרדכי הכהן אב"ד ברעזאן, ר' יצחק שמעלקיש אב"ד לבוב, ר' אריה ליבוש הורוויץ אב"ד סטריא, ר' צבי הירש שפירא אב"ד מונקאטש, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא. הרבנים הנזכרים: אחיו ר' אהרן הכהן שווארץ בקראקא, בן אחותו ר' שלמה זלמן עהרנרייך בסיקסא (כעת אב"ד בארשאד טשאבא), ר' נתנאל הכהן פריעד בקליינווארדיין (כעת אב"ד באלמאז-אויוארוש), ר' פנחס הלוי ביליצער אב"ד סערענטש, ר' נתן נטע לנדא בבארדיוב (כעת ראב"ד אשפצין), ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים אב"ד סיגעט, גיסו ר' מאיר רייניץ ביאנושי, ר' חיים חזקיה מדיני אב"ד קאראסוב-באזאר, דודו ר' שמואל גינצלער אב"ד אויברווישווא, ר' יששכר בער קאהן דומ"ץ אוהעל (כעת אב"ד סענזשארץ), ר' חיים מרדכי אדלער אב"ד מעדיסיב (כעת אב"ד פאררוי סמוך לענטש), ר' משה שטערן דומ"ץ דראגמארעשט (כעת אב"ד פאליאן רוסקא), בנו ר' יצחק מאיר הכהן

שווארץ בדראגמירעשט, ר' אליעזר דייטש אב"ד האנשאוויטץ (כעת אב"ד באניהאד), ר' צבי הירש כהנא העללער בסיגעט, אביו ר' אברהם יהודה הכהן שווארץ אב"ד בערעגסאס (גם מאד), גיסו ר' אליעזר צוקער בערעגסאס (כעת ראב"ד שם), בנו הב' יוסף הכהן שווארץ, ר' דוד נייאוויטש (חתן דודו ר' שמואל גינצלער), ר' יחזקאל פאנעט באיברווישווא (כעת אב"ד מארוש אויוואר), ר' יוסף אלימלך הכהן דומ"ץ בוסרמין, ר' יוסף שאול נאטנזאהן אב"ד לבוב, ר' אליעזר מאיר שיפמאן דומ"ץ אויבערווישווא, ר' יצחק יוסף הכהן אב"ד סאמאש-אויואר, תלמידו הב' אהרן זילבערשטיין בווייצען (אח"כ אב"ד בעלעד), ר' חיים צבי ווינקלער שהיה אב"ד ראצפערט, וכעת במארגרעטן, ר' יהושע ברוך רייניץ אב"ד טשעטשעוויץ, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' דוד פונק דומ"ץ דוקלא, ר' מאיר ד"ר לעהמאן אב"ד מאיניץ, ר' ישראל מרדכי ארנשטיין אב"ד קערעסטור. בסוף הספר חידושי תורה קצרים מבני המחבר, ר' יצחק מאיר הכהן, ר' מנחם ישעיה הכהן, ר' פנחס זעליג הכהן ומחתן המחבר ר' חיים צבי עהרנרייך.

ספר בית נפתלי עה"ת וגלו' אליו ס' אמרי שפר, דרושי' והספדי'... הכינם וגם חקרים... מו"ה נפתלי הכהן שווארץ זצ"ל... סדרתיו ברוב יגיעי ועמלי... פנחס זעליג הכהן שווארץ בהגאון המחבר צצוק"ל... מונקאטש תרס"ו 1906. [4], קכ דף.

עם הקדמת בן המחבר ר' פנחס זעליג שווארץ. הספר "אמרי שפר" סודר לאחר כל פרשה מפרשיות השבוע. בדף כ ע"א (פרשת ויצא): הספד על ר' אברהם יהודה הכהן שווארץ בעת הקמת המצבה ער"ח אלול תרמ"ד; בדף כא ע"א (פ' וישלח): הספד על ר' יואל צבי ראטה אב"ד חוסט; בדף כט ע"א (פ' בא): הספד על ר' יהושע רוקח אב"ד בעלז, ר' יהודה מודרן מסיגט, ר' זלמן שפיצר אב"ד וויין, ר' יצחק אייזיק פרידמאן אב"ד נירעדהאז, ר' יעקב וויידנפעלד אב"ד הרומילוב; בדף סז ע"א (פ' נשא): הספד על ר' הלל ליכטנשטיין אב"ד קאלאמעא; בדף פד ע"א (פ' קרח): הספד על ר' חיים סופר אב"ד בודאפעסט; בדף פג ע"א (פ' פנחס): הספד על ר' עמרם ישי ביליצער אב"ד סערענטש; בדף פט ע"ב (פ' שופטים): הספד על ר' חיים צבי מאנהיימער אב"ד

אונגוואר ור' שלמה גאנצפריד ראב"ד אונגוואר. עם הסכמות ר' אליעזר צוקער ראב"ד בערעגסאס, ר' צבי הירש שפירא אב"ד מונקאטש, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' משה גרינוואלד אב"ד חוסט, ר' משה הרש פוקס אב"ד גראסווארדיין, ר' יהודה גרינוואלד אב"ד סאטמאר, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד.

ספר שער נפתלי והוא ביאור נפלא... על ספר קדמון אבודרהם... הכינו וגם חקרו כבוד הרב הגאון הגדול... מו"ה נפתלי הכהן שווארץ... סדרתיו והבאתיו לביהד"פ... יוסף הכהן שווארץ... פאקש תרס"ג. [4], מח דף.

זהו ספר ראשון בתוך שלושה ספרים נפתחים. הספר השני הוא "חילוקא דרבנן" מאת הגאון ר' וואלף בוסקוביץ; הספר השלישי הוא "קונטרס יענו בקול", שערך ר' יוסף הכהן שווארץ (ראה לעיל בערך בוניהאד). עם הסכמות ר' מנחם אדלער אב"ד קיצינגען, ר' נתן באמבערגער אב"ד ווירצבורג, ר' סיני שיפפער אב"ד קארלסרוהע (וכן נדפסו שוב ההסכמות של שו"ת בית נפתלי).

זהו ספר ראשון בתוך שלושה ספרים נפתחים. הספר השני הוא "חילוקא דרבנן" מאת הגאון ר' וואלף בוסקוביץ; הספר השלישי הוא "קונטרס יענו בקול", שערך ר' יוסף הכהן שווארץ (ראה לעיל בערך בוניהאד). עם הסכמות ר' מנחם אדלער אב"ד קיצינגען, ר' נתן באמבערגער אב"ד ווירצבורג, ר' סיני שיפפער אב"ד קארלסרוהע (וכן נדפסו שוב ההסכמות של שו"ת בית נפתלי).

בעיר מאקאווא לא מצאנו בתקופה זו אלא מחבר אחד, השוחט ר' יונה זאב ב"ר עקיבא הלוי האלפרט. נולד כנראה בעיר אוהעל. אביו היה חסיד דבוק בר' יצחק אייזיק מזידיטשוב ואילו ר' יונה זאב היה חסיד בעלז. נפטר כנראה בשנות מלחמת העולם הראשונה. ספרו נועד לעמיתיו השוחטים:

ספר מראה ריאה על הלכות וטריפות הריאה... כולל ששה קונטרסים. א' הוא קונטרס בשאלות ותשובות... ב' הוא קונטרס דיני תרתי לריעותות... ג' הוא קונטרס דיני הפסד מרובה... ד' הוא קונטרס דיני עיכוב בדיקות... ה' הוא קונטרס לקוטי הלכות... ו' הוא קונטרס דרך נסיון... הצעיר יונה זאב הלוי בלא"א מו"ה עקיבא זלה"ה שו"ב דפה קהל... מאקאווא יע"א. מונקאטש תרס"ז 1906. [12], קמ דף.

בהקדמתו מספר המחבר משהו על אבותיו ושביחיהם. עם הסכמות ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' יהודה גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, ר' שאול ראזענבערג אב"ד

גם בעיר האידו-נאנאש לא מצאנו בתקופה זו אלא מחבר אחד ואף הוא לא שימש ברבנות: ר' יוסף ב"ר מרדכי גרינבוים. יליד העיר נאנאש ותלמיד מובהק לרב הקהילה, ר' ישראל אפרים פישל סופר בעל "אפסי ארץ". חתן ר' ישראל חיים ברוין ממיהאלדע. תלמיד חכם ומשכיל חרדי ובעל לשון. שנים רבות הקדיש לעיון בספרי המלבי"ם וערך לכסיקון לשמות נרדפים על-פי קביעות המלבי"ם. לא עלה בידנו לקבוע את שנת פטירתו.

הכרמל, אוצר החכמה כלול מתוכן כל ספרי המלבי"ם כלליהם ופרטיהם... על סדר האותיות א"ב בסדר נכון לערכיהם... בבאורי שמות הנרדפים... תרי"ג אורות בכללי הלשון וחוקי ההגיון... עברתי על כל ספריו... הוצאתי כל טוב ומועיל מבאוריו... יוסף גרינבוים... במקום מולדתי ונעורי ה' נאנאש... סיגעט תר"ס 1900. [14], שע, [2] דף.

בהקדמתו מוסר המחבר את דרכי עבודתו ואת תולדות המלבי"ם. עם הסכמות ר' חנניא יו"ט ליפא טייטלבוים אב"ד סיגעט, רבו ר' ישראל אפרים פישל סופר-שרייבער אב"ד נאנאש, ר' שמחה בונם סופר אב"ד פרעסבורג, ר' יצחק שמעלקיש אב"ד לבוב, ר' משה הרש פוקס אב"ד גראסווארדיין, ר' אריה ליבוש הלוי הורוויץ אב"ד סטריא, ר' קאפל רייך אב"ד פעסט, ר' משה גרינוואלד אב"ד חוסט, ומכתב מאת אביו ר' מרדכי גרינבוים מנאנאש.

בעיירה ניר-באטור התגורר ר' יעקב ב"ר משה מיכל פעקעטע. אביו (ששם משפחתו היה שווארץ) היה בעל קרקעות וחסיד מסתגף בכפר בשם סאלמאד, והיה מקורב לבעל דברי חיים מצאנז. ר' יעקב פעקעטע היה חתן ר' צבי אביגדור פיש מקאלוב (שהיה אבי האדמו"ר ר' אהרן ישעיה פיש אב"ד האדאס). בתחילה ישב בכפר דערזש. בשנת תרס"ג עבר לעיר ניר-באטור ושימש בה מורה הוראה. נפטר ביום ט אדר תרפ"ח (1928).

ספר אמת ליעקב, דרושים ופלפולים מתוקים ונחמדים... עפ"י הקדמות... מגדולי צדיקים

אונגוואר ור' שלמה גאנצפריד ראב"ד אונגוואר. עם הסכמות ר' אליעזר צוקער ראב"ד בערעגסאס, ר' צבי הירש שפירא אב"ד מונקאטש, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' משה גרינוואלד אב"ד חוסט, ר' משה הרש פוקס אב"ד גראסווארדיין, ר' יהודה גרינוואלד אב"ד סאטמאר, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד.

ספר שער נפתלי והוא ביאור נפלא... על ספר קדמון אבורהם... הכינו וגם חקרו כבוד הרב הגאון הגדול... מו"ה נפתלי הכהן שווארטץ... סדרתיו והבאתיו לביהד"פ... יוסף הכהן שווארטץ... פאקש תרס"ג. [4], מח דף.

זהו ספר ראשון בתוך שלושה ספרים נפתחים. הספר השני הוא "חילוקא דרבנן" מאת הגאון ר' וואלף בוסקוביץ; הספר השלישי הוא "קונטרס יענו בקול", שערך ר' יוסף הכהן שווארץ (ראה לעיל בערך בוניאד). עם הסכמות ר' מנחם אדלער אב"ד קיצינגען, ר' נתן באמבערגער אב"ד ווירצבורג, ר' סיני שיפפער אב"ד קארלסרוהע (וכן נדפסו שוב ההסכמות של שו"ת בית נפתלי).

בעיר מאקאווא לא מצאנו בתקופה זו אלא מחבר אחד, השוחט ר' יונה זאב ב"ר עקיבא הלוי האלפרט. נולד כנראה בעיר אוהעל. אביו היה חסיד דבוק בר' יצחק אייזיק מזידיטשוב ואילו ר' יונה זאב היה חסיד בעלז. נפטר כנראה בשנות מלחמת העולם הראשונה. ספרו נועד לעמיתיו השוחטים:

ספר מראה ריאה על הלכות וטריפות הריאה... כולל ששה קונטרסים. א' הוא קונטרס בשאלות ותשובות... ב' הוא קונטרס דיני תרתי לריעותות... ג' הוא קונטרס דיני הפסד מרובה... ד' הוא קונטרס דיני עיכוב בדיקות... ה' הוא קונטרס לקוטי הלכות... ו' הוא קונטרס דרך נסיון... הצעיר יונה זאב הלוי בלא"א מו"ה עקיבא זלה"ה שו"ב דפה קהל... מאקאווא יע"א. מונקאטש תרס"ז 1906. [12], קמ דף.

בהקדמתו מספר המחבר משהו על אבותיו ושבחיהם. עם הסכמות ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' יהודה גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, ר' שאול ראזענבערג אב"ד

ראצפערטא, ר' נתנאל הכהן פריעד אב"ד ב' אויווארוש, ר' יוסף ליב סופר אב"ד פאקש.

גם בעיר האידו-נאנאש לא מצאנו בתקופה זו אלא מחבר אחד ואף הוא לא שימש ברבנות: ר' יוסף ב"ר מרדכי גרינבוים. יליד העיר נאנאש ותלמיד מובהק לרב הקהילה, ר' ישראל אפרים פישל סופר בעל "אפסי ארץ". חתן ר' ישראל חיים ברוין ממיאהלדע. תלמיד חכם ומשכיל חרדי ובעל לשון. שנים רבות הקדיש לעיון בספרי המלבי"ם וערך לכסיקון לשמות נרדפים על-פי קביעות המלבי"ם. לא עלה בידנו לקבוע את שנת פטירתו.

הכרמל, אוצר החכמה כלול מתוכן כל ספרי המלבי"ם כלליהם ופרטיהם... על סדר האותיות א"ב בסדר נכון לערכיהם... בבאורי שמות הנרדפים... תרי"ג אורות בכללי הלשון וחוקי ההגיון... עברתי על כל ספריו... הוצאתי כל טוב ומועיל מבאוריו... יוסף גרינבוים... במקום מולדתי ונעורי ה' נאנאש... סיגעט תר"ס 1900. [14], שע, [2] דף.

בהקדמתו מוסר המחבר את דרכי עבודתו ואת תולדות המלבי"ם. עם הסכמות ר' חנניא יו"ט ליפא טייטלבוים אב"ד סיגעט, רבו ר' ישראל אפרים פישל סופר-שרייבער אב"ד נאנאש, ר' שמחה בונם סופר אב"ד פרעסבורג, ר' יצחק שמעלקיש אב"ד לבוב, ר' משה הרש פוקס אב"ד גראסווארדיין, ר' אריה ליכוש הלוי הורוויטץ אב"ד סטריא, ר' קאפל רייך אב"ד פעסט, ר' משה גרינוואלד אב"ד חוסט, ומכתב מאת אביו ר' מרדכי גרינבוים מנאנאש.

בעיירה ניר-באטור התגורר ר' יעקב ב"ר משה מיכל פעקעטע. אביו (ששם משפחתו היה שווארץ) היה בעל קרקעות וחסיד מסתגף בכפר בשם סאלמאד, והיה מקורב לבעל דברי חיים מצאנז. ר' יעקב פעקעטע היה חתן ר' צבי אביגדור פיש מקאלוב (שהיה אבי האדמו"ר ר' אהרן ישעיה פיש אב"ד האדאס). בתחילה ישב בכפר דערוזש. בשנת תרס"ג עבר לעיר ניר-באטור ושימש בה מורה הוראה. נפטר ביום ט אדר תרפ"ח (1928).

ספר אמת ליעקב, דרושים ופולפולים מתוקים ונחמדים... עפ"י הקדמות... מגדולי צדיקים

וחסידים אשר השאיר אחריו ברכה ה"ה כ"ק אאמו"ר הרה"ג... מו"ה יעקב פעקעטע זצוקלה"ה הנקרא בפי כל ר' יעקעלי דערזשער אשר תקע אהלו של תורה ועבודה ובהוראה פה ק"ק ניר באטור יצ"ו. בשנת תרס"ג עד ביאת השמש... ט' אדר שנת תרפ"ח לפ"ק. מונקאטש תר"ץ. מח עמ'.

עם הקדמות בני המחבר וחתנו ובהן מתולדותיו ומשבחיו. עם הסכמות ר' שלום אליעזר הלברשטאם האדמו"ר מראצפערט, ר' נפתלי טייטלבוים אב"ד ניר באטור, ר' אלימלך סג"ל ראטענבערג אב"ד טאש, ר' מנחם מענדל שטערן אב"ד פילדעש, ר' יחזקיה פיש אב"ד האדאס.

בעיר סאבאדקא שבמחוז באצ'קא שימש ברכנות ר' משה יהודה ב"ר אהרן קוטנא. אביו היה אב"ד טאטוס. אין בידינו פרטים נוספים עליו ולא ידוע לנו תאריך פטירתו.

ספר משפט צדק, הערות והשגות על ספר שו"ת רשב"ן על או"ח מהרב הגאון ר' שלמה צבי שיק נ"י רב דק"ק קארצאג והגלילות שחבר הרב הגאון ר' משה יהודה נ"י בן הרב הגאון מהר" אהרן קוטנא זצ"ל רב דק"ק סאבאדקא. הובא לדפוס ע"י בן המחבר הרופא ד"ר שמואל נתן קוטנא בהסכמת אביו הרב המחבר נ"י וברשות חותנו הרבני הגביר... מו"ה משה הירט נ"י בעיר פרעמישלא. פשעמישל תרע"ד. [1], עג דף.

בהקדמתו כותב המחבר: "חלילה לי מחטוא ולדבר סרה על איש גדול בתורה ובחכמה העומד לנס ולמופת בדורו כמותו ירבה בישראל. ולא יצאתי להסיר הפאר יושע עליו... רק לבקר האמת והצדק יגעתי... להצדיק הגדולי תורה אשר עליהם נאמר פעם אחר פעם בזה הספר שהי' נעלם מהם דברי חכמים ולא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו... בעל המחבר על רום המעלה עומד ומדמה א"ע לפני אליהם וכו'.

בעיירה סגהאלום שימש ברכנות ר' יהודה ליב ב"ר ישראל יצחק אהרן לאנדסברג. נולד בשנת תר"ח בעיר פרייטשטאדטל שבה שימש אביו אותה שעה

ברכנות. נתגדל ונתחנך בגרוסווארדיין, שבה כהן אביו משנת תרי"ג. תלמיד אביו ובעל כתב סופר. בעל סגנון עברי מליצי. חתן הנגיד המפורסם ר' אלימלך רוזנפלד, שכל חתניו היו בני רבנים. משנת תרנ"ג אב"ד סגהאלום. נפטר כנראה בשנת תרע"ה (1915). בישבו בגרוסווארדיין ניסה להוציא כתב-עת עברי, אחד מכתבי-העת הראשונים בטרנסילוואניה:

בית ועד לחכמים, פריז לחדשים יבכר בערגות חכמות ישרון... יעריכנו ליב לאנדסבערג ב' הגאון מהר"ר איצק אהרן נ"י... גראסווארדיין תרל"ה.

הופיעו שלוש חוברות: א. אדר תרל"ה, ב. אדר שני תרל"ה, ג. סיון תרל"ה. כל חוברת 32 עמ'. על תוכן כתב-העת ומהותו ראה ר' יוסף כהן, מקורות וקורות, עמ' 391. בשנת תרנ"ד ניסה לחדש את הירחון:

בית ועד לחכמים... יעריכנו ליב לאנדסבערג בן הגאון מהר"י א"א ז"ל רב בס"ה [בסעגהאלום]. נייהייזעל תרנ"ד. חוב' א: אייר תרנ"ד, חוב' ב: תמוז תרנ"ד. 62 עמ'.

אלה תולדות רבינו... שר התורה... רבן של כל בה"ג מו"ה משה סופר... עם מבט כללי על הדור-טהור אשר באו בברית עמו... פרעסבורג 1876. 56 עמ'.

חיבורו החשוב ביותר הוא:

ספר חקרי לב, סדר דורות התנאים והאמוראים, מעשיהם וקורותיהם, שיטותיהם ודעותיהם, בדעות ואמונות, המלכים ומלחמות אשר שלטו בזמניהם... חידושים והגהות בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים... חלק א—ד. סאטמאר תרס"ה—תרס"ט.

חלק א: חיי רבי אבנה דקיסרין, רבי יודן נשיאה עד הנשיא האחרון הלל, רב חלפתא דקיסרין, ר' אמי ור' אסי, ר' שמואל בר נחמני ובניו האמוראים, חיי דיקליטיינוס קיסר רומא במה שנוגע לקורות היהודים ותנועת הנוצרים בזמנו. תרס"ה. 119,3,7 [1], עמ'.

חלק ב: רבי זעירא או רבי זירא, חיי רב ושמואל, ר' יוחנן, ר' אלעזר בן פדת, רבי ירמיה, רב יהודה, רבה ור' יוסף, רב ששת,

אבנה דר"ז, אבות דשמואל ובניו האמוראים, שמעיה, ר' יצחק, אהדה, ר' אחוה. חיי המלכים הפרסיים אריוך ובנו שבור כמה שנוגעים לקורות דברי הימים לישראל. תרס"ה. 135,3 [2], עמ'.

חלק ג: התנא רבי מאיר וחתנו ר' חנניה בן תרדיון ואשתו הגדולה ברוריה, חיי התנאים רבי נחמיה, ר' נהוראי, בר קפרא, ר' אושעיה רבה, אלישע בן אבויה. ציור מחיי ארבעה קיסרי רומא, תנועת יהודה הגבלני והידועים ביחוסם לכת הנוצרים. תרס"ט. 158, [1], 3 עמ'.

חלק ד: הנשיא רבן שמעון בן גמליאל דיבנה, ר' יהודה בן אילעה, ר' יוסי, ר' אלעזר בן שמוע, תלמידי ר"מ, ר' שמעון בן אלעזר, סומכוס, ר' דוסתאי. דעות ושיטות הכתות: הכותים, צדוקים, איסיים. מושגי השמות משנה, הלכה, הלכה למשה מסיני. תרס"ט. [4], 194 עמ'.

רבה של העיר סרנטש היה ר' פנחס ב"ר עמרם ישי הלוי בליצר. נולד בשנת תר"ך. גם אביו היה אב"ד סרנטש. תלמיד סבו ר' יצחק אייזיק בליצר אב"ד נאג'־אידא. לאחר מכן למד אצל ר' חיים צבי מאנהיימר ור' שלמה גאנצפריד באונגוואר. חתן ר' לוי יצחק אסטרייכר ממונקאטש, על שולחנו היה סמוך תשע שנים. משנת תרמ"ט ממלא מקום אביו כאב"ד סרנטש. נפטר ביום א אלול תרע"ג (1913).

ספר גבעת פנחס, כולל חידושי אגדה ערבים ונעימים על חמשה חומשי תורה ומועדי השנה וחידושי שמעתתא, ביאורים יקרים ופולפולים וחידודים נחמדים בש"ס ובספרי ראשונים ואחרונים אשר השאיר אחריו הרב הגאון הגדול... מוה"ר פינחס הלוי ביליטצער זצוק"ל האבדק"ק סערענטש והגליל תע"א. סדרתיו והוצאתיו לאורה... אני חתנו הק' אשר אנשיל יהודא מיללער אבדק"ק פעטראזשעני והגליל יצ"ו. סעאיני תרפ"ה. [8], צד דף.

בהקדמת ר' אשר אנשיל יהודה מילר תולדות המחבר ושבחיו. לאחריה מכתבי בני המחבר ונכדיו ולאחר מכן סדר היחוס של המחבר. בתוך חידושי האגדה גם חידושים על סוגיות הש"ס (מפתח הסוגיות בראש הספר בסדר א"ב).

בעיר פאפא שימש כדיין ר' משה יוסף ב"ר מיכאל הופמאן. נולד בשנת תר"ג בעיר סערדאהעלי, בה ישב אביו, תלמיד חכם נודע, שרבו החתם סופר החשיכו מאד. ר' משה יוסף היה מתלמידי ר' יהודה אסאד ובעל כתב סופר. חתן ר' משה ווייס מסערדאהעלי וישב בה שנים אחדות. משנת תרמ"ב דיין בפאפא. בשנת תרס"ו עלה ארצה וישב בירושלים והיה מחשובי הרבנים בה. נפטר בר"ח ניסן תרפ"ח (1928).

ספר מי באר מים חיים על מסכת ברכות, חידושים ופירושים על גמרא רש"י ותוס' וביאור דעת ושיטת הראשונים... וגם פסק הלכה ותשו' גדולי רבותינו קדמונים ואחרונים... שחנני ה' ברחמיו וחסדיו הק' משה יוסף בלאאמ"ו הרב הצדיק מו"ה ר' מיכאל האפמאן מק"ק סערדאהעלי וכעת דיין ומור' בק"ק פאפא יע"א. חלק ראשון. וואיטצען תרס"ו 1906. [4], יג, קלז דף.

בהקדמת המחבר פרטים ביוגרפיים על אביו ועל רבותיו. לאחריה פתיחה בשם "כלי מחזיק הברכה" ובה כללי הברכות ודיניהן. עם הסכמות ר' שמחה בונם סופר אב"ד פרעסבורג, ר' דוד ניימאן ראב"ד פרעסבורג, ר' משה אריה ראטה אב"ד פאפא.

את מורשת העשירה של הספרות התורנית בעיר פאקש המשיך ר' יוסף ליב ב"ר זוסמן אליעזר סופר. נולד בשנת תרכ"א. אביו היה הגאון הנודע בעל "ילקוט אליעזר" וספרים אחרים. תלמיד מובהק של בעל שבט סופר. חתן הגביר הנודע ר' דוד יהודה פולאק מלאפוש (בן ר' זעקל פאלאק מבאניהאד). משנת תרמ"ד אב"ד דערעטשקע. משנת תרס"ג ממלא מקום אביו כאב"ד פאקש. בשני המקומות החזיק ישיבה גדולה. בשנת תרע"ח נסע לעיר מארוש-זואשרהעלי לכבוד בן-אחיו, ר' מנחם סופר, שנבחר לשמש בה כרב (שנתגדל בביתו). לפתע נפטר שם ביום כב סיון תרע"ח (1918). ארונו הובא לקבורה בפאקש. כבר בחיי אביו, כששימש כרבה של דערעטשקע, החל להדפיס את ספרו הגדול:

ילקוט סופר... מלוקט ומסודר... בסדר נכון על התורה על כל פרשה ופרשה מאמרי ומדרשי כחז"ל... בענין ברית מילה (פדיון הבן וכו')

אביו דר"ז, אבות דשמואל ובניו האמוראים, שמעיה, ר' יצחק, אהדה, ר' אחיה. חיי המלכים הפרסיים אריון ובנו שכור במה שנוגעים לקורות דברי הימים לישראל. תרס"ה. 135,3, [2] עמ'.

חלק ג: התנא רבי מאיר וחתנו ר' חנניה בן תרדיון ואשתו הגדולה ברויה, חיי התנאים רבי נחמיה, ר' נהוראי, בר קפרא, ר' אושעיה רבה, אלישע בן אבויה. ציור מחיי ארבעה קיסרי רומא, תנועת יהודה הגבולני והידועים ביחוסם לכת הנוצרים. תרס"ט. 158, [1], 3 עמ'.

חלק ד: הנשיא רבן שמעון בן גמליאל דיבנה, ר' יהודה בן אילעא, ר' יוסי, ר' אלעזר בן שמוע, תלמידי ר"מ, ר' שמעון בן אלעזר, סומכוס, ר' דוסתאי. דעות ושיטות הכתות: הכותים, צדוקים, איסיים. מושגי השמות משנה, הלכה, הלכה למשה מסיני. תרס"ט. 194, [4] עמ'.

רבה של העיר סרנטש היה ר' פנחס ב"ר עמרם ישי הלוי בליצ'ר. נולד בשנת תר"ך. גם אביו היה אב"ד סרנטש. תלמיד סבו ר' יצחק אייזיק בליצ'ר אב"ד נאג'־אידא. לאחר מכן למד אצל ר' חיים צבי מאנהיימר ור' שלמה גאנצפריד באונגוואר. חתן ר' לוי יצחק אסטרייכר ממונקאטש, על שולחנו היה סמוך תשע שנים. משנת תרמ"ט ממלא מקום אביו כאב"ד סרנטש. נפטר ביום א אלול תרע"ג (1913).

ספר גבעת פנחס, כולל חידושי אגדה ערבים ונעימים על חמשה חומשי תורה ומועדי השנה וחידושי שמעתתא, ביאורים יקרים ופלפולים וחידודים נחמדים בש"ס ובספרי ראשונים ואחרונים אשר השאיר אחריו הרב הגאון הגדול... מוה"ר פנחס הלוי ביליטצ'ער זצוק"ל האבדק"ק סערענטש והגליל תע"א. סדרתיו והוצאתיו לאורה... אני חתנו הק' אשר אנשיל יהודא מיללער אבדק"ק פעטראזשעני והגליל יצ"ו. סעאיני תרפ"ה. [8], צד דף.

בהקדמת ר' אשר אנשיל יהודה מילר תולדות המחבר ושבחיו. לאחריה מכתבי בני המחבר ונכדיו ולאחר מכן סדר היחוס של המחבר. בתוך חידושי האגדה גם חידושים על סוגיות הש"ס (מפתח הסוגיות בראש הספר בסדר א"ב).

בעיר פאפא שימש כדיין ר' משה יוסף ב"ר מיכאל הופמאן. נולד בשנת תר"ג בעיר סערדאהעלי, בה ישב אביו, תלמיד חכם נודע, שרבו החתם סופר החשיבו מאד. ר' משה יוסף היה מתלמידי ר' יהודה אסאד ובעל כתב סופר. חתן ר' משה ווייס מסערדאהעלי וישב בה שנים אחדות. משנת תרמ"ב דיין בפאפא. בשנת תרס"ו עלה ארצה וישב בירושלים והיה מחשובי הרבנים בה. נפטר בר"ח ניסן תרפ"ח (1928).

ספר מי באר מים חיים על מסכת ברכות, חידושים ופירושים על גמרא רש"י ותוס' וביאור דעת ושיטת הראשונים... וגם פסק הלכה ותשו' גדולי רבותינו קדמונים ואחרונים... שחנני ה' ברחמיו וחסדיו הק' משה יוסף בלאאמ"ו הרב הצדיק מו"ה ר' מיכאל האפמאן מק"ק סערדאהעלי וכעת דיין ומור' בק"ק פאפא יע"א. חלק ראשון. וואיטצען תרס"ו 1906. [4], יג, קלז דף.

בהקדמת המחבר פרטים ביוגרפיים על אביו ועל רבותיו. לאחריה פתיחה בשם "כלי מחזיק הברכה" ובה כללי הברכות ודיניהן. עם הסכמות ר' שמחה בונם סופר אב"ד פרעסבורג, ר' דוד ניימאן ראב"ד פרעסבורג, ר' משה אריה ראטה אב"ד פאפא.

את מורשת העשירה של הספרות התורנית בעיר פאקש המשיך ר' יוסף ליב ב"ר זוסמן אליעזר סופר. נולד בשנת תרכ"א. אביו היה הגאון הנודע בעל "ילקוט אליעזר" וספרים אחרים. תלמיד מובהק של בעל שבט סופר. חתן הגביר הנודע ר' דוד יהודה פולאק מלאפוש (בן ר' זעקל פאלאק מבאניהאד). משנת תרמ"ד אב"ד דערעטשקע. משנת תרס"ג ממלא מקום אביו כאב"ד פאקש. בשני המקומות החזיק ישיבה גדולה. בשנת תרע"ח נסע לעיר מארוש-וואשרהעלי לכבוד בן-אחיו, ר' מנחם סופר, שנבחר לשמש בה כרב (שנתגדל בביתו). לפתע נפטר שם ביום כב סיון תרע"ח (1918). ארונו הובא לקבורה בפאקש. כבר בחיי אביו, כששימש כרבה של דערעטשקע, החל להדפיס את ספרו הגדול:

ילקוט סופר... מלוקט ומסודר... בסדר נכון על התורה על כל פרשה ופרשה מאמרי ומדרשי חזו"ל... בענין ברית מילה (פדיון הבן ובר

מצוה בכלל), נשואין והספד... וזו זהב מסביב פרושים נחמדים ויקרים מלוקטים מראשונים ואחרונים... וגם מעט אשר חנן ה' עבדו... יוסף ליב סופר בן הגאון מק"ק פאקש... אב"ד דק"ק דערעטשקע והגליל יע"א. חלק א — ה. פאקש תרנ"ד — תרס"ג.

חלק א: ספר בראשית. תרנ"ד. [4], רכו דף. עם הסכמות אביו ר' זוסמן סופר אב"ד פאקש, רבו ר' שמחה בונם סופר אב"ד פרעסבורג, דודו ר' נפתלי סופר אב"ד פעטשי חדש.

חלק ב: ספר שמות. תרנ"ה. [2], קסז, [1] דף. עם הסכמת ר' יחזקאל שרגא הלברשטאם אב"ד שינאווא.

חלק ג: ספר ויקרא. תרנ"ח. [2], קכ דף.

חלק ד: ספר במדבר. תר"ס. [2], קלט דף.

חלק ה: ספר דברים. תרס"ג. [2], קעב, [2] דף. בהקדמת המחבר דברי הספד קצרים על אביו שנפטר חרשים אחדים לפני הדפסת חלק ה.

ספר לקוטי סופר על תרי"ג מצות, קובץ גדול המאסף דיני וענייני כל סוגי מיני האישים הנמצאים... ונגיעתן לכל מצוה ומצוה הן דאורייתא והן דרבנן... אשר חנן ה' עבדו... הק' יוסף ליב באאמ"ו הגה"ק מו"ה אליעזר זוסמן סופר... חלק א-ב. פאקש תרע"ג — תרפ"א.

חלק א: סדר בראשית — בא; מצוה א — כג. תרע"ג. ו, קיח דף. עם הסכמת ר' משה סופר אב"ד טיסא-פירעז.

חלק ב: סדר בשלח — יתרו; מצוה כד — לב. תרפ"א. [2], פ דף.

הספר נועד לברר דיניהם של אנשים מסוגים שונים, כגון אשה, עבד, טומטום, אנדרוגינוס וכו' לגבי כל מצוה ומצוה. לא הופיע עוד. חלק שני נדפס לאחר פטירת המחבר. בהקדמת אחי המחבר וממלא מקומו ברבנות פאקש, ר' שמעון סופר, מתולדות המחבר.

בעיירה פארקאשד התגורר ר' שמעון ב"ר נתן מילר. אביו היה אב"ד סעטשין. תלמיד ר' קופל רייך. חתן ר' אברהם יהודה שטרן אב"ד שאקסעליץ. ישב על

התורה בפארקאשד. נפטר כנראה לאחר מלחמת העולם הראשונה.

ספר שבת שבתון, כולל הפסוקים המדברים בענייני שבת ומועדים... ועליהם שלשה מיני תרגומים רש"י רבינו בחיי אברבנאל ובאר היטב משאר ספרים גדולי מפרשים... על המקראות... ממני הק' שמעון בן להה"ג מהר"ג זצ"ל מיללער המתגורר פה פארקאשד יע"א. פאקש תרס"ד. [11], מח, [1] דף.

עם הסכמות ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, ר' זאב כהנא אב"ד טשאנא.

ספר אגרת התשובה, חברו רבינו יונה החסיד זצ"ל לתועלת גוף ונשמה ולהורות דרך לעם ה' ואידך מראה מקום הוא ראשון לציון לציין המקומות בתנ"ך ובש"ס ובמדרשים אשר רמז עליהם המחבר... וגם הצגנו תחת היריעה הרבה סיפורי מעשיות ופליאות המובאות במאמרי חכז"ל ובספרי קדושים... הק' שמעון בן להרב הגאון מו"ה נתן זצ"ל מיללער המתגורר פה פארקאשד יע"א. [פאקש? תרע"א]. [1], 85 עמ'.

עם הסכמות ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייטצען, ר' פנחס חיים קליין אב"ד סוליש, רבו ר' קאפל רייך אב"ד פעסט, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד.

רבה של פטרוואשאר היה ר' שמואל ב"ר מאיר רייניץ. אביו, שלא שימש ברבנות, היה בן הגאון ר' יהושע ברוך רייניץ אב"ד טשעטשאווין. תלמיד סבו הנזכר. חתן ר' משה סופר אב"ד טיסא-פירד. לאחר מכן שימש אב"ד פטרוואשאר שבמחוז העוועש. נפטר כנראה לאחר מלחמת העולם הראשונה.

ספר ערוגת הבשם, ח"ת בסוגי דתוך זמנו... ומענין לענין בשאר סוגיות בפלפול ובסברה... ונלוה אליו קונטרס נחלת יעקב אשר כתבתי לכבוד נשמת אבי זקני היקר מו"ה יעקב יאנוסיער ע"ה. והשלישי הכי נכבד ספר ארזי הלבנון, חידושי תורה... מחו"ז הגאון מו"ה יעקב שלום סופר זצלה"ה ודודי הגאון מו"ה חיים סופר... והגאון מו"ה נפתלי סופר... והגאון מו"ה אליעזר זוסמאן סופר זצלה"ה... שהי' אבדק"ק דעברעצין... ונלוה לזה קונטרס תולדות משפחת

עם הסכמות ר' יהודה גרינוואלד אב"ד סאטמאר, ר' משה הרש פוקס אב"ד גראסווארדיין, ר' נפתלי שרייבער דומ"ץ קליינווארדיין, ר' נתנאל הכהן פריעד אב"ד ב' אויווארוש, ר' שמואל זלמן וויינבערגער אב"ד מארגרעטן, ר' יחזקאל פאנעט אב"ד דעש, ר' אשר אנשיל הלוי יונגרייז אב"ד טשענגער, ר' יהודה פרידלענדער אב"ד בארגא-פרונד, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא.

בעיר קארצאג שימש ברבנות מחבר פורה: ר' שלמה צבי ב"ר נתן שיק. אביו היה בעל בית בעיירה ברעזאווא שליד נייטרא והיה אחיו של ר' דוד שיק אב"ד טאקאי בעל "אמרי דוד". תלמיד דודו ר' דוד שיק הנ"ל, ר' חיים צבי מאנהיימר וש"ב ר' משה שיק. בטו בשבט תרכ"ט נבחר לרבה של קארצאג ושימש בה ארבעים ושש שנה. נפטר ביום כ תמוז תרע"ו (1916).

סדור המנהגים והוא ספר המנהגים מהרב הגאון... מו"ה יצחק אייזיק טירנויא זצ"ל עם שני ביאורים הנקראים זכרון אשר ותולדות אסתר ובהם מקור כל מנהג ומנהג... מאתי שלמה צבי שיק רב דק"ק קארצאג והגליל יע"א... חלק א — ד. מונקאטש תר"ם — תרמ"ח.

חלק א: ממנהג של מוצאי שבת עד חודש אלול. תר"ם 1880. פז, [3] דף.

בהקדמת המחבר פרטים על משפחתו ויחוסה. עם הסכמות רבותיו ר' חיים צבי הירש מאנהיימער אב"ד אונגוואר ודודו ר' דוד שיק אב"ד טאקייא.

חלק ב: ממנהג חודש אלול עד מוצאי יום הכפורים. תרמ"ב 1881. פז, [5] דף.

עם הסכמות ר' פייבל פלויט אב"ד שוראן ור' משה דוד האפמאן אב"ד אונגאריש-בראד.

חלק ג: ממנהג סוכות עד סוף השנה. תרמ"ח 1888. עט, [1] דף.

עם הסכמות ר' מאיר פערלס אב"ד קאראלי ור' יחיאל מיכל שטערן אב"ד פילדעש.

חלק ד: דין קדיש יתום ושו"ת שונים. תרמ"ח 1888. נב דף.

הסופרים... הק' שמואל רייניטץ בן מהר"ם זצלה"ה אבדק"ק פעטערוואשאר והגליל יע"א. פאקש תרע"א. ס, [2] דף.

לכל אחד מארבעה הספרים המנויים בשער שער מיוחד. עם הסכמות חותנו ר' משה סופר אב"ד טיסא-פירעז, ר' יוסף ליב סופר אב"ד פאקש.

בעיר פינפקירכן (פעטש) שימש רב שלא נמנה על מחנה האורתודוכסי ואף-על-פי-כן חיבר ספר גדול שכל לומדי התלמוד משתמשים בו: חנוך יהודה (אלכסנדר) ב"ר ישראל קוהוט. נולד בעיירה פעלעג'האזה ביום כד אייר תר"ב. בשנים תרכ"א — תרכ"ז תלמיד הסמינאר לרבנים של ברסלאו. מיד לאחר מכן נבחר לרבה של הקהילה הניאולוגית בשטולווייסנבורג (סקשפהרוואר). משנת תרל"ד רבה של פינפקירכן ומשנת תרמ"ב רבה של הקהילה הניאולוגית בגרוסווארדיין. כאביב תרמ"ה עזב את הונגריה ונבחר לרבה של קהילת "אהבת חסד" בניו יורק. תמך בזרם השמרני (קונסרוואטיבי) של יהדות ארצות הברית. היה ממייסדי הסמינאר לרבנים של זרם זה ונכנס למאבק ציבורי במגמות של הריפורמה הקיצונית בארצות הברית. פרסם מחקרים מרובים ודרשות בהונגרית, גרמנית ואנגלית. גולת הכותרת היא עבודתו המונומנטאלית "ערוך השלם" על ספר הערוך שהופיע בשמונה כרכים (תרל"ה — תרנ"ב). שלושה הכרכים הראשונים הופיעו בשמשו ברבנות פינפקירכן, הכרך הרביעי הופיע בשותתו בגרוסווארדיין. ארבעה הכרכים הנותרים נדפסו כבר בהיותו רב בניו יורק. מת ביום יט אייר תרנ"ג (1894).

בעיירה צ'ענגער, שבדור הקודם מצאנו בה מחבר גאון וצדיק, מייצג בדור זה את הספרות הרבנית ר' אליהו אריה ב"ר אברהם איסר אדלר, תלמיד חכם שלא שימש ברבנות. פרטים נוספים אין בידינו.

ספר תורת אלי' על חמשה חומשי תורה אשר חברתי... אלי' ארי' המכונה אלי' ליב אדלער מתגורר כעת בק"ק טשענגער מחוז סאטמאר ומלפנים בישוב טשענגער-באגוש יע"א. מילדי קאפויטש אפאטהי יע"א מחוז סאבאלטש... מונקאטש תרע"ב 1911. [5], פ דף.

הסופרים... הק' שמואל רייניטץ בן מהר"ם זצלה"ה אבדק"ק פעטערנאשאר והגליל יע"א. פאקש תרע"א. ס, [2] דף.

לכל אחד מארבעה הספרים המנויים בשער שער מיוחד. עם הסכמות חותנו ר' משה סופר אב"ד טיסא-פירעד, ר' יוסף ליב סופר אב"ד פאקש.

בעיר פינפקירכן (פעטש) שימש רב שלא נמנה על מחנה האורתודוכסי ואף-על-פי-כן חיבר ספר גדול שכל לומדי התלמוד משתמשים בו: חנוך יהודה (אלכסנדר) ב"ר ישראל קוהוט. נולד בעיירה פעלעג'האזה ביום כד אייר תר"ב. בשנים תרכ"א—תרכ"ז תלמיד הסמינאר לרבנים של ברסלאו. מיד לאחר מכן נבחר לרבה של הקהילה הניאולוגית בשטולווייטנבורג (סקשפהרוואר). משנת תרל"ד רבה של פינפקירכן ומשנת תרמ"ב רבה של הקהילה הניאולוגית בגרוסווארדיין. באביב תרמ"ה עזב את הונגריה ונבחר לרבה של קהילת "אהבת חסד" בניו יורק. תמך בזרם השמרני (קונסרוואטיבי) של יהדות ארצות הברית. היה ממייסדי הסמינאר לרבנים של זרם זה ונכנס למאבק ציבורי במגמות של הריפורמה הקיצונית בארצות הברית. פרסם מחקרים מרובים ודרשות בהונגרית, גרמנית ואנגלית. גולת הכותרת היא עבודתו המונומנטאלית "ערוך השלם" על ספר הערוך שהופיע בשמונה כרכים (תרל"ה—תרנ"ב). שלושה הכרכים הראשונים הופיעו בשמשו ברבנות פינפקירכן, הכרך הרביעי הופיע בשהותו בגרוסווארדיין. ארבעה הכרכים הנותרים נדפסו כבר בהיותו רב בניו יורק. מת ביום יט אייר תרנ"ג (1894).

בעיירה צ'ענגער, שבדור הקודם מצאנו בה מחבר גאון וצדיק, מייצג בדור זה את הספרות הרבנית ר' אליהו אריה ב"ר אברהם איסר אדלר, תלמיד חכם שלא שימש ברבנות. פרטים נוספים אין בידינו.

ספר תורת אלי' על חמשה חומשי תורה אשר חברתי... אלי' ארי' המכונה אלי' ליב אדלער מתגורר כעת בק"ק טשענגער מחוז סאטמאר ומלפנים בישוב טשענגער-באגוש יע"א. מילדי קאפויטש אפאטהי יע"א מחוז סאבאלטש... מונקאטש תרע"ב 1911. [5], פדף.

עם הסכמות ר' יהודה גרינוואלד אב"ד סאטמאר, ר' משה הרש פוקס אב"ד גראסווארדיין, ר' נפתלי שרייבער דומ"ץ קליינווארדיין, ר' נתנאל הכהן פריעד אב"ד ב' אויווארוש, ר' שמואל זלמן וויינבערגער אב"ד מארגרעטן, ר' יחזקאל פאנעט אב"ד דעש, ר' אשר אנשיל הלוי יונגרייז אב"ד טשענגער, ר' יהודה פרידלענדער אב"ד בארגא-פרונד, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא.

בעיר קארצאג שימש ברבנות מחבר פורה: ר' שלמה צבי ב"ר נתן שיק. אביו היה בעל בית בעיירה ברעזאווא שליח נייטרא והיה אחיו של ר' דוד שיק אב"ד טאקאי בעל "אמרי דוד". תלמיד דודו ר' דוד שיק הנ"ל, ר' חיים צבי מאנהיימר וש"ב ר' משה שיק. בטו בשבט תרכ"ט נבחר לרבה של קארצאג ושימש בה ארבעים ושש שנה. נפטר ביום כ תמוז תרע"ו (1916).

סדור המנהגים והוא ספר המנהגים מהרב הגאון... מו"ה יצחק אייזיק טירנויא זצ"ל עם שני ביאורים הנקראים זכרון אשר ותולדות אסתר ובהם מקור כל מנהג ומנהג... מאתי שלמה צבי שיק רב דק"ק קארצאג והגליל יע"א... חלק א—ד. מונקאטש תר"ם—תרמ"ח.

חלק א: ממנהג של מוצאי שבת עד חודש אלול. תר"ם 1880. פז, [3] דף.

בהקדמת המחבר פרטים על משפחתו ויחוסה. עם הסכמות רבותיו ר' חיים צבי הירש מאנהיימער אב"ד אונגוואר ודודו ר' דוד שיק אב"ד טאקייא.

חלק ב: ממנהג חודש אלול עד מוצאי יום הכפורים. תרמ"ב 1881. פז, [5] דף.

עם הסכמות ר' פייבל פלויט אב"ד שוראן ור' משה דוד האפמאן אב"ד אונגאריש-בראד.

חלק ג: ממנהג סוכות עד סוף השנה. תרמ"ח 1888. עט, [1] דף.

עם הסכמות ר' מאיר פערלס אב"ד קאראלי ור' יחיאל מיכל שטערן אב"ד פילדעש.

חלק ד: דין קדיש ותום ושו"ת שונים. תרמ"ח 1888. נב דף.

עם הסכמות ר' מנחם דייטש אב"ד פאלאנקא ור' מנחם בלייער אב"ד איגאר.

תקנות ותפלות, מקור התקנות, התפלות והמנהגים שתיקנו מימות משה רבינו עד שנת ה' אלפים תר"ל לאלף השישי מאתי שלמה צבי שיק... מונקאטש תר"ן 1890. ק דף.

הספר כולל לא שערים, לפי התקופות, החל במשה רבינו ועד הדור האחרון. בספר גם שו"ת.

סדור רשב"ן מסודר על סימני הדפין דרך חיים ונהורא השלם של הסידור דפוס וויען... המקור לכל תפלה ותפלה... בש"ס בבלי וירושלמי מדרשים וספרי ראשונים ואחרונים וכן המקור לסדר ההגדה בלילי פסח ולכל היוצרות והפיוטים... וויען 1894. [2], מד דף.

ספר שאלות ותשובות רשב"ן על אורח חיים מהרב ר' שלמה צבי שיק... מונקאטש תר"ס 1900. רמח דף. כולל ש סימנים.

שאלות ותשובות רשב"ן על אבן העזר מהרב ר' שלמה צבי שיק... ובתוכו ח"ת מהרב הגאון ר' מנחם דייטש רב דק"ק פאלאנקא זצ"ל... סאטמאר תרס"ה. רנב דף.

כולל רפו סימנים. מסי' רלא ואילך: "בצאתי לירושלים", תיאור מסע לארץ-ישראל בשירה של מאה וחמישים איש. רוב התשובות אינן בעניני הלכה ממש, אלא בענייני מנהג ונוהג, דברים שעמדו על הפרק בחיי הכלל והפרט וכיוצא בהם. הרבנים הנזכרים בשני החלקים: ר' מאיר פערלס אב"ד קאראלי, ר' משה דוד האפמאן אב"ד אונגאריש-בראד, ר' יצחק אייזיק פריעדמאן אב"ד ביהאר נאדי באיום, ר' מאיר לייב ראזענבוים אב"ד טיסא ס' אימרע, ר' צבי הירש העללער בסיגעט, ר' מנחם דייטש אב"ד פאלאנקא, ר' שמואל יעקב שטיינבערג מורה ליראים בטעמעשוואר, חתנו ר' משה שבת ווייס אב"ד טורוק סט' מיקלאש, חתנו ר' מאיר שטיין אב"ד טירנויא, ר' פייבל פלויט אב"ד שוראן, ר' אהרן ראטה רב בסיקלאש, תלמידו ר' משה ראטה דרשן בניו יארק, ר' יעקב הכהן רב באגאד, ר' מנחם בלייער אב"ד טיסא-איגאר, ר' שבתאי ליפשיץ דומ"ץ יולניצא, ר' משה הלוי קעניג דומ"ץ קובעלסדארף, ר' חיים גראס רב בקון סט' מארטאן, מורו ודודו ר' דוד

שיק אב"ד ווראנוף (גם טאקאי), ר' מרדכי הלוי הראזויטץ אב"ד פראנקפורט דמיין, ר' יוסף אונגאר אב"ד פישטיאן, ר' קאפל פריעדמאן אב"ד נירעדהאזא, ר' צבי הירש פישער אב"ד דעוואוואניא, בנו הב' ברכיה שיק (גם אב"ד שטולווייסנבורג וטעמעשוואר), ר' אהרן שמואל אסאד אב"ד סערדאהעל, ר' גרשון סג"ל לעווינגער דומ"ץ קעטשקעמעט, ר' ישראל חיים אקערמאן בעמ"ח יגדיל תורה בבערלין, ר' מרדכי פריער אב"ד מארטינסבערג, ר' מיכאל גאלדבערגער אב"ד מעזא-טור, ר' יהודה סופר אב"ד קאדעלבורג, ר' יהודה לייב מארמארשטיין אב"ד סעניטץ, רבו ר' חיים צבי מאנהיימער אב"ד אונגוואר, ר' משה יוסף קרויס סופר הכולל בירושלים, ר' יואל מארגרעטען דומ"ץ ערלווא (גם אב"ד דיאסעג), ר' משה גליק מו"צ קון ס' מארטאן, ר' לייב לאנדעסבערג אב"ד סעגהאלאם, גיסו ר' מאיר ראזענפעלד אב"ד מישקאלץ, ר' יהודה קרויס אב"ד יאנקאוויץ, רבו ר' משה שיק אב"ד חוסט, ר' בן ציון וועזעל אב"ד קראנשטאדט, ר' חיים צבי קליין מו"צ פערדווערנעק, ר' נפתלי סופר אב"ד פעטשיניידארף, ר' זאב וואלף הלוי ראזענבליה אב"ד דיטשוסענטמארטאן, ר' יעקב פישער עורך "היהודי" בפרעסבורג, בנו הב' משה אהרן שיק, ר' קלונמוס ווייס אב"ד אויהעל, ר' יעקב פראגער אב"ד אדא, ר' ליפמאן קעניג מורה הוראה בדונא-פולדוואר, ר' פנחס שטיין אב"ד טורוק ס' מיקלאש, ר' משה נתן נטע הלוי יונגרייז אב"ד טיסא-פירער, ר' דוד פישער אב"ד פישטיאן, ר' צבי פישער אב"ד וויינער, ר' בער צוועבנער יושב עה"ת בירושלים, ר' חיים סופר אב"ד פעסט, ר' שמעון סידאן אב"ד טירנוי וציפער, ר' משה סופר אב"ד טיסא-פירער, ר' אברהם צבי קליין אב"ד סילאש-באלהאש, ר' יצחק רייך ראש היראים בפעסט, ר' נתן באמבערגער אב"ד ווירצבורג, ר' שמעון סופר אב"ד ערלווא, ר' יוסף לייב סופר בן הרב מהאלאש (אח"כ אב"ד פאקש), ר' יחזקאל גראספעלד אב"ד טשאפ, ר' דוד צבי הכהן קאטצבורג בודאפעסט, ר' שלמה קליין אב"ד זענטא, ר' שמחה בונם סופר אב"ד פרעסבורג, ר' יוסף ווייזע אב"ד עיר חדש, ר' שלמה סופר אב"ד בערעגסאס, ר' מאיר איזרעל אב"ד בילקע, ר' נפתלי רייטער רב בניו יארק, ר' שלום קוטנא אב"ד אייזענשטאדט, ר' מנחם אליהו גוטיין אב"ד העדיעס, ר' יוסף שרייבער

עם הקדמה קצרה מאת אבי המחבר. עם הסכמות ר' משה סופר אב"ד טיסא-פירער, ר' שמעון סופר אב"ד ערלווא.

בעיר קיש-קרש שימש ברבנות ר' משולם ב"ר יחיאל רובינשטיין. נולד בשנת תר"ד בעיר קאדלבורג ובה למד תורה מפי ר' נפתלי סופר רבה של הקהילה באותה שעה. אחר כך למד בשיבת מהר"ם שיק ביערגן. רבו המובהק היה בעל כתב סופר שבישבתו למד חמש שנים. חתן הרב מקיש-קרש ובשנת תרכ"ו ממלא מקומו כרב הקהילה. שימש בה ברבנות כחמישים שנה.

ספר מבי"ט שהוא כולל שני חלקים. חלק ראשון יש בו דברי אגדה על בראשית ושמות ובתוכם רצוף פירושים על עניני מילה ונישואין וגם הספדים... וחלק שני ממלא בשמעתתא על כמה וכמה סוגיות שבש"ס מאות א' עד אות ת' וגם איזה מכתבים שהשיבו לי רבנים גאונים גדולים... על פלפולי... הצעיר משולם רובינשטיין בן יחיאל טויבא אב"ד דק"ק קיש קערעש והגליל יע"א. קיש-קערעש תרנ"ו. [3], קמא, [3] דף.

בהקדמה מפרט המחבר מקצת מתולדותיו. בדף יב ע"ב הספד על אמו שנפטרה בפאקש בשנת תרמ"ט; בדף יג ע"ב הספד על ר' חיים סופר אב"ד פעסט; בדף כג ע"ב הספד על ר' יואל אונגאר אב"ד פאקש ועל ר' ישעיה ביערן אב"ד פאטאק. מדף ס ואילך חידושים על סוגיות בסדר א"ב. עם הסכמות רבו ר' נפתלי סופר אב"ד פעטשיניידארף, ר' שמחה בונם סופר אב"ד פרעסבורג.

העיר קליינווארדיין היתה מקום של תורה גם בתקופה זו. אחד מחכמי התורה היה ר' נפתלי ב"ר צבי שרייבר. נולד בכפר אזרעוויץ שבה התגורר אביו שהיה מגזע היחוס. תלמיד מהר"ם שיק ביערגן, ר' אהרן דוד דייטש בג'ארמאט, ר' יחזקאל בנעט בנייטרא ובעל כתב סופר. נטה לדרך החסידות ונסע לצדיקי הדור, ר' צבי הירש מליסקא, בעל דברי חיים מצאנז, ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב. לאחר נישואיו נתמנה לדיין בקליינווארדיין ושימש במשרה זו כארבעים שנה. נפטר ביום א דפסח תרע"ג (1913).

אב"ד אסאד, ר' אליעזר זוסמן סופר אב"ד פאקש, ר' אשר ווייס רב ומורה בפייטסבורג, ר' יעקב שיק אב"ד נאד-אודוואר, ר' זאב גערשטל אב"ד יארטשוב (גאליציען), ר' יוסף קליין דומ"ץ סערדאהעל, ר' שמואל זנוויל יארדאן רב בסאטמאר, ר' משה אהרן מאנדעלבוים אב"ד מאראש וואשארהעל, ר' עמרם פישער אב"ד יינק, ר' יוסף הכהן שווארץ עורך "וילקט יוסף" בבאניהאד, ר' אפרים פישל פישער אב"ד וויינער, ר' יצחק קליין דומ"ץ סאטמאר, ר' חיים חזקיה מדיני רב וראשון לציון בחברון.

ממשה עד משה, והוא ספר היחס משפחת שיק מן רבינו משה בעל מהר"ם שיק עד רבינו משה וואלערשטיין אבי זקנו של תוס' יו"ט... עם הענפים שיצאו מן השרש... חברו הרב ר' שלמה צבי שיק... מונקאטש תרס"ג. פט, [1] דף.

ספר תורה שלמה, ביאור ופירוש על חמשה חומשי תורה בראיות ברורות... שהתורה מן השמים ושהנקודות והטעמים מסיני באו לידינו, שכל האומר שחכמי התלמוד חלקו על המסורה שלנו אינו אלא טועה... חלק א — ג. סאטמאר תרס"ט.

חלק א: ספר בראשית, עם מבוא גדול בשם "פתח השער". [79], פ — קפד דף; חלק ב: שמות — ויקרא. קמז דף; חלק ג: במדבר — דברים. קעא, [2] דף.

בעיירה קון-מאג'ארוש מצאנו מחבר צעיר בן עשרים ושנים, הבחור יוסף שלמה ב"ר אברהם יהודה וויטריאול. בחור חריף ובקי, מתלמידי הגאון ר' שרגא צבי טננבוים. לאחר פטירתו הביא אביו לדפוס את חיבורו שהשאר אחריו:

ספר פורת יוסף והוא חידושים נפלאים ופלפולים ישרים ומחמדים על איזה שלשים סוגיות הש"ס אשר השאיר אחריו ברכה ה"ה בני היקר והחביב מאד אשר נקטף... בעורו באבו בן כ"ב שנים ה"ה הב' הה"ג החריף ובקי... מו"ה יוסף שלמה זלה"ה והי' תלמיד מובהק וחביב מאד להרב הגאון המפורסם אבדק"ק טשאטה זצוק"ל בעהמ"ח ספרי נטע שורק והבאתיו לבית הדפוס... הק' אברהם יהודה וויטריאל חונה פה ק"ק קון מאדאראש... מונקאטש תרס"א 1900. [2], מד דף.

אב"ד אסאד, ר' אליעזר זוסמן סופר אב"ד פאקש, ר' אשר ווייס רב ומורה בפיטסבורג, ר' יעקב שיק אב"ד נאד־אודוואר, ר' זאב גערשטל אב"ד יארטשוב (גאליציען), ר' יוסף קליין דומ"ץ סערדאהעלי, ר' שמואל זנוויל יארדאן רב בסאטמאר, ר' משה אהרן מאנדעלבוים אב"ד מאראש וואשארהעלי, ר' עמרם פישער אב"ד יינק, ר' יוסף הכהן שווארץ עורך "וילקט יוסף" בבאניהאד, ר' אפרים פישל פישער אב"ד וויינערן, ר' יצחק קליין דומ"ץ סאטמאר, ר' חיים חזקיה מדיני רב וראשון לציון בחברון.

ממשה עד משה, והוא ספר היחס משפחת שיק מן רבינו משה בעל מהר"ם שיק עד רבינו משה וואלערשטיין אבי זקנו של תוס' יו"ט... עם הענפים שיצאו מן השרש... חברו הרב ר' שלמה צבי שיק... מונקאטש תרס"ג. פט, [1] דף.

ספר תורה שלמה, ביאור ופירוש על חמשה חומשי תורה בראיות ברורות... שהתורה מן השמים ושהנקודות והטעמים מסיני באו לידינו, שכל האומר שחכמי התלמוד חלקו על המסורה שלנו אינו אלא טועה... חלק א — ג. סאטמאר תרס"ט.

חלק א: ספר בראשית, עם מבוא גדול בשם "פתח השער". [79], פ — קפד דף; חלק ב: שמות — ויקרא. קמז דף; חלק ג: במדבר — דברים. קעא, [2] דף.

בעיירה קון־מאג'ארוש מצאנו מחבר צעיר בן עשרים ושתים, הבחור יוסף שלמה ב"ר אברהם יהודה וויטריאול. בחור חריף ובקי, מתלמידי הגאון ר' שרגא צבי טננבוים. לאחר פטירתו הביא אביו לדפוס את חיבורו שהשאיר אחריו:

ספר פורת יוסף והוא חידושים נפלאים ופלפולים ישרים ומחמדים על איזה שלשים סוגיות הש"ס אשר השאיר אחריו ברכה ה"ה בני היקר והחביב מאד אשר נקטף... בעודו באבו בן כ"ב שנים ה"ה הב' הה"ג החרף ובקי... מו"ה יוסף שלמה זלה"ה והי' תלמיד מובהק וחביב מאד להרב הגאון המפורסם אבדק"ק טשאטה זצוק"ל בעהמ"ח ספרי נטע שורק והבאתיו לבית הדפוס... הק' אברהם יהודה וויטריאל חונה פה ק"ק קון מאדאראש... מונקאטש תרס"א 1900. [2], מד דף.

עם הקדמה קצרה מאת אבי המחבר. עם הסכמות ר' משה סופר אב"ד טיסא־פירעד, ר' שמעון סופר אב"ד ערלויא.

בעיר קיש־קרש שימש ברבנות ר' משולם ב"ר יחיאל רובינשטיין. נולד בשנת תר"ד בעיר קאדלבורג ובה למד תורה מפי ר' נפתלי סופר רבה של הקהילה באותה שעה. אחר כך למד בשיבת מהר"ם שיק ביערגן. רבו המובהק היה בעל כתב סופר שבישיבתו למד חמש שנים. חתן הרב מקיש־קרש ובשנת תרכ"ו ממלא מקומו כרב הקהילה. שימש בה ברבנות כחמישים שנה.

ספר מבי"ט שהוא כולל שני חלקים. חלק ראשון יש בו דברי אגדה על בראשית ושמות ובתוכם רצוף פירושים על עניני מילה ונישואין וגם הספדים... וחלק שני ממלא בשמעתתא על כמה וכמה סוגיות שבש"ס מאות א' עד אות ת' וגם איזה מכתבים שהשיבו לי רבנים גאונים גדולים... על פלפולי... הצעיר משולם רובינשטיין בן יחיאל טויבא אב"ד דק"ק קיש קערעש והגליל יע"א. קיש־קערעש תרנ"ו. [3], קמא, [3] דף.

בהקדמה מפרט המחבר מקצת מתולדותיו. בדף יב ע"ב הספד על אמו שנפטרה בפאקש בשנת תרמ"ט; בדף יג ע"ב הספד על ר' חיים סופר אב"ד פעסט; בדף כג ע"ב הספד על ר' יואל אונגאר אב"ד פאקש ועל ר' ישעיה בייערן אב"ד פאטאק. מדף ס ואילך חידושים על סוגיות בסדר א"ב. עם הסכמות רבו ר' נפתלי סופר אב"ד פעטשינידארף, ר' שמחה בונם סופר אב"ד פרעסבורג.

העיר קליינווארדיין היתה מקום של תורה גם בתקופה זו. אחד מחכמי התורה היה ר' נפתלי ב"ר צבי שרייבר. נולד בכפר אורעוויץ שבה התגורר אביו שהיה מגזע היחוס. תלמיד מהר"ם שיק ביערגן, ר' אהרן דוד דייטש בג'ארמאט, ר' יחזקאל בנעט בנייטרא ובעל כתב סופר. נטה לדרך החסידות ונסע לצדיקי הדור, ר' צבי הירש מליסקא, בעל דברי חיים מצאנז, ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב. לאחר נשואיו נתמנה לדיין בקליינווארדיין ושימש במשרה זו כארבעים שנה. נפטר ביום א דפסח תרע"ג (1913).

ספר מעטה נפתלי על התורה, דברים קדושים... מלאים מוסר דעת ויראת ה' ודרכי עבודה תמה מכבוד הרב הגאון הצדיק... מו"ה נפתלי כמו"ה צבי שרייבער זצוק"ל דומ"צ פק"ק קליינווארדיין יע"א. סדרתיו והבאתי לבית הדפוס אנכי הצעיר משה צבי לאנדא חתן המחבר דומ"צ דפק"ק הנ"ל יע"א. קליינווארדיין תרע"ד. [8], ס דף.

בראש הספר שתי הקדמות מאת ר' משה צבי לאנדא חתן המחבר ומבן המחבר ר' דוד צבי שרייבר. בשתייהן משבחי המחבר ומתולדותיו. עם הסכמת ר' מאזעס חיים ליטש סג"ל ראזענבוים אב"ד קליינווארדיין.

ספר מעטה נפתלי על מועדים ולקוטים שונים... מכבוד הרב הגאון הצדיק... מו"ה נפתלי כמו"ה צבי שרייבער זצוק"ל... קליינווארדיין תרע"ד. כו דף.

גאון ידוע בקליינווארדיין, שלא שימש ברבנות, שקנה עולמו בחיבור רב כמות ורב איכות: ר' משה חיים ב"ר אברהם אהרן ווייס. נולד בסאספאלו. אביו "עסק כל ימיו בתורה ועבודה והתנהג בחסידות ופרישות", כפי שמעיד בנו. ר' משה חיים ווייס היה תלמיד מובהק של ר' שמעלקא קליין מסעליש ושנה למד בישיבת ר' חיים סופר במונקאטש. לאחר נשואיו קבע מושבו בקליינווארדיין והתפרנס ממסחר שנוהל בעיקר בידי אשתו והוא עסק בתורה והחזיק ישיבה בביתו. נפטר ביום כו אדר תרפ"ב (1922).

ספר מצות גדול... מרבינו משה מקוצי... כפי מה שנדפס בוויניציאה... עם תוספת מרובה ה"ה מחברתי ברית משה אשר טפחתי ורביתי תל"י והוא ביאור רחב ומספיק לבאר דברי רבינו הסמ"ג זצ"ל וגם לבאר הסוגיות הנוגעות לעניני המצות פעם בארוכה ופעם בקצרה מאת אשר חנן אלקי את עבדו... הק' משה חיים בלאאמו"ה אברהם אהרן זצ"ל מק"ק קליינווארדיין יע"א. חלק א"ב. מונקאטש תרס"ה 1905. [10], רכו; [4], קפח דף.

חלק א כולל שס"ה מצוות לא תעשה וחלק ב רמ"ח מצוות עשה. עם הסכמות מגדולי הדור: ר' יצחק שמעלקיש אב"ד לבוב, ר' שלום מרדכי הכהן אב"ד

ברעזאן (עם הערותיו), ר' צבי הירש שפירא אב"ד מונקאטש, ר' משה גרינוואלד אב"ד חוסט, ר' שלמה האלברשטאם אב"ד באבוב, ר' ישראל הגר האדמו"ר מוויזניצא (עם הערותיו), ר' חיים הגר האדמו"ר מאטינינא (עם הערותיו), ר' יהושע הורוויץ אב"ד דזיקוב, ר' מאזעס חיים ליטש-ראזענבוים אב"ד קליינווארדיין, ר' יוסף האב"ד סלאנים.

בישוב מעוז-קרסטש שימש ברבנות ר' שלמה ב"ר ליבוש קליין. נולד בסיגט לאביו שהיה בן הגאון ר' שמעלקא קליין מסעליש. תלמיד חביב של ר' משה הרש פוקס בגרוסווארדיין. חתן ר' אשר גרוסברג אב"ד בעלעניעש. משנת תר"ן לערך רב בקרסטש שבגליל גרוסווארדיין, שרבו העביר לו. נפטר ביום יא טבת תרס"ט (1908). בהיותו בחור צעיר הדפיס הספד על סבו:

אהבת עולם... מאה ושלשים ותשע טורי נבל ואבל רנה וקנה אשר אבלתי... על אבי אבי רכב ישראל ופרשיו... מו"ה שמואל שמעלקי זכרו לברכה אשר עלה בסערה השמימה אור ליום שמנה [צ"ל תשעה] לאדר שני שנת שבר יגון ואנחה לפ"ק [תרל"ה], מאת נכדו הזועף והדואג שלמה בר"ל קליין. סיגעט תרל"ה. 51 עמ'.

הספד בחרוזים. ארבעה עשר הבתים הראשונים הם מזמור לתורה "אשר שרתי לכבוד אבותי היקרים... מו"ה ארי' ליבוש ואמי... זלאטא נ"י".

דבר בעתו, דרושים ובאורים על מועדי ועתות השנה ומעוראות! [החיים... ממני הקטן והצעיר באלפי ישראל שלמה קליין בתוך עמי אנכי יושב פה מ...קערעסטעש (מחוז ביהאר) והגליל... סיגעט [תרנ"ג]. כב, [1] דף.

כ"ראש דבר" כותב המחבר שמטרתו בהדפסת הקונטרס לאסוף כספים למען בניית מקוה בקהילתו. עם הסכמת רבו ר' משה הרש פוקס שגם בה נאמר "שבמקומו אין מקוה טהרה ועי"כ בעוה"ר רבה המכשלה ואנשי המקום מעטים ואין לצפות שיבנו בית המקוה על הוצאותם לבד".

ספר מגד ירחים, מ"ע לתורה ולתעודה, לפשט דרש ואגדה... יו"ל מדי חודש בחדשו בעזר

ראצפערט יע"א ושמ"כ. הוצאתי לאור נכדו הק' שלום סג"ל ביילוש בלאאמו"ר הגה"צ המפורסם יעקב סג"ל אבד"ק יאנאשי יע"א חתן הגה"ק זי"ע... קליינווארדיין תרצ"ח. כז, [1] דף.

סיפורי נפלאות ומופתים ודברי חסידות בק"י סימנים, כפי שנמסרו מחסידיו ובני משפחתו, כגון ר' שלום ווידער אבדק"י נירעדהאזא, ר' אליעזר ליפא מראצפערט ואחרים.

במהדורת ברוקלין תשכ"ב נוספו סיפורים נוספים בקונטרס "ואלה מוסיף" מאת ר' שלמה דוב ווידער חתן בנו של ר' הירצקא ובסופו חידושים ופלפולים מאת ר' יעקב ביילוש חתן ר' הירצקא.

רבה של שארוואר היה ר' ישראל מרדכי אפרים פישל ב"ר זוסמן אליעזר סופר. נולד בשנת תרט"ו בעיר פאקש שעה שאביו היה סמוך על שולחן חותנו ר' יואל אונגאר. תלמיד סבו הנ"ל ושל בעל כתב סופר. חתן ר' יצחק צבי רוטר אב"ד נאג' סט' מיקלוש. משנת תר"ם ממלא מקום חותנו. משנת תרמ"ח אב"ד שארוואר. נפטר בדמי ימיו, בן לח, ביום ג כסלו תרנ"ג (1892). אחד מחיבוריו נדפס בידי אביו:

ספר זכרון אפרים, בראשית. והוא ילקוט ביאורים... מפי סופרים וספרים ובו הרבה מספרים ישינים! מעטי המציאות וגם מכתבים ישינים אשר הניח אחריו ברכה הרב המאור הגדול הצדיק מו"ה ישראל מרדכי אפרים הנודע בשם ר' פישל סופר זצ"ל האב"ד דק"ק שארוואר והגליל יצ"ו. פאקש תרנ"ה. [6], עד דף.

עם הקדמה מאת אבי המחבר, ר' זוסמן אליעזר סופר אב"ד פאקש, ובה פרטים ביוגרפיים של בנו המחבר. בין השאר, שהניח אחריו חיבור על כל התנ"ך וכן צוואה (קטעים ממנה נדפסו בספר "מזכרת פאקש", חלק ב, עמ' 126-127). לאחריה "הספד אשר עשיתי בעשרה בטבת על בני הרב זצ"ל פה פאקש תרנ"ג לפ"ק". בתוך ההספד נזכרים גם נפטרים אחרים בשנה זו: ר' אהרן גרינברג אב"ד מיהאלוויץ בעל "דעת סופר", ר' יואל צבי רוט אב"ד חוסט בעל "בית היצור" ור' בנימין וואלף ברייער אב"ד טאב בעל "נחלת בנימין".

וסיוע חכמים וסופרים מובהקים, ממני הק' שלמה קליין... סיגעט תרנ"ח.

חוב' א: סיון תרנ"ח, השניה: תמוז תרנ"ח. נראה שלא הופיעו גליונות נוספים. על תוכן כתב-העת ראה י' יוסף כהן, מקורות וקורות, עמ' 392.

בעיירה ראגנדורף שימש ברבנות ר' יוסף ב"ר מרדכי שלזינגר. משנת תרמ"ו אב"ד בראגנדורף. נפטר בשנת תרפ"א (1921).

ספר שם ישראל, מיוסד על דברי השל"ה הקדוש ובעל הקיצור שכל אחד ואחד יאמר פסוק לאחר שמונה עשרה המתחיל באות אחד מתחלת שמו וסוף שמו והוא מסודר ע"פ א' ב'... לקטתי ואספתי בעז"ה אני הקטן והצעיר לימים הנקרא יוסף שלעזינגער בן... מו"ה מרדכי נ"י... פרעסבורג תר"ם 1880. 64 עמ'.

עם הקדמה מאת אבי המחבר והקדמה נוספת מהמחבר בגרמנית.

קונטרס מציצה, קובץ מש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים שהמציצה... מצוה בפני עצמו היא והלכה למ"מ [למשה מסיני] כמו פריעה ומוכרח להיות דווקא כפה ולא בספוג וכדומה. מאת יוסף הקטן בן הרב הג' מו"ה מרדכי מרגליות יפה נ"י בן הרב הגאון מו"ה ישראל דוד זצ"ל... העומד למשמרת בק"ק ראגענדארף יע"א. פרעסבורג תר"ס. 16 עמ'.

העיר ראצפערט זכתה לשם ולתהילה ברחבי הונגריה בזכות הצדיקים שהשתכנו בה. מן הידועים שבהם היה ר' נפתלי הירצקא ב"ר יעקב פרץ זילברמאן. תלמיד ר' אשר אנשיל יונגרייז מטשענגער ור' שמעלקא קליין מסעליש. נסע הרבה לצאנו ובעל דברי חיים שהחשיבו מאד שלח יהודים מהונגריה אליו. לאחר נישואיו היה רב ביאנושי שליד נירבאטור. משנת תר"ם (1880) אב"ד ואדמו"ר בראצפערט. נפטר ערב יום הכפורים תרנ"ח (1897).

ספר זכרון נפתלי חלק ראשון. חידושי"ת וסיפורים נפלאים מכ"ק א"א הרב הגאון הקדוש הצדיק המפורסם... רבינו נפתלי הירצקא הלוי זי"ע ועכ"א שהיה אבדק"ק

וסיוע חכמים וסופרים מובהקים, ממני הק' שלמה קליין... סיגעט תרנ"ח.

חוב' א: סיון תרנ"ח, השניה: תמוז תרנ"ח. נראה שלא הופיעו גליונות נוספים. על תוכן כתב-העת ראה י' יוסף כהן, מקורות וקורות, עמ' 392.

בעיירה ראגנדורף שימש ברבנות ר' יוסף ב"ר מרדכי שלזינגר. משנת תרמ"ו אב"ד בראגנדורף. נפטר בשנת תרפ"א (1921).

ספר שם ישראל, מיוסד על דברי השל"ה הקדוש ובעל הקיצור שכל אחד ואחד יאמר פסוק לאחר שמונה עשרה המתחיל באות אחד מתחלת שמו וסוף שמו והוא מסודר ע"פ א' ב'... לקטתי ואספתי בעז"ה אני הקטן והצעיר לימים הנקרא יוסף שלעזינגער בן... מו"ה מרדכי נ"י... פרעסבורג תר"ם 1880. 64 עמ'.

עם הקדמה מאת אבי המחבר והקדמה נוספת מהמחבר בגרמנית.

קונטרס מציצה, קובץ מש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים שהמציצה... מצוה בפני עצמו היא והלכה למ"מ [למשה מסיני] כמו פריעה ומוכרח להיות דווקא בפה ולא בספוג וכדומה. מאת יוסף הקטן בן הרב הג' מו"ה מרדכי מרגליות יפה נ"י בן הרב הגאון מו"ה ישראל דוד זצ"ל... העומד למשמרת בק"ק ראגענדארף יע"א. פרעסבורג תר"ס. 16 עמ'.

העיר ראצפרט זכתה לשם ולתהילה ברחבי הונגריה בזכות הצדיקים שהשתכנו בה. מן הידועים שבהם היה ר' נפתלי הירצקא ב"ר יעקב פרץ זילברמאן. תלמיד ר' אשר אנשיל יונגרייז מטשענגער ור' שמעלקא קליין מסעליש. נסע הרבה לצאנו ובעל דברי חיים שהחשיבו מאד שלח יהודים מהונגריה אליו. לאחר נישואיו היה רב ביאנושי שליד נירבאטור. משנת תר"ם (1880) אב"ד ואדמו"ר בראצפרט. נפטר ערב יום הכפורים תרנ"ח (1897).

ספר זכרון נפתלי חלק ראשון. חידוש"ת וסיפורים נפלאים מכ"ק א"א הרב הגאון הקדוש הצדיק המפורסם... רבינו נפתלי הירצקא הלוי זי"ע ועכ"א שהיה אבדק"ק

ראצפרט יע"א ושמ"כ. הוצאתי לאור נכדו הק' שלום סג"ל ביילוש בלאאמו"ר הגה"צ המפורסם יעקב סג"ל אבד"ק יאנאשי יע"א חתן הגה"ק זי"ע... קליינווארדיין תרצ"ח. כז, [1] דף.

סיפורי נפלאות ומופתים ודברי חסידות בק"י סימנים, כפי שנמסרו מחסידיו ובני משפחתו, כגון ר' שלום ווידער אבדק"י נירעדהאזא, ר' אליעזר ליפא מראצפרט ואחרים.

במהדורת ברוקלין תשכ"ב נוספו סיפורים נוספים בקונטרס "ואלה מוסיף" מאת ר' שלמה דוב ווידער חתן בנו של ר' הירצקא ובסופו חידושים ופולולים מאת ר' יעקב ביילוש חתן ר' הירצקא.

רבה של שארוואר היה ר' ישראל מרדכי אפרים פישל ב"ר זוסמן אליעזר סופר. נולד בשנת תרט"ו בעיר פאקש שעה שאביו היה סמוך על שולחן חותנו ר' יואל אונגאר. תלמיד סבו הנ"ל ושל בעל כתב סופר. חתן ר' יצחק צבי רוטר אב"ד נאג' סט' מיקלוש. משנת תר"ם ממלא מקום חותנו. משנת תרמ"ח אב"ד שארוואר. נפטר בדמי ימיו, בן לח, ביום ג כסלו תרנ"ג (1892). אחד מחיבוריו נדפס בידי אביו:

ספר זכרון אפרים, בראשית. והוא ילקוט ביאורים... מפי סופרים וספרים ובו הרבה מספרים ישינים [!] מעטי המציאות וגם מכתבים ישינים אשר הניח אחריו ברכה הרב המאור הגדול הצדיק מו"ה ישראל מרדכי אפרים הנודע בשם ר' פישל סופר זצ"ל האב"ד דק"ק שארוואר והגליל יצ"ו. פאקש תרנ"ה. [6], עד דף.

עם הקדמה מאת אבי המחבר, ר' זוסמן אליעזר סופר אב"ד פאקש, ובה פרטים ביוגרפיים של בנו המחבר. בין השאר, שהניח אחריו חיבור על כל התנ"ך וכן צוואה (קטעים ממנה נדפסו בספר "מזכרת פאקש", חלק ב, עמ' 126-127). לאחריה "הספר אשר עשיתי בעשרה בטבת על בני הרב זצ"ל פה פאקש תרנ"ג לפ"ק". בתוך ההספר נזכרים גם נפטרים אחרים בשנה זו: ר' אהרן גרינברג אב"ד מיהאלוויץ בעל "דעת סופר", ר' יואל צבי רוט אב"ד חוסט בעל "בית היוצר" ור' בנימין וואלף ברייער אב"ד טאב בעל "נחלת בנימין".

4. טראנסילוואניה

בפרק הקודם, כזכור, הצטמצמה היצירה התורנית בחבל-ארץ זה לאי-אלה מקומות בלבד. בשני העשורים שבהם דן פרק זה חלה התפתחות מופלאה בטרנסילוואניה. במקביל לריבוייה של האוכלוסיה היהודית בחבל, נוצרו בו חיי תורה ראויים לשמם ורבנים ומחברים קבעו בה את מושבם והפיצו את תורתם גם בדפוס. לצד הדפוס בסיגט, היחיד בטרנסילוואניה עד סוף המאה ה-19, הוקמו בתי דפוס עבריים במקומות נוספים. בתקופה זו, דהיינו מסוף שנות התשעים ועד פרוץ מלחמת העולם הראשונה, מצאנו מחברים בשלושים וחמשה מקומות (לעומת 12 בתקופה הקודמת). כפי האמור למעלה, יוחד לחכמי טראנסילוואניה ולתנוכת היצירה התורנית בה ספר שלם — "חכמי טראנסילוואניה" (בהוצאת "מכון ירושלים") — ולכן לא הוכפלו כאן כל הנתונים שפורטו בספר הנזכר; ומאידך, לא ייתכן לפסוח כליל על חבל-ארץ זה וליצור חלל ריק במכלול היצירה התורנית בהונגריה ה"היסטורית" על כל חבליה ואזוריה. דומה, איפוא, שהדרך הנאותה תהיה לא להכפיל את הדברים, אך גם לא להתעלם לגמרי מן הספרות התורנית בטרנסילוואניה, שהגיעה לשיאה בשתי התקופות שבהן דנים פרק זה והפרק שלאחריו. הפשרה תהיה בדומה לפרק הקודם, לסקור את הספרות התורנית בטרנסילוואניה בדרך תמציתית, תוך כדי ויתור על פרטים ביוגרפיים, היסטוריים וביבליוגרפיים מפורטים.

גם בתקופה זו עדיין סיגט בראש, בה התגוררו תשעה מחברים. אך אנו עדים כבר לצמיחתם של מוקדים ומרכזים תורניים גם בערים ועיירות נוספות, שהגיעה לשיאה בתקופה הבאה — בין שתי מלחמות העולם — ובראשם גרוסווארדיין, סאטמאר, טאשנאד, קלויזנבורג, שאמלוי, סעקלהיד ועוד. בתקופה זו הוציאה טראנסילוואניה גם מחברים שספריהם רכשו לעצמם מעמד מכובד ומוכר ברחבי המדינה. משיבים כר' משה הרש פוקס אב"ד גרוסווארדיין, ר' יהודה גרינוואלד אב"ד סאטמאר, ר' שלמה יהודה טאבאק ראב"ד בסיגט; ספרי הלכה פסוקה של ר' חיים אריה כהנא בסיגט, בנו ר' נחמן כהנא בספינקא, ר' שאול בראך בקרולה ועוד; ספריו בעניינים אקטואליים וחיבורו הגדול על מסכת חולין של ר' משה שמואל גלאזנר אב"ד קלויזנבורג; ספריו המרובים המלוקטים

בטוב טעם של ר' גרשון שטרן אב"ד לודאש; ספרי החסידות והקבלה של האדמו"ר מספינקא ר' יוסף מאיר ווייס ושל ר' חנניה יו"ט ליפא טייטלבוים אב"ד ואדמו"ר בסיגט; כתבי-העת התורניים של ר' יצחק קליין מסאטמאר; לא נוכל כמובן להסתיר את "גילוייו" המרעישים של ר' שלמה יהודה פרידלנדר מסאטמאר בהדפסת ה"ירושלמי" סדר קדשים, שהכה בתדהמה את העולם הלמדני והמדעי כאחד. ומלבדם יצירות אחרות בתחומים שונים, כפי שיבואר בהמשך.

אנו מתחילים איפוא את סקירתנו בעיר סיגט, שבה שימש ברבנות בתקופה זו ר' חנניה יו"ט ליפא טייטלבוים, שמילא את מקום אביו בעל ייטב לב בשנת תרמ"ג. גם הוא שימש אדמו"ר לחסידי סיגט והחזיק ישיבה גדולה, שממנה יצאו רבנים ומורי הוראה. נפטר ביום כט שבט תרס"ד (1904). ספרו היחיד שנדפס הוא "ספר קדושת יום טוב" (סיגעט תרס"ה) בשני חלקים, על התורה ועל המועדים. לידו (ולפני כן ליד אביו) שימש כדיין ואחר כך כראב"ד כחמישים שנה (תרי"ח—תרס"ח) הגאון הנודע ר' שלמה יהודה ליב ב"ר פסח צבי טאבאק. נולד בשנת תקצ"ב בסיגט. תלמיד בעל ייטב לב, בעל קול אריה ור' יהודה מודרן. נפטר ביום יא טבת תרס"ח (1907). ספריו הגדולים והמרובים הוציאו לו מוניטין של פוסק הלכה וגאון ברחבי המדינה ומחוצה לה. הוא החל בהדפסת ספרו הגדול על השלחן ערוך (כולם בסיגט): "ספר ערך ש"י על חו"מ" (תרנ"ב 1891), על יו"ד (תרנ"ז 1897), על או"ח (תרס"ט); על אה"ע חלק ראשון ושני (תרס"ט). גם את חלקו הראשון של ספרי השו"ת הספיק להדפיס בחייו: "שאלות ותשובות תשורת ש"י... על ארבעה חלקי הש"ע (תרס"ה 1905). כולל תרמ סימנים; "שאלות ותשובות תשורת ש"י מהדורא תניינא... על ארבעה חלקי הש"ע" (תר"ע 1910). כולל רו סימנים. בשני החלקים הושמטו שמות השואלים, אך מתוכן התשובות ברור במקרים לא מעטים שהן עוסקות בעניינים שאירעו במדינה. ספריו האחרים שנדפסו לאחר פטירתו: "ספר ערך ש"י על חידושי ש"ס" (סיגט תר"ע). כולל חידושים למסכתות ברכות, פסחים, ביצה, גיטין, ב"מ, ב"ב, סנהדרין ולקוטים. "ספר ערך ש"י על התורה" (חלק א, בראשית-שמות, סיגעט תרע"ב; חלק ב' ויקרא-במדבר-דברים, סעאיני תרפ"ח); "ספר ערך ש"י נביאים וכתובים וחמש

בתולדות ישראל בהונגריה. ספרו הראשון, "תולדות גדולי הדור ח"א הנקרא בית יהונתן" (סיגעט תרס"ח). לאחריו המשיך בסדרה מכובדת של ספרים ומחקרים שלא נזכרים כאן.

צמיחתה של היצירה התורנית בעיר סאטמאר החלה בסוף המאה ה-19, עם בואו של ר' יהודה ב"ר יהושע פאלק גרינוואלד, ששימש כרבה של סאטמאר מקיץ תרנ"ח. לפני כן היה רב בכמה קהילות: סאבאטישט (תרמ"ב—תרמ"ט), באניהאד (תרמ"ט—תרנ"ו) ושווראן (תרנ"ו—תרנ"ח). תלמיד מובהק של בעל כתב סופר, שבהמלצתו לקחו אחיו הגביר ר' יוזפא סופר לחתן. בכל מקום החזיק ישיבה גדולה. בסאטמאר היתה אחת הגדולות במדינה ויצאו ממנה רבנים ומורי הוראה רבים. נפטר ביום יט אדר תר"ף (1920). הוא נחשב לאחד מעמודי ההוראה בהונגריה. תוך השנה לפטירתו נדפסה צוואתו, שנכתבה בפרקים שונים ונזכרים בה הקהילה והחברה קדישא, הדפסת חיבוריו, עזבונו הכספי, תלמידיו והתנהגותם (לא השאיר ילדים). מכאן ואילך הוחל בהדפסת ספריו הגדולים בידי חתן אחיו (שהיה למעשה בנו המאומץ). הדיין בסאטמאר ר' אברהם חנוך פרידמאן: "ספר שבט מיהודה על חמשה חומשי תורה" בשני חלקים (סעאיני תרפ"ב); "ספר שאלות ותשובות זכרון יהודה... חלק אורח חיים" (בודאפעשט תרפ"ג); "ספר שאלות ותשובות זכרון יהודה חלק יו"ד אה"ע חו"מ וחלק או"ח מהדו"ת" (אוהעלי תרפ"ח). בחלק א רסו סימנים, בחלק ב רעד סימנים. "ספר חסדי אבות על פרקי אבות" (סעאיני תרפ"ה); "ספר תהלים... ופי' עוללות יהודה" (סאטמאר תרפ"ז). דברי תורה ששמע אחד התלמידים, ר' ישעיה אלטר הכהן אדלער מישוב דיביעווע שבמאראמארוש, נדפס בשם "ספר שארית יהודה על חמשה חומשי תורה" (מונקאטש תרח"ץ). בקהילת סטאטוסקו בסאטמאר שימש כדיין למעלה מארבעים שנה ר' יצחק ב"ר ישראל קליין. נולד בשנת תרכ"א בעיירה טאב. תלמיד בעל שבט סופר ור' זוסמן סופר בפאקש. מתרס"ב דיין (אח"כ ראב"ד) בסאטמאר. נספה בשואה. תחילה ערך את כתבי-העת התורני "אהל יצחק... בפלפול והלכה... עולת חודש בחדשו" (סאטמאר תרס"ג—תרע"ד). נפסק לאחר פרוץ מלחמת העולם. תוך כדי כך הדפיס "ספר זכרון ישראל", לזכרו של אביו שנפטר באותה שנה (טיאסאספאלו תרע"ב) ובו הספד וכן "תשובות אשר

מגילות" (סעאיני תרצ"ב). דיין אחר בסיגט, שאף הוא קנה עולמו בספרו, הוא ר' חיים אריה ב"ר יחיאל צבי כהנא. נינו של בעל קונטרס הספיקות. אף הוא מתלמידי בעל ייטב לב, שאף מינהו לדיין בסיגט. נפטר ט (וי"א כט) שבט תרע"ז (1917). לפני שמונה לדיין הדפיס את ספרו "ספר דברי גאונים אשר ירדתי לרעות בגנים ללקוט שושנים" (אונגוואר תר"ל 1870). הספר, שהוא לקט פסקי הלכות לשו"ת חו"מ, רבים מהם מתוך ספרי הספרדים שלא היו מצויים בהונגריה, נדפס עוד פעמיים בחיי המחבר עם הוספות רבות (סיגעט תרס"א, שם תרע"א) ולאחר מכן פעמים אחדות בדפוס-צילום.

שאר חכמי סיגט: נכד ר' צבי אריה, בעל "אמרי בינה" שהוזכר כבר בפרק הקודם, ראש השוחטים בסיגט, ר' מרדכי ב"ר יצחק אהרן שווארץ, שהיה ידוע כמומחה במלאכת הקודש והכשיר שוחטים רבים, הדפיס ספר בתחום התמחותו: "ספר שמלה חדשה על הלכות שחיטה וטריפות הריאה לרבינו הגאון... מוה"ר אלכסנדר סענדר שור... עם הגהות לוטה בשמלה" (סיגעט [תרע"ד]). אחיו של בעל דברי גאונים הנ"ל היה ר' יעקב גדליה כהנא, תלמיד חכם פרטי שעסק גם בקבלה. ספרו היחיד שהדפיס מעיד על כך: "ספר רמזי תורה... דרכים ישרות ועצות נפלאות... מפי סופרים, גמרא זוהר ומדרש עפ"י [על פי נגלה] ועפ"י נסתר" (סיגעט תרל"ו). נכד אחר של בעל קונטרס הספיקות היה ר' צבי הירש ב"ר משה כהנא-הלר. תלמיד ר' שלמה זלמן אולמאן במאקאווא ור' הלל ליכטנשטיין. ערך עתון ביידיש "סיגעטער צייטונג" (1893—1895). נפטר בסיגט בשנת תרנ"ה (1895). הדפיס את תולדות רבו ב"ספר בית הלל... תולדות האדם הגדול... רבינו הלל ל"ש" (מונקאטש תרנ"ג). בפרבר של סיגט שימשו שוחטים ר' שמואל מרדכי בנעט ובנו ר' מאיר בנעט. שניהם הוציאו ביחד "שלושה ספרים נפתחים" בכרך אחד: לקוטי מנהגים... לקוטי ש"ס... דינים ומנהגים טובים... מלוקט מש"ע או"ח ויו"ד... לקוטי מאיר, כולל ג"כ דינים נחוצים... נוסף על הלקוטים הראשונים" (סיגעט 1914). בסיומה של התקופה, סמוך למלחמת העולם הראשונה, החל את דרכו המחקרית-מדעית חוקר צעיר, שטרם מלאו לו עשרים שנה — ר' יקותיאל יהודה ב"ר יעקב גרינוואלד — שנודע לאחר מכן כחוקר כמה פרקים חשובים

מגילות" (סעאיני תרצ"ב). דיין אחר בסיגט, שאף הוא קנה עולמו בספרו, הוא ר' חיים אריה ב"ר יחיאל צבי כהנא. נינו של בעל קונטרס הספיקות. אף הוא מתלמידי בעל ייטב לב, שאף מינהו לדיין בסיגט. נפטר ט (וי"א כט) שבט תרע"ז (1917). לפני שמונה לדיין הדפיס את ספרו "ספר דברי גאונים אשר ירדתי לרעות בגנים ללקוט שושנים" (אונגוואר תר"ל 1870). הספר, שהוא לקט פסקי הלכות לשו"ת חו"מ, רבים מהם מתוך ספרי הספרדים שלא היו מצויים בהונגריה, נדפס עוד פעמיים בחיי המחבר עם הוספות רבות (סיגעט תרס"א, שם תרע"א) ולאחר מכן פעמים אחדות בדפוס צילום.

שאר חכמי סיגט: נכד ר' צבי אריה, בעל "אמרי בינה" שהוזכר כבר בפרק הקודם, ראש השוחטים בסיגט, ר' מרדכי ב"ר יצחק אהרן שווארץ, שהיה ידוע כמומחה במלאכת הקודש והכשיר שוחטים רבים, הדפיס ספר בתחום התמחותו: "ספר שמלה חדשה על הלכות שחיטה וטריפות הריאה לרבינו הגאון... מוה"ר אלכסנדר סענדר שור... עם הגהות לוטה בשמלה" (סיגעט [תרע"ד]). אחיו של בעל דברי גאונים הנ"ל היה ר' יעקב גדליה כהנא, תלמיד חכם פרטי שעסק גם בקבלה. ספרו היחיד שהדפיס מעיד על כך: "ספר רמזי תורה... דרכים ישרות ועצות נפלאות... מפי סופרים, גמרא זוהר ומדרש עפ"י [על פי נגלה] ועפ"י נסתר" (סיגעט תרל"ו). נכד אחר של בעל קונטרס הספיקות היה ר' צבי הירש ב"ר משה כהנא-הלר. תלמיד ר' שלמה זלמן אולמאן במאקאווא ור' הלל ליכטנשטיין. ערך עתון ביידיש "סיגעטער צייטונג" (1893—1895). נפטר בסיגט בשנת תרנ"ה (1895). הדפיס את תולדות רבו ב"ספר בית הלל... תולדות האדם הגדול... רבינו הלל ל"ש" (מונקאטש תרנ"ג). בפרבר של סיגט שימשו שוחטים ר' שמואל מרדכי בנעט ובנו ר' מאיר בנעט. שניהם הוציאו ביחד "שלושה ספרים נפתחים" בכרך אחד: לקוטי מנהגים... לקוטי ש"ס... דינים ומנהגים טובים... מלוקט מש"ע או"ח ויו"ד... לקוטי מאיר, כולל ג"כ דינים נחוצים... נוסף על הלקוטים הראשונים" (סיגעט 1914). בסיימה של התקופה, סמוך למלחמת העולם הראשונה, החל את דרכו המחקרית-מדעית חוקר צעיר, שטרם מלאו לו עשרים שנה — ר' יקותיאל יהודה ב"ר יעקב גרינוואלד — שנודע לאחר מכן כחוקר כמה פרקים חשובים

בתולדות ישראל בהונגריה. ספרו הראשון, "תולדות גדולי הדור ח"א הנקרא בית יהונתן" (סיגעט תרס"ח). לאחריו המשיך בסדרה מכובדת של ספרים ומחקרים שלא נזכרים כאן.

צמיחתה של היצירה התורנית בעיר סאטמאר החלה בסוף המאה ה-19, עם בואו של ר' יהודה ב"ר יהושע פאלק גרינוואלד, ששימש כרבה של סאטמאר מקיץ תרנ"ח. לפני כן היה רב בכמה קהילות: סאבאטישט (תרמ"ב — תרמ"ט), באניהאד (תרמ"ט — תרנ"ו) ושוראן (תרנ"ו — תרנ"ח). תלמיד מובהק של בעל כתב סופר, שבהמלצתו לקחו אחיו הגביר ר' יוזפא סופר לחתן. בכל מקום החזיק ישיבה גדולה. בסאטמאר היתה אחת הגדולות במדינה ויצאו ממנה רבנים ומורי הוראה רבים. נפטר ביום יט אדר תר"ף (1920). הוא נחשב לאחד מעמודי ההוראה בהונגריה. תוך השנה לפטירתו נדפסה צוואתו, שנכתבה בפרקים שונים ונוכרים בה הקהילה והחברה קדישא, הדפסת חיבוריו, עזבונו הכספי, תלמידיו והתנהגותם (לא השאיר ילדים). מכאן ואילך הוחל בהדפסת ספריו הגדולים בידי חתן אחיו (שהיה למעשה בנו המאומץ). הדיין בסאטמאר ר' אברהם חנוך פרידמאן: "ספר שבט מיהודה על חמשה חומשי תורה" בשני חלקים (סעאיני תרפ"ב); "ספר שאלות ותשובות זכרון יהודה... חלק אורח חיים" (בודאפעשט תרפ"ג); "ספר שאלות ותשובות זכרון יהודה חלק יו"ד אה"ע חו"מ וחלק או"ח מהדו"ת" (אוהעלי תרפ"ח). בחלק א רסז סימנים, בחלק ב רעד סימנים. "ספר חסדי אבות על פרקי אבות" (סעאיני תרפ"ה); "ספר תהלים... ופי' עוללות יהודה" (סאטמאר תרפ"ז). דברי תורה ששמע אחד התלמידים, ר' ישעיה אלטר הכהן אדלער מישוב דיביעווע שבמאראמארוש, נדפס בשם "ספר שארית יהודה על חמשה חומשי תורה" (מונקאטש תרח"ץ). בקהילת סטאטוסקו בסאטמאר שימש כדיין למעלה מארבעים שנה ר' יצחק ב"ר ישראל קליין. נולד בשנת תרכ"א בעיירה טאב. תלמיד בעל שבט סופר ור' זוסמן סופר בפאקש. מתרס"ב דיין (אח"כ ראב"ד) בסאטמאר. נספה בשואה. תחילה ערך את כתבי-העת התורני "אהל יצחק... בפלפול והלכה... עולת חודש בחדשו" (סאטמאר תרס"ג — תרע"ד). נפסק לאחר פרוץ מלחמת העולם. תוך כדי כך הדפיס "ספר זכרון ישראל", לזכרו של אביו שנפטר באותה שנה (טיסאסאספאלו תרע"ב) ובו הספד וכן "תשובות אשר

פלפלתי עם גאוני וחכמי הדור" ועוד. לאחר המלחמה ערך ר' יצחק קליין את כתב העת "המגיד... יצא לאור מדי חודש בחדשו... מאסף דרשות לכל שבתות השנה ודברים בעתם למועדים, לנשואין, ברית מילה והספד ולכל מאורעות החיים" (סאטמאר תרפ"ח—תרצ"ט). ספרו האחרון הוא "קול החתן... פלפולים... נאומים... דרושים" (סאטמאר תרצ"ז). הספר מיועד לחתנים ולנאומים "כי ימצאו שלחן ערוך פרי מגדים". חכם נוסף שהתגורר בסאטמאר זכה לשם ולא דווקא תהלה — ר' שלמה יהודה ב"ר מנחם פרידלנדר. נולד ברוסיה ליד וויטבסק. שמונה שנים (תרל"ב—תר"מ) למד בישיבת וואלוזין. בשנות השמונים רב בעיר מילהויזן שבעלזאס. בסוף המאה הגיע להונגריה והדהים את למדניה בגאונותו ובכשרונותיו. בשנת תרס"א קבע מושבו בסאטמאר. לפני בואו להונגריה כבר הדפיס שני סדרים של התוספתא (זרעים ונשים) עם פירושו "חשק שלמה" (פרעסבורג תרמ"ט—תר"ן). שנים אחדות לאחר בואו לסאטמאר הדפיס "תלמוד ירושלמי סדר נשים חלק ראשון מסכת יבמות... ומפורש באר היטב על ידי הפירוש חשק שלמה" (וואראהל תרס"ד). ספרים אלה זכו להסכמות גדולי הרבנים מחוץ להונגריה ומהונגריה עצמה. בשנת תרס"ז הדהים את העולם הרבני והמדעי ב"תגלית" מרעיש, כשגילה את הירושלמי על סדר קדשים, שהיה בחזקת אבוד. הוא נתגלה בידי פרידלנדר בכתב-יד, שמצא, לדבריו, בעיר קושטא. הוא הספיק להדפיס שני כרכים מן הירושלמי, תחילה חלק ב, מסכתות חולין ובכורות (תרס"ז) וכשנתיים לאחר מכן חלק א, מסכתות זבחים וערכין (תרס"ט), שעטר בפרושו אף הוא בשם "חשק שלמה". גם לספרים אלה קבל הסכמות מרבנים גדולים ואף חוקרים סמכו ידיהם עליהם. עד מהרה נחשד פרידלנדר במעשה זיוף. הוא ניסה להוכיח את חפותו בכמה קונטרסים שהוציא בשמות בדויים, אך ללא הצלחה. רש"י פרידלנדר שקע בתהום נשיה ונפטר באלמוניות בסאטמאר ביום ח שבט תרפ"ד (1924). נצרף לעיר סאטמאר גם את הכפר הסמוך מיקולה שבו ישב תלמיד חכם כפרי בעל משק חקלאי, שלמד בישיבות ר' יהודה אסאד ובעל כתב סופר: ר' אברהם פרידמאן. לאחר פטירתו הדפיס בנו חלק מחידושי האגדה שהשאיר אחריו, שהיה משמיע כנראה בפני יהודי הכפר: "ספר לקוטי שושנים... על פרשיות התורה ומדרשים תמוהים" (סאטמאר תרפ"ז).

נזכיר כאן גם את העיירה ספינקא שבמאראמארוש, שבה התפתחה יצירה תורנית ראויה לשמה בזכות הצדיק הראשון לשושלת ספינקא, ר' יוסף מאיר ב"ר שמואל צבי ווייס. נולד בשנת תקצ"ח בעיר מונקאטש שבה שימש אביו דיין וראב"ד. תלמיד ר' מאיר א"ש ובנו ר' מנחם א"ש ור' שמעלקא קליין מסעליש. התדבק לצדיקי דורו וביחוד לר' יצחק אייזיק מזידיטשוב, והוא שהסמיכו לאדמו"ר. משנת תר"ל התגורר בספינקא, משם נשא אשה. בהדרגה התפרסם שמו כגאון בתורה כנגלה ובנסתר וכעובד ה' ורבים מיהודי המקום והסביבה דבקו בו והכתירוהו לרבם. במשך הזמן הפך לאדמו"ר של המונים ושמו התפשט ברחבי הונגריה. נפטר ביום ו אייר תרס"ט (1909). ארונו הועלה ארצה בשנת תשל"ד והוטמן בבית-העלמין של פתח-תקוה. ספריו הגדולים ומרובי הכרכים — כולם בשם "אמרי יוסף" — הופיעו לאחר פטירתו: על ספר בראשית (סיגעט תר"ע), על ספר שמות (מונקאטש תרע"א) (1911), על ויקרא—במדבר (סיגעט תרע"ג 1913), על ספר דברים (סעאיני תרפ"ז). ספרו על המועדים בשני כרכים (ווראנוב תרפ"ט—תרצ"א). מלבד כרכים גדולים אלה נדפסו "סדר ההקפות לשמיני עצרת ושמחת תורה כפי מנהג וסדר של אדמו"ר... יוסף מאיר שליט"א מספינקא" (סיגעט 1897) וכן הקדמה ארוכה ורבת עניין לספר רבו מזידיטשוב "לקוטי תורה והש"ס" חלק דברים (סיגעט תרנ"ב), שנדפסה גם כקונטרס בפני עצמו (מונקאטש תרע"א). בזמנו נדפס "סדר הגדה של פסח... עם פירושי אמרי יוסף... חקל יצחק מאת בנו" (ירושלים תשכ"ד).

חתנו של האדמו"ר מספינקא, ר' נחמן ב"ר חיים אריה כהנא, נבחר לרבה של ספינקא בשנת תרמ"ד. אביו היה בעל "דברי גאונים" מסיגט. נפטר בחיי אביו וחתנו ביום כח תמוז תרס"ד (1904). חיבורו שהדפיס בחייו הוא במתכונת ספרו של אביו: "ספר ארחות חיים על ש"ע אורח חיים... חידושי דינים מכמה מאות ספרים" (סיגעט תרנ"ח). הספר זכה לתשומת לב ולתפוצה בזכות עצמו אך גם בזכות "הגהות יקרות ונכבדות" שעיתרו הגאון מברעזאן, ר' שלום מרדכי הכהן. בדורינו נדפס שוב עם הוספות רבות מאת המחבר והגהות נוספות מאת הגאון מברעזאן ורבנים אחרים, בשני כרכים (ירושלים תשכ"ב). בזכותו של בעל "אמרי יוסף" קבע מושבו

בספינקא בשנת תרס"ב חסידו הנאמן, ר' אביגדור ב"ר יצחק וויינברגר, סוחר אתרוגים. פרסומו בא לו בזכות חיבורו "ספר סמיכות נופלים... בדבר שיתחזק האמונה בעולם על ידי ראיות ברורות בחכמה ובאמת" (סיגעט תרס"ב). ספר-מוסר זה, הכתוב בהתלהבות רבה ובסגנון שופע, אך מלא שגיאות לשון, הפך לספר הנפוץ ביותר בטרנסילוואניה. בשלוש המהדורות בעברית ובשתי מהדורות ביידיש, תוך שנים ספורות (תרס"ה—תרע"א), הופץ ברבבות עותקים.

מכאן ואילך נסקור את הספרות התורנית בטרנסילוואניה לפי המקומות בסדר א"ב.

בכפר אודווארי שליד סאטמאר שימש מעין רועה רוחני ומורה הוראה ר' נטע יעקב ב"ר מרדכי דוב ברגר. מתלמידי בעל ייטב לב. נפטר כנראה בשנות מלחמת העולם הראשונה. "ספר נטעי נאמנים על התורה... וחלק שני על סוגיות... ואיזה תשובות מאדמו"ר הגה"ק מוה"ר ייט"ב" (מונקאטש תרס"ג).

בעיר באניא ישב הגביר ר' שמחה בונם ב"ר רפאל דייטש. אביו היה חתן בעל כתב סופר ונפטר בדמי ימיו. ר' שמחה בונם היה תלמיד דודו בעל שבט סופר. נשא אשה מגליל באניא והתגורר בעיר. היה עתיר נכסים ובעל צדקה. נפטר ביום יט אב תרע"ח (1918). זמן רב לאחר פטירתו הדפיס בנו את ספרו, שרשם לעצמו בלמדו בישיבת פרסבורג: "ספר שפתי בינה... על פרשיות השבוע ומועדי השנה" (לונדון תשי"ב).

בעיירה בורגו-פרונד שימש ברבנות ר' אלימלך ב"ר יהודה פרידלנדר. נולד בשנת תרמ"ג. גם אביו היה רבה של בורגו-פרונד. תלמיד סבו (אבי אמו) ר' משה פאנט אב"ד דעש. משנת תרע"ג רבה של העיירה. נספה בשואה. בכהנו ברבנות לא הדפיס אף ספר משלו. לפני כן עשה ניסיון להוציא כתב-עת תורני: "ספר כנסת חכמים, קובץ פלפולים נחמדים... בהלכה ואגדה ושו"ת בפסקי דינים מאת גדולי וחכמי הדור... יופיע פ"א בחודש" (וואראהל תרס"ה 1904). הופיעו שלושה גליונות בלבד.

בעיר ביסטרין שימש שנים רבות כשוחט ומורה הוראה ר' משה רוזנפלד, חסידם של אדמו"רי סיגט ודעש. נפטר בשנת תרנ"ה (1895) ולא הגיח בנים.

"למען השאיר לו שם ושארית" הדפיס אחיו את "ספר בני משה על התורה, דרושים נחמדים" (בארדיאב תר"ס 1900).

בעיירה ביטשקוף שבמאראמארוש (לאחר מלחמת העולם הראשונה נחצתה העיירה לשניים בין רומניה ובין צ'כוסלובאקיה) שימש רועה רוחני הלמדן והנגיד ר' אפרים פישל ב"ר משה ישראל פלדמאן. יליד גליציה שנשא אשה מביטשקוף. התנהג בחסידות והיה מגדולי חסידי וויז'ניץ. נפטר ביום כג כסלו תרס"ה (1904). השאיר אחריו שני ספרים שנדפסו: "ספר דגל אפרים, כולל שו"ת ובידורי הלכות שונות וכמה חידושים יקרים בפלפול וסברא ישרה" (סיגעט תרס"ח). באותו מקום ובאותה שנה נדפס גם חיבורו השני, "ספר ידות אפרים על התורה ותהלים ופרקי אבות בדרך פרד"ס". המשיך בהנהגה הרוחנית של העיירה ר' אלטר שאול ב"ר ישראל אלימלך פפר. אף הוא יליד גליציה, שלא שימש ברבנות ביטשקוף אלא הוכר על-ידי יהודי המקום כראוי לעמוד בראשם. החזיק ישיבה בבית חותנו הגביר. בשנת תרע"ב היגר לארצות הברית ושימש ברבנות בניו יורק ובה נפטר ביום יט ניסן תרצ"ז (1936). שני חלקים מחיבורו הגדול נדפסו בחייו: "שאלות ותשובות אבני זכרון". חלק א (סיגעט תרפ"ג) כולל ק סימנים, שכשליש מהם נכתבו לפני עזבו את המדינה; חלק ב (סאטמאר תרצ"א) כולל אף הוא ק סימנים, שרק כעשרים מהם נכתבו לפני הגירתו לארה"ב. חלק ג (ניו יורק [תרצ"ט]) נדפס בהשתדלות ידידו ההיסטוריון ר' יקותיאל יהודה גרינוואלד והוא כולל ס סימנים, שרק ארבע תשובות נכתבו בביטשקוף.

בעיר גרוסווארדיין התגוררו יהודים רבים והיתה בה קהילה ותיקה זה מאות בשנים. כשלושים שנה שימש בה ברבנות ר' משה הרש ב"ר זאב וואלף פוקס. מגדולי הרבנים ומעמודי ההוראה בהונגריה. החזיק בה ישיבה גדולה שממנה יצאו רבנים ומורי הוראה. נפטר בר"ח תמוז תרע"א (1911). שנים רבות לאחר מכן נדפס ספרו הגדול "שאלות ותשובות יד רמה על ד' חלקי שו"ע וח"ת על כמה סוגיות הש"ס" (גראסווארדיין ת"ש). חלק א (אור"ח ויו"ד) כולל קלה סימנים; חלק ב (אה"ע וחור"מ) כולל פח סימנים.

את העיר דעש כבר הזכרנו בפרק הקודם כמקום של יצירה תורנית חשובה. רבה של דעש בתקופה זו, ר'

בספינקא בשנת תרס"ב חסידו הנאמן, ר' אביגדור ב"ר יצחק וויינברגר, סוחר אתרוגים. פרסומו בא לו בזכות חיבורו "ספר סמיכות נופלים... בדבר שיתחזק האמונה בעולם על ידי ראיות ברורות בחכמה ובאמת" (סיגעט תרס"ב). ספר-מוסר זה, הכתוב בהתלהבות רבה ובסגנון שופע, אך מלא שגיאות לשון, הפך לספר הנפוץ ביותר בטראנסילוואניה. בשלוש המהדורות בעברית ובשתי מהדורות ביידיש, תוך שנים ספורות (תרס"ה — תרע"א), הופץ ברבבות עותקים.

מכאן ואילך נסקור את הספרות התורנית בטראנסילוואניה לפי המקומות בסדר א"ב.

בכפר אודווארי שליד סאטמאר שימש מעין רועה רוחני ומורה הוראה ר' נטע יעקב ב"ר מרדכי דוב ברגר. מתלמידי בעל ייטב לב. נפטר כנראה בשנות מלחמת העולם הראשונה. "ספר נטעי נאמנים על התורה... וחלק שני על סוגיות... ואיזה תשובות מאדמו"ר הגה"ק מוה"ר ייט"ב" (מונקאטש תרס"ג).

בעיר באניא ישב הגביר ר' שמחה בונם ב"ר רפאל דייטש. אביו היה חתן בעל כתב סופר ונפטר בדמי ימיו. ר' שמחה בונם היה תלמיד דודו בעל שבט סופר. נשא אשה מגליל באניא והתגורר בעיר. היה עתיר נכסים ובעל צדקה. נפטר ביום יט אב תרע"ח (1918). זמן רב לאחר פטירתו הדפיס בנו את ספרו, שרשם לעצמו בלמדו בישיבת פרסבורג: "ספר שפתי בינה... על פרשיות השבוע ומועדי השנה" (לונדון תשי"ב).

בעיירה בורגו־פרונד שימש ברבנות ר' אלימלך ב"ר יהודה פרידלנדר. נולד בשנת תרמ"ג. גם אביו היה רבה של בורגו־פרונד. תלמיד סבו (אבי אמו) ר' משה פאנט אב"ד דעש. משנת תרע"ג רבה של העיירה. נספה בשואה. בכהנו ברבנות לא הדפיס אף ספר משלו. לפני כן עשה נסיון להוציא כתב-עת תורני: "ספר כנסת חכמים, קובץ פלפולים נחמדים... בהלכה ואגדה ושו"ת בפסקי דינים מאת גדולי וחכמי הדור... יופיע פ"א בחודש" (וואראהל תרס"ה 1904). הופיעו שלושה גליונות בלבד.

בעיר ביסטריץ שימש שנים רבות כשוחט ומורה הוראה ר' משה רוזנפלד, חסידם של אדמו"רי סיגט ודעש. נפטר בשנת תרנ"ה (1895) ולא הניח בנים.

"למען השאיר לו שם ושארי"ת" הדפיס אחיו את "ספר בני משה על התורה, דרושים נחמדים" (בארדיאב תר"ס 1900).

בעיירה ביטשקוף שבמאראמארוש (לאחר מלחמת העולם הראשונה נחצתה העיירה לשניים בין רומניה ובין צ'כוסלובאקיה) שימש רועה רוחני הלמדן והנגיד ר' אפרים פישל ב"ר משה ישראל פלדמאן. יליד גליציה שנשא אשה מביטשקוף. התנהג בחסידות והיה מגדולי חסידי וויז'ניץ. נפטר ביום כג כסלו תרס"ה (1904). השאיר אחריו שני ספרים שנדפסו: "ספר דגל אפרים, כולל שו"ת ובירורי הלכות שונות וכמה חידושים יקרים בפלפול וסברא ישרה" (סיגעט תרס"ח). באותו מקום ובאותה שנה נדפס גם חיבורו השני, "ספר ידות אפרים על התורה ותהלים ופרקי אבות בדרך פרד"ס". המשיך בהנהגה הרוחנית של העיירה ר' אלטר שאול ב"ר ישראל אלימלך פפר. אף הוא יליד גליציה, שלא שימש ברבנות ביטשקוף אלא הוכר על-ידי יהודי המקום כראוי לעמוד בראשם. החזיק ישיבה בבית חותנו הגביר. בשנת תרע"ב היגר לארצות הברית ושימש ברבנות בניו יורק ובה נפטר ביום יט ניסן תרצ"ו (1936). שני חלקים מחיבורו הגדול נדפסו בחייו: "שאלות ותשובות אבני זכרון". חלק א (סיגעט תרפ"ג) כולל ק סימנים, שכשליש מהם נכתבו לפני עזבו את המדינה; חלק ב (סאטמאר תרצ"א) כולל אף הוא ק סימנים, שרק כעשרים מהם נכתבו לפני הגירתו לארה"ב. חלק ג (ניו יורק [תרצ"ט]) נדפס בהשתדלות ידידו ההיסטוריון ר' יקותיאל יהודה גרינוואלד והוא כולל ס סימנים, שרק ארבע תשובות נכתבו בביטשקוף.

בעיר גרוסווארדיין התגוררו יהודים רבים והיתה בה קהילה ותיקה זה מאות בשנים. כשלושים שנה שימש בה ברבנות ר' משה הרש ב"ר זאב וואלף פוקס. מגדולי הרבנים ומעמודי ההוראה בהונגריה. החזיק בה ישיבה גדולה שממנה יצאו רבנים ומורי הוראה. נפטר בר"ח תמוז תרע"א (1911). שנים רבות לאחר מכן נדפס ספרו הגדול "שאלות ותשובות יד רמה על ד' חלקי שו"ע וח"ת על כמה סוגיות הש"ס" (גראסווארדיין ת"ש). חלק א (אוי"ח ויו"ד) כולל קלה סימנים; חלק ב (אה"ע וחז"מ) כולל פח סימנים.

את העיר דעש כבר הזכרנו בפרק הקודם כמקום של יצירה תורנית חשובה. רבה של דעש בתקופה זו, ר'

משה פאנט, לא השאיר אחריו ספרים. גיסו וחתן אביו ר' מנחם מענדל פאנט — ר' שבתי ב"ר משה ניסל — הדפיס בעיצומה של המלחמה את "ספר מבשר טוב על שמונה עשר מסכתות לנעוץ סופה לתחלת" אשר אמרתי... לסיום הש"ס דפה דעעש... וגם על סיום דבחברה משניות דפה" (קאלאזשוואר תרע"ה).

בעיירה דראגמירשט שבמאראמארוש ישב כתלמיד-חכם פרטי ר' מנחם מענדל ב"ר משה ישעיה שפירא. נולד בשנת תרכ"ג. תלמיד סבו ר' אברהם יצחק וויינברגר אב"ד קליינווארדיין ושל בעל ייטב לב. ישב בעיירה זו עשרות בשנים. בשנת תרע"א נבחר לרב הגליל. נפטר ביום כט ניסן ת"ש (1940). לפני מלחמת העולם הראשונה הדפיס את שני ספריו: "ספר מאזני צדק, מאזנים לתורה עשיתי לי ולאנשים כמוני ובני גילי" (מונקאטש תרע"ב); "ספר הין צדק, כולל מאמרי חדש בחדשו... ולמועדים ולשלש רגלים... ולחנוכה ולפורים... לארבע פרשיות... לימי העומר ובין המצרים... בפרקי אבות" (שם תרע"ג).

הדיין של העיר האלמין, ר' מרדכי ב"ר יעקב זאב רוטשטיין, נולד בשנת תק"ף בלאפוש. מצאצאי הצדיק ר' אורי פייבוש מדובנקה בעל "אור החכמה". תלמיד מהר"ם א"ש. כחמישים שנה דיין בהאלמין. נפטר ביום ב דחג הסוכות תרנ"ח (1897). את ספריו הדפיס בחייו: "ספר בית ועד לחכמים... דרושים ומוסר השכל על רובי פרשיות שבתורה" (מונקאטש תרמ"ז 1887). ספר זה נדפס בעילום שם המחבר "כי למה לי כבוד המדומה", אך את אבותיו הוא מפרט שכן "כבוד אבותי אין בידי למחול". ספרו הגדול והנפוץ יותר הוא "ספר תהלים עם פי'... שערי פרנסה טובה" (סיגעט תרמ"ט). ספרו השלישי נדפס זמן קצר לפני פטירתו: "ספר תורת חסד על חמשה חומשי תורה... לקט מספרים הקדושים ובפרט מספרי תלמידי בעש"ט הקדושים" (מונקאטש תרנ"ז).

בכפר שליד העיר הוניאד ישב ועסק במלאכת החקלאות ר' יחיאל ב"ר משה שטרולי. תלמיד בעל כתב סופר. התנהג ביראת ה' ובחסידות. שמו נודע בסביבה כצדיק כפרי בעל מדרגות. נפטר בשנת תרצ"ב (1932) לערך. השאיר אחריו חיבורים באגדה ודרוש אך לא נדפס אלא "ספר אמנות אומן, הוא כעין צוואה ע"ד א"ב (סיגעט [תרצ"ה]). בנו שהדפיס את הספר הוסיף תרגום "ללשון יידיש-זשארגאן".

רבה של העיירה וואראהל, הידועה בעולם הספר כמקום דפוס לספרים רבים (ברומנית" סעאיני), ר' יחזקאל ב"ר גרשון וואלף בנעט, נולד בשנת תרכ"ג (או תרכ"א) באונגוואר. תלמיד סבו ר' שלמה גאנצפריד ור' חיים צבי מאנהיימר. חתן הגאון ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא. משנת תרמ"ט רבה של וואראהל. נפטר בר"ח סיון תרע"ג (1913). השאיר אחריו תשעה עשר חיבורים בהלכה ואגדה. רק לאחרונה נדפס אחד מחיבוריו: "שאלות ותשובות משיב טעם על חלק אורח חיים והמסתעף" (ירושלים תשמ"ה).

בשלוש העיירות הסמוכות בשם ווישווה (אויברוישווה, אונטרווישווה, מיטלווישווה) שבמאראמארוש שימש ברבנות כארבעים וחמש שנה ר' שמואל שמעלקא ב"ר משה יהודה ליב גינצלר. נולד בשנת תקצ"ב בעיר אוהעל. תלמיד גיסו בעל "קול אריה". חתן הגביר ר' יצחק אריה כהנא מנכדי בעל קונטרס הספיקות. נפטר ביום ד אייר תרע"א (1911). כשנה לאחר מכן הדפיס נכדו את "ספר משיב נפש על התורה ומועדי השנה" (סיגעט תרע"ב 1912).

בעיר טורדא שימש ברבנות שלושים ושלוש שנה ר' כלב פייבל ב"ר יוסף ווול. נולד בשנת תקצ"ה בעיירה שטאמפן. תלמיד בעל כתב סופר ור' הלל ליכטנשטיין. נפטר ביום ג אלול תרנ"ח (1898). "ספר קרית ספר על חמשה חומשי תורה" (דעעש תרס"ד).

בעיירה טאשנאד שימש בתקופה זו ברבנות ר' שלמה ב"ר שרגא הכהן רוזנברג. נולד בשנת תר"א בשוב באנאוצע. תלמיד ר' ירמיה לעוו, ר' אהרן גרינברג ור' מנחם א"ש. משנת תרל"א אב"ד גינז ומשנת תרל"ו אב"ד טאשנאד. נפטר ביום כא חשון תרנ"ח (1897). זמן רב לאחר פטירתו הדפיס נכד המחבר את "חידושי הרשב"ש החדש... חלק א, ביאור רחב על מסכת חולין גיטין וקידושין ועוד; חלק ב, חידושים וביאורים על הרבה סוגיות הש"ס; חלק ג, חידושי הלכות ודרושי אגדה בהשקפת היהדות" (ניו יארק תשכ"א).

העיר הגדולה טמשוואר כבר נזכרה באחד הפרקים הקודמים. בתקופה זו לא היתה הספרות התורנית מפותחת בה כלל וכלל. היא מצטמצמת לשני קונטרסים של הרב האורתודוכסי ברובע

"ספר ילקוט הגרשוני על תורה נביאים וכתובים וחמש מגלות, נחלק לשני חלקים. חלק הראשון עד תהלים... וחלק השני מספר משלי עד גמירא... פירושים יקרים ונפלאים מגדולי ומבכרי הדרשנים" (פאקש תרנ"ט — תר"ס); "ספר ילקוט הגרשוני... על שלחן ערוך אורח חיים". חלק א: עד סי' שמד (מונקאטש תרס"א), חלק ב: מסי' שמה עד גמירא (שם תרס"ד); "ספר ילקוט הגרשוני על שלחן ערוך יורה דעה". חלק א: הלכות שחיטה וכיסוי הדם (פאקש תרס"ז), חלק ב: הלכות טריפות (שם תרס"ח); "ספר ילקוט הגרשוני על פרקי אבות" (פאקש תרס"ו); "ספר ילקוט הגרשוני... על אגדות הש"ס תלמוד בבלי". חלק א: ברכות וסדר מועד (סיגעט תרפ"ב), חלק ב: סדר נשים ונזיקין עד מסכת עדיות (בערעגסאס תרפ"ה), חלק ג: מסכת עבודה זרה, אבות והוריות וכל סדר קדשים וטהרות (קלויזענבורג תרפ"ז). תוך כדי הדפסת סדרת ספרי "ילקוט הגרשוני" הדפיס ר' גרשון שטרן "קונטרס מרבה ישיבה... אודות חיוזק הישיבות דמדינתנו" (סיגעט תרס"ב 1902); "ספר ברכת הנפש... על ברכי נפשי וט"ו שיר המעלות... וכתבתים בלשון אשכנז" (פאקש תרע"א); "ספר מתוק לנפש... חמש דרשות שדרשתי בביהכ"נ דפה... בשנת תרע"א לפ"ק וכתבתי בלשון אשכנז" (שם [תרע"א]).

בכפר מאסיף שבמאראמארוש התגורר ר' אברהם חיים ב"ר יחיאל צבי איינהורן. יליד מאראמארוש הצ'כית. תלמיד מובהק של בעל ייטב לב. עסק במסחר והגיע לאמידות. לאחר שירד מנכסיו עבר בשנת תרנ"א לאויברוישווה. בסוף ימיו עלה ארצה ונפטר בצפת ביום ב סיון תרס"ח (1908). כל חיבוריו הם בתחום ההלכה השימושית: "ספר ברכת הבית... כל דיני ברכות". חלק א: ברכת נהנין (סיגעט תרנ"ג), חלק ב: דיני ברכת המצוות (שם תרנ"ג); "ספר מקור הברכה... דיא דינים פין ספר ברכת הבית ... אויף עברי טאטש" (מונקאטש תרנ"ה); "ספר עצי העולה... ע"פ פסקי הש"ע וגדולי האחרונים... ולעומת מחברתו ספר חקי חיים בו יבואר טעם של כל דין בקיצור", חלק א-ב (סיגעט תרנ"ז — תרנ"ט). כולל הלכות טריפות ואיסור והיתר.

בעיירה מיהאליפאלווא שימש ברבנות ר' ישעיה ב"ר מרדכי הכהן רובין. נולד בשנת תר"ב בעיר שארוש-פאטאק. תלמיד בעל כתב סופר ור' חיים צבי

יוזף-שטאדט, ר' ברכיה ב"ר שלמה צבי שיק. נולד בשנת תרל"ט. אביו היה רבה של קארצאג, ר' שלמה צבי שיק, שכבר הכרנו בפרק זה, במדור של הונגריה הפנימית. בשנת תרנ"ה רבה של הקהילה האורתודוכסית הקטנה בעיר שטולווייסנבורג ומשנת תרס"א אב"ד בטמשוואר. נפטר ביום כג תשרי תש"ב (1941). בשנת תרס"ג אירע מעשה בטמשוואר, שהחברה קדישא, שהיתה משותפת לקהילות הניאולוגית והאורתודוכסית, קברה ילד שנולד לאשה נוצרית מאב יהודי בבית הקברות המשותף. בספרו "דת ודין" (טעמעשוואר 1904) בירור הלכתי והיסטורי על המעשה בשפה הגרמנית. לספר מצורפות ארבעים ושתיים תשובות מרבנים בהונגריה ובגרמניה (אחת מהן בגרמנית) שלא כדין נהגה החברה קדישא. הקונטרס השני של ר' ברכיה שיק, "ולהצדיק צדיק" (סאספאלא תרע"ב) בא להגן על אביו, ר' שלמה צבי שיק, מפני התקפותיהם של כמה מרבני הונגריה על פסקיו בספרו "שו"ת רשב"ן".

בעיירה מארוש-לודאש שימש ברבנות חמישים ואחת שנה אחד הרבנים הפעילים והפורים של טראנסילוואניה — ר' גרשון ב"ר משה שטרן. נולד בשנת תרכ"א בעיירה מאד. אביו היה אדם אמיד ומוקיר רבנן. תלמיד מהר"ם שיק, בעל קול אריה, בעל חתן סופר ור' עמרם בלום בעל "בית שערים", שלקחו לחתן לבתו. נפטר ביום טו באייר תרצ"ו (1936). תחילה הדפיס ר' גרשון שטרן שלושה קונטרסים: "ספר אבל כבוד... כי נפלה עטרת ראשנו... מו"ה חיים סופר" (פאקש תרמ"ו); "ספר תפארת למשה, כולל דרוש אגדה ומוסר אשר דרשתי... פק"ק מ' לודאש... היום ז' אדר... על סעודת חברה קדישא דפה" (פאקש תרמ"ח); "ספר מקור דמעה... על שני המאורות הגדולים... מה"ו הלל ל"ש זצ"ל... ומה"ו יצחק אהרן אטינגא... ועוד שאר צדיקים שהלכו לעולמם בשנה הזאת" (פאקש [תרנ"א]). שלוש שנים לאחר מכן החל ר' גרשון שטרן בהדפסת ספריו מרובי הכרכים בשם "ילקוט הגרשוני", שנמשך למעלה משלושים שנה. נסדרם לפי סדר הדפסתם: "ספר ילקוט הגרשוני... ליקוטים שונים בשמעתתא ואגדתא... בפלפול והלכה, אגדה וחקירה, אשר מצאתי במעמקי ים התלמוד". חלק א — ג (כולם נדפסו בפאקש). חלק א: א — ט (תרנ"ז), חלק ב: ט — ע (תרנ"ה), חלק ג: ע — ת (תרנ"ו);

יוזף-שטאדט, ר' ברכיה ב"ר שלמה צבי שיק. נולד בשנת תרל"ט. אביו היה רבה של קארצאג, ר' שלמה צבי שיק, שכבר הכרנו בפרק זה, במדור של הונגריה הפנימית. בשנת תרנ"ה רבה של הקהילה האורתודוקסית הקטנה בעיר שטולוויסנבורג ומשנת תרס"א אב"ד בטמשוואר. נפטר ביום כג תשרי תש"ב (1941). בשנת תרס"ג אירע מעשה בטמשוואר, שהחברה קדישא, שהיתה משותפת לקהילות הניאולוגיות והאורתודוקסיות, קברה ילד שנולד לאשה נוצרית מאב יהודי בבית הקברות המשותף. בספרו "דת ודין" (טעמעשוואר 1904) בירור הלכתי והיסטורי על המעשה בשפה הגרמנית. לספר מצורפות ארבעים ושתיים תשובות מרבנים בהונגריה ובגרמניה (אחת מהן בגרמנית) שלא כדין נהגה החברה קדישא. הקונטרס השני של ר' ברכיה שיק, "ולהצדיק צדיק" (סאספאלא תרע"ב) בא להגן על אביו, ר' שלמה צבי שיק, מפני התקפותיהם של כמה מרבני הונגריה על פסקיו בספרו "שו"ת רשב"ן".

בעיירה מארוש-לודאש שימש ברבנות חמישים ואחת שנה אחד הרבנים הפעילים והפורים של טראנסילוואניה — ר' גרשון ב"ר משה שטרן. נולד בשנת תרכ"א בעיירה מאד. אביו היה אדם אמיד ומוקיר רבנן. תלמיד מהר"ם שיק, בעל קול אריה, בעל חתן סופר ור' עמרם בלום בעל "בית שערים", שלקחו לחתן לבתו. נפטר ביום טו באייר תרצ"ו (1936). תחילה הדפיס ר' גרשון שטרן שלושה קונטרסים: "ספר אבל כבד... כי נפלה עטרת ראשנו... מו"ה חיים סופר" (פאקש תרמ"ו); "ספר תפארת למשה, כולל דרוש אגדה ומוסר אשר דרשתי... פק"ק מ' לודאש... היום ז' אדר... על סעודת חברה קדישא דפה" (פאקש תרמ"ח); "ספר מקור דמעה... על שני המאורות הגדולים... מה"ו הלל ל"ש זצ"ל... ומה"ו יצחק אהרן אטינגא... ועוד שאר צדיקים שהלכו לעולמם בשנה הזאת" (פאקש [תרנ"א]). שלוש שנים לאחר מכן החל ר' גרשון שטרן בהדפסת ספריו מרובי הכרכים בשם "ילקוט הגרשוני", שנמשך למעלה משלושים שנה. נסדרם לפי סדר הדפסתם: "ספר ילקוט הגרשוני... ליקוטים שונים בשמעתתא ואגדתא... בפלפול והלכה, אגדה וחקירה, אשר מצאתי במעמקי ים התלמוד". חלק א — ג (כולם נדפסו בפאקש). חלק א: א — ט (תרנ"ד), חלק ב: ט — ע (תרנ"ה), חלק ג: ע — ת (תרנ"ו);

"ספר ילקוט הגרשוני על תורה נביאים וכתובים וחמש מגלות, נחלק לשני חלקים. חלק הראשון עד תהלים... וחלק השני מספר משלי עד גמירא... פירושים יקרים ונפלאים מגדולי ומבכרי הדרשנים" (פאקש תרנ"ט — תר"ס); "ספר ילקוט הגרשוני... על שלחן ערוך אורח חיים". חלק א: עד סי' שמד (מונקאטש תרס"א), חלק ב: מסי' שמה עד גמירא (שם תרס"ד); "ספר ילקוט הגרשוני על שלחן ערוך יורה דעה". חלק א: הלכות שחיטה וכיסוי הדם (פאקש תרס"ז), חלק ב: הלכות טריפות (שם תרס"ח); "ספר ילקוט הגרשוני על פרקי אבות" (פאקש תרס"ו); "ספר ילקוט הגרשוני... על אגדות הש"ס תלמוד בבלי". חלק א: ברכות וסדר מועד (סיגעט תרפ"ב), חלק ב: סדר נשים ונוזיקין עד מסכת עדיות (בערעגסאס תרפ"ה), חלק ג: מסכת עבודה זרה, אבות והוריות וכל סדר קדשים וטהרות (קלויזענבורג תרפ"ז). תוך כדי הדפסת סדרת ספרי "ילקוט הגרשוני" הדפיס ר' גרשון שטרן "קונטרס מרבה ישיבה... אודות חיזוק הישיבות דמדינתנו" (סיגעט תרס"ב 1902); "ספר ברכת הנפש... על ברכי נפשי וט"ו שיר המעלות... וכתבתי בלשון אשכנז" (פאקש תרע"א); "ספר מתוק לנפש... חמש דרשות שדרשתי בביהכ"נ דפה... בשנת תרע"א לפ"ק וכתבתי בלשון אשכנז" (שם [תרע"א]).

בכפר מאסיף שבמאראמארוש התגורר ר' אברהם חיים ב"ר יחיאל צבי איינהורן. יליד מאראמארוש הצ'כית. תלמיד מובהק של בעל ייטב לב. עסק במסחר והגיע לאמידות. לאחר שירד מנכסיו עבר בשנת תרנ"א לאויברווישווה. בסוף ימיו עלה ארצה ונפטר בצפת ביום ב' סיון תרס"ח (1908). כל חיבוריו הם בתחום ההלכה השימושית: "ספר ברכת הבית... כל דיני ברכות". חלק א: ברכת נהנין (סיגעט תרנ"ג), חלק ב: דיני ברכת המצוות (שם תרנ"ג); "ספר מקור הברכה... דיא דינים פין ספר ברכת הבית... אויף עברי טאטש" (מונקאטש תרנ"ה); "ספר עצי העולה... ע"פ פסקי הש"ע וגדולי האחרונים... ולעומת מחברתו ספר חקי חיים בו יבואר טעם של כל דין בקיצור", חלק א-ב (סיגעט תרנ"ז — תרנ"ט). כולל הלכות טריפות ואיסור והיתר.

בעיירה מיהאליפאלווא שימש ברבנות ר' ישעיה ב"ר מרדכי הכהן רובין. נולד בשנת תר"ב בעיר שארוש-פאטאק. תלמיד בעל כתב סופר ור' חיים צבי

מאנהיימר. משנת תרכ"ב אב"ד בעלעניעש ומשנת תרכ"ט אב"ד מיהאליפאלווא. נפטר ביום יז תשרי תרנ"א (1890). רק בדורינו הביא אחד מנכדיו לדפוס את "ספר עטרת ישעיה על סוגיות הש"ס" (ברוקלין תשל"ה).

בעיירה סילאג'נאג'פאלו שימש כרבנות ר' מנחם צבי ב"ר חיים אהרן רוזנבורג. נולד בשנת תרכ"ט. תלמיד דודו ר' יוסף יוזפא רוזנבורג אב"ד פישפיק-לאדאן. חתן ר' מרדכי צבי שלזינגר אב"ד נאג'פאלו ומשנת תרנ"ז ממלא מקומו. נפטר בן מב ביום יט ניסן תרע"א (1911). לאחר פטירתו הביא לדפוס חותנו את "ספר זכרון מנחם, כולל דברי אגדה... על מקראי קודש ומאמרי חז"ל ודרשות למועדים... מלא מוסר ויראת השם" (מונקאטש תרע"ג).

בעיר סאסרגן התגורר ר' ישראל ברוך ב"ר חיים מאיר ברוין. תלמיד ר' יהודה ליכטנשטיין אב"ד בעטלען. זמן קצר התגורר ר"ב ברוין בכפר שבו לא היה קיים מנין לתפילה. בכפר זה חיבר את ספרו דלקמן. בין שתי מלחמות העולם ישב בעיר גרוסווארדיין ובה נפטר ביום יז כסלו תש"א (1940). "ספר כנסת ישראל ובו עשר מעלות בקודש מקדושת ישראל" (בעטלען תרס"ח). בישבו בגרוסווארדיין הדפיס את "ספר אבן ישראל ובו שמונה שערים" (גראסווארדיין תרצ"ד). חלק השני של הספר "ובו ששה שערים" (מארגהיטא תרצ"ח). בשני החלקים מקורות והנהגות על סעודות מצווה לסוגיהן.

בעיירה צ'יקה שליד גרוסווארדיין שימש כרבנות ר' נתן צבי ב"ר יהושע בריסק. נולד בשנת תרמ"ג. אביו היה אב"ד טיסא-דאדא. חתן ר' נפתלי שווארץ בעל "בית נפתלי". משנת תרס"ט אב"ד צ'יקה ומשנת תרפ"ז אב"ד הקהילה החרדית בעיר סאלונטה. נספה בשואה. בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה הדפיס את ספרו הראשון, "ספר נחלת צבי עמ"ס אבות, פירושים וביאורים... ותוכחות חיים" (קליינווארדיין תרע"ו). סמוך לכך הדפיס את "הגדה של פסח עם פירוש נחלת אבות... בדרך פרד"ס" (שם תרע"ט). בין שתי מלחמות העולם הדפיס הספד על אביו — "ספר נחל דמעה" (קלוזש תרפ"ג) ו"ספר מאמר אסתר עה"ת ובו דרושים וחיידושים בביאורי מקראות ומדרשי חז"ל ומאמרי התלמוד בדרך הפשט ואגדה" (אראדעא תרצ"ז).

בעיר קארלסבורג שימש כרבנות שלוש עשרה שנה (תרל"ח — תרנ"א) ר' קלונימוס ב"ר יהודה ליב ווייס. נולד בשנת ת"ר בנייטרא. תלמיד בעל כתב סופר ור' דוד שיק. חתן ר' נטע וואלף ליבר ראב"ד בפרסבורג. לפני קארלסבורג היה רב בטשאבא (תרכ"ב — תרכ"ז), מאלדוי (תרכ"ז — תרל"ח). לאחר קארלסבורג שימש כרבנות בעיר אוהעל ובה נפטר ביום טו באדר א תר"ע (1910). את שני ספריו הדפיס בשמשו כרבנות קארלסבורג: "ספר פי שנים... חלק הראשון... אגדות נעימות ונחמדות... תוכחה לנבוכי הזמן להדריכם לדרך ישרה... החלק השני... פלפולים נחמדים וחקירות נאותות בעומק ההלכה" (פרעסבורג תרמ"א). מיד לאחריו נדפס "ספר עטרת זקנים הוא חלק שני ממחברתי פי שנים... דברי שמעתתא... באדמת ההלכה והפלפול... בכללי קנין מעות ומשיכה" (שם תרמ"ב). ב"פי שנים" מפתח המחבר את השקפת עולמו ברוח האורתודוכסיה המתונה. כשיצא הרב הוכמוטה רבה הניאולוגי של העיר וועספרעם בשני מאמרים בעתון Neuzeit (גליונות 13, 18, 1882) נגד ר' קלונימוס ווייס, הגיב על כך, אף הוא בשפה הגרמנית, בחוברת "קנאת האמת" (פרעסבורג 1882).

העיר קלויזנבורג, בירת טראנסילוואניה, זכתה לרב גדול ומחבר פורה — ר' משה שמואל ב"ר אברהם גלאזנר. נולד בשנת תרט"ז. רוב תורתו קיבל מאביו, שאף הוא שימש כרבנות בעיר. כמה חדשים הספיק ללמוד בישיבת דודו בעל כתב סופר. בן עשרים ואחת נבחר לרבה של קלויזנבורג ושימש בה עד תרפ"ב. עלה ארצה ונפטר בירושלים בשמיני עצרת תרפ"ה (1924). חיבורו הראשון דן בעניין אקטואלי במדינה, "קונטרס חקור דבר ע"ד הגירות והנשואין של נכרי או נכרית שנתקשרו עם ישראל או ישראלית ע"פ חוקי המדינה... ובאים אח"כ להתגיר" (מונקאטש תרס"א). את ספרו הבא הוציאו תלמידיו "לשנת החמשה ועשרים לשבתו על כסא קדשו בקדושה ובטהרה" — "ספר שביבי אש, חיידושים נפלאים ויקרים... מחציתו האחת... יחזה דעת במקראי קודש... ומחציתו האחרת... בעומק התלמוד פלפול וסברה" (דעעש תרס"ג 1903). ארבעה החיבורים הבאים הם פרי פולמוס הלכתי בינו ובין כמה מרבני המדינה: "קונטרס ישנה לשחיטה" (ווייטצען תרס"ו); "קונטרס אור בהיר... על עניני זחילה ומעמד בדבר

המקבל טומאה" (סיגעט תרס"ח); "קונטרס מצה שמורה... בדין שימור מצה לשמה" (פרעסבורג תרע"ב). גולת הכותרת של חיבוריו הוא ללא ספק "ספר דור רביעי, ביאור רחב על מסכת חולין מרישא ועד גמירא ואור חדש על פסקי הרמב"ם ז"ל שאינם מתאימים עם דעת יתר הראשונים" (קלויזנבורג תרפ"א). בפתחה המקיפה מניח המחבר יסודות חדשים בבירור השיטות השונות בדיני שחיטה והלכותיה. כשנתפס ר' משה שמואל גלאזנר לרעיון הציוני, דבר שהרחיק ממנו את רוב רבני המדינה, הדפיס בגרמנית (באותיות עבריות) את הקונטרס "דער ציאניסמוס אונד זיינע נעבענערשיינונגען אים ליכטע דער רעליגיאן" (קלויזנבורג תר"ף). הקונטרס תורגם לעברית בידי נפתלי בן-מנחם, "הציונות באור האמונה" ונדפס בקובץ "תורה ומלוכה" (ירושלים תשכ"א), עמ' 63 — 82. לאחרונה נדפסו מכתב-יד שני כרכים של "ספר שאלות ותשובות דור רביעי". חלק א (תשל"ז) כולל פז סימנים וכולל תשובות שנכתבו בשנים תרמ"א — תרנ"א; חלק ב (שם תשמ"ג) כולל קיב סימנים משנים תרנ"ב — תרנ"ז.

גם בעיר קרולה שימש כרבנות רב גדול ומחבר פורה, ר' שאול ב"ר אלעזר בראך. נולד בשנת תרכ"ה בעיר נייטרא. תלמיד מהר"ם שיק ובעל חתן סופר. משנת תר"ן אב"ד מאגנדורף. בשנים תר"ע — תרפ"ה אב"ד קרולה. לאחר מכן אב"ד בקאשוי ובה נפטר ביום כו שבט ת"ש (1940). בכל מקום החזיק ישיבה גדולה ורבים מרבני דור השואה היו מתלמידיו. בשבתו במאגנדורף נדפס "ספר משמרת אלעזר" (מונקאטש תרנ"ז), שהוא קובץ דרשות על המועדים. (בישבו בקרולה נדפס במהדורה שניה — מונקאטש תרע"א — ובישבו בקאשוי במהדורה שלישית — מיכאלאווע תרח"ץ). בסוף ימיו במאגנדורף נדפס

ספר תהלים עם פירוש דברי שאול וספר לקוטי שאול מאת כבוד... רבינו שאול בראך זצ"ל... אשר אספתי ולקטתי ומו"ל תלמידו וחתנו... יוסף יהושע הק' גראס אחרי המלחמה אב"ד דק"ק קראלי יע"א ואח"כ בק"ק סאטמאר יע"א ולפני המלחמה בקה"י טרענטשין. יו"ל ר' אלול ה'תשמ"ז לפ"ג יום השנה הראשון לפטירת המו"ל ר' יוסף יהושע גראס. (ניו יארק) [תשמ"ז]. [34], תקפא, [31] עמ'.

בראש הספר ההסכמות שנדפסו על ספריו "לבא בעי" ו"שאול שאל" וכן צוואת המחבר; "מבוא השער" מאת ר' יוסף יהושע גראס. "דברי שאול" ו"לקוטי שאול" נלקטו מספריו הנדפסים.

המקבל טומאה" (סיגעט תרס"ח); "קונטרס מצה שמורה... בדין שימור מצה לשמה" (פרעסבורג תרע"ב). גולת הכותרת של חיבוריו הוא ללא ספק "ספר דור רביעי, ביאור רחב על מסכת חולין מרישא ועד גמירא ואור חדש על פסקי הרמב"ם ז"ל שאינם מתאימים עם דעת יתר הראשונים" (קלויזענבורג תרפ"א). בפתיחה המקיפה מניח המחבר יסודות חדשים בבירור השיטות השונות בדיני שחיטה והלכותיה. כשנתפס ר' משה שמואל גלאזנר לרעיון הציוני, דבר שהרחיק ממנו את רוב רבני המדינה, הדפיס בגרמנית (באותיות עבריות) את הקונטרס "דער ציאניסמוס אונד זיינע נעבענערשיינונגען אים ליכטע דער רעליגיאן" (קלויזענבורג תר"ף). הקונטרס תורגם לעברית בידי נפתלי בן-מנחם, "הציונות באור האמונה" ונדפס בקובץ "תורה ומלוכה" (ירושלים תשכ"א), עמ' 63 — 82. לאחרונה נדפסו מכתב-יד שני כרכים של "ספר שאלות ותשובות דור רביעי". חלק א (תשל"ז) כולל פז סימנים וכולל תשובות שנכתבו בשנים תרמ"א — תרנ"א; חלק ב (שם תשמ"ג) כולל קיב סימנים משנים תרנ"ב — תרנ"ז.

גם בעיר קרולה שימש ברבנות רב גדול ומחבר פורה, ר' שאול ב"ר אלעזר בראך. נולד בשנת תרכ"ה בעיר נייטרא. תלמיד מהר"ם שיק ובעל חתן סופר. משנת תר"ן אב"ד מאגנדורף. בשנים תר"ע — תרפ"ה אב"ד קרולה. לאחר מכן אב"ד בקאשוי ובה נפטר ביום כו שבט ת"ש (1940). בכל מקום החזיק ישיבה גדולה ורבים מרבני דור השואה היו מתלמידיו. בשבתו במאגנדורף נדפס "ספר משמרת אלעזר" (מונקאטש תרנ"ז), שהוא קובץ דרשות על המועדים. (בישבו בקרולה נדפס במהדורה שניה — מונקאטש תרע"א — ובישבו בקאשוי במהדורה שלישית — מיכאלאווצע תרח"ץ). בסוף ימיו במאגנדורף נדפס

ספרו הגדול "ספר ליבא בעי" (פאקש תרס"ח), הכולל חידושים על כחמישים מסוגיות הש"ס. הספר הראשון שנדפס בשבתו בקרולה הוא חיבורו הגדול "ספר שאול שאל, בו בירור ענינים שונים בהלכות שחיטה, טריפות, מליחה, תערובות, מאכלי עכו"ם ועוד ענינים רבים" (מונקאטש תרע"א). בשמשו ברבנות בקאשוי נדפסו החיבורים הבאים: "ספר אבות על בנים, ביאור על מס' אבות" (סעאיני תרפ"ו); "ספר בהית הבקר, חידושים על יו"ט של שבועות" (ווראנוב תרצ"ב); "ספר גבעת שאול, חידושים על חודש אלול" (שם תרצ"ה); "ספר דרך ימה מקדושת זקני... מו"ה יעקב מאיר צבי... אב"ד דק"ק שוראני... וספר הבה תמים, חידושים על שבת שובה ויום הקדוש" (שם תרצ"ו); "ספר חלק לעולם הבא, חידושים על מסכת אבות" (שם תרח"ץ). בשנת פטירתו הדפיס בנו את "ספר טוב דברך על הגדה של פסח ושיר השירים" (מונקאטש ת"ש). לפני זמן קצר הביא לדפוס חתנו (בזיווג ראשון) את הספר הבא, אך נפטר תוך כדי ההדפסה:

ספר תהלים עם פירוש דברי שאול וספר לקוטי שאול מאת כבוד... רבינו שאול בראך זצ"ל... אשר אספתי ולקטתי ומו"ל תלמידו וחתנו... יוסף יהושע הק' גראס אחרי המלחמה אב"ד דק"ק קראלי יע"א ואח"כ בק"ק סאטמאר יע"א ולפני המלחמה בקה"י טרענטשין. יו"ל ו' אלול ה'תשמ"ז לפ"ג יום השנה הראשון לפטירת המו"ל [ר' יוסף יהושע גראס]. (ניו יארק) [תשמ"ז]. [34], תקפא, [31] עמ'.

בראש הספר ההסכמות שנדפסו על ספריו "לבא בעי" ו"שאול שאל" וכן צוואת המחבר; "מבוא השער" מאת ר' יוסף יהושע גראס. "דברי שאול" ו"לקוטי שאול" נלקטו מספריו הנדפסים.

פרק שביעי

בין שתי מלחמות העולם

1. סלובאקיה ושבע הקהילות

העיר פרסבורג בירת סלובאקיה עדיין היתה המקום הפורה ביותר במדינה, אם כי מסתמנת נסיגה יחסית לעומת התקופה הקודמת. נתחיל איפוא גם פרק זה בעיר זו. על מורשת החתם סופר שמר נינו ר' עקיבא ב"ר שמחה בונם סופר. נולד בפרסבורג בשנת תרל"ח. כל תורתו ספג מאביו בעל שבט סופר. חתן דודו ר' יצחק ליב סופר מדרוהוביטש בעל "סופר מהיר". משנת תרנ"ח הרביץ תורה בישיבת אביו. משנת תרס"ז ממלא מקום אביו כאב"ד פרסבורג וכראש הישיבה, שהמשיכה להיות אחת הגדולות במדינה ורבים מרבני הונגריה (ואף ארצות אחרות) בדור השואה למדו בה. בשנת ת"ש, לאחר שמלאו לג שנים לכהונתו בפרסבורג (33 שנה שימשו ברבנות פרסבורג גם החתם סופר, הכתב סופר ובעל שבט סופר) עלה ארצה והשתקע בירושלים וחי בה כעשרים שנה. בה נפטר ביום ב כסלו תש"ך (1959). כאבותיו לא מסר לדפוס את ספריו בחייו.

ספר דעת סופר על חמשה חומשי תורה ונלוה אליו ספר אהל הינדא, כולל דרשות ופתיחות לבני הישיבה חברו גאון ישראל וקדושו... מרן עקיבא סופר זצוק"ל... אשר מילא מקום אביו רבינו הקדוש בעל שבט סופר... ירושלים תשכ"ג. 16, שפועמ'.

בהקדמת נכד המחבר, ר' שמחה בונם ב"ר אברהם שמואל בנימין סופר, משבחי המחבר. מעמ' שמת ואילך (עם שער מיוחד): ספר אהל הינדא.

ספר שאלות ותשובות דעת סופר... אשר הביאו אל... מרן עקיבא סופר זצוק"ל... חלק א"ב. ירושלים תשכ"ה. ח, רעט; [2], קלט עמ'.

חלק א כולל אורח חיים ויורה דעה; חלק ב כולל אבן העזר וחושן משפט. בחלק או"ח קל סימנים, בחלק יו"ד קיז סימנים, בחלק אה"ע נא סימנים, בחלק חו"מ

ל סימנים. רוב התשובות נכתבו בפרסבורג, אך חלק ניכר מהן נכתב בעשרים שנות שהותו בירושלים. בין השואלים רבים מתלמידי המחבר, רובם רבנים ומורי הוראה. הרבנים הנזכרים: תלמידו ר' ישראל וועלץ דומ"ץ פעסט (גם רב בטיניע וגם בעת שבת שניהם בירושלים), ר' חנניא יו"ט ליפא דייטש אב"ד העלמעץ, ר' משה גרינבערגער ראב"ד מיהאלאוויטץ, ר' ישראל יוסף קראקויער שו"ב ומו"צ גאלאנטא (גם שו"ב ומו"צ פרעסבורג), ר' שלום יחזקאל שרגא רובין־הלברשטאם האדמו"ר מציעשנוב, ר' יעקב שרגא הלוי יונגרייז אב"ד ניר בערצעל, ר' זלמן סורוצקין אב"ד סלוצק בירושלים, ר' משה קליין אב"ד רעטע, ר' שמואל מאיר הולנדר דומ"ץ טשערנאוויץ וכעת בתל-אביב, תלמידו ר' משה נתן הלוי יונגרייז אב"ד באסקאוויטץ, תלמידו ר' יהושע ליב שילל אב"ד פעזינג, תלמידו ר' שמואל בנימין מילער אב"ד פאסטא, ר' בן ציון בלום אב"ד סארוואש, תלמידו ר' שמעיה וויזנער מורה ודיין במינכען, תלמידו ר' אברהם שלמה הירש אב"ד בערעגסאס, ר' יקותיאל יהודה היילפרין אב"ד ערדאר, ר' שמואל בנימין סופר אב"ד דערעטשקע, ר' דוד גראס אב"ד טאב וכעת בתל-אביב, ר' משה קליין דומ"ץ צעהלים, ר' מאיר חיים אונגאר אב"ד לאקנבאך וכעת בירושלים, תלמידו ר' יששכר דוב גאלדשטיין רב בירושלים, בנו ר' אברהם שמואל בנימין סופר, ר' אשר לעמיל שפיטצער אב"ד קירכדארף, בנו ר' שמחה בונם סופר, ר' שמואל גדליה ניימאן ר"מ בישיבת עץ חיים, ר' יוסף נפתלי שטערן בירושלים, ר' זאב וואלף קליין בטאלטשווא בעמ"ס ס' ככרות של בעל הבית, ר' אפרים גרינפעלד אב"ד סעטש, גיסו ר' שמואל וואלף סופר בפעסט, ר' יצחק צבי לעבאוויטש אב"ד טשאפ, ר' יצחק חזקיה דאנאטה אב"ד אנאד, ר' משה דייטש אב"ד קאמארן, תלמידו ר' מרדכי יפה־שלעזינגער אב"ד בתל-אביב, ר' משה סופר דומ"ץ ערלוי, תלמידו ר' ירחמיאל יעקב דושינסקי רב בקיפטאון, ר' צבי קינסטליכער אב"ד הערמאנשטאדט, ר' משולם ראטה אב"ד טשערנאוויץ כעת בבני ברק, ר' יעקב יצחק ניימאן רב דחסידי בעלזא במונטריאל, ר' אלעזר סילווער אב"ד סינסינאטי, ר' יצחק קערפעל דומ"ץ פאקש, ר' חיים יואל דוהאן אב"ד האלאס וכעת בירושלים, בנו ר' יצחק ליב סופר, ר' שמואל פרייפעלד אב"ד מאדערן, ר' יוסף אפפענהיים רב בקהל אחדות ישראל בבונעס־איירעס, ר' משה ניישלאס רב דקהל סקווירא

כשעלה ר' עקיבא סופר לירושלים מילא את מקומו בנו ר' אברהם שמואל בנימין סופר. נולד ב דר"ח חשון תרס"ב (1901) בפרסבורג. משנת תרפ"ה ר"מ בישיבת אביו. משנת ת"ש אב"ד פרסבורג. בשנות השואה לימד תלמידים במקומות מחבוא. בערב שבועות תש"ג נמלט לבודאפשט וכיום כח חשון תש"ד הגיע לירושלים. כפי שנמסר, כליל ערב שבועות תש"ג בא אליו החתם סופר בחלומו וציוה עליו להמלט. בירושלים היה ראש ישיבת פרסבורג. לאחר פטירת אביו בתש"ך נבחר למלא מקומו, אך כעבור פחות משנתיים, בהושענא רבה תשכ"ב (1961) נפטר לפתע פתאום.

ספר חשב סופר על חמשה חומשי תורה ונלוה אליו ספר אהל חנה, כולל ביאור על נ"ך ואגדות חז"ל. חברו הרב הגאון הגדול... מרן אברהם שמואל בנימין סופר זצוק"ל אשר מלא מקום אביו... בעל ה"דעת סופר" זצוק"ל. מחובר לטהרה קונטרס גיילי אש מבן המחבר הרב שמחה בונם סופר שליט"א. ירושלים תשכ"ה. 16, שפועמ' [2], עמ'.

בהקדמת בן המחבר מתולדות המחבר. בעמ' רלז — דש (עם שער מיוחד): ספר אהל חנה; בעמ' שה — שפו (עם שער מיוחד): קונטרס גיילי אש, פירושים וביאורים על פרשיות השבוע ומועדי קודש מאת הרב שמחה בונם סופר שליט"א.

ל סימנים. רוב התשובות נכתבו בפרסבורג, אך חלק ניכר מהן נכתב בעשרים שנות שהותו בירושלים. בין השואלים רבים מתלמידי המחבר, רובם רבנים ומורי הוראה. הרבנים הנזכרים: תלמידו ר' ישראל וועלץ דומ"ץ פעסט (גם רב בטיניע וגם בעת שבת שניהם בירושלים), ר' חנניא יו"ט ליפא דייטש אב"ד העלמעץ, ר' משה גרינבערגער ראב"ד מיהאלאוויטץ, ר' ישראל יוסף קראקויער שו"ב ומו"צ גאלאנטא (גם שו"ב ומו"צ פרעסבורג), ר' שלום יחזקאל שרגא רובין־הלברשטאם האדמו"ר מציעשנוב, ר' יעקב שרגא הלוי יונגרייז אב"ד ניר בערצעל, ר' זלמן סורוצקין אב"ד סלוצק בירושלים, ר' משה קליין אב"ד רעטע, ר' שמואל מאיר הולנדר דומ"ץ טשערנאוויץ וכעת בתל־אביב, תלמידו ר' משה נתן הלוי יונגרייז אב"ד באסקאוויטץ, תלמידו ר' יהושע ליב שילל אב"ד פעזינג, תלמידו ר' שמואל בנימין מילער אב"ד פאסטא, ר' בן ציון בלום אב"ד סארוואש, תלמידו ר' שמעיה וויזנער מורה ודיין במינכען, תלמידו ר' אברהם שלמה הירש אב"ד בערעגסאס, ר' יקותיאל יהודה היילפרין אב"ד ערדאד, ר' שמואל בנימין סופר אב"ד דערעטשקע, ר' דוד גראס אב"ד טאב וכעת בתל־אביב, ר' משה קליין דומ"ץ צעהלים, ר' מאיר חיים אונגאר אב"ד לאקנבאך וכעת בירושלים, תלמידו ר' יששכר דוב גאלדשטיין רב בירושלים, בנו ר' אברהם שמואל בנימין סופר, ר' אשר לעמיל שפיטצער אב"ד קירכדארף, בנו ר' שמחה בונם סופר, ר' שמואל גדליה ניימאן ר"מ בישיבת עץ חיים, ר' יוסף נפתלי שטערן בירושלים, ר' זאב וואלף קליין בטאלטשווא בעמ"ח ס' ככרות של בעל הבית, ר' אפרים גרינפעלד אב"ד סעטש, גיסו ר' שמואל וואלף סופר בפעסט, ר' יצחק צבי לעבאוויטש אב"ד טשאפ, ר' יצחק חזקיה דאנאטה אב"ד אנאד, ר' משה דייטש אב"ד קאמארן, תלמידו ר' מרדכי יפה־שלעזינגער אב"ד בתל־אביב, ר' משה סופר דומ"ץ ערלוי, תלמידו ר' ירחמיאל יעקב דושינסקי רב בקיפטאון, ר' צבי קינסטליכער אב"ד הערמאנשטאדט, ר' משולם ראטה אב"ד טשערנאוויץ כעת בבני ברק, ר' יעקב יצחק ניימאן רב דחסידי בעלזא במונטריאל, ר' אלעזר סילווער אב"ד סינסינאטי, ר' יצחק קערפעל דומ"ץ פאקש, ר' חיים יואל דוהאן אב"ד האלאס וכעת בירושלים, בנו ר' יצחק ליב סופר, ר' שמואל פרייפעלד אב"ד מאדערן, ר' יוסף אפפענהיים רב בקהל אחדות ישראל בבונעס־איירעס, ר' משה ניישלאס רב דקהל סקווירא

בארה"ב, ר' שמעון מילער פארקאשד, גיסו ר' אברהם פריידיגער בפעסט, תלמידו ר' משה נתן הלוי יונגרייז אב"ד זשאדאני, תלמידו ר' בנימין זאב בנדיקט חד מבי דינא באמשטרדם, תלמידו ר' אברהם זינגער דומ"ץ קעזמארק, תלמידו ר' בנימין זאב רייך אב"ד זשאמבאקרעט, נכדו ר' שמחה בונם סופר, נכדו ר' יהושע דוד סופר, ר' מנחם צבי אייכענשטיין רב בסט' לואיס, תלמידו ר' אלכסנדר קראפלער אב"ד טיראק, תלמידו ר' שלום לוי פירסט אב"ד טשוס, ר' שמואל לוי וויינבערגער אב"ד סערדאהעלי, תלמידו ר' יעקב הכהן זלצר רב ביוהנסבורג, ר' מרדכי אליעזר עהרענגרובער אב"ד ווראנוב, ר' שמעון כ"ץ שאטין אב"ד מעדיער, תלמידו ר' יונה געווירץ רב בוויען, ר' מרדכי פריעד אב"ד מארטינסבערג, ר' ישראל רייך אב"ד באטארקעס, ר' זאב צבי הכהן קליין רב בבונעס־איירעס, ר' יהודה אריה קליין רב ומ"מ בירושלים.

כשעלה ר' עקיבא סופר לירושלים מילא את מקומו בנו ר' אברהם שמואל בנימין סופר. נולד ב דר"ח חשון תרס"ב (1901) בפרסבורג. משנת תרפ"ה ר"מ בישיבת אביו. משנת ת"ש אב"ד פרסבורג. בשנות השואה לימד תלמידים במקומות מחבוא. בערב שבועות תש"ג נמלט לבודאפשט וביום כח חשון תש"ד הגיע לירושלים. כפי שנמסר, בליל ערב שבועות תש"ג בא אליו החתם סופר בחלומו וצויה עליו להמלט. בירושלים היה ראש ישיבת פרסבורג. לאחר פטירת אביו בתש"ך נבחר למלא מקומו, אך כעבור פחות משנתיים, בהושענא רבה תשכ"ב (1961) נפטר לפתע פתאום.

ספר חשב סופר על חמשה חומשי תורה ונלוה אליו ספר אהל חנה, כולל ביאור על נ"ך ואגדות חז"ל. חברו הרב הגאון הגדול... מרן אברהם שמואל בנימין סופר זצוק"ל אשר מלא מקום אביו... בעל ה"דעת סופר" זצוק"ל. מחובר לטהרה קונטרס גיילי אש מבין המחבר הרב שמחה בונם סופר שליט"א. ירושלים תשכ"ה. 16, שפו, [2] עמ'.

בהקדמת בן המחבר מתולדות המחבר. בעמ' רלז—דש (עם שער מיוחד): ספר אהל חנה; בעמ' שה—שפו (עם שער מיוחד): קונטרס גיילי אש, פירושים וביאורים על פרשיות השבוע ומועדי קודש מאת הרב שמחה בונם סופר שליט"א.

ספר חשב סופר על סוגיות הש"ס, חידושים וביאורים... מאת הרב הגאון הגדול... מרן אברהם שמואל בנימין סופר זצוק"ל אשר מילא מקום אביו... מרן עקיבא סופר זצוק"ל... ירושלים תשכ"ז. [1], 6, קמח עמ'.

מסודר לפי סדר המסכתות. בהקדמת בן המחבר, ר' שמחה בונם סופר, מתולדות המחבר ומשבחיו. מעמ' קג ואילך (עם שער מיוחד): ספר חשב סופר, אורח חיים, יורה דעה, אבן העזר, תשובות שאלות... כולל כ סימנים. הרבנים הנזכרים: ר' יצחק נאגאל אב"ד אסלאני, ר' ישראל וולף בירושלים, ר' משה גרינוואלד בק"ק הומענע, ר' משה סופר דומ"ץ ערלוי, ר' יעקב הכהן זלצר רב ביוהנסבורג.

מדייני פרסבורג הידועים היה ר' אריה ליב ב"ר יחיאל רובינשטיין. נולד בקאדלבורג, שבה שימש ברבנות סבו ר' דוד רובינשטיין, אוהב נאמן של החתם סופר. אביו היה "סוחר רחים מוקיר ודחיל רבנן". תלמיד אחיו ר' משולם רובינשטיין אב"ד קיש קערעש, מהר"ם שיק ובעל שבט סופר. חתן ר' יעקב ליב שטראסר חתן בעל כתב סופר. משנת תרס"ז (1907) דיין בפרסבורג ומגיד שיעור בישיבה ובחברת אוהבי תורה. נפטר כנראה בשנות העשרים.

ספר קול יהודה, ח"ת על מס' שבת שחנן ד' את עברו בלמדו מס' זו עם בני הישיבה הרמה ועם חברת אוהבי תורה הי"א... כולל שבעה קולות... קול פתיחת השער, המה פתיחות שאמרת בפומבי... קול יהודה על מס' שבת... קול תורה דרשות שדרשתי... קול שופר דרשות שדרשתי קודם תקי"ש [תקיעת שופר]... קול שמחה דרשות שדרשתי על סעודת נישואין; קול ששון דרשות שדרשתי על סעודת ברית מילה; קול בכי הספדים... [מאת] הק' ליב רובינשטיין... פרעסבורג (תרפ"ב). [2], פדף.

מדף נג ואילך דרשות. הדרשה הראשונה בש"ק ויקהל — פקודי תרס"ז כשנבחר לדיין. בדף סט ע"ב: הספד על בעל שבט סופר; מדף ע ואילך הספדים. בין השאר על חמיו ר' יעקב ליב שטראסר, ז ניסן תרע"ב; על ר' דוד לאקענבאך [ניימאן] ראב"ד דקהלתינו, ד שבט תרס"ח; על ר' ליב פרידמאן ראב"ד דקהלתינו, יא שבט תרע"ט; על אמי מורתי,

כה טבת תרמ"ט (נדפס גם בספר מבי"ט לאחיו); על גיסו ר' יעקב עקיבא גינז־שלעזינגער בעל בית מסחר הגדול לספרים בוויען; על בת החתם סופר מרת שמחה לעהמאן שהגיעה לזקנה מופלגת יותר מתשעים, יד אלול תרע"א; על ר' דניאל פרוסניץ מ"מ בפרעסבורג, כד כסלו תרע"ט.

בראש הספר: זה ספר תולדות שלי.

מחכמי פרסבורג היה גם ר' שמואל ב"ר מנחם דונאט. נולד בנייטרא ביום כא אייר תרכ"א. תלמיד ר' פייבל פלויט בשוראן, ר' מרדכי ברודא במיאווה ובעל שבט סופר. לאחר שנשא את בתו של ר' עמרם קורצווייל מפרסבורג, נבחר לרבה של החברה קדישא בפרסבורג. נפטר בשנת תר"ץ (1930).

ספר חדושי שמואל הרמשי"י עה"ת ב"ח. חלק ראשון ביאורים על מקראי קודש על כל סדרא וסדרא ואגדות חז"ל. חלק השני מילי דהספידא... מאת אדוננו אבינו... המגיד המפורסם כקש"ת מו"ה שמואל דאנאטה זצלה"ה שהי' רב דח"ק וגמ"ח דק"ק פרעסבורג יע"א. הובא לדפוס ע"י בני המחבר נ"י. אונגוואר תרצ"א. קיב דף.

בהקדמת בן המחבר, ר' מנחם דונאטה, מתולדות המחבר ושבחיו. עם הסכמות ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' שאול בראך אב"ד קאשיצ, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר, ר' שלמה אהרן ווערטהיימער דומ"ץ בירושלים.

בנו של הקודם, ר' משה אליעזר ב"ר שמואל דונאט, נולד בפרסבורג, בה שימש אביו כרבה של החברה קדישא. תלמיד מובהק של ר' עקיבא סופר. בשנים תרפ"ב—תרפ"ה ישב בטאפלטשאן והחזיק בה ישיבה. משנת תרפ"ו אב"ד עיר חדש. משנת תרצ"ג ממלא מקום אביו בפרסבורג. נספה כנראה בשואה. בשמשו ברבנות עיר חדש הביא לדפוס את ספרו הראשון:

ספר דבורי אמת, כולל חדושים על ה' שמחות וש"ע יו"ד מס' שלה עד סופו... וגם לרבות קצת שו"ת... ממני הק' משה אליעזר דאנאטה רב פה קה"י ע"ח והגליל יע"א. בארדיאב תרצ"א 1931. 6 עמ', פד דף.

פה מפיק מרגליות ה"ה מוהר"ר שמעון הירשלער זצלה"ה אבדק"ק מאדריין ודיין ומו"צ בעואב"י פרעסבורג המעטירה. לונדון תשר"ם. [2], רנד, [1] עמ'.

בראש הספר (עמ' ו—יט): קונטרס וידבר משה מאת חתן המחבר ר' משה יעקב ווייס, הכולל תולדות המחבר. עם הסכמות ר' שמואל הלוי ואזנר, ר' יששכר דוב גאלדשטיין, ר' בצלאל שטרן, ר' משה ניישלאס, ר' משה שטערן. הספר כולל חידושי אגדה בסדר פרשיות התורה (עמ' כא—קי); תהלים (עמ' קיא—קלב); אגדות הש"ס (עמ' קלג—קעה); מסכת אבות (עמ' קעו—רג); מועדים (עמ' רד—רלא); שו"ת וענינים שונים (עמ' רלב ואילך).

רבה של קהילת נאג־אידיא כחמישים שנה, ר' צבי ב"ר אליהו רייכמאן, נולד בעיירה ניר־באטור. אביו שהחזיק שם ישיבה נפטר בהיותו ילד בן שמונה. נתגדל בבית סבתו שהיתה בתו של ר' שאול ענגל מקאלוב, מחסידי אשוואר. חתן ר' יצחק אייזיק הכהן אב"ד ראסלאוויץ. שש שנים היה סמוך על שולחן ר' יצחק אייזיק בליצר אב"ד נאג־אידיא, חמיו של ר' יצחק אייזיק הכהן. לבקשת רי"א בליצר בשנת תרמ"ז (1887) בחרה קהילת נאג־אידיא בר' צבי רייכמאן לרב. נפטר ביום יא אלול תרצ"ז (1937).

ספר הר צבי על התורה וחידושי סוגיות הש"ס אשר חברתי בחמלת ה' עלי... צבי רייכמאן חונה בק"ק נאדי־אידיא והגליל. טארנא סלאוואקיי תרפ"ז. [2], קיט דף.

בהקדמת המחבר נאמר שכיון שלא זכה לבנים הוא מדפיס את הספר "בכדי שלאחר אריכת ימי... יוכלו לומר שמועה מפי ומפי כתבי". הוא קרא את הספר הר צבי, "כי מעולם משתוקק הייתי... לחצרות ה' ליסע ולדור בארצינו הקדושה ובירושלים עיר קדשנו תוב"ב... וכבר הייתי מוכן ומזומן בתרי זימנא ליסע שמה ומכתבי תעודה רייעפאס בידי... מן השמים עכבוני על ידי סיכות שונות".

מדף צא ואילך: שמעתתא, חידושי סוגיות בסדר א"ב של הסוגיות. עם הסכמת גיסו ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד צעהלעם [אח"כ אב"ד אונגוואר].

מדף לב ע"ב ואילך: שו"ת דבורי אמת. כולל נח סימנים. בין הרבנים הנזכרים: אחיו ר' פייבל (גם יצחק חזקיה) דאנאטה בשוראני (כעת אב"ד אנאד), אביו ר' שמואל דאנאטה רב ומ"מ בפרעסבורג, ר' אברהם אלעזר ווייס אב"ד טאפלטשאן, אחיו ר' מנחם דאנאטה דיין בליבק מדינת אשכנז, ר' יוסף שמעון פאלאק עורך "בית ועד לחכמים" בסאטמאר, ר' שמואל דוד פרידמאן דומ"ץ חוסט, ר' מיכאל הלוי איש הורוויץ בקראקא, ר' יהונתן הלוי אייבעשיטץ מו"צ בווארשא, ר' לוי שלום פירסט אב"ד טשוס, ר' שמואל בענעדיקט רב עדת ישורון בוויען. עם הסכמות ר' יהונתן הלוי אייבעשיטץ מו"צ בווארשא, ר' ישראל רייך אב"ד באטארקעס, רבו ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, אביו ר' שמואל דאנאטה הרב דח"ק בפרעסבורג, ר' יוסף חיים זאנענפעלד רב בירושלים, ר' שלמה אהרן ווערטהיימער דומ"ץ בירושלים.

ספר אהל משה, כולל פירושים וביאורים על... מאמרי חז"ל... ומקראי קדש מתנ"ך ומדרשים... מאת הרב משה אליעזר דאנאטה... חלק א"ב.

חלק א כולל רך סימנים של חידושי הלכה ואגדה ללא סדר נראה לעין. בארדיאב תרצ"ה. עב דף.

חלק ב כולל קלו סימנים כנ"ל. ווראנוב תרח"ץ. צדף.

לחכמי פרסבורג ניתן לצרף גם את ר' שמעון ב"ר בונם זבולון הירשור. נולד בווינה בחודש טבת תרמ"ח (1887). נתייתם בילדותו והתחנך בבית סבו, ר' משה נחום הירשור, מראשי העדה האורתודוקסית בווינה. תלמיד מובהק של ר' שמואל רוזנברג באונסדורף. למד גם בישיבת גאלאנטא (רי"צ דושינסקי), באניהאד (ר"א דייטש) וישיבת פרסבורג. חתן ר' ישראל חיים פראנקל אב"ד שאטמאנסדורף. משנת תר"ע אב"ד מודרן ומשנת תרע"ח דיין ומגיד בפרסבורג. נפטר בעשרה בטבת תרצ"ג (1932).

ספר הגיוני מוהרש"ה, חידושי אגדה על התורה וחמש מגילות וגם לרבות על אגדות הש"ס והגש"פ ושאר מועדי השנה וקצת חידושי הלכה. סודרו משרידי כת"י של הרה"ג

מדף לב ע"ב ואילך: שו"ת דבורי אמת. כולל נח סימנים. בין הרבנים הנזכרים: אחיו ר' פייבל (גם יצחק חזקיה) דאנאטה בשוראני (כעת אב"ד אנאד), אביו ר' שמואל דאנאטה רב ומ"מ בפרעסבורג, ר' אברהם אלעזר ווייס אב"ד טאפלטשאן, אחיו ר' מנחם דאנאטה דיין בליבק מדינת אשכנז, ר' יוסף שמעון פאלאק עורך "בית ועד לחכמים" בסאטמאר, ר' שמואל דוד פרידמאן דומ"ץ חוסט, ר' מיכאל הלוי איש הורוויץ בקראקא, ר' יהונתן הלוי אייבעשיטץ מו"צ בווארשא, ר' לוי שלום פירסט אב"ד טשוס, ר' שמואל בענעדיקט רב עדת ישורון בוויצען. עם הסכמות ר' יהונתן הלוי אייבעשיטץ מו"צ בווארשא, ר' ישראל רייך אב"ד באטארקעס, רבו ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, אביו ר' שמואל דאנאטה הרב דח"ק בפרעסבורג, ר' יוסף חיים זאנענפעלד רב בירושלים, ר' שלמה אהרן ווערטהיימער דומ"ץ בירושלים.

ספר אהל משה, כולל פירושים וביאורים על... מאמרי חז"ל... ומקראי קדש מתנ"ך ומדרשים... מאת הרב משה אליעזר דאנאטה... חלק א"ב.

חלק א כולל רך סימנים של חידושי הלכה ואגדה ללא סדר נראה לעין. בארדיאב תרצ"ה. עבדף.

חלק ב כולל קלו סימנים כנ"ל. ווראנוב תרח"ץ צדף.

לחכמי פרסבורג ניתן לצרף גם את ר' שמעון ב"ר בונם זבולון הירשלו. נולד בווינה בחודש טבת תרמ"ח (1887). נתינתם בילדותו והתחנך בבית סבו, ר' משה נחום הירשלו, מראשי העדה האורתודוקסית בווינה. תלמיד מובהק של ר' שמואל רזנברג באונסדורף. למד גם בשיבת גאלאנטא (רי"צ דושינסקי), באניהאד (ר"א דייטש) ושיבת פרסבורג. חתן ר' ישראל חיים פראנקל אב"ד שאטמאנסדורף. משנת תר"ע אב"ד מודרן ומשנת תרע"ח דיין ומגיד בפרסבורג. נפטר בעשרה בטבת תרצ"ג (1932).

ספר הגיוני מוהרש"ה, חידושי אגדה על התורה וחמש מגילות וגם לרבות על אגדות הש"ס והגש"פ ושאר מועדי השנה וקצת חידושי הלכה. סודרו משרידי כתי"י של הרה"ג

פה מפיק מרגליות ה"ה מוהר"ר שמעון הירשלוער זצלה"ה אבדק"ק מאדריין ודיין ומו"צ בעואב"י פרעסבורג המעטירה. לונדון תשד"ס. [2], רנד, [1] עמ'.

בראש הספר (עמ' ו—ט): קונטרס וידבר משה מאת חתן המחבר ר' משה יעקב ווייס, הכולל תולדות המחבר. עם הסכמות ר' שמואל הלוי ואזנר, ר' יששכר דוב גאלדשטיין, ר' בצלאל שטרן, ר' משה ניישלאס, ר' משה שטערן. הספר כולל חידושי אגדה בסדר פרשיות התורה (עמ' כא—קי); תהלים (עמ' קיא—קלב); אגדות הש"ס (עמ' קלג—קעה); מסכת אבות (עמ' קעו—רג); מועדים (עמ' רד—רלא); שו"ת וענינים שונים (עמ' רלב ואילך).

רבה של קהילת נאג'־אידא כחמישים שנה, ר' צבי ב"ר אליהו רייכמאן, נולד בעיירה ניר־באטור. אביו שהחזיק שם ישיבה נפטר בהיותו ילד בן שמונה. נתגדל בבית סבתו שהיתה בתו של ר' שאול ענגל מקאלוב, מחסידי אשוואר. חתן ר' יצחק אייזיק הכהן אב"ד ראסלאוויץ. שש שנים היה סמוך על שולחן ר' יצחק אייזיק בליצר אב"ד נאג'־אידא, חמיו של ר' יצחק אייזיק הכהן. לבקשת רי"א בליצר בשנת תרמ"ז (1887) בחרה קהילת נאג'־אידא בר' צבי רייכמאן לרב. נפטר ביום יא אלול תרצ"ז (1937).

ספר הר צבי על התורה וחידושי סוגיות הש"ס אשר חברתי בחמלת ה' עלי... צבי רייכמאן חונה בק"ק נאדי־אידא והגליל. טארנא סלאוואקיי תרפ"ז. [2], קיט דף.

בהקדמת המחבר נאמר שכיון שלא זכה לבנים הוא מדפיס את הספר "בכדי שלאחר אריכת ימי... יוכלו לומר שמועה מפי ומפי כתבי". הוא קרא את הספר הר צבי, "כי מעולם משתוקק הייתי... לחצרות ה' ליסע ולדור בארצינו הקדושה ובירושלים עיר קדשנו תוב"ב... וכבר הייתי מוכן ומזומן בתרי זימנא ליסע שמה ומכתבי תעודה רייזעפאס בידי... מן השמים עכבוני על ידי סיבות שונות".

מדף צא ואילך: שמעתתא, חידושי סוגיות בסדר א"ב של הסוגיות. עם הסכמת גיסו ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד צעהלעם [אח"כ אב"ד אונגוואר].

בעיר באטורקעס שימש ברבנות ר' ישראל ב"ר יעקב קופל רייך. נולד בעיר וורובי שבה שימש אז אביו ברבנות. תלמיד בעל שבט סופר, בישיבתו למד שלוש שנים. חתן הנגיד ר' דוד צבי שווארץ מכפר פעגזעמעש. משנת תרנ"ח לערך אב"ד באטורקעס. החזיק בה ישיבה. נפטר ביום כ טבת תרצ"ג (1933).

ספר מנחת ישראל על מסכת עירובין אשר חברתי בעה"ת הק' ישראל רייך אב"ד דק"ק באטארקעס והגליל בן לאאמו"ר הגאון מו"ה קאפל רייך נ"י אב"ד דקה"י בודאפעסט יע"א. חלק א — ג.

חלק א: פרקים א-ב. וואיטצען תרס"ח 1908. [7].קלג, [1] דף; חלק ב: פרקים ג-ה. פאקש תרע"ג 1913. [3].קמו דף; חלק ג כרך א: פרק ו. בארדיוב תרפ"ז 1927. [12].קו, [1] דף.

בחלק א הסכמות אביו ר' קאפל רייך אב"ד בודאפעסט, ר' משה הרש פוקס אב"ד גראסווארדיין, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד וואיטצען (עם הערות), ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד (עם הערות), ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד ה' מאד (עם הערות), ר' יהודה גרינוואלד אב"ד סאטמאר (עם הערות), ר' מאיר הכהן ראפאפארט ראב"ד קראקא, ר' שלום מרדכי הכהן אב"ד ברעזאן (עם הערות); בחלק ב הסכמת ר' צבי הירש שפירא אב"ד מונקאטש; בראש חלק ג דרשות למועדים ולשבתות דריגאלא.

עמק הלכה, אסיפת זקנים וחכמי הדור הי"ו לפרש ולבאר כל חמירא בשיטות הש"ס ופוסקים ולמצוא פתרונים למשאלות החיים עפ"י התורה והדת. יוצא לאור מדי חדש בחדשו ע"י העורך ישראל בהג"ר קאפל רייך נ"י. תרפ"ב — תרפ"ד.

הופיעו כנראה כארבעים גליונות לא ראיתי אלא חוברות כ"א (אב — אלול תרפ"ב), מ"א (אדר ב - ניסן תרפ"ד).

ספר תקנות הקהלות, כולל הזכיות והחייבים שיש לכל צבור ועדה בצירוף חבר העיר ומבאר עד היכן מגיע כחם ורשותם לתקן תקנות הן במידי דאיסורא הן במידי דממונא ומברר מקורם משיטת הש"ס והפוסקים ובתחלתו דברי אגדה ודרשות ובסופו שמעתתא ושו"ת בענינים שונים... הק' ישראל רייך... מחברת הראשונה. בארדיאב תר"ץ 1930. 15, קיב עמ'.

בראש הספר הספד על אביו ר' קאפל רייך, דרשה ליומא דהילולא של רבו ר' שמחה בונם סופר, "דרשה שדרשתי ביום מלאת שמונים שנה להפרעזידענט הראשון דמדינתנו טאמאש גאריג מאסאריק י"ה".

גם העיר גאלאנטא זכתה לרבנים גדולים. הרב האחרון היה ר' יהושע ב"ר יוסף בוקסבוים. נולד בשנת תרל"ח בעיר פאפא שבה שימש אביו שוחט. תחילת לימודיו היתה בפאפא אצל ר' משה יוסף הופמאן שעלה לירושלים. שלש שנים למד בישיבת ר' שמואל רוזנברג באונסדורף. דבק ברכי החסידות ונסע לאדמו"ר משינאווא. חתן הנגיד ר' מאיר חיים בלון מאוהעל. כמה שנים היה סמוך על שולחנו. משנת תר"ע אב"ד מאגנודורף. משנת תרפ"ב אב"ד גאלאנטא. בשני המקומות החזיק ישיבה גדולה. נספה בשואה ביום כו סיון תש"ד באושוויץ. לאחר המלחמה אספו תלמידים את שרידי חידושינו:

ספר אור פני יהושע על חמשה חומשי תורה ומועדים, כולל אגדה מוסר וחסידות מאת כ"ק אדמו"ר הרב הגאון הגדול... מרן יהושע בהרר"י בוקסבוים זצוקללה"ה הי"ד שהיה אב"ד ור"מ בגאלאנטא ולפנים במאגנודארף. נעתק מכת"י רבנו המחבר זצ"ל... ירושלם תש"י. 16, קסו; [2].סט, [1] עמ'.

סט עמ' האחרונים כוללים חידושי אגדה "אשר נכתבו על ידי התלמידי הישיבה אשר שמעו מרבים". בראש הספר תולדות המחבר. עם הסכמות ר' דוב בעריש וויידענפעלד אב"ד טשעבין בירושלים, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג בירושלים.

ספר אור פני יהושע... חידושים וביאורים במסכתות חולין, גיטין, יבמות, חידושי סוגיות, שאלות ותשובות... מתוך העתקות כת"י אשר נמצאו בין תלמידיו הרבים ונלוו אליהם מכתבי קודש... מרבינו המחבר זצ"ל בצירוף תולדותיו וקורותיו. ירושלים תשכ"ד. מח, [1].קמ, כד; [2] עמ'.

מח עמ' הראשונים כוללים תולדות המחבר ומכתבי קודש. עם הסכמות ר' דוב בעריש וויידענפעלד אב"ד טשעבין בירושלים, ר' יוסף יונה צבי הלוי איש הורוויץ אב"ד אונסדורף ופפד"מ בברוקלין, ר' ישראל טויסיג רב במאה שערים, ר' שמעון ישראל פאזען אב"ד

ספר מגילת סדרים על התורה, חידושים יקרים ונעימים בדרך פרד"ס מאת הרב הגאון הצדיק המפורסם מוה"ר יעקב היילברוין... הי"ד... יצא לאור מעצם כתב יד קדשו ע"י נכדו יצחק פישער, מאנטרעאל תשמ"א.

בראש הספר נוסח מצבתו. עם הסכמות ר' משה טייטלבוים, ר' יוסף גרינוואלד, ר' שמעיה שווארץ, ר' משה שטערן ועם הקדמה קצרה מאת נכד המחבר, ר' יצחק פישער.

ספר אור פני יהושע, חידושי סוגיות ושאלות ותשובות. ונלוו אליהם מכתבי קודש התעוררות מוסר מרבינו המחבר זצוק"ל בצירוף תולדותיו וקורותיו... ספר חידושי הרח"א הכהן, חדושים ובאורים, פלפולים עמוקים בסוגיות הש"ס ליישב דברי הראשונים והאחרונים ולבארם בעומק העיון ושו"ת בהלכה ודרושים נחמדים על התורה אשר השאיר אחריו ברכה תלמידו הגדול הרב הגאון האמיתי... הר"ר חיים אלטר הכהן בערקאוויטש זצוק"ל שהיה תופס ישיבה בעיר ווייצען עד שנת הדמים תש"ד. העתקתי בעמל רב מכתב יד... צבי אלימלך פעלדמאן... (ברוקלין תשמ"ז). [4].יא, [3].יח מח, [1].סד — קמ; [10].קעד, [16] עמ'.

יא עמ' הראשונים כוללים השמטות לספר אור פני יהושע על התורה (ירושלים תש"י). בעמ' יז — מח: אלה תולדות רבינו המחבר ז"ל ובסופם מכתבי קודש, טו אגרות והסכמות מאת ר' יהושע בוקסבוים. הספר כולל חידושי סוגיות (עמ' סד — צח); קונטרס עשרה מאמרות, תשובות המחבר לשאלות והערות של רבנים שונים (עמ' צט — קיב); קונטרס לקוטי מאמרות, שו"ת בעניינים שונים.

נדפס ומכורך עמו: ספר חידושי הרח"א הכהן, מאת תלמידו ר' חיים אלטר הכהן בערקאוויטש. פרטים על הספר ומחברו לקמן בערך ווייצן.

לאחר מלחמת העולם הראשונה הגיע לגאלאנטא ר' אברהם ב"ר דוד שפירא. נולד בעיירה בנילוב שבחבל בוקובינה, בה שימש אביו אב"ד. מצאצאי ר' פנחס מקורץ. משנת תרנ"ג ממלא מקום אביו ברבנות בנילוב. בשנות המלחמה נדד במקומות שונים עד שקבע מושבו בעיר גאלאנטא. בשנת תרצ"ה התגורר בפרסבורג.

שאפראן בברוקלין, ר' בצלאל רקוב ר"מ ישיבת מונטרה. בעמ' קכא — קמ: לקוטי תשובות (יב סימנים). העמודים האחרונים כוללים (עם שער מיוחד):

קונטרס כוכב מיעקב, חידושי הלכה בשולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח מאת הרב הגאון... מהור"ר יעקב היילברון זצוק"ל הי"ד אב"ד דק"ק אדא יצ"ו תלמידו של רבינו... חתם סופר זצוק"ל בן הרב הגאון הצדיק מוהר"ר יצחק איצק היילפרין זצוק"ל אבד"ק זענטא יצ"ו ונלוו אליו קונטרס זכרון יעקב, דברי אגדה ומוסר מאת מוה"ר יעקב פוקס זצ"ל אבן יקרה מק"ק סענעץ יצ"ו בן בתו של הגאון בעל כוכב מיעקב זצ"ל. יצא לאור ע"י בנו ונכדו משה"ק פוקס מק"ק גענף יצ"ו.

המחבר ר' יעקב היילברון נרצח ביום י שבט תר"ט (1849) בידי מתקוממים סרבים בעת המרד של 1848/49.

לאחר מכן הופיע חיבור בפני עצמו של ר' יעקב היילברון:

ספר לשון צדק, דרשות על התורה והמועדים מאת הרב הגאון המפורסם מוהר"ר יעקב היילברון זצוק"ל הי"ד אב"ד דק"ק אדא יצ"ו — תלמידו של רבינו הגדול בעל החתם סופר זצוק"ל בן הרב הגאון הצדיק מו"ה יצחק אייזיק היילברון זצוק"ל אב"ד דק"ק זענטא. יוצא לאור ע"י נכד המחבר [ר' משה צבי הכהן רוזן]. [בני ברק] תשל"ה. [4].קה עמ'. נדפס בשכפול.

הספר כולל: ארבע דרשות לראש השנה, דרשה לשבת שובה, שלוש דרשות לכל נדרי, דרשה לשבת חנוכה, דרשה לפרשת יתרו (מתן תורה); הספרים על ר' יעקב היימאן אב"ד ס' מיקלוש, ר' יעקב קאפל חריף מווערבוי, דרוש לפרשת תרומה, שתי דרשות לשבת הגדול, דרוש לאחרון של פסח, דרוש לשבת נחמו, שני דרושים לחתונה; חידושי תורה מר' מרדכי בנעט עם הוספת ר"י היילברון; הספד על הזקן ר' ישעיה פאלק מזענטא, ג אייר תקצ"ו. בסוף הספר דברי תורה מאביו ר' יצחק אייזיק אב"ד זענטא.

בינתיים הגיע לידי ספר נוסף של ר' יעקב היילברון, שנדפס בדפוס רגיל:

שאפראן בברוקלין, ר' בצלאל רקוב ר"מ ישיבת מונטרה. בעמ' קכא — קמ: לקוטי תשובות (יב סימנים). העמודים האחרונים כוללים (עם שער מיוחד):

קונטרס כוכב מיעקב, חידושי הלכה בשולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח מאת הרב הגאון... מהור"ר יעקב היילברון זצוק"ל הי"ד אב"ד דק"ק אדא יצ"ו תלמידו של רבינו... חתם סופר זצוק"ל בן הרב הגאון הצדיק מוהר"ר יצחק איצק היילפרין זצוק"ל אבד"ק זענטא יצ"ו ונלוה אליו קונטרס זכרון יעקב, דברי אגדה ומוסר מאת מוה"ר יעקב פוקס זצ"ל אבן יקרה מק"ק סענעץ יצ"ו בן בתו של הגאון בעל כוכב מיעקב זצ"ל. יצא לאור ע"י בנו ונכדו משה"ק פוקס מק"ק גענף יצ"ו.

המחבר ר' יעקב היילברון נרצח ביום י שבט תר"ט (1849) בידי מתקוממים סרבים בעת המרד של 1848/49.

לאחר מכן הופיע חיבור בפני עצמו של ר' יעקב היילברון:

ספר לשון צדק, דרשות על התורה והמועדים מאת הרב הגאון המפורסם מוהר"ר יעקב היילברון זצוק"ל הי"ד אב"ד דק"ק אדא יצ"ו — תלמידו של רבינו הגדול בעל החתם סופר זצוק"ל בן הרב הגאון הצדיק מו"ה יצחק אייזיק היילברון זצוק"ל אב"ד דק"ק זענטא. יוצא לאור ע"י נכד המחבר [ר' משה צבי הכהן רוז]. [בני ברק] תשל"ה. [4], קה עמ'. נדפס בשכפול.

הספר כולל: ארבע דרשות לראש השנה, דרשה לשבת שובה, שלוש דרשות לכל נדרי, דרשה לשבת חנוכה, דרשה לפרשת יתרו (מתן תורה); הספדים על ר' יעקב היימאן אב"ד ס' מיקלוש, ר' יעקב קאפל חריף מווערבוי, דרוש לפרשת תרומה, שתי דרשות לשבת הגדול, דרוש לאחרון של פסח, דרוש לשבת נחמו, שני דרושים לחתונה; חידושי תורה מר' מרדכי בנעט עם הוספת ר"י היילברון; הספד על הזקן ר' ישעיה פאלק מזענטא, ג אייר תקצ"ו. בסוף הספר דברי תורה מאביו ר' יצחק אייזיק אב"ד זענטא.

בינתיים הגיע לידי ספר נוסף של ר' יעקב היילברון, שנדפס בדפוס רגיל:

ספר מגילת סדרים על התורה, חידושים יקרים ונעימים בדרך פרד"ס מאת הרב הגאון הצדיק המפורסם מוה"ר יעקב היילברון... הי"ד... יצא לאור מעצם כתב יד קדשו ע"י נכדו יצחק פישער, מאנטרעאל תשמ"א.

בראש הספר נוסח מצבתו. עם הסכמות ר' משה טייטלבוים, ר' יוסף גרינוואלד, ר' שמעיה שווארץ, ר' משה שטערן ועם הקדמה קצרה מאת נכד המחבר, ר' יצחק פישער.

ספר אור פני יהושע, חידושי סוגיות ושאלות ותשובות. ונלוו אליהם מכתבי קודש התעוררות מוסר מרבינו המחבר זצוק"ל בצירוף תולדותיו וקורותיו... ספר חידושי הרח"א הכהן, חידושים ובאורים, פלפולים עמוקים בסוגיות הש"ס ליישב דברי הראשונים והאחרונים ולבארם בעומק העיון ושו"ת בהלכה ודרושים נחמדים על התורה אשר השאיר אחריו ברכה תלמידו הגדול הרב הגאון האמיתי... הר"ר חיים אלטר הכהן בערקאוויטש זצוק"ל שהיה תופס ישיבה בעיר ווייצען עד שנת הדמים תש"ד. העתקתי בעמל רב מכתב ידו... צבי אלימלך פעלדמאן... (ברוקלין תשמ"ז). [4], יא, [3], יח מח, [1], סד — קמ; [10], קעד, [16] עמ'.

יא עמ' הראשונים כוללים השמטות לספר אור פני יהושע על התורה (ירושלים תש"י). בעמ' יז — מח: אלה תולדות רבינו המחבר ז"ל ובסופם מכתבי קודש, טו אגרות והסכמות מאת ר' יהושע בוקסבוים. הספר כולל חידושי סוגיות (עמ' סד — צח); קונטרס עשרה מאמרות, תשובות המחבר לשאלות והערות של רבנים שונים (עמ' צט — קיב); קונטרס לקוטי מאמרות, שו"ת בעניינים שונים.

נדפס ומכורך עמו: ספר חידושי הרח"א הכהן, מאת תלמידו ר' חיים אלטר הכהן בערקאוויטש. פרטים על הספר ומחברו לקמן בערך ווייצן.

לאחר מלחמת העולם הראשונה הגיע לגאלאנטא ר' אברהם ב"ר דוד שפירא. נולד בעיירה בנילוב שבחבל בוקובינה, בה שימש אביו אב"ד. מצאצאי ר' פנחס מקורץ. משנת תרנ"ג ממלא מקום אביו ברבנות בנילוב. בשנות המלחמה נדד במקומות שונים עד שקבע מושבו בעיר גאלאנטא. בשנת תרצ"ה התגורר בפרסבורג.

בשנת תרצ"ט חזר לגאלאנטא. נספה כנראה בשואה. כל ספריו נדפסו בישוב בסלובאקיה.

ספר רשפי אש, הערות וביאורים על ספר תהלים. גם רמזים חדושים ופלפולים על מקראי קודש... ועל מאמרי חז"ל... אשר חברתי... אברהם שפירא מלפנים אבדק"ק מ. בנילב בוקובינה וכעת מתגורר בק"ק גאלאנטא... גאלאנטא תרצ"ג. קב עמ'.

עם הסכמות ר' יהושע בוקסבוים אב"ד גאלאנטא, ר' אלטר שפירא אב"ד וויקנא וכעת ראב"ד טשערנאוויץ, ר' שלום יצחק לעוויטאן אב"ד שוועקשנא (ליטא).

ספר ברכת אברהם... חלק ראשון פירושים ודרושים על חמשה חומשי תורה וחלק שני חידושים על הש"ס, השמטות לספרי "רשפי אש"... ושאלות ותשובות... ובסוף הספר הצגתי חדושי תורה... מכ"ק אדוני אבי מו"ר הגה"ק מוהר"ר דוד שפירא זצ"ל... ווראנוב תרצ"ו. [8], קכח עמ'.

עם הסכמות ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' יהודה ליב צירלזאהן אב"ד קעשנוב, ר' יצחק אייזיק ווייס האדמו"ר מספינקא, ר' שאול ראזענבערג אב"ד ראצפערטא, ר' אליעזר מישעל אב"ד טורקא, ר' דוב בעריש וויידענפעלד אב"ד טשעבין, ר' שלום יצחק לעוויטאן אב"ד שוועקשנא, ר' צבי הירש פערבער רב בלונדון.

ספר חסד לאברהם, באורים ופירושים, דרושים וחידושים על חמשה חומשי תורה. השמטות לספרי "רשפי אש"... ופירוש על תפילת אבינו מלכנו ועל שאר התפלות ועל הסליחות... ווראנוב תרח"ץ. [8], קמז עמ'.

עם הסכמות ר' יהונתן הלוי אייבעשיטץ דומ"ץ בווארשא, ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן ראש ועד הרבנים בווארשא, ר' שלום יצחק לעוויטאן אב"ד שוועקשנא, ר' צבי הירש פערבער רב בלונדון.

ספר דברי אברהם, פירושים ודרושים, ביאורים וחידושים על חמשה חומשי תורה והשמטות לספרי "רשפי אש"... טארנא (תש"א). [4], קח עמ'.

בעיר הומנא ישב תלמיד חכם פרטי, ר' שלמה זלמן ב"ר

מרדכי יצחק ווייסברג. נולד בשנת תר"ס לערך בסטראפקוב. מצאצאי הצדיק ר' אברהם יהושע העשל מאפטא. חתן ר' משה יהודה האס מקאשוי. ישב בהומנא כתלמיד חכם פרטי שלא שימש בהוראה. נספה כנראה בשואה.

ספר מהרי"ל חלק הלקוטים... והחונה עליהם ביאור אז יקהל שלמה אשר טפחתי ורביתי... ובסופו ספחתי קונטרס שאל שלמה, שאלות ותשובות בהלכות נחוצות... שלמה זלמן ווייסבערג בתוך עמי אנכי יושב פק"ק הומנא יע"א. בערעגסאס תרצ"ג. [6], ל, [2], לז, [2] דף.

ל הדפים הראשונים כוללים ליקוטים מספר מהרי"ל ובתחתית העמודים הביאור "אז יקהל שלמה"; לז הדפים האחרונים כוללים (עם שער מיוחד): ספר שאל שלמה, שאלות נחיצות! מהם אשר לא נשמעו בעולם התשובות... להמציא להמעייין מקור ושורש הלכה. כולל טז סימנים. עם הסכמות ר' שמואל פיהרער אב"ד קראס, ר' יעקב חיים סופר מירושלים, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר, ר' ישראל הגר האדמו"ר מוויזניצא, ר' שאול בראך אב"ד קאשוי, ר' אשר לעמל שפיטצער אב"ד קירכדארף, ר' שמואל דוד הלוי אונגאר אב"ד נייטרא, ר' יהושע בוקסבוים אב"ד גאלאנטא, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' יהודה ליב צירלסאהן אב"ד קעשנוב.

שערי אורה, ירחון תלמודי בהשתתפות גאוני ומאורי דורינו שליט"א. ערוך בידי שלמה זלמן ווייסבערג... הומנא תרצ"ה. חוב' א: אדר ב תרצ"ה; חוב' ב: ניסן תרצ"ה; חוב' ד"ה: סיון — תמוז תרצ"ה. לא הופיע עוד?

בעיר ווערבווי, שבה שימשו רבנים גדולים, כפי שכבר ראינו בפרקים הקודמים, שימש ראב"ד בתקופה זו ר' יצחק ב"ר ישעיה יששכר בער ווייס. נולד בפרסבורג בשנת תר"ל (1870). תלמיד מובהק של בעל שבט סופר, שלא זו מלחבבו ושימש לו "ארון ספרים" מהלך מרוב בקיאותו בכל חדרי תורה. כבר בבחרותו שימש רב בחברת "מכבדי ומענגי שבת" בפרסבורג. רבים באו לשמוע את דרשותיו בחברה זו, כי שמו הלך לפניו כדרשן מעולה ופה מפיק מרגליות. טרם נישואיו חיבר והדפיס את ספרו הידוע "אבני בית היוצר", תולדות חכמי פרסבורג על-פי מצבותיהם (פאקש תר"ס). בשנת

תרס"ד (1904) נבחר לרבה של קאדלבורג. משנת תרע"ו (1916) ראב"ד בווערבווי. נספה בשואה ביום כו תמוז תש"ב (1942) באחד ממחנות ההשמדה שליד לובלין. חיבור משלו נדפס בתוך ספרו של ידידו ר' יששכר שלמה טייכטאל, כנאמר לקמן בערך פישטיאן. באמתחתו היו חיבורים רבים במקצועות תורה שונים. בעת גירושו למחנה ההשמדה לקח עמו שתי חבילות גדולות של כתבי יד, שאבדו בשואה. חלק קטן מחיבוריו נשתיירו. לאחרונה נדפס כרך ראשון מתוך חיבוריו שנותרו:

שיח יצחק חלק ראשון: חידושים ופירושים על התורה, נ"ך, תפילה, חידושי אגדה ודרשות מאת הגאון הקדוש רבי יצחק ווייס זצ"ל הי"ד אב"ד דק"ק קאדלבורג [וראב"ד] ווערבווי מח"ס דבק טוב, אבני בית היוצר ועוד. יו"ל לראשונה מכתי"ק של המחבר בתוספת ציונים, מקורות, מבוא ותולדות מאת הרב משה יעקב ווייס רב דנוה אחיעזר בני ברק, בסיועו ומימונו של הר"ר שמעון ווערנער טורונטו-קנדה. ירושלים, מכון ירושלים, מפעל מורשת יהדות הונגריה, תש"ן. 25, רעז, [3] עמ'.

בראש הספר איגרת פתיחה והסכמה מאת ר' שמואל הלוי ואזנר; הקדמה מאת ר' שמעון ווערנער ובה זכרונות אישיים; קהילת קודש ווערבווי ורבניה; מבוא והקדמה מאת עורך הספר, ר' משה יעקב ווייס ובהם מתולדות המחבר ושכחיו. וכן שתי דרשות: דרשת הפרישה בבית הכנסת של חברת "מכבדי ומענגי שבת" בפרסבורג (שב"ק פ' בהעלתך תרס"ד) ו"הדרוש שאמרתי ביום חינוכי לכהן בקהילתי ק"ק קאדלבורג" (יב אלול תרס"ד); "פתח דבר" מאת נכד אחי המחבר, ר' שבתאי שפטייל ב"ר משה יעקב ווייס (ב"ר שבתאי שפטייל ווייס אב"ד שימאני, אחי המחבר ומחבר ספר הלכתא רבתא לשבתא).

עד עמ' קמג חידושי אגדה על התורה; עמ' קמד — קצא: ליקוטי נ"ך, תהלים, חמש מגילות ותפילה; עמ' קצב — רלו: על מועדים, הגדה של פסח ועוד; מעמ' רלו ואילך חידושי אגדות הש"ס ועוד.

בעיירה ווראנוב שימש ברבנות ר' מרדכי אליעזר ב"ר יוסף הלוי ארגנרוב. נולד בפאקש. תלמיד מובהק של בעל שבט סופר, שהראה לו אותות של חיבה מיוחדת.

ספר נחלת יוסף, כולל חידושי דינים וחידושי כללים היוצאים מתוך פלפול של תורה. ערוך ומסודר על כל אלפא ביתא... חלק ראשון אות א'... הק' מרדכי אליעזר ע"ג [עהרנגרובער] אבדק"ק ווראנוב והגליל יע"א... ווראנוב תרצ"ג 1933. ד, קז, [2] דף.

כולל עד סימנים. עם הסכמת ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג. בראש הספר "פתיחה" ובה חידושי אגדה ודרוש מאת המחבר.

אחד מגדולי הרבנים בסלובאקיה שימש ברבנות בכפר קטן בשם זשאמבוקרעט — ר' משה ב"ר דוד ניימאן. נולד בשנת תרט"ז בפרסבורג, בה שימש אביו דיין וראב"ד. תלמיד בעל כתב סופר. חתן ר' שלום אדלר. משנת תרל"ט אב"ד זשאמבוקרעט ושימש בה חמישים וארבע שנים. נפטר ביום יג סיון תרצ"ג (1933). הובא לקבורה בפרסבורג.

ספר הלכה למשה חלק ראשון, כולל הערות והחידושים קושיות ותירוצים על שני התלמודים בבלי וירושלמי ועל המשניות... ממני משה בן הגאון המפורסם... מו"ה דוד ניימאן מלאקענבאך זצוק"ל שהי' ראש ב"ד בעוב"י ק"ק פרעסבורג תע"א. וינא תרפ"ג. [2], קעז דף.

שו"ת הלכה למשה, כולל שלשה מאות וארבע תשובות והם פלפולים שונים בדברי ראשונים ואחרונים... וקצור פסקי דינים להלכה ולא להורות נתונים ממני משה באאמו"ר הג"מ דוד ניימאן זצוק"ל רב דק"ק שאבאקרק. וינא תרפ"ז. קכא עמ'. כולל שד סימנים.

ספר הלכה למשה, כולל שאלות ותשובות, פלפולים שונים בדברי ראשונים ואחרונים וקצור פסקי דינים להלכה ולהורות נתונים והערות וחידושים קושיות ותירוצים על שו"ת שונים ואיזה חידושי סוגיות... מאת הגאון המובהק גאון

תרס"ד (1904) נבחר לרבה של קאדלבורג. משנת תרע"ו (1916) ראב"ד בווערבו. נספה בשואה ביום כו תמוז תש"ב (1942) באחד ממחנות ההשמדה שליד לובלין. חיבור משלו נדפס בתוך ספרו של ידידו ר' יששכר שלמה טייכטאל, כנאמר לקמן בערך פישטיאן. באמתחתו היו חיבורים רבים במקצועות תורה שונים. בעת גירושו למחנה ההשמדה לקח עמו שתי חבילות גדולות של כתבי יד, שאבדו בשואה. חלק קטן מחיבוריו נשתיירו. לאחרונה נדפס כרך ראשון מתוך חיבוריו שנותרו:

שיח יצחק חלק ראשון: חידושים ופירושים על התורה, נ"ך, תפילה, חידושי אגדה ודרשות מאת הגאון הקדוש רבי יצחק ווייס זצ"ל הי"ד אב"ד דק"ק קאדלבורג [וראב"ד] ווערבו מח"ס דבק טוב, אבני בית היוצר ועוד. יו"ל לראשונה מכת"ק של המחבר בתוספת ציונים, מקורות, מבוא ותלדות מאת הרב משה יעקב ווייס רב דנוה אחיעזר בני ברק, בסיועו ומימונו של הר"ר שמעון ווערנער טורונטר-קנדה. ירושלים, מכון ירושלים, מפעל מורשת יהדות הונגריה, תש"ן. 25, רעז, [3] עמ'.

בראש הספר איגרת פתיחה והסכמה מאת ר' שמואל הלוי ואזנר; הקדמה מאת ר' שמעון ווערנער ובה זכרונות אישיים; קהילת קודש ווערבו ורבניה; מבוא והקדמה מאת עורך הספר, ר' משה יעקב ווייס ובהם מתולדות המחבר ושבחיו. וכן שתי דרשות: דרשת הפרישה בבית הכנסת של חברת "מכבדי ומענגי שבת" בפרסבורג (שב"ק פ' בהעלתך תרס"ד) ו"הדרוש שאמרתי ביום חינוכי לכהן בקהילתי ק"ק קאדלבורג" (יב אלול תרס"ד); "פתח דבר" מאת נכד אחי המחבר, ר' שבתי שעפטיל ב"ר משה יעקב ווייס (ב"ר שבתי שעפטיל ווייס אב"ד שימאני, אחי המחבר ומחבר ספר הלכתא רבתא לשבתא).

עד עמ' קמג חידושי אגדה על התורה; עמ' קמד — קצא: ליקוטי נ"ך, תהלים, חמש מגילות ותפילה; עמ' קצב — רלו: על מועדים, הגדה של פסח ועוד; מעמ' רלו ואילך חידושי אגדות הש"ס ועוד.

בעיירה ווראנוב שימש ברבנות ר' מרדכי אליעזר ב"ר יוסף הלוי ארנגרובר. נולד בפאקש. תלמיד מובהק של בעל שבט סופר, שהראה לו אותות של חיבה מיוחדת.

חתן ר' פנחס הכהן שטיינר אב"ד אילאק. משנת תרע"א (1911) אב"ד ווראנוב. בשנות השואה נמלט מסלובאקיה להונגריה והתיישב בבית קרוביו בעיר באלאשא-ג'ארמאט, בה נפטר תוך זמן קצר בשנת תש"ב (1942). הדפיס חלק א מתוך עשרים ושנים חלקים:

ספר נחלת יוסף, כולל חידושי דינים וחידושי כללים היוצאים מתוך פלפול של תורה. ערוך ומסודר על כל אלפא ביתא... חלק ראשון אות א'... הק' מרדכי אליעזר ע"ג [עהרנגרובער] אבדק"ק ווראנוב והגליל יע"א... ווראנוב תרצ"ג 1933. ד, קז, [2] דף.

כולל עד סימנים. עם הסכמת ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג. בראש הספר "פתיחה" ובה חידושי אגדה ודרוש מאת המחבר.

אחד מגדולי הרבנים בסלובאקיה שימש ברבנות בכפר קטן בשם זשאמבוקרעט — ר' משה ב"ר דוד ניימאן. נולד בשנת תרט"ז בפרסבורג, בה שימש אביו דיין וראב"ד. תלמיד בעל כתב סופר. חתן ר' שלום אדלר. משנת תרל"ט אב"ד זשאמבוקרעט ושימש בה חמישים וארבע שנים. נפטר ביום יג סיון תרצ"ג (1933). הובא לקבורה בפרסבורג.

ספר הלכה למשה חלק ראשון, כולל הערות והחידושים קושיות ותירוצים על שני התלמודים בבלי וירושלמי ועל המשניות... ממני משה בן הגאון המפורסם... מו"ה דוד ניימאן מלאקענבאך זצוק"ל שהי' ראש ב"ד בעוב"י ק"ק פרעסבורג תע"א. וינא תרפ"ג. [2], קעז דף.

שו"ת הלכה למשה, כולל שלשה מאות וארבע תשובות והם פלפולים שונים בדברי ראשונים ואחרונים... וקצור פסקי דינים להלכה ולא להורות נתונים ממני משה באאמו"ר הג"מ דוד ניימאן זצוק"ל רב דק"ק שאבאקרק. וינא תרפ"ז. קכא עמ'. כולל שד סימנים.

ספר הלכה למשה, כולל שאלות ותשובות, פלפולים שונים בדברי ראשונים ואחרונים וקצור פסקי דינים להלכה ולהורות נתונים והערות וחידושים קושיות ותירוצים על שו"ת שונים ואיזה חידושי סוגיות... מאת הגאון המובהק גאון

הגאונים ... מרן משה ניימאן זצוקלה"ה... סדרתיו והבאתיו לביהד"פ אנכי הצב"י עמרם בלוהם מאדנבורג. טירנוי תרצ"ה. [6], טז, לד, ס, [6] עמ'.

טז עמ' הראשונים כוללים שו"ת (נד סימנים). לד העמ' כוללים חידושי סוגיות; ס העמ' כוללים הערות לספרים שונים. הרבנים הנזכרים בשו"ת: ר' דוד אולמאן אב"ד לאקנבאך, אביו ר' דוד ניימאן ראב"ד פרעסבורג, ר' משה שמעון הלוי אב"ד יאקא (כעת אב"ד פרויענקירכען). ר' יצחק קארפעל דומ"ץ פאקש, ר' שמעון פעלדמאן אב"ד גאלאנטא, ר' אברהם פראגר ראב"ד טאפלטשאן, ר' משה הרש פוקס אב"ד גראסווארדיין, ר' אליעזר אלט אב"ד קו"ד [קוברסדורף], ר' דוד ליב זאלצער אב"ד באטורקען, ר' דוד כ"ץ ראב"ד מאטרסדארף, ר' פייבל פלויט אב"ד שוראן, ר' יעקב שיק אב"ד נאדאודוואר, ר' שמחה בונם סופר אב"ד פרעסבורג, ר' מאיר פערלס אב"ד קראלי, ר' יצחק שווייגר דומ"ץ טאפלטשאן, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד וואיטצען, הב' חיים בראדי בבערלין (גם אב"ד פראג), ר' נתן נטע לנדא ראב"ד אשפיצין, ר' יוסף קליין רב"ד סערדאהעלי, ר' דוד גליק אב"ד איקא, ר' שמחה בונם עהרנפעלד אב"ד מאטרסדארף, ר' יוסף ראזענבערג אב"ד פ' לאדאני, ר' שלום יונג אב"ד ווערבאך, ר' יוסף שמחה הכהן כעת רב בהאמבורג, ר' מאיר צבי יונג רב בברודא ומצ"פ לק"ק דראהאביטש, ר' משה אהרן קרויס אב"ד נ' סאלאק (גם באיא מארע), ר' מאיר הכהן ראפאפארט ראב"ד קראקא, ר' אהרן שלמה ווערטהיימער בירושלים, ר' שמעון הכהן שאטין כעת אב"ד נ' מעדיער, ר' אברהם אהרן כ"ץ רב"ד נייטרא, ר' שלום קוטנא אב"ד אייזשטאדט, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, ר' משה שמואל גלאזנער אב"ד קלויזענבורג, ר' יוסף ברודא רב במיאווה, ר' מאיר שטיין אב"ד טירנוי, הב' יהודה ליב פליישער בנייהייזל, גיסו ר' מנחם גרינוואלד אב"ד אדענבורג, ר' שמעון עהרנפעלד אב"ד מיהאלעוויטץ, ר' שמעון סופר אב"ד ערלויה, ר' ליב פרידמאן ראב"ד פרעסבורג, ר' יוסף ליב סופר אב"ד פאקש, ר' שמואל לוי וויינבערגער אב"ד סערדאהעל, ר' שמעון פאלאק אב"ד בעלעניעש, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' דוד וועסעלי ראב"ד פרעסבורג, ר' אברהם שטערן דומ"ץ ניהייזל, ר' משה שווארץ רב בבאזעל, ר' יוסף חיים זאנענפעלד רב

בירושלים, ר' עמרם ראזענבערג בן הרב מראצפערט, ר' מרדכי פארהאנד דומ"ץ נייטרא, ר' מנחם ברעזניטץ רב בסענעץ, ר' מאיר חיים אונגאר דיין בלאקנבאך.

בעיר טאפולטשאן ישב כחמישים שנה ר' יצחק ב"ר משה שמואל שווייגר. נולד באונגאריש-ברוד בשנת תר"ט. בן יג שנה עזב את מורביה כדי ללמוד תורה בהונגריה (בשנתו האחרונה כתב "יתברך הבורא וישתבח היוצר שנתן לי שכל ובינה בן י"ג שנה לברוח ממדינת מעהרין ששם אין תורה למדינת הגר"). שלוש שנים למד בוורבוי אצל ר' חיים צבי מאנהיימר ושש שנים בישיבת בעל כתב סופר. בשנת תרל"א נשא לאשה את בתו של הנגיד ר' ישעיה יחזקאל לינק מטאפולטשאן והחזיק בביתו ישיבה. משנת תר"ם דיין בטאפולטשאן ואחר כך ראב"ד. החזיק ישיבה גדולה. נפטר ביום יג תשרי תרפ"ג (1922).

ספר ברכת יצחק, פרד"ס על חמשה חומשי תורה וחלק שני ענייני נשואין, מילה והספד שהניח אחריו ברכה הגה"צ... מוה"ר יצחק שווייגער זצ"ל רב"ד ומרביץ תורה בישיבה בק"ק טאפאלשאן תע"א. גאלאנטא תרפ"ד. רכו, [2] עמ'.

עם הקדמה קצרה מאת המחבר, שכתב זמן קצר לפני פטירתו, ובה מתולדותיו. מעמ' קפו ואילך דרשות לנשואין, מילה והספד. בין הנספדים: דודו ר' פנחס לינק מטאפולטשאן ואשתו מרת טשאנע, אביו ר' משה שמואל ואמו מרת צילקא, חמיו ר' ישעיה יחזקאל לינק וחמותו, ר' כלב שלעזינגער אב"ד טאפאלשאן, ר' אברהם פראגר ראב"ד טאפולטשאן.

בעיירה טארנאליא שימש בהוראה ר' חיים אפרים באלאיטי. תלמיד ר' שמואל גינז אב"ד אבראהאם. משנת תרנ"ח דיין בטארנאליא. נפטר כנראה על סף השואה או נספה בשואה.

ספר חמודי אפרים... חלק ראשון דברי אגדה לעתים ולמועדים, דרשות והספדים... ובסופו קונטרס חיים שאל... וחלק שני שמעתתא על איזה סוגיות הש"ס. חברת... חיים אפרים באלאיטי דומ"ץ דק"ק טארנאליא יצ"ו. גאלאנטא תרפ"ה. תסו, [2] עמ'.

עד עמ' נו דרשות למועדים ולסיום הש"ס; עמ' נו—רטו על סדר פרשיות התורה; עמ' רטז—רכו:

רבה האחרון של טשעטשאווין היה ר' מנחם גרשון ב"ר יעקב דוד מושקוביץ. נולד בכפר דובראווקע שליח מיהאלוויץ. תלמיד בעל קדושת יום טוב בסיגט, ר' שמואל דוד יונגרייז בפעהר-ג'ארמאט ור' אליעזר דייטש בבניהאד. חתן ר' יהושע ברוך רייניץ בעל המכתבים. נספה בשואה. כל חיבוריו של ר' מנחם גרשון מושקוביץ אבדו. שרידים מהם הדפיס בנו ר' נתן אהרן מושקוביץ בתוך שלושה חלקי הספר הבא:

ספר זכרון קדושים להנצחת זכרון... הגאונים הצדיקים זצ"ל הי"ד מהשואה האחרונה... ע"ש הרב הגאון רבי מנחם גרשון מאשקאוויטץ זצ"ל הי"ד... חלק א—ג. ירושלים תשכ"ב—תשכ"ה.

חלק א: מח"ת שלקטתי מהגה"צ בעל המכתבים... והמנוחת אשר מטשענגער ור"מ אלמאשער והר"ש ורטהימער, וויענער, והמגיד מזולאטשעב ובית הרוקחים מורמיזא ועוד. תשכ"ב. קסד עמ'.

תולדות ר' מנחם גרשון מושקוביץ וחידושי תורה ממנו בעמ' כ—מח. משם ואילך תולדות וחידושים מאת בעל המכתבים, מאביו ר' נתן פייטל רייניץ אב"ד מאד, ר' אשר אנשיל יונגרייז אב"ד טשענגער ועוד.

חלק ב: ספר המכתבים א וב וחידושי תורה ושו"ת מזקני הגאון האדיר רבינו יהושע ברוך רייניץ ואביו ועוד. תשכ"ד. שסו עמ'.

חלק ג: לקוטי שאלות ותשובות ממה שמצאתי מאדוני אבי מו"ר הגאון רבינו מנחם גרשון מאשקאוויטש הי"ד זצ"ל ועוד. תשכ"ה. קעה, [1] עמ'.

בעמ' ט—טז שלוש תשובות אל רמ"ג מושקוביץ, שתים מאת ר' מרדכי ליב ווינקלר ואחת מאת ר' אליעזר דייטש. משם ואילך תשובות רבני הדור אל בעל המכתבים ואביו ר' נתן פייטל, שהועתקו מתוך ספרי השו"ת שלהם.

רבה האחרון של לאקנבאך, משבע הקהילות, היה ר' מאיר חיים ב"ר יעקב אונגאר. נולד בשנת תרס"ה בצעהלים. אביו היה בעל בית אמיד רודף צדקה וחסד, מצאצאי בעל פנים מאירות. בצעירותו למד אצל ר' אליעזר דוד גרינוואלד ור' יעקב יחזקיה גרינוואלד. רבו המובהק היה ר' יוסף אלימלך כהנא,

קונטרס חיים שאל, שאלות ותשובות (ח סימנים). מעמ' רכו ואילך (עם שער מיוחד) חלק שני... על איזו סוגיות הש"ס. עם הסכמות ר' קאפל רייך אב"ד בודאפעסט, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייצען, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד. הרבנים הנזכרים בשו"ת: ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, חתנו ר' ישראל וועלץ רב בטיניע (גם רב דחברה ש"ס בפעסט).

ספר אשל חיים... חלק ראשון דברי אגדה לעתים ולמועדים, דרשות והספדים... וחלק שני שמעתתא על איזה סוגיות הש"ס ובסופו קונטרס חיים שאל... טארנא תרצ"ה. שיז, [2] עמ'.

עד עמ' ס דרשות למועדים; עמ' סא—קעג על סדר פרשיות השבוע; מעמ' קעה ואילך (עם שער מיוחד): חלק שני שמעתתא על איזה סוגיות הש"ס וקונטרס חיים שאל, וכו כו שו"ת. הרבנים הנזכרים: ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' משה שמואל בריסק אב"ד שעניע, ר' הלל פוסק אב"ד טטרבונאר (בסרביא), ר' משה יהודה קערשענבוים עורך "דגל הרבנים" בלודז, ר' אפרים בנימין גרינפעלד ראב"ד ר' סעטש, ר' יוסף הכהן שווארץ רו"מ בגרוסווארדיין, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' צבי הירש פרידלענדער אב"ד ליסקא, ר' שאול ראזענבערג אב"ד ראצפערטא, ר' בצלאל זאב שאפראן אב"ד באקוי (רומאניען), ר' ישראל רייך אב"ד באטורקעס, ר' גרשון שטערן אב"ד לודאש, חתנו ר' ישראל וועלץ.

בעיר טשעטשאווין שימש ברבנות ר' שמואל מנחם ב"ר שלמה זלמן קליין. נולד בשנת תרמ"ג (1833) בעיירה סילאג'טשעה, שבה שימש אביו ברבנות. תלמיד בעל שבט סופר. בשנת תרס"ד (1904) נשא את בתו של ר' משה שמואל גלאזנר אב"ד קלויזנבורג. לאחר מכן אב"ד שעבעש ומשנת תרפ"ד (1924) אב"ד טשעטשאווין. בה נפטר בדמי ימיו בן 42 ביום א דחג הסוכות תרפ"ז (1925).

קטעים מחיבוריו שהשאיר אחריו בשם רסיסי טל נדפסו בספר חותנו, שו"ת דור רביעי חלק א (ירושלים תשל"ז) ובספר אביו, לקוטי שלמה ספר האסיף (תל-אביב — האלנדייל תשמ"ט).

קונטרס חיים שאל, שאלות ותשובות (ח סימנים). מעמ' רכו ואילך (עם שער מיוחד) חלק שני... על איזו סוגיות הש"ס. עם הסכמות ר' קאפל רייך אב"ד בודאפעסט, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייצען, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד. הרבנים הנזכרים בשו"ת: ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, חתנו ר' ישראל וועלך רב בטיניע (גם רב דחברה ש"ס בפעסט).

ספר אשל חיים... חלק ראשון דברי אגדה לעתים ולמועדים, דרשות והספדים... וחלק שני שמעתתא על איזה סוגיות הש"ס ובסופו קונטרס חיים שאל... טארנא תרצ"ה. שיז, [2] עמ'.

עד עמ' ס דרשות למועדים; עמ' סא — קעג על סדר פרשיות השבוע; מעמ' קעה ואילך (עם שער מיוחד): חלק שני שמעתתא על איזה סוגיות הש"ס וקונטרס חיים שאל, ובו כו שו"ת. הרבנים הנזכרים: ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' משה שמואל בריסק אב"ד שעניע, ר' הלל פוסק אב"ד טטרבונאר (בסרביא), ר' משה יהודה קערשענבוים עורך "דגל הרבנים" בלודז, ר' אפרים בנימין גרינפעלד ראב"ד ר' סעטש, ר' יוסף הכהן שווארץ רו"מ בגרוסווארדיין, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' צבי הירש פרידלענדער אב"ד ליסקא, ר' שאול ראזענבערג אב"ד ראצפערטא, ר' בצלאל זאב שאפראן אב"ד באקוי (רומאניען), ר' ישראל רייך אב"ד באטורקעס, ר' גרשון שטערן אב"ד לודאש, חתנו ר' ישראל וועלך.

בעיר טשעטשאווין שימש ברבנות ר' שמואל מנחם ב"ר שלמה זלמן קליין. נולד בשנת תרמ"ג (1833) בעיירה סילאג'טשעה, שבה שימש אביו ברבנות. תלמיד בעל שבט סופר. בשנת תרס"ד (1904) נשא את בתו של ר' משה שמואל גלאזנר אב"ד קלויזנבורג. לאחר מכן אב"ד שעבעש ומשנת תרפ"ד (1924) אב"ד טשעטשאווין. בה נפטר בדמי ימיו בן 42 ביום א דחג הסוכות תרפ"ו (1925).

קטעים מחיבוריו שהשאיר אחריו בשם רסיסי טל נרפסו בספר חותנו, שו"ת דור רביעי חלק א (ירושלים תשל"ז) ובספר אביו, לקוטי שלמה ספר האסיף (תל-אביב — האלנדייל תשמ"ט).

רבה האחרון של טשעטשאווין היה ר' מנחם גרשון ב"ר יעקב דוד מושקוביץ. נולד בכפר דובראווקע שלידי מיהאלוויץ. תלמיד בעל קדושת יום טוב בסיגט, ר' שמואל דוד יונגרייז בפעהר-ג'ארמאט ור' אליעזר דייטש בבניהאד. חתן ר' יהושע ברוך רייניץ בעל המכתבים. נספה בשואה. כל חיבוריו של ר' מנחם גרשון מושקוביץ אבדו. שרידים מהם הדפיס בנו ר' נתן אהרן מושקוביץ בתוך שלושה חלקי הספר הבא:

ספר זכרון קדושים להנצחת זכרון... הגאונים הצדיקים זצ"ל הי"ד מהשואה האחרונה... ע"ש הרב הגאון רבי מנחם גרשון מאשקאוויטץ זצ"ל הי"ד... חלק א — ג. ירושלים תשכ"ב — תשכ"ה.

חלק א: מח"ת שלקטתי מהגה"צ בעל המכתבים... והמנוחת אשר מטשענגער ור"מ אלמאשער והר"ש ורטהימער, וויענער, והמגיד מזלאטשעב ובית הרוקחים מורמיזא ועוד. תשכ"ב. קסד עמ'.

תולדות ר' מנחם גרשון מושקוביץ וחידושי תורה ממנו בעמ' כ — מח. משם ואילך תולדות וחידושים מאת בעל המכתבים, מאביו ר' נתן פייטל רייניץ אב"ד מאד, ר' אשר אנשיל יונגרייז אב"ד טשענגער ועוד.

חלק ב: ספר המכתבים א וב וחידושי תורה ושו"ת מזקני הגאון האדיר רבינו יהושע ברוך רייניץ ואביו ועוד. תשכ"ד. שסו עמ'.

חלק ג: לקוטי שאלות ותשובות ממה שמצאתי מאדוני אבי מו"ר הגאון רבינו מנחם גרשון מאשקאוויטש הי"ד זצ"ל ועוד. תשכ"ה. קעה, [1] עמ'.

בעמ' ט — טז שלוש תשובות אל רמ"ג מושקוביץ, שתים מאת ר' מרדכי ליב ווינקלר ואחת מאת ר' אליעזר דייטש. משם ואילך תשובות רבני הדור אל בעל המכתבים ואביו ר' נתן פייטל, שהועתקו מתוך ספרי השו"ת שלהם.

רבה האחרון של לאקנבאך, משבע הקהילות, היה ר' מאיר חיים ב"ר יעקב אונגאר. נולד בשנת תרס"ה בצעהלים. אביו היה בעל בית אמיד ורודף צדקה וחסד, מצאצאי בעל פנים מאירות. בצעירותו למד אצל ר' אליעזר דוד גרינוואלד ור' יעקב יחזקיה גרינוואלד. רבו המובהק היה ר' יוסף אלימלך כהנא,

אצלו למד שש שנים. חתן ר' יהודה הכהן קרויס אב"ד לאקנבאך. תחילה שימש דיין ובשנת תרצ"ה נבחר לרב, במקום חותנו שעלה ארצה. כעבור שלוש שנים, כשאוסטריה סופחה לגרמניה, נמלט מלאקנבאך ועלה ארצה. נפטר בירושלים בעשרה בטבת תשי"ח (1958).

ספר מאור החיים חלק ראשון, כולל תשובות וחדושי הלכות אשר השאיר אחריו ברכה הרב הגאון הצדיק... מוהר"ר מאיר חיים אונגר זצ"ל אב"ד דק"ק לאקנבאך יצ"ו ורב ומו"צ בעיה"ק ירושלים תובכ"א. יוצא לאור בעזהי"ת בתוספת הערות והארות מאורות נתן ע"י... נתן באאמו"ר... מוהר"ר עמרם זצוק"ל געשטעטנער חתן הגה"צ המחבר זצ"ל... ירושלים תש"ך. יא, [1] — ו, לו, קיב עמ'.

כולל לה סימנים. רוב התשובות נכתבו לאחר עלות המחבר ארצה. הרבנים הנזכרים בתשובות שנכתבו בלאקנבאך: רבו ר' יעקב יחזקיה גרינוואלד אב"ד פאפא, גיסו ר' משה אהרן הכהן קרויס אב"ד באניא, ר' דוד דוב מייזליש אב"ד אוהעלי. ההערות וההוספות בשם "מאורות נתן" מאת חתן המחבר נדפסו בשולי העמודים. בראש הספר הקדמה ארוכה ובה תולדות המחבר מאת חתנו הנ"ל. עם הסכמות ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג בירושלים, ר' דוב בעריש וויידענפעלד אב"ד טשעבין בירושלים, ר' יוסף גרינוואלד אב"ד פאפא בברוקלין.

ספר מאור התורה, חידושי אגדה ומוסר על סדר פרשיות התורה אשר השאיר אחריו ברכה הרב הגאון... מוהר"ר מאיר חיים אונגר זצ"ל... ספר להורות נתן, חידושי וביאורי הלכה על סדר פרשיות התורה... מה שחנני השי"ת... נתן... געשטעטענער... חלק א"ב.

חלק א: בראשית. ירושלים תשכ"ב. יקלה, [1] עמ'; חלק ב: ספר שמות. בני ברק תשל"ו. יבר, עמ'.

רוב הספר הוא "להורות נתן" מאת ר' נתן גשטטנר.

רבה האחרון של מאגנדורף היה ר' נפתלי צבי ב"ר שאול בראך. אביו היה מגדולי הרבנים, שהיה אב"ד במאגנדורף, קרולה וקאשוי. חתן ר' אברהם וובר מפעלעג'האזא, על שולחנו היה סמוך כמה שנים.

לאחר מכן ישב בקרולה ליד אביו. עסק במסחר אך ללא הצלחה. בשנות העשרים נבחר לרבה של מאגנדורף. נספה בשואה.

ספר דבר נצב, חידושי אגדות על חמשה חומשי תורה ונ"ך ודרשות לשבתות ומועדים וימי הרחמים והסליחות. חברו הרב הגאון הקדוש מהור"ר נפתלי צבי בראך זצלה"ה הי"ד בנו של הגה"ק מוהר"ר שאול בראך ז"ל... הי" אב"ד דק"ק מאגענדארף יצ"ו והעמיד תלמידים הרבה... הובא לבית הדפוס ע"י מו"ה יוסף יושע פעדער נ"י תלמיד המחבר. נוא יורק תשל"ה. יא, [1], רמ עמ'.

עם הקדמת בן גיסו ותלמידו של המחבר, ר' בנימין יוסף וועבער, ועם הקדמת המחבר שנכתבה בשנת תרצ"ו. עם הסכמות ר' יוסף גרינוואלד אב"ד פאפא בברוקלין, ר' רפאל בלום אב"ד קאשוי בברוקלין, ר' יהושע יוסף גראס גיס המחבר (בהסכמתו גם מתולדות המחבר).

בעיר מאטרסדורף, מקום של תורה זה שנים רבות, שימש בהוראה ר' יוסף ב"ר בצלאל פרסבורגר. נולד בעיר סערדאהעל. אביו היה איש תם וישר וירא אלקים שנהנה מיגיע כפו. תלמיד ר' יהודה אסאד, בעל כתב סופר ור' מיכאל הופמאן מפאפא. חתן ר' אהרן זינגר ממאטרסדורף. לאחר פטירת חותנו נתמנה לדיין ולאחר מכן לראב"ד במאטרסדורף. נפטר ביום כא כסלו תרפ"ד (1923).

ספר תפארת יוסף, חידושים ופולפולים בסוגיות הש"ס. חברו גאון ישראל וקדושו ... מרן יוסף פרעסבורגער זצוק"ל ראב"ד... דק"ק מאטערסדארף ושם מנוחתו כבוד זי"ע ועכ"א. ומחובר לטהור פתיחה בשם בית דוד ובסופו קונטרס בית שמעיה אשר חנן השי"ת לעבדו המביא לבית הדפוס חתנא דבי נשיאה... הק' ישראל בלא"א הרה"ג ר' דוד יששכר ז"ל טויסיג רב במאה שערים... ירושלם תשי"ט. מ, רעה, [5] עמ'.

חידושים על כשמונים וחמש סוגיות. בראש הספר תולדות המחבר מאת חתנו ר' ישראל טויסיג.

בעיר מיהאלוויץ שימש בהוראה ר' משה ב"ר חיים גרינברגר. סבו ר' אהרן גרינברגר היה אב"ד בעיר. ר'

משה ישב כל ימיו בעיר מולדתו והחזיק בה ישיבה הגונה. לא נענה להצעות שונות בדבר תפקיד רבני כיון שלא אבה לעזוב את עיר-מולדתו. לאחר מכן נתמנה לדיין וראב"ד במיהאלוויץ. נפטר ביום יב תמוז תרצ"ד (1934).

ספר באר משה מהדורא קמא, חידושים, פירושים ודרושים... אגדה והלכה... סוגיות הש"ס פלפולא חריפתא וסברא מעשה ידי אומן ה"ה המגיד הנפלא והראב"ד ור"מ הרב הגאון... מו"ה משה זצלה"ה גרינבערגער... סדרו... חתן משה הק' נפתלי כ"ץ פריעד אבד"ק פאוועלעוויטץ והגליל יצ"ו. מיהאלוויץ תרצ"ו. [16], קלו עמ'.

כולל לג דרושים ובסוף הספר חידושים בסוגיות שונות. בראש הספר תשובת המחבר (בשם "וישב משה") בדבר בניית קלוזי חדש במיהאלוויץ "ורצונם לסתור הישנה וליטול ממנה אבנים ולבנים ועצים... באיזה אופן יהי להם היתר לעשות כן". עם הסכמות ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' שאול בראך אב"ד קאשוי, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר, ר' יחיאל מיכל הכהן פריעד אב"ד ב' אויווארוש. בהקדמת חתן המחבר (בשם "פי הבאר") מתולדות המחבר ומשבחיו.

ר' נפתלי הכהן פריד, חתנו של הרב מיהאלוויץ, ישב ליד חותנו ועסק בתורה. בן ר' יעקב מאיר הכהן פריד האב"ד והאדמו"ר בקאפוש. נספה כנראה בשואה. בישבו במיהאלוויץ נסה לערוך כתב-עת תורני:

ספר שערי אורה, קובץ תלמודי והוא עולת חודש... פלפול וסברא שו"ת ונועם מגדים מאת מרנן ורבנן ותלמידיהן. יוצא לאור ע"י... מו"ה נפתלי כ"ץ פריעד ואחי-עזרו הרב מו"ה מרדכי דוד נ"י בני הגה"צ בנש"ק הרי"ם שליט"א אבד"ק קאפיש גדול... הירחון הזה הוא אחד ומיוחד בארצנו (מדינת טשעכאסלאוואקייא) ... ועומדת תחת צל ביקורת הה"ג הגדול... מו"ה משה גרינבערגער ראבדפ"ק מיהאלעוויטץ... מיהאלעוויטץ תר"ץ — תרצ"ג?

הגליון הראשון הופיע באדר תר"ץ; הגליון האחרון?, ט"י: סיון תמוז תרצ"ג. בשנת תרצ"ה נתחדשה

הדעה והדבור, בו נקבצו ובאו דברים יקרים ממאמרי חכז"ל ומספרן של צדיקים ... גודל כח הדיבור... איסור לשה"ר, ליצנות... להתרחק מדבר שקר... מחיפות... מנבול פה... ממחלוקת... גודל מעלת הלימוד... ומעלת התפלה... מיכאלאווע תרפ"ח. נב עמ'.

עם הסכמות ר' יצחק אייזיק ווייס האדמו"ר מספינקא, ר' שלמה אליעזר הלוי וויזעל אב"ד טערניווא, רבו ר' שמואל דוד אונגאר אב"ד טירנוי.

עם הסכמות ר' יצחק אייזיק ווייס האדמו"ר מספינקא, ר' שלמה אליעזר הלוי וויזעל אב"ד טערניווא, רבו ר' שמואל דוד אונגאר אב"ד טירנוי.

ספר חומת הדת... מעלת וחיוב התוכחה... שיהיו ישראל מצוינים במלבושיהם... לדבר לשון יהאדות... שלא לדרוש בלשון לאומים... שלא ללמד בניו חכמות זרות... להתרחק מלכת לבתי טיאטריאות ומלגדל בלוריות ולזהר מגלוי הראש... להזהר במנהגי אבותינו... אספתים וסדרתים... הק' שמואל בן לאאמו"ר עזריאל יחיאל זצ"ל. מיהאלאוויטץ תרפ"ט. [6], עה עמ'.

בעמ' כח — לג: פסק בית דין שהי' בשנת תרכ"ו פה עירנו מיהאלעוויטץ. עם הסכמות ר' יוסף חיים זאנענפעלד אב"ד מקהלות האשכנזים בירושלים, רבו ר' שמואל דוד אונגאר אב"ד טירנוי, ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן אב"ד פלונסק בווארשא, ר' יהונתן הלוי אייבעשיטץ מו"צ בווארשא.

משה ישב כל ימיו בעיר מולדתו והחזיק בה ישיבה הגונה. לא נענה להצעות שונות בדבר תפקיד רבני כיון שלא אבה לעזוב את עיר-מולדתו. לאחר מכן נתמנה לדיין וראב"ד במיהאלוויץ. נפטר ביום יב תמוז תרצ"ד (1934).

ספר באר משה מהדורא קמא, חידושים, פירושים ודרושים... אגדה והלכה... סוגיות הש"ס פלפולא חריפתא וסברא מעשה ידי אומן ה"ה המגיד הנפלא והראב"ד ור"מ הרב הגאון... מו"ה משה זצללה"ה גרינבערגער... סדרו... חתן משה הק' נפתלי כ"ץ פריעד אבד"ק פאוועלעוויטץ והגליל יצ"ו. מיהאליוויץ תרצ"ו. [16], קלו עמ'.

כולל לג דרושים ובסוף הספר חידושים בסוגיות שונות. בראש הספר תשובת המחבר (בשם "וישב משה") בדבר בניית קלויז חדש במיהאלוויץ "ורצונם לסתור הישנה וליטול ממנה אבנים ולבנים ועצים... באיזה אופן יהי להם היתר לעשות כן". עם הסכמות ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' שאול בראך אב"ד קאשוי, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר, ר' יחיאל מיכל הכהן פריעד אב"ד ב' אויווארוש. בהקדמת חתן המחבר (בשם "פי הבאר") מתולדות המחבר ומשבחיו.

ר' נפתלי הכהן פריד, חתנו של הרב ממהאלוויץ, ישב ליד חותנו ועסק בתורה. בן ר' יעקב מאיר הכהן פריד האב"ד והאדמו"ר בקאפוש. נספה כנראה בשואה. בישבו במיהאלוויץ נסה לערוך כתבי-עת תורני:

ספר שערי אורה, קובץ תלמודי והוא עולת חודש... פלפול וסברא שו"ת ונועם מגדים מאת מרנן ורבנן ותלמידיהן. יוצא לאור ע"י... מו"ה נפתלי כ"ץ פריעד ואחי-עזרו הרב מו"ה מרדכי דוד נ"י בני הגה"צ בנש"ק הרי"ם שליט"א אבד"ק קאפיש גדול... הירחון הזה הוא אחד ומיוחד בארצנו (מדינת טשעכאסלאוואקייא) ... ועומדת תחת צל ביקורת הה"ג הגדול... מו"ה משה גרינבערגער ראבדפ"ק מיהאלעוויטץ... מיהאלעוויטץ תר"ץ — תרצ"ג?

הגליון הראשון הופיע באדר תר"ץ; הגליון האחרון?, ט"י: סיון תמוז תרצ"ג. בשנת תרצ"ה נתחדשה

הופעתו בידי ר' שלמה זלמן ווייסברג מהומנא (ראה לעיל בערך "הומנא").

חתן אחר של ר' משה גרינברגר היה ר' שמואל ב"ר עזריאל יחיאל רובין. אביו כבר נזכר בפרק הקודם כמחבר ספרים. ר' שמואל רובין נולד בשנת תר"ס (1900) לערך. תלמיד מובהק של ר' שמואל דוד אונגאר בטירנוי. בין שתי מלחמות העולם שימש מגיד בעיר וביקר גם בסביבה. בדרשותיו הטיף לגדור את פרצות הדור ומכשלותיו. לשם כך אף הדפיס קונטרסים, שרובם הגיעו לידינו ונרשמו לקמן. נספה בשואה. תלמידו של ר' שמואל רובין, ר' יחיאל מיכל מיכלוביטש (הידוע בשם ר' מעכעלע), המתגורר בנתניה, הולך בדרכי רבו. הוא הדפיס בדפוס-צילום כמה מקונטרסים הללו וצירף להם דברים משלו, שאף בהם תיקון לפרצות הדור הזה, כגון צפיה בטלויזיה וכדומה.

הדעה והדבור, בו נקבצו ובאו דברים יקרים ממאמרי חזו"ל ומספרן של צדיקים ... גודל כח הדיבור... איסור לשה"ר, ליצנות... להתרחק מדבר שקר... מחניפות... מנבול פה... ממחלוקת... גודל מעלת הלימוד... ומעלת התפלה... מיכאלאווע תרפ"ח. נב עמ'.

עם הסכמות ר' יצחק אייזיק ווייס האדמו"ר מספינקא, ר' שלמה אליעזר הלוי וויזעל אב"ד טערניווא, רבו ר' שמואל דוד אונגאר אב"ד טירנוי.

ספר חומת הדת... מעלת וחיוב התוכחה... שיהיו ישראל מצוינים במלבושיהם... לדבר לשון יהאדות... שלא לדרוש בלשון לאומים... שלא ללמד בניו חכמות זרות... להתרחק מלכת לבתי טיאטריאות ומלגדל בלוריות ולזהר מגלוי הראש... להזהר במנהגי אבותינו... אספתים וסדרתים... הק' שמואל בן לאאמו"ר עזריאל יחיאל זצ"ל. מיהאלאוויטץ תרפ"ט. [6], עה עמ'.

בעמ' כח — לג: פסק בית דין שהי' בשנת תרכ"ו פה עירנו מיהאלעוויטץ. עם הסכמות ר' יוסף חיים זאנענפעלד אב"ד מקהלות האשכנזים בירושלים, רבו ר' שמואל דוד אונגאר אב"ד טירנוי, ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן אב"ד פלונסק בווארשא, ר' יהונתן הלוי אייבעשיטץ מו"צ בווארשא.

ספר זוהר דעת... בעיקרי ויסודי הדת מבוארים. מלוקטים מספרי רבותינו... אופני אמונה ויראת ד' טהורה... עניני תפלה... ללמד תועים בינה... שבמשך זמן התפלה מרבים דבריהם עסקיהם וכל קורותם... נסדרו בעזרת השי"ת על ידי הק' שמואל בן לאאמו"ר עזריאל יחיאל זצ"ל. מיהאלעוויטץ תר"ץ. סד עמ'.

עם הסכמות ר' יוסף חיים זאנענפעלד, ר' שמואל דוד הלוי אונגאר, ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן.

ספר קומי אורי... לחזק איש את רעהו... לעבודת הבורא... ואזהרות רבות ודינים נחוצים שרבים נכשלים בהם... מיהאלעוויטץ תרצ"א. [28] עמ'.

עם הסכמות ר' יהונתן הלוי אייבעשיץ, ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן, ר' הלל וויינבערגער אב"ד סערדהעלי, ר' אשר אנשיל כ"ץ אב"ד קעד"י סערדהעלי, ר' יוסף חיים זאנענפעלד.

אשרי המחכה... חבלי משיח ואופני הצלתם... ליסד חברה מחזיקי הדת ועליהם לתקן מכשולות... להרחיק בנותיו ממלבושי חציפות... להכניע מדותיו הרעים... [מיהאלוויץ? תרצ"ב?]. [2], כה, [4] עמ'.

ספר לקוטי שמואל... חידושי תורה ושיחות, סיפורים ערכים ומועילים למשוך הלבבות ולחזקם בצוק העתים באמונת השם ובקיום המצות. רובם ככולם יצאו מפה קדוש רבינו ישראל בעל שם טוב ותלמידיו הקדושים ז"ל... נאספו ונלקטו... על ידי הק' שמואל בן לאאמו"ר עזריאל יחיאל ז"ל... מיהאלעוויטץ תרצ"ב. לד [צ"ל: ל] עמ'.

ספר תרי"ג מצות... מסודרים על סדר אברי האדם... המצות התלויות באשות וקידושי, מצות הדיינים, מצות הנהגים בא"י ואח"כ המצות שאין נוהגין בזמן הזה... על פי דעת הרמב"ם... גם על פי דעת הרמב"ן והסמ"ג... והרבה מצות דרבנן לפי סדר האברים... ווראנוב תרצ"ד. [4], נא, [1] עמ'.

ספר צלותא דאברהם, לקוט מדברי חז"ל בעניני עבודת הלב שהיא התפלה. עומק ורום

מעלתה, גודל ורוחב כוונתה, ושהיא אומנות אבותינו משנים קדמוניות, והיא שעמדה להם בכל דור ודור להושע ולהנצל מכל צרה וצוקה ועל ידה תהי' גאולתינו גם עתה במהרה בימינו אכ"י. [מיהאלוויץ? תרצ"ו]. טז עמ'.

אחיו הצעיר, ר' יהושע ב"ר עזריאל יחיאל רובין, נולד בשנת תרס"ה (1905) לערך. אף הוא תלמיד ר' שמואל דוד אונגאר. ואף הוא התנהג בחסידות ובפרישות. נפטר בדמי ימיו ללא זרע ביום יח טבת תרצ"ד (1933). מעזבונו הדפיס אחיו את הקונטרס

ספר דברי יהושע, חידושי אגדה שהניח אחריו הרב ר' יושיע בן הרה"ג המפורסם עזריאל יחיאל זצ"ל... [מיהאלוויץ] ת"ש. מ עמ'.

עם הסכמת רבו ר' שמואל דוד אונגאר אב"ד נייטרא.

בעיירה מילדוויסעפשי שימש כרבנות ר' משה ב"ר מנחם מענדל טננבוים. נולד בשנת תרמ"ו (1886). אביו היה אב"ד פילעק וטארנא. תלמיד ר' שמואל רזנוברג באונסדורף ובעל ערוגת הבשם. חתן דודו ר' מאיר טננבוים אב"ד פוטנאק. משנת תרע"ד (1914) אב"ד מילדוי. נספה בשואה ביום ג סיון תש"ד.

ספר מסעות משה, ביאור דברים נפלאים מעניני ארץ הקדושה, מעמדה, תכונתה, טבעה, גבולותיה... קברי האבות וצדיקים זי"ע, מנהגי ומעשיות הארץ ומה שעניי ראו בנסיעתי... בשנת תרפ"ד... התחלתי לסדרם בקרתא קדישא ירושלם ת"ו בשנת תרפ"ד לפ"ק וסיימתי פה בגלותי ק"ק מילדוי סעפשי יצ"ו בשנת תרפ"ה לפ"ק. משה הק' טענענבוים אבדק"ק מילדוויסעפשי יצ"ו. טארנא סלאוואקיי תרפ"ה. רו, [2] עמ'.

עם הסכמות ר' יוסף חיים זאנענפעלד רב בירושלים, ר' שאול בראך אב"ד קאשוי, ר' שמואל ענגעל אב"ד ראדמישלא בקאשוי, חותן המחבר ר' מאיר טענענבוים אב"ד פוטנאק ואבי המחבר ר' מנחם מענדל טענענבוים אב"ד טארנא. בהוצאת ברוקלין תש"מ הקדמה מאת בן המחבר ובה מתולדות המחבר.

מדף נא ואילך (עם שער מיוחד): קונטרס כתבי אש חלק ג. כולל מכתבים.

בין הכותבים בג חלקי "כתבי אש": ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' שלום יצחק לעוויטאן אב"ד אסלא, ר' פנחס עפשטיין מו"צ בירושלים, ר' יוסף שאפאשניק רב בלונדון, ר' חיים פנחס לוריא ראב"ד לאדז, ר' משה ניימאן אב"ד זשאמבאקרעט, ר' אליהו ראזען רב באשפצין, ר' משה רייך אב"ד באנאוועז, ר' אברהם ליב טרוצער אב"ד נעדיעד, ר' משה אהרן הכהן קרויס אב"ד באיא מארע, ר' מיכאל הלוי הורוויץ בקרקא, ר' אפרים שרגא וויינגאט בצפת, ר' משה נתן הלוי יונגרייז אב"ד זשאדאני, ר' נתן יוסף רובינשטיין אב"ד יאנאשהאזא, ר' משה אליעזר דאנאטה אב"ד נאוואמעסטא, ר' ישעיה זלאטניק בראדאם, בנו הב' מרדכי שטערן בישיבת גאלאנטא, ר' יצחק אייזיק ווייס האדמו"ר מספינקא במונקאטש, ר' יצחק יהודה טרונק אב"ד קוטנא, ר' יונתן סג"ל אייבשיץ מו"צ בווארשא, ר' יחיאל מיכל פריעד אב"ד באלמאזאיווארוש, ר' חנוך העניך צארנאצאפקא אב"ד גאלין, ר' אשר זעליג לאנדוי באושפצין (בעמ"ח ס' קהלת אשר), ר' בן ציון אייזענשטאדט רב בברוקלין, ר' קלמן מגיד אב"ד קראזיא בליטוי, ר' משה יהודה קירשנבוים עורך "דגל הרבנים" בלאדז, ר' פנחס אליהו הערבסט עורך "אהל מועד" באיזביצא, ר' נטע שלמה שליסעל במונקאטש, ר' אליעזר ליפמאן מאיר הכהן דיכטוואלד אב"ד סלופיא (פוילען), ר' שרגא וויעזענבערג בקאשוי, ר' דוד ליב גראס רב בנאדיקאראש, בנו הב' בצלאל שטערן בישיבת טירנוי, ר' יוסף חיים זאנענפעלד רב בירושלים, ר' שאול ראזענבערג אב"ד ראצפערט, ר' יצחק מרדכי הכהן ראבינאוויטש אב"ד פלאבנא, ר' יחיאל הלוי אב"ד ראדאם, ר' אברהם נתן עלבערג אב"ד סאניק, ר' יששכר דוב גראס מו"צ במונקאטש, ר' אברהם יצחק פערלמאן אב"ד שקודוויל דליטא, ר' אביש ריינהאלד בעמ"ח ס' אבר"ח, ר' שלמה יששכר טייכטאל דומ"ץ פישטיאן, ר' מרדכי דייטש בסיגעט, ר' שמואל מאיר הכהן האלענדער דומ"ץ טשערנאוויץ.

חלק א: סדר זרעים. גאלאנטא תרפ"ד. שס, [2] עמ'.

בהקדמת המחבר משבחי אביו הקשיש. עם הסכמות אביו ר' יצחק ליב שטערן מפאפא, חותנו ר' יוסף מאיר טיגערמאן אב"ד נאוועזאמקי, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייטצען, רבו ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' שמואל לוי וויינבערגער אב"ד סערדהעלי, ר' יוסף צבי דושינסקי אב"ד חוסט, ר' יהושע בוקסבוים אב"ד גאלאנטא (רוב המסכימים הוסיפו הערות לספר).

חלק ב: מסכת שבת. גאלאנטא תרפ"ה. [2], רלט עמ'.

חלק ג: מסכת עירובין. גאלאנטא תרפ"ו. קנ, [1] עמ'.

מעמ' קצו ואילך (עם שער מיוחד): קונטרס כתבי אש חלק א, חלופי מכתבים בפלפול וסברא והערות על ספרי גפי אש ח"א וח"ב... שקבלתי מגו"צ זמנינו שליט"א. כולל לג מכתבים.

חלק ד: מסכת פסחים. גאלאנטא תרפ"ח. קסו, [1] עמ'.

חלק ה: שקלים, יומא, סוכה, ביצה. גאלאנטא תרפ"ט. קפא, [1] עמ'.

מעמ' קנא ואילך (עם שער מיוחד): קונטרס כתבי אש חלק ב. כולל מכתבים.

חלק ו: ראש השנה, תענית, מגילה, מועד קטן, חגיגה. ווראנוב תרצ"א 1930. סז דף.

ספר כבוד שמים על חמשה חומשי תורה שחברתי לכבוד המקום ב"ה ותורתו הקדושה אני הקטן אברהם שטערן... גאלאנטא תרפ"ז. 12, שמח עמ'.

בעיר נִייהִיזל שימש בהוראה אחד המחברים הפורים והמגוונים ביותר בסלובאקיה: ר' אברהם ב"ר יצחק יהודה שטרן. נולד בפאפא. אביו היה יהודי ירא שמים ותלמיד חכם שנהנה מיגיע כפו. תלמיד ר' עקיבא סופר בפרסבורג. חתן ר' יוסף מאיר טיגרמאן אב"ד נִייהִיזל, שמינהו לדיין בקהילה. נספה בשואה.

ספר גפי אש, ביאור רחב בשיטות הראשונים וחילוקי האחרונים... על ששה סדרי המשנה... ממני הקטן אברהם שטערן דיין דקה"י נאוועזאמקי (נִייהִיזל) תצו"א. חלק א—ו. גאלאנטא-ווראנוב תרפ"ד—תרצ"א.

חלק א: סדר זרעים. גאלאנטא תרפ"ד. 24, שס, [2] עמ'.

בהקדמת המחבר משבחי אביו הקשיש. עם הסכמות אביו ר' יצחק ליב שטערן מפאפא, חותנו ר' יוסף מאיר טיגרמאן אב"ד נאוועזאמקי, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייטצען, רבו ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' שמואל לוי וויינבערגער אב"ד סערדאהעלי, ר' יוסף צבי דושינסקי אב"ד חוסט, ר' יהושע בוקסבוים אב"ד גאלאנטא (רוב המסכימים הוסיפו הערות לספר).

חלק ב: מסכת שבת. גאלאנטא תרפ"ה. [2], רלט עמ'.

חלק ג: מסכת עירובין. גאלאנטא תרפ"ו. קנ, [1] עמ'.

מעמ' קצו ואילך (עם שער מיוחד): קונטרס כתבי אש חלק א, חלופי מכתבים בפלפול וסברא והערות על ספרי גפי אש ח"א וח"ב... שקבלתי מגו"צ זמנינו שליט"א. כולל לג מכתבים.

חלק ד: מסכת פסחים. גאלאנטא תרפ"ח. קסו, [1] עמ'.

חלק ה: שקלים, יומא, סוכה, ביצה. גאלאנטא תרפ"ט. קפא, [1] עמ'.

מעמ' קנא ואילך (עם שער מיוחד): קונטרס כתבי אש חלק ב. כולל מ מכתבים.

חלק ו: ראש השנה, תענית, מגילה, מועד קטן, חגיגה. ווראנוב תרצ"א 1930. סז דף.

מדף נא ואילך (עם שער מיוחד): קונטרס כתבי אש חלק ג. כולל מ מכתבים.

בין הכותבים בג חלקי "כתבי אש": ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' שלום יצחק לעוויטאן אב"ד אסלא, ר' פנחס עפשטיין מו"צ בירושלים, ר' יוסף שאפאשניק רב בלונדון, ר' חיים פנחס לוריא ראב"ד לאדז, ר' משה ניימאן אב"ד זשאמבאקרעט, ר' אליהו ראזען רב באשפצין, ר' משה רייך אב"ד באנאווע, ר' אברהם ליב טרועער אב"ד נעדיעד, ר' משה אהרן הכהן קרויס אב"ד באיא מארע, ר' מיכאל הלוי הורוויץ בקרקא, ר' אפרים שרגא וויינגאט בצפת, ר' משה נתן הלוי יונגרייז אב"ד זשאדאני, ר' נתן יוסף רובינשטיין אב"ד יאנאשהאזא, ר' משה אליעזר דאנאטה אב"ד נאוואמעסטא, ר' ישעיה זלאטניק בראדאם, בנו הב' מרדכי שטערן בישיבת גאלאנטא, ר' יצחק אייזיק ווייס האדמו"ר מספינקא במונקאטש, ר' יצחק יהודה טרונק אב"ד קוטנא, ר' יונתן סג"ל אייכשיץ מו"צ בווארשא, ר' יחיאל מיכל פריעד אב"ד באלמאז-איווארוש, ר' חנוך העניך צארנאצאפקא אב"ד גאליץ, ר' אשר זעליג לאנדוי באושפצין (בעמ"ח ס' קהלת אשר), ר' בן ציון אייזענשטאדט רב בברוקלין, ר' קלמן מגיד אב"ד קראזיא בליטוי, ר' משה יהודה קירשנבוים עורך "דגל הרבנים" בלאדז, ר' פנחס אליהו הערבסט עורך "אהל מועד" באיזביצא, ר' נטע שלמה שליסעל במונקאטש, ר' אליעזר ליפמאן מאיר הכהן דיכטוואלד אב"ד סלופיא (פוילען), ר' שרגא וויעזענבערג בקאשוי, ר' דוד ליב גראס רב בנאדיקאראש, בנו הב' בצלאל שטערן בישיבת טירנוי, ר' יוסף חיים זאנענפעלד רב בירושלים, ר' שאול ראזענבערג אב"ד ראצפערט, ר' יצחק מרדכי הכהן ראבינאוויטש אב"ד פלאבנא, ר' יחיאל הלוי אב"ד ראדאם, ר' אברהם נתן עלבערג אב"ד סאניק, ר' יששכר דוב גראס מו"צ במונקאטש, ר' אברהם יצחק פערלמאן אב"ד שקודוויל דליטא, ר' אביש ריינהאלד בעמ"ח ס' אבר"ח, ר' שלמה יששכר טייכטאל דומ"ץ פישטיאן, ר' מרדכי דייטש בסיגעט, ר' שמואל מאיר הכהן האלענדער דומ"ץ טשערנאוויץ.

ספר כבוד שמים על חמשה חומשי תורה שחברתי לכבוד המקום ב"ה ותורתו הקדושה אני הקטן אברהם שטערן... גאלאנטא תרפ"ז. 12, שמח עמ'.

עם הסכמות ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' יצחק אייזיק ווייס האדמו"ר מספינקא, ר' שאול בראך אב"ד קאשוי, ר' יהודה ליב צירלזאהן אב"ד קעשנוב.

ספר מליצי אש... כולל תהלכות וקורות חיי גדולי ישראל... מסודרים על סדר ימי השנה... ביומא הלולא (יאהרצייט) שלו ומרובא דרובא גם מחידושי תורה שלו... ממני... אברהם שטערן... חלק א — ח.

חלק א: על חדשי ניסן ואייר. גאלאנטא תר"ץ. שמא עמ'; חלק ב: על חדש סיון. טירנוי תרצ"א. [4], קעו עמ'; חלק ג: על חדש תמוז. ווראנוב תרצ"א. פט דף. מדף עב ואילך מכתבים והערות מאת חכמי הדור; חלק ד: על חדשי אב ואלול. ווראנוב תרצ"ב. קמ דף. מדף קכד ואילך מכתבים והערות כנ"ל; חלק ה: על חדשי תשרי ומרחשון. ווראנוב תרצ"ג. קסב דף; חלק ו: על חדשי כסלו וטבת. ווראנוב תרצ"ד. קכט דף; חלק ז: על חדש שבט. ווראנוב תרצ"ח. [2], קו דף; חלק ח: על חדשי אדר א' וב'. ווראנוב תרצ"ח. קיב דף.

ספר מסדר חילוקים ושיטות מהד"ק, קיבוץ גדול בעזהי"ת משיטות הראשונים וחילוקי האחרונים בכל ענין וענין אשר אספתי וקבצתי מספרים רבים... אברהם שטערן... ווראנוב תרצ"ד. קב דף.

מסודר בסדר א"ב. מדף צ ואילך (עם שער מיוחד): ספר רב חסד, כולל כללים בהלכה ואגדה ופולפולי דאורייתא, הכל מה שנוגע לעניני ברכות אשר לקטתי ב"ה במשך חליי ר"ל מפי ספרים וסופרים... ממני הק' מרדכי שטערן... עם מעט הערות והוספות מהמו"ל אבי המחבר ז"ל. הק' אברהם שטערן... ווראנוב תרצ"ה.

מחבר ספר "רב חסד" נפטר בן עשרים וחמש (ד' כסלו תרצ"ה). בראש הספר הספד עליו מאת סבו (אבי אמו) ר' יוסף מאיר טיגרמאן אב"ד ניייהיזל, מאת חותנו ר' שאול בראך אב"ד קאשוי ומאת אביו ר' אברהם שטרן.

ספר הדרן עלך... כולל הדרנים לסיום כל מסכת ומסכת... ח"א על מסכתות סדרי זרעים

מועד ונשים... הק' אברהם שטערן... ווראנוב תרצ"ו. קיז דף.

ספר מנחת אברהם ב"ח על תרי"ג מצות... מסודרים כסדר פרשיות התורה... והצגתי לבדנה אצל כמה מצות בשם "זכרנו לחיים" ח"ת מבני היקר הצדיק הרב הגדול... אשר נפטר באבי ימיו בן כ"ה שנים מו"ה מרדכי זצ"ל... הק' אברהם שטערן... גראסווארדיין תש"ב. שכח עמ'.

ספר כל בו הקטן ח"א, קיבוץ גדול בס"ד... מאמרי רז"ל... ענינים נחוצים ומועילים... עם ח"ת והערות שונות משלי בס"ד, נחלק לב' חלקים. בח"א שס"ה אותיות נגד שס"ה ל"ת שבתורה... ובח"ב רמ"ח אותיות נגד רמ"ח מ"ע שבתורה... הקטן אברהם שטערן... מארגיטא תש"ב. ו, [2], שכ עמ'.

מעמ' שיו ואילך: הערות והוספות על ס' כלבו הקטן ב"ח מהמדפיס... מו"ה צבי מאשקאוויטש שליט"א ומה שהשיב לו המחבר.

ספר שלחן א"ש, חידושים וביאורים, הערות והלכות... על שו"ע אורח חיים ונושאי כליו ומפרשיו... על א"ש סימנים הראשונים ממני הקטן אברהם שטערן ... מישקאלץ תש"ג. ק דף.

בעיר נייטרא שימשו רבנים גדולים בכל התקופות. בתקופת השואה שימש בה ר' שמואל דוד ב"ר יוסף משה הלוי אונגאר. אביו היה רבה של פישטיאן. תלמיד מובהק ואהוב של ר' שמואל רוזנברג באונסדורף, שהרבה לשבת במחיצתו גם לאחר נשואיו. חתן ר' נח ברוך פישר אב"ד עפעריעש. משנת תרע"ג אב"ד קרומבאך. משנת תרע"ח אב"ד טירנוי. משנת תרצ"ג אב"ד נייטרא. בכל מקום החזיק ישיבה (לישיבת קרומבאך שלח רבו כמה תלמידים משלו). בישיבת נייטרא למדו כמאתיים תלמידים. גם בימי השואה החזיק ישיבה וגם לאחר שגלה מנייטרא ונדד ביערות והסתתר במערות לימד כמה עשרות תלמידים שהיו אתו וזאת היתה הישיבה היחידה בכל ארצות הכיבוש הנאצי. נפטר ביער ליד באנקא-ביסטריצא ביום ט אדר תש"ה (1945) ובו נקבר בידי בנו ר' שלום משה אונגאר. לאחר

המלחמה הובא לקבורה בפישטיאן ליד אביו. משרידי תורתו הדפיס בנו הנזכר:

הגדה של פסח נאות דשא להגאון הקדוש רבן של ישראל מרן שמואל דוד הלוי אונגאר זי"ע ועכ"י האב"ד ור"מ דק"ק נייטרא. יו"ל ע"י הישיבה מנייטרא במאונט קיסקא יצ"ו ונדפס בבית דפוסה. נוסף שער שני: הגדה של פסח נאות דשא... להגאון הקדוש החסיד האמתי מרן שמואל דוד הלוי אונגאר זצוקלה"ה ורצוף בתוכם אמירה נעימה, חדושים לאביו הגאון הגדול... מרן יוסף משה הלוי אונגאר זצוקלה"ה. הוצאתים לאור אנכי בנו... הק' שלום משה הלוי אונגאר אבדק"ק נייטרא... מאונט קיסקא תש"י. [6], קב, [10] דף.

בהקדמת בנו ר' שלום משה אונגאר משבחי המחבר ומתולדותיו.

ספר נאות דשא על התורה חלק ראשון חידושי אגדה ודברי מוסר והתעוררות מכ"ק הגאון הקדוש מרן מוה"ר שמואל דוד הלוי אונגאר זצ"ל... ורצוף בתוכו איזה חידושים לאביו הגאון הקדוש מוה"ר יוסף משה הלוי אונגאר זצ"ל האב"ד פישטיאן יצ"ו. מאונט קיסקא תשכ"ג. 8, תמג עמ'.

על בראשית — שמות — ויקרא וארבע פרשיות. בהקדמת בן המחבר הנ"ל תולדות המחבר ושבחיו.

בנייטרא שימש כדיין (אח"כ ראב"ד) ר' מרדכי ב"ר משה פוראהאנד. נולד בנייטרא בשנת תרמ"ז, בה שימש אביו דיין. תלמיד ר' אליעזר דייטש, בעל קדושת יום טוב ובעל ערוגת הבשם. בשנת תרס"ח נשא את בתו של ר' יהודה ליכטנשטיין אב"ד בעטלען. חותנו הושיבו כדיין בבעטלען. בשנת תרע"ג, כשאביו נבחר לאב"ד של קהילת מאקאווא, נבחר ר' מרדכי פוראהאנד למלא מקום אביו בנייטרא. בשנות השואה הסתתר בנייטרא בביתו של גוי. בשנת תש"ה נתגלה מחבואו וגורש, יחד עם אשתו ובת. נספה בשואה.

ספר קנין חדש, בירור שמעתתא דכתובה דאירכסא... וספר אבידת רבו, הספד מר על... מרן אליעזר דייטש. בודאפעשט תרפ"ג.

ספר באר מרדכי על שו"ע יו"ד הלכות נדה והלכות טבילה ושו"ת והוספות ותיקונים לספרי קנין חדש ואבידת רבו... גאלאנטא תרפ"ז.

לאחרונה נדפס ספרו הגדול, שבו נכללו גם שני ספריו הקודמים (מלבד ההספד על ר' אליעזר דייטש):

ספר שו"ת באר מרדכי, תשובות להלכה בד"ח שולחן ערוך אשר השאיר אחריו ברכה הגאון האדיר עמוד ההוראה כקש"ת מרן רבי מרדכי פארהאנד הי"ד זצוק"ל ראב"ד דק"ק נייטרא. יו"ל ע"י בן המחבר הרב ר' זאב צבי פארהאנד שליט"א אב"ד דק"ק היכל משה ניו יארק ומלפנים אב"ד פראג והגלילות. ירושלים, מכון ירושלים, מפעל מורשת יהדות הונגריה, תשנ"ב. 15, תקכו עמ'.

או"ח כולל מא סימנים, יו"ד כולל ס סימנים, אה"ע כולל מא סי, חו"מ כולל כד סי. בסוף הספר ענינים שונים (יד סי) ובכללם תיאור נסיעתו של המחבר לעיר רומא וביקורו בספריית הוואטיקאן (עמ' תקיח — תקכו).

בראש הספר הקדמת בן המחבר הנ"ל ובה מקצת מתולדות המחבר; ופתח דבר מאת מהדיר הספר הרב דוד שפירא. חלק מן התשובות נכתבו בשנות השואה תש"ב — תש"ד.

הרבנים הנזכרים בשו"ת: ר' חנניא יו"ט ליפא דייטש אב"ד דאבשינא, חתנו ר' יוסף רייך אב"ד נאמעסטאווא, ר' ישעיה קאליש דומ"ץ פרעסבורג, אביו ר' משה פארהאנד אב"ד מאקאווא, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' אברהם ליב טרוטצער אב"ד נעדיער, ר' ישראל רייך אב"ד באטארקעס, ר' בנציון בלום אב"ד סארוואש, ר' ראובן חיים קליין אב"ד סנינא, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' שמואל ענגיל אב"ד ראדמישלא בקאשוי, ר' יששכר שלמה טייכטאל ראב"ד פישטיאן, ר' יוסף הכהן שווארץ רו"מ גראסווארדיין, ר' יצחק ווייס ראב"ד ווערבוי, ר' חיים מרדכי יעקב גאטליעב אב"ד הספרדים במישקאלץ, ר' יצחק טיגערמאן אב"ד גאווא, ר' שמואל יהושע שיל אב"ד פעזינג, ר' אברהם יהודה אב"ד אורמין, ר' אשר לעמיל שפיצר

המלחמה הובא לקבורה בפישטיאן ליד אביו. משרידי תורתו הדפיס בנו הנזכר:

הגדה של פסח נאות דשא להגאון הקדוש רבן של ישראל מרן שמואל דוד הלוי אונגאר זי"ע ועכ"י האב"ד ור"מ דק"ק נייטרא. יו"ל ע"י הישיבה מנייטרא במאונט קיסקא יצ"ו ונדפס בבית דפוסה. נוסף שער שני: הגדה של פסח נאות דשא... להגאון הקדוש החסיד האמתי מרן שמואל דוד הלוי אונגאר זצוקללה"ה ורצוף בתוכם אמירה נעימה, חדושים לאביו הגאון הגדול... מרן יוסף משה הלוי אונגאר זצוקללה"ה. הוצאתים לאור אנכי בנו... הק' שלום משה הלוי אונגאר אבדק"ק נייטרא... מאונט קיסקא תש"י. [6], קב, [10] דף.

בהקדמת בנו ר' שלום משה אונגאר משבחי המחבר ומתולדותיו.

ספר נאות דשא על התורה חלק ראשון חידושי אגדה ודברי מוסר והתעוררות מכ"ק הגאון הקדוש מרן מוה"ר שמואל דוד הלוי אונגאר זצ"ל... ורצוף בתוכו איזה חידושים לאביו הגאון הקדוש מוה"ר יוסף משה הלוי אונגאר זצ"ל האב"ד פישטיאן יצ"ו. מאונט קיסקא תשכ"ג. 8, תמג עמ'.

על בראשית — שמות — ויקרא וארבע פרשיות. בהקדמת בן המחבר הנ"ל תולדות המחבר ושבחי.

בנייטרא שימש כדיין (אח"כ ראב"ד) ר' מרדכי ב"ר משה פורהאנד. נולד בנייטרא בשנת תרמ"ז, בה שימש אביו דיין. תלמיד ר' אליעזר דייטש, בעל קדושת יום טוב ובעל ערוגת הבשם. בשנת תרס"ח נשא את בתו של ר' יהודה ליכטנשטיין אב"ד בעטלען. חותנו הושיבו כדיין בבעטלען. בשנת תרע"ג, כשאביו נבחר לאב"ד של קהילת מאקאווא, נבחר ר' מרדכי פורהאנד למלא מקום אביו בנייטרא. בשנות השואה הסתתר בנייטרא בביתו של גוי. בשנת תש"ה נתגלה מחבואו וגורש, יחד עם אשתו ובת. נספה בשואה.

ספר קנין חדש, בירור שמעתתא דכתובה דאירכסא... וספר אבדת רבו, הספד מר על... מרן אליעזר דייטש. בודאפעשט תרפ"ג.

ספר באר מרדכי על שו"ע יו"ד הלכות נדה והלכות טבילה ושו"ת והוספות ותיקונים לספרי קנין חדש ואבדת רבו... גאלאנטא תרפ"ז.

לאחרונה נדפס ספרו הגדול, שבו נכללו גם שני ספריו הקודמים (מלבד ההספד על ר' אליעזר דייטש):

ספר שו"ת באר מרדכי, תשובות להלכה בד"ח שולחן ערוך אשר השאיר אחריו ברכה הגאון האדיר עמוד ההוראה כקש"ת מרן רבי מרדכי פארהאנד הי"ד זצוק"ל ראב"ד דק"ק נייטרא. יו"ל ע"י בן המחבר הרב ר' זאב צבי פארהאנד שליט"א אב"ד דק"ק היכל משה ניו יארק ומלפנים אב"ד פראג והגלילות. ירושלים, מכון ירושלים, מפעל מורשת יהדות הונגריה, תשנ"ב. 15, תקכו עמ'.

או"ח כולל מא סימנים, יו"ד כולל ס סימנים, אה"ע כולל מא סי', חו"מ כולל כד סי'. בסוף הספר ענינים שונים (יד סי') ובכללם תיאור נסיעתו של המחבר לעיר רומא וביקורו בספריית הוואטיקאן (עמ' תקיח — תקכו).

בראש הספר הקדמת בן המחבר הנ"ל ובה מקצת מתולדות המחבר; ופתח דבר מאת מהדיר הספר הרב דוד שפירא. חלק מן התשובות נכתבו בשנות השואה תש"ב — תש"ד.

הרבנים הנזכרים בשו"ת: ר' חנניא יו"ט ליפא דייטש אב"ד דאבשינא, חתנו ר' יוסף רייך אב"ד נאמעסטאווא, ר' ישעיה קאליש דומ"ץ פרעסבורג, אביו ר' משה פארהאנד אב"ד מאקאווא, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' אברהם ליב טרוטצער אב"ד נעדיער, ר' ישראל רייך אב"ד באטארקעס, ר' בנציון בלום אב"ד סארוואש, ר' ראובן חיים קליין אב"ד סנינא, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' שמואל ענגיל אב"ד ראדמישלא בקאשוי, ר' יששכר שלמה טייכטאל ראב"ד פישטיאן, ר' יוסף הכהן שווארץ רו"מ גראסווארדיין, ר' יצחק ווייס ראב"ד ווערבווי, ר' חיים מרדכי יעקב גאטליעב אב"ד הספרדים במישקאלץ, ר' יצחק טיגערמאן אב"ד גאווא, ר' שמואל יהושע שיל אב"ד פעזינג, ר' אברהם יהודה אב"ד אורמין, ר' אשר לעמיל שפיצר

אב"ד קירכדארף, ר' אלעזר סג"ל לנדא אב"ד אושפיצין, ר' דוד שליטל דומ"ץ מונקאטש, ר' שמואל דוד אונגאר אב"ד נייטרא, ר' שמואל אהרן מילער אב"ד לאבאווא, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' מאיר ליב פרייא אב"ד שוראן, ר' נתנאל הכהן פריעד אב"ד אויווארוש, ר' משה קלאפטער רב בניו יארק, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' שלום מרדכי הכהן אב"ד ברעזאן, ר' יוסף מאיר טיגעזמאן אב"ד נאוועזאמקי, ר' נחום וויידענפעלד אב"ד דאמבראווא, ר' נפתלי ווייס בן האדמו"ר מספינקא (כעת אב"ד בילקא), רבו ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, ר' יעקב וועכסלער ווראבלע, ר' ליבוש בארגניכט ניו יארק, ר' חנוך שטאניטשפסקיא אב"ד גאליץ, ר' יוסף חיים זאנענפעלד אב"ד בירושלים.

העיירה סטראפקוב היתה ידועה ברחבי המדינה כמקום של תורה וחסידות. בארבעים השנים שלפני השואה שימש בה ברבנות ר' אברהם שלום ב"ר יחזקאל שרגא הלברשטאם. אביו היה בנו בכורו של בעל דברי חיים מצאנז ונודע כאדמו"ר משינאווא. משנת תרנ"ח (1898) שימש ר' אברהם שלום ה"ש אב"ד סטראפקוב ואדמו"ר לחסידים רבים. נפטר בקאשוי, שבה ישב באחרית ימיו, ביום א דחג השבועות ת"ש (1940).

ספר דברי שלום, הכולל שלשה חלקים... מכ"ק האי סבא קדישא... מרגא ורבנא אברהם שלום זי"ע הלברשטאם אבד"ק סטראפקוב והגליל ולבסוף קבע דירתו בקאשוי יצ"ו. חלק ראשון על התורה ומועדים ואגדות הש"ס אשר זכיתי ברוב יגיעות וטרחות והוצאות לקבוע בדפוס ולהו"ל... הק' יחזקאל שרגא שהי' האבדק"ק יאבלאנקא והגליל... בן כ"ק אבי... מרן ר' יששכר דוב שליט"א מפה אונגוואר יצ"ו. מישקאלץ (תש"א).

העותק שהיה בידי מחזיק נו דף (לא נגמר בדפוס?).

עם הסכמות בן המחבר ר' מנחם מענדל הלברשטאם אב"ד סטראפקוב וחתן המחבר ר' ישכר דוב ליפשיץ אדמו"ר באונגוואר. בהקדמת נכד המחבר, ר' יחזקאל ליפשיץ הלברשטאם ב"ר יששכר דוב הג"ל (היום האדמו"ר מסטראפקוב בירושלים) משבחי המחבר ותכנית החיבור על שלושת חלקיו. בעותק שראיתי

בעיירה סנינא שימש ברבנות ר' ראובן חיים ב"ר צבי דוב קליין. נולד במונקאטש שבה היה אביו מראשי הקהילה. אביו היה בן ר' ראובן חיים קליין אב"ד דאווידוקב בעמ"ח ספר "שנות חיים" (ראה עליו לעיל בפרק ה). תלמיד ר' נתנאל הכהן פריד בעל "פני מבין". חתן הצדיק ר' ישעיה שטיינר מקרסטור. משנת תר"ע אב"ד סנינא. נספה בשואה.

ספר מטה ראובן, חידושי הלכות ושאלות ותשובות על ש"ע יורה דעה אשר טפחתי ורביתי... הק' ראובן חיים בלא"א הרבני המופלג בתורה החסיד מו"ה צבי דוב קליין שליט"א החופק"ק סנינא והגליל יצ"ו. ווראנוב תרצ"ח. [4], קטו, [1] דף.

בעיר הקייט פישטיאן שימש בהוראה ר' יששכר שלמה ב"ר יצחק טייכטאל. נולד בעיר האלאש בשנת תרמ"ה. לאחר הבר מצוה למד אצל ר' שלום ווידר בנירדהאזא. לאחר מכן הלך ללמוד תורה בגליציה, בקלויז שבעיר טארנא ובבית מדרשו של ר' שלום דוד אונגאר בזאבנא. בגיל עשרים חזר להונגריה ולמד בישיבת בעל ערוגת הבושם בחוסט. זמן קצר לאחר מכן נשא את בתו של ר' יעקב יוסף גינז אב"ד ביסרמין ונתמנה לדיין בה. לאחר מות אשת נעוריו נשא את בת ר' דוד פרידמאן אב"ד צעהלים. לאחר מכן נתמנה לדיין בפישטיאן והחזיק בה ישיבה. בשנות השואה ישב בבודאפשט ושם חל מפנה בהשקפותיו שבאו לידי ביטוי בספרו "אם הבנים שמחה". בחורף 1944 חזר לסלובאקיה והסתתר בפרסבורג. בחורף 1945 נתפס והוכנס לקרון לשם גירושו למחנה השמדה. נהרג בתוך הקרון ביום שבת תש"ה (1945).

שאלות ותשובות משנה שכיר חלק ראשון אשר חברתי... אני הצעיר ישכר שלמה בן מו"ה יצחק שליט"א היושב על מעיני הישועה פה מרחץ פישטיאן יצ"ו ומלפנים בק"ק ה' בוסערמין יע"א בארץ הגר. בארדיאב תרפ"ד 1924. ח. קורדף.

בדפים צח — קב: קונטרס דבק טוב מאת ר' יצחק ווייס אב"ד קאדלבורג ואחר כך ראב"ד ווערבווי ובו

ר' יהושע בוקסבוים אב"ד גאלאנטא (משנת תרפ"ו); הסכמות ר' יצחק יעקב ווייס אב"ד העדה החרדית בירושלים ור' שלמה זלמן אויערבאך; מכתב מאת ר' יוסף חיים זאנענפעלד למחבר משנת תרפ"ז עם קבלת הספר. בעמ' 16 — 32 תולדות המחבר מאת בנו ר' חיים מנחם טייכטל ו"אקדמות מלין" מהנ"ל.

כולל רלה סימנים. רוב התשובות שבחלק זה נכתבו לאחר תרפ"ד. הרבנים הנזכרים בהן: הבחור בן ציון יוסף הלוי אונגאר בן האב"ד טירנא [ר' שמואל דוד אונגאר], ר' יעקב פאבער בפרעסבורג, ר' יהושע ליב שילל אב"ד פעזינג, אחי המחבר ר' יעקב טייכטאל בהאלאס, ר' חיים צוקער ראב"ד בערעגסאס, ר' דוד דוב מייזלס אב"ד הספרדים באויהעלי, ר' שלמה זלמן אולמאן אב"ד ביסטריץ, ר' מנחם מענדל ברעסלוינער רב בברעסלוי (גם באמסטרדאם), ר' אהרן יששכר דאוויס אב"ד ראטטערדאם, ר' אליה סג"ל ראזענבליט רב הצעיר במיאווה, הב' שלום צבי אדלער (כעת אב"ד דיאסעג), ר' שלום יוסף פייגענבוים אב"ד לוקאטש בפולין, ר' שלום פירסט אב"ד טשרס [טשוס], ר' צבי כהן שאטטין רב דמחזיקי הדת בעיר בריין, בית הדין בפרעסבורג, ר' חיים יהודה דייטש דומ"צ מאקאווע, ר' מאיר אריק אב"ד בוטשאטש (משנת תרע"ד), ר' אהרן זאב כ"ץ בישוב פיסהארין אצל מונקאטש, ר' ראובן חיים קליין אב"ד סנינא, ר' אברהם יהודה שווארץ אב"ד אורמין, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' נטע שלמה שליטעל בק"ק קרעניצא (וכעת דומ"צ מונקאטש), ר' ישראל וועלץ דומ"צ בודאפעסט, ר' חיים פנחס וואכסמאן תופס ישיבה בעיר טארנוב, ר' עזריאל פריעדמאן במיהאלוויץ, ר' יוסף משה אונגאר אב"ד פישטיאן, בן המחבר הב' שלום טייכטאל תלמיד ישיבת סלאבאדקא, ר' שלום יצחק הכהן שטערנבערג דומ"צ אנטווערפן, ר' שמעון ישראל פאזען אב"ד אדענבורג [שופרון], גיסו ר' מרדכי ראטענבערג אב"ד אנטווערפן, רבו ר' שלום ווידער אב"ד נירעדהאזא, ר' איציק הערש אמסעל אב"ד זבארוב, ר' ישראל חיים סאמעט בקליינווארדיין, אחיו ר' חיים אלטער טייכטאל שו"ב בק"ק קעמעטש, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' יחזקאל הלוי יונגרייז דומ"צ פרעשוב, ר' שלמה צוקער אב"ד האלאס, ר' אברהם שטערן דומ"צ ניייהייזל, ר' רפאל בלום בק"ק מיהאלוויץ, ר' חיים

עשרה סימנים שו"ת. שו"ת משנה שכיר כולל קב סימנים. הרבנים הנזכרים: ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' יקותיאל יהודה היילפרין אב"ד נאנאש, ר' נפתלי הערץ באמבאך אב"ד מאגרוב בגאליציען, ר' שלמה פריעדמאן רב בבאדען ליד וויען, גיסו ר' משה קליין אב"ד רעטע וכעת רב ביהכ"נ פועל צדק בגראסווארדיין, ר' שמואל לוי וויינבערגער אב"ד סערדאהעלי, אחיו הב' יעקב טייכטאל, ר' שמואל ענגעל אב"ד ראדמישלא בקאשוי, אביו ר' יצחק טייכטאל בהאלאש, רבו ר' משה גרינוואלד אב"ד חוסט, ר' שלמה זלמן עהרנרייך אב"ד שאמלוי, גיסו ר' בן ציון סניידערס אב"ד ראאב, ר' חיים צוקער אב"ד האלאש, חותנו ר' יעקב יוסף גינז אב"ד בוסערמין, ר' יחיאל מיכל הכהן פריעד אב"ד אויווארוש, ר' שמואל דוד אונגאר אב"ד טירנא, ר' שמעון גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי, ר' פנחס הלוי בליטצער אב"ד סערענטש, ר' אהרן ישעיה פיש אב"ד האדעס כעת בק"ק סאלקא, ר' מאיר דן פאלאצקי אב"ד אסטורוב, ר' דוד צבי כ"ץ אב"ד זאטעלניידארף, ר' מרדכי פ"מ אב"ד שימאני. עם הסכמות ר' מאיר אריק אב"ד טארנא, ר' אברהם מענדל שטיינבערג אב"ד בראדי, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייטצען, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' שמואל ענגל אב"ד ראדמישלא בקאשוי, ר' קלמן וועבער אב"ד פישטיאן, ר' מאיר דן פאלאצקי אב"ד אסטראב.

לאחרונה הופיע חלק נוסף:

ספר שאלות ותשובות משנה שכיר אורח חיים ובירורי הלכות וחידושי סגיות... חלק ב'. יו"ל מכת"ק — אוד מוצל מאש ע"י בן המחבר שליט"א. ירושלים, מכון ירושלים, מפעל מורשת יהדות הונגריה, הועד להוצאת כתבי המחבר, תשמ"ז. 42, תצו, [13] עמ'.

ב-42 העמ' הראשונים: צילום השער של החלק הראשון וצילום ההסכמות שם; הסכמות חדשות: מאת ר' מאיר יחיאל הלוי מאסטראוואצא, שהגיעה לאחר הדפסת הספר והסכמת ר' מרדכי ליב ווינקלר אב"ד מאד, שאבדה בעת הדפסת הספר; הסכמות לחלק זה מאת ר' דוב בעריש וויידענפעלד אב"ד טשעבין, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג (שתיהן משנת תשי"ג); איגרת והסכמה לספר טוב יגאל מאת

עשרה סימנים שו"ת. שו"ת משנה שכיר כולל קב סימנים. הרבנים הנזכרים: ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' יקותיאל יהודה היילפרין אב"ד נאנאש, ר' נפתלי הערץ באמבאך אב"ד מאגרוב בגאליציען, ר' שלמה פריעדמאן רב בבאדען ליד וויען, גיסו ר' משה קליין אב"ד רעטע וכעת רב ביהכ"נ פועל צדק בגראסווארדיין, ר' שמואל לוי וויינבערגער אב"ד סערדאהעלי, אחיו הב' יעקב טייכטאל, ר' שמואל ענגעל אב"ד ראדמישלא בקאשוי, אביו ר' יצחק טייכטאל בהאלאש, רבו ר' משה גרינוואלד אב"ד חוסט, ר' שלמה זלמן עהרנרייך אב"ד שאמלוי, גיסו ר' בן ציון סניידערס אב"ד ראאב, ר' חיים צוקער אב"ד האלאש, חותנו ר' יעקב יוסף גינז אב"ד בוסערמין, ר' יחיאל מיכל הכהן פריעד אב"ד אויווארוש, ר' שמואל דוד אונגאר אב"ד טירנא, ר' שמעון גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי, ר' פנחס הלוי ביליטצער אב"ד סערענטש, ר' אהרן ישעיה פיש אב"ד האדעס כעת בק"ק סאלקא, ר' מאיר דן פאלאצקי אב"ד אסטורוב, ר' דוד צבי כ"ץ אב"ד זאטעלנידארף, ר' מרדכי פ"מ אב"ד שימאני. עם הסכמות ר' מאיר אריק אב"ד טארנא, ר' אברהם מענדל שטיינבערג אב"ד בראדי, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייטצען, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' שמואל ענגל אב"ד ראדמישלא בקאשוי, ר' קלמן וועבער אב"ד פישטיאן, ר' מאיר דן פאלאצקי אב"ד אסטראב.

לאחרונה הופיע חלק נוסף:

ספר שאלות ותשובות משנה שכיר אורח חיים ובירורי הלכות וחידושי סוגיות... חלק ב'. יו"ל מכת"ק — אור מוצל מאש ע"י בן המחבר שליט"א. ירושלים, מכון ירושלים, מפעל מורשת יהדות הונגריה, הועד להוצאת כתבי המחבר, תשמ"ז. 42, תצז, [13] עמ'.

ב"ה 42 העמ' הראשונים: צילום השער של החלק הראשון וצילום ההסכמות שם; הסכמות חדשות: מאת ר' מאיר יחיאל הלוי מאסטראווצא, שהגיעה לאחר הדפסת הספר והסכמת ר' מרדכי ליב ווינקלר אב"ד מאד, שאבדה בעת הדפסת הספר; הסכמות לחלק זה מאת ר' דוב בעריש וויידענפעלד אב"ד טשעביץ, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג (שתיהן משנת תשי"ג); איגרת והסכמה לספר טוב יגאל מאת

ר' יהושע בוקסבוים אב"ד גאלאנטא (משנת תרפ"ו); הסכמות ר' יצחק יעקב ווייס אב"ד העדה החרדית בירושלים ור' שלמה זלמן אויערבאך; מכתב מאת ר' יוסף חיים זאנענפעלד למחבר משנת תרפ"ז עם קבלת הספר. בעמ' 16—32 תולדות המחבר מאת בנו ר' חיים מנחם טייכטל ו"אקדמות מלין" מהנ"ל.

כולל רלה סימנים. רוב התשובות שבחלק זה נכתבו לאחר תרפ"ד. הרבנים הנזכרים בהן: הבחור בן ציון יוסף הלוי אונגאר בן האב"ד טירנא נר' שמואל דוד אונגאר], ר' יעקב פאבער בפרעסבורג, ר' יהושע ליב שילל אב"ד פעזינג, אחי המחבר ר' יעקב טייכטאל בהאלאס, ר' חיים צוקער ראב"ד בערעגסאס, ר' דוד דוב מייזלס אב"ד הספרדים באויהעלי, ר' שלמה זלמן אולמאן אב"ד ביסטריץ, ר' מנחם מענדל ברעסלויער רב בברעסלוי (גם באמסטרדאם), ר' אהרן יששכר דאוויס אב"ד ראטטערדאם, ר' אליה סג"ל ראזענבליט רב הצעיר במיאוווא, הב' שלום צבי אדלער (כעת אב"ד דיאסעג), ר' שלום יוסף פייגענבוים אב"ד לוקאטש בפולין, ר' שלום פירסט אב"ד טשרס [טשוס], ר' צבי כהן שאטטין רב דמחזיקי הדת בעיר ברין, בית הדין בפרעסבורג, ר' חיים יהודה דייטש דומ"צ מאקאווע, ר' מאיר אריק אב"ד בוטשאטש (משנת תרע"ד), ר' אהרן זאב כ"ץ בישוב פיטהארין אצל מונקאטש, ר' ראובן חיים קליין אב"ד סנינא, ר' אברהם יהודה שווארץ אב"ד אורמין, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' נטע שלמה שליסעל בק"ק קרעניצא (וכעת דומ"צ מונקאטש), ר' ישראל וועלץ דומ"צ בודאפעסט, ר' חיים פנחס וואכסמאן תופס ישיבה בעיר טארנוב, ר' עזריאל פריעדמאן במיהאלוויץ, ר' יוסף משה אונגאר אב"ד פישטיאן, בן המחבר הב' שלום טייכטאל תלמיד ישיבת סלאבאדקא, ר' שלום יצחק הכהן שטערנבערג דומ"צ אנטווערפן, ר' שמעון ישראל פאזען אב"ד אדענבורג [שופרון], גיסו ר' מרדכי ראטענבערג אב"ד אנטווערפן, רבו ר' שלום ווידער אב"ד נירעדהאזא, ר' איציק הערש אמסעל אב"ד זבארוב, ר' ישראל חיים סאמעט בקליינווארדיין, אחיו ר' חיים אלטער טייכטאל שו"ב בק"ק קעמעטש, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' יחזקאל הלוי יונגרייז דומ"צ פרעשוב, ר' שלמה צוקער אב"ד האלאס, ר' אברהם שטערן דומ"צ ניהייזל, ר' רפאל בלום בק"ק מיהאלוויץ, ר' חיים

רייך אב"ד אוסלאן, ר' דוד צבי קאטצבורג עורך תל תלפיות בווייצען, ר' אברהם קאלמאנאוויטש אב"ד טיקטין בפולין, ר' מרדכי מאיר פרידמאן אב"ד קיצע, ר' יואל וועליטשקער אב"ד טרעסיף, ר' דוב קיהן הדרשן הירושלמי, ר' מנחם זעמבא פראגא אצל ווארשא, ר' מנשה קרויז יושב על התורה בבאזל שווייץ, הב' מאיר חיים אונגאר בק"ק צעהלים, ר' יצחק ווייס ראב"ד ווערבא, ר' שאול ראזענבערג אב"ד ראצפערטא, ר' חיים צבי עהרנרייך דומ"צ (גם אב"ד) מאד, ר' חיים גאלדקלאנג רב במחוז היטושי בע"מ ווייען, ר' נפתלי הערץ באמבאך ראב"ד סאמבאר, ר' יהונתן הלוי אייבעשיץ דומ"צ ווארשא, ר' שמואל דוד אונגאר אב"ד טירנא, ר' טוביה יהודה גוטענטאג אב"ד סוכוצין פולין, ר' אהרן מגיד טעטש, ר' משה אליה ראגאזניצקי ראב"ד לייפציג.

לפני זמן קצר הופיע:

ספר שאלות ותשובות משנה שכיר יורה דעה, בירורי הלכות וחידושי סוגיות... יו"ל מכי"ק... ע"י בן המחבר שליט"א. ירושלים תשנ"א. 30, תנ"ג, 48, [12] עמ'. כולל רמב סימנים.

עם "הקדמה ופתח השער" מאת בן המחבר, ר' חיים מנחם טייכטאל. ועם ההסכמות שנדפסו במהדורה הקודמת ועם מכתב בפאקסימיל מאת נכד המחבר, ר' מאיר בראנדסדארפער דומ"צ בירושלים.

הרבנים הנזכרים בחלק זה: ר' חיים צוקער ראב"ד בערעגסאס (גם אב"ד האלאס), בנו הב' שלום טייכטאל, ר' שמואל זאב שלעזינגער אונגוואר, אחיו ר' חיים אלטר טייכטאל קעמעטץ, הב' יצחק הכהן ראדין (מתלמידי החפץ חיים), ר' צבי קארנפיין רב בציריך, בנו הב' מאיר טייכטאל, ר' מנחם זעמבא ווארשא, ר' שאול ראזענבערג אב"ד ראצפערט, ר' מנחם מענדל ברעסלויער ברעסלוי, ר' שלום צבי אדלר (אח"כ אב"ד דיאסעג), ר' משה אשר עקשטיין אב"ד סערעד, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' ראובן חיים קליין אב"ד סניגא, ר' ישראל וועלץ אב"ד טיניא (גם דומ"צ בודאפעשט), ר' ישעיה קאליש דומ"צ פרעשבורג, ר' שלום פירסט אב"ד טשוס, ר' שלמה זלמן עהרנרייך אב"ד שאמלוי, ר' משה דוד אסטרייכער אב"ד טשימפא, ר' שלום ווידער אב"ד נירעדהאזא, ר' בן ציון קואינקא ירושלים, ר' שמעון גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי, ר'

צבי דוב בעריש האפמאן שו"ב ומו"ץ קיוועשד, ר' אברהם דרושקאוויץ אב"ד שאט (כעת קאוונא-סלאבאדקא), ר' מרדכי הכהן שטראסער אב"ד שעליא, ר' חיים צבי רייך אב"ד אסואן [צ"ל אסלאן], ר' אברהם שמואל בנימין סופר בן הרב מפרעשבורג, ר' משה יהודה כ"ץ בן הרב מסערדאהעלי, ר' חיים יעקב גאטליב אב"ד מישקאלץ, ר' יעקב צבי וואלדמאן אב"ד טאפארוב (כעת באונגוואר), ר' צבי שאטין הכהן רב מחזיקי הדת ברין, ר' יעקב אלימלך פאנעט אב"ד דעש, ר' בנימין זאב יאקאבזאהן אב"ד מחזיקי דת קאפענהאגען, ר' משה אליהו ראגאזניצקי רב בלייפציג, ר' אברהם מענדל הלוי שטיינבערג אב"ד בראדי, ר' חיים זלמן מאשקאוויטש דומ"צ טאקאי, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' אברהם דובער שפירא אב"ד קאוונא, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעשבורג, ר' ישכר בעריש רובין רב אנשי פולין ברלין, ר' יוסף הלל גאלדשטאף קראקא, ר' דוב בעריש וויידענפעלד אב"ד טשעבין, ר' טוביה יהודה גוטענטאג אב"ד סוכוצין, אביו ר' יצחק טייכטאל, ר' חיים יהודה דייטש דומ"צ מאקאווא, ר' מאיר שפירא אב"ד פיעטרכוב, ר' נחום וויידענפעלד אב"ד דאמבראווע, ר' שמואל דוד הלוי אונגאר אב"ד נייטרא, ר' יצחק ווייס ראב"ד ווערבוי, ר' מאיר אריק אב"ד יזלאוויץ, גיסו ר' מאיר שטיינמעץ שו"ב ראקאמאז.

ספר טוב יגאל... דרשות שדרשתי במקהלות פ"ק פישטיאן יצ"ו לחיזוק התורה והאמונה והשעה צריכה לכך כי רבתה בעוה"ר בדורינו זה מספרות המינות ופריקת עול התורה והמצוות... נאסף ונדרש על ידי הצעיר ישכר שלמה במו"ה יצחק שליט"א... וגם נספח לבסוף איזה שו"ת להלכה ולמעשה מספרי שו"ת משנה שכיר חלק שני... ובסוף הספר נלוה אליו דרוש א' הנקרא בשם שיח יצחק מידידי הרב הגאון המובהק דרשן נפלא כמו"ה יצחק ווייס שליט"א ראב"ד דק"ק ווערבוי יצ"ו אשר דרש עוד בשנת נר"ו [תרנ"ו] בעיר רבתי פ"ב... בארדיוב 1926, 86; 51, [1] עמ'.

בעותק שהיה לפני אין כלל דרשות. מיד לאחר הקדמת המחבר ו"התנצלות" המחבר בא שו"ת משנה שכיר חלק ב (עמ' 28 — 86), הכולל יח סימנים. 51

ישמח לב חלק שני הנקרא עסיס רמונים, חידושי שמעתתא ואגדה... שנאמרו בשעתן לסיום מסכתות של סדר נזיקין... ס. וואראהל תרע"ג. [4], קכ, [1] דף.

ישמח לב חלק שלישי הנקרא פירס רמונים, חידושי שמעתתא ואגדה... שנאמרו בשעתן לסיום מסכתות של סדר קדשים טהרות... סעאיני (ס. וואראהל) תרפ"ו. [2], קלג, [1] דף.

בדורינו הדפיסו נכדי המחבר שני כרכים נוספים [את חלקו הראשון, כנראה על זרעים ומועד, ברוקלין תשל"ב? לא עלה בידי לראות].

ספר ישמח לב חלק שני, חידושי שמעתתא ומעט צרי של אגדה על מס' יבמות כתובות קידושין אשר השאיר אחריו ברכה הגאון האדיר... מו"ה משה שמעון בן הרב הגאון הצדיק יהודה הלוי זצ"ל, מלפנים היה אבדק"ק יאקא ואח"כ נתקבל לאב"ד בק"ק פרויקירכען ושימש שם קרוב ליוכל שנים ומנ"כ על מרומי הר הזיתים. יצא לאור ע"י נכדי המחבר. ברוקלין תשל"ז. [8], רטז עמ'.

בהקדמת נכדי המחבר מתולדות המחבר ושבחיו. עם הסכמת ר' משה הרש פוקס שהועתקה מהוצאת וואיטצען תרס"ז. ועם הסכמות חדשות לכרך זה מאת ר' לוי יצחק גרינוואלד רב בקהל ערוגת הבשם בניו יורק, ר' יוסף גרינוואלד אב"ד פאפא בברוקלין, ר' שמואל עהרנפעלד אב"ד מאטערסדארף בברוקלין.

ספר ישמח לב חלק שלישי... על מס' גיטין נדרים... ברוקלין תשל"ז. [2], רמו דף.

ספר שו"ת וחדושי סוגיות ישמח לב, אשר השאיר אחריו ברכה הגאון המפורסם... מו"ה משה שמעון בן הרב הגאון הצדיק יהודה הלוי זצ"ל הגאב"ד דק"ק יאקא וק"ק פרויקירכען. באחרית ימיו עלה לעיה"ק ירושלים תובב"א ומנ"כ על מרומי הר הזיתים. יצא לאור ע"י נכד המחבר אלעזר עקיבא בינעטה מונטריאל יצ"ו. (ברוקלין) תשמ"ג. [16], רסט, [18] עמ'.

כולל צג סימני שו"ת; בעמ' קכב — רכח: חידושי סוגיות (סימנים צד — קלז); בעמ' רכט — רסט: הערות בהלכה לפי סדר שו"ע (סימנים קלח — רמג).

עמ' האחרונים כוללים (עם שער חלקי): ספר שיח יצחק להגאון מו"ה יצחק ווייס. בראש הספר הסכמת ר' יהושע בוקסבוים אב"ד גאלאנטא. הרבנים הנזכרים בשו"ת: ר' חיים צוקער ראב"ד בערעגסאס, ר' יצחק ווייס ראב"ד ווערבוי, ר' יואל טייטלבוים אב"ד ארשאווע, ר' יונתן שטייף דומ"ץ בודאפעסט, ר' מנחם דוד פריעדמאן דומ"ץ ווינער ניישטאדט, הב' מאיר חיים אונגאר (אח"כ אב"ד לאקנבאך).

ספר אם הבנים שמחה, מיוסד על גאולתינו ועל פדות נפשינו מגלות האחרון הזה... בשים שכל ודעת ממקורות נאמנים... ומפי חכמינו ז"ל בש"ס בבלי וירושלמי במדרש וזהר... מחובר ממני... ישכר שלמה טייכטהאל... התחלתי בסידור הכת"י של הספר הנוכחי אור ליום ג' לסדר וארא תש"ג... בודאפעסט תש"ג. [10], שס עמ'.

הספר נגמר בדפוס ביום ה מקץ תש"ד. עם הסכמת ר' שלמה דוב העלער ראב"ד סיגעט. הספר צולם (בהוספת מבוא מאת בן המחבר): ניו יורק תשכ"ט ונדפס שוב בסידור חדש ובהוספת מראי מקומות ומפתחות ע"י מכון "פרי הארץ", ירושלים תשמ"ג. על תוכן הספר ראה מש"כ ב"מקורות וקורות", עמ' 273 — 277.

מרבניה האחרונים של פרויקירכין, משבע הקהילות, היה ר' משה שמעון ב"ר יהודה הלוי. נולד בעיר-חדש, שבה שימש אביו דיין. תלמיד ר' יוסף ווייסע אב"ד עיר-חדש, ר' משה הרש פוקס אב"ד גרוסווארדיין ובעל שבט סופר. חתן ר' ישכר בער מנצר אב"ד יאקא. משנת תרמ"ג ממלא מקום חותנו כאב"ד יאקא. משנת תרנ"ב אב"ד פרויקירכין ושימש בה קרוב לחמישים שנה. לאחר שאוסטריה סופחה לגרמניה נמלט ועלה ארצה. נפטר בירושלים ו אייר ת"ש (1940).

ישמח לב חלק ראשון הנקרא פלח הרמון, חידושי שמעתתא ומעט צרי של חידושי אגדה הנאמרים דבר בעתו לסיום מסכתות של סדר מועד וסדר נשים אשר חנן אלקים את עבדו משה שמעון הלוי רב דק"ק פרויקירכען. וואיטצען תרס"ז. [2], צד, [1] דף.

עם הסכמת רבו ר' משה הרש פוקס אב"ד גראסווארדיין.

עמ' האחרונים כוללים (עם שער חלקי): ספר שיח יצחק להגאון מו"ה יצחק ווייס. בראש הספר הסכמת ר' יהושע בוקסבוים אב"ד גאלאנטא. הרבנים הנוכרים בשו"ת: ר' חיים צוקער ראב"ד בערעגסאס, ר' יצחק ווייס ראב"ד ווערבוי, ר' יואל טייטלבוים אב"ד ארשאווע, ר' יונתן שטייף דומ"ץ בודאפעסט, ר' מנחם דוד פריעדמאן דומ"ץ ווינער ניישטאדט, הב' מאיר חיים אונגאר (אח"כ אב"ד לאקנאך).

ספר אם הבנים שמחה, מיוסד על גאולתינו ועל פדות נפשינו מגלות האחרון הזה... בשים שכל ודעת ממקורות נאמנים... ומפי חכמינו ז"ל בש"ס בבלי וירושלמי במדרש וזהר... מחובר ממני... ישכר שלמה טייכטהאל... התחלתי בסידור הכת"י של הספר הנוכחי אור ליום ג' לסדר וארא תש"ג... בודאפעסט תש"ג. [10], שס עמ'.

הספר נגמר בדפוס ביום ה מקץ תש"ד. עם הסכמת ר' שלמה דוב העלער ראב"ד סיגעט. הספר צולם (בהוספת מבוא מאת בן המחבר): ניו יורק תשכ"ט ונדפס שוב בסידור חדש ובהוספת מראי מקומות ומפתחות ע"י מכון "פרי הארץ", ירושלים תשמ"ג. על תוכן הספר ראה מש"כ ב"מקורות וקורות", עמ' 273 — 277.

מרבניה האחרונים של פרוינקירכן, משבע הקהילות, היה ר' משה שמעון ב"ר יהודה הלוי. נולד בעיר-חדש, שבה שימש אביו דיין. תלמיד ר' יוסף ווייסע אב"ד עיר-חדש, ר' משה הרש פוקס אב"ד גרוסווארדיין ובעל שבט סופר. חתן ר' יששכר בער מנצח אב"ד יאקא. משנת תרמ"ג ממלא מקום חותנו כאב"ד יאקא. משנת תרנ"ב אב"ד פרוינקירכן ושימש בה קרוב לחמישים שנה. לאחר שאוסטריה סופחה לגרמניה נמלט ועלה ארצה. נפטר בירושלים ו אייר ת"ש (1940).

ישמח לב חלק ראשון הנקרא פלח הרמון, חידושי שמעתתא ומעט צרי של חידושי אגדה הנאמרים דבר בעתו לסיום מסכתות של סדר מועד וסדר נשים אשר חנן אלקים את עבדו משה שמעון הלוי רב דק"ק פרוינקירכען. וואיטצען תרס"ז. [2], צד, [1] דף.

עם הסכמת רבו ר' משה הרש פוקס אב"ד גראסווארדיין.

ישמח לב חלק שני הנקרא עסיס רמונים, חידושי שמעתתא ואגדה... שנאמרו בשעתן לסיום מסכתות של סדר נזיקין... ס.וואראהל תרע"ג. [4], קכ, [1] דף.

ישמח לב חלק שלישי הנקרא פרדס רמונים, חידושי שמעתתא ואגדה... שנאמרו בשעתן לסיום מסכתות של סדר קדשים טהרות... סעאיני (ס.וואראהל) תרפ"ו. [2], קלג, [1] דף.

בדורינו הדפיסו נכדי המחבר שני כרכים נוספים [את חלקו הראשון, כנראה על זרעים ומועד, ברוקלין תשל"ב? לא עלה בידי לראות].

ספר ישמח לב חלק שני, חידושי שמעתתא ומעט צרי של אגדה על מס' יבמות כתובות קידושין אשר השאיר אחריו ברכה הגאון האדיר... מו"ה משה שמעון בן הרב הגאון הצדיק יהודה הלוי זצ"ל, מלפנים היה אבדק"ק יאקא ואח"כ נתקבל לאב"ד בק"ק פרוינקירכען ושימש שם קרוב ליובל שנים ומנ"כ על מרומי הר הזיתים. יצא לאור ע"י נכדי המחבר. ברוקלין תשל"ז. [8], רטז עמ'.

בהקדמת נכדי המחבר מתולדות המחבר ושבחיו. עם הסכמת ר' משה הרש פוקס שהועתקה מהוצאת וואיטצען תרס"ז. ועם הסכמות חדשות לכרך זה מאת ר' לוי יצחק גרינוואלד רב בקהל ערוגת הבשם בניו יורק, ר' יוסף גרינוואלד אב"ד פאפא בברוקלין, ר' שמואל עהרנפעלד אב"ד מאטערסדארף בברוקלין.

ספר ישמח לב חלק שלישי... על מס' גיטין נדרים... ברוקלין תשל"ז. [2], רמו דף.

ספר שו"ת וחדושי סוגיות ישמח לב, אשר השאיר אחריו ברכה הגאון המפורסם... מו"ה משה שמעון בן הרב הגאון הצדיק יהודה הלוי זצ"ל הגאב"ד דק"ק יאקא וק"ק פרוינקירכען. באחרית ימיו עלה לעיה"ק ירושלים תובב"א ומנ"כ על מרומי הר הזיתים. יצא לאור ע"י נכד המחבר אלעזר עקיבא בינעטה מונטריאל יצ"ו. (ברוקלין) תשמ"ג. [16], רסט, [18] עמ'.

כולל צג סימני שו"ת; בעמ' קכב—רכח: חידושי סוגיות (סימנים צד—קלז); בעמ' רכט—רסט: הערות בהלכה לפי סדר שו"ע (סימנים קלח—רמג).

מעבר לשער: הקדמת המחבר לספרו ישמח לב חלק א משנת תרס"ז. עם הסכמות ר' ישכר דוב רוקח האדמו"ר מבעלזא בירושלים, ר' יעקב יצחק ניימאן רב דחסידי בעלזא במאנטריאל, ר' בצלאל שטערן אב"ד קהל יראים בווינא. והסכמת ר' משה הרש פוקס רב"ד גרוסווארדיין שניתנה לתלמידו המחבר בשנת תרס"ז (נדפסה בחלק א). עם הקדמה קצרה מאת המלכה"ד ר' אלעזר עקיבא ב"ר יעקב בינעט ו"פתיחה" שכתב המחבר לספרו חלק נזיקין בשנת תרע"ו.

ברוב התשובות נשמטו שמות השואלים והנמענים. הרבנים הנזכרים: ר' שמואל ראזענבערג אב"ד אונסדארף, ר' מנחם דוד פרידמאן מו"צ ווינער ניישטאדט, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, [ר' יוסף הכהן שווארץ מג"מ בגרוסווארדיין], חתנו ר' וואלף ראאב, ר' ישעיה זילברשטיין אב"ד ווייצען, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, תלמידו ר' אליעזר שטערן, ר' צבי הירש פערלי אב"ד קיצע, ר' יהודה הכהן קרויס אב"ד לאקענבאך, ר' זאב כהנא אב"ד טשאנא, ר' שמעון צבי דייטש נגיד ומצוה בפירורדא, ר' משה גינס אב"ד ב' קערעסטור, ר' טוביה הכהן פישער אב"ד שארוואר, ר' דוד וועסעלי דומ"צ סערעד, ר' שמואל לוי וויינבערגער אב"ד סערדאהעלי.

בשנות השואה שימש ברבנות פרוינקירכן ר' ישראל אשר ב"ר צבי קאראלי. נולד בעיירה טורנו שליד קאשוי בשנת תרע"ג (1913). בילדותו למד בשיבת ר' שמואל שווארץ בקאשוי. תלמיד ר' שמואל דוד אונגאר בנייטרא, ר' עקיבא סופר בפרסבורג ור' יואל טייטלבוים בסאטמאר. בקאשוי התקרב אל הגאון ר' שמואל ענגל והיה מבאי ביתו. חתן ר' יעקב יוסף זינגר מורה ומרביץ תורה בגרוסווארדיין, שהיה חתן ר' משה שמעון הלוי הנ"ל. בשנת ת"ש (1940), כשעלה רמ"ש הלוי לארץ, נבחר ר' ישראל אשר קאראלי לרב בפרוינקירכן. למרות צוק העתים באוסטריה, לאחר כיבושה, החזיק בה ישיבה. גלה מאוסטריה לסלובאקיה, משם גורש לאושוויץ ועלה על המוקד.

ספר בני ישראל, חידושים ופולפולים בסוגיות הש"ס מאת הרב הגאון המובהק... הרב ישראל אשר קאראלי זצ"ל... שנקטף בדמי ימיו הי"ד והי

אבדק"ק פרויען קירכען משבע קהילות שבארץ אוסטריין... ניר-יארק תש"ן. 203, [5] עמ'.

כולל חידושים ודרשות בל"ה סוגיות בש"ס על-דרך הפלפול והחידוד, מחידושי בשנת תרצ"ו בקאשוי (סימנים א — כו); חליפת מכתבים בין המחבר והגאון מראגאטשוב ר' יוסף רוזן בשנים תרצ"ד-תרצ"ה (סימנים כז — ל). וכן חידושים שכתב המחבר בירחון "הלכות החודש" שיו"ל ע"י ישיבת נייטרא (סי' לא — לה). בסוף הספר (עמ' 159 — 164) הערות המעתיק האברך ר' שמעון יוסף רייז מברוקלין.

בראש הספר הקדמת ר' משה חיים שירמן גיסו של המחבר (בעל אחותו), מו"ל הספר. עם הסכמות ר' ישראל יצחק פיעקארסקי, ר' יצחק אייזיק אייכענשטיין, ר' יצחק שלמה אונגר, ר' אלחנן היילפרין, ר' נח אייזיק אהלבוים, ור' חנניא יו"ט כהן אב"ד קרית ביאליק, ידידו של המחבר, שהציל את כתב-היד. בראש הספר תמונת המחבר.

בעיר קאשוי ישבו בתקופה זו שנים מגדולי הדור. רב הקהילה, ר' שאול בראך, כבר נזכר בפרק הקודם בין המחברים שישבו בעיר קרולה שבטראנסילוואניה. לאחר מלחמת העולם הראשונה קבע בה את מושבו הגאון הנודע ר' שמואל ענגל האב"ד ראדמישלא. נולד ביום ל ניסן תרי"ג בעיר טארנוב שבגליציה. בגיל שש נתייתם מאביו ר' זאב וולף. נתגדל בצאנו ולאחר מכן למד בבתי-מדרש שונים בגליציה. בגיל בר-מצוה ידע את כל הש"ס עם התוספות. בגיל צעיר אב"ד בילגוריי ולאחר מכן אב"ד ראדאמישלא שבגליציה. במלחמת העולם הראשונה נמלט להונגריה וגר כשנתיים בעיר ווייצן. לאחר המלחמה קבע מושבו בעיר קאשוי ומשנת תרפ"ג שימש ראב"ד. נפטר ביום יט אדר א תרצ"ה (1935). שני החלקים הראשונים של ספרו הגדול נדפסו טרם בואו להונגריה:

ספר שאלות ותשובות מהר"ש... על ד' חלקי הש"ע אשר השבתי לשואלי בדבר ד' זו הלכה ואשר חנני להעלות פנינים ממעמקי ים התלמוד והפוסקים כיד ה' הטובה עלי אנכי הצעיר באלפי שמואל ענגעל מלפנים אבד"ק בילגורייא וכעת אבד"ק ראדאמישלא והגליל... חלק א — ח.

חלק א: יארסלווא תרס"ה 1905. [4], קלט, [2] דף. כולל צט סימנים. בסוף הספר דרוש ביום חג היובל למלכות אדונינו הקיסר יר"ה... יום ו' וישלח תרנ"ט; הספד על חותנו ר' אברהם ב"ר יעקב משענדשיב.

חלק ב: יארסלווא תרס"ח 1908. [4], קכו דף. כולל עב סימנים.

חלק ג: בארדיוב תרפ"ו. [4], צו דף. כולל קכד סימנים. בסוף הספר הספד על ר' שמואל רוזנברג אב"ד אונסדארף.

חלק ד: ווראנוב תרפ"ט 1929. [4], צז דף. כולל קד סימנים.

חלק ה: ווראנוב תרצ"ו 1936. [4], קב דף. כולל קי סימנים.

חלק ו: בארדיאב תרצ"ח. [4], עט דף, יד, [1] עמ'. כולל קל סימנים.

חלק ז: לונדון תשי"ד. רכו עמ'. כולל ר סימנים. מעמ' קצא ואילך: מאמר שם משמואל... תרומות מדותיו של כ"ק רבינו הגאון מהר"ש ענגיל זצ"ל... ונדפס בקונטרס מיוחד... יוצ"ל שנית באיזו הוספות "לדוד להזכיר", דרשות מאת חתן המחבר ר' דוד היילפרין; "ענף עץ אבות" מאת ר' אלחנן ב"ר דוד היילפרין.

חלק ח: לונדון תשי"ז. [8], קצה, [8] עמ'. כולל רנו סימנים. בסוף הכרך חידושי תורה מן המחבר ר' חיים ענגל אב"ד ראדאמישלא (נספה בשואה) וקונטרס "לדוד להזכיר".

פתחי מהר"ש, מפתח כללי על ספרי שאלות ותשובות מהר"ש. ירושלים תשמ"א. [12], קצא עמ'.

מעמ' קפא ואילך רשימת השואלים בספרי רבינו מהר"ש זצ"ל.

ספר שפתי מהר"ש, כולל דרושים ופולפולים על שבתות ומועדי השנה מכ"ק מרן הגאון החסיד המפורסם שר התורה עמוד ההוראה... מוהר"ר שמואל ענגיל זצ"ל... הבאתי לאורה... דוד היילפרין... חתן... המחבר ז"ל. בארדיאב תרצ"ז. [2], קד דף, ח, [6] עמ'.

ספר שפתי מהר"ש השלם... נצטרפו כל דבריו באגדה המפוזרים בספריו... ונספח עליו קונטרס "עמודי שמשון" משומע לקחו של רבנו ז"ל המנוח מו"ה שמשון זעליג וואלד ז"ל והי"ד... לונדון תשל"ג. עג עמ'.

ספר חידושי מהר"ש, ביאורים ופולפולים על מסכת קידושין... יוצא לאור בעזרת חברת מפייצי תורת מהר"ש ע"י נכד המחבר זצ"ל אלחנן היילפרין... רב ור"מ בלונדון יצ"ו... ירושלם תשכ"ה. 7, [1], קנב, [2] עמ'.

עם הקדמת ר' אלחנן היילפרין (בשם "לוית חן").

שם משמואל, מכיל בקרבו תרומות מדותיו ופעולות כ"ק רבינו הגאון החסיד שר התורה רשכבה"ג מרן שמואל ענגיל... ומילי דהספידא מאת חתנו הרב הה"ג... דוד היילפרין אבד"ק ראדמישלא שליט"א חופ"ק קאשוי יצ"ו ונלוה עליו קונטרס עטרת זקנים מאמר השלישי דרוש ופולפול בסוגי דעשה דוחה לא תעשה... מונקאטש ת"ש. נה, טז, [2] עמ'.

בעמ' נד"נה רשימה של כשבעים מגדולי הרבנים והאדמו"רים ברחבי העולם שנזכרו בששה חלקי שו"ת מהר"ש; טז עמ' האחרונים כוללים: עטרת זקנים... מה שאמרתי לסיום הש"ס ביומא דהלולא דכ"ק אדמו"ר זקני... יט אדר תרצ"ח. הדברים נאמרו ע"י ר' אלחנן היילפרין.

כדיין בקאשוי שימש ר' חנוך העניך ב"ר אלקנה פאק. נולד ברישא שבגליציה, בה למד תורה בבית-המדרש ונסמך להוראה בידי ר' יצחק שמעלקיס אב"ד לבוב. בראשית המאה הגיע לקאשוי ונתמנה דיין בקהילה. נספה בשואה ביום יג סיון תש"ד (1944).

ספר זכרון יוסף אשר חנני ד' לבאר כמה הלכות חמורות וסתומות בחלק או"ח עפ"י סברות ישרות וברורות... אנכי הק' חנוך העניך פאק דיין בקה"י פה ק"ק קאשוי יע"א בן הרבני המופלג בתו"י כש"ת מו' אלקנה שליט"א מק"ק ריישא יע"א... בארדיאב תרפ"ט. קלו, ח דף.

בהקדמתו כותב המחבר שקרא את שם הספר לזכרו של בנו הבכור האברך יוסף חיים, שנפטר בן כד ביום

חלק א: יאראסלויא תרס"ה 1905. [4], קלט, [2] דף. כולל צט סימנים. בסוף הספר דרוש ביום חג היובל למלכות אדונינו הקיסר יר"ה... יום ו' וישלח תרנ"ט; הספד על חותנו ר' אברהם ב"ר יעקב משענדשיב.

חלק ב: יאראסלויא תרס"ח 1908. [4], קכו דף. כולל עב סימנים.

חלק ג: בארדיוב תרפ"ו. [4], צו דף. כולל קד סימנים. בסוף הספר הספד על ר' שמואל רוזנברג אב"ד אונסדארף.

חלק ד: ווראנוב תרפ"ט 1929. [4], צז דף. כולל קד סימנים.

חלק ה: ווראנוב תרצ"ו 1936. [4], קב דף. כולל קי סימנים.

חלק ו: בארדיאב תרצ"ח. [4], עט דף, יד, [1] עמ'. כולל קל סימנים.

חלק ז: לונדון תשי"ד. רכו עמ'. כולל ר סימנים. מעמ' קצא ואילך: מאמר שם משמואל... תרומות מדותיו של כ"ק רבינו הגאון מהר"ש ענגיל זצ"ל... ונדפס בקונטרס מיוחד... יוצ"ל שנית באיוז הוספות "לדוד להזכיר", דרשות מאת חתן המחבר ר' דוד היילפרין; "ענף עץ אבות" מאת ר' אלחנן ב"ר דוד היילפרין.

חלק ח: לונדון תשי"ז. [8], קצה, [8] עמ'. כולל רנו סימנים. בסוף הכרך חידושי תורה מבן המחבר ר' חיים ענגל אב"ד ראדאמישלא (נספה בשואה) וקונטרס "לדוד להזכיר".

פתחי מהר"ש, מפתח כללי על ספרי שאלות ותשובות מהר"ש. ירושלים תשמ"א. [12], קצא עמ'.

מעמ' קפא ואילך רשימת השואלים בספרי רבינו מהר"ש זצ"ל.

ספר שפתי מהר"ש, כולל דרושים ופולפולים על שבתות ומועדי השנה מכ"ק מרן הגאון החסיד המפורסם שר התורה עמוד ההוראה... מוהר"ר שמואל ענגיל זצ"ל... הבאתי לאורה... דוד היילפרין... חתן... המחבר ז"ל. בארדיאב תרצ"ז. [2], קד דף, ח, [6] עמ'.

ספר שפתי מהר"ש השלם... נצטרפו כל דבריו באגדה המפורים בספריו... ונספח עליו קונטרס "עמודי שמשון" משומע לקחו של רבנו ז"ל המנוח מו"ה שמשון זעליג וואלד ז"ל והי"ד... לונדון תשל"ג. עג עמ'.

ספר חידושי מהר"ש, ביאורים ופולפולים על מסכת קידושין... יוצא לאור בעזרת חברת מפיצי תורת מהר"ש ע"י נכד המחבר זצ"ל אלחנן היילפרין... רב ור"מ בלונדון יצ"ו... ירושלים תשכ"ה. [1], קנב, [2] עמ'.

עם הקדמת ר' אלחנן היילפרין (כשם "לית חן").

שם משמואל, מכיל בקרבו תרומות מדותיו ופעולות כ"ק רבינו הגאון החסיד שר התורה רשכבה"ג מרן שמואל ענגיל... ומילי דהספידא מאת חתנו הרב הה"ג... דוד היילפרין אבד"ק דאבטשיץ שליט"א חופ"ק קאשוי יצ"ו ונלוה עליו קונטרס עטרת זקנים מאמר השלישי דרוש ופולפול בסוגי דעשה דוחה לא תעשה... מונקאטש ת"ש. נה, טז, [2] עמ'.

בעמ' נד"נה רשימה של כשבעים מגדולי הרבנים והאדמו"רים ברחבי העולם שנזכרו בששה חלקי שו"ת מהר"ש; טז עמ' האחרונים כוללים: עטרת זקנים... מה שאמרת לסיים הש"ס ביומא דהלולא דכ"ק אדמו"ר זקני... יט אדר תרצ"ח. הדברים נאמרו ע"י ר' אלחנן היילפרין.

כדיין בקאשוי שימש ר' חנוך העניך ב"ר אלקנה פאק. נולד ברישא שבגליציה, בה למד תורה בבית-המדרש ונסמך להוראה בידי ר' יצחק שמעלקיס אב"ד לבוב. בראשית המאה הגיע לקאשוי ונתמנה דיין בקהילה. נספה בשואה ביום יג סיון תש"ד (1944).

ספר זכרון יוסף אשר חנני ד' לבאר כמה הלכות חמורות וסתומות בחלק או"ח עפ"י סברות ישרות וברורות... אנכי הק' חנוך העניך פאק דיין בקה"י פה ק"ק קאשוי יע"א בן הרבני המופלג בתו"י כש"ת מו' אלקנה שליט"א מק"ק ריישא יע"א... בארדיאב תרפ"ט. קלו, ח דף.

בהקדמתו כותב המחבר שקרא את שם הספר לזכרו של בנו הבכור האברך יוסף חיים, שנפטר בן כד ביום

יט אלול תרפ"ד. עם הסכמות ר' שמואל ענגיל אב"ד ראדמישלא בקאשוי, ר' שמואל ראזענבערג אב"ד אונסדארף, ר' שאול בראך אב"ד קאשוי. ח הדפים האחרונים כוללים השלמה לספר.

ספר קנה וקנמון. נחלק לו' סימנים. סימן א'... זמן התחלת היום וסופו וזמן ביה"ש... סי' ב' בענין פתיחת וסתימת התנור בשבת... סי' ג'... בענין קניות עירוב ביה"ש; סי' ד' באיזה אופן יש היתר לילך בשבת לערכאות... גם לענין שליחת ט"ג [טעלעגראס-מברק] בשבת; סי' ה' דברים חדשים בענין תקון עירובין; סי' ו' בענין בענין שמעורב בו שפיריטוס אם מותר לקיימו וליהנות ממנו בפסח. עוד הרבה דברים חדשים ונחוצים לדעת ביאתי בו בעזה"י אנכי הק' חנוך הענך פאק... בן לאאמור"ר מו"ה אלקנה ז"ל. בארדיוב [תרצ"ה]. מח דף.

עם הסכמת ר' שמואל ענגיל אב"ד ראדומישלא בקאשוי. בהקדמת המחבר משבחי אביו ר' אלקנה ב"ר פסח פאק, שהיה סוחר וטרור על המחיה ועל הכלכלה ואף-על-פי-כן "התמיד מאד בלימוד תוה"ק ימים ולילות ומאס בכל תענוגי העוה"ז והרבה בצדקה ובגמ"ח בגופו ובממונו נשא ונתן ובאמונה והי' יר"ש גדול והצנע לכת". נפטר בעיר ריישא (גליציה) ביום יא מנחם אב תר"ץ בן פכ שנה.

ספר טבח והכן... רוב הלכות חמורות וסתומות בה' טריפות עפ"י סברות ברורות וישרות בדרך ארוכה וקצרה... הק' חנוך הענך פאק... מיכאלאווצע תרצ"ו. ע, [2] דף.

בעיירה שאלא (וואגשעליע) התגורר ר' אברהם יהודה ב"ר נפתלי הכהן שווארץ. אביו היה אב"ד מאד בעל "בית נפתלי". מתלמידי ר' מרדכי ליב ווינקלר. חתן ר' יוסף הלוי מילר דומ"ץ גאלאנטא בעמ"ח "אור יוסף". ישב בשאלא והדפיס שם ספרים וערך כתב-עת תורני. נספה בשואה.

ספר דרך הנשר ותורת אמת, תולדות קורות והתנהגות, חידושים עה"ת ופולפולים בהלכה ואגדה... מכהן הגדול... הרב הגאון... מופת הדור... הנשר הגדול... מרן נתן אדלר כהן צדק... עם הערות מראה כהן ע"י הרב אברהם יהודה הכהן שווארץ ... בלאאמור"ר הגאון

מו"ה נפתלי אב"ד ה"מאד... סאטומארע תרפ"ה. [4], פו, [2] עמ'.

עם הסכמות רבו ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוי, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' מרדכי שלום יוסף ב"ר אהרן פרידמאן האדמו"ר מסאדיגורא בוויץ.

פני הנשר, ירחון להלכה ואגדה, חקר ודרוש, ספרות ותולדות גדולי ישראל... ושו"ת המתחדשים במשך הזמן ממרנן ורבנן גאוני וחכמי הדור ותופשי התורה וכל שוחרי תושי' הי"ו. וערך הכהן אברהם יודא שווארץ. שאלא תרצ"ג — ת"ש.

בגליץ הראשון נדפסו הסכמותיהם של ר' מרדכי הכהן שטראסער אב"ד שאלא, ר' שמואל דוד הלוי אונגאר אב"ד טירנוי (וכעת אב"ד נייטרא), ר' יהושע בוקסבוים אב"ד גאלאנטא.

ספר מצפה יחזקאל היינו רבותיה דיחזקאל, תולדות, קורות, התנהגות, ספורים, שיחות יקרים, מכתבים דברי אגדה והלכה מתורת הרב הגאון האמתי... מרן יחזקאל בנעט זצוק"ל האבד"ק ור"מ סעטשין, פאקס נייטרא יצ"ו. הספדים שנאמרו עליו ושו"ת שהי' בינו ובין גדולי הדור, חידושי סוגיות ותולדות תלמידיו הגדולים זי"ע. ועל המצפה מצוין מקור כל מאמר והערות שונות מהמסדר אברהם יהודה הכהן שוורץ... טירנוי תרצ"ז. צט, [1] עמ'.

עם הסכמות ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' שאול בראך אב"ד קאשוי, ר' שמואל דוד הלוי אונגאר אב"ד נייטרא, ר' מרדכי הכהן שטראסער אב"ד שאלא, ר' משה פארהאנד אב"ד מאקאווא.

העיר שוראן זכתה גם בתקופה זו לרב גדול, ר' מאיר ליב ב"ר יצחק צבי פריי. נולד בסערדאהעל בשנת תרל"ח לערך. אביו היה חתן בעל כתב סופר, תלמיד חכם ועסקן ציבורי. ר' מאיר ליב היה תלמיד ר' מרדכי ליב ווינקלר ובעל שבט סופר. בשנת תרס"ג נשא לאשה את בת דודור' ישעיה עהרנפלד אב"ד שוראן, שנפטר שנה קודם לכן. הוא נבחר למלא מקומו כאב"ד שוראן. החזיק בה ישיבה גדולה. נספה בשואה ביום כו סיון תש"ד (1944).

תרל"ב. בשנת תרמ"ב הגיע סבו, ר' שלמה שפירא, מסטריזוב לשמש רבה של מונקאטש. אתו הגיע גם בנו ר' צבי הירש שפירא ונכדו בן העשר. בגיל טו נשא ר' חיים אלעזר את בתו של ר' שרגא יאיר אב"ד

ואדמו"ר ביאלבזעק. בשנת תרנ"ג נפטר סבו ר' שלמה שפירא ובנו ר' צבי הירש שפירא מילא את מקומו כאב"ד מונקאטש. בשנת תרס"ס מינה ר' צבי הירש את בנו ר' חיים אלעזר שפירא לראב"ד מונקאטש. בשנת תרס"ו גירש את אשתו שלא ילדה לו ילדים ונשא את בת ר' יעקב משה סאפרין האדמו"ר מקאמארנא (שילדה לו בת יחידה). משנת תרע"ד אב"ד מונקאטש ואדמו"ר לחסידי מונקאטש. נפטר ביום כ סיון תרצ"ז (1937). את ר' חיים אלעזר שפירא כבר פגשנו בפרק הקודם כמי שהשלים שנים מחיבורי אביו: ספר דרכי תשובה על שו"ע יורה דעה וספר באר לחי רואי על תיקוני הזהר. בעוד אביו חי הדפיס את שני החלקים הראשונים של ספרו הגדול

ספר שאלות ותשובות מנחת אלעזר, שו"ת להלכה ופולפולים... מענה לשואלים ודורשים... [מאת] חיים אלעזר שפירא ראב"ד דק"ק מונקאטש יצ"ו בלאאמ"ו הגה"צ שליט"א אברק"ק הנ"ל והגליל יע"א. חלק א: מונקאטש תרס"ב. [6], פז דף.

כולל עז סימנים. "שמות השואלים והדורשים השמטתי כי הוא רב הנזק ומיעוט התועלת מחמת ריבוי או מיעוט התוארים" (בהקדמת המחבר). עם הסכמות ר' יצחק שמעלקיש אב"ד לבוב, ר' יוסף אב"ד סלאנים, ר' מרדכי דוב טברסקי אב"ד הארניסטאפאליע, ר' חיים חזקיה מדיני אב"ד חברון, ר' משה הרש פוקס אב"ד גראסווארדיין, ר' משה גרינוואלד אב"ד חוסט.

חלק ב: מונקאטש תרס"ז. [8], עז דף. כולל עז סימנים. עם הסכמת אביו ר' צבי הירש שפירא אב"ד מונקאטש.

חלק ג: בראטיסלאווא תרפ"ב. [5], עג דף. כולל עז סימנים.

חלק ד: מונקאטש תר"ץ. [6], נב דף. כולל עז סימנים. עם הסכמת ר' שלמה אליעזר אלפאנדרי מירושלים.

בתוך כל כרך כמה תשובות מאת ר' שלמה שפירא אב"ד מונקאטש סבו של המחבר. במהדורת צילום,

חוברת שבט מישור... שדרש כ"ק אדמו"ר מו"ה מאיר ליב פרייא שליט"א הגאב"ד ור"מ דק"ק שוראן והגליל. יצא לאור ע"י תלמידי ישיבת ק"ק שוראן. חוב' א — ד.

חוב' א: ג' דרושים נבחרים. מיכאלאווצע תרצ"ד. 16 עמ'. כולל דרוש לתלמידי הישיבה, בתחילת זמן חורף תרצ"ד, דרוש לו' אב, דרוש לפרשת בא.

חוב' ב: דרושים וחידושי אגדה לימי חנוכה. מיכאלאווצע תרצ"ה. 32 עמ'.

חוב' ג-ד: דרושים שונים; דרושים לחג הסוכות. טירנוי תרצ"ז. 48 עמ'.

ספר שבט מישור, נחלק לב' חלקים. חלק ראשון כולל פירושים ע"ד הפשט ואגדה על חמשה חומשי תורה... ובתוכם על מועדי השנה. חלק שני כולל לו' דרושים נבחרים לעתים מזומנות ולהזדמנויות שונות... בסוף הספר נלווה קונטרס יפה לנר, חדושי הלכה בעניני חנוכה... גראסווארדיין תש"ג. 10, 328, [4] עמ'.

מעמ' 281 ואילך (עם שער חלקי): קונטרס יפה לנר, חידושי שמעתתא ותשובות בעניני חנוכה.

2. קארפאטו־רוס

בין שתי מלחמות העולם פרחו הספרות התורנית בחבל-ארץ זה ונודעה בו מחברים חשובים ופורים, מהם ידועים גם מחוץ לתחומי החבל. הגדיל לעשות רבה של מונקאטש, ר' חיים אלעזר שפירא, ששימש בתפקידים של רב הקהילה, אדמו"ר לחסידים רבים וראש ישיבה גדולה, בחיבוריו הרבים והמגוונים. גם במקומות אחרים ישבו חכמים ומחברים בעלי שם, כגון בערים אונגוואר וחוסט. לצדן של ערים אלה ישבו מחברים גם ביישובים קטנים, שעד עתה לא עלו שמותיהם על מפת הספרות התורנית.

נתחיל איפוא פרק זה בעיר מונקאטש, עיר ואם בישראל, בתקופה זו התגוררו בה עשרה מחברים. בראשם כאמור ר' חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא. נולד בסטריזוב שבגליציה ביום ה טבת

חוברת שבט מישור... שדרש כ"ק אדמו"ר מו"ה מאיר ליב פרייט שליט"א הגאב"ד ור"מ דק"ק שוראן והגליל. יצא לאור ע"י תלמידי ישיבת ק"ק שוראן. חוב' א — ד.

חוב' א: ג' דרושים נבחרים. מיכאלאווע תרצ"ד. 16 עמ'. כולל דרוש לתלמידי הישיבה, בתחילת זמן חורף תרצ"ד, דרוש לו' אב, דרוש לפרשת בא.

חוב' ב: דרושים וחידושי אגדה לימי חנוכה. מיכאלאווע תרצ"ה. 32 עמ'.

חוב' ג-ד: דרושים שונים; דרושים לחג הסוכות. טירנוי תרצ"ז. 48 עמ'.

ספר שבט מישור, נחלק לב' חלקים. חלק ראשון כולל פירושים ע"ד הפשט ואגדה על חמשה חומשי תורה... ובתוכם על מועדי השנה. חלק שני כולל לו' דרושים נבחרים לעתים מזומנות ולהזדמנויות שונות... בסוף הספר נלווה קונטרס יפה לנר, חידושי הלכה בעניני חנוכה... גראסווארדיין תש"ג. 10, 328, [4] עמ'.

מעמ' 281 ואילך (עם שער חלקי): קונטרס יפה לנר, חידושי שמעתתא ותשובות בעניני חנוכה.

2. קארפאטורוס

בין שתי מלחמות העולם פרחת הספרות התורנית בחבל-ארץ זה ונודעה בו מחברים חשובים ופורים, מהם ידועים גם מחוץ לתחומי החבל. הגדיל לעשות רבה של מונקאטש, ר' חיים אלעזר שפירא, ששימש בתפקידים של רב הקהילה, אדמו"ר לחסידים רבים וראש ישיבה גדולה, בחיבוריו הרבים והמגוונים. גם במקומות אחרים ישבו חכמים ומחברים בעלי שם, כגון בערים אונגוואר וחוסט. לצדן של ערים אלה ישבו מחברים גם ביישובים קטנים, שעד עתה לא עלו שמותיהם על מפת הספרות התורנית.

נתחיל איפוא פרק זה בעיר מונקאטש, עיר ואם בישראל, בתקופה זו התגוררו בה עשרה מחברים. בראשם כאמור ר' חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא. נולד בסטריזוב שבגליציה ביום ה טבת

תרל"ב. בשנת תרמ"ב הגיע סבו, ר' שלמה שפירא, מסטריזוב לשמש רבה של מונקאטש. אתו הגיע גם בנו ר' צבי הירש שפירא ונכדו בן העשר. בגיל טו נשא ר' חיים אלעזר את בתו של ר' שרגא יאיר אב"ד ואדמו"ר ביאלבזעק. בשנת תרנ"ג נפטר סבו ר' שלמה שפירא ובנו ר' צבי הירש שפירא מילא את מקומו כאב"ד מונקאטש. בשנת תר"ס מינה ר' צבי הירש את בנו ר' חיים אלעזר שפירא לראב"ד מונקאטש. בשנת תרס"ו גירש את אשתו שלא ילדה לו ילדים ונשא את בת ר' יעקב משה סאפרין האדמו"ר מקאמארנא (שילדה לו בת יחידה). משנת תרע"ד אב"ד מונקאטש ואדמו"ר לחסידי מונקאטש. נפטר ביום ב סיון תרצ"ז (1937). את ר' חיים אלעזר שפירא כבר פגשנו בפרק הקודם כמי שהשלים שנים מחיבורי אביו: ספר דרכי תשובה על שו"ע יורה דעה וספר באר לחי רואי על תיקוני הזהר. בעוד אביו חי הדפיס את שני החלקים הראשונים של ספרו הגדול

ספר שאלות ותשובות מנחת אלעזר, שו"ת להלכה ופלפולים... מענה לשואלים ודורשים... [מאת] חיים אלעזר שפירא ראב"ד דק"ק מונקאטש יצ"ו בלאאמ"ו הגה"צ שליט"א אבדק"ק הנ"ל והגליל יע"א. חלק א: מונקאטש תרס"ב. [6], פז דף.

כולל עז סימנים. "שמות השואלים והדורשים השמטתי כי הוא רב הנזק ומיעוט התועלת מחמת ריבוי או מיעוט התוארים" (בהקדמת המחבר). עם הסכמות ר' יצחק שמעלקיש אב"ד לבוב, ר' יוסף אב"ד סלאנים, ר' מרדכי דוב טברסקי אב"ד הארניסטאפאליע, ר' חיים חזקיה מדיני אב"ד חברון, ר' משה הרש פוקס אב"ד גראסווארדיין, ר' משה גרינוואלד אב"ד חוסט.

חלק ב: מונקאטש תרס"ז. [8], עז דף. כולל עז סימנים. עם הסכמת אביו ר' צבי הירש שפירא אב"ד מונקאטש.

חלק ג: בראטיסלאווא תרפ"ב. [5], עג דף. כולל עט סימנים.

חלק ד: מונקאטש תר"ץ. [6], גב דף. כולל עז סימנים. עם הסכמת ר' שלמה אליעזר אלפאנדרי מירושלים.

בתוך כל כרך כמה תשובות מאת ר' שלמה שפירא אב"ד מונקאטש סבו של המחבר. במהדורת צילום,

ברוקלין תשל"ד, הוסף חלק ה, שלוקט מתוך כתבי"ד ומתוך חיבורים נדפסים, ובו לז סימנים.

מאמר זכרון צדיקים והוא מילי דהספידא על הסתלקות הה"צ הקדוש נר ישראל מו"ה אברהם ישכר הכהן זצלה"ה מראדאמסק בשנת תרנ"ב והאחרון הכביד אחריו (בשנת תרנ"ג)... אאזמ"ו הה"צ הגאון הקדוש מאור הגולה מו"ה שלמה שפירא אבדק"ק מונקאטש והגליל... מונקאטש תרס"ה. יח, [2] דף.

בסוף הספר צוואת ר' שלמה שפירא.

ספר אות חיים ושלום... שני ספרים נפתחים... ספר אות חיים על הלכות תפילין וספר אות שלום על הלכות מילה... בערעגסאס תרפ"א. תב עמ'.

מדף רז ואילך (עם שער חלקי): אות שלום על הלכות מילה. עם פנים שו"ע ורמ"א או"ח סי' כה — מד; יו"ד סי' רס — רסו.

ספר חמשה מאמרות... (א) מאמר תורת שבת ע"ד פרד"ס בעניני שבת בכל פרשה שבתורה... (ב) מאמר סמוכים לעד לסמיכות הש"ס בכללות ובפרטות... (ג) מאמר משיב מפני הכבוד, תשו' לחכם א' בירושלים תובב"א [ר'] מנחם מענכין היילפרין נגד חיבורו כבוד התורה ע"ד הס' חמדת הימים... (ד) מאמר נוסח התפלה... הרבה בירורי דברים... ע"ד הפיוטים וכהנה... (ה) מאמר הלקוטות... חידושים יקרים... בדרכי החסידות... בערעגסאס תרפ"ב. קפה, [1] עמ'.

ספר עולת תמיד על מס' תמיד, קצת חידושים מרווחים... בראטיסלאווא תרפ"ב. יז דף.

מאמר מילי דהספידא... על שלשה מטיבי לכת... (א) דו"ז רבינו הרב הקדוש... מוהר"ר שרגא יאיר זצלה"ה מביאלאבזעג (בע"ס ארן עדת) וגם על אודות בנו... מוהר"ר נתן דוד זצלה"ה אב"ד שידלאווי. (ב) דודי הרב הגה"ק... מוהר"ר משה יהודא ליב שפירא זצלה"ה אבד"ק סאסוב ובק' סטריזוב. (ג) ידידי הרב הגאון החסיד וכו' מו"ה אליעזר צוקער זצלה"ה רבדק"ק בערעגסאס... בראטיסלאווא תרפ"ב. יב דף.

בסוף הקונטרס (מדף ט ואילך): מכתבי קודש, ששה מכתבים, רובם אל ר' שלמה שפירא אב"ד סטריזוב ומונקאטש.

ספר דברי תורה... (חי' מלוקטים, רמזים ופשטים, מקורות יקרות וגם הערות... בדרכי החסידות). מהדורא א — ט.

מהדורא קמא. בראטיסלאווא תרפ"ב. נז דף. כולל קיט סימנים.

מהדורא תניינא: מונקאטש תרפ"ט. סו דף. כולל קלו סימנים.

מהדורא תליתאי: מונקאטש תר"ץ. [1], מח, [1] דף. כולל קב סימנים.

מהדורא רביעאה: מונקאטש תר"ץ. נד, [2] דף. כולל קיח סימנים.

מהדורא חמישאה: מונקאטש תרצ"ג. לה דף. כולל קב סימנים.

מהדורא שתיתאה: מונקאטש תרצ"ג. לו — עד דף. כולל קיג סימנים.

מהדורא שביעאה: מונקאטש תרצ"ו. כה, [1] דף. כולל צה סימנים.

מהדורא תמינאה: מונקאטש תרצ"ו. כו — מז דף. כולל צא סימנים.

מהדורא תשיעאה: מונקאטש תרצ"ו. מח — פ דף. כולל קא סימנים.

ספר נימוקי אורח חיים, חי' הלכות הגהות ונימוקים על שו"ע או"ח... טארנא תר"ץ. [1], קלז דף.

מאמר אדון כל [פירוש על הזמר "א"ל אדון על כל המעשים"... מונקאטש תרצ"ו. [13] דף.

ספר שערי יששכר על המועדים וזמנים... מאת רב האי גאון הגאונים... מו"ה חיים אלעזר שפירא זצלה"ה... חלק א — ג. מונקאטש תרצ"ח — ת"ש.

חלק א: חדשי ניסן עד אלול. תרצ"ח. [2], קלד דף; חלק ב: חודש תשרי. תרצ"ח. [2], רמב דף; חלק ג: חדשי חשון עד אדר. ת"ש. קב דף.

הראשונים... בספרי האחרונים... וגם מכמה ספרי שו"ת במספר לאלפים ומכל ספרי ספרד... ומדברי המקובלים... חדושי גאונים מספרי כתב יד... הצעיר יחיאל מיכל סג"ל גאלד... בלאאמו"ר מו"ה משה חיים שליט"א יליד מונקאטש. חלק א-ב. חלק ב הופיע לפני חלק א.

חלק א: סי' א — כד. מונקאטש תרצ"ט. [4], ריד, [2] עמ'; חלק ב: סי' כה — מה. מונקאטש תרצ"ז. [4], רנו עמ'.

בחלק ב הסכמותיהם של ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' דוד שליססעל דומ"ץ מונקאטש, בית-הדין של מונקאטש, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר, ר' שמואל פיהרער אב"ד קראס, ר' יהושע בוקסבוים אב"ד גאלאנטא, ר' שמואל דוד הלוי אונגאר אב"ד נייטרא.

ספר דרכי חיים ושלום, אוצר כל המנהגים ופסקי הלכות על סדר הש"ע ונוסחאות התפלה שנהג עצמו מרן רבינו... חיים אלעזר שפירא... עם הגהות והערות נפלאות על מקור מוצאם... נערך ונסדר... [ע"י] יחיאל מיכל גאלד. מונקאטש ת"ש. שפא, [3] עמ'.

עם הסכמת ר' ברוך ראבינאוויטש אב"ד מונקאטש.

המחבר השני ששני חיבוריו עוסקים בתולדות אדמו"רי מונקאטש הוא ר' דוד הכהן געלב, שחט במונקאטש ואחד מחסידיו ומקורביו של ר' חיים אלעזר שפירא. נספה בשואה.

ספר בית שלמה, שבחי תולדות וקורות ופעלים של איש אלקים קדוש... מרן שלמה שפירא זצלה"ה מלפנים אבד"ק סטריזוב ואח"כ אבד"ק מונקאטש והגליל... ובסופו מאמר אחד בשם צבי תפארת, קצת מתולדות ומפעלות בנו הגאון הקדוש... מרן צבי שפירא זצלה"ה זיע"א האבדק"ק הנ"ל... ארשיווא תרפ"ח 1928. [4], עב, [4] דף.

מדף סה ואילך "צבי תפארת". עם הסכמות ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש ושל בית-הדין (ר' דוד שליססעל, ר' מאיר זאב הכהן זאלצער, ר' מנחם ווייס).

בכל חלק הקדמה קצרה מאת חתן המחבר, ר' ברוך ראבינאוויטש אב"ד מונקאטש.

ספר חיים ושלום... מאת גאון עזיננו... מוהר"ר חיים אלעזר שפירא... חלק א-ב. סיגעט תרצ"ח — ת"ש.

חלק א: בראשית — שמות. [2], קכט דף; חלק ב: ויקרא — במדבר — דברים. [2], קד דף.

בכל חלק הקדמה קצרה מחתן המחבר הנ"ל.

לקוטי דברי תורה... מספרי דבי רב... מרן חיים אלעזר שפירא זצלה"ה... ע"י תלמיד המחבר (ר' דוב בער שפיטצער)... [מונקאטש?] תש"ב. [8], ע עמ'.

לוקט בעיקר מספר "דברי תורה". עם הסכמת ר' ברוך ראבינאוויטש אב"ד מונקאטש.

קונטרס ימות המשיח, אמרות טהורות... בעיני ימות המשיח... מלוקטים מספרי... רבי חיים אלעזר שפירא... ירושלים תש"ג. עט, [1] עמ'.

הגהות הירושלמי על ד' סדרי הירושלמי מגאון עזיננו... רבי חיים אלעזר שפירא... הוצא לאור לראשונה מעצם כתב יד קדשו. ירושלים תש"ם. [24], שו, טו עמ'.

בראש הספר מבוא מאת המלבה"ד ר' יצחק אייזיק האנדלער. טו עמ' האחרונים "רשמי יאה" מאת הנ"ל.

מאמר תורת שבת ע"ד פרד"ס, עניני שבת בג"ן פרשיות התורה... [מאת] בעל מנחת אלעזר זי"ע. ירושלים תשמ"א. [4], עט עמ'.

שני המחברים הבאים היו ממקורבי ר' חיים אלעזר שפירא ומיוצאי בית-מדרשו, שנתנו לכך ביטוי גם בחיבוריהם. ר' יחיאל מיכל ב"ר משה חיים גולד, נולד במונקאטש. אביו היה מנכבדי הקהילה. תלמיד מובהק וחביב של הרב והאדמו"ר ממונקאטש. נספה בשואה.

שלחן ערוך אורח חיים... ועליהם נלוו ספר מאסף לכל המחנות... כל הדינים וההלכות והביאורים המפורים בספרי רבותינו

בכל חלק הקדמה קצרה מאת חתן המחבר, ר' ברוך ראבינאוויטש אב"ד מונקאטש.

ספר חיים ושלום... מאת גאון עוזינו... מוהר"ר חיים אלעזר שפירא... חלק א"ב. סיגנט תרצ"ח — ת"ש.

חלק א: בראשית — שמות. [2], קכט דף; חלק ב: ויקרא — במדבר — דברים. [2], קד דף.

בכל חלק הקדמה קצרה מחתן המחבר הנ"ל.

לקוטי דברי תורה... מספרי דבי רבי... מרן חיים אלעזר שפירא זצלה"ה... ע"י תלמיד המחבר (ר' דוב בער שפיטצער)... [מונקאטש?] תש"ב. [8], ע"ע.

לוקט בעיקר מספר "דברי תורה". עם הסכמת ר' ברוך ראבינאוויטש אב"ד מונקאטש.

קונטרס ימות המשיח, אמרות טהורות... בעיני ימות המשיח... מלוקטים מספרי... רבי חיים אלעזר שפירא... ירושלים תש"ג. עט, [1] עמ'.

הגהות הירושלמי על ד' סדרי הירושלמי מגאון עוזנו... רבי חיים אלעזר שפירא... הוצא לאור לראשונה מעצם כתב יד קדשו. ירושלים תש"ס. [24], שו, טו עמ'.

בראש הספר מבוא מאת המלבה"ד ר' יצחק אייזיק האנדלער. טו עמ' האחרונים "רשמי יאה" מאת הנ"ל.

מאמר תורת שבת ע"ד פרד"ס, עניני שבת בג"ן פרשיות התורה... [מאת] בעל מנחת אלעזר זי"ע. ירושלים תשמ"א. [4], עט עמ'.

שני המחברים הבאים היו ממקורבי ר' חיים אלעזר שפירא ומיוצאי בית-מדרשו, שנתנו לכך ביטוי גם בחיבוריהם. ר' יחיאל מיכל ב"ר משה חיים גולד, נולד במונקאטש. אביו היה מנכבי הקהילה. תלמיד מובהק וחביב של הרב והאדמו"ר ממונקאטש. נספה בשואה.

שלחן ערוך אורח חיים... ועליהם נלוו ספר מאסף לכל המחנות... כל הדינים וההלכות והביאורים המפוררים בספרי רבותינו

הראשונים... בספרי האחרונים... וגם מכמה ספרי שו"ת במספר לאלפים ומכל ספרי ספרד... ומדברי המקובלים... חדושי גאונים מספרי כתב יד... הצעיר יחיאל מיכל סג"ל גאלד... בלאאמו"ר מו"ה משה חיים שליט"א יליד מונקאטש. חלק א"ב. חלק ב הופיע לפני חלק א.

חלק א: סי' א — כד. מונקאטש תרצ"ט. [4], ריד, [2] עמ'; חלק ב: סי' כה — מה. מונקאטש תרצ"ז. [4], רנו עמ'.

בחלק ב הסכמותיהם של ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' דוד שליססעל דומ"ץ מונקאטש, בית-הדין של מונקאטש, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר, ר' שמואל פיהרער אב"ד קראס, ר' יהושע בוקסבוים אב"ד גאלאנטא, ר' שמואל דוד הלוי אונגאר אב"ד נייטרא.

ספר דרכי חיים ושלום, אוצר כל המנהגים ופסקי הלכות על סדר הש"ע ונוסחאות התפלה שנהג עצמו מרן רבינו... חיים אלעזר שפירא... עם הגהות והערות נפלאות על מקור מוצאם... נערך ונסדר... [ע"י] יחיאל מיכל גאלד. מונקאטש ת"ש. שפא, [3] עמ'.

עם הסכמת ר' ברוך ראבינאוויטש אב"ד מונקאטש.

המחבר השני ששני חיבוריו עוסקים בתולדות אדמו"רי מונקאטש הוא ר' דוד הכהן געלב, שוחט במונקאטש ואחד מחסידיו ומקורביו של ר' חיים אלעזר שפירא. נספה בשואה.

ספר בית שלמה, שבחי תולדות וקורות ופעלים של איש אלקים קדוש... מרן שלמה שפירא זצלה"ה מלפנים אבד"ק סטריזוב ואח"כ אבד"ק מונקאטש והגליל... ובסופו מאמר אחד בשם צבי תפארת, קצת מתולדות ומפעלות בנו הגאון הקדוש... מרן צבי שפירא זצלה"ה זיע"א האבד"ק הנ"ל... ארשיווא תרפ"ח 1928. [4], עב, [4] דף.

מדף סה ואילך "צבי תפארת". עם הסכמות ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש ושל בית-הדין (ר' דוד שליססעל, ר' מאיר זאב הכהן זאלצער, ר' מנחם ווייס).

ספר תולדות רבינו... גאון ישראל וקדושו... מרן חיים אלעזר שפירא זצ"ל... גלגולי קורותיו, עניני נוראותיו... מונקאטש תרצ"ח. קטועמ'.

עם הסכמות ר' ברוך ראבינאוויטש אב"ד מונקאטש והסכמת בית-הדין (ר' דוד שליססעל, ר' מאיר זאב הכהן זאלצער, ר' מנחם ווייס, ר' חיים סופר, ר' נטע שלמה שליססעל).

נפנה עתה אל שאר חכמי מונקאטש. ר' אהרן ב"ר שמואל צבי ווייס. נולד בשנת תרי"א במונקאטש. אביו היה דיין וראב"ד במונקאטש. תלמיד אביו ואחיו ר' יוסף מאיר ווייס מספינקא בעל אמרי יוסף. בן יו נשא לאשה את בתו של ר' יהושע העשל פריד האב"ד קאפישי. רבנותו הראשונה היתה בעיירה בענדיקאוויץ. בשנת תרס"ז קבע מושבו ביישוב ראסוויגעף שליד מונקאטש ורבים השכימו לפתחו. בשנת תרע"ח נתמנה לראב"ד במונקאטש. נפטר ביום יד חשון תרצ"ג (1932).

ספר מדרש אהרן על התורה... דרושים יקרים... להבין פלאות במדרשים... [מאת] כ"ק אאמו"ר הרב הגאון הצדיק... חסידא ופרישא... מוה"ר אהרן ווייס זצלה"ה שה"י ראב"ד דק"ק מונקאטש ומלפנים אב"ד דק"ק בענדיקאוויץ והגליל והיה נקרא אדמו"ר מראסוויגעף... חלק א. הובא לביה"ד ע"י המסדר בן המחבר הממלא מקומו בראסוויגעף. מונקאטש תרצ"ג 1933. [10], עו, [2] דף.

רק על ספר בראשית. עם הקדמה ארוכה מאת בן המחבר ר' בן ציון ווייס ותולדות המחבר מאת חתן בנו הג"ל, ר' יצחק אייזיק אייכענשטיין האב"ד זאקאפנע. עם הסכמת ר' שמואל ענגיל אב"ד ראדמישלא בקאשוי.

לאחר מלחמת העולם הראשונה הצטרף אל חכמי מונקאטש ר' משה צבי ב"ר יצחק אייזיק פרידמאן. אביו היה אב"ד נירדהאזא. בשנות השבעים של המאה ה-19 היה אב"ד האדהאז. אחר כך אב"ד נייפסט. לאחר המלחמה קבע, כאמור, את מושבו במונקאטש ושם נפטר כנראה בשנות השלושים. ביישובו במונקאטש הביא לבית הדפוס את

ספר הכנה ליום טוב על מס' ביצה להבין כל דבר הקשה ברש"י ותוס' ע"ד הפשט בסברה ישרה... טפחתי ורביתי... הק' משה צבי פריעדמאן מלפנים רב ומורה בק"ק האדהאז יע"א ובק"ק נייפעסט יע"א (וכעת לעת זקנתי אנכי יושב בעיר הגדולה לאלקים מלאה חכמים וסופרים ק"ק מונקאטש יצ"ו) בלאאמו"ר... מו"ה יצחק אייזיק פר"מ זלה"ה אבדק"ק נירעדהאז... עם הערות וחיידושים מאת כבוד הרב הגאון... מו"ה דוד שליססעל דומ"צ דפק"ק שליט"א... מונקאטש תרפ"ה. [4], סח דף.

מדף מא ע"ב: הכנה ליום טוב — אהבת תורה על התורה. עם הסכמות ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייצען, ר' שמואל ענגיל אב"ד ראדמישלא בקאשוי, ר' דוד שליססעל דומ"צ מונקאטש.

מן החכמים החריפים במונקאטש היה ר' נטע שלמה ב"ר דוד שליסל. נולד בשנת תרס"ד בעיירה זבארוב, שבה שימש אביו בדיינות באותה שעה. נתגדל במונקאטש ולמד ביישיבת ר' חיים אלעזר שפירא. מראשי הישיבה ודיין. נספה בשואה. ספרו הראשון נדפס בהיות המחבר בן עשרים ואחת:

ספר נטע שעשועים, כולל פלפולים ארוכים בשיטות הש"ס והפוסקים ושו"ת עם אהובים ידידים... כוננתי אף עשיתי... נטע שלמה שליססעל ראש הישיבה בישיבה רבתי דק"ק מונקאטש יצ"ו בן לאאמו"ר... מו"ה דוד שליססעל שליט"א... עם הערות יקרות מכבוד אאמו"ר... מונקאטש תרפ"ה 1925. [14], קפד עמ'.

חידושי סוגיות בדרך החידוד בכה סימנים. עם הסכמות רבו ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, אביו ר' דוד שליססעל דומ"צ מונקאטש, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' אברהם יוסף גרינוואלד אב"ד אונוואר, ר' שלמה זלמן עהרנרייך אב"ד שאמלוי, ר' מאיר דן רפאל פלאצקי אב"ד אוסטורוב.

ספר שלחן נגד צוררי... אשר ערכתי במלחמתה של תורה... להצדיק את הצדיקים דמעיקרא... ולהשיב על מחשבת החובר חיבור "שלחן

מלכים... שהעלה והדפיס... הדיין מקו"ד נר' משה צבי לנדא... להשיג... על כל גדולי ישראל... ובתוכם בכלל ובפרט על דברי... האדמו"ר... במנח"א ונמוקי אורח חיים נר' חיים אלעזר שפירא... מאתי נטע שלמה שליססעל... מונקאטש תרצ"ב. [36], קעו עמ'.

עם הסכמות אביו ר' דוד שליססעל דומ"צ מונקאטש ובית-הדין (ר' מאיר זאב הכהן זאלצער, ר' מנחם ווייס, ר' חיים סופר), ר' שניאור זלמן שניאורסאן אב"ד טשעכנאוויץ, ר' שמואל פיהרער אב"ד קראס, ר' שמואל אהרן מיללער אב"ד לאבאווא.

קונטרס דרך נשר... תשובה ברורה להלכה ולמעשה אודות מין עופות... שמקורם ממדינת הצרפת ונקראים בשם לווי פאווערעלעס... שאסורים המה עפ"י התורה בלי מסורת אבות וכאשר כבר הורה... האב"ד ור"מ דק"ק מונקאטש שליט"א... [מאת] נטע שלמה שליססעל שליט"א... ראש ישיבה ומו"צ דק"ק מונקאטש... קליינווארדיין תרצ"ד. [2], כח עמ'.

קשר עליון דאורייתא עם פרי נטע"י שלמ"ה, עשרה דברים לנעוץ ולחבר סוף התורה בתחילתה... מונקאטש ת"ש. [2], יח עמ'.

מן הדרשות שדרש המחבר בבית-המדרש דחברת "ישועות ישראל" במונקאטש.

גירסא דינקותא. מהדורא קמא — מהדורא תנינא. מונקאטש ת"ש.

מהדורא קמא, קונטרס א: דרוש הבר-מצוה שדרש המחבר בפסח תרע"ו; קונטרס ב: חידושים שחידש המחבר בפסח תרע"ו בגיל בר-מצוה; קונטרס ג: חידושים בסוגיא דנכסים שיש להם אחריות. לד עמ'. בסוף קונטרס ג רשימת התלמידים בישיבת מונקאטש לשנים תרצ"ח—תרצ"ט.

מהדורא תנינא, קונטרס א—ג: חידושים בסוגיא דככתה. לב עמ'. בסוף קונטרס ג רשימת התלמידים מחורף ת"ש.

כעשרים שנה התגורר במונקאטש ר' משה ב"ר יששכר בעריש אייכנשטיין (ב"ר אלכסנדר סענדר בנו

ספר זכרון משה על התורה והגהות על רש"י על התורה ועל האוה"ק אשר השאיר אחריו ברכה... בדרך פרד"ס אמרות טהורות... בדרך אבותיו הק' מזידיטשוב ז"ע... מהרב הגאון הצדיק המפורסם מו"ה רבי משה אייכענשטיין זצוק"ל אבד"ק זידיטשוב יע"א ואיתן מושבו בסוף ימיו בעיר המעטירה מונקאטש יע"א בעהמ"ח ספרים יקרים והגדות [הגהות?] על כל הש"ס וד' חלקי שו"ע שנאבדו. יצא לאור ע"י יעקב חיים רוטנער. ברוקלין תשמ"ה. [2], טו, [17], קמב, [24] עמ'.

עם הסכמות ר' משה טייטלבוים ור' יצחק יעקב ווייס (שהיה מבאי ביתו של המחבר במונקאטש). בהקדמת ר' יעקב חיים רוטנר פרטים על הצלת כתב היד ועל חיי הדת במונקאטש במשטר הקומוניסטי. לאחר ההקדמת שלשלת היוחסין של המחבר. לאחריו הקדמת המחבר לספר מלבוש שבת ויום טוב לאביו.

הספר כולל דברי תורה וחסידות לחמשה חומשי תורה. בעמ' קיא—קמב הגהות והערות לפירוש רש"י ואור החיים לספר בראשית שהועתקו מגליונות החומש של המחבר.

מחבר נוסף שישב במונקאטש הוא ר' מרדכי ב"ר דוד הכהן זאלצער. נולד במונקאטש שבה שימש אביו דיין. שימש כמגיד משרים בחברת "דרכי תשובה" במונקאטש. נספה בשואה.

ספר ויכתב מרדכי... חובר ממני... מרדכי הכהן זאלצער מ"מ דחבורת דרכי תשובה פה"ק... חלק א"ב.

חלק א: כולל דרוש גדול על מעלת האחדות, חידושים על סדר הפרשיות לס' בראשית וגם לרבות דרוש לחינוך הבנים. מונקאטש תרצ"ו 1936. כד דף.

חלק ב: כולל דרושים לחינוך בנים, חנוכה, נשואין, ברית מילה, חידושים על סדר

מלכים" ... שהעלה והדפיס... הדיין מקו"ד נר' משה צבי לנדא... להשיג... על כל גדולי ישראל... ובתוכם בכלל ובפרט על דברי... האדמו"ר... במנח"א ונמוקי אורח חיים נר' חיים אלעזר שפירא... מאתי נטע שלמה שליסעל... מונקאטש תרצ"ב. [36], קעו עמ'.

עם הסכמות אביו ר' דוד שליסעל דומ"ץ מונקאטש ובית-הדין (ר' מאיר זאב הכהן זאלצר, ר' מנחם ווייס, ר' חיים סופר), ר' שניאור זלמן שניאורסאן אב"ד טשעכנאוויץ, ר' שמואל פיהרער אב"ד קראס, ר' שמואל אהרן מיללער אב"ד לאבאווא.

קונטרס דרך נשר... תשובה ברורה להלכה ולמעשה אודות מין עופות... שמקורם ממדינת הצרפת ונקראים בשם לווי פאווערעלעס... שאסורים המה עפ"י התורה בלי מסורת אבות וכאשר כבר הורה... האב"ד ור"מ דק"ק מונקאטש שליט"א... [מאת] נטע שלמה שליסעל שליט"א... ראש ישיבה ומו"צ דק"ק מונקאטש... קליינווארדיין תרצ"ד. [2], כח עמ'.

קשר עליון דאורייתא עם פרי נטע"י שלמ"ה, עשרה דברים לנעוץ ולחבר סוף התורה בתחילתה... מונקאטש ת"ש. [2], יח עמ'.

מן הדרשות שדרש המחבר בבית-המדרש דחברת "ישועות ישראל" במונקאטש.

גירסא דינקותא. מהדורא קמא — מהדורא תנינא. מונקאטש ת"ש.

מהדורא קמא, קונטרס א: דרוש הבר-מצוה שדרש המחבר בפסח תרע"ו; קונטרס ב: חידושים שחידש המחבר בפסח תרע"ו בגיל בר-מצוה; קונטרס ג: חידושים בסוגיא דנכסים שיש להם אחריות. לד עמ'. בסוף קונטרס ג רשימת התלמידים בישיבת מונקאטש לשנים תרצ"ח — תרצ"ט.

מהדורא תנינא, קונטרס א — ג: חידושים בסוגיא דכבתה. לב עמ'. בסוף קונטרס ג רשימת התלמידים מחורף ת"ש.

כעשרים שנה התגורר במונקאטש ר' משה ב"ר יששכר בעריש אייכנשטיין (ב"ר אלכסנדר סענדר בנו

בכורו של ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב). נולד בשנת תרל"ד (1874) לערך. אביו היה אב"ד ווערעצקי בעל מלבוש לשבת ויום טוב. חתן דודו זקנו ר' אליהו מזידיטשוב. נבחר לרבה של זידיטשוב. אחר כך תקע אהלו בווערעצקי. משנת תרפ"ד ישב במונקאטש. עלה על המוקד ביום ג סיון תש"ד.

ספר זכרון משה על התורה והגהות על רש"י על התורה ועל האוה"ק אשר השאיר אחריו ברכה... בדרך פרד"ס אמרות טהורות... בדרך אבותיו הק' מזידיטשוב זי"ע... מהרב הגאון הצדיק המפורסם מו"ה רבי משה אייכנשטיין זצוק"ל אבד"ק זידיטשוב יע"א ואיתן מושבו בסוף ימיו בעיר המעטירה מונקאטש יע"א בעהמ"ח ספרים יקרים והגדות [הגהות?] על כל הש"ס ור' חלקי שו"ע שנאבדו. יצא לאור ע"י יעקב חיים רוטנער. ברוקלין תשמ"ה. [2], טו, [17], קמב, [24] עמ'.

עם הסכמות ר' משה טייטלבוים ור' יצחק יעקב ווייס (שהיה מבאי ביתו של המחבר במונקאטש). בהקדמת ר' יעקב חיים רוטנר פרטים על הצלת כתב היד ועל חיי הדת במונקאטש במשטר הקומוניסטי. לאחר ההקדמת שלשלת היוחסין של המחבר. לאחריו ההקדמת המחבר לספר מלבוש שבת ויום טוב לאביו.

הספר כולל דברי תורה וחסידות לחמשה חומשי תורה. בעמ' קיא — קמב הגהות והערות לפירוש רש"י ואור החיים לספר בראשית שהועתקו מגליונות החומש של המחבר.

מחבר נוסף שישב במונקאטש הוא ר' מרדכי ב"ר דוד הכהן זאלצר. נולד במונקאטש שבה שימש אביו דיין. שימש כמגיד מישרים בחברת "דרכי תשובה" במונקאטש. נספה בשואה.

ספר ויכתב מרדכי... חובר ממני... מרדכי הכהן זאלצער מ"מ דחבורת דרכי תשובה פה"ק... חלק א"ב.

חלק א: כולל דרוש גדול על מעלת האחדות, חידושים על סדר הפרשיות לס' בראשית וגם לרבות דרוש לחינוך הבנים. מונקאטש תרצ"ו. 1936. כד דף.

חלק ב: כולל דרושים לחינוך בנים, חנוכה, נשואין, ברית מילה, חידושים על סדר

הפרשיות לס' שמות וגם לרבות דרוש לשבת. מונקאטש תרצ"ח 1938. כדף.

בחלק א הסכמות ר' חנוך העניך מסאסוב אב"ד קערעצקי, ר' דוד שליססעל דומ"צ מונקאטש, ר' שמואל דוד הלוי יונגרייז אב"ד מעדיעש; בחלק ב הסכמות ר' ברוך ראבינאוויטש אב"ד מונקאטש, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר, ר' מאיר ליב פרייז אב"ד שוראן, ר' יהושע בוקסבוים אב"ד גאלאנטא, ר' שמואל דוד הלוי אונגאר אב"ד נייטרא, ר' הלל וויינבערגער אב"ד סערדאהעלי.

אל חכמי מונקאטש הצטרף גם ר' מרדכי ב"ר משה וויליגר. נולד בסיגט. אביו היה תלמיד חכם, עסקן ציבורי ושתדלן רב-זכויות אצל השלטונות. תלמיד מובהק של ר' חיים צבי טייטלבוים בסיגט. בשנת תרע"ט נשא אשה ממונקאטש וישב בה עד שנת תרצ"ה. היגר לארצות הברית ושימש רב בניו יורק ור"מ בשיבת "תורה ודעת". בישבו במונקאטש הדפיס:

ספר פרדס מרדכי, מאמרים על כל התורה, חמש מגילות, מועדים ותקופות השנה, תהלים, פרקי אבות וארבעים סוגיות הש"ס וענינים שונים סך תמ"א מאמרים... אשר חנני החונן לאדם דעת... הק' מרדכי וויליגר מתגורר כעת בעיר מונקאטש ... מונקאטש תרפ"ח 1928. [4], קנו עמ'.

מעבר לשער משבחי אביו ר' משה וויליגר. עם הסכמות רבות מרבני המדינה וגם ממדינות אחרות (כגון ר' יהודה ליב צירלסון אב"ד קעשנוב, ר' יוסף חיים זאנענפעלד ובעל חפץ חיים). מעמ' קבו ואילך חידושים על סוגיות בש"ס. בסוף הספר הספר "על פטירת מורי הגאה"ק מסיגעט זללה"ה".

ספר אוצר נחמד (מהדורא קמא), קובץ שיטות ונימוקי התוספות הלכה ואגדה מכל הש"ס לפי מערכת אל"ף ב"ת בלשון קצרה... יתור מאלף וחמש מאות שיטות וכללים... מונקאטש תרצ"ב 1931. רכ, [4] עמ'.

עם כל ההסכמות שנדפסו בספר "פרדס מרדכי". בארצות הברית הוסיף לאסוף חומר לנושא בעלי התוספות והוציא שני כרכים גדולים:

קובץ התוספות אוצר נחמד... שיטות ונימוקי התוספות, הלכה סברא ואגדה מכל הש"ס לפי מערכת אלפ"א בית"א לפי הענינים ולפי סדר הש"ס... בערך תשעה אלף שיטות וכללים... חלק א-ב. ניו יארק תשי"ג. חלק א: אותיות א—מ. 260 עמ'; חלק ב: אותיות נ—ת. 261 — 592 עמ'.

אוצר הש"ס, אנציקלופדיא על כל הש"ס במערכת אלפ"א בית"א לפי הענינים וסדר הש"ס בחמשה כרכים... ברוקלין תשכ"ב.

חלק א: אותיות א—ז. 20, שכג, [1] עמ'; חלק ב: ח—ט. 4, שיט עמ'; חלק ג: מ—ע. 8, ת עמ'; חלק ד: פ—ר. [4], רעה עמ'; חלק ה: ש—ת. [4], שעד, [2] עמ'.

למחברים ממונקאטש ניתן לצרף גם את השוחט ר' אהרן זאב ב"ר אברהם כ"ץ. נולד במונקאטש. תלמיד בעל ייטב לב. היה שוחט ביישוב ליטשיק שלייד אונגוואר, לאחר מכן שימש כשוחט שש שנים ביישוב ראקאשין שלייד מונקאטש ושנים רבות היה שוחט ביישוב פיטהאריאן אף הוא ליד מונקאטש. נפטר כנראה בסוף שנות השלושים.

ספר שפתי אהרן, פירוש על מסכת אבות וגם דרושים על המסורה... וגם דרושים על כמה מדרשים נפלאים... חיברו הק' אהרן זאב כ"ץ שו"ב ביישוב פיטהאריאן אצל מונקאטש... בן הרבני החסיד המנוח מוה"ר אברהם כ"ץ ומ"כ בעיה"ק ירושלים תובב"א... מונקאטש תר"ץ 1930. [2], סא, [1] דף.

עד דף יט דרושים על המסורה ועל מדרשי פליאה. בספר חידושים רבים ודברי תורה ששמע מאת רבו ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים.

ספר שערי ישועה, פירוש על הושענות... עפ"י מוסר עם הקדמות מדברי חז"ל בש"ס ומדרשים... וגם מה ששמעתי מאדמו"ר הגאון הקדוש... בעל ייטב לב זצ"ל אב"ד דק"ק סיגעט... מונקאטש תרצ"ב 1932. [2], מה, [1] דף.

נסיים את שורת המחברים ממונקאטש בשני בחורים, ר' יעקב ב"ר חיים יששכר דוב גרוס. נולד

בשנת תרצ"ה החל הבחור יצחק שטערנהעל בעריכת ירחון תורני במונקאטש

ירחון הכוכב, קובץ ביאורים וחידושים, חקירות והערות חדשות בש"ס בבלי וירושלמי ובספרי הראשונים והאחרונים ושו"ת תשובות להלכה ולמעשה מאת מרנן ורבנן חכמי וגאוני הדור שליט"א. העורך יצחק שטערנהעלל...

ראיתי שנה א חוב' א: שבט תרצ"ה; שנה ג חוב' א: תשרי תרצ"ז. בכל חוברת חידושי תורה ופסקי הלכה מאת ר' חיים אלעזר שפירא, שבחסותו הופיע הירחון.

בעיר אונגוואר, בירת החבל, שימשו בתקופה זו שני רבנים גדולים: ר' אברהם יוסף ב"ר משה גרינוואלד. אביו היה הגאון בעל ערוגת הבשם. חתן הגביר ר' יצחק באקנרוט מסחידיניצע שבגליציה. בחיי אביו נבחר לרבה של מאקאווא. משנת תר"ע ממלא מקום אביו כאב"ד חוסט. לאחר המלחמה אב"ד אונגוואר. נפטר ביום טו בטבת תרפ"ח (1927).

ספר שאלות ותשובות אבני שהם והוא שו"ת וחידושי סוגיות מאת הרב הגאון הצדיק... מו"ה אברהם יוסף גרינוואלד זצלה"ה שה" אב"ד בק"ק מאקעווע ובק"ק חוסט ואח"כ בק"ק אונגוואר יצ"ו ושם חלקת מחוקק ספון. עם הגהות אבני מלואים מכן המחבר... אונגוואר תרצ"ט. [8], קמ עמ'.

עם הקדמה קצרה מאת בן המחבר המלכה"ד, ר' יהושע גרינוואלד אב"ד חוסט. הערותיו והוספותיו בשם "אבני מלואים" נדפסו בשולי העמודים. כולל ס סימנים. הרבנים הנזכרים: ר' חיים יהודה דייטש דומ"ץ מאקאווע, ר' שמואל דוד הכהן פרידמאן דומ"ץ חוסט, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' שלמה אליעזר הלוי וויעזעל אב"ד טערניווא, בנו ר' יהושע גרינוואלד, ר' שאול ראזענבערג אב"ד ראצפערטה, ר' מאיר אסטרייכער מו"צ באונגוואר, ר' יונה זאב בעמ"ח ס' מראה ריאה, ר' מאיר בלייז דומ"ץ אונגוואר, ר' יואל כ"ץ אב"ד ערדאד, ר' אברהם נתן עלבערג אב"ד בלאשקי, ר' שמואל בנימין סג"ל יונגרייז אב"ד פילעק. מעמ' קיט ואילך דרשות ובהן דרשת הפרידה מק"ק חוסט והספד על ר' יששכר דוב רוקח אב"ד בעלזא.

במונקאטש. אביו היה עילוי נודע ובקי מאין כמוהו בתולדות רבנים. הוא שימש מגיד וראש ישיבה במונקאטש. בעת שנדפס ספרו דלקמן היה עדיין בחור. נספה בשואה.

ספר ימות המשיח, ביאור שני פרקים האחרונים מהלכות מלכים להנשר הגדול רבינו משה בר מיימון זצ"ל המדברים מטובת ישראל העתידיים להיות... אספתי ולקטתי... משני התלמודים והמדרשים ומראשונים ומאחרונים ומכתבי אאמו"ר הרכ הגאון המפורסם מו"ה חיים דוב גראס מ"מ דפה שליט"א. ערכתי וסדרתי... יעקב גראס. מונקאטש תרצ"ז. טז עמ'.

עם הסכמות ר' דוד שליססעל דומ"צ מונקאטש, ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן ראב"ד ווארשא (הכותב בשמו ר' ישראל דוד פירשטמאן).

הבחור השני שהיה פעיל בשדה הספרות התורנית במונקאטש הוא ר' יצחק ב"ר דוד שטערנהעל. נולד בצאנז חדש שבגליציה. כאשר עלה אביו לירושלים הגיע הבחור יצחק שטערנהעל למונקאטש והתחבר לתלמידי ישיבת מונקאטש. התבלט בלמדנותו ובעטו החרף. התחבב על ר' חיים אלעזר שפירא שהסתייע בו במלחמותיו נגד חסידי בעלז. בשנת תרצ"ג הדפיס (כנראה בהשראת האדמו"ר) חוברת פולמוס נגד ספרו של הדיין בקליינווארדיין, ר' משה צבי לנדא, שהשיג על ספרי האדמו"ר ממונקאטש.

ספר למכה מלכים. השגות על ספר שלחן מלכים [שחיבר ר' משה צבי לנדא, בערגסאס תרצ"א]... להכות באגרופ על קדקוד איש לא תואר והדר לו רק יעז במצחו לדבר גדולות... על רבותינו הגאונים והקדושים אשר מפיהם אנו חיים... ובררתי כשמלה כל טעותיו... ולגלות קלונו ברבים... מאתי יצחק בלאאמו"ר... מו"ה דוד שטערנהעלל שליט"א מצאנז חדש... מונקאטש תרצ"ג. יג דף.

בראש הקונטרס מכתב ידידות מהבחור דוד קליין ראש הישיבה בישיבה רבתי דרכי תשובה דפ"ק מונקאטש. ר' דוד קליין היה מרבני הארץ, דיין בקרית צאנז שבנתניה ובירושלים ומחברו של ספר חשוב על טור אורח חיים.

במונקאטש. אביו היה עילוי נודע ובקי מאין כמוהו בתולדות רבנים. הוא שימש מגיד וראש ישיבה במונקאטש. בעת שנדפס ספרו דלקמן היה עדיין בחור. נספה בשואה.

ספר ימות המשיח, ביאור שני פרקים האחרונים מהלכות מלכים להנשר הגדול רבינו משה בר מיימון זצ"ל המדברים מטובת ישראל העתידים להיות... אספתי ולקטתי... משני התלמודים והמדרשים ומראשונים ומאחרונים ומכתבי אאמו"ר הרב הגאון המפורסם מו"ה חיים דוב גראס מ"מ דפה שליט"א. ערכתי וסדרתי... יעקב גראס. מונקאטש תרצ"ז. טז עמ'.

עם הסכמות ר' דוד שליסעל דומ"צ מונקאטש, ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן ראב"ד ווארשא (הכותב בשמו ר' ישראל דוד פירשטמאן).

הבחור השני שהיה פעיל בשדה הספרות התורנית במונקאטש הוא ר' יצחק ב"ר דוד שטערנהעל. נולד בצאנז חדש שבגליציה. כאשר עלה אביו לירושלים הגיע הבחור יצחק שטערנהעל למונקאטש והתחבר לתלמידי ישיבת מונקאטש. התבלט בלמדנותו ובעטו החרף. התחבב על ר' חיים אלעזר שפירא שהסתייע בו במלחמותיו נגד חסידי בעלז. בשנת תרצ"ג הדפיס (כנראה בהשראת האדמו"ר) חוברת פולמוס נגד ספרו של הדיין בקליינוארדיין, ר' משה צבי לנדא, שהשיג על ספרי האדמו"ר ממונקאטש.

ספר למכה מלכים. השגות על ספר שלחן מלכים [נשיב ר' משה צבי לנדא, בערעגסאס תרצ"א]... להכות באגרופ על קדקוד איש לא תואר והדר לו רק יעז במצחו לדבר גדולות... על רבותינו הגאונים והקדושים אשר מפייהם אנו חיים... ובררתי כשמלה כל טעותיו... ולגלות קלונו ברבים... מאתי יצחק בלאאמו"ר... מו"ה דוד שטערנהעלל שליט"א מצאנז חדש... מונקאטש תרצ"ג. יג דף.

בראש הקונטרס מכתב ידידות מהבחור דוד קליין ראש הישיבה בישיבה רבתי דרכי תשובה דפ"ק מונקאטש. ר' דוד קליין היה מרבני הארץ, דיין בקרית צאנז שבנתניה ובירושלים ומחברו של ספר חשוב על טור אורח חיים.

בשנת תרצ"ה החל הבחור יצחק שטערנהעל בעריכת ירחון תורני במונקאטש

ירחון הכוכב, קובץ ביאורים וחידושים, חקירות והערות חדשות בש"ס בבלי וירושלמי ובספרי הראשונים והאחרונים ושו"ת תשובות להלכה ולמעשה מאת מרנן ורבנן חכמי וגאוני הדור שליט"א. העורך יצחק שטערנהעלל...

ראיתי שנה א חוב' א: שבט תרצ"ה; שנה ג חוב' א: תשרי תרצ"ז. ככל חוברת חידושי תורה ופסקי הלכה מאת ר' חיים אלעזר שפירא, שבחסותו הופיע הירחון.

בעיר אונגוואר, בירת החבל, שימשו בתקופה זו שני רבנים גדולים: ר' אברהם יוסף ב"ר משה גרינוואלד. אביו היה הגאון בעל ערוגת הבשם. חתן הגביר ר' יצחק באקנרוט מסחידניצע שבגליציה. בחיי אביו נבחר לרבה של מאקאווא. משנת תר"ע ממלא מקום אביו כאב"ד חוסט. לאחר המלחמה אב"ד אונגוואר. נפטר ביום טו בטבת תרפ"ח (1927).

ספר שאלות ותשובות אבני שהם והוא שו"ת וחידושי סוגיות מאת הרב הגאון הצדיק... מו"ה אברהם יוסף גרינוואלד זצלה"ה שהי' אב"ד בק"ק מאקעווע ובק"ק חוסט ואח"כ בק"ק אונגוואר יצ"ו ושם חלקת מחוקק ספון. עם הגהות אבני מלואים מכן המחבר... אונגוואר תרצ"ט. [8], קמ עמ'.

עם הקדמה קצרה מאת בן המחבר המלבה"ד, ר' יהושע גרינוואלד אב"ד חוסט. הערותיו והוספותיו בשם "אבני מלואים" נדפסו בשולי העמודים. כולל סימנים. הרבנים הנזכרים: ר' חיים יהודה דייטש דומ"ץ מאקאווע, ר' שמואל דוד הכהן פרידמאן דומ"ץ חוסט, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' שלמה אליעזר הלוי וויעזעל אב"ד טערניווא, בנו ר' יהושע גרינוואלד, ר' שאול ראזענבערג אב"ד ראצפערטה, ר' מאיר אסטרייכער מו"צ באונגוואר, ר' יונה זאב בעמ"ח ס' מראה ריאה, ר' מאיר בלייא דומ"ץ אונגוואר, ר' יואל כ"ץ אב"ד ערדאד, ר' אברהם נתן עלבערג אב"ד בלאשקי, ר' שמואל בנימין סג"ל יונגרייז אב"ד פילעק. מעמ' קיט ואילך דרשות ובהן דרשת הפרידה מק"ק חוסט והספד על ר' יששכר דוב רוקח אב"ד בעלזא.

ממלא מקומו ברבנות אונגוואר היה ר' יוסף אלימלך ב"ר יצחק אייזיק כהנא. נולד בשנת תרכ"ו. אביו היה אב"ד זשאדאן. תלמיד סבו (אבי אמו) ר' יצחק אייזיק ביליצר, ר' צבי הירש מאנהיימר ובעל שבט סופר. חתן ר' משה יונגרייז אב"ד קאשוי. משנת תרנ"ב ממלא מקום אביו כאב"ד זשאדאן ושימש בה כשלושים שנה. לאחר מכן תקופה קצרה רב בבאניהאד ובצעהלים. משנת תרפ"ח אב"ד אונגוואר. נספה בשואה ביום י' סיון תש"ד (1944).

ספר חידושי מהרי"א הכהן, כולל חידושים ביאורים ופירושים על סוגיות הש"ס וליקוטי תשובות אשר נשארו לפליטה שרידים מאש השואה מאת... הרב הגאון האמיתי... רבינו יוסף אלימלך כהנא זצוק"ל הי"ד האב"ד ור"מ דק"ק אונגוואר יע"א ומלפנים אב"ד ור"מ דק"ק זשאדאני באניהאד וצעהלם יצ"ו בן הרב הגאון ... מוהר"ר יצחק אייזיק כהנא זצוקלה"ה האב"ד דק"ק ראסנאוויץ־זשאדאני יצ"ו. כל אלה נאספו וחברו יחדיו... ע"י נכד המחבר יצחק אייזיק הלוי יונגרייז... ירושלים תשכ"ט. טז, רמח עמ'.

כולל חידושים בסוגיות בנו סימנים (מלבד סי' א—ה הכוללים תשובות להלכה ולמעשה). בהקדמת נכד המחבר הנ"ל משבחיו המחבר ומקצת תולדותיו. עם הסכמות ר' דוב בעריש וויידענפעלד אב"ד טשעבין בירושלים, ר' צבי קינסטליכער אב"ד הערמאנשטאדט בירושלים.

מחבר פורה למדי היה השוחט ר' אשר אנשיל ב"ר מאיר גרינוואלד. מנכדי וניני ר' מאיר א"ש (סבו ר' יעקב היה חתן ר' מנחם ב"ר מאיר א"ש) ואמו היתה בת ר' יהושע ברוך רייניץ אב"ד טשעטשאווין. כמה שנים היה שוחט בסאטמאר ולאחר מכן שוחט באונגוואר. נספה כנראה בשואה.

ספר קיצור נחלת שבעה והוא תיקון כתיבת תנאים וכתובה, כתובת ארמלתא ומתרכתא וכתובה דאירכסא ושטר בטחון חליצה, שטר היתר עיסקא ושטר מכירת חמץ, שמות אנשים ונשים... מלוקט מספר נחלת שבעה... הק' אשר אנשיל גרינוואלד שו"ב דק"ק אונגוואר... אונגוואר תרפ"ו. מח עמ'.

עם הסכמת ר' אברהם יוסף גרינוואלד אב"ד אונגוואר.

ספר שמלה חדשה על הלכות שחיטה וטריפות הריאה... והחונה עליו מטה אשר... לבאר דברי הספר הקדוש... מלוקט מספה"ק תבואות שור ומהמון ספרים רבים ומעט אשר העלתה מצודתי... אשר אנשיל במו"ה מאיר ז"ל גרינוואלד... ונלוה אליו אמרי בינה, חידושים על מס' חולין מזקיני הגאון רשכב"ה מו"ה מאיר א"ש... ובנו הגאון מו"ה מנחם א"ש... אונגוואר תרפ"ו. [4], קמד דף.

"מטה אשר" נדפס בשולי העמודים. בדפים קכד—קמב: אמרי בינה מאת ר' מאיר ור' מנחם א"ש. עם הסכמות ר' אברהם יוסף גרינוואלד אב"ד אונגוואר, ר' שמואל ענגיל אב"ד ראדמישלא בקאשוי, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייצען, ר' אליעזר דוד גרינוואלד אב"ד סאטמאר.

ספר נר מצוה, כל עניני חנוכה, מלוקט מהרבה ספרים יקרי הערך... קדושת ימי חנוכה ורמזי חנוכה, דיני הדלקת נ"ח... שירים מגאוני וגדולי ישראל ופיוטים מספרי הספרים... אשר אנשיל במו"ה מאיר ז"ל גרינוואלד... אונגוואר תרפ"ט. [4], גו דף.

ספר זוכר הברית על הלכות מילה ופדיון הבן ובר מצוה... פרטיה ודקדוקיה, אומנותה ורפואתה ומנהגיה... ובסופו קצת חידושי אגדה מכתבי אאז"ק הגאון כו' מו"ה דוד דייטש זצ"ל בעל אהל דוד... מאת המלקט והמחבר אשר אנשיל... גרינוואלד... אונגוואר תרצ"א. 208,16 עמ'.

עם הסכמות ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר, ר' יוסף חיים זאנענפעלד רב בירושלים, ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן ראש ועד הרבנים בווארשא, ר' אברהם נתן עלבערג אב"ד סאניק, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש (עם הערות).

ספר טוב ירושלים, נכבדות מדובר מעיר אלקים ירושלים... ארץ הקדושה וקברי הצדיקים ומקומות הקדושים אשר בה, עם מפות ותמונות... מאת אשר אנשיל גרינוואלד... בערעגסאס תרצ"ד 1934. [4], מד דף.

הספר נתחבר בעקבות מסע שערך המחבר בארץ־ישראל בקיץ תרצ"ג.

העיר חוסט שנודעה ברבניה הגאונים, שכולם חיברו ספרים, זכתה גם בתקופה זו לרבנים גדולים. לאחר שר' אברהם יוסף גרינוואלד עבר לעיר אונגוואר, נבחר במקומו ר' יוסף צבי ב"ד ישראל דושינסקי. נולד בעיר פאקש בשנת תרכ"ח. בילדותו למד בישיבת ר' משה פולאק בבאניהאד. לאחר מכן תלמיד בעל שבט סופר. בשנת תרנ"א נשא לאשה את בתו של הגאון ר' מרדכי ליב ווינקלר אב"ד מאד ועזר לו בניהול הישיבה. משנת תרנ"ג אב"ד יאקא שליד פרסבורג. משנת תרנ"ה אב"ד גאלאנטא והחזיק בה ישיבה גדולה. בסוף תרפ"א (או ראשית תרפ"ב) אב"ד חוסט ושימש בה ברבנות עד שנת תרצ"ג. ישיבתו בחוסט היתה אחת הגדולות בכל המדינה וכנראה הגדולה בקארפאטורוס. משנת תרצ"ג אב"ד העדה החרדית בירושלים. גם בה החזיק ישיבה גדולה (הקיימת עד היום בהנהלת בנו). נפטר בערב סוכות תש"ט (1948). בחייו לא נדפס אלא

דרשה מפוארה שנדרשה... בז' אדר העת"ר לפ"ק פק"ק גאלאנטא יע"א מפי אדונינו מורינו ורבינו הרב הגאון... יוסף צבי דושינסקיא נ"ו אב"ד ור"מ פה... גאלאנטא (1915). מח עמ'.

מעמ' כז ואילך דרשה לז' אדר תרע"ו. בראש הספר פתיחה מאת התלמיד אפרים הלל קייזער ובה תולדות החברה קדישא בגאלאנטא ומנהגיה.

כשבע שנים לאחר פטירת ר' יוסף צבי דושינסקי החלו להופיע חיבוריו הגדולים:

ספר תורת מהרי"ץ על התורה... חלק א—ה. ירושלים תשט"ז—תשכ"ט.

חלק א: בראשית. תשט"ז. [4], קכד דף; חלק ב: שמות. תשכ"א. קג, [1], דף; חלק ג: ויקרא. תשכ"ה. [4], פו דף; חלק ד: במדבר. תשכ"ט. [4], צו דף; חלק ה: דברים [לא ראיתי].

נראה, שרוב הדברים הם מתקופת רבנותו בירושלים.

ספר שו"ת מהרי"ץ... הוצאה שניה מתוקנת. חלק א-ב. ירושלם תשל"ה. [10], צז, [1]; [4], קכו דף.

חלק א כולל קנ סימנים, חלק ב כולל קפ סימנים. רוב התשובות נכתבו בגאלאנטא ובחוסט. הרבנים הנזכרים בשני החלקים: רבו ר' משה פאלאק אב"ד באניהאד, ר' יעקב פראגער אב"ד אדא, ר' פנחס שטראלי דומ"ץ דיטשא ס"ט מארטאן, ר' יוסף שווארטץ רי"מ בבאניהאד, ר' מרדכי אליעזר עהרנגרובער אב"ד ווראנוב, ר' יונתן שטייף דומ"ץ אונגוואר, חותנו ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד (תשובות רבות), ר' יוסף אליהו שטיינער דומ"ץ סערדאהעלי, ר' אברהם שלמה הירש אב"ד בערעגסאס, ר' שמעון לעבאוויטש אב"ד יאקא, ר' אליהו רייך דומ"ץ טירנוי, ר' משה מנחם יוסף סג"ל מ"מ בלאדז, ר' יצחק ברעזניץ אב"ד וו"ב, ר' יהודה צבי ברנדווין רב בתל-אביב, ר' אשר לעמל שפיטצער אב"ד קירכדארף, ר' יוסף אבעלעס אב"ד נ' שאלא, ר' יוסף ברוידא אב"ד מיאוו, ר' אפרים גרינפעלד אב"ד רימאסאמבאט, ר' דוד מושקוביטש אב"ד באניהאד, בית-הדין בבודאפעסט (ר' ישראל וועלץ, ר' חנני' דוב כהן, ר' יעקב סניידערס), ר' חיים צבי עהרנרייך דומ"ץ מאד, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' ישראל קליין אב"ד סעליש, ר' זאב צבי הכהן קליין רב בית המדרש של קהע"י בברלין, רבו ר' שמחה בונם סופר אב"ד פרעסבורג, ר' שלום יחזקאל רובין אדמו"ר מטאמאשאו, ר' יחזקאל דוקעס רב באלטונא, ר' אהרן ראבין ראב"ד בלאנאוויץ, ר' יעקב אברהם יחיאל מיכאלסקי לפנים אב"ד קארלסרוהע וכעת בתל-אביב, אחיו ר' משה מרדכי דושינסקי, ר' אפרים פישל סופר רב בבודאפעסט, ר' ברוך בענדיט כ"ץ דומ"ץ פראג, תלמידו ר' יוסף נפתלי שטערן בסערעט, ר' אברהם שטערן דומ"ץ ניהיזל, ר' יששכר דוב ג"ב אב"ד בענדין, ר' יששכר דוב קאהן אב"ד סענזשארץ, ר' יצחק שטערנהאל אב"ד זאלצבורג, ר' יונתן בנימין הכהן דומ"ץ סעליש, ר' משה מרדכי פאלאק אב"ד וואדקערט, ר' משה דייטש אב"ד גאניטש, ר' אברהם דוד האפמאן אב"ד אדא, ר' יהודה הכהן קרויס אב"ד לאקנבאך, ר' אברהם משה שטיין דומ"ץ קלויזענבורג, ר' פנחס עפשטיין דומ"ץ ירושלים, ר' ראובן זעליג בענגיס רב בירושלים, ר' שלמה זלמן קליין אב"ד ס' טשעה, ר' אליהו קליין אב"ד האלמין, ר' מאיר גרינוואלד אב"ד טעטש, ר' אשר אליקים טשעך אב"ד אבראני, ר' מאיר חיים אונגאר אב"ד לאקנבאך כעת פה ירושלים, אחיו ר' מתתיהו

הספר נתחבר בעקבות מסע שערך המחבר בארץ־ישראל בקיץ תרצ"ג.

העיר חוסט שנודעה ברבניה הגאונים, שכולם חיברו ספרים, זכתה גם בתקופה זו לרבנים גדולים. לאחר שר' אברהם יוסף גרינוואלד עבר לעיר אונגוואר, נבחר במקומו ר' יוסף צבי ב"ר ישראל דושינסקי. נולד בעיר פאקש בשנת תרכ"ח. בילדותו למד בישיבת ר' משה פולאק בבאניהאד. לאחר מכן תלמיד בעל שבט סופר. בשנת תרנ"א נשא לאשה את בתו של הגאון ר' מרדכי ליב ווינקלר אב"ד מאד ועזר לו בניהול הישיבה. משנת תרנ"ג אב"ד יאקא שלידי פרסבורג. משנת תרנ"ה אב"ד גאלאנטא והחזיק בה ישיבה גדולה. בסוף תרפ"א (או ראשית תרפ"ב) אב"ד חוסט ושימש בה ברבנות עד שנת תרצ"ג. ישיבתו בחוסט היתה אחת הגדולות בכל המדינה וכנראה הגדולה בקארפאטו־רוס. משנת תרצ"ג אב"ד העדה החרדית בירושלים. גם בה החזיק ישיבה גדולה (הקיימת עד היום בהנהלת בנו). נפטר בערב סוכות תש"ט (1948). בחייו לא נדפס אלא

דרשה מפוארה שנדרשה... בז' אדר העת"ר לפ"ק פק"ק גאלאנטא יע"א מפי אדונינו מורינו ורבינו הרב הגאון... יוסף צבי דושינסקיא נ"י אב"ד ור"מ פה... גאלאנטא (1915). מח עמ'.

מעמ' כז ואילך דרשה לו' אדר תרע"ו. בראש הספר פתיחה מאת התלמיד אפרים הלל קייזער ובה תולדות החברה קדישא בגאלאנטא ומנהגיה.

כשבע שנים לאחר פטירת ר' יוסף צבי דושינסקי החלו להופיע חיבוריו הגדולים:

ספר תורת מהרי"ץ על התורה... חלק א — ה. ירושלים תשט"ז — תשכ"ט.

חלק א: בראשית. תשט"ז. [4], קכד דף; חלק ב: שמות. תשכ"א. קג, [1] דף; חלק ג: ויקרא. תשכ"ה. [4], פו דף; חלק ד: במדבר. תשכ"ט. [4], צו דף; חלק ה: דברים [לא ראיתי].

נראה, שרוב הדברים הם מתקופת רבנותו בירושלים.

ספר שו"ת מהרי"ץ... הוצאה שניה מתוקנת. חלק א-ב. ירושלם תשל"ה. [10], צז, [1]; [4], קכו דף.

חלק א כולל קנ סימנים, חלק ב כולל קפ סימנים. רוב התשובות נכתבו בגאלאנטא ובחוסט. הרבנים הנזכרים בשני החלקים: רבו ר' משה פאלאק אב"ד באניהאד, ר' יעקב פראגער אב"ד אדא, ר' פנחס שטראלי דומ"ץ דיטשא ס"ט מארטאן, ר' יוסף שווארטץ רו"מ בבאניהאד, ר' מרדכי אליעזר עהרנגרובער אב"ד ווראנוב, ר' יונתן שטייף דומ"ץ אונגוואר, חותנו ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד (תשובות רבות), ר' יוסף אליהו שטיינער דומ"ץ סערדאהעלי, ר' אברהם שלמה הירש אב"ד בערעגסאס, ר' שמעון לעבאוויטש אב"ד יאקא, ר' אליהו רייך דומ"ץ טירנוי, ר' משה מנחם יוסף סג"ל מ"מ בלאדז, ר' יצחק ברעזניץ אב"ד וו"ב, ר' יהודה צבי ברנדוויין רב בתל-אביב, ר' אשר לעמל שפיטצער אב"ד קירכדארף, ר' יוסף אבעלעס אב"ד נ' שאלא, ר' יוסף ברוידא אב"ד מיאווא, ר' אפרים גרינפעלד אב"ד רימאסאמבאט, ר' דוד מושקוביטש אב"ד באניהאד, בית-הדין בבודאפעסט (ר' ישראל וועלץ, ר' חנני' דוב כהן, ר' יעקב סניידערס), ר' חיים צבי עהרנרייך דומ"ץ מאד, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' ישראל קליין אב"ד סעליש, ר' זאב צבי הכהן קליין רב בית המדרש של קהע"י בברלין, רבו ר' שמחה בונם סופר אב"ד פרעסבורג, ר' שלום יחזקאל רובין אדמו"ר מטאמאשאוו, ר' יחזקאל דוקעס רב באלטונא, ר' אהרן ראבין ראב"ד בלאנאוויץ, ר' יעקב אברהם יחיאל מיכאלסקי לפנים אב"ד קארלסרוהע וכעת בתל-אביב, אחיו ר' משה מרדכי דושינסקיא, ר' אפרים פישל סופר רב בבודאפעסט, ר' ברוך בענדיט כ"ץ דומ"ץ פראג, תלמידו ר' יוסף נפתלי שטערן בסערעט, ר' אברהם שטערן דומ"ץ ניהייזל, ר' יששכר דוב ג"ב אב"ד בענדין, ר' יששכר דוב קאהן אב"ד סענושארץ, ר' יצחק שטערנהאל אב"ד זאלצבורג, ר' יונתן בנימין הכהן דומ"ץ סעליש, ר' משה מרדכי פאלאק אב"ד וואדקערט, ר' משה דייטש אב"ד גאניטש, ר' אברהם דוד האפמאן אב"ד אדא, ר' יהודה הכהן קרויס אב"ד לאקנבאך, ר' אברהם משה שטיין דומ"ץ קלויזענבורג, ר' פנחס עפשטיין דומ"ץ ירושלים, ר' ראובן זעליג בענגיס רב בירושלים, ר' שלמה זלמן קליין אב"ד ס' טשעה, ר' אליהו קליין אב"ד האלמין, ר' מאיר גרינוואלד אב"ד טעטש, ר' אשר אליקים טשעך אב"ד אבראני, ר' מאיר חיים אונגאר אב"ד לאקנבאך כעת פה ירושלים, אחיו ר' מתתיהו

דושינסקיא, ר' זוסמאן סופר אב"ד פאקש, ר' דוד וועסעלי ראב"ד פרעסבורג, אביו ר' ישראל דושינסקיא בפאקש, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייטצען, ר' שלום יונג אב"ד ווערבון, ר' מרדכי מאיר בינעטה אב"ד שטיינאמאנער, ר' יצחק יוסף בן ציון ווינקאץ דומ"ץ אמשטרדם, ר' משה ווייס דומ"ץ יאבלאניטץ.

ספר תהלים עם פירש"י ז"ל... עם פירוש תהלות מהרי"ץ... ירושלם תשל"ג. [4], רמד, [8] דף.

בהקדמת בן המחבר, ר' ישראל משה דושינסקיא, נאמר שהחיבור על תהלים הוא מ"שיעורו המיוחד של רבינו על ספר תהלים... וכאן בארה"ק הספיק ללמוד שלש פעמים".

לאחר שר' יוסף צבי דושינסקי עלה לירושלים חזרה עטרת הרבנות בחוסט לנכדו של בעל ערוגת הבשם: ר' יהושע ב"ר אברהם יוסף גרינוואלד. נולד בשנת תרס"ט בחוסט. אביו היה בן בעל ערוגת הבשם. בשנת תרפ"ט נשא לאשה את בתו של ר' יחזקאל פאנט אב"ד דעש וישב בדעש שנים אחדות ועזר לגיסו ר' יעקב אלימלך פאנט בניהול הישיבה. לאחר מכן ראב"ד אונגוואר. משנת תרצ"ד אב"ד חוסט. לאחר השואה ישב בברוקלין ושימש רב של "קהל יראים דחוסט" ברובע בורו-פארק שבברוקלין. נפטר ביום ו' אב תשכ"ט (1969).

לפני השואה לא הדפיס ר' יהושע גרינוואלד חיבור משלו. כנזכר לעיל (בערך "אונגוואר") הביא לבית הדפוס את ספרו של אביו שו"ת "אבני שהם" והוסיף לו הערות רבות בשם "אבני מלואים". שנים אחדות לאחר השואה החל להדפיס את ספריו:

ספר שאלות ותשובות חסד יהושע, כולל שאלות ותשובות וביורר הלכה, חידושים ופולולים והערות חדשות בסוגיות הש"ס ובדברי הפוסקים ראשונים ואחרונים מאת הצעיר באלפי ישראל יהושע גרינוואלד מלפנים אבדק"ק חוסט והגליל. ניו יורק (תש"ח). כ, קי, [2] עמ'.

כ עמ' הראשונים כוללים: קונטרס עין דמעה, זכרונות המחבר מימי השואה. כולל נו סימנים. חלק ניכר מן התשובות נכתבו לפני השואה ונדפסו

כולל נג סימנים. רובם ככולם נכתבו בארצות הברית.

ספר חסד יהושע על מסכת סנהדרין... ברוקלין תשכ"ג. [4], קצא עמ'.

[שאלות ותשובות חסד יהושע מהדורא ג לא עלה בידי לראות].

ספר שאלות ותשובות חסד יהושע מהדו"ד [מהדורא ד]... ונלוה אליו חידושים וביאורים על מסכת עבודה זרה... ברוקלין תשכ"ט. קצ עמ'.

כולל נד סימנים. מעמ' עה ואילך (עם שער חלקי): חידושים וביאורים על מסכת עבודה זרה.

נסיים את המחברים מחוסט בר' דוד אריה ב"ר שמואל אייזיקוביטש. יליד חוסט. אביו היה מראשי הקהילה וראש החברה קדישא. תלמיד בעל ערוגת הבשם ור' עקיבא סופר בפרסבורג. נספה כנראה בשואה.

ספר מגדל דוד, כולל דרשות ומאמרים לזמנים שונים מאתי דוד ארי' אייזיקאוויטש בלא"א מוה"ר שמואל יושב ראש ח"ק דקהל ע"י חוסט יע"א. מוקצ'בו תרצ"ו. 63 עמ'.

כולל כד דרשות למועדים והזדמנויות שונות.

מכאן ואילך נסקור את המחברים וחיבוריהם לפי המקומות בסדר א"ב.

בישוב אינטר-אפשא שבמאראמארוש שימש דיין ומורה הוראה ר' אהרן צבי ב"ר אברהם בעק. לפני כן היה מורה הוראה בגאניטש. לאחר מלחמת העולם הראשונה, כשהישוב הופרד מקהילת-האם סיגט בגבול שחצץ בין רומניה לצ'כיה, מינה בעל עצי חיים את ידידו וחסידו ר' אהרן צבי בעק למורה הוראה באינטר-אפשא. נפטר לפתע בדמי ימיו ביום

יח טבת תרצ"ג (1933). לאחר פטירתו הובא לדפוס בידי אחיו:

ספר מצח אהרן, חלק ראשון על התורה, מאמרים נחמדים ודברי אגדה מחודדים... ובתוכם רצון בריוח שבין סדר לסדר חידושים יקרים... על סוגיות הש"ס אשר השאיר אחריו ברכה הרב הגאון החסיד... מו"ה אהרן צבי בעק זצ"ה דיין ומורה צדק דק"ק אינטער-אפשא יע"א. הובא לבית הדפוס בידי... יצחק בעק אחיו של המחבר. מונקאטש תרצ"ה 1934. [2], מט, [1]; כ דף.

כ הדפים האחרונים כוללים (עם שער מיוחד): ספר מצח אהרן חלק שני, קונטרס שאלות ותשובות, חידושי הלכות... בדף מט: דרשה "אשר דרש בלהבת אש למחות על שבאו פריצים למקום מושבו וחיללו את נערי ישראל להתחבר עמהם ר"ל". הדרשה בגנות הציונים. עם הסכמות ר' ישראל הגר האדמו"ר מוויזניצא, ר' יעקב חיים סופר מירושלים (בעמ"ח ס' כף החיים), ר' שאול בראך אב"ד קאשוי, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר. בחלק ב עג סימנים שאלות ותשובות. שמות השואלים נשמטו.

אחיו וחתנו של הקודם, ר' משה יעקב ב"ר אברהם בעק, מילא את מקומו כדיין באינטר-אפשא. לאחר השואה היגר לארצות הברית ומשמש רב בקהל "אהבת תורה" בקראון-הייטס שבניו יורק.

שו"ת חמדת משה על ארבעה חלקי שלחן ערוך... ברוקלין תשי"ט. 210, [12] עמ'.

כולל נו סימנים. כל התשובות נכתבו בארצות הברית. מעמ' 155 ואילך: ספר חמדת משה על סוגיות הש"ס (עם שער מיוחד).

ספר אבני שהם ומשבצות זהב על התורה. [חלק א לא ראיתין]. חלק ב: ברוקלין תשל"ט. שטז עמ'.

בראש הספר "זכרונות" מאת סבו של המחבר, ר' אהרן צבי מכפר ברד, שישב במונקאטש ושם נפטר ביום כ טבת תר"ם; וכן תולדות בעל טורי זהב ודברי הלכה ממנו.

בעיירה בילקא התגורר ר' אברהם ב"ר שבתי ליפשיץ. אביו היה דיין בארשיווא. תחילה היה ר' אברהם

ילקוט אברהם... יפרד והי' שלושה חלקים... חלק א' שהוא על הד' חלקי ש"ע נקרא בשם ילקוט אברהם. חלק ב' שם תמצא מכל הני מילי מעלייתא נקרא בשם ויוסף אברהם. חלק ג' נקרא בשם אברהם אזכור... לקוטי בתר לקוטי בגפ"ת מן הבא בידי... מונקאטש תרצ"א. [13], קצב, [10] דף.

כולל ליקוטים בהלכה ואגדה. עם הסכמות ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, אבי המחבר ר' שבתי איש ליפשיץ דומ"ץ ארשיווא, ר' נפתלי צבי ווייס אב"ד בילקע, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' יצחק ווייס ראב"ד ווערבון.

בעיירה בערעזנא מצאנו מחבר, שמלבד שמו אין אנו יודעים עליו כלום. מאופי החיבור ומתכנו נראה שמחברו, ר' שמואל יהודה שטייגר, היה תלמיד חכם ומשכיל ששלט היטב גם בלשון העברית המחודשת.

ספר אבני שיש מאת שמואל יהודה שטייגער. כולל: א) פרושי ובאורי מקראות התנ"ך; ב) באורים והערות על חליפי נוסחאות שבתרגום נביאים כתובים ועל פירש"י ורשב"ם בתנ"ך; ג) חידושים בשרשי לשון הקדש; ד) לקוטי אמרים יקרים בשני התלמודים, ובזהר ותקונים מפורדים; ה) רעיונות על עניני העולם. מוקצ'בו תרפ"ח. שעא, [1] עמ'.

בישוב בערעזניק ישב ר' פנחס אלטר ב"ר צבי מנחם אנגלנדר. נולד בכפר קניגספלד שבמאראמארוש. אביו היה איש חסיד ואמיד. חתן ר' משה אהרן רויזמאן מבערעזניק. בהיותו סמוך על שולחן חותנו למד תורה וחידש חידושים. לאחר פטירת חותנו נכנס לעסקים, אך המשיך להקדיש את זמנו הפנוי לתורה. מחסידיו של ר' ישראל הגר מוויזניץ. בסוף ימיו ישב בעיר סעליש. נפטר ללא זרע ביום כו שבט תרצ"ג (1934). ביזמת אשתו ובמימונה נדפס

ספר גבעת פנחס על ש"ס וש"ע יורה דעה מהרב הה"ג החר"ף ובקי בחדרי תורה חסידא ופרישא... מו"ה פנחס המכונה ר' אלטיר

יח טבת תרצ"ג (1933). לאחר פטירתו הובא לדפוס בידי אחיו:

ספר מצח אהרן, חלק ראשון על התורה, מאמרים נחמדים ודברי אגדה מחודדים... ובתוכם רצוף בריוח שבין סדר לסדר חידושים יקרים... על סוגיות הש"ס אשר השאיר אחריו ברכה הרב הגאון החסיד... מו"ה אהרן צבי בעק זצל"ה דיין ומורה צדק דק"ק אינטערפשא יע"א. הובא לבית הדפוס בידי... יצחק בעק אחיו של המחבר. מונקאטש תרצ"ה 1934. [2], מט, [1]; כדף.

כ הדפים האחרונים כוללים (עם שער מיוחד): ספר מצח אהרן חלק שני, קונטרס שאלות ותשובות, חידושי הלכות... בדף מט: דרשה "אשר דרש בלהבת אש למחות על שבאן פריצים למקום מושבו וחיללו את נערי ישראל להתחבר עמהם ר"ל". הדרשה בגנות הציונים. עם הסכמות ר' ישראל הגר האדמו"ר מוויזניצא, ר' יעקב חיים סופר מירושלים (בעמ"ח ס' כף החיים), ר' שאל בראך אב"ד קאשוי, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר. בחלק ב עג סימנים שאלות ותשובות. שמות השואלים נשמטו.

אחיו וחתנו של הקודם, ר' משה יעקב ב"ר אברהם בעק, מילא את מקומו כדיין באינטר-אפשא. לאחר השואה היגר לארצות הברית ומשמש רב בקהל "אהבת תורה" בקראון-הייטס שבניו יורק.

שו"ת חמדת משה על ארבעה חלקי שלחן ערוך... ברוקלין תשי"ט. 210, [12] עמ'.

כולל נז סימנים. כל התשובות נכתבו בארצות הברית. מעמ' 155 ואילך: ספר חמדת משה על סוגיות הש"ס (עם שער מיוחד).

ספר אבני שהם ומשבצות זהב על התורה. [חלק א לא ראיתי]. חלק ב: ברוקלין תשל"ט. שטז עמ'.

בראש הספר "זכרונות" מאת סבו של המחבר, ר' אהרן צבי מכפר בריד, שישב במונקאטש ושם נפטר ביום כ טבת תר"ם; וכן תולדות בעל טורי זהב ודברי הלכה ממנו.

בעיירה בילקא התגורר ר' אברהם ב"ר שבתי ליפשיץ. אביו היה דיין בארשיווא. תחילה היה ר' אברהם

אב"ד זשאליוזשע שליך מונקאטש. אחר כך קבע מושבו בבילקע. נפטר בשנת תרצ"ו (1936).

ילקוט אברהם... יפרד והי' שלושה חלקים... חלק א' שהוא על הד' חלקי ש"ע נקרא בשם ילקוט אברהם. חלק ב' שם תמצא מכל הני מילי מעלייתא נקרא בשם ויוסף אברהם. חלק ג' נקרא בשם אברהם אזכור... לקוטי בתר לקוטי בגפ"ת מן הבא בידי... מונקאטש תרצ"א. [13], קצב, [10] דף.

כולל ליקוטים בהלכה ואגדה. עם הסכמות ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, אבי המחבר ר' שבתי איש ליפשיץ דומ"ץ ארשיווע, ר' נפתלי צבי ווייס אב"ד בילקע, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' יצחק ווייס ראב"ד ווערבוי.

בעיירה בערעזנא מצאנו מחבר, שמלכד שמו אין אנו יודעים עליו כלום. מאופי החיבור ומתכנון נראה שמחברו, ר' שמואל יהודה שטייגר, היה תלמיד חכם ומשכיל ששלט היטב גם בלשון העברית המחודשת.

ספר אבני שיש מאת שמואל יהודה שטייגער. כולל: (א) פרושי ובאורי מקראות התנ"ך; (ב) באורים והערות על חליפי נוסחאות שבתרגום נביאים כתובים ועל פירש"י ורשב"ם בתנ"ך; (ג) חדושים בשרשי לשון הקדש; (ד) לקוטי אמרים יקרים בשני התלמודים, ובזהר ותקונים מפורים; (ה) רעיונות על עניני העולם. מוקצ'בו תרפ"ח. שעא, [1] עמ'.

בישוב בערעזניק ישב ר' פנחס אלטר ב"ר צבי מנחם אנגלנדר. נולד בכפר קניגספלד שבמאראמארוש. אביו היה איש חסיד ואמיד. חתן ר' משה אהרן רויזמאן מבערעזניק. בהיותו סמוך על שולחן חותנו למד תורה וחידש חידושים. לאחר פטירת חותנו נכנס לעסקים, אך המשיך להקדיש את זמנו הפנוי לתורה. מחסידיו של ר' ישראל הגר מוויז'ניץ. בסוף ימיו ישב בעיר סעליש. נפטר ללא זרע ביום כו שבט תרצ"ג (1934). ביזמת אשתו ובמימונה נדפס

ספר גבעת פנחס על ש"ס וש"ע יורה דעה מהרב הה"ג החר"ף ובקי בחדרי תורה חסידא ופרישא... מו"ה פנחס המכונה ר' אלטיר

ענגלענדער ז"ל מיושבנ! בערעזניק יע"א. יצא לאור ע"י אלכסנדר סענדר וויס נ"י דוד המחבר על הוצאת האשה החשובה מרת שיינדל תחי' אשת הרב המחבר ז"ל. מונקאטש תרצ"ה. [2], סו דף.

בהקדמת ר' אלכסנדר סענדר ווייס פרטים ביוגרפיים של המחבר. עם הסכמות ר' ישראל הגר האדמו"ר מוויזניצא ושני בניו ר' מנחם מענדל אב"ד אויבער ווישא ור' חיים מאיר אב"ד ווילחאוויץ.

בישוב גאניטש שבמאראמארוש שימשו ברבנות ר' יהודה יואל ב"ר יעקב דייטש ובנו ר' משה דייטש. ר' יהודה יואל נולד בשנת תר"ך לערך בספינקא. בילדותו היה נתון להשפעת ר' יוסף מאיר ווייס האדמו"ר הראשון מספינקא. אחר כך תלמיד בעל ייטב לב בסיגט. חתן ר' מאיר מילר מגאניטש, שהיה איש אמיד. כמה שנים היה סמוך על שולחן חותנו. כשנבחר ר' ישראל הגר לרבה של בידוולה, בשנת תרמ"ה, מינה את ר' יהודה יואל דייטש למורה הוראה בגאניטש. לאחר מיכן מילא תפקיד רב ואב"ד שם. נפטר בערב סוכות תרע"ט (1918). בנו ר' משה דייטש נולד בגאניטש בשנת תרמ"ז. תלמיד אביו, שהחזיק ישיבה. חתן ר' נחמן זיידא הופמאן מדיבווה הסמוכה. לאחר פטירת אביו מילא את מקומו כאב"ד גאניטש. נספה בשואה בחודש סיון תש"ד (1944). לפני שנים אחדות נדפס ספרם המשותף:

ספר משנת בית אבא, שאלות ותשובות וקצת אגדה מאת אבי זקני הרב הגאון האדיר בדורו רבי יהודא יואל דייטש זצ"ל אב"ד דק"ק גאניטש והסביבה... מאת אדמו"ר הרב הגאון החסיד רבי משה דייטש זצ"ל הי"ד ממלא מקום אביו... הוצאתי לאור... יהודא יואל דייטש. ניו-יורק תש"ס. יח, 166; 215 עמ'.

עד עמ' 85 שו"ת ודברי תורה מאת ר' יהודה יואל דייטש בשם "וזאת ליהודה". מעמ' 87 ואילך (עם שער מיוחד): פני משה, שאלות ותשובות ושתי דרשות מאת ר' משה דייטש.

בכפר דולהא שבמאראמארוש שימש בהוראה ר' אשר זעליג ב"ר שלום גרינצווייג. נולד בשנת תרכ"ב בכפר בשם טשאמאנע. תלמיד בעל ייטב לב בסיגט.

חתן ר' צבי אלימלך כהנא מסיגט, מצאצאי בעל קונטרס הספיקות. כששים שנה ישב בכפר דולהא, תחילה כמורה הוראה שלעמלק"פ ואחר כך כרב לכל דבר. בן שמונים ושנים הועלה על המוקד באשוויץ.

ספר בית אשר על התורה... ציצים ופרחים ע"ד פשט ורמז... הק' אשר זעליג במו"ה שלום ז"ל חופק"ק דאלהא והגליל יצובב"א... חלק א"ב.

חלק א: בראשית — שמות. מונקאטש [תרצ"ז]. [3], קלב, [2] דף; חלק ב: ויקרא — במדבר — דברים ומועדים. ארשווע (תש"א). [1], קכז דף.

עם הסכמות ר' שאול בראך אב"ד קאשוי, ר' יואל טייטלבוים אב"ד סאטמאר, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר.

בעיירה קיראליה-עלמעיץ שימש ברבנות ר' יואל זאב וואלף ב"ר שמעון גלאטשטיין. נולד בשנת תרל"ב לערך בעיירה יאסוי שליד קאשוי. אביו היה אז רב העיירה (לאחר מכן ראב"ד קהילת באלאשא-ג'ארמאט). תלמיד ר' שמחה בונם עהרנפלד אב"ד מאטרסדורף ור' שרגא צבי טננבוים בעל נטע שורק. חתן ר' יוסף וואלד אב"ד קיראליה-עלמעיץ, על שולחנו היה סמוך כשש שנים. משנת תרנ"ט אב"ד לעלעס הסמוכה לק' העלמעיץ. בשנת תרס"ו, לאחר פטירת חותנו, נבחר למלא את מקומו. החזיק ישיבה הגונה. עלה על המוקד באוישוויץ ביום ב' דחג השבועות תש"ד.

ספר שאלות ותשובות נחלת יואל זאב מאת הרב הגאון האדיר... מוהר"ר יואל זאב וואלף גלאטשטיין זצוק"ל אב"ד ור"מ דק"ק העלמעיץ והגליל. נהרג על קידוש השם עם כל משפחתו וקהילתו הי"ד ביום ז' סיון שנת תש"ד לפ"ק. מופיע בפעם הראשונה מתוך עצם כתב ידו. יו"ל ע"י הועד להוצאת כתבי המחבר, חברה אנשי העלמעיץ. חלק א"ב. ברוקלין תשמ"ח — תש"ן.

חלק א: תשמ"ח. כד, שלו עמ'. כולל פב סימנים (או"ח סי' א — כה; יו"ד סי' כו — נו; אה"ע סי' נז — סא; חו"מ סי' סב — סו; עניינים שונים סי' סז — פב).

לחסידי סיגט בסביבה. נפטר ביום טו באלול תרפ"ד (1924). בדורינו נדפס אחד מחיבוריו:

ספר היטב איטיב שני חלקים. חלק ראשון דרוש ואגדה על התורה ודרשות לזמנים. חלק שני חידושים על סוגיות הש"ס ושו"ת. ונלוה אליו קונטרס תהלה למשה, תולדות וקורות מרן הגה"ק הישמח משה זי"ע. כל זה הכינו וגם חקר... הרב הגאון הקדוש... מרן ישראל יעקב יוקל טייטלבוים זצלה"ה אבדק"ק בערבעשט-גארליץ ולאחרונה בוואלאווע... בן אדמו"ר הרהגה"צ מרן שמואל טייטלבוים זצ"ל אב"ד גארליץ וחתן אחי אביו... בעל ייטב לב מסיגעט זי"ע ועכ"ל... יוצא לאור ע"י נכדי המחבר הקדוש ישעי' גרוס, יעקב צבי הורוויץ. ברוקלין תשל"ב. רנב עמ'.

בראש הספר הקדמת נכד המחבר ר' חנניא יו"ט ליפא טייטלבוים מוואלאווע אב"ד ניר באטור ובה תולדות משפחת טייטלבוים החל מבעל ישמח משה. עד עמ' קנד על התורה ומועדים. בעמ' קנה — ר (עם שער מיוחד): חידושי סוגיות ושו"ת השו"ת כוללים ט סימנים. הרבנים הנזכרים: ר' יואל טייטלבוים אב"ד ארשווע, ר' שמואל דוד הכהן פרידמאן דומ"ץ חוסט.

בנו ר' אהרן טייטלבוים, חתן ר' שמואל באב"ד אב"ד סאנדינווי-ווישנא בגליציה. משנת תרס"ה ראב"ד בוואלאווא ומשנת תרפ"ד ממלא מקום אביו כאב"ד וואלאווא. משנת תרצ"ח אב"ד ניר באטור שבהונגריה במקום אחיו ר' נפתלי טייטלבוים. נספה בשואה ביום ג סיון תש"ד (1944).

נשאר ממנו חיבור קטן על תהלים, שצורף לספר תהלים עם פירוש תפלה למשה, מאת ר' משה טייטלבוים בעל ישמח משה. ברוקלין תשל"ב.

בישוב ווישק שבמאראמארוש שימש ברבנות ר' לוי יצחק ב"ר משה גרינוואלד. נולד בשנת תרנ"ג. את עיקרי תורתו קיבל מאביו בעל ערוגת הבשם. חתן אחיו ר' אברהם יוסף גרינוואלד אב"ד מאקאווא, חוסט ואונגוואר. משנת תרע"ח אב"ד פאיע. משנת תרפ"א אב"ד ווישק. משנת תרפ"ט אב"ד אורשווא. משנת תרצ"ג אב"ד צעהלים. בשנת תרצ"ח, לאחר שאוסטריה צורפה לגרמניה, היגר לארצות הברית והיה רבה של "קהל ערוגת הבשם" בברוקלין. נפטר ביום כז ניסן

עם הקדמת תלמיד המחבר שלמה דוב אסטרייכער ובה מתולדות המחבר; מכתב מאת תלמיד המחבר הרב דוד בן ציון קליין אב"ד מושב יסודות וגם בו מתולדות המחבר. עם הסכמות ר' משה טייטלבוים, ר' יצחק יעקב ווייס, ר' יעקב יוסף ווייס האדמו"ר מספינקא, ר' משה צבי אריה בייק, ר' משה שטערן, ר' שמואל הלוי וואזנר, ר' שמחה בונם עהרנפעלד ר"מ בישיבת חתן סופר, הר"מים בישיבת פילאדעלפיא: ר' אלי' שוויי ור' שמואל קמנצקי.

חלק ב: תש"ן. כ, שמח עמ'. כולל פז סימנים (או"ח סי' א — כד; יו"ד סי' כה — נח; אה"ע סי' נט — סו; חו"מ סי' סז — עז; עניינים שונים סי' עח — פז).

הרבנים הנזכרים בשני החלקים: חתנו ר' יהושע לעפקאוויטש אב"ד קאמארן, הב' נפתלי צבי הכהן שווארץ [סאטמאר], בן גיסו ר' אליהו שמחה וואלד רב קאלאזש, נכדו הב' ישראל שמעון, ר' יצחק צבי לעבאוויטש אב"ד טשאפ, ר' יצחק אהלבוים אב"ד פעלשאסעל, אחיו ר' שמואל ישעיה גלאטשטיין, בן גיסו ר' יעקב האבערפעלד אב"ד פאפא, ר' שלמה שפיטצער אב"ד טיסא-באגדאן, ר' אברהם מאיר איזראעל אב"ד סענקיראלי, ר' יונתן שטייף דומ"ץ פעסט, ר' שמואל מרגליות יפה [שלזינגר] אב"ד זלאטע מאראווע, בן גיסו הב' דוד האבערפעלד, ר' יצחק קראפער מנהל הישיבה בטאשנאד, חתן גיסו ר' שמעון בלאקסנהיים דומ"ץ קלויזענבורג, ר' שמואל שווארץ [סאטמאר], ר' חיים אורי פרידמאן רב קערעסטיר, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' ראובן מנחם לייפער אונגוואר, גיסו ר' שמעון צבי האבערפעלד דומ"ץ טאפלשאן, ר' שמואל רובין מ"מ מיהאלוויץ, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' שמואל ראזענבערג אב"ד אונסדארף, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, ר' מנחם גרשון מאשקאוויטש רב טשעטשאוויץ, ר' אפרים בנימין גרינפעלד אב"ד רימאסעטש, ר' עקיבא גלאזנער אב"ד קלויזענבורג.

בעיירה וואלאווא שימש ברבנות זמן רב ר' ישראל יעקב יוקל ב"ר שמואל טייטלבוים. נולד בשנת ת"ר. אביו היה אב"ד גורליץ שבגליציה. חתן דודו (אחי אביו) בעל ייטב לב מסיגט. בשנת תרכ"ב לערך הושיבו חותנו על כס הרבנות בכפר ברבשט שליד סיגט. בשנת תרמ"ט ממלא מקום אביו כרבה של גורליץ. משנת תרנ"ד אב"ד וואלאווא. החזיק בה ישיבה ושימש כעין אדמו"ר

עם הקדמת תלמיד המחבר שלמה דוב אסטרייכער ובה מתולדות המחבר; מכתב מאת תלמיד המחבר הרב דוד בן ציון קליין אב"ד מושב יסודות וגם בו מתולדות המחבר. עם הסכמות ר' משה טייטלבוים, ר' יצחק יעקב ווייס, ר' יעקב יוסף ווייס האדמו"ר מספינקא, ר' משה צבי אריה ביק, ר' משה שטערן, ר' שמואל הלוי וואזנר, ר' שמחה בונם עהרנפעלד ר"מ בישיבת חתן סופר, הר"מים בישיבת פילאדעלפיא: ר' אלי' שוויי ור' שמואל קמנצקי.

חלק ב: תש"ן. כ, שמח עמ'. כולל פז סימנים (או"ח סי' א — כד; יו"ד סי' כה — נח; אה"ע סי' נט — סו; חו"מ סי' סז — עז; עניינים שונים סי' עח — פז).

הרבנים הנזכרים בשני החלקים: חתנו ר' יהושע לעפקאוויטש אב"ד קאמארן, הב' נפתלי צבי הכהן שווארץ [סאטמאר], בן גיסו ר' אליהו שמחה וואלד רב קאלאזש, נכדו הב' ישראל שמעון, ר' יצחק צבי לעבאוויטש אב"ד טשאפ, ר' יצחק אהלבוים אב"ד פעלשאסעל, אחיו ר' שמואל ישעיה גלאטשטיין, בן גיסו ר' יעקב האבערפעלד אב"ד פאפא, ר' שלמה שפיטצער אב"ד טיסא-באגדאן, ר' אברהם מאיר איזראעל אב"ד סענקיראלי, ר' יונתן שטייף דומ"ץ פעסט, ר' שמואל מרגליות יפה [שלזינגר] אב"ד זלאטע מאראווצע, בן גיסו הב' דוד האבערפעלד, ר' יצחק קראפער מנהל הישיבה בטאשנאד, חתן גיסו ר' שמעון בלאקסנהיים דומ"ץ קלויזענבורג, ר' שמואל שווארץ [סאטמאר], ר' חיים אורי פרידמאן רב קערעסטיר, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' ראובן מנחם לייפער אונגוואר, גיסו ר' שמעון צבי האבערפעלד דומ"ץ טאפלטשאן, ר' שמואל רובין מ"מ מיהאלוויץ, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' שמואל ראזענבערג אב"ד אונסדארף, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, ר' מנחם גרשון מאשקאוויטש רב טשעטשאוויץ, ר' אפרים בנימין גרינפעלד אב"ד רימאסעטש, ר' עקיבא גלאזנער אב"ד קלויזענבורג.

בעיירה וואלאווא שימש ברבנות זמן רב ר' ישראל יעקב יוקל ב"ר שמואל טייטלבוים. נולד בשנת ת"ר. אביו היה אב"ד גורליץ שבגליציה. חתן דודו (אחי אביו) בעל ייטב לב מסיגט. בשנת תרכ"ב לערך הושיבו חותנו על כס הרבנות בכפר ברבשט שליד סיגט. בשנת תרמ"ט ממלא מקום אביו כרבה של גורליץ. משנת תרנ"ד אב"ד וואלאווא. החזיק בה ישיבה ושימש כעין אדמו"ר

לחסידי סיגט בסביבה. נפטר ביום טו באלול תרפ"ד (1924). בדורינו נדפס אחד מחיבוריו:

ספר היטב איטיב שני חלקים. חלק ראשון דרוש ואגדה על התורה ודרשות לזמנים. חלק שני חידושים על סוגיות הש"ס ושו"ת. ונלוה אליו קונטרס תהלה למשה, תולדות וקורות מרן הגה"ק הישמח משה זי"ע. כל זה הכינו וגם חקרו... הרב הגאון הקדוש... מרן ישראל יעקב יוקל טייטלבוים זצלה"ה אבדק"ק בערבשט-גארליץ ולאחרונה בוואלאווע... בן אדמו"ר הרהגה"צ מרן שמואל טייטלבוים זצ"ל אב"ד גארליץ וחתן אחי אביו... בעל ייטב לב מסיגט זי"ע ועכ"י... יוצא לאור ע"י נכדי המחבר הקדוש ישעי' גרוס, יעקב צבי הורוויץ. ברוקלין תשל"ב. רנב עמ'.

בראש הספר הקדמת נכד המחבר ר' חנניא יו"ט ליפא טייטלבוים מוואלאווע אב"ד ניר באטור ובה תולדות משפחת טייטלבוים החל מבעל ישמח משה. עד עמ' קנד על התורה ומועדים. בעמ' קנה — ר (עם שער מיוחד): חידושי סוגיות ושו"ת השו"ת כוללים ט סימנים. הרבנים הנזכרים: ר' יואל טייטלבוים אב"ד ארשיווע, ר' שמואל דוד הכהן פרידמאן דומ"ץ חוסט.

בנו ר' אהרן טייטלבוים, חתן ר' שמואל באב"ד אב"ד סאנדיווי-ווישנא בגליציה. משנת תרס"ה ראב"ד בוואלאווא ומשנת תרפ"ד ממלא מקום אביו כאב"ד וואלאווא. משנת תרצ"ח אב"ד ניר באטור שבהונגריה במקום אחיו ר' נפתלי טייטלבוים. נספה בשואה ביום ג סיון תש"ד (1944).

נשאר ממנו חיבור קטן על תהלים, שצורף לספר תהלים עם פירוש תפלה למשה, מאת ר' משה טייטלבוים בעל ישמח משה. ברוקלין תשל"ב.

בישוב ווישק שבמאראמארוש שימש ברבנות ר' לוי יצחק ב"ר משה גרינוואלד. נולד בשנת תרנ"ג. את עיקרי תורתו קיבל מאביו בעל ערוגת הבשם. חתן אחיו ר' אברהם יוסף גרינוואלד אב"ד מאקאווא, חוסט ואונגוואר. משנת תרע"ח אב"ד פאיע. משנת תרפ"א אב"ד ווישק. משנת תרפ"ט אב"ד אורשווא. משנת תרצ"ג אב"ד צעהלים. בשנת תרצ"ח, לאחר שאוסטריה צורפה לגרמניה, היגר לארצות הברית והיה רבה של "קהל ערוגת הבשם" בברוקלין. נפטר ביום כז ניסן

תש"ם (1980) בן פו שנה. זמן קצר לאחר פטירתו החלו להופיע ספריו:

ספר מגדלות מרקחים... על סדר עבודת התפלה מסודרים מאת כ"ק אדמו"ר גאון ישראל וקדושו... מו"ה לוי יצחק גרינוואלד זצוק"ל בן מרן... בעל ערוגת הבשם זצוק"ל שהי' אב"ד בק"ק פאיע, ווישק, ארשיווא, צעהלים ולאחרונה בק"ק ערוגת הבשם פה ברוקלין יצ"ו. ברוקלין תש"ם. נא עמ'.

צורף לספר ערוגת הבשם, קונטרס הנהגות ישרות וקונטרס מודע לבינה.

דרשות מגדלות מרקחים... מראשית השנה ועד אחרית שנה... ברוקלין תשמ"א. [4], רלו עמ'.

בעמ' רכ — רכו: דרוש פרידה מווישק בשנת תרפ"ט, קבלת עטרת רבנות בארשיווא בשנת תרפ"ט, דרוש קבלת עטרת רבנות בצעהלים בשנת תרצ"ג; מעמ' רכו ואילך: אבני שהם, שש דרשות מאת אחיו וחותרו ר' אברהם יוסף גרינוואלד ובכללן הספד על ר' יהודה גרינוואלד אב"ד סאטמאר.

ספר שאלות ותשובות מגדלות מרקחים וכו תשובות שהשיב לדופקים על פתחו וחידושים שחידש בבית מדרשו... ברוקלין תשמ"ב. [4], רכב, [9] עמ'.

חלק או"ח כולל קיב סימנים, חלק יורה דעה כולל צג סימנים, חלק אבן העזר כולל טו סימנים וחלק חושן משפט ח סימנים. נראה שכמעט כל התשובות נכתבו בברוקלין.

ספר מגדלות מרקחים ובו חידושים בפלפול וסברא בש"ס וסוגיות... ברוקלין תשמ"ב. [4], קעב, [1] עמ'.

חידושים על כמה מסוגיות הש"ס המסודרים בסדר המסכתות. נדפס ונכרך יחד עם שו"ת מגדלות מרקחים הקודם.

סדר הגדה של פסח עם פירוש מגדלות מרקחים... ברוקלין תשמ"ג. [3], קכג, [1] עמ'.

ספר מגדלות מרקחים... על חמשה חומשי תורה... ברוקלין תשד"מ. [6], רמא, [1] עמ'.

בראש הספר צוואת המחבר שנחתמה ביום יא לספירה (כו ניסן) תשי"ב.

בישוב וורצקי שימשו ברבנות אב וכן, שניהם גדולים בתורה, בנגלה ובנסתר. נתחיל באב, אף-על-פי שהבן הקדים להדפיס את חיבוריו. ר' יששכר בעריש ב"ר אלכסנדר סענדר יום טוב אייכנשטיין. אביו היה בן הצדיק הנודע ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב. נתגדל על ברכי סבו הנ"ל, שחיבכו ביותר. שנים רבות אב"ד וורצקי שליד מונקאטש. בסוף ימיו השתקע בזידיטשוב. נפטר בשביעי של פסח תרפ"ד (1924). כל ספריו נדפסו לאחר פטירתו.

ספר מלבוש לשבת ויום טוב אשר הניח אחריו ברכה אדמו"ר קדש הקדשים... מו"ה ישכר בעריש זצל"ה אבד"ק ווערעצקי. הובא לביה"ד בהשתדלות הרבני החסיד מו"ה משה יהודא ווייזער נ"י. מונקאטש תרפ"ז [3], סח, [4] דף.

רק על ספר דברים (על בראשית — במדבר נדפס לאחר מכן — ראה להלן). עם שתי הקדמות קצרות מאת המחבר ומאת בנו ר' מנשה אייכנשטיין אב"ד ווערעצקי.

ספר מלבוש לשבת ויום טוב [על בראשית — שמות — ויקרא — במדבר]... הובא לביה"ד בהשתדלות... מו"ה משה יהודא ווייזער נ"י. בילגוריא תרצ"ז 1936, 19, 213 עמ'.

עם הקדמה ארוכה מאת בן המחבר, ר' משה אייכנשטיין אב"ד זידיטשוב כעת חופ"ק מונקאטש.

בנו של הקודם, ר' מנשה אייכנשטיין, חתן ר' יהושע הורוויץ אב"ד דזיקוב. שנים רבות ישב בדזיקוב סמוך על שולחן חותנו (ספרו הראשון הופיע בישוב בדזיקוב). אחר כך דיין ברישא. לאחר מכן ישב במונקאטש ליד אביו. משנת תרפ"ד אב"ד וורצקי (אך המשיך לשבת במונקאטש). נפטר ביום טז תמוז תרצ"ה (1935).

ספר אלפי מנשה חלק ראשון על ש"ע חו"מ אשר חברתי אנכי הצעיר באלפי מנשה אייכנשטיין בן לאאמו"ר הרב הצדיק מו"ה ישכר בעריש שליט"א אבד"ק ווערעצקי בארץ הגר וחתן אדמו"ר הרב הגה"צ מו"ה יהושע הורוויץ שליט"א אב"ד פה ק"ק דזיקוב... פרעמישלא תרנ"ה 1895. [2], פ, [1] דף.

כולל חידושים על שו"ע חו"מ עד סי' לח. עם הסכמת חותרו ר' יהושע הורוויץ אב"ד דזיקוב.

אגדה משלו. עם הסכמות ר' מנחם מענדל הגר אב"ד אויברווישעווא, ר' חיים מאיר הגר האדמו"ר מוויז'ניץ בגרוסווארדיין.

בעיירה טשאפ שימש ברבנות ר' יצחק צבי ב"ר משה יהודה לבוביטש. נולד בערך בשנת תרל"ה. אביו היה אב"ד בקהילה החסידית בזענטא. תלמיד בעל ערוגת הבשם. בזיווג ראשון היה חתן ר' ישעיה עהרנפלד אב"ד שוראן. אשתו נפטרה ללא ילדים. בזיווג שני היה חתן ר' שלמה זלמן עהרנרייך אב"ד שאמלוי, ממנה נולדו לו שני בנים ובת. בזיווג שלישי היה חתן ר' שלמה צבי הולנדר ממוזשאי. תחילה אב"ד קאוועשד ואחר כך אב"ד טשאפ, בה שימש ברבנות לא שנה. נספה בשואה ביום ב סיון תש"ד (1944).

ספר שלחן העזר... ועל השלחן פרוסה שמלה לצבי אשר בו אבאר כל דבר ממקורו משו"ע והפוסקים הגדולים... מכל עניני נשואי אישות... כל אלה מעמל נפש ונכאה... הק' יצחק צבי בלאאמו"ר מו"ה משה יהודה שליט"א לעבאוויטש חופק"ק טשאפ והגלילות יע"א. חלק א-ב.

חלק א: סימנים א — ד. דעעש תרפ"ט. [6], קג, [1] דף.

עם הסכמות אביו ר' משה יהודה לעבאוויטש אב"ד זענטא, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, חותרו ר' שלמה זלמן עהרנרייך אב"ד שאמלוי, ר' יוסף חיים זאנענפעלד אב"ד בירושלים, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' צבי אריה יהודה יעקב מיזלש אב"ד לאסק, ר' מאיר דן פלאצקי אב"ד אסטראב, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג.

חלק ב: סימנים ה — יב. בערעגסאס תרצ"ב. [2], קמ דף.

עם הסכמות ר' חיים שאול דוויך רב בירושלים, ר' יעקב חיים סופר רב בירושלים, ר' שמואל פיהרער אב"ד קראס, ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן בועד הרבנים בווארשא, ר' נחום וויידענפעלד אב"ד דאמבראווא, ר' חיים דובעריש שטראך אב"ד ניימארקט, ר' דוב בעריש וויידענפעלד אב"ד טשעבין.

רבה של סעליש, ר' יוסף נחמיה ב"ר עקיבא קורניצר, נולד בקראקא בעשרה בטבת תרמ"א (1880). אביו

ספר תורת האשם והוא מיוסד על עניני שיעור אוכל לקבל טומאה ולטמא אחרים ושיעור אוכל לקבל הכשר ושיעור משקה לקבל טומאה ולטמא אחרים ויבואר בו עוד הרבה ענינים מעניני טומאת אוכלין ומשקין ומעניני טומאות וטהרות... ונלוה אליו קונטרס יקר ונקוב בשם קדושה משולשת מכ"ק חותני... הצדיק מו"ה יהושע הורוויץ שליט"א אבד"ק דזיקוב. פאדגורזע אצל קראקא תרס"ה 1904. [2], 188 עמ'.

מעמ' 132 קונטרס קדושה משולשת... מיוסד על סוגי' דקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא...

ספר מטה מנשה על שבת וראשי חדשים ומועדים טובים מאתי הצעיר באלפי מנשה אייכנשטיין... מונקאטש תרפ"ז. [2], מב, [1] דף.

ספר אלפי מנשה על התורה, אמרות טהורות בנוטריקן וגימטריאות וחיבור מסורות ותוכו רצוף בין סדר לסדר חידושי הלכות... מהרב הגאון הצדיק... מוה"ר מנשה אייכנשטיין זצ"ל אב"ד ווערעצקי יע"א... מונקאטש תרצ"ה. [2], צה, [2] דף.

עם הקדמה קצרה מבן המחבר, ר' חיים יוסף אייכנשטיין אב"ד הוקליווא כעת במונקאטש.

בכפר טריבושאן במאראמארוש התגורר ר' יוסף חיים ב"ר מנחם דוב סויבל. נתגדל ולמד בבית סבו (אבי אמו) ר' אברהם דוב ראב"ד בעיר דלאטין שבגליציה. נראה שלא שימש בתפקיד רבני בטריבושאן. נפטר כנראה בשנות השלושים. בנו ר' יהודה ליב סויבל שימש דיין בעיירה עלעשד שליד גרוסווארדיין ואחר כך ישב בגרוסווארדיין. נספה בשואה. בספר דלקמן הוספות רבות מאת הבן הנ"ל.

ספר פרח הגפן, דברים נעימים ונפלאים, חידושי אגדה על התורה ועל תהלים ואגדות חכז"ל... מאת הרב הג' החו"ב... מו"ה יוסף חיים סויבל בן הרה"ח מנחם דוב זלה"ה מק"ק טריבושאן... ווישא — עליונה תרצ"ח. [10], קכ, [2] עמ'.

בהקדמת ר' יהודה ליב סויבל מקצת משבחי אביו. בספר, כאמור, הוסיף ר' יהודה ליב סויבל חידושי

ספר תורת האשם והוא מיוסד על עניני שיעור אוכל לקבל טומאה ולטמא אחרים ושיעור אוכל לקבל הכשר ושיעור משקה לקבל טומאה ולטמא אחרים ויבואר בו עוד הרבה ענינים מעניני טומאת אוכלין ומשקין ומעניני טומאות וטהרות... ונלוה אליו קונטרס יקר ונקוב בשם קדושה משולשת מכ"ק חותני... הצדיק מו"ה יהושע הורוויץ שליט"א אבד"ק דזיקוב. פאדגורזע אצל קראקא תרס"ה 1904. 14, [2], 188 עמ'.

מעמ' 132 קונטרס קדושה משולשת... מיוסד על סוגי דקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא...

ספר מטה מנשה על שבת וראשי חדשים ומועדים טובים מאתי הצעיר באלפי מנשה אייכנשטיין... מונקאטש תרפ"ז. [2], מב, [1] דף.

ספר אלפי מנשה על התורה, אמרות טהורות בנוטריקן וגימטריאות וחיבור מסורות ותוכו רצוף בין סדר לסדר חידושי הלכות... מהרב הגאון הצדיק... מוה"ר מנשה אייכנשטיין זצ"ל אב"ד ווערעצקי יע"א... מונקאטש תרצ"ה. [2], צה, [2] דף.

עם הקדמה קצרה מבין המחבר, ר' חיים יוסף אייכנשטיין אב"ד הוקליווא כעת במונקאטש.

בכפר טריבוסאן במאראמארוש התגורר ר' יוסף חיים ב"ר מנחם דוב סויבל. נתגדל ולמד בבית סבו (אבי אמו) ר' אברהם דוב ראב"ד בעיר דלאטין שבגליציה. נראה שלא שימש בתפקיד רבני בטריבוסאן. נפטר כנראה בשנות השלושים. בנו ר' יהודה ליב סויבל שימש דיין בעיירה עלעשד שליד גרוסווארדיין ואחר כך ישב בגרוסווארדיין. נספה בשואה. בספר דלקמן הוספות רבות מאת הבן הנ"ל.

ספר פרח הגפן, דברים נעימים ונפלאים, חידושי אגדה על התורה ועל תהלים ואגדות חזו"ל... מאת הרב הג' החו"ב... מו"ה יוסף חיים סויביל בן הרה"ח מנחם דוב זלה"ה מק"ק טריבוסאן... ווישא—עליונה תרצ"ח. [10], קכ, [2] עמ'.

בהקדמת ר' יהודה ליב סויבל מקצת משבחי אביו. בספר, כאמור, הוסיף ר' יהודה ליב סויבל חידושי

אגדה משלו. עם הסכמות ר' מנחם מענדל הגר אב"ד אויברוישעווא, ר' חיים מאיר הגר האדמו"ר מוויז'ניץ בגרוסווארדיין.

בעיירה טשאפ שימש ברבנות ר' יצחק צבי ב"ר משה יהודה לבוביטש. נולד בערך בשנת תרל"ה. אביו היה אב"ד בקהילה החסידית בזענטא. תלמיד בעל ערוגת הבשם. בזיווג ראשון היה חתן ר' ישעיה עהרנפלד אב"ד שוראן. אשתו נפטרה ללא ילדים. בזיווג שני היה חתן ר' שלמה זלמן עהרנרייך אב"ד שאמלוי, ממנה נולדו לו שני בנים ובת. בזיווג שלישי היה חתן ר' שלמה צבי הולנדר ממוזשאי. תחילה אב"ד קאוועשד ואחר כך אב"ד טשאפ, בה שימש ברבנות לא שנה. נספה בשואה ביום ב סיון תש"ד (1944).

ספר שלחן העזר... ועל השלחן פרוסה שמלה לצבי אשר בו אבאר כל דבר ממקורו משו"ע והפוסקים הגדולים... מכל עניני נשואי אישות... כל אלה מעמל נפש ונכאה... הק' יצחק צבי בלאאמו"ר מו"ה משה יהודה שליט"א לעבאוויטש חופק"ק טשאפ והגלילות יע"א. חלק א-ב.

חלק א: סימנים א—ד. דעעש תרפ"ט. [6], קג, [1] דף.

עם הסכמות אביו ר' משה יהודה לעבאוויטש אב"ד זענטא, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, חותנו ר' שלמה זלמן עהרנרייך אב"ד שאמלוי, ר' יוסף חיים זאנענפעלד אב"ד בירושלים, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' צבי אריה יהודה יעקב מיזלש אב"ד לאסק, ר' מאיר דן פלאצקי אב"ד אסטראב, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג.

חלק ב: סימנים ה—יב. בערעגסאס תרצ"ב. [2], קמ דף.

עם הסכמות ר' חיים שאול דוויך רב בירושלים, ר' יעקב חיים סופר רב בירושלים, ר' שמואל פיהרער אב"ד קראס, ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן בועד הרבנים בווארשא, ר' נחום וויידענפעלד אב"ד דאמבראווא, ר' חיים דובעריש שטראן אב"ד ניימארקט, ר' דוב בעריש וויידענפעלד אב"ד טשעבין.

רבה של סעליש, ר' יוסף נחמיה ב"ר עקיבא קורניצר, נולד בקראקא בעשרה בטבת תרמ"א (1880). אביו

היה חתן ר' שמעון סופר אב"ד קראקא בן החתם סופר. סבו ר' אליהו קורניצר היה חתן החת"ס. אביו נפטר בהיותו בן יב ונתגדל בבית רבו ר' יהודה גרינוואלד אז אב"ד בוניהאד. בחנוכה תרס"א (1900) נשא את בתו של ר' פנחס חיים קליין אב"ד סעליש. בשנת תרע"ב (1912) מסר לו את הרבנות בסעליש ושימש בה עד חודש שבט תרפ"ה (1925), שבה עבר לקראקא ושימש בה ברבנות עד לפטירתו ביום ב אייר תרצ"ג (1933) והוא בן נב.

ספר שו"ת וחידושי רבנו יוסף נחמיה. מעט תשובות וחידושי סוגיות הש"ס שנצלו בחסדי השם בנס בימי השואה, מאת הגאון האדיר רבנו יוסף נחמיה קורניצר זצוק"ל אב"ד דק"ק קראקא המעטירה ומלפנים אב"ד ור"מ דק"ק סוליש בהונגרי' בן הגאון מוה"ר עקיבא זצוק"ל אבדק"ק קראקא שהי' בן בתו של מרן החתם סופר זצוק"ל וחתן הגאון המפורסם רבנו שמעון סופר זצוק"ל. בני ברק תשמ"ו. כב, תלח עמ'.

חלק השו"ת כוללים קרב סימנים; חידושי הסוגיות (מעמ' ריג ואילך, עם שער חלקי) מסומנים מס' כג ועד ס' קפד. נראה שרוב התשובות והחידושים נכתבו בסעליש. בחלק ניכר של התשובות הושמטו שמות השואלים ובחלקם צוינו בר"ת. ב"אקדמות מילין" שבראש הספר תולדות המחבר החתומים בידי בן המחבר, ר' שמעון קורניצר וחתני המחבר, ר' שבתי פרנקל ור' שלמה הכהן שפירא.

הרבנים הנזכרים בשו"ת: ר' נתן אליה גרינפעלד רב עדת היראים בקרינן, דודו ר' שלמה אלכסנדר סופר סערעט, חתן הנ"ל ר' יוסף נפתלי שטערן סערעט, בן גיסו ר' שלמה יצחק הכהן שענפעלד (כעת אב"ד וואלאק), רבו ר' יהודה גרינוואלד אב"ד סאטמאר, גיסו ר' טוביה שווייגער אב"ד שעניע, ר' יהודה ליב קאליש דומ"ץ בילקע, ר' שמואל ענגיל קאשוי, ר' בעריש שטיינבערג ראב"ד רישא, ר' מיכל הכהן הולנדר, ר' נתנאל הכהן פריעד אב"ד אויווארוש, אחיו ר' אברהם קורניצר, גיסו ר' ישראל קליין אב"ד סעליש, גיסו ר' מאזעס חיים ליטש-ראזנבוים אב"ד קליינארדיין, ר' שמואל מנחם קליין אב"ד שעבעש קעלעמעש, ר' משה גרינוואלד אב"ד חוסט, ר' נפתלי צבי ווייס בן האדמו"ר מספינקא (אחר כך אב"ד

בילקע), ר' סיני זייף אילאנדא ("חביב נפשי מנוער"), ר' אריה ליבוש הורוויץ אב"ד סטרי, ר' יוסף לוי אב"ד קיראלי העלמאץ, ר' שמואל דוד הכהן פריעדמאן דומ"ץ חוסט, ר' דוב בער טראב אב"ד נ"מ[?], ר"א שפירא אב"ד לאנצוט, ר' שבתי ליפשיץ דומ"ץ ארשיווא, ר' אליעזר דרימער ראב"ד סאניק, ר' בנימין פוקס אב"ד גראסווארדיין, מוהר"א אב"ד אושפצין, ר' אברהם מנחם שטיינבערג אב"ד בראדי, ר' מאיר אריק אב"ד בוטשאטש, ר' אהרן זילבערשטיין אב"ד בערעצקי, ר' שלום גאבעל אב"ד ברעזוב, ר' אפרים פישל וויינבערגער אב"ד זאלעשטישקי, ר"א נעבענצאהל ראב"ד סטאניסלאוו, בן אחיו ר' שמעון קורניצר.

ספר חידושי רבנו יוסף נחמיה על התורה. מעט חידושים שנצלו בחסדי השם בנס בימי השואה והוספנו ביאורים לפרקי אבות ואגדות הש"ס... בני ברק תשמ"ז. [8], שעו עמ'.

עד עמ' רצט על התורה. עמ' של — שלט נביאים וכתובים; עמ' שמב — ססה על פרקי אבות, מעמ' שסו ואילך על אגדות הש"ס. בראש הספר "דברים אחדים" מאת חתן המחבר ר' שבתי פרנקל.

ספר דרשות רבנו יוסף נחמיה. מעט הדרשות אשר דרש במקהלות, דברים חוצבים להבות אש ואוצר אמרות טהורות למועדים ויתר ימות השנה... מכתבי יד שנצלו בחסדי השם... בני ברק תשמ"ז. [6], תנו עמ'.

דרשות לחודש אלול, ימים נוראים, מועדים, חנוכה, שובבים ויום חברה קדישא, ז אדר, פורים, ארבע פרשיות והזדמנויות שונות. בעמ' רצט — שנו מילי דהספידא. בין הנספדים רבו ר' יהודה גרינוואלד (עמ' רצט), חותנו ר' פנחס חיים קליין (עמ' שא), ר' מאיר אריק (עמ' שב), ר' יששכר דוב רוקח (עמ' שח), ר' מאיר שפירא (עמ' שיא), הה"צ ר' משה יוסף ליפשיץ (עמ' שכו). בעמ' שסא — שעג דברי פתיחה והתעוררות לבני הישיבה.

בעיר סעליש שימש כדיין למעלה מיוכל שנים ר' יהונתן בנימין ב"ר משה אריה הכהן. נולד בר"ח סיון תרי"ג. בכפר ליד מיהאליפאלווא. נתייתם מהוריו בהיותו ילד קטן ונתגדל בבית דודו בכפר פישקולט. תלמיד מהריא"ץ וויינברגר במארגרטן ואחיו ר' פנחס

עה"ת, חלק שני עה"מ, והחלק השלישי... ד"ת ששמעו וידעו תלמידי וחסידיו מרן זי"ע. ובו בחלק הזה העלנו ג"כ מרגניתא טבא... מאביו הגה"ק... יהוסף צדיקא זלה"ה... גם הדפסנו אידרא את הספר בני שלשים דרשות... ברוקלין תשי"ז. [7], קכא; נג דף.

עם הקדמה ארוכה מאת ר' דוד ב"ר יצחק פעלדערבוים, שכתב את דברי התורה ששמע מפי רבו. חלק מהם שרד ונדפס בספר זה. הדפים סו — צ על המועדים. מרף צא ואילך: אגרת בעל עטרת צבי לאחיו ר' משה מסאמבור, חלק השמועות, קטעי תורות ששמעו אנשים שונים מפי המחבר ואביו ודרשה בשלומה של מלכות שדרש ר' יוסף הלוי רוטנברג אב"ד קאזיווע חתן בעל עטרת צבי מזידיטשוב. נג הדפים האחרונים כוללים: ספר בני שלשים בדפוס חדש (נדפס לראשונה בווייטצען תרע"ח).

בכפר קערעצקי שבמארארוש שימש כרב וכאדמו"ר ר' חנוך העניך ב"ר יוסף דוד מאיר. נולד באלעסק ביום ג אלול תרמ"ד. אביו היה בן הצדיק ר' שלמה מסאסוב, שנפטר על פני אביו, בהיות ר' העניך כבן חמש. בן טו נשא את בתו של ר' חנניא יו"ט ליפא טייטלבוים אב"ד סיגט. ארבע שנים ישב בסיגט. לאחר פטירת סבו ר' שלמה נכתר למלא מקומו כאב"ד ואדמו"ר בסאסוב. לאחר מלחמת העולם הראשונה הגיע למאראמארוש וקבל על עצמו את רבנות קערעצקי. נפטר בסאטמאר ביום ז חשון תש"ג (1942).

מעזבונו נדפסו הערותיו וחידושיו שרשם על כמה מספריו, כגון: ספר מדרש רבה עם פירוש עין חנוך מהגאון הגדול... מרן חנוך העניך זצ"ל, שנדפסו בסוף שני הכרכים של המדרש בדפוס צילום (ניו יורק תשי"ז); וכן הערותיו לספר שם הגדולים מהחיד"א (שם תשי"ח). לפני זמן קצר נדפס ספר בשני כרכים, ע"י בנו, ר' יואל מאיר טייטלבוים:

ספר עיר חנוך... חלק א: שלשה ספרים נפתחים. א. דרשות עיר חנוך בעיני דרוש וסוגיות הש"ס; ב. עה"ת בראשית ושמות. ירושלים תשל"ח. תעד עמ'; חלק ב: ויקרא במדבר דברים ועוד. שם תשמ"ב. תכב עמ'.

וויינברגר בניגרשט. בשנת תרל"ג נשא אשה מכפר ליד סעליש ובשנת תרל"ח העתיק מושבו לעיר. משנת תרמ"ב דיין בסעליש והחזיק בה ישיבה. נפטר ביום יא ניסן תרצ"ד (1934). מלבד הספר דלקמן השאיר אחריו חיבור גדול על מסכת חולין בשם "בנימין זאב", שהחל בהדפסתו אך אבד בשואה.

ספר נפש יהונתן על התורה... אשר חדשתי... יהונתן בלאא"מ משה ארי' הכהן דומ"ץ דפה ק"ק סוליש יע"א. חלק א — ג.

חלק א: בראשית — שמות. בערעגסאס תרפ"ב. [12], תק עמ'.

עם הסכמות ר' פנחס חיים קליין אב"ד סוליש, ר' חיים צבי טייטלבוים אב"ד סיגעט, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד וואיצען, ר' ישראל הגר האדמו"ר מוויזניץ בגראסווארדיין, ר' יוסף נחמיה קארניטצער אב"ד קראקא.

חלק ב: ויקרא — במדבר. סוליש תרפ"ו. [4], תקלב עמ'.

עם הסכמות ר' שמואל ענגעל אב"ד ראדאמישלא בקאשוי, ר' יוסף צבי דושינסקי אב"ד חוסט, ר' שאול בראד אב"ד קאשוי.

חלק ג: דברים, דרושים, חידושי סוגיות. בארדיאב תרפ"ז. שכה, 4 עמ'.

בעיירה קאסאן שימש כרב וכאדמו"ר לחסידים רבים ר' ישראל צבי ב"ר יהוסף רוטנברג. נולד ביום יט תשרי תר"ן. אביו היה אב"ד ואדמו"ר הראשון מקאסאן. חתן אחיו ר' חיים שלמה רוטנברג. כשאשתו נפטרה (תרפ"ה) נשא את בתו של הצדיק ר' שלום אליעזר האלברשטאם מראצפרט. כשנפטר אחיו וחותנו ר' חיים שלמה רוטנברג (ו טבת תר"ף) הכתירוהו החסידים לרב ואדמו"ר מקאסאן. נספה בשואה ביום ג סיון תש"ד.

ספר אור מלא על פרשיות התורה ומועדי ד' מקראי קודש וליקוטי אורות... מהאי רב נהוראי... אדמו"ר מרן ישראל צבי ר"ב הלוי זצוק"ל האב"ד ור"מ דק"ק קאסאני והגלילות יצ"ו. הועל על מוקדה... ג' סיון תש"ד לפ"ק הי"ד... נחלק לשלושה חלקים, חלק ראשון

וויינברגר בניגרשט. בשנת תרל"ג נשא אשה מכפר ליד סעליש ובשנת תרל"ח העתיק מושבו לעיר. משנת תרמ"ב דיין בסעליש והחזיק בה ישיבה. נפטר ביום י' ניסן תרצ"ד (1934). מלבד הספר דלקמן השאיר אחריו חיבור גדול על מסכת חולין בשם "בנימין זאב", שהחל בהדפסתו אך אבד בשואה.

ספר נפש יהונתן על התורה... אשר חדשת... יהונתן בלאא"מ משה אר"י הכהן דומ"ץ דפה ק"ק סוליש יע"א. חלק א — ג.

חלק א: בראשית — שמות. בערעגסאס תרפ"ב. [12], תק עמ'.

עם הסכמות ר' פנחס חיים קליין אב"ד סוליש, ר' חיים צבי טייטלבוים אב"ד סיגעט, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד וואיצען, ר' ישראל הגר האדמו"ר מוויז'ניץ בגראסווארדיין, ר' יוסף נחמיה קארניטצער אב"ד קראקא.

חלק ב: ויקרא — במדבר. סוליש תרפ"ו. [4], תקלב עמ'.

עם הסכמות ר' שמואל ענגעל אב"ד ראדאמישלא בקאשוי, ר' יוסף צבי דושינסקי אב"ד חוסט, ר' שאול בראד אב"ד קאשוי.

חלק ג: דברים, דרושים, חידושי סוגיות. בארדיאב תרפ"ז. שכה, 4 עמ'.

בעיירה קאסאן' שימש כרב וכאדמו"ר לחסידים רבים ר' ישראל צבי ב"ר יהוסף רוטנברג. נולד ביום יט תשרי תר"ן. אביו היה אב"ד ואדמו"ר הראשון מקאסאן. חתן אחיו ר' חיים שלמה רוטנברג. כשאשתו נפטרה (תרפ"ה) נשא את בתו של הצדיק ר' שלום אליעזר האלברשטאם מראצפרט. כשנפטר אחיו וחותרו ר' חיים שלמה רוטנברג (ו טבת תר"ף) הכתירוהו החסידים לרב ואדמו"ר מקאסאן. נספה בשואה ביום ג' סיון תש"ד.

ספר אור מלא על פרשיות התורה ומועדי ד' מקראי קודש וליקוטי אורות... מהאי רב נהוראי... אדמו"ר מרן ישראל צבי ר"ב הלוי זצוק"ל האב"ד ור"מ דק"ק קאסאני והגלילות יצ"ו. הועל על מוקדה... ג' סיון תש"ד לפ"ק הי"ד... נחלק לשלושה חלקים, חלק ראשון

עה"ת, חלק שני עה"מ, והחלק השלישי... ד"ת ששמעו וידעו תלמידי וחסידיו מרן זי"ע. ובו בחלק הזה העלנו ג"כ מרגניתא טבא... מאביו הגה"ק... יהוסף צדיקא זלה"ה... גם הדפסנו אידרא את הספר בני שלשים דרשות... ברוקלין תשי"ז. [7], קכא; נג דף.

עם הקדמה ארוכה מאת ר' דוד ב"ר יצחק פעלדערבוים, שכתב את דברי התורה ששמע מפי רבו. חלק מהם שרד ונדפס בספר זה. הדפים סו — צ על המועדים. מדף צא ואילך: אגרת בעל עטרת צבי לאחיו ר' משה מסאמבור, חלק השמועות, קטעי תורות ששמעו אנשים שונים מפי המחבר ואביו ודרשה בשלומה של מלכות שדרש ר' יוסף הלוי רוטנברג אב"ד קאזיווע חתן בעל עטרת צבי מזידיטשוב. נג הדפים האחרונים כוללים: ספר בני שלשים בדפוס חדש (נדפס לראשונה בווייטצען תרע"ח).

בכפר קערעצקי שבמאראמארוש שימש כרב וכאדמו"ר ר' חנוך העניך ב"ר יוסף דוד מאיר. נולד באלעסק ביום ג' אלול תרמ"ד. אביו היה בן הצדיק ר' שלמה מסאסוב, שנפטר על פני אביו, בהיות ר' העניך כבן חמש. בן טו נשא את בתו של ר' חנניא יו"ט ליפא טייטלבוים אב"ד סיגט. ארבע שנים ישב בסיגט. לאחר פטירת סבו ר' שלמה נכתר למלא מקומו כאב"ד ואדמו"ר בסאסוב. לאחר מלחמת העולם הראשונה הגיע למאראמארוש וקבל על עצמו את רבנות קערעצקי. נפטר בסאטמאר ביום ז' חשון תש"ג (1942).

מעזבוננו נדפסו הערותיו וחידושיו שרשם על כמה מספריו, כגון: ספר מדרש רבה עם פירוש עין חנוך מהגאון הגדול... מרן חנוך העניך זצ"ל, שנדפסו בסוף שני הכרכים של המדרש בדפוס צילום (ניו יורק תשי"ז); וכן הערותיו לספר שם הגדולים מהחיד"א (שם תשי"ח). לפני זמן קצר נדפס ספר בשני כרכים, ע"י בנו, ר' יואל מאיר טייטלבוים:

ספר עיר חנוך... חלק א: שלשה ספרים נפתחים. א. דרשות עיר חנוך בעיני דרוש וסוגיות הש"ס; ב. עה"ת בראשית ושמות. ירושלים תשל"ח. תעד עמ'; חלק ב: ויקרא במדבר דברים ועוד. שם תשמ"ב. תכב עמ'.

בישוב ראדוואנקא שליד אונגוואר שימש ברבנות ר' פנחס ב"ר שלום אדלר. נולד בשנת תרל"ב. אביו היה אב"ד סערעדנא. את עיקרי תורתו קיבל מאביו. משנת תר"ס אב"ד ראדוואנקא. נפטר ביום כ' מנחם-אב תרצ"ב (1932).

ספר פני חסד... כעשרה דרושים נפלאים... מלאים חריפות ובקיאות משולבים במוסר ויראת ה'... [מאת] כ"ק אאמו"ר הרב הגאון הגדול... מו"ה פנחס אדלער זצללה"ה אברפה"ק ראדוואנקא והאריאן ואגפיהם. עם מעט הערות והוספות... בשם אוסיף מיא בסוף הספר... [מאת] הצעיר משה יהודה אדלער חופק"ק האריאן... ווראנוב תרח"ץ. טו, [1], קד, דף.

מדף פט ע"ב ואילך: "אוסיף מיא" מאת בן המחבר ר' משה יהודה אדלר. בשעת ההדפסה היה עדיין בחור. עם הסכמות ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר, ר' שאול בראך אב"ד קאשוי, אחי המחבר ר' יואב אדלער אב"ד האנשאוויץ, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' יצחק אייזיק ווייס האדמו"ר מספינקא, ר' יהושע בוקסבוים אב"ד גאלאנטא. בהקדמת הב' משה יהודה אדלר מתולדות אביו ומשבחיו.

בעיירה ראחוב שבמאראמארוש שימש ברבנות ר' שלמה זלמן ב"ר ישראל חיים פרידמאן. אביו היה אב"ד ראחוב ומחבר ספר "ליקוטי מהרי"ח". ממלא מקום אביו ברבנות ראחוב. החזיק בה ישיבה גדולה. לאחר השואה רב בלוגאנו שבשווייץ. בסוף ימיו ישב בבני ברק ובה נפטר ביום ה' שבט תשמ"ב (1982).

ספר זבחי שלמה אשר השאיר אחריו ברכה... הגאון הצדיק... רבינו שלמה זלמן פרידמאן זצוק"ל זי"ע שהי' גאב"ד ור"מ דק"ק ראחוב והגליל... ואח"כ גאב"ד דק"ק לוגאנא... בני ברק תשמ"ד. כב, [4], רנג עמ'.

חלק א (עד עמ' צח) על סוגיות הש"ס; חלק ב (עמ' צט—קלג) על התורה; חלק ג (עמ' קלה—ר) דרשות; חלק ד (עמ' רא—רלח) מכתבים והספדים.

בישוב ראסוויגיף שליד מונקאטש ישב על התורה האברך ר' יצחק אייזיק ב"ר אליהו אייכנשטיין. נין

ונכד להצדיק הנודע ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב. אביו היה אב"ד זאקאפאנע. חתן ר' בן ציון ווייס האב"ד ראסוויגיף. אף הוא ישב בה סמוך על שולחן חותנו. נספה בשואה.

ספר חגים וזמנים, דרושים ומאמרים שונים לתקופת השנה, יפרד לחמשה מאמרות אשר חברתי... יצחק אייזיק אייכנשטיין בן הרב... מוה"ר אלי' שליט"א האבד"ק זאקאפאנע יע"א החופק"ק ראסוויגאווא יע"א. מונקאטש תרח"ץ. [3], כב, דף.

כולל דרושים בעניני יציאת מצרים, מתן תורה, בין המצרים, עניני תשובה ו"חקר הלכה".

3. הונגריה הפנימית

בין שתי מלחמות העולם הצטמצמה, כאמור, הונגריה לכדי שליש משטחה של הונגריה ה"היסטורית". אך מבחינת מספר האוכלוסיה היהודית התגוררו בשטחה כחצי מליון יהודים, דהיינו כמחצית מיהודי הונגריה הגדולה. גם מבחינת היצירה התורנית שפר חלקה של הונגריה המקוצצת. מצאנו מחברים בכשרים ערים וישובים ובכמה מהם נתהוו ריכוזים חשובים לספרות התורנית. עיר הבירה, בודאפשט, שהתגוררו בה כמאתים אלף יהודים, הפכה אף היא לגורם חשוב ביצירה התורנית, אם כי עדיין רחוק מאד משיעורה של האוכלוסיה היהודית. ריכוזים חשובים היו בערים כמו אוהעל, ווייצן, מאקאווא, מישקולץ, נירדהאזה, קליינווארדיין ועוד. שנים מגדולי הרבנים בהונגריה התגוררו דווקא בשתי עיירות קטנות: בסעמיהאלי שימש ברבנות ר' שמעון גרינפלד ובעיירה מאד התגורר הגאון הנודע ר' מרדכי ליב ווינקלר. שניהם היו עמודי ההוראה במדינה בין שתי מלחמות העולם (עד סוף העשור הראשון שלאחר המלחמה), שירשו את מקומם של הפוסקים הגדולים והמשיבים מן הדור הקודם, כגון בעל ערוגת הבשם, ר' אליעזר דייטש, ר' נתנאל הכהן פריד ועוד. מבין גדולי התורה בהונגריה המקוצצת מן הראוי להעלות את שמותיהם של ר' יונתן שטייף ור' ישראל וולץ, שניהם מדייני בודאפשט, ר' דוד דוב מייזליש רבה של הקהילה החסידית באוהעל, ר' יעקל גוטליב רבה של הקהילה החסידית במישקולץ, זקן הרבנים ונכד החתם סופר, ר' שמעון סופר רבה

של ערלוי, ר' מנחם ברודי אב"ד קאלוב, ר' מאזעס חיים ליטש-רוזנבוים אב"ד קליינווארדיין, ר' שאול רוזנברג אב"ד ראצפרט ועוד.

נתחיל איפוא פרק זה בבודאפשט. ר' קופל רייך רבה של הקהילה האורתודוכסית, היה רב גדול ורב-פעלים, אך למרבה הצער לא נדפסו חיבוריו ולכן עלינו להסתפק בהעלאת שמו. מרבני בודאפשט הידועים היה ר' מרדכי אפרים פישל ב"ר בנימין זאב זוסמאן-סופר. נולד בשנת תרכ"ז (1867). אביו היה רב החרדים בבודאפשט בעל חליפות שמלות בנימין. תלמיד מובהק של ר' זוסמן אליעזר סופר אב"ד האלאש ופאקש. בשנת תר"ן (1890) נשא לאשה את בתו של ר' קופל רייך אז אב"ד ווערבווי. לאחר נישואיו שימש ברבנות בקהילות קאסטלאני שליד טירנוי וטשוס, שבה שימש כעשרים שנה. בשנת תרע"ד (1914) עבר לבודאפשט ושימש דיין ומגיד לצד חותנו הרב. לאחר מכן ראב"ד ולאחר פטירת חותנו (תרפ"ט) שימש כרב הקהילה אם כי ללא מינוי רשמי. נפטר ביום ל' ניסן תש"ב (1942).

ספר עטרת פז על התורה ודרשות לימים נוראים ומועדים מאת הגאון הנודע... מוהר"ר מרדכי אפרים המכונה פישל סופר-זוסמן זצ"ל ראש בי"ד דקה"י בודאפעסט יצ"ו (הנקרא בשם טשורר רב). חלק א. יו"ל בעריכת בנו... הק' שמעון אליעזר המכונה זוסמן-סופר. ירושלים תשכ"ז. [22], רסח, [4] עמ'.

חידושי אגדה על התורה (עד עמ' קעב) ולימים הקדושים והמועדים. דברי אגדה גם מחותנו ר' קופל רייך (בעמ' רנד מפתח לדברי אגדה אלה).

בהקדמת בן המחבר מתולדות המחבר ואבותיו. בראש הספר "במקום הסכמה" — תשובה מאת ר' יוסף צבי דושינסקי משנת תרצ"א בדבר הסכם בין הקהילה הניאולוגית לאורתודוכסית לאחד את השחיטה, שתתקיים בהשגחה אורתודוכסית ותמורת זאת תשלם הקהילה החרדית לקהילת הניאולוגים סכום שנתי קבוע (המשיב שולל את הדבר מכל וכל וכן דעת השואל). "מכתב ברכה" מאת ר' יוסף נפתלי שטרן, שהוסיף לספר הערות (בשם "שער יוסף") שנדפסו בסוף הספר.

בין חכמי העיר בתקופה זו היה ר' ישראל חיים ב"ר פייבל ברוין. נולד בנייטרא. אביו היה מנכדי ר' פייטל אב"ד גיונגיוש (נפטר בשנת תקנ"א). תלמיד בעל שבט סופר ור' קופל רייך. חתן ר' ברוך בנדט ליכטנשטיין אב"ד קראסנא. משנת תר"ן לערך אב"ד קהל היראים בעיר האלע שבגרמניה. בשנות המלחמה חזר להונגריה וקבע מושבו בבודאפשט ושימש רב בבית המדרש "תורת חסד". נפטר כנראה במלחמת העולם השניה. כיון שכל ספריו נדפסו בשבתו בהאלע נזכירם בקיצור רב:

ספר בית ישראל ח"א (בראשית ושו"ת). פאקש תר"ס.

ספר בית ישראל ח"ב (שמות ושו"ת). פאקש תרס"א.

ספר בית ישראל ח"ג (ויקרא במדבר דברים ושו"ת). פאקש תרס"ד.

ספר מנחת ישראל על מסכת אבות. מונקאטש תרס"ג.

ספר תפלות ישראל על ספר תהלים. פאקש תרס"ו.

רבה של חברת "תורת חיים" בבודאפשט היה ר' יצחק זלמן ב"ר משה חיים גינסברגר. לפני כן דיין בקהילת לאשאנץ שבסלובאקיה. משנת תר"ע לערך בבודאפשט שבה שימש גם דיין. נספה כנראה בשואה.

ספר ישמח לב והוא פירוש וביאור רחב על כל הגדה של פסח... ונוסף עליו תרגום אשכנזי... אשר חנן ה' את עבדו... הק' יצחק זלמן גינסבערגער מ"מ דחברת תורת חיים דק"ק פעסט יע"א ומלפנים דיין ומ"ץ דקה"י לאשאנץ. וואיטצען תרע"ד. [2], קכ עמ'.

עם הסכמות ר' קאפל רייך אב"ד בודפעסט, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד וואיטצען.

ספר ישמח לב על מס' ברכות מרישא ועד גמירא, שמעתתא ואגדה בפלפול וסברה על דרך פשוט ובקיצור נמרץ ועוד נוסף פתיח' כוללת שנקובה בשם מקור הברכה... בודאפעסט תרצ"א. כד, קכח עמ'.

של ערלוי, ר' מנחם ברודי אב"ד קאלוב, ר' מאזעס חיים ליטש-רוזנבוים אב"ד קליינווארדיין, ר' שאול רוזנברג אב"ד ראצפרט ועוד.

נתחיל איפוא פרק זה בבודאפשט. ר' קופל רייך רבה של הקהילה האורתודוקסית, היה רב גדול ורב-פעלים, אך למרבה הצער לא נדפסו חיבוריו ולכן עלינו להסתפק בהעלאת שמו. מרבני בודאפשט הידועים היה ר' מרדכי אפרים פישל ב"ר בנימין זאב זוסמאן-סופר. נולד בשנת תרכ"ז (1867). אביו היה רב החרדים בבודאפשט בעל חליפות שמלות בנימין. תלמיד מובהק של ר' זוסמן אליעזר סופר אב"ד האלאש ופאקש. בשנת תר"ן (1890) נשא לאשה את בתו של ר' קופל רייך אז אב"ד ווערבווי. לאחר נישואיו שימש ברבנות בקהילות קאסטלאני שליך טירנוי וטשוס, שבה שימש כעשרים שנה. בשנת תרע"ד (1914) עבר לבודאפשט ושימש דיין ומגיד לצד חותנו הרב. לאחר מכן ראב"ד ולאחר פטירת חותנו (תרפ"ט) שימש כרב הקהילה אם כי ללא מינוי רשמי. נפטר ביום ל ניסן תש"ב (1942).

ספר עטרת פז על התורה ודרשות לימים נוראים ומועדים מאת הגאון הנודע... מוהר"ר מרדכי אפרים המכונה פישל סופר-זוסמן זצ"ל ראש ביי"ד דקה"י בודאפעסט יצ"ו (הנקרא בשם טשוור רב). חלק א. יו"ל בעריכת בנו... הק' שמעון אליעזר המכונה זוסמן-סופר. ירושלים תשכ"ז. [22], רסח, [4] עמ'.

חידושי אגדה על התורה (עד עמ' קעב) ולימים הקדושים והמועדים. דברי אגדה גם מחותנו ר' קופל רייך (בעמ' רנד מפתח לדברי אגדה אלה).

בהקדמת בן המחבר מתולדות המחבר ואבותיו. בראש הספר "במקום הסכמה" — תשובה מאת ר' יוסף צבי דושינסקי משנת תרצ"א בדבר הסכם בין הקהילה הניאולוגית לאורתודוקסית לאחד את השחיטה, שתתקיים בהשגחה אורתודוקסית ותמורת זאת תשלם הקהילה החרדית לקהילת הניאולוגים סכום שנתי קבוע (המשיב שולל את הדבר מכל וכל וכן דעת השואל). "מכתב ברכה" מאת ר' יוסף נפתלי שטרן, שהוסיף לספר הערות (בשם "שער יוסף") שנדפסו בסוף הספר.

בין חכמי העיר בתקופה זו היה ר' ישראל חיים ב"ר פייבל ברוין. נולד בנייטרא. אביו היה מנכדי ר' פייטל אב"ד ג'ונג'יש (נפטר בשנת תקנ"א). תלמיד בעל שבט סופר ור' קופל רייך. חתן ר' ברוך בנדט ליכטנשטיין אב"ד קראסנא. משנת תר"ן לערך אב"ד קהל היראים בעיר האלע שבגרמניה. בשנות המלחמה חזר להונגריה וקבע מושבו בבודאפשט ושימש רב בבית המדרש "תורת חסד". נפטר כנראה במלחמת העולם השנייה. כיון שכל ספריו נדפסו בשבתו בהאלע נזכרים בקיצור רב:

ספר בית ישראל ח"א (בראשית ושו"ת). פאקש תר"ס.

ספר בית ישראל ח"ב (שמות ושו"ת). פאקש תרס"א.

ספר בית ישראל ח"ג (ויקרא במדבר דברים ושו"ת). פאקש תרס"ד.

ספר מנחת ישראל על מסכת אבות. מונקאטש תרס"ג.

ספר תפלות ישראל על ספר תהלים. פאקש תרס"ו.

רבה של חברת "תורת חיים" בבודאפשט היה ר' יצחק זלמן ב"ר משה חיים גינסברגר. לפני כן דיין בקהילת לאשאנץ שבסלובאקיה. משנת תר"ע לערך בבודאפשט שבה שימש גם דיין. נספה כנראה בשואה.

ספר ישמח לב והוא פירוש וביאור רחב על כל הגדה של פסח... ונוסף עליו תרגום אשכנזי... אשר חנן ה' את עבדו... הק' יצחק זלמן גינסבערגער מ"מ דחברת תורת חיים דק"ק פעסט יע"א ומלפנים דיין ומ"ץ דקה"י לאשאנץ. וואיטצען תרע"ד. [2], קכ עמ'.

עם הסכמות ר' קאפל רייך אב"ד בודפעסט, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד וואיטצען.

ספר ישמח לב על מס' ברכות מרישא ועד גמירא, שמעתא ואגדה בפלפול וסברה על דרך פשוט ובקיצור נמרץ ועוד נוסף פתיח' כוללת שנקובה בשם מקור הברכה... בודאפעסט תרצ"א. כד, קכח עמ'.

כולל הפרקים א—ד בלבד. כד עמ' הראשונים כוללים הפתיחה "מקור הברכה", שנדפסה גם בקונטרס בפני עצמו.

חלק ב: ליקוטים על ה' חומשי תורה... חידושי מהריש... אור המאיר... בודאפעסט תרצ"ו. יד, [2]; קכז, [1] עמ'.

כולל הפרקים ה—ט. בראש הספר (יד העמ'): ליקוטים על התורה; בסוף הספר "אור המאיר", השמטות.

בחלק א הסכמות ר' קאפל רייך ור' ישעיה זילבערשטיין; בחלק ב הסכמות הדיינים בבודאפעסט, ר' אפרים פישל סופר זוסמאן ור' יונתן שטייף.

ספר ישמח לב... על פרקי אבות מרישא עד גמירא... ונוסף עליו תרגום אשכנזי... ונקרא שמו בישראל משלי שלמה... בודאפעסט תרפ"ד. [4], פד עמ'.

עם הסכמת ר' קאפל רייך.

ספר חידושי מהריש"ח חלק ראשון על ש"ע או"ח מרישא עד ה' בית הכנסת... ולפתיחה לקטתי אפס קצת מחיבורי על התורה... על ספר בראשית ושמות ויקרא, שמו בישראל ישמח לב... בודאפעסט תרצ"ח. מח, קלה, [1] עמ'.

מח עמ' הראשונים כוללים "ישמח לב" על בראשית ושמות. עם הסכמות ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' בנימין פוקס אב"ד גראסווארדיין והדיינים ר' פישל סופר זוסמאן ור' יונתן שטייף.

חלק ב: ספר ישמח לב... מס' ויקרא עד גמירא... השמטות על כל התורה... וביאור רחב על החמש מגילות... מעט שמעתתא על ששה סוגיות... בודאפעסט תש"ג. [2], קמב, [2] עמ'.

עם הסכמות ר' קאפל רייך (משנת תרפ"ד), ר' ברוך ראבינאוויטש אב"ד מונקאטש.

ספר ישמח לב על מגלת אסתר... בקיצור נמרץ ובלשון צח. בודאפעסט [תרצ"ז?]. 102 עמ'.

מגדולי הרבנים בבודאפשט, ששמעו הגיע לכל המדינה כפוסק מובהק, היה ר' יונתן ב"ר צבי שטייף.

נולד ביום ג אלול תרל"ז בשוב גאיא שבמורביה. אביו היה תלמיד חכם וירא ה', מתלמידי בעל כתב סופר, שעלה ארצה ונטמן בירושלים. כיון שבמורביה פסק כמעט לימוד התורה נשלח הילד בן הי"א לשיבת בעל שבט סופר. חתן הנגיד ר' מיכאל פישל בפאקש. בראשית המאה אב"ד גוטה וכעבור זמן קצר דיין באונגוואר. משנת תרפ"ג דיין בבודאפשט. לאחר השואה היגר לארצות הברית ושימש רבה של קהילת "קהל עדת יראים" בברוקלין. נפטר ביום ט אלול תשי"ח (1958).

חומש בראשית עם פירש"י ושלשה תרגומים... ונוסף לזה המסורה בשלימותה עם פ"י מספיק וספר למודי השם כולל הלמודים היוצאים מפסוקי התורה. וצינונים: מראה מקום לכל פסוק... בהוצאת המחבר יונתן שטייף דיין ומו"צ דקה"י בודאפעסט יע"א. בודאפעסט תרפ"ז. ב, ג, יג, רלו, [4] עמ'.

חלק א כולל פרשת בראשית. חלק ב: פרשת נח. בודאפעסט תרצ"ב. [4], רלז — תקע עמ'.

בחלק א הסכמות ר' קאפל רייך אב"ד בודאפעסט, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד וואיצען, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג; בחלק ב הסכמת ר' אברהם יוסף גרינוואלד אב"ד אונגוואר.

ספר מצוות השם. חלק ראשון כולל מצוות האמונה עם שלש עשרה עקרים וחלק שני מצוות שבין אדם לחבירו. בודאפעסט; פיוטקוב-טריב (1931). [4], יא, ח, עז; [1], ט, קיט עמ'.

עם הסכמת ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד.

דרוש וחידוש בתואר פתיחה להלכות נדה שדרש הרב הגאון הגדול... מהור"ר יונתן שטייף שליט"א... לפני אלופי לומדי תורה דחברת ש"ס דפה... בודאפעסט תרצ"ג. [2], י עמ'.

ספריו הגדולים של ר' יונתן שטייף נדפסו לאחר פטירתו:

ספר חדשים גם ישנים על מסכת ברכות... פסקי הלכות... מקור הלכה... בירור הלכה...

חלק א-ב. ברוקלין תשי"ט—(תש"ך). טו, שנו, [3]; שיח עמ'. יוסף צבי דושינסקי אב"ד גאלאנטא, ר' משה בערגער אב"ד בוקארעשט, ר' יוסף חיים זאנענפעלד אב"ד ירושלים, ר' יהושע פנחס וויינבערגער אב"ד סעפלאק.

חלק א עד דף יז ע"א. בראש חלק א הקדמת חתן המחבר ונכדיו ובה תולדות המחבר ושבחיו.

ספר חדשים גם ישנים על מסכת חולין... בירור הלכה... חידושי הלכה... ברוקלין תשמ"א. שצב, [8] עמ'.

ספר שאלות ותשובות וחידושי מהר"י שטייף על ארבעה חלקי שולחן ערוך... ברוקלין תשמ"א. [7], תקלו עמ'.

השו"ת כוללים שב סימנים. מעמ' שט ואילך: חידושי מהר"י שטייף על ד' חלקי ש"ע. רוב התשובות נכתבו אחרי השואה. הרבנים הנזכרים בתשובות מלפני השואה: ר' אברהם מאיר איזראעל תופס ישיבה בהוניאד, ר' אברהם צבי אונגאר ראב"ד קאפוואר, ר' הלל אונסדארפער אב"ד לאשאנץ, ר' יואל טייטלבוים אב"ד סאטמאר, ר' גבריאל יהודה אילאוויטש אב"ד שאמשאן, ר' יוסף הכהן שווארטץ ר"מ בגראסווארדיין, ר' דוד יהודה זילבערשטיין אב"ד ווייצען, ר' אהרן מרדכי ליבערמאן אב"ד ק.ק. פעלעדיהאז, ר' דוד גראס אב"ד טאב, ר' שמואל ברייער אב"ד קאטא, ר' שמשון אלטמאן אב"ד פאקש, ר' שמעון בלאקסענדארף ראב"ד קלויזענבורג, ר' עקיבא גלאזנער אב"ד קלויזענבורג, ר' משה יהודה בן הרב מסערדאהעלי, ר' אליעזר פאפער דומ"ץ קעטשקעמעט, ר' פנחס צימעטבוים ראב"ד גראסווארדיין, ר' נטע שלמה שליסעל ראב"ד מונקאטש, ר' אפרים פישל סופר זוסמאן דומ"ץ בודאפעסט, ר' שמואל ענגעל אב"ד ראדאמישלא בקאשוי, ר' שמואל לוי וויינבערגער אב"ד סערדאהעלי, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' יצחק קערפל דומ"ץ פאקש, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' זאב קליין הכהן דומ"ץ עדת ישראל בבערלין, ר' יצחק חזקיה דאנאט אב"ד אנאד, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייצען, ר' שמואל בנימין הלוי יונגרייז אב"ד פילעק, ר' מיכאל פרעסבורגער ראב"ד פאפא, ר' דוד יחזקאל הלוי יונגרייז דומ"ץ זאגרעב, ר' יצחק צבי לעבאוויטש אב"ד טשאפ, ר' שמואל הכהן אב"ד סערדעש, ר' יצחק בנימין מענדלאוויטש אב"ד פישפיק-לאדאני, ר'

המחבר הבא, עמיתו של ר' יונתן שטייף על כס ההוראה בבודאפשט, גם הוא בעל מוניטין ברחבי המדינה כגאון ופוסק — ר' ישראל ב"ר צבי וולץ. נולד בשנת תרמ"ז. אביו היה חסיד ופרוש. תלמיד ר' יוסף ליב סופר אב"ד פאקש, בעל שבט סופר ובנו ר' עקיבא סופר. חתן ר' חיים אפרים באליתי אב"ד טארנאליא. בראשית המאה אב"ד טיניע והחזיק בה ישיבה. לאחר המלחמה קבע מושבו בבודאפשט וגם בה החזיק ישיבה. שימש רבה של חברה ש"ס. לאחר השואה הגיע לירושלים ובלט בה כאחד מגדולי התורה. נפטר ביום ז חשון תשל"ד (1973). בין שתי מלחמות העולם לא פרסם אלא חיבור אחד:

קונטרס חק ישראל... מכיל דיני ערב פסח שחל להיות בשבת... מלוקט מש"ע והפוסקים... קבצתי ואספתי ובררתי... ישראל וועלץ שיעור רב דחברה ש"ס ור"מ דביהכ"נ רחוב טאמפא וביהכ"נ רחוב טשאקי ותופס ישיבה דקה"י בודאפעסט יצ"ו... בודאפעסט תרפ"ז. מעמ'.

ספר חק ישראל חלק שני... בודאפעסט תר"ץ. 6, נז, [3] עמ'.

בחלק א הסכמת ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייצען. בחלק ב הסכמות ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' חיים יצחק ירוחם אב"ד אלטשטאדט, ר' שאול ראזענבערג אב"ד ראצפערטא. בהוצאת ירושלים תשל"ד (מכון חתם סופר) הוספו הוספות רבות מאת המלכה"ד ר' שלום משולם וינברגר.

גם ספרו הגדול של ר' ישראל וולץ לא נדפס אלא לאחר פטירתו:

שאלות ותשובות דברי ישראל... ירושלים, מכון חתם סופר, תש"ס.

חלק אורח חיים. [24], ער, [2] עמ'. כולל רכד סימנים; חלק יורה דעה. [12], רפ, פד עמ'. עמ' פז—קמב (עם שער מיוחד): חלק אבן העזר. עמ' קמג—רפ (עם שער מיוחד): ליקוטי תשובות. פד עמ' האחרונים (עם שער מיוחד): הערות והארות דברי ישראל על ספרים שונים;

חלק א-ב. ברוקלין תשי"ט—(תש"ך). טו, שנו, [3]; שיח עמ'.

חלק א עד דף יז ע"א. בראש חלק א הקדמת חתן המחבר ונכדיו ובה תולדות המחבר ושבחיו.

ספר חדשים גם ישנים על מסכת חולין... בירור הלכה... חידושי הלכה... ברוקלין תשמ"א. שצב, [8] עמ'.

ספר שאלות ותשובות וחידושי מהר"י שטייף על ארבעה חלקי שולחן ערוך... ברוקלין תשמ"א. [7], תקלו עמ'.

השו"ת כוללים שב סימנים. מעמ' שט ואילך: חידושי מהר"י שטייף על ד' חלקי ש"ע. רוב התשובות נכתבו אחרי השואה. הרבנים הנזכרים בתשובות מלפני השואה: ר' אברהם מאיר איזראעל תופס ישיבה בהוניאד, ר' אברהם צבי אונגאר ראב"ד קאפוואר, ר' הלל אונסדארפער אב"ד לאשאנץ, ר' יואל טייטלבוים אב"ד סאטמאר, ר' גבריאל יהודה אילאוויטש אב"ד שאמשאן, ר' יוסף הכהן שווארטץ ר"מ בגראסווארדיין, ר' דוד יהודה זילבערשטיין אב"ד ווייצען, ר' אהרן מרדכי ליבערמאן אב"ד ק.ק. פעלעדיהאז, ר' דוד גראס אב"ד טאב, ר' שמואל ברייער אב"ד קאטא, ר' שמשון אלטמאן אב"ד פאקש, ר' שמעון בלאקסענדארף ראב"ד קלויזענבורג, ר' עקיבא גלאזנער אב"ד קלויזענבורג, ר' משה יהודה בן הרב מסערדאהעלי, ר' אליעזר פאפער דומ"ץ קעטשקעמעט, ר' פנחס צימעטבוים ראב"ד גראסווארדיין, ר' נטע שלמה שליטעל ראב"ד מונקאטש, ר' אפרים פישל סופר זוסמאן דומ"ץ בודאפעסט, ר' שמואל ענגעל אב"ד ראדאמישלא בקאשוי, ר' שמואל לוי וויינבערגער אב"ד סערדאהעלי, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' יצחק קערפל דומ"ץ פאקש, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' זאב קליין הכהן דומ"ץ עדת ישראל בבערלין, ר' יצחק חזקיה דאנאט אב"ד אנאד, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייצען, ר' שמואל בנימין הלוי יונגרייז אב"ד פילעק, ר' מיכאל פרעסבורגער ראב"ד פאפא, ר' דוד יחזקאל הלוי יונגרייז דומ"ץ זאגרעב, ר' יצחק צבי לעבאוויטש אב"ד טשאפ, ר' שמואל הכהן אב"ד סערדעש, ר' יצחק בנימין מענדלאוויטש אב"ד פישפיק-לאדאני, ר'

יוסף צבי דושינסקי אב"ד גאלאנטא, ר' משה בערגער אב"ד בוקארעשט, ר' יוסף חיים זאנענפעלד אב"ד ירושלים, ר' יהושע פנחס וויינבערגער אב"ד סעפלאק.

המחבר הבא, עמיתו של ר' יונתן שטייף על כס ההוראה בבודאפשט, גם הוא בעל מוניטין ברחבי המדינה כגאון ופוסק — ר' ישראל ב"ר צבי וולץ. נולד בשנת תרמ"ז. אביו היה חסיד ופרוש. תלמיד ר' יוסף ליב סופר אב"ד פאקש, בעל שבט סופר ובנו ר' עקיבא סופר. חתן ר' חיים אפרים באליטי אב"ד טארנאליא. בראשית המאה אב"ד טיניע והחזיק בה ישיבה. לאחר המלחמה קבע מושבו בבודאפשט וגם בה החזיק ישיבה. שימש רבה של חברה ש"ס. לאחר השואה הגיע לירושלים ובלט בה כאחד מגדולי התורה. נפטר ביום ז' חשוון תשל"ד (1973). בין שתי מלחמות העולם לא פרסם אלא חיבור אחד:

קונטרס חק ישראל... מכיל דיני ערב פסח שחל להיות בשבת... מלוקט מש"ע והפוסקים... קבצתי ואספתי ובררתי... ישראל וועלץ שיעור רב דחברה ש"ס ורו"מ דביהכ"נ רחוב טאמפא וביהכ"נ רחוב טשאקי ותופס ישיבה דקה"י בודאפעסט יצ"ו... בודאפעסט תרפ"ז. מ עמ'.

ספר חק ישראל חלק שני... בודאפעסט תר"ץ. 6, נז, [3] עמ'.

בחלק א הסכמת ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייצען. בחלק ב הסכמות ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' חיים יצחק ירוחם אב"ד אלטשטאדט, ר' שאול ראזענבערג אב"ד ראצפערטא. בהוצאת ירושלים תשל"ד (מכון חתם סופר) הוספו הוספות רבות מאת המלכה"ד ר' שלום משולם וינברגר.

גם ספרו הגדול של ר' ישראל וולץ לא נדפס אלא לאחר פטירתו:

שאלות ותשובות דברי ישראל... ירושלים, מכון חתם סופר, תש"ס.

חלק אורח חיים. [24], ער, [2] עמ'. כולל רכד סימנים; חלק יורה דעה. [12], רפ, פד עמ'. עמ' פז—קמב (עם שער מיוחד): חלק אבן העזר. עמ' קמג—רפ (עם שער מיוחד): ליקוטי תשובות. פד עמ' האחרונים (עם שער מיוחד): הערות והארות דברי ישראל על ספרים שונים;

חלק שלישי: שו"ת בענינים שונים. [6], ריט, [7] עמ'. חלק יו"ד כולל נד סימנים, חלק אה"ע כולל ל סימנים. ליקוטי תשובות כולל קיח סימנים; חלק שלישי כולל קפט סימנים.

חלק גדול מן התשובות נכתבו לפני השואה. חלק מהן נדפסו בכתבי-עת שונים וביחוד "תל תלפיות", שר' ישראל וולץ ערך לאחר פטירת עורכו ר' דוד צבי קאצבורג (תרצ"ו—תרצ"ח). הרבנים הנזכרים בתשובות שנכתבו לפני השואה: ר' שמעון סופר אב"ד ערלוי, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' אלעזר סג"ל מישל, ר' שמואל ראזענבערג אב"ד אונסדארף, ר' חיים ישכר גראס ר"מ ומו"צ במונקאטש, ר' יוסף שאפאטשניק רב בלונדון, ר' יששכר שלמה טייכטאל דומ"ץ פישטיאן, ר' אברהם מ"ש פראנקל נשיא לשכת היראים בבודאפעשט, ר' שמואל זנוויל כהנא פראנקל, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, חותנו ר' חיים אפרים באלאיטי אב"ד טארנאליא, ר' חיים יצחק ירוחם אב"ד אלטשטאדט בווינא, ר' פנחס יעקב הכהן בלייפציג, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' שלמה צוקער אב"ד האלאס, רבו ר' יוסף ליב סופר אב"ד פאקש, ר' יהודה ליב צירלסאהן אב"ד קעשנוב, ר' שמעון גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי, חתנו ר' משה שמעון האפמאן, ר' פנחס זעליג הכהן שווארטץ בקליינווארדיין.

בנו ר' משה וולץ ישב בבודאפשט וכנראה לא מילא כל תפקיד רבני. נספה בשואה. לאחר פרוץ המלחמה פרסם חוברת העוסקת בענייני השעה:

קונטרס המביט לארץ, על הארטהאדאקסי ובנין הארץ ועל אשמת מנהיגיה (פרנסי העולמיים). [מאת] משה וועלץ. בודאפעסט ת"ש. 15, [1] עמ'.

נגד אגודת ישראל ומחדל מנהיגיה; בעד ישוב ארץ-ישראל ברוח חרדית. עם הסכמת סבו (אבי אמו) ר' חיים אפרים באלאיטי אב"ד טארנאליא.

חתנו של ר' ישראל וולץ, ר' משה שמעון ב"ר אברהם דוד הופמאן, ישב אף הוא על מדין בבודאפשט. אביו היה אב"ד אדא. רב ומגיד בבית הכנסת "בית יחזקאל" בבירה. נספה בשואה. אף הוא הדפיס שני חיבורים בשנות המלחמה:

עורי צפון, קונטרס... על ענייני ישוב א"י וגאולה העתיד[דה]... לחזק האמונה בחכמה ובתבונה ערוך ומסודר ע"י משה שמעון סג"ל האפמאן ר"מ בק"ק ב"פסט תע"א. ב"פסט ת"ש. [4], לב עמ'.

בעד ישוב ארץ-ישראל ברוח חרדית. עם הסכמות אביו ר' אברהם דוד האפמאן אב"ד אדא, ר' חיים בוים אב"ד ווערשוואר, ר' יוסף מאיר טיגערמאן אב"ד ניהייזל, ר' יוסף אבעלעס אב"ד ג' שאללא, ר' דוד ליב זילבערשטיין אב"ד ווייצען, ר' חיים אפרים באלאיטי אב"ד טארנאליא.

ספר תפארת משה... כולל א) תולדות ר"ת ותהלוכותיו הרוחניות בשפה ברורה, ב) בירור ההלכות השייכות לתדר"ת [לתפילין דרבינו תם] והנחתן... בודאפעשט תש"ג. מ, צא, [5] עמ'.

מ עמ' הראשונים כוללים תולדות רבינו תם, צא עמ' האחרונים דנין בעניין תפילין דר"ת. עם הסכמות ר' יונתן שטייף דומ"ץ בודאפעשט, אביו ר' אברהם דוד האפמאן ראב"ד אדא, ר' חיים אפרים באלאיטי אב"ד טארנאליא, ר' צבי הירש פרידלנדר אב"ד ליסקא, ר' דוד דוב מייזליש אב"ד אוהעל, ר' שבתי שעפטיל ווייס אב"ד נ' שימאני, ר' יואל כ"ץ אב"ד ערדאד.

מחכמי בודאפשט גם ר' יעקב אליעזר ב"ר מרדכי ווייסקופף. נולד בשנת תרנ"ח (1898). סבו, ר' יעקב אליעזר ווייס, גביר ותלמיד חכם (בפעסט?) אירח את ר' חיים הלברשטאם מצאנו כל אימת ששהה באונגארן. חתן ר' יחזקאל זילברמאן, שוחט בכמה קהילות בהונגריה, שהיה מחסידי צאנו ושינאווא. ר' יעקב אליעזר היה מחסידי ר' יצחק אייזיק ווייס האדמו"ר מספינקא. סופר סת"ם מומחה ומבוקש, קודם בעיר יאנאשהאזא ומשנת תרצ"א (1931) בבודאפשט. שם גם פקח על המקוואות. היה ידוע כתלמיד חכם בעל הוראה וחסיד בעל מדרגות. נפטר בפעסט ביום ח' אייר ת"ש (1940).

ספר שדה יעקב והוא חידושי הלכות וחליפת מכתבים עם גדולי הדור אשר השאיר אחריו ברכה כבוד הרב הגאון החסיד... מוהר"ר יעקב אליעזר ווייסקאפף זצ"ל סופר סת"ם בעיר בודאפעסט יע"א. הוצאתו לאור אני בנו

בעיר אוהעל שימש ברבנות ר' דוד דוב ב"ר מרדכי זאב מייזליש. אביו היה בן ר' דוד דוב אב"ד לאסק. ר' מרדכי זאב עזב את פולין הקונגרסאית וישב בעיר טארנא שבגליציה. בנו ר' דוד דוב ישב בקלויז ולמד תורה בהדרכת הגאון ר' יוסף ענגל. בשנת תרנ"ז נשא לאשה את בת ר' משה יוסף טייטלבוים אב"ד הקהילה החסידית באוהעל. זמן קצר לפני החתונה נפטר חותנו. כעבור שנים אחדות נבחר למלא מקום חותנו. נספה בשואה באושוויץ ביום טו בסיון תש"ד (1944).

ספר שאלות ותשובות בנין דוד חלק ראשון על ד' חלקי הש"ע אשר חנני ה' להשיב לשואלי דבר בהלכה ובפלפול אני הצעיר דוד דוב בעריש מייזליש אב"ד דק"ק אוהעל יע"א... אוהעל תרצ"ב 1931. [4], קמ עמ'.

כולל עב סימנים. הרבנים הנזכרים: ר' מאיר אליעזר הכהן הארטשטיין באוהעל, בנו ר' צבי הירש מייזליש אב"ד ניימארק (גם דומ"ץ ווייצען), דודו ר' צא"י יעקב מייזליש אב"ד לאסק, תלמידו ר' זאב וואלף גינצלער דומ"ץ שאלגא-טאריאן, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' שמואל גאטליב אב"ד טאלטשווא ופאפא, ר' אהרן חיים דוד דייטש אב"ד באלאשא-דיארמאט, תלמידו ר' דוד הויפמאן מו"צ קיוועשדא, ר' יואל כ"ץ אב"ד ארדוד, ר' אברהם דירנפעלד רב דחברה שיעור בפאפא, ר' נח ברוך פישער אב"ד עפעריעס, בנו ר' יוסף משה מייזליש אב"ד מארוש-איוואר, ר' יעקב צבי כ"ץ אב"ד סאבאסלא, ר' שמואל לוי וויינבערגער אב"ד דאנאסערדאהעלי, ר' פתחיה קרויס אב"ד וואגאש, בנו ר' חיים מייזליש אב"ד ראדוואן (גם אב"ד סארוואש), תלמידו ר' ישראל חיים סאמעט בקליינווארדיין (בעמ"ח ס' שמע ישראל), ר' זאב פאצינאווסקי בלאדז, ר' שלמה ברוך פראגער אב"ד פעטראוואסעלא, חתנו ר' משה אהרן הלברשטאם אב"ד קאלאשיטץ, תלמידו ר' מנחם מענקא ציגלער ר"מ דק"ק וויזניצא, ר' יוסף פאצינאווסקי בפאביאניץ, ר' משה גינז אב"ד קערעסטור, ר' דוד הכהן ניימאן אב"ד ציגאנד, ר' אפרים פישל ראטה אב"ד וויידיטשקא, תלמידו ר' יעקב פארקאש ר"מ בבערגסאס, אביו ר' מרדכי זאב מייזליש, ר' אלטר שאול פעפער רב בניו יארק, בנו ר' יחזקאל שרגא מייזליש אב"ד ראדוואן, ר' ישעיה פאלאק אב"ד

ותלמידו הק' יצחק אייזיק ווייסקאפף. ניו יורק תשמ"ז. קב, [1] עמ'.

בראש הספר קוים לדמותו של אאמו"ר הרב המחבר זצ"ל מאת בנו הנ"ל. עם הסכמת ר' יונתן שטייף. כולל כח סימנים. הרבנים הנזכרים: ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייצען. ר' אברהם איינהארן מו"ץ שטיינעמאנגער [סומבאטהעלין], ר' זאב כהנא אב"ד טשארגא, ר' יונתן שטייף ראב"ד בודאפעסט, ר' יצחק אייזיק ווייס האדמו"ר מספינקא, ר' ישראל וועלץ דומ"ץ בודאפעסט, ר' מאיר שרגא כ"ץ קליין ראש החברה ש"ס בבודאפעסט, ר' נפתלי צבי ווייס אב"ד בילקע, ר' אפרים פישל זוסמאן סופר ראב"ד בודאפעסט.

נסיים את המחברים מבודאפשט בר' חיים יהודה ב"ר יצחק דוב שלזינגר. חתן ר' שמואל משאראשפאטאק. משנת תרס"ה לערך אב"ד קהילת פאדע (היום יוגוסלאוויה). בין שתי מלחמות העולם דיין ומגיד בחברה ש"ס בבודאפשט. נפטר ביום ב' מנחם אב תש"ג (1943) [כך לפי רישום בכתב-יד על עותק קונטרס "ישועה ונחמה" של הספריה הלאומית בירושלים].

ספר לקוטי יהודא... פירוש נחמד על שלש עשרה העקרים... מלוקט ומקובץ מספרים חדשים גם ישנים... חברתי בעזה"י... הק' חיים יהודא שלעזינגער חונה פק"ק פאדע יע"א. חלק א — ג. ווייטצען תרס"ט — תרע"ב. חלק א: עיקרים א — ז. תרס"ט. [11], קיח, [3] עמ'; חלק ב: עיקרים ח — יא. תר"ע. [6], קכה, [5] עמ'; חלק ג: עיקרים יב-יג. תרע"ב. צו, [2] עמ'.

עם הסכמות ר' שלום מרדכי הכהן אב"ד ברעזאן, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' שמעון פאלאק אב"ד בעלעניעש.

קונטרס ישועה ונחמה, מדבר מענין האמונה והבטחון... בודאפעסט תרח"ץ. [8], עב עמ'.

החיבור כבר היה מוכן לדפוס בשנת תרע"ד, שבה ניתנה הסכמת ר' קאפל רייך אב"ד בודאפעסט. בספר גם ההסכמות שנדפסו בספרו הקודם.

מכאן ואילך יוצגו המחברים לפי מקומותיהם בסדר א"ב.

ותלמידו הק' יצחק אייזיק ווייסקאפף. ניו יורק תשמ"ז. קב, [1] עמ'.

בראש הספר קיום לדמותו של אאמו"ר הרב המחבר זצ"ל מאת בנו הנ"ל. עם הסכמת ר' יונתן שטייף. כולל כח סימנים. הרבנים הנזכרים: ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייצען. ר' אברהם איינהארן מו"ץ שטיינעמאנגער [סומבאטהעלין], ר' זאב כהנא אב"ד טשארנא, ר' יונתן שטייף ראב"ד בודאפעסט, ר' יצחק אייזיק ווייס האדמו"ר מספינקא, ר' ישראל וועלץ דומ"ץ בודאפעסט, ר' מאיר שרגא כ"ץ קליין ראש החברה ש"ס בבודאפעסט, ר' נפתלי צבי ווייס אב"ד בילקע, ר' אפרים פישל זוסמאן סופר ראב"ד בודאפעסט.

נסיים את המחברים מבודאפשט בר' חיים יהודה ב"ר יצחק דוב שלזינגר. חתן ר' שמואל משאראשפאטאק. משנת תרס"ה לערך אב"ד קהילת פאדע (היום יוגוסלאוויה). בין שתי מלחמות העולם דיין ומגיד בחברה ש"ס בבודאפשט. נפטר ביום ב מנחם אב תש"ג (1943) [כך לפי רישום בכתב-יד על עותק קונטרס "ישועה ונחמה" של הספריה הלאומית בירושלים].

ספר לקוטי יהודא... פירוש נחמד על שלש עשרה העקרים... מלוקט ומקובץ מספרים חדשים גם ישנים... חברתי בעזה"י... הק' חיים יהודא שלעזינגער חונה פק"ק פאדע יע"א. חלק א—ג. ווייטצען תרס"ט—תרע"ב. חלק א: עיקרים א—ז. תרס"ט. [11], קיח, [3] עמ'; חלק ב: עיקרים ח—יא. תר"ע. [6], קכה, [5] עמ'; חלק ג: עיקרים יב—יג. תרע"ב. צו, [2] עמ'.

עם הסכמות ר' שלום מרדכי הכהן אב"ד ברעזאן, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' שמעון פאלאק אב"ד בעלעניעש.

קונטרס ישועה ונחמה, מדבר מענין האמונה והבטחון... בודאפעסט תרח"ץ. [8], עב עמ'.

החיבור כבר היה מוכן לדפוס בשנת תרע"ד, שבה ניתנה הסכמת ר' קאפל רייך אב"ד בודאפעסט. בספר גם ההסכמות שנדפסו בספרו הקודם.

מכאן ואילך יוצגו המחברים לפי מקומותיהם בסדר א"ב.

בעיר אוהעל שימש ברבנות ר' דוד דוב ב"ר מרדכי זאב מיזליש. אביו היה בן ר' דוד דוב אב"ד לאסק. ר' מרדכי זאב עזב את פולין הקונגרסאית וישב בעיר טארנא שבגליציה. בנו ר' דוד דוב ישב בקלויז ולמד תורה בהדרכת הגאון ר' יוסף ענגל. בשנת תרנ"ז נשא לאשה את בת ר' משה יוסף טייטלבוים אב"ד הקהילה החסידית באוהעל. זמן קצר לפני החתונה נפטר חותנו. כעבור שנים אחדות נבחר למלא מקום חותנו. נספה בשואה באושוויץ ביום טו בסיון תש"ד (1944).

ספר שאלות ותשובות בנין דוד חלק ראשון על ד' חלקי הש"ע אשר חנני ה' להשיב לשואלי דבר בהלכה ובפלפול אני הצעיר דוד דוב בעריש מיזליש אב"ד דק"ק אוהעל יע"א... אוהעל תרצ"ב 1931. [4], קמ עמ'.

כולל עב סימנים. הרבנים הנזכרים: ר' מאיר אליעזר הכהן הארטשטיין באוהעל, בנו ר' צבי הירש מיזליש אב"ד ניימארק (גם דומ"ץ ווייצען), דודו ר' צא"י יעקב מיזליש אב"ד לאסק, תלמידו ר' זאב וואלף גינצלער דומ"ץ שאלגא-טאריאן, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' שמואל גאטליב אב"ד טאלטשווא ופאפא, ר' אהרן חיים דוד דייטש אב"ד באלאשא-דיארמאט, תלמידו ר' דוד הויפמאן מו"צ קיוועשדא, ר' יואל כ"ץ אב"ד ארדוד, ר' אברהם דירנפעלד רב דחברה שיעור בפאפא, ר' נח ברוך פישער אב"ד עפעריעס, בנו ר' יוסף משה מיזליש אב"ד מארוש-איוואר, ר' יעקב צבי כ"ץ אב"ד סאבאסלא, ר' שמואל לוי וויינבערגער אב"ד דאנאסערדאהעלי, ר' פתחיה קרויס אב"ד וואגאש, בנו ר' חיים מיזליש אב"ד ראדוואן (גם אב"ד סארוואש), תלמידו ר' ישראל חיים סאמעט בקליינווארדיין (בעמ"ח ס' שמע ישראל), ר' זאב פאצינאווסקי בלאדז, ר' שלמה ברוך פראגער אב"ד פעטראוואסעלא, חתנו ר' משה אהרן הלברשטאם אב"ד קאלאשיטץ, תלמידו ר' מנחם מענקא ציגלער ר"מ דק"ק וויזניצא, ר' יוסף פאצינאווסקי בפאביאניץ, ר' משה גינז אב"ד קערעסטור, ר' דוד הכהן ניימאן אב"ד ציגאנד, ר' אפרים פישל ראטה אב"ד וויידיטשקא, תלמידו ר' יעקב פארקאש ר"מ בבערעגסאס, אביו ר' מרדכי זאב מיזליש, ר' אלטר שאול פעפער רב בניו יארק, בנו ר' יחזקאל שרגא מיזליש אב"ד ראדוואן, ר' ישעיה פאלאק אב"ד

שאלטוואדקערט, תלמידו ר' ישראל ברוך גאנץ רב ומורה בק"ק געלזענקירכען (אשכנז), ר' שלמה צוקער אב"ד האלאס.

ספר בנין דוד על התורה... חלק ראשון ספר בראשית. אוהעל תש"ב 1941. [4], רעא, [1] עמ'.

במהדורת ברוקלין תשל"ד נוספו מפתחות מפורטים ועוד לב עמ' על פרשיות שמות, וארא, שצולמו כפי הנראה מדפים שהיו בדפוס ונפסקה הדפסתם בשנות השואה.

מראשי הקהילה באוהעל היה ר' מאיר אליעזר ב"ר אברהם אבלי הכהן ראפאפורט-הארטשטיין. נולד כנראה באוהעל. סוחר יין אמיד, תלמיד חכם וחוקר. בסוף המאה הקודמת נבחר לסגן נשיא הלשכה האורתודוקסית בבואדאפשט וייצג בה את החסידים. נפטר כנראה בסוף שנות העשרים.

תולדות הרמב"ן... וקורות ספריו היקרים מאת מאיר אליעזר כ"ץ ראפאפורט. קראקא תרנ"ח 1898. [1], 43 עמ'.

דרך המלך, דרשה הגיונית-מחקרית על שלמות האדם מאתי מאיר אליעזר בלאאמור"ר מו"ה אברהם אבלי זצ"ל הכהן ראפאפורט-הרטשטיין. בודאפעסט תרפ"ב. מח עמ'.

שלשלת זהב, קורות חיי הגה"ק ר' נפתלי הכהן זצלה"ה בעהמ"ח ס' סמיכת חכמים עמס' ברכות... מאת הרב החכם הכולל והסופר הנכבד מו"ה מאיר אליעזר הכהן ראפאפארט הארטשטיין זצ"ל. מונקאטש תרצ"א. 92 עמ'.

יליד אוהעל היה גם ר' משה ב"ר שלום פארקאש. חתן ר' דוד ווייס דומ"ץ באויברווישווה. שימש סופר סת"ם באוהעל. בשנות השלושים עבר למישקולץ וגם בה שימש סופר סת"ם. נספה בשואה. משנים עשר ילדיו לא נשארה אלא בת אחת, שכנה הדפיס מחדש את ספרי סבו.

... שלחן ערוך אורח חיים הלכות שבת עם... טו"ז... מגן אברהם... ועם פירוש מלבושי שבת והוא קיצור מחצית השקל ולבו"ש ושאר גדולי אחרונים... כ"ז לקטתי... הצעיר משה פארקאש מפה אוהעל. סעאיני תרפ"ה. [4], רסט עמ'.

עם פנים השו"ע הלכות שבת (סי' רמב—שדמ) ומצדדיו הט"ז והמג"א ובתחתית העמוד "מלבושי שבת". עם הסכמות ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייטצען, ר' יואל פעללנער אב"ד אוהעל, ר' אברהם יוסף גרינוואלד אב"ד אונגוואר, ר' אליעזר זאב אמסיל אב"ד לאגמוין באוהעל, ר' דוד דוב מייזליש אב"ד ק"ק ספרדים באוהעל, ר' שמעון גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי, ר' אליעזר דוד גרינוואלד אב"ד סאטמאר.

ספר ציוני תוספות... שבכ"מ שמציין התוספות... ממס' אחרת... אני מביא משם הגמ' או הירושלמי עם הפירושים... באלקאני תרצ"ז. [3], עא דף.

על מסכתות ברכות ושבת. עם הסכמות ר' שמואל אויסטערליץ אב"ד מישקאלץ, ר' חיים מרדכי יעקב גאטליב אב"ד ק"ק ספרדים במישקאלץ, ר' נפתלי טייטלבוים אב"ד ניר באטור, ר' דוד דוב מייזליש אב"ד ק"ק ספרדים באוהעל.

מחכמי אוהעל היה גם ר' מאיר ב"ר שמואל הלוי קליין. אביו שימש שוחט בקהילת מאלדווא שבסלובאקיה. תלמיד ר' יהודה גרינוואלד ובעל ערוגת הבשם. משנת תרס"ז באוהעל לאחר שנשא את בתו של ר' שלמה טשעטשאוויצר. שימש כנראה כמורה הוראה.

ספר ברורי המדות והשיעורין... לברר השיטות בכל המדות והמשקולות והזמנים והשיעורין התלויים בהם שבאו בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים וכמה מהם עפ"י המדות הנוהגים בזמננו ומסודרים עפ"י סדר הא"ב בארבעה מערכות: א. מערכת מדידה... ב. מערכת משקולות... ג. מערכת משורה... ד. מערכת זמנים... מאתי הצעיר מאיר בן לאא"מ מו"ה שמואל הלוי קליין שליט"א שו"ב מומחה בק"ק מאלדאווא יע"א. אויהעלי תרפ"ה. [12], קסג, [2] עמ'.

עם הסכמות ר' שמואל ענגעל אב"ד ראדאמישלא בקאשוי, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד.

ספר תולדות שמואל... קובץ גדול... על תרי"ג מצות דאורייתא ושבע מצות דרבנן מסודרים

בה"ג מה"ר רבי יעקב המכונה קאפל קרויס זללה"ה אבדק"ק אטש והגליל יע"א... מישקאלץ תרצ"ח 1938 [לא נגמר בדפוס עד שנת תש"א]. קפו דף.

בתוך הספר חידושים מאת ר' יהונתן אייבשיץ וביחוד מאת ר' מאיר בומסלא מפראג שהועתקו מכתבי יד. בספר גם תשובות רבות מאת המחבר, מאביו ורבנים אחרים. עם הסכמת ר' דוד יהודה זילבערשטיין אב"ד ווייטצען (משנת תש"א).

בישוב אפץ שימש ברבנות ר' יהושע ב"ר יעקב יוסף גינז. אביו היה אב"ד ביסרמין. חתן ר' שמואל בנימין יונגרייז אב"ד פילק. משנת תר"ץ אב"ד אפץ שבמחוז העוועש. נספה בשואה.

ספר גאולה וישועה על ספר בראשית, כולל מדרש רבה, תנחומא וילקוט... לקטתי וחברתי... יהושע גינז בהגאה"צ מוהריי"ג זצלה"ה אב"ד דק"ק אפץ... מישקאלץ (תש"ג). ד, פד דף.

עם הסכמות חותנו ר' שמואל בנימין הלוי יונגרייז אב"ד פילעק, ר' מנחם מענדיל טענענבוים אב"ד טארנא, ר' אשר אנשיל הלוי יונגרייז אב"ד מעזעקעוועשד, ר' יונתן שטייף דומ"ץ בודאפעסט, ר' יעקב שרגא יונגרייז אב"ד נאגראדבערצעל, גיסו ר' יהושע ציטראן אב"ד ביסערמין.

בעיירה באלאשא-ג'ארמאט שימש ברבנות כחמישים שנה ר' יוסף ישראל ב"ר אהרן דוד דייטש. נולד בפרסבורג בשנת תר"ג או תר"ד. אביו היה בעל "גורן דוד". תלמיד אביו ובעל כתב סופר. משנת תרל"ב אב"ד סענדרא. משנת תרל"ח ממלא מקום אביו כאב"ד באלאשא-ג'ארמאט. נפטר ביום כז שבט תרפ"ז (1927).

ספר בן גרני על חמשה חומשי תורה. חברו הרב הגאון הגדול המקובל האמיתי... מו"ה יוסף ישראל דייטש זצוק"ל אב"ד דק"ק באלאשא-יארמוט יע"א בן הרב הגאון האמיתי שר התורה... מו"ה אהרן דוד דייטש... גם נלוו הנה פרחי שושנים מאת הגאון בעל גורן דוד ז"ל. טארנא (תרצ"א). [10], שלב עמ'.

בהקדמת בני המחבר מתולדות המחבר.

על סדר הפרשיות... ובראש הספר שמתי פתיחה כוללת בשני חלקים... חלק א—ג.

חלק א: פתיחה כוללת ומצוות א—ג. אויהעלי תר"ץ. [10], קלו, כח, [3] דף.

חלק ב: מצוות ד—כד. אויהעלי תרצ"ד. [1], קיט דף.

חלק ג: מצוות כה—מ. בודאפעסט תרצ"ט. [1], ד, רמד, [2] דף.

בחלק א הסכמות ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' שמואל ענגל אב"ד ראדאמישלא בקאשוי, ר' יוסף חיים זאנענפעלד אב"ד בירושלים.

בעיר באלמאז-אוייווארוש שימש ברבנות ר' יחיאל ב"ר נתנאל הכהן פריד, שמילא את מקומו של אביו הגאון בעל "פני מבין". נפטר בשנת תרצ"ט (1939).

ספר תורת יפה על התורה... ע"ד פרד"ס ואגדה... מכ"ק אאמו"ר הרב הגאון הגדול... מרן יחיאל הכהן פריעד זצוקלה"ה אב"ד דק"ק ב"אוייווארוש. ז"ך שנים שימש בעדתו... הובא לביה"ד ע"י בני המחבר... מישקאלץ ת"ש [נגמר בדפוס בשנת תש"ב]. ז, קצד דף.

מדף קעז ע"ב ואילך: קונטרס טוב ויפה, איזה דרושים... למועדים וענינים אחרים. בסוף הספר (דף קצ ע"ב) הסכמת ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוי (פרשת לך לך תש"ב).

רבה של קהילת אטש היה ר' שמעון ב"ר יעקב קופל קרויס. נולד ביום יח אייר תר"ך. אביו היה אב"ד אטש. בשנים תר"ן—תר"ס אב"ד נאג' סט' מיקלוש. לאחר מכן אב"ד קאדלבורג, סארוואש ומקומות אחרים. משנת תרע"ה ממלא מקום אביו ברבנות אטש. נספה בשואה בן פד.

ספר שתלי זתיים סביב לשלחן ערוך... אשר חברתי טפחתי ורביתי... קבצתי מכתבי ישנים מגאוני קדמוננו ומה שחדשתי... מסימן א' עד סימן תצ"ג... חלק ראשון מחלק אורח חיים... אנכי היום בלג בעומר בן ע"ח שנים השם יחיני לגמור ולהדפיס על כל ד' שולחן ערוך ולישב בארץ הקדושה... מאתי הק' שמעון

על סדר הפרשיות... ובראש הספר שמת
פתיחה כוללת בשני חלקים... חלק א — ג.

חלק א: פתיחה כוללת ומצוות א — ג. אויהעלי
תר"ץ. [10], קלו, כח, [3] דף.

חלק ב: מצוות ד — כד. אויהעלי תרצ"ד.
[1], קיט דף.

חלק ג: מצוות כה — מ. בודאפעסט תרצ"ט.
[1], ד, רמד, [2] דף.

בחלק א הסכמות ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד,
ר' שמואל ענגל אב"ד ראדאמישלא בקאשוי, ר' יוסף
חיים זאנענפעלד אב"ד בירושלים.

בעיר באלמאז-אויורוש שימש ברבנות ר' יחיאל
ב"ר נתנאל הכהן פריד, שמילא את מקומו של אביו
הגאון בעל "פני מבין". נפטר בשנת תרצ"ט (1939).

ספר תורת יפה על התורה... ע"ד פרד"ס
ואגדה... מכ"ק אאמו"ר הרב הגאון הגדול ...
מנחם יחיאל הכהן פריעד זצוקללה"ה אב"ד
דק"ק ב'אויורוש. ז"ך שנים שימש בעדתו...
הובא לביה"ד ע"י בני המחבר... מישקאלץ
ת"ש [נגמר בדפוס בשנת תש"ב]. ז, קצד דף.

מדף קעז ע"ב ואילך: קונטרס טוב ויפה, איזה
דרושים... למועדים וענינים אחרים. בסוף הספר (דף
קצ ע"ב) הסכמת ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד
שאמלוי (פרשת לך לך תש"ב).

רבה של קהילת אטש היה ר' שמעון ב"ר יעקב קופל
קרויס. נולד ביום יח אייר תר"ך. אביו היה אב"ד
אטש. בשנים תר"ן — תר"ס אב"ד נאג' סט' מיקלוש.
לאחר מכן אב"ד קאדלבורג, סארוואש ומקומות
אחרים. משנת תרע"ה ממלא מקום אביו ברבנות
אטש. נספה בשואה בן פד.

ספר שתלי זתים סביב לשלחן ערוך... אשר
חברתי טפחתי ורביתי... קבצתי מכתבי ישנים
מגאוני קדמוננו ומה שחדשתי... מסימן א' עד
סימן תצ"ג... חלק ראשון מחלק אורח חיים...
אנכי היום בלג בעומר בן ע"ח שנים השם
יחיני לגמור ולהדפיס על כל ד' שולחן ערוך
ולישב בארץ הקדושה... מאתי הק' שמעון

בה"ג מה"ר רבי יעקב המכונה קאפל קרויס
זללה"ה אבדק"ק אטש והגליל יע"א...
מישקאלץ תרצ"ח 1938 [לא נגמר בדפוס עד
שנת תש"א]. קפו דף.

בתוך הספר חידושים מאת ר' יהונתן אייבשיץ וביחוד
מאת ר' מאיר בומסלא מפראג שהועתקו מכתבי יד.
בספר גם תשובות רבות מאת המחבר, מאביו ורבנים
אחרים. עם הסכמת ר' דוד יהודה זילבערשטיין אב"ד
וויטצען (משנת תש"א).

בישוב אפץ שימש ברבנות ר' יהושע ב"ר יעקב יוסף
גינז. אביו היה אב"ד ביסרמין. חתן ר' שמואל בנימין
יונגרייז אב"ד פילק. משנת תר"ץ אב"ד אפץ שבמחוז
העוועש. נספה בשואה.

ספר גאולה וישועה על ספר בראשית, כולל
מדרש רבה, תנחומא וילקוט... לקטתי
וחברתי... יהושע גינז בהגאה"צ מוהריי"ג
זצל"ה אב"ד דק"ק אפץ... מישקאלץ (תש"ג).
ד, פד דף.

עם הסכמות חותנו ר' שמואל בנימין הלוי יונגרייז
אב"ד פילעק, ר' מנחם מענדיל טענענבוים אב"ד
טארנא, ר' אשר אנשיל הלוי יונגרייז אב"ד
מעזעקעוועשד, ר' יונתן שטייף דומ"ץ בודאפעסט, ר'
יעקב שרגא יונגרייז אב"ד נאגראדבערצעל, גיסו ר'
יהושע ציטראן אב"ד ביסערמין.

בעיירה באלאשא-ג'ארמאט שימש ברבנות כחמישים
שנה ר' יוסף ישראל ב"ר אהרן דוד דייטש. נולד
בפרסבורג בשנת תר"ג או תר"ד. אביו היה בעל "גורן
דוד". תלמיד אביו ובעל כתב סופר. משנת תרל"ב אב"ד
סענדרא. משנת תרל"ח ממלא מקום אביו כאב"ד
באלאשא-ג'ארמאט. נפטר ביום כז שבט תרפ"ז (1927).

ספר בן גרני על חמשה חומשי תורה. חברו
הרב הגאון הגדול המקובל האמיתי... מו"ה
יוסף ישראל דייטש זצוק"ל אב"ד דק"ק
באלאשא-יארמוט יע"א בן הרב הגאון האמיתי
שר התורה... מו"ה אהרן דוד דייטש... גם נלוו
הנה פרחי שושנים מאת הגאון בעל גורן דוד
ז"ל. טארנא (תרצ"א). [10], שלב עמ'.

בהקדמת בני המחבר מתולדות המחבר.

רבה האחרון של העיירה באלקאן, ר' יקותיאל ב"ר יהודה ליכטנשטיין. נולד בשנת תרמ"ג בבעטלען, שבה שימש אביו אב"ד. תלמיד אביו ובעל ערוגת הבשם. חתן ר' ישראל מנחם ברוין אב"ד ברעזאוויץ. משנת תרס"ט אב"ד ניר אצ"אד ומשנת תר"ף אב"ד באלקאן. נספה בשואה ביום יז סיון תש"ד (1944).

ספר שארית יקותיאל שני חלקים. חלק ראשון לקוטי הלכות בענינים השכיחים מאד ונחוצים לכל אדם. חלק שני הנהגות ישרות מלוקט מספרי גאונים וקדושים זי"ע וקצת חידושי תורה אשר השאיר אחריו הרב הגאון... מוה"ר יקותיאל ליכטנשטיין זצ"ל אב"ד דק"ק באלקאני והגלילות יע"א. יצא לאור ע"י בנו יעקב הלל ליכטנשטיין. ברוקלין תשל"ט. [16], קיא, [7] עמ'.

בראש הספר תולדות המחבר. עם הסכמות ר' יוסף גרינוואלד, ר' משה טייטלבוים, ר' שלמה זלמן אויערבאך.

בעיירה ביסרמין שימש ברבנות ר' יעקב יוסף ב"ר שמעון גינז. נולד ביום כז טבת תרי"ד בכפר יאנקאוואץ. אביו היה עובד ה' בעל מדרגות שעבר לגור בעיר זענטא. תלמיד ר' מרדכי אליעזר וועבער ומהר"ם שיק. נשא אשה מסיגט ושם התקרב אל בעל ייטב לב. משנת תרמ"ג אב"ד ה' טשאבא שליד מישקולץ ומשנת תרנ"ב אב"ד ביסרמין. נפטר ביום ה' ניסן תרפ"ה (1925).

ספר הרי בשמים על ספר בראשית ושמות מכ"ק הרב הגאון הגדול... מוהר"ר יעקב יוסף גינז זצוקלה"ה מלפנים ה"י אב"ד ק"ק ה' טשאבא ואח"כ פק"ק ביסערמין... סדרתי והוצאתי לאור אני בנו ותלמידו... יהושע גינז... בודאפעסט תרפ"ז. [8], גדף.

בראש הספר הקדמה ארוכה מאת ר' יהושע גינז ובה תולדות המחבר.

ספר הרי בשמים על ספר ויקרא במדבר דברים... פיוטרקוב תרצ"ה. [2], מו"ד, כעמ'.

בישוב ביקוני שימש כשוחט ר' שלמה אהרן ב"ר אברהם פרידמאן. אמו שרה היתה בתה של מרת

הינדא אחותו של בעל ישמח משה. נולד בשנת תר"י (1850) לערך. לפני ביקוני היה שוחט בכפר הידאש. משנת תרמ"ה (1885) שוחט ביישוב ביקוני שש עשרה שנה. משנת תרס"א (1901) שוחט בסאטמאר. נפטר כנראה בשנות העשרים. ר' שלמה אהרן פרידמאן ביקר אצל רוב צדיקי הונגריה וחלק מצדיקי גליציה ורשם את הדברים ששמע מפייהם. את הרשימות העתיק וערך בנו ר' יעקב פרידמאן, אף הוא שוחט בסאטמאר. לאחר השואה היה שוחט בברוקלין ובה נפטר ביום כז אדר תשל"ד (1974).

קונטרס מראה אש, קובץ שיחות צדיקים וסיפורים נפלאים מרבותינו הק' מוסדי דור ודור זי"ע אשר רשם לעצמו הרב החסיד ר' שלמה אהרן פריעדמאן זצ"ל שו"ב דק"ק ביקוני יצ"ו במדינת אונגארן שהתאבק כל ימיו בעפרם הטהורה! של צדיקי אמת והרבה אשר זכה בעצמו לראות ולשמע אצלם... ובסוף הקונטרס צרפנו איזה חידושי תורה מאת אשר נשאר ממנו בכתב ידו וגם צוואתו הטהורה. וכ"כ צרפנו איזה חד"ת וכתבים מבנו ה"ה אבינו... הרה"ח... מוה"ר יעקב פריעדמאן ע"ה שו"ב בכמה קהלות קדושות שטרח הרבה לסדר הקונטרס הזה... יצא לאור בעזשי"ת ע"י בני וחתני הרה"ח ר' יעקב ע"ה בן הרה"ח המחבר ז"ל. ברוקלין תשמ"מ. קכה, [3] עמ'.

עם הסכמות ר' נפתלי הירצקא העניג אב"ד שארמאש, ר' שלום יחזקאל שרגא רבי' הלבשרטאם האדמו"ר מציעשינוב.

כולל קכא רישומים מהבעש"ט ואילך, סיפורים ועניינים ששמע המחבר מצדיקי דורו, שבהיכלם ביקר, כגון ר' חיים מצאנז ובנו ונכדו משינאווא, ר' הירצקא מראצפערט, אדמו"רי בעלזא, סיגט, טאש, קאסאני, ליסקא ועוד.

בעמ' פט—קז (עם שער מיוחד): דברי תורה, דרשות ומכתבים ושיחות צדיקים... ובסופו הצוואה שלו; בעמ' קט—קכה (עם שער מיוחד): דברי תורה, דרשות ומכתבים שנשארו בכתובים מאת... ר' יעקב פריעדמאן ע"ה... כולל שתי דרשות: דרוש לשבת הגדול תש"ה ודרוש לליל כל נדרי תש"ד [2] שנשא ר' יעקב פרידמאן לאחר השואה במחנה גינטא.

רבה האחרון של העיר ג'ונג'וש היה ר' אשר אנשיל ב"ר משה נתן נטע הלוי יונגרייז. אביו היה אב"ד טיסא-פירד בעל "מנוחת משה". שימש בה ברבנות כחמישים שנה. נספה כנראה בשואה.

ספר זכור ושמור... על חמשה חומשי תורה הנוגעים אל מצות שבת מלוקטים מספרי גאונים וצדיקים וגם... מה שחנן ה' אותי... אשר אנשיל יונגרייז הרב דקהל יראים דיאנדאש בן... הרב הגאון הקדוש משה נתן נטע הלוי זצ"ל אבדק"ק טיסא פירעד. חלק א"ב. בודאפעסט תרצ"ח. לב, דש; [2], קצו, [1] עמ'.

בסוף חלק ב הסכמת ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן ראש ועד הרבנים בווארשא.

בעיר דברצין שבה התגוררו יהודים רבים לא מצאנו אלא מחבר אחד: ר' צבי דוב טאכוביץ. חסיד ירא שמים מתלמידי בעל ייטב לב וכנראה מקורב לאדמו"ר מספינקא. קודם התגורר בעיר ביסרמין ובהזדמנויות שונות היה משמיע דרשות ודברי תורה ברבים, אם כי לא היה בעל מעמד רבני. לאחר מכן ישב בדברצין ובניו פרנסו אותו. לא ידוע לנו מתי הלך לעולמו. בישבו בדברצין הביא לדפוס את

ספר אך פרי לצדיק על התורה... אשר אספתי ולקטתי מספרי מגידים ומתקוני בעלי מקובלים, דרושים לכל חפציהם... ודברים נפלאים מצדיקי קדושי עליון... ומעט מזעיר אשר חנני ד' מפרי עטי... הק' צבי דוב בן יודית... מפה ק"ק דעברעצין. מישקאלץ תרצ"ה 1935. [1], מט דף.

בסוף הספר שתי דרשות שאמר בבסרמין במסיבות סיום מסכתות. בהקדמתו מזכיר המחבר את כל בניו וחתניו ומודה להם על תמיכתם בו. עם הסכמות ר' שלמה צבי הכהן שטראסער אב"ד דעברעצין, ר' חיים מרדכי יעקב גאטליב אב"ד מישקאלץ, ר' חיים צבי עהרענרייך אב"ד מאד, ר' יצחק אייזיק ווייס האדמו"ר מספינקא, ר' יהושע ציטראן אב"ד ביסערמין.

בישוב דומבראד שימש ברבנות ר' אפרים ב"ר פנחס לייכטאג. אביו היה נכד ר' אליהו לייכטאג אב"ד

קלאסני שבפולין בעל "תורת אליהו". תלמיד ר' עקיבא סופר. חתן ר' חיים פרידמאן אב"ד דומבראד. משנת תרע"ג ממלא מקום חותנו כאב"ד דומבראד. נספה כנראה בשואה.

ספר שאלות ותשובות הפרי מגדים על ארבעה חלקי שו"ע... עם פירוש זעירא מנחת אפרים אשר חנן ה' אותי... אפרים בלאאמ"ו מו"ה פנחס זצ"ל לייכטאג אב"ד דק"ק דאמבראד והגליל... קליינווארדיין תרצ"ה. [6], עו דף.

הטכסט של שו"ת פרי מגדים במרכז העמוד ומסביבו הפירוש "מנחת אפרים". בראש הספר "קורות חיי רבינו בעל הפרמ"ג זצ"ל". עם הסכמות ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוי, ר' שלום ווידער אב"ד נירעדהאזא, רבו ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' נפתלי טייטלבוים אב"ד ניר באטור, ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן ראש ועד הרבנים בווארשא, ר' אברהם נתן עלבערג אב"ד בלאשקי, ר' מאזעס חיים ליטש-ראזענבוים אב"ד קליינווארדיין, ר' דוב בעריש ווידענפעלד אב"ד טשעבין, ר' שמואל אהרן מילער אב"ד לאבאווא, גיסו ר' אברהם יהודה הכהן שווארץ אב"ד טאפליצא.

בעיירה דורוג שימש כרב וכאדמו"ר ר' זאב וואלף ב"ר אברהם אליעזר ציטרון. נולד בשנת תרי"ז בכפר אדאמאש ליד מארוש-וואשארעלי בטרנסילוואניה. אביו היה תלמיד חכם כפרי, עוסק בסיגופים ותעניות. תלמיד ר' מנחם מענדל פאנט בדעש. חתן הצדיק ר' שמואל פרנקל אב"ד ואדמו"ר בדאראג. בן כז שנה נבחר למלא מקום חותנו. היה אחד האדמו"רים הידועים בהונגריה. נפטר ביום א דפסח תרפ"ז (1927).

ספר אגדות מהרז"צ על התורה. חלק ראשון על ספר בראשית שמות, כולל חידושי אגדה על התורה... מאת כ"ק אדמו"ר ה"ה הרב הגאון הגדול... צדיק תמים... מו"ה זאב וואלף ציטראן זצ"ל שה"י אבדק"ק האידו דאראג יצ"ו ששה וארבעים שנה... מישקאלץ תרצ"ח 1937, ה, פט דף.

בדף נה ע"ב: רשומי דברים מהספידא על סילוקן של צדיקים... ר' נפתלי הכהן [שווארץ] אב"ד מאד, ר' יעקב טענענבוים אב"ד פוטנאק, ר' משה יוסף

רבה האחרון של העיר ג'ונג'וש היה ר' אשר אנשיל ב"ר משה נתן נטע הלוי יונגרייז. אביו היה אב"ד טיסא-פירד בעל "מנוחת משה". שימש בה ברבנות כחמישים שנה. נספה כנראה בשואה.

ספר זכור ושמו... על חמשה חומשי תורה הנוגעים אל מצות שבת מלוקטים מספרי גאונים וצדיקים וגם... מה שחנן ה' אותי... אשר אנשיל יונגרייז הרב דקהל יראים דיאנדאש בן... הרב הגאון הקדוש משה נתן נטע הלוי זצ"ל אבדק"ק טיסא פירעד. חלק א"ב. בודאפעסט תרצ"ח. לב,דש;[2],קצז,[1] עמ'.

בסוף חלק ב הסכמת ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן ראש ועד הרבנים בווארשא.

בעיר דברצין שבה התגוררו יהודים רבים לא מצאנו אלא מחבר אחד: ר' צבי דוב טאבוביץ. חסיד ירא שמים מתלמידי בעל ייטב לב וכנראה מקורב לאדמו"ר מספינקא. קודם התגורר בעיר ביסרמין ובהזדמנויות שונות היה משמיע דרשות ודברי תורה ברבים, אם כי לא היה בעל מעמד רבני. לאחר מכן ישב בדברצין ובניו פרנסו אותו. לא ידוע לנו מתי הלך לעולמו. בישבו בדברצין הביא לדפוס את

ספר אך פרי לצדיק על התורה... אשר אספתי ולקטתי מספרי מגידים ומתקוני בעלי מקובלים, דרושים לכל חפציהם... ודברים נפלאים מצדיקי קדושי עליון... ומעט מזער אשר חנני ד' מפרי עטי... הק' צבי דוב בן יודית... מפה ק"ק דעברעצין. מישקאלץ תרצ"ה 1935. [1], מט דף.

בסוף הספר שתי דרשות שאמר בביסרמין במסיבות סיום מסכתות. בהקדמתו מזכיר המחבר את כל בניו וחתניו ומודה להם על תמיכתם בו. עם הסכמות ר' שלמה צבי הכהן שטראסער אב"ד דעברעצין, ר' חיים מרדכי יעקב גאטליב אב"ד מישקאלץ, ר' חיים צבי עהרענרייך אב"ד מאד, ר' יצחק אייזיק ווייס האדמו"ר מספינקא, ר' יהושע ציטראן אב"ד ביסערמין.

בישוב דומבראד שימש ברבנות ר' אפרים ב"ר פנחס לייכטאג. אביו היה נכד ר' אליהו לייכטאג אב"ד

קלאסני שבפולין בעל "תורת אליהו". תלמיד ר' עקיבא סופר. חתן ר' חיים פרידמאן אב"ד דומבראד. משנת תרע"ג ממלא מקום חותנו כאב"ד דומבראד. נספה כנראה בשואה.

ספר שאלות ותשובות הפרי מגדים על ארבעה חלקי שו"ע... עם פירוש זעירא מנחת אפרים אשר חנן ה' אותי... אפרים בלאאמ"ו מו"ה פנחס זצ"ל לייכטאג אב"ד דק"ק דאמבראד והגליל... קליינווארדיין תרצ"ה. [6], עו דף.

הטכסט של שו"ת פרי מגדים במרכז העמוד ומסביבו הפירוש "מנחת אפרים". בראש הספר "קורות חיי רבינו בעל הפרמ"ג זצ"ל". עם הסכמות ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוי, ר' שלום ווידער אב"ד נירעדהאזא, רבו ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' נפתלי טייטלבוים אב"ד ניר באטור, ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן ראש ועד הרבנים בווארשא, ר' אברהם נתן עלבערג אב"ד בלאשקי, ר' מאזעס חיים ליטש-ראזענבוים אב"ד קליינווארדיין, ר' דוב בעריש ווידענפעלד אב"ד טשעבין, ר' שמואל אהרן מילער אב"ד לאבאווא, גיסו ר' אברהם יהודה הכהן שווארץ אב"ד טאפליצא.

בעיירה דורוג שימש כרב וכאדמו"ר ר' זאב וואלף ב"ר אברהם אליעזר ציטרון. נולד בשנת תרי"ז בכפר אדאמאש ליד מארוש-וואשארהעלי בטראנסילוואניה. אביו היה תלמיד חכם כפרי, עוסק בסיגופים ותעניות. תלמיד ר' מנחם מענדל פאנט בדעש. חתן הצדיק ר' שמואל פרנקל אב"ד ואדמו"ר בדאראג. בן כד שנה נבחר למלא מקום חותנו. היה אחד האדמו"רים הידועים בהונגריה. נפטר ביום א דפסח תרפ"ז (1927).

ספר אגדות מהרז"צ על התורה. חלק ראשון על ספר בראשית שמות, כולל חידושי אגדה על התורה... מאת כ"ק אדמו"ר ה"ה הרב הגאון הגדול... צדיק תמים... מו"ה זאב וואלף ציטראן זצ"ל שה"י אבדק"ק האידו דאראג יצ"ו ששה וארבעים שנה... מישקאלץ תרצ"ח 1937. ה,פט דף.

בדף נה ע"ב: רשומי דברים מהספידא על סילוקן של צדיקים... ר' נפתלי הכהן [שווארץ] אב"ד מאד, ר' יעקב טענענבוים אב"ד פוטנאק, ר' משה יוסף

טייטלבוים אב"ד בקהל ספרדים אוהעלי. בראש הספר הקדמת בני המחבר ובה מתולדותיו ושבחיו.

בישוב דמצי' ישב ר' נפתלי הירצקא ב"ר יחזקאל אמסל. תלמיד ר' שמעון גרינפלד בסעמיהאלי. מחסידי קאסאן. החזיק ישיבה קטנה בדמצי'. נספה כנראה בשואה.

ספר מתן שבת... לקט אמרי פנינים... הלכה ואגדה אחדים ובלולים... קדושת שבת מפארים ע"ס א"ב... מספה"ק תלמידי ותלמידי תלמידי... הבעש"ט... [מאת] נפתלי הירצקא בן אבא מורי הרב החסיד המפו' מו"ה יחזקאל שליט"א. חלק ראשון ממערכת א' עד מערכת ה' ועד בכלל. עדעלין תרצ"ז. [8], פ' עמ'.

עם הסכמות ר' אלימלך לוי אב"ד טהאש, ר' ישראל צבי רוטנברג אב"ד קאסאני, ר' חיים מרדכי יעקב גאטליב אב"ד מישקאלין, ר' דוד דוב מיזליש אב"ד איהעל.

מרבני קהילת דרצ'קה היה ר' שמואל בנימין ב"ר זוסמן אליעזר סופר. אביו היה אב"ד האלאש ופאקש, בעל מחבר ספרים רבים וידועים. תלמיד אביו. נשא אשה מזענטא ובה ישב כמה שנים. משנת תרס"ג (1903) רב בדערעטשקא ובה נפטר ביום כא שבט תש"ג (1943).

ספר דברי סופרים, כולל כללים במבוא התלמוד, שו"ת, חידושי סוגיות, ליקוטים והערות על פי סדר האלף בית, מאת הרב הגאון החר"ף... רבי שמואל בנימין סופר זצ"ל שהי' אב"ד דק"ק דערעטשקע (אונגריין) בנו של רב האי גאון... רבי אליעזר זוסמאן סופר זצוק"ל אב"ד דק"ק פאקש יע"א... מסודר עם הוספות רבות ונכבדות ע"י בן המחבר הרב שמחה בונם דוד סופר... כרך א—ג. ירושלים תשט"ז—תשכ"א.

חלק א כרך א: רכא סימנים... כללים בדרכי הגמרא... א—ה, ע"א כללים וקונטרס נפלא על הלכה למשה מסיני. תשט"ז. טז עמ', קמד דף.

בדף פה—קלח: הלכה למשה מסיני, כולל קס הלכות. ובסופן תשובת המחבר אל ר' אהרן כהנא

מספינקא משנת תרע"ב, וקטע מתשובת ר' יצחק צבי סופר אב"ד טעמעשוואר. עם הקדמת בן המחבר, ר' שמחה בונם דוד סופר. ועם הסכמות ר' יוסף צבי דושינסקי, ר' עקיבא סופר, ר' דוב בעריש וויידנפלד ור' יצחק צבי סופר ובה פרטים ביוגרפיים של המחבר.

חלק א כרך ב: ה—פ, מאה כללים. תשי"ח. ח עמ', קלא, [1] דף. כולל סימנים עג—קעב.

הופיע כרך נוסף שלא עלה בידי לראות.

רבה האחרון של העיירה דרצ'קה היה ר' צבי הירש ב"ר יהונתן בנימין הכהן. אביו היה דיין בסעליש בעמ"ח ס' "נפש יהונתן". תלמיד ר' יהודה גרינוואלד ובעל ערוגת הבשם. חתן ר' ברוך בענדיט ליכטנשטיין אב"ד קראסנא. משנת תר"ע אב"ד הקהלה החרדית של סאלארד. משנת תרפ"ב אב"ד דרצ'קה. בשנות השואה נתמזל מזלו והיה בין אלה שגורשו לאוסטריה ונשארו בחיים. בשנת תש"ז היגר לארצות הברית ושימש רב בעיר פטרסון (ניו ג'רסי). בסוף ימיו עלה ארצה ונפטר בירושלים ביום יח אלול תשל"א (1971).

ספר ליקוטי צבי על התורה מאת הרב הגאון הצדיק... מו"ה צבי הירש הכהן זצ"ל בן הרה"ג מו"ה יהונתן בנימין הכהן זצ"ל בעל נפש יהונתן מסעליש שהי' אב"ד דק"ק דרצ'קה (הונגריה) ואחר השואה בביד"צ לתקנת עגונות... בודפסט ובסוף ימיו רב בפטרסון... ונוסף עליו ספר זכרונות... ימי שואת יהודי אירופה... כפי שהעלה הרב המחבר ביומנו בעצם ימי המלחמה... תל-אביב תשמ"א. [3], 25, שעו עמ'.

מעמ' רלה ואילך (עם שער מיוחד): ספר הזכרונות.

בעיירה הודאס שימש כרב וכאדמו"ר ר' אהרן ישעיה ב"ר צבי אביגדור פיש. מצאצאי ר' יעקב פיש, שהיה איש אמונו של ר' יצחק אייזיק טויב מקאלוב ושחי למעלה ממאה שנה. נולד בשנת תרי"ד. תלמידו של האדמו"ר ר' אליעזר צבי סאפרין מקאמאראנא. אב"ד ואדמו"ר בהודאס. נפטר ביום ו' טבת תרפ"ח (1928).

ספר קדושת אהרן (עה"ת ומועדים). וזה חלק המועדים זה שמו יקרא לו מקראי קודש

היקרים בארה"ק הי"ו. ירושלים, מעין החכמה, תשכ"ז. רמ עמ'.

חידושים על לה סוגיות. בראש הספר תולדות המחבר מאת נכדיו יוסף יוזפא ויחזקאל אפרתי.

לאחרונה נדפס חלק נוסף:

ספר גבורות יצחק, דרוש וחידוש. חידושים בהלכה, דרושים באגדה... יוצא לאור בחסדי ה' ע"י נכדי המחבר מכתבי יד אור מוצל מאש... ירושלים תנש"א. [14], רסו; פז, [15] עמ'.

בראש הספר הסכמות ומכתבי הערכה מאת רבני דורנו ובכללם שני חתני המחבר, ר' מרדכי הופמאן ור' עזריאל יהודה לעבאוויטש. בעמ' ד—ט הקדמת נכד המחבר ר' יחזקאל אפרתי ממושב בית חלקיה; בעמ' יט—כו הספד המחבר על חותנו זקנו ר' הל ליכטנשטיין אב"ד קולומיא; בעמ' לה—מב דרשת המחבר לחנוכת בית הכנסת בהאדהאז בשנת תרנ"ו; בעמ' מד—צ חידושים על ארבע סוגיות; בעמ' צא—קכט שמונה דרשות לשבת הגדול בשנים תר"ן—תרס"ט; בעמ' קלד—קנ חידושי אגדה לפרקי אבות; בעמ' קנא—רלט חידושי אגדה למועדים; בעמ' רמ—רנד הספדים (בין הנספדים ר' משה נתן נטע יונגרייז אב"ד טיסא-פירעד, ר' יעקב יוסף גינז אב"ד ביסרמין).

פז עמ' האחרונים (עם שער חלקי) כוללים קונטרס גני שושנים, תולדות וזכרונות, סדר היוחסין של משפחת ליכטנשטיין-ליכטנשטאט ובמיוחד תולדות ר' הל ליכטנשטיין והספרו של חתנו, ר' עקיבא יוסף שלזינגר מירושלים.

בעיירה האידו-סובוסלו שימש ברבנות ר' יעקב צבי ב"ר שלמה כ"ץ. גם אביו שימש רבה של סובוסלו. תלמיד ר' שמואל רוזנבורג באונסדורף. לאחר פטירת אביו ממלא מקומו. לאחר השואה רב באמשטרדם.

ספר לקט הקמח החדש על או"ח... חידושי דינים ובירור הלכות... מלוקטים מכמה מאות שו"ת וספרים... אספתי וחברתי... הק' יעקב צבי כ"ץ לפני השואה אבדק"י האידו-סובוסלו... בן... ממה"ר שלמה ז"ל... לונדון תש"ך—תשכ"ד.

(ח"א), כולל דרושים ומאמרים לשבת הגדול ולפסח ולשבועות ובין המצרים ושבת נחמו ופר' שקלים ולפ' זכור ולפורים ולפר' פרה ולפר' החודש... מלאים חכמה ותבונה לחזק הבטחון והאמונה... מכבוד קדושת רבינו... אהרן ישעיה פיש האבדק"ק האדאס זצוקללה"ה... אשר השאיר אחריו ברכה: א) קובץ גדול שו"ת וחידושי דינים, ב) חידושי סוגיות הש"ס, ג) חידושים וביאורים עמ"ס נדה, ד) ספר קדושת אהרן עה"ת, ה) מקראי קודש על המועדים ב חלקים, ו) חידושים וביאורים על הזוה"ק, ז) חידושים וביאורים על התיקוני זוה"ק... דעברעצין תרח"צ. [10], קלה עמ'.

עם הקדמה קצרה מאת בן המחבר ר' יחזקיה פיש אב"ד האדאס והקדמת נכד המחבר המלבה"ד, ר' צבי אביגדור פיש. עם הסכמות ר' ישראל הגר האדמו"ר מוויזניצא, ר' פנחס חיים טויב אב"ד ראזדיל.

ספר קדושת אהרן חלק שני על המועדים... אשר חיבר כ"ק אדמו"ר... רבינו ר' אהרן ישע"י פיש האבדק"ק האדאס זצלה"ה ומנ"כ בקאלעף... מאטעסאלקא ת"ש. קנז, [11] עמ'.

בראש הספר מכתבי קודש, כז מכתבים מאת רבו ר' אליעזר צבי סאפרין האדמו"ר מקאמאראנא. המכתב האחרון הוא מר' פנחס חיים טויב אב"ד ראזדיל. חלק זה כולל דרושים לראש השנה ושבת תשובה.

בעיירה האידו-האדהאז שימש ברבנות כששים שנה ר' יצחק ב"ר יוסף יוזפא רוזנברג. נולד ביום כג סיון תר"ך (1860). אביו היה אב"ד פישפיק-לאדאני הנודע בחיבוריו "יד יוסף", "דברי יוסף" ו"רביד הזהב". תלמיד בעל קול אריה. חתן ר' ברוך בענדיט ליכטנשטיין ב"ר הלל מקולמייא. משנת תרמ"ד (1884) אב"ד האדהאז. בשואה גורש לאוסטריה ושם נפטר ביום יא חשון תש"ה (1944) ונטמן באופן ארעי. בשנת תש"ט הועלו עצמותיו לקבורה בבני ברק.

ספר גבורות יצחק על סוגיות הש"ס מאת הרב הגאון... מו"ה יצחק רוזנברג זצלה"ה אבד"ק הוידא-האדהאז. יוצא לאור ע"י יוצ"ח

(ח"א), כולל דרושים ומאמרים לשבת הגדול ולפסח ולשבועות ובין המצרים ושבת נחמו ופר' שקלים ולפ' זכור ולפורים ולפר' פרה ולפר' החודש... מלאים חכמה ותבונה לחזק הבטחון והאמונה... מכבוד קדושת רבינו... אהרן ישעיה פיש האבדק"ק האדאס זצוקלה"ה... אשר השאיר אחריו ברכה: א) קובץ גדול שו"ת וחידושי דינים, ב) חידושי סוגיות הש"ס, ג) חידושים וביאורים עמ"ס נדה, ד) ספר קדושת אהרן עה"ת, ה) מקראי קודש על המועדים ב חלקים, ו) חידושים וביאורים על הזוה"ק, ז) חידושים וביאורים על התיקוני זוה"ק... דעברעצין תרח"צ. [10], קלה עמ'.

עם הקדמה קצרה מאת בן המחבר ר' יחזקיה פיש אב"ד האדאס והקדמת נכד המחבר המלבה"ד, ר' צבי אביגדור פיש. עם הסכמות ר' ישראל הגר האדמו"ר מוויניצא, ר' פנחס חיים טויב אב"ד ראזדיל.

ספר קדושת אהרן חלק שני על המועדים... אשר חיבר כ"ק אאמו"ר... רבינו ר' אהרן ישעיה פיש האבדק"ק האדאס זצלה"ה ומנ"כ בקאלעף... מאטעסאלקא ת"ש. קנו, [11] עמ'.

בראש הספר מכתבי קודש, כו מכתבים מאת רבו ר' אליעזר צבי סאפרין האדמו"ר מקאמאנא. המכתב האחרון הוא מר' פנחס חיים טויב אב"ד ראזדיל. חלק זה כולל דרושים לראש השנה ושבת תשובה.

בעיירה האידו-האדהאז שימש ברבנות כששים שנה ר' יצחק ב"ר יוסף יוזפא רוזנברג. נולד ביום כג סיון תר"ך (1860). אביו היה אב"ד פישפיק-לאדאני הנודע בחיבוריו "יד יוסף", "דברי יוסף" ו"רביד הזהב". תלמיד בעל קול אריה. חתן ר' ברוך בענדיט ליכטנשטיין ב"ר הלל מקולמייא. משנת תרמ"ד (1884) אב"ד האדהאז. בשואה גורש לאוסטריה ושם נפטר ביום יא חשוון תש"ה (1944) ונטמן באופן ארעי. בשנת תש"ט הועלו עצמותיו לקבורה בבני ברק.

ספר גבורות יצחק על סוגיות הש"ס מאת הרב הגאון... מו"ה יצחק רוזנברג זצלה"ה אבד"ק הוידא-האדהאז. יוצא לאור עי"ד יוצ"ח

היקרים בארה"ק הי"ו. ירושלים, מעין החכמה, תשכ"ז. רמ עמ'.

חידושים על לה סוגיות. בראש הספר תולדות המחבר מאת נכדיו יוסף יוזפא ויחזקאל אפרתי.

לאחרונה נדפס חלק נוסף:

ספר גבורות יצחק, דרוש וחידוש. חידושים בהלכה, דרושים באגדה... יוצא לאור בחסדי ה' ע"י נכדי המחבר מכתבי יד אוד מוצל מאש... ירושלים תנש"א. [14], רסו; פז, [15] עמ'.

בראש הספר הסכמות ומכתבי הערכה מאת רבני דורנו ובכללם שני חתני המחבר, ר' מרדכי הופמאן ור' עזריאל יהודה לעבאוויטש. בעמ' ד — ט הקדמת נכד המחבר ר' יחזקאל אפרתי ממושב בית חלקיה; בעמ' יט — כו הספד המחבר על חותנו זקנו ר' הלל ליכטנשטיין אב"ד קולומיא; בעמ' לה — מב דרשת המחבר לחנוכה בית הכנסת בהאדהאז בשנת תרנ"ו; בעמ' מד — צ חידושים על ארבע סוגיות; בעמ' צא — קט שמונה דרשות לשבת הגדול בשנים תר"ן — תרס"ט; בעמ' קלד — קנ חידושי אגדה לפרקי אבות; בעמ' קנא — רלט חידושי אגדה למועדים; בעמ' רמ — רנד הספדים (בין הנספדים ר' משה נתן נטע יונגרייז אב"ד טיסא-פירעד, ר' יעקב יוסף גינו אב"ד ביסרמין).

פז עמ' האחרונים (עם שער חלקי) כוללים קונטרס גני שושנים, תולדות וזכרונות, סדר היוחסין של משפחת ליכטנשטיין-ליכטנשטאט ובמיוחד תולדות ר' הלל ליכטנשטיין והספדו של חתנו, ר' עקיבא יוסף שלזינגר מירושלים.

בעיירה האידו-סובוסלו שימש ברבנות ר' יעקב צבי ב"ר שלמה כ"ץ. גם אביו שימש רבה של סובוסלו. תלמיד ר' שמואל רוזנברג באונסדורף. לאחר פטירת אביו ממלא מקומו. לאחר השואה רב באמשטרדם.

ספר לקט הקמח החדש על או"ח... חידושי דינים ובירור הלכות... מלוקטים מכמה מאות שו"ת וספרים... אספתי וחברתי... הק' יעקב צבי כ"ץ לפני השואה אבדק"ק האידו-סובוסלו... כן... ממה"ר שלמה ז"ל... לונדון תש"ך — תשכ"ד.

הספרים לא הופיעו לפי סדר השלחן ערוך. ראיתי: סימנים כח — מה. תשכ"ד, 6, רמ"ע; סימנים מו — פח. תשכ"א, 6, שנו עמ'; סימנים פט — קלג. תשכ"ב. שנו עמ'; חלק ג: סימנים קלד — קמט. [תש"ך]. 15, שעו, לב 20 עמ'.

בעיר האלאס שימש ברבנות ר' שלמה ב"ר אליעזר צוקר. נולד ביום כ תמוז תרנ"ה בבערעגסאס, שבה שימש אביו ראב"ד. תלמיד אביו ואחיו ר' חיים צוקר אב"ד האלאס, שלקחו לחתן לבתו בשנת תרפ"ג. בשנה זו נבחר אחיו וחותנו לראב"ד בערעגסאס ור' שלמה צוקר נבחר למלא את מקומו כאב"ד האלאס. נפטר בדמי ימיו ביום יג טבת תש"ג (1943).

ספר באר שלמה (מהדורא קמא) ... הקדמות נפלאים ונחמדים, פרפראות יקרים ... ממפרשי התורה ראשונים ואחרונים (ומה שחנני השי"ת ברוב רחמיו להוסיף באיזה מקומן של שבחים) ... אני הצעיר קטן וזעיר שלמה צוקער אבדק"ק האלאס והגליל בן כ"ק אאמו"ר הגאון ... מו"ה אליעזר ... בערעגסאס תרפ"ז. [16], רנד, [1] עמ'.

עניינים ומושגים בדרוש, אגדה, מוסר וכדומה מסודרים בסדר א"ב. עם הסכמות ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' שמואל ענגעל אב"ד ראדאמישלא בקאשוי, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד וואיטצען, ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוי, ר' שמואל פיהרער אב"ד קראסי, אחיו וחותנו ר' חיים צוקער ראב"ד בערעגסאס.

ספר באר שלמה (מהדורא תניינא) ... קליינווארדיין תרצ"ג. [4], ג. דף.

עם הסכמות ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' חיים שאול דווין הכהן מירושלים, ר' פנחס נתן סאפרין האדמו"ר מרידיק (חתום בידי הגבאי), ר' יוסף חיים זאנענפעלד אב"ד בירושלים, ר' חיים מרדכי ראללער אב"ד ניאמץ, ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן ראש ועד הרבנים בווארשא, ר' שמואל אהרן אב"ד לאבאווא, ר' יצחק פרענקעל דומ"ץ בירושלים, ר' דוב בעריש וויידענפעלד אב"ד טשעביץ, ר' אברהם נתן עלבערג אב"ד בלאשקי, ר' יעקב חיים סופר בירושלים, ר' שם קלינגבערג האדמו"ר מזאלאשיץ בקראקא.

בשנת תשכ"ב הדפיס ר' אברהם משולם פייביש הכהן שווארץ בברוקלין את הספר מחדש והוסיף בו מהדורא תליתאי מתוך כתב"ד (עמ' שנה — תמז), צוואת המחבר (עמ' תמה — תנא), ספר חלקת חיים ... מעט מזער שנשאר מהכ"י של הרב הגאון ... מו"ה חיים צוקער צוק"ל הי"ד ראבדק"ק בערעגסאס ... אשר אספתי ... תלמידו הרב צבי פריעדמאן ... (עמ' תנג — תקג).

קונטרס זכר צדיק לברכה, קול נהי ומספד תמוררים אל הלך כ"ק רבינו הקדוש ... מרן חיים אלעזר שפירא הכ"מ צוקללה"ה הגאב"ד ור"מ דק"ק מונקאטש ... גם צרפתי בסופו איזה מכתבים ותשובות ושיחות קדושות אשר קבלתי ושמעתי מפיו הקדוש ... אנכי הצעיר ... שלמה צוקער ... קליינווארדיין תרצ"ח. לו עמ'.

בסוף החוברת יא מכתבים מאת ר' חיים אלעזר שפירא לר' שלמה צוקר.

ספר שאלות ותשובות תפארת שלמה אשר השאיר אחריו ברכה הרב הגאון הצדיק ... מוה"ר שלמה צוקער זצלה"ה ... (ניו יורק) תשמ"ט. שצו, [54] עמ'. כולל קח סימנים.

בראש הספר הקדמת המסדר והמו"ל, ר' יעקב אשר זעליג צוויבעל ולאחריה תולדות המחבר. עם הסכמת ר' משה טייטלבוים האדמו"ר מסאטמאר וההסכמות שנדפסו בספרי באר שלמה. סימן קח כולל חידושים למסכת מכות. בסוף הספר צוואת המחבר שנכתבה בשנת ת"ש ונשלמה בשנת תש"ב.

הרבנים הנזכרים בשו"ת: ר' שמואל זנוויל כהנא נשיא הלשכה האורתודוכסית בבודאפשט, ר' נטע שלמה שליסעל קרעניצע (אח"כ דומ"ץ מונקאטש), ר' יוסף הכהן שווארץ רו"מ גראסווארדיין, ר' עוזר הכהן פריעד מונקאטש, ר' יחיאל מיכל הכהן פריעד אב"ד ב' אויווארוש, ר' דוב בער שפיצער אב"ד אגארד, אחיו וחותנו ר' חיים צוקער אב"ד האלאס (כעת ראב"ד בערעגסאס), ר' פנחס זעליג הכהן שווארץ קליינווארדיין, ר' יצחק צבי לעבאוויטש אב"ד טשאפ, ר' ישכר שלמה טייכטאל דומ"ץ פישטיאן, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' שמואל יעקב ראטה קליינווארדיין, ר' יהושע ציטרון אב"ד ה' ביסערמין, ר' ברוך פאס ראב"ד לאנצוט, ר'

אשר זעליג לנדא אושפצין, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' נתנאל הכהן פריעד אב"ד ב' אויווארוש, ר' אברהם פריידיגער רה"ק בודאפעשט, ר' משה סופר דומ"צ ערלוי, ר' מאיר אריק אב"ד טארנא.

רבה של הקהילה האורתודוכסית בעיר קישקון האלאש היה ר' חיים יואל ב"ר מאיר צבי דוהאן. נולד ביום יח שבט תרמ"א בעיר גרוסווארדיין. אביו היה בריאוריין, סוחר אמיד ובעל כרמים. נכד ר' קופל חריף מוורבוי. שש שנים למד בישיבת ר' משה הרש פוקס שהסמיכו להוראה. משנת תרע"ב אב"ד הקהילה האורתודוכסית בעיר בראשוב. משנת תרע"ד אב"ד האלאש. בשואה גורש למחנה שטראסהויף וניצל. לאחר השואה חזר להאלאש וקומם את שרידי הקהילה. עלה ארצה וישב בירושלים. נמנה על צוותי "אוצר הפוסקים". הרביץ תורה בבית הכנסת "הריס" שבשכונת רחביה. נפטר ביום ג כסלו תשל"ג (1972) והוא בן צב שנה.

יד חיים בענייני סנהדרין. אופן הדין, רוב ומיעוט, סוגי הרוב, המחלוקת, דרך ההכרעה, טעות בית דין, ביטול ברוב ... (התקין לדפוס ש.ז. הבלין). ירושלים תשמ"א. רב עמ'.

רבה של קהילת וואיא היה ר' יהודה ב"ר חיים גרינוואלד. נולד בניר מאד בשנת תרט"ו (1855) לערך. מתלמידי החביבים של בעל שבט סופר ורבנים אחרים (שהוא מונה למטה). משנת תרנ"ה (1895) אב"ד ניר-וואיא שבמחוז סאבולטש. החזיק בה ישיבה הגונה. נפטר ביום ג סיון תרצ"א (1931).

ספר יבא חיים ... הוא חיבור על התורה ... בדרוש ופילפול ואגדה ודרוש אגדה על כל פרשה בתורנה], נשואין וברית וזכר החיים ... ובכל פרשה קצת פילפול בסוגיא אשר אעברה לפני תלמידי ד' יברכם ולאחי ורעי ת"ח ביראה ובמורא אשר טפחתי ורביתי בעזר צור ישועתי ... יודא בן אסתר [ו] חיים גרינוואלד רב פה ניר וואיא יע"א יליד ניר מאדע יע"א מחוז סאבאלטש. חלק א"ב. וואיטצען תרע"ז-תרע"ח.

חלק א: בראשית — שמות. [20], קכד, קכ עמ'. בראש הספר: אהל יעקב ולאה, לכבוד הזוג יעקב ולאה

שווארץ, "שהי" כמה פעמים מטיב עמנו ועם בני ישיבתי ד"י בטוב עין". הקונטרס כולל ל"ג דברים בפרקי אבות.

עמ' נ (פ' ויצא): דרוש ... על יומא הלולא לחותני הצדיק ר"א ז"ל שנפטר א דר"ח כסלו שנת תרס"ה; עמ' קטו: והנה למדתי מהרבנים גדולי הדור זל"ה. ישיבה ראשונים הי' לי אצל רבינו הגאון והצדיק הרב ר' זכרי' שפירא שהי' אז רב בעיר ה' דאראג יע"א ולמדתי שם משנת תרכ"ט עד שנת תרל"ב ... ואח"כ למדתי אצל רבינו הצדיק ... חתן סופר זל"ה ואצל ... שבט סופר זל"ה בפ"ב. וגם למדתי אצל ... ייטב לב זל"ה. ובהמשך תשובה אליו מאת רבו ר' זכריה שפירא מז דחנוכה תרל"ד בהיותו עדיין בחור.

בסוף חלק א (עמ' פח ואילך): אדפיס גם פה איזה תשובות שהשבתי לרעי ולחבירי ולתלמידי ד"י. כולל כו תשובות. שמות השואלים נשמטו (להוציא סי' כג: תשובה לבני הב' המשכיל ר' יחזקאל שרגא נ"י).

חלק ב: ויקרא — במדבר — דברים. תרע"ח. [20], רסד עמ'.

עמ' לב (פ' תזריע): דרשה בחינוך בית הכנסת דפה בשנת תרס"ג; עמ' עב (פ' בחוקות): דרשה בעת רעש המלחמה; עמ' פא (פ' במדבר): בענין התמנות רבנות שלא בטוב עפ"י התורה ובעו"ה הוא עון גדול; עמ' קצד ואילך: מהדורא תנינא לספר דברים.

בשני החלקים הסכמות זהות: ר' קאפל רייך אב"ד פעסט, ר' יודא גרינוואלד אב"ד סאטמאר, ר' פנחס חיים קליין אב"ד סאלאש, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד וואיטצען, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' מנחם בראדי אב"ד קאליב.

בעיירה וואשארש-נאמען מצאנו מחבר בחור, הב' בן-ציון ב"ר אליהו כהן. אביו היה אב"ד הקהילה. תלמיד ר' עקיבא סופר. לאחר הדפסת חיבורו דלקמן נשא לאשה את בתו של ר' משה חיים גרינפלד אב"ד סענפעטער. לאחר השואה היגר לארצות הברית ומתגורר בברוקלין. גם שם הדפיס ספר.

ספר שערי ציון ... ביישוב קושיא אחת מפורסמת ויתרץ הקושיא ההיא בחמישים פנים וממילא רווחא שמעתתא בכמה סוגיות הש"ס מענין לענין בענינים שונים ... ממני הצעיר...

אשר זעליג לנדא אושפצין, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' נתנאל הכהן פריעד אב"ד ב' אויווארוש, ר' אברהם פריידיגער רה"ק בודאפעשט, ר' משה סופר דומ"צ ערלוי, ר' מאיר אריק אב"ד טארנא.

רבה של הקהילה האורתודוקסית בעיר קישקון האלאש היה ר' חיים יואל ב"ר מאיר צבי דוהאן. נולד ביום יח שבט תרמ"א בעיר גרוסווארדיין. אביו היה בראוריין, סוחר אמיד ובעל כרמים. נכד ר' קופל חריף מוורבוי. שש שנים למד בשיבת ר' משה הרש פוקס שהסמיכו להוראה. משנת תרע"ב אב"ד הקהילה האורתודוקסית בעיר בראשוב. משנת תרע"ד אב"ד האלאש. בשואה גורש למחנה שטראסהויף וניצל. לאחר השואה חזר להאלאש וקומם את שרידי הקהילה. עלה ארצה וישב בירושלים. נמנה על צוותי "אוצר הפוסקים". הרבין תורה בבית־הכנסת "הריס" שבשכונת רחביה. נפטר ביום ג כסלו תשל"ג (1972) והוא בן צב שנה.

יד חיים בענייני סנהדרין. אופן הדיון, רוב ומיעוט, סוגי הרוב, המחלוקת, דרך ההכרעה, טעות בית דין, ביטול ברוב... (התקין לדפוס ש.ז. הבלין). ירושלים תשמ"א. רב עמ'.

רבה של קהילת וואיא היה ר' יהודה ב"ר חיים גרינוואלד. נולד בניר מאד בשנת תרט"ו (1855) לערך. מתלמידיו החביבים של בעל שבט סופר ורבנים אחרים (שהוא מונה למטה). משנת תרנ"ה (1895) אב"ד ניר־וואיא שבמחוז סאבולטש. החזיק בה ישיבה הגונה. נפטר ביום ג סיון תרצ"א (1931).

ספר יבא חיים... הוא חיבור על התורה... בדרוש ופילפול ואגדה ודרוש אגדה על כל פרשה בתור[ה], נשואין וברית וזכר החיים... ובכל פרשה קצת פילפול בסוגיא אשר אעברה לפני תלמידי ד' יברכם ולאחי ורעי ת"ח ביראה ובמורא אשר טפחתי ורביתי בעזר צור ישועתי... יודא בן אסתר [ו]חיים גרינוואלד רב פה ניר וואיא יע"א יליד ניר מאדע יע"א מחוז סאבאלטש. חלק א"ב. וואיטצען תרע"ז-תרע"ח.

חלק א: בראשית—שמות. [20], קכד, קכ עמ'. בראש הספר: אהל יעקב ולאח, לכבוד הזוג יעקב ולאח

שווארץ, "שהי' כמה פעמים מטיב עמנו ועם בני ישיבתי ד"י בטוב עין". הקונטרס כולל ל"ג דברים בפרקי אבות.

עמ' נ (פ' ויצא): דרוש... על יומא הלולא לחותני הצדיק ר"א ז"ל שנפטר א דר"ח כסלו שנת תרס"ה; עמ' קטו: והנה למדתי מהרבנים גדולי הדור זלל"ה. ישיבה ראשונים הי' לי אצל רבינו הגאון והצדיק הרב ר' זכרי' שפירא שהי' אז רב בעיר ה' דאראג יע"א ולמדתי שם משנת תרכ"ט עד שנת תרל"ב... ואח"כ למדתי אצל רבינו הצדיק... חתן סופר זלל"ה ואצל... שבט סופר זלל"ה בפ"ב. וגם למדתי אצל... ייטב לב זלל"ה. ובהמשך תשובה אליו מאת רבו ר' זכריה שפירא מז דחנוכה תרל"ד בהיותו עדיין בחור.

בסוף חלק א (עמ' פח ואילך): אדפיס גם פה איזה תשובות שהשבתי לרעי ולחבירי ולתלמידי ד"י. כולל כו תשובות. שמות השואלים נשמטו (להוציא סי' כג: תשובה לבני הב' המשכיל ר' יחזקאל שרגא נ"י).

חלק ב: ויקרא—במדבר—דברים. תרע"ח. [20], רסד עמ'.

עמ' לב (פ' תזריע): דרשה בחינוך בית הכנסת דפה בשנת תרס"ג; עמ' עב (פ' בחוקותי): דרשה בעת רעש המלחמה; עמ' פא (פ' במדבר): בענין התמנות רבנות שלא בטוב עפ"י התורה ובעו"ה הוא עון גדול; עמ' קצד ואילך: מהדורא תנינא לספר דברים.

בשני החלקים הסכמות זהות: ר' קאפל רייך אב"ד פעסט, ר' יודא גרינוואלד אב"ד סאטמאר, ר' פנחס חיים קליין אב"ד סאלאש, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד וואיטצען, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' מנחם בראדי אב"ד קאליב.

בעיירה וואשארוש־נאמען מצאנו מחבר בחור, הב' בן־ציון ב"ר אליהו כהן. אביו היה אב"ד הקהילה. תלמיד ר' עקיבא סופר. לאחר הדפסת חיבורו דלקמן נשא לאשה את בתו של ר' משה חיים גרינפלד אב"ד סענפעטער. לאחר השואה היגר לארצות הברית ומתגורר בברוקלין. גם שם הדפיס ספר.

ספר שערי ציון... ביישוב קושיא אחת מפורסמת ויתרץ הקושיא ההיא בחמישים פנים וממילא רווחא שמעתתא בכמה סוגיות הש"ס מענין לענין בענינים שונים ... ממני הצעיר...

בן ציון בלאאמור הרב הגאון מו"ה אלי' הכהן שליט"א אבד"ק ור' נאמעני יצ"ו. בודאפעסט תרצ"ח. כ עמ', עב דף.

הקושיא היא בדבר המשנה במסכת מכות (כא ע"ב): יש חורש תלם אחד וחייב עליו משום שמונה לאוין. עם הסכמות רבו ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' אליעזר מישל אב"ד טורקא, ר' יחזקאל הלוי אב"ד אסטראווצא, ר' אברהם נתן עלבערג אב"ד בלאשק, ר' יחיאל אברהם בלאנקמאן אב"ד שעבערשין, ר' אשר זעליג לנדא אב"ד אשפצין.

ספר אבני ציון חלק ראשון, כולל שאלות ותשובות משא ומתן של הלכה ופולפולים עם רבנים גאונים וידידים, חידושים וביאורים בש"ס ופוסקים... בדברי הרמב"ם ונושאי כליו ובד' חלקי שו"ע... ברוקלין תשמ"ב. [19], י—ש, [4] עמ'.

כולל סט סימנים. רוב התשובות שבספר נכתבו בארצות הברית. מלפני השואה נזכרים הרבנים הבאים: גיסו ר' צבי לוסטיג אב"ד טארפא, דודו ר' שמואל זאב שלעזינגער, ר' שבתי מאשקאוויטש. עם ההסכמות שנדפסו בספר "שערי ציון".

העיר ווייצן היתה מקום של תורה גם בתקופה זו. בקהילה הותיקה שימש ברבנות ר' שרגא פייש ב"ר יהושע פולאק. נולד בעיר פעטראוואסעלא (היום יוגוסלאוויה) בשנת תרכ"א. אביו היה "איש ירא ה' ומוקיר רבנן". בילדותו למד תורה בעיר מולדתו מפי ר' מרדכי לעוו ור' משה צבי רויזניץ. אחר כך תלמיד מהר"ם שיק ובעל שבט סופר. חתן ר' שלמה קליין אב"ד זענטא. משנת תרס"א אב"ד הקהילה הותיקה בווייצן (בה שימשו לפניו ר' אשר אנשיל ניימאן ור' שלום אולמאן). נספה בשואה באושוויץ ביום כה תמוז תש"ד (1944). [מכתב מיום א נח תש"ה שנכתב בברגן-בלזן בידי ר' צבי הירש מייזליש דיין בווייצן, לכן המחבר, ר' יואל פולאק רב דחוג חתם סופר בתל-אביב. המכתב עתה בידי בנו הרב יעקב יהודה פולאק בירושלים].

ספר תשבי על פרשיות התורה... כולל דרשות ופירושים על פסוקי תורה נביאים וכתובים והמסתעפין להם מדרשות חז"ל רובא דרובא בדרך פשט ואגדה אשר חנן אלקים את עבדו

שרגא המכונה פייש פאללאק רב דק"ק ואיטצען יע"א. (ווייצען 1927). [4], קטז דף.

מדף צח ואילך: לקוטים מספר "עת ספור" ו"דרשות מהרש"ך" — שניהם מאת חותנו ר' שלמה הכהן קליין אב"ד זענטא.

רבה האחרון של הקהילה האורתודוקסית בווייצן, ר' דוד יהודה ב"ר ישעיה זילברשטיין. נולד בווייצן בשנת תרמ"ה (1885) לערך. נתגדל על ברכי אביו הגאון. תלמיד ר' שאול בראך ור' מרדכי ליב ווינקלר. חתן הגביר ר' יצחק ניהויזר מסערדאהעלי. היה סמוך על שולחן חותנו והחזיק ישיבה. משנת תרע"ה אב"ד העלעטשאבא, כממלא מקום סבו ר' משה צבי שטיין חותנו הראשון של אביו. משנת תר"ץ ממלא מקום אביו כאב"ד ווייצן. בשנת תש"ד גורש למחנה הריכוז קישטארצ'ה ומשם הובל לאושוויץ ועלה על המוקד ביום יח תמוז תש"ד.

ספר יד דוד על חמשה חומשי תורה ודרושים על כל מועדי ד'. ... מראשית השנה ועד אחרית השנה... חנוכה, פורים וד' פרשיות, מילה, בר מצוה, נשואין, הספד ופרקי אבות, תהלים, וגם איזה גרגרים על סיום מסכתות מאת הגאון המובהק עמוד ההוראה המפורסם מוהר"ר דוד יודא זילבערשטיין זצ"ל אבדק"ק ווייצען יצ"ו. נעתק ונערך בפעם ראשונה מתוך כ"ק של הגאון המחבר ז"ל ויצא לאור ע"י חתן המחבר. ניויארק תשד"ס. [12], קצב; [1], יא—פא, [8] עמ'.

עד עמ' קכו על התורה משם ואילך על מועדים, פרקי אבות, תהלים, סיום מסכתות ועוד. בספירת העמודים השניה: ספר יד דוד על חמשה חומשי תורה... מאת הבחור החו"ב וכו' מו"ה דוד יהודא זילבערשטיין. הובא לבהד"פ על ידי הק' אפרים פריעדמאנן... ועתה יצא לאור בהוצאה חדשה ומתוקנת. עם צילום השער של הוצאת וואיטצען תרס"ה.

בראש הספר הקדמת חתן המחבר, ר' בנימין זאב זוסמן סופר ובה מתולדות המחבר ומשבחיו. עם צילום ההסכמות שנדפסו בהוצאת וואיטצען תרס"ה.

בווייצן שימש בהוראה ר' צבי הירש ב"ר דוד דוב מייזליש. אביו היה אב"ד בקהילה החסידית של

אוהעל. חתן ר' חיים יעקב טייטלבוים אב"ד לימאנוב שבגליציה. תחילה שימש רב בקהילת ניימארק שבגליציה ומשנת תר"ץ לערך דיין ומגיד בווייצן. לאחר השואה היה רבם של העקורים בברגן-בלזן. היגר לארצות הברית והיה רבה של קהילת "שארית ישראל" בשיקאגו. נפטר ביום כה טבת תשל"ד (1974). לפני השואה הספיק להדפיס:

שאלות ותשובות בנין צבי חלק ראשון על ארבעה חלקי השו"ע אשר חנני השי"ת ... צבי הירש מייזליש דומ"ץ דקה"י ווייצען יע"א בן... מוה"ר דוד דוב מייזליש שליט"א אב"ד דק"ק אוהעל יע"א וחתן כ"ק דודי הגה"צ מוה"ר חיים יעקב טייטלבוים זצ"ל אב"ד דק"ק לימאנוב יע"א. ווייצען תרצ"ט 1939. [4], רד עמ'.

כולל עד סימנים. עם הסכמות אביו ר' דוד דוב מייזליש אב"ד אוהעל, ר' שלום אליעזר הלברשטאם האדמו"ר בראצפערטא, ר' שמואל אהרן מילער אב"ד לאבאווא, ר' שמואל פיהרער אב"ד קראס, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר, ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוי, ר' דוב בעריש וויידענפעלד אב"ד טשעבין.

שאלות ותשובות בנין צבי חלק שני על ארבעה חלקי השו"ע, ברורי הלכות ופולפולים עם רבנים גאונים וידידים ותלמידים שנהרגו על קידוש השם הי"ד ונלוה לזה קונטרס גדול תשובות בתקנת עגונים ועגונות אחרי החורבן הנורא... ניו יורק תשט"ז. קד דף.

כולל פד סימנים. מסי' לג ואילך: קונטרס תקנת עגונים ועגונות. הרבנים הנזכרים בשני החלקים: ר' שמואל אהרן מילער אב"ד לאבאווע, חותנו ר' חיים יעקב טייטלבוים אב"ד לימאנוב, אביו ר' דוד דוב מייזליש אב"ד אוהעל, דודו זקנו ר' צא"י יעקב מייזליש אב"ד לאסק, ר' לייביש הערצאג דומ"ץ באבוב, ר' מרדכי יוסף סאפיר דומ"ץ צאנז, אחיו ר' יוסף משה מייזליש אב"ד מאראש-איוואר, תלמידו ר' אברהם ענגעלראד כעת אב"ד דאברא, ר' מאיר אריק אב"ד טורנא, ר' יוסף פאצינאווסקי בעמ"ח פרדס יוסף, ר' פנחס גרעהער מק"ק אשפצין בעמ"ח בית פנחס, ר' אברהם ריינהאלד מקראקא בעמ"ח מנחת אברהם, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד

מונקאטש, גיסו ר' יחזקאל טייטלבוים כעת אב"ד לימאנוב, ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוי, ר' אברהם יהודה שפרייער מנירעדהאז בעמ"ח מנחת יהודה, ר' אברהם נתן עלבערג אב"ד בלאשק, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר, גיסו ר' משה אהרן הלברשטאם אב"ד קאלאשיץ, ר' שמואל פיהרער אב"ד קראס, ר' אורי גליקליך דומ"ץ נירבאטור, ר' דוד הכהן ניימאן אב"ד ציגאנדא, ר' זאב נוסנבוים ראב"ד דראהאביטש, ר' צבי לוסטיג אב"ד טארפא, ר' שמואל חיים סופר חתן אחיו ר' יוסף משה מייזליש, ר' אליהו באמבאך אב"ד אשפצין, ר' יעקב זאב יאסקאוויטץ בעמ"ח אמבוהא דספרי, ר' יחיאל אברהם בלאנקמאן אב"ד שעבערשין, ר' משה ישראל פעלדמאן אב"ד דראגמירעשט, ר' אשר שטיינמעטץ אב"ד בערעגסאס, ר' יהושע בוימעל אב"ד קראשניקא, ר' יהודה ליב אייזענבערג אב"ד לאסק, גיסו ר' יוסף מאיר האראוויטץ בסעליש, ר' אברהם שטערן דומ"ץ ניהייזל, ר' שמשון אלטמאן אב"ד פאקש, ר' שאול בראך אב"ד קאשוי, ר' דוד שפערבער אב"ד בראשאו, ר' חיים מרדכי ראלער אב"ד ניאמץ, ר' יואל טייטלבוים אב"ד סאטמאר, ר' שלמה דוד כהנא ראב"ד ווארשא בירושלים, ר' משה דוד אסטרייכער אב"ד טשימפא בברוקלין, ר' ישראל יעקב זובער רב ושו"ב בשטאקהאלם, ר' הלל ליכטנשטיין אב"ד קראסנא, חותנו (השני) ר' יוסף פאנעט אב"ד דעש, אחיו ר' חיים מייזליש אב"ד סארוואש, ר' אלקנה זאבערמאן אב"ד יארדאנוב בברוקלין, ר' יחזקאל רוטנער אב"ד שאמקוט-וויליהיים, ר' ישראל שמואל קליין אב"ד פיזעש-אבאני, ר' שלום יחזקאל שרגא רובין-הלברשטאם אב"ד ציעשנוב בברוקלין.

שאלות ותשובות מקדשי השם... על ד' חלקי שו"ע. קובץ תשובות מהרבנים הגאונים וצדיקים ממדינות אירופא אשר נהרגו על קדושת השם... בהגהות דבר צבי ממני הצעיר צבי הירש מייזליש... חלק א-ב. חלק א: שיקאגא תשט"ו. מח, רנה עמ'.

כולל קו סימנים. כותבי התשובות שרובם ככולם נספו בשואה: ר' דוד דוב מייזליש אב"ד אוהעל, ר' שלמה מייזליש מווייצען, ר' משה אהרן הלברשטאם אב"ד קאלשיטץ, ר' יקותיאל יהודה מייזליש מסארוואש, הב' חנניא יו"ט ליפא הלברשטאם

אוהעל. חתן ר' חיים יעקב טייטלבוים אב"ד לימאנוב שבגליציה. תחילה שימש רב בקהילת ניימארק שבגליציה ומשנת תר"ץ לערך דיין ומגיד בווייצן. לאחר השואה היה רבם של העקורים בברגן-בלזן. היגר לארצות הברית והיה רבה של קהילת "שארית ישראל" בשיקאגו. נפטר ביום כה טבת תשל"ד (1974). לפני השואה הספיק להדפיס:

שאלות ותשובות בנין צבי חלק ראשון על ארבעה חלקי השו"ע אשר חנני השי"ת ... צבי הירש מייזליש דומ"ץ דקה"י ווייטצען יע"א בן... מוה"ר דוד דוב מייזליש שליט"א אב"ד דק"ק אוהעל יע"א וחתן כ"ק דודי הגה"צ מוה"ר חיים יעקב טייטלבוים זצ"ל אב"ד דק"ק לימאנוב יע"א. ווייטצען תרצ"ט 1939. [4], רד עמ'.

כולל עד סימנים. עם הסכמות אביו ר' דוד דוב מייזליש אב"ד אוהעל, ר' שלום אליעזר הלברשטאם האדמו"ר בראצפערטא, ר' שמואל אהרן מילער אב"ד לאבאווא, ר' שמואל פיהרער אב"ד קראס, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר, ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוי, ר' דוב בעריש וויידענפעלד אב"ד טשעבין.

שאלות ותשובות בנין צבי חלק שני על ארבעה חלקי השו"ע, ברורי הלכות ופלפולים עם רבנים גאונים וידידים ותלמידים שנהרגו על קידוש השם הי"ד ונלוה לזה קונטרס גדול תשובות בתקנת עגונים ועגונות אחרי החורבן הנורא... ניו יורק תשט"ז. קד דף.

כולל פד סימנים. מסי' לג ואילך: קונטרס תקנת עגונים ועגונות. הרבנים הנזכרים בשני החלקים: ר' שמואל אהרן מילער אב"ד לאבאווע, חותנו ר' חיים יעקב טייטלבוים אב"ד לימאנוב, אביו ר' דוד דוב מייזליש אב"ד אוהעל, דודו זקנו ר' צא"י יעקב מייזליש אב"ד לאסק, ר' לייביש הערצאג דומ"ץ באבוב, ר' מרדכי יוסף סאפיר דומ"ץ צאנו, אחיו ר' יוסף משה מייזליש אב"ד מאראש-איוואר, תלמידו ר' אברהם ענגעלראד כעת אב"ד דאברא, ר' מאיר אריק אב"ד טורנא, ר' יוסף פאצינאווסקי בעמ"ח פרדס יוסף, ר' פנחס גרעהער מק"ק אשפצין בעמ"ח בית פנחס, ר' אברהם ריינהאלד מקראקא בעמ"ח מנחת אברהם, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד

מונקאטש, גיסו ר' יחזקאל טייטלבוים כעת אב"ד לימאנוב, ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוי, ר' אברהם יהודה שפרייער מנירעדהאז בעמ"ח מנחת יהודה, ר' אברהם נתן עלכערג אב"ד בלאשקי, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר, גיסו ר' משה אהרן הלברשטאם אב"ד קאלאשיץ, ר' שמואל פיהרער אב"ד קראס, ר' אורי גליקליך דומ"ץ נירבאטור, ר' דוד הכהן ניימאן אב"ד ציגאנדא, ר' זאב נוסנבוים ראב"ד דראהאביטש, ר' צבי לוסטיג אב"ד טארפא, ר' שמואל חיים סופר חתן אחיו ר' יוסף משה מייזליש, ר' אליהו כאמבאך אב"ד אשפצין, ר' יעקב זאב יאסקאוויטץ בעמ"ח אמבוהא דספרי, ר' יחיאל אברהם בלאנקמאן אב"ד שעבערשין, ר' משה ישראל פעלדמאן אב"ד דראגמירעשט, ר' אשר שטיינמעטץ אב"ד בערעגסאס, ר' יהושע בוימעל אב"ד קראשצינקא, ר' יהודה ליב אייזענבערג אב"ד לאסק, גיסו ר' יוסף מאיר האראוויטץ בסעליש, ר' אברהם שטערן דומ"ץ ניהייזל, ר' שמשון אלטמאן אב"ד פאקש, ר' שאול בראך אב"ד קאשוי, ר' דוד שפערבער אב"ד בראשאו, ר' חיים מרדכי ראללער אב"ד ניאמן, ר' יואל טייטלבוים אב"ד סאטמאר, ר' שלמה דוד כהנא ראב"ד ווארשא בירושלים, ר' משה דוד אסטרייכער אב"ד טשימפא בברוקלין, ר' ישראל יעקב זובער רב ושו"ב בשטאקהאלם, ר' הלל ליכטנשטיין אב"ד קראסנא, חותנו (השני) ר' יוסף פאנעט אב"ד דעש, אחיו ר' חיים מייזליש אב"ד סארוואש, ר' אלקנה זאבערמאן אב"ד יארדאנוב בברוקלין, ר' יחזקאל רוטנער אב"ד שאמקוט-ווייליהיים, ר' ישראל שמואל קליין אב"ד פיזעש-אבאני, ר' שלום יחזקאל שרגא רובין-הלברשטאם אב"ד ציעשנוב בברוקלין.

שאלות ותשובות מקדשי השם... על ד' חלקי שו"ע. קובץ תשובות מהרבנים הגאונים וצדיקים ממדינות אירופא אשר נהרגו על קדושת השם... בהגהות דבר צבי ממני הצעיר צבי הירש מייזליש... חלק א-ב. חלק א: שיקאגא תשט"ז. מח, רנה עמ'.

כולל קו סימנים. כותבי התשובות שרובם ככולם נספו בשואה: ר' דוד דוב מייזליש אב"ד אוהעל, ר' שלמה מייזליש מווייצען, ר' משה אהרן הלברשטאם אב"ד קאלשיטץ, ר' יקותיאל יהודה מייזליש מסארוואש, הב' חנניא יו"ט ליפא הלברשטאם

מקלויזנבורג (בן ר' יקותיאל יהודה), ר' שמואל אהרן מילער אב"ד לאבאווא, ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר, ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוי, ר' אברהם יהודה שפרייער מנירעדהאז, ר' פנחס גרעהער מאשפצין, ר' אשר אנשיל יונגרייז אב"ד קאזינץ, ר' ישראל חיים סאמעט מקליינווארדיין, ר' יצחק אייזיק ווייס האדמו"ר מספינקא, ר' ישראל אפרים פישל ראטה אב"ד ווידיטשקא, ר' אברהם יהודה הכהן שווארץ אב"ד טאפליצא, ר' יעקב ברייער ממאראש, ר' יהודה לייב אייזענבערג אב"ד לאסק, ר' יוסף פאצאנאווסקי מפאביניץ, ר' שלמה זאב פאצאנאווסקי מלאדז, ר' יוסף יצחק שניאורסון האדמו"ר מליובאוויטש באטוואצק, ר' בן ציון הלברשטאם האדמו"ר מבאבוב, ר' חיים עוזר גראדזענסקי אב"ד ווילנא, ר' אליעזר סג"ל מישעל אב"ד טורקא, ר' יהודה לייב צירלסאהן אב"ד קעשנוב, ר' אברהם יעקב הורוויץ אב"ד פראבונא, ר' מאיר אראוויטץ מנאוואהרדאק, ר' יעקב אלימלך פאנעט אב"ד דעש, ר' שמואל חיים סופר רב הצעיר במאראש-וואשאהרעלי, ר' יחזקאל הלוי בן הרב מאסטראווצא, ר' ישכר בעריש דערשאוויטץ אב"ד מישלעניץ, ר' חנה הלברשטאם אב"ד קאלשיטץ ברישא, ר' יחזקאל שרגא הלברשטאם אב"ד דוקלא, ר' מנחם זעמבא מווארשא, ר' אלחנן בונם ווסרמן ר"מ ברנוביץ, ר' נפתלי וואסרמאן מברנוביטש, ר' דוד האלפערין אב"ד דאבשיטץ בקאשוי, ר' אברהם נתן עלבערג אב"ד בלאשקי, ר' יצחק טייטלבוים אב"ד בארדיוב, ר' יצחק יהודה טרונק אב"ד קוטנא, ר' יעקב ישראל פיהרער בן הרב מקראס, ר' יחיאל אברהם בלאנקמאן אב"ד שעבערשין, ר' פנחס פינקעלשטיין אב"ד פאלעניצא, ר' משה ריינהאלד בקאשוי, ר' יהושע ראזענבערג אב"ד ס' מיקלויש, ר' שמואל אהרן דייטש שו"ב במישקאלץ, ר' מנחם מענדל הלברשטאם חתן האדמו"ר מאלכסנדר, ר' חיים מנחם דוד האראוויטץ אב"ד דזיקוב, ר' חיים יצחק ירוחם אב"ד אלטשטאדט, ר' שמואל דוד הלוי אונגאר אב"ד נייטרא, ר' שמעון אהרן סופר אב"ד עיר-חדש, ר' חיים ענגיל אב"ד ראדאמישלא, ר' אהרן צבי גראס אב"ד פאמאז, ר' שמחה נתן גרינבורג אב"ד קעזמארק, ר' משה לייב עהרענרייך אב"ד ה' מאד, ר' משה ישראל סולמאן ראב"ד בארדיוב, בית-הדין בצאנז (ר' דב בעריש בוקסבוים, ר' משה בלוס, ר' מרדכי יוסף סאפיר), ר' זאב שאול עטטינגער ראב"ד

פאדגורזע, ר' פנחס צימעטבוים ראב"ד גראסווארדיין, ר' יצחק ווייס ראב"ד ווערבוי, ר' זאב גרינוואלד ר"מ בלימאנוב, ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים אב"ד סיגעט, ר' יעקב נייפעלד דומ"ץ דינדיאש, ר' משה יהודה מענדעלאוויטש מקאוואטשהאזא, ר' שמואל גראס אב"ד בערבשט, ר' נפתלי הערץ באמבאן ראב"ד סאמבור, ר' חיים אהרן ווייס רב הצעיר בהידאלמאש, ר' רפאל הורוויץ בן הרב מזאליזשע בטעמעשוואר, ר' נתן יחיאל ווייסבלום אב"ד לאדאמיר, ר' יוסף יהודה ווייס דומ"ץ מונקאטש, ר' יחזקאל הלוי יונגרייז דומ"ץ פרעשוב, ר' שמואל גרינוואלד בן הרב מיארע באונגוואר, ר' אבא וואקס אב"ד פראשאוויץ, ר' אשר אנשיל הלוי יונגרייז אב"ד מעזא-קאוועשד, ר' נחום וויידענפעלד אב"ד דאמבראווע, ר' חיים רפאל ן' חביב אב"ד סאלוניקי, ר' מרדכי אליעזר עהרענגרובער אב"ד ווראנוב, ר' זאב וואלף גינצלער אב"ד פעהערדיארמאט, ר' זאב ווייס חתן האב"ד בגראסווארדיין, ר' שמחה נתן גרינבערג אב"ד קעזמארק, ר' שלמה דוב ווייס אב"ד סיקערניצע, ר' ראובן חיים קליין אב"ד סניני, ר' ישעיה נתן פרייליך בסוכאטיצא, ר' שמואל מרדכי הכהן זאלצער בקשאנוב, ר' ישכר שלמה טייכטהאל ראב"ד פישטיאן, ר' אליעזר שווארץ דומ"ץ שאראש-פאטאק, ר' שלום ווידער אב"ד נירעדהאז, ר' משה קלונימוס פראנק בצאנז חדש, ר' דוב אדלער בן הרב מהאנשאוויטץ, ר' יהושע פנחס וויינבערגער בן הרב ממארגרעטן, ר' יואל טייטלבוים אב"ד קראלי.

שו"ת מקדשי השם... חלק ב. ברוקלין תשכ"ז.
קלב, רנועמ'.

כולל עב סימנים. כותבי התשובות שכמעט כולם נספו בשואה: ר' דוד דוב מיזליש אב"ד אוהעל, ר' אברהם בנימין גלאוויטשאווער בווארשא-פראגא, ר' פנחס גרעהער מאשפצין, ר' יצחק צבי לעבאוויטש אב"ד טשאפ, ר' משה ישראל סולמאן אב"ד בארדיוב, ר' יעקב אלימלך פאנעט אב"ד דעש, ר' משה לייב עהרענרייך אב"ד ה' מאד, ר' אברהם יהודה שפרייער מנירעדהאז, ר' שמואל אהרן מילער אב"ד לאבאווא, ר' חיים יעקב הלוי ראזענפעלד בקשאנוב, ר' יצחק טייטלבוים דומ"ץ בארדיוב, ר' חיים יצחק ירוחם אב"ד אלטשטאדט, ר' צבי זאנענשיין מקראקא-פאדגורזע, ר' אברהם יצחק הלוי

למחנה עבודה. נספה בשואה לאחר סבל רב ביום כח ניסן תש"ה (1945).

ספר חידושי הרח"א הכהן. חלק ראשון חדושים וביאורים, פלפולים עמוקים בסוגיות הש"ס... ושו"ת בהלכה. חלק שני חידושי אגדה ודרושים נחמדים על התורה... העתקתי בעמל רב מכתב ידו... וסדרתיו בסדור נכון... צבי אלימלך פעלדמאן... (ברוקלין תשמ"ז). [10], קעד, [16] עמ'.

הספר נדפס בסוף ספר אור פני יהושע מאת רבו ר' יהושע בוקסבוים. עם הסכמות ר' משה שטערן, ר' אלכסנדר אשר באב"ד, ר' ישראל חיים מנשה פריעדמאן. עם הקדמת ר' צבי אלימלך פעלדמאן.

חלק א (עד עמ' קלד) כולל חידושים על סוגיות (צ סימנים, מהם גם שו"ת); מעמ' קלה ואילך: קונטרס על התורה, חידושי אגדה בסדר הפרשיות, מהם מה ששמע מרבו בגאלאנטא.

נסיים את חכמי ווייצן בר' יהושע יהודה ב"ר מרדכי הלוי לווינגר. נולד בווייצן. אביו היה תלמיד חכם שהיה חברו של ר' יוסף חיים זוננפלד בשיבת ר' חיים צבי מאנהיימר. ר' יהושע יהודה היה תלמיד ר' ישעיה זילברשטיין ובעל שבט סופר. לאחר נשואיו התפרנס ממסחר בתבואה בווייצן. נספה כנראה בשואה.

ספר דרך יהושע על חמשה חומשי תורה אשר חנני ה' בחסדו... אני הצעיר יהושע יהודה סג"ל לאווינגער בן אא"מ מהו' מרדכי זצ"ל מילדי פה ק"ק וואץ. בודאפעסט תרצ"ד. 8, קצה עמ'.

בעיירה ווערפעלעט היה האב"ד האחרון ר' יוסף אשר ב"ר אברהם הלוי פולאק. נולד בפאקש בשנת תרנ"ח. אביו היה נכד ר' זעקל פולאק. תלמיד ר' יוסף לייב סופר אב"ד פאקש ור' יעקב יחזקיה גרינוואלד בצעהלים ושל ר' עקיבא סופר. חתן ר' יהודה אלטמאן אב"ד מעזאטשטאה. לאחר מות אשתו נשא בשנת תרפ"ב את אלמנתו של ר' שלום דוב פישל אב"ד ווערפעלעט ונבחר למלא את מקומו. החזיק בה ישיבה הגונה. נספה בשואה.

אב"ד נאשעלסק, ר' יחיאל אברהם בלאנקמאן אב"ד שעברשין, ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים אב"ד סיגעט, ר' יצחק מילער מנהל הת"ת בפאדגורזע, ר' משה לייב עהרענרייך במארגרעטן, ר' שבתי פרידמאן דומ"ץ דאליקוביץ, ר' אברהם לייכטאג-וואכסמאן דומ"ץ נייפעסט, ר' אלימלך פרידלענדער אב"ד בורג-פרונד, ר' שלום הלברשטאם אב"ד ניסקא, ר' שלום ווידער אב"ד נירעדהאז, ר' פישל סופר זוסמאן ראב"ד פעסט, ר' יונתן שטייף דומ"ץ בודאפעסט, ר' יואל טייטלבוים אב"ד קראלי, ר' משה דוב שיינבערג דומ"ץ מאדיאר-לאפוש, ר' ישראל שלעזינגער מלאקנבאך, ר' שרגא זאב ירוחם בן הרב מאלטשטאדט, ר' מרדכי בידערמאן מסאנסאווע, ר' נטע שלמה שליסעל דומ"ץ מונקאטש, ר' חיים ריינהאלד מקרעניטץ, ר' יואב אדלער אב"ד האנשאוויטץ, ר' שמואל דוד הלוי אונגאר אב"ד נייטרא, ר' אשר אנשיל הלוי יונגרייז אב"ד קאזינץ, ר' יהודה לייב צירלסאהן אב"ד קעשנוב, ר' דוד מנחם מאניש באב"ד אב"ד טארנאפאל, ר' משה אהרן הכהן קרויס מלאקנבאך, ר' יקותיאל יהודה הלברשטאם בן הרב מבארדיוב בגארליץ, ר' אשר לעמל סג"ל שפיטצער אב"ד קירכדארף, ר' אשר אנשיל זעלטענרייך אב"ד וואדאוויטץ, ר' ישעיה פירסט רב בוויצען, ר' אהרן דוד רובינשטיין אב"ד קאוואטש-האזא, ר' חיים אלתר הכהן בערקאוויטש ר"מ בווייצען, ר' צבי אלימלך תלמוד תלמיד ישיבת חכמי לובלין.

חידושי בנין צבי, יסודו ליישב ע"ד החידוד והפלפול גמרא תמוהה מפורסמת במסכת ברכות (דף לא:) בק"ב אופנים... ונספח אליו קונטרס דבר צבי על תפלות חכמי התלמוד במסכת ברכות (דף טז:)... אשר השאיר אחריו ברכה... מרן צבי הירש מיזליש... ברוקלין תשמ"א. [10], ריט, [7], כז עמ'.

מחכמי ווייצן בדור האחרון היה גם ר' חיים אלטר ב"ר שמואל הכהן ברקוביטש. נולד בווייצן בשנת תרס"ז (1907). אביו היה מלמד גפ"ת בתלמוד תורה. תלמיד ר' שלום ווידר בנירעדהאזא. אחר כך תלמיד מובהק ואהוב של ר' יהושע בוקסבוים בגאלאנטא, בישיבתו למד שש שנים. חתן ר' משה בראון מווייצן. החזיק ישיבה קטנה בביתו. במלחמה גויס

אב"ד נאשעלסק, ר' יחיאל אברהם בלאנקמאן אב"ד שעברשין, ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים אב"ד סיגעט, ר' יצחק מילער מנהל הת"ת בפאדגורוצ, ר' משה ליב עהרענרייך במארגרעטן, ר' שבתי פרידמאן דומ"ץ דאליקוביץ, ר' אברהם לייכטאג-וואכסמאן דומ"ץ נייפעסט, ר' אלימלך פרידלענדער אב"ד בורגור-פרונד, ר' שלום הלברשטאם אב"ד ניסקא, ר' שלום ווידער אב"ד נירעדהאז, ר' פישל סופר זוסמאן ראב"ד פעסט, ר' יונתן שטייף דומ"ץ בודאפעסט, ר' יואל טייטלבוים אב"ד קראלי, ר' משה דוב שיינבערג דומ"ץ מאדיאר-לאפוש, ר' ישראל שלעזינגער מלאקנבאך, ר' שרגא זאב ירוחם בן הרב מאלטשטאדט, ר' מרדכי בידערמאן מסאסנאווע, ר' נטע שלמה שליסעל דומ"ץ מונקאטש, ר' חיים ריינהאלד מקרעניטץ, ר' יואב אדלער אב"ד האנשאוויטץ, ר' שמואל דוד הלוי אונגאר אב"ד נייטרא, ר' אשר אנשיל הלוי יונגרייז אב"ד קאזינץ, ר' יהודה ליב צירלסאהן אב"ד קעשנוב, ר' דוד מנחם מאניש באב"ד אב"ד טארנאפאל, ר' משה אהרן הכהן קרויס מלאקנבאך, ר' יקותיאל יהודה הלברשטאם בן הרב מבארדיוב בגארליץ, ר' אשר לעמל סג"ל שפיטצער אב"ד קירכדארף, ר' אשר אנשיל זעלטענרייך אב"ד וואדאוויטץ, ר' ישעיה פירסט רב בויען, ר' אהרן דוד רובינשטיין אב"ד קאוואטש-האזא, ר' חיים אלתר הכהן בערקאוויטש ר"מ בווייצען, ר' צבי אלימלך תלמוד תלמיד ישיבת חכמי לובלין.

חידושי בנין צבי, יסודו ליישב ע"ד החידוד והפלפול גמרא תמוהה מפורסמת במסכת ברכות (דף לא:). בק"ב אופנים... ונספח אליו קונטרס דבר צבי על תפלות חכמי התלמוד במסכת ברכות (דף טז:)... אשר השאיר אחריו ברכה... מרן צבי הירש מייזליש... ברוקלין תשמ"א. [10], ריט, [7], כזעמ'.

מחכמי ווייצן בדור האחרון היה גם ר' חיים אלטר ב"ר שמואל הכהן ברקוביטש. נולד בווייצן בשנת תרס"ז (1907). אביו היה מלמד גפ"ת בתלמוד תורה. תלמיד ר' שלום ווידר בנירעדהאזא. אחר כך תלמיד מובהק ואהוב של ר' יהושע בוקסבוים בגאלאנטא, בישיבתו למד שש שנים. חתן ר' משה בראון מווייצן. החזיק ישיבה קטנה בביתו. במלחמה גויס

למחנה עבודה. נספה בשואה לאחר סבל רב ביום כח ניסן תש"ה (1945).

ספר חידושי הרח"א הכהן. חלק ראשון חדושים וביאורים, פלפולים עמוקים בסוגיות הש"ס... ושו"ת בהלכה. חלק שני חידושי אגדה ודרושים נחמדים על התורה... העתקתי בעמל רב מכתב ידו... וסדרתיו בסדור נכון... צבי אלימלך פעלדמאן... (ברוקלין תשמ"ז). [10], קעד, [16] עמ'.

הספר נדפס בסוף ספר אור פני יהושע מאת רבו ר' יהושע בוקסבוים. עם הסכמות ר' משה שטערן, ר' אלכסנדר אשר באב"ד, ר' ישראל חיים מנשה פריעדמאן. עם הקדמת ר' צבי אלימלך פעלדמאן.

חלק א (עד עמ' קלד) כולל חידושים על סוגיות (צ) סימנים, מהם גם שו"ת; מעמ' קלה ואילך: קונטרס על התורה, חידושי אגדה בסדר הפרשיות, מהם מה ששמע מרבו בגאלאנטא.

נסיים את חכמי ווייצן בר' יהושע יהודה ב"ר מרדכי הלוי לווינגר. נולד בווייצן. אביו היה תלמיד חכם שהיה חברו של ר' יוסף חיים זוננפלד בישיבת ר' חיים צבי מאנהיימר. ר' יהושע יהודה היה תלמיד ר' ישעיה זילברשטיין ובעל שבט סופר. לאחר נשואיו התפרנס ממסחר בתבואה בווייצן. נספה כנראה בשואה.

ספר דרך יהושע על חמשה חומשי תורה אשר חנני ה' בחסדו... אני הצעיר יהושע יהודה סג"ל לאווינגער בן אא"מ מהו' מרדכי זצ"ל מילדי פה ק"ק וואץ. בודאפעסט תרצ"ד. 8, קצה עמ'.

בעיירה ווערפעלעט היה האב"ד האחרון ר' יוסף אשר ב"ר אברהם הלוי פולאק. נולד בפאקש בשנת תרנ"ח. אביו היה נכד ר' זעקל פולאק. תלמיד ר' יוסף ליב סופר אב"ד פאקש ור' יעקב יחזקיה גרינוואלד בצעהלים ושל ר' עקיבא סופר. חתן ר' יהודה אלטמאן אב"ד מעזאטשאטה. לאחר מות אשתו נשא בשנת תרפ"ב את אלמנתו של ר' שלום דוב פישל אב"ד ווערפעלעט ונבחר למלא את מקומו. החזיק בה ישיבה הגונה. נספה בשואה.

ספר שארית יוסף אשר, דרשות וחידושי סוגיות אשר נשארו לפליטה... מכרם תורת הגאון הגדול... מרן רבי יוסף אשר סג"ל הלוי פולק זצ"ל הי"ד אב"ד ור"מ דקהילה קדושה ווערפעלעט... יוצא לאור ע"י אגוד תלמידי ווערפעלעט בארה"ק ת"ו בעבוד ועריכת תלמידו אהרן זלצר... ירושלים תשל"ד. 40, רנח עמ'.

בראש הספר תולדות המחבר. עד עמ' רב קצא דרשות וליקוטים לפי פרשיות השבוע. משם ואילך חידושים על כג סוגיות ושלוש שו"ת.

בעיר זענטא (היום יוגוסלאוויה) החזיק ישיבה הגונה ר' אליעזר יעקב ב"ר משה צבי רויזניץ. נולד בשנת תרל"ז לערך בפעטראוואסעלא. עסק במסחר שעליו התפרנס, אך החזיק ישיבה בזענטא ושימש גם מגיד-מישרים בעיר. נתקבל לרב בעיר קאניזשא הסמוכה (אך ישב בזענטא). מחסידי בעלז ומקורב לאדמו"ריה. נספה בשואה.

ספר קול יעקב על התורה ודרשות... בדרך פרד"ס אשר השאיר אחריו ברכה הגאון החסיד... מו"ה אליעזר יעקב רויזניץ זצלה"ה הי"ד ריש מתיבתא בק"ק סענטא והרב דק"ק קניזשא הסמוכה... נדפס ע"י השתתפות תלמידים, ידידים ובני המחבר ז"ל. ברוקלין תשכ"ו. [16], שנא עמ'.

בראש הספר מתולדות המחבר. בספר תורות ששמע מאדמו"רי בעלז והספדים על רבנים ובעלי-בתים ודרשות שנשא בערים שונות.

בפרק הקודם מצאנו בעיירה טאב שני מחברים חשובים. בתקופת פרק זה היה המשך לשושלת המחברים בעיירה זו בשני מחברים נוספים. ר' שמחה בונם ברייער מילא את מקום אביו ר' בנימין וואלף ברייער החל בשנת תרנ"ג (1892) ועד לפטירתו ביום י' אדר א' תרצ"ח (1938). חתנו וממלא מקומו, ר' דוד גרוס, הביא לבית הדפוס:

ספר קול שמחה, כולל שו"ת להלכה לד' חלקי שו"ע ובירורי' חדושים ופולפולים נחמדים בסוגי' הש"ס וענינים נפרדים על אדני סברות ישרות ועמקות נפלא בנויים מכבוד הרב הגאון

המובהק צדיק ונשגב וכו' מוה"ר שמחה בונם ברייער זצ"ל בן הרב הגאון... מו"ה וואלף ברייער זצ"ל בעהמ"ח תשו' נחלת בנימין האב"ד דק"ק טאב והגלילות יע"א. נתקבל בשנת תרנ"ג... ורועה נאמן לעדתו... עד שנת תרח"ץ. סדרתיו והוצאתיו... הק' דוד גראס. מישקאלץ ת"ש 1940. [2], סד, כ דף.

עם הסכמות ר' שבתי שעפטיל ווייס אב"ד שימאני, ר' פישל סופר זוסמאן רב"ד בודאפעסט, ר' יהושע בוקסבוים אב"ד גאלאנטא.

הרבנים הנזכרים: ר' חיים יחיאל טהארן טאראברזעג, אחי המחבר ר' פנחס ברייער, ר' נתן נטע הלוי קעלל אב"ד שארבאגארד, ר' מרדכי אליעזר עהרענגרובער כעת אב"ד ווראנוו, ר' יהודה אלטמאן אב"ד טשאטה, ר' אברהם ליב טריטצער אב"ד ש' סעליצע, ר' אליעזר חיים דייטש אב"ד באניהאד, ר' יוסף הכהן שווארץ באניהאד, ר' שמעון הירשלער הרב באמאדאר, ר' זוסמן סופר אב"ד פאקש, ר' שמחה בונם סופר אב"ד פרעסבורג.

כ דפים האחרונים כוללים: חבל נחלת בנימין הנקרא ג"כ בית אהרן, מאת אבי המחבר [ר' וואלף ברייער] בעמ"ח נחלת בנימין. חלק זה כולל יד סימנים, סי' יב—יד הם מאת חתן המחבר ר' דוד גראס. הרבנים הנזכרים בחלק זה: ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד ברעזאוו, ר' אברהם צבי קליין אב"ד סילאש, ר' שלמה קליין אב"ד סענטא.

ממלא מקומו של ר' שמחה בונם ברייער כאב"ד טאב היה, כאמור, חתנו ר' דוד ב"ר אהרן אלעזר גרוס. נולד ביעמערנג. תלמיד ר' עקיבא סופר ור' מרדכי ליב ווינקלר. לאחר השואה דיין בפרסבורג. בז"ש חתן ר' מרדכי ב"ר יעקב קופל ליכטנשטיין אב"ד טירטש. ישב כמה שנים בתל-אביב. בשנים האחרונות רב בברוקלין וראש ישיבת נייטרא במאונט קיסקא. לפני שנים אחדות נדפס ספרו

שאלות ותשובות זהב שב"א שני חלקים, כולל שאלות ותשובות, חידושים ופירושים בעומק דברי חז"ל, בדרישות וחקירות ופולפול של אמת, בבירור הלכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא... מאת מוריני ורבינו... הרב דוד גראס שליט"א מלפנים הרב דק"ק טאב ודיין

סופר אב"ד פרעסבורג, חותנו ר' אליהו כהן אב"ד ור' נאמעני, ר' זאב וואלף נוסענבוים רב ור"מ בדראהאביטש.

רבה של קהילת טיניע הקטנה היה ר' אברהם ב"ר אהרן גוטנפלאן. תלמיד ר' ישעיה זילברשטיין. חתן ר' מאיר רייכארט אב"ד קוטה. משנת תרפ"ז אב"ד בטיניע שלידי בודאפשט. לאחר השואה עלה ארצה ושימש רב בשכונת מוסררה בירושלים ובה נפטר.

ספר באר אברהם, ביאור על מס' אבות עפ"י מוסר ואגדה... שחנן ה' את עבדו הצעיר אברהם ברבי הצדיק מו"ה אהרן נ"י מגזע הש"ך ז"ל... בודאפעסט תרפ"ה. [2], פעמ'.

עם הסכמות ר' קאפל רייך אב"ד בודאפעסט ורבו ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייצען.

ספר נחלת ישעיה, מספד וזכרון עולם על הסתלקות גאון ישראל... רבינו ישעיה זילבערשטיין זצ"ל... קונס'טמיקלאש תרצ"ב. ח עמ'.

עיר קטנה, ספר מוסר ללמד עצמי באתי ובני גילי... כתבתי לפני ז' שנים בר ל"ה שנים... בודאפעסט תרצ"ב. [1], ח עמ'.

ספר כתר תורה, ביאור רחב על תרגום... יונתן בן עוזיאל... חלק א—ג.

חלק א: בראשית. בודאפעסט תרצ"ג. [2], סט, [1] עמ'; חלק ב: שמות. מונקאטש תרצ"ט. עט עמ'; חלק ג: ויקרא במדבר דברים. בודאפעסט תש"ד. [1], קיד עמ'.

ספר שירות אברהם... שירת דודים נעימים... בחכמה במוסר ושכל... בודאפעסט תרצ"ח 1937. [1], טז עמ'.

בקהילה הזעירה טיסא-סאלקא שבמחוז ברג שימש כרבנות ר' יואל צבי ב"ר יעקב משה רוט. נכד הגאון בעל בית היוצר, שעל שמו נקרא. אביו נפטר עליו בהיותו בן שש. נתגדל בבית ר' אהרן ישעיה פיש אב"ד ואדמו"ר האדאס, שנשא את אמו. משנת תרפ"ז (1927) אב"ד טיסא-סאלקא. לאחר השואה רב בבית המדרש "בית היוצר" בברוקלין. נפטר ביום יז ניסן תשי"ח (1958).

בפרסבורג וכעת ריש מתיבתא בישיבה הרמה דנייטרא במאונט קיסקא ואב"ד דק"ק ארחות חיים בברוקלין יצ"ו. יוצא לאור ע"י תלמידי ומקורבי הרב הגאון המחבר שליט"א. [ברוקלין] תשמ"ז. כא, קס; סט, [2] עמ'.

חלק א כולל לג סימנים; חלק ב כולל יח סימנים. כמעט כל התשובות נכתבו לאחר השואה.

בעיירה טאלטשווא ישב תלמיד חכם פרטי, ר' זאב וואלף קליין. בעל-בית אמיד. לאחר מלחמת העולם הראשונה "פנתי מכל עסקי או עסקי פנה ממנו והקדשתי כל עתותי ללימוד תורה בעיון ונתחדשו לי דברים טובים בענינים עמוקים". בשעת הדפסת ספרו היה בן שבעים ושלוש. נפטר כנראה לפני השואה.

ספר ככרות של בעל הבית, ח"ת על ערך מאה סוגיות עפ"י א' ב' מאתי הק' זאב וואלף קליין פה טאלטשווא עי"א. מישקאלץ תרצ"ה. קמח דף [בעותק שראיתי חסרים כנראה שני דפים].

בהקדמה הקצרה אומר המחבר: וקראתיו בשם ככרות של בעל הבית כי לא רב ולא בן רב אנכי אבל בעל הבית אנכי פה טאלטשווא אנכי יושב... ואקוה לא'ל כי לא יחייכו עלי בבהמ"ד ודברי לא יהיו בטלין נגד שאר דברים שנתחדשו גם מגדולי דורינו יחיו.

רבה של הקהילה הקטנה טארפא היה ר' יהודה צבי ב"ר חיים זאב לוסטיג. אביו היה תלמיד חכם ואיש חסיד בעיר דברצין. תלמיד ר' שלמה צבי שטראסר בדברצין ור' חיים אלעזר שפירא במונקאטש. חתן ר' אליהו כהן אב"ד וואשארוש-נאמען. חותנו הושיבו על רבנות טארפא שהיתה בגליל הרבנות שלו (אך ישב כנראה בו' נאמען). נספה בשואה.

ספר ידי סופר, ישא מדברותיו בענינים שונים בפילפולים והערות. מנחת בכורים מחדושי אשר חנני ה'... צבי לוסטיג אבדק"ק טארפא יצ"ו. דעברעצין תרצ"ח 1938.

כולל חידושים בסוגיות שונות בארבעה שערים: שער א עניני קדשים, שער ב עניני עדות, שער ג עניני תרומות ומעשרות, שער ד עניני קנין. עם הסכמות רבו ר' שלמה צבי הכהן שטראסער אב"ד דעברעצין, ר' ברוך ראבינאוויטש אב"ד מונקאטש, ר' עקיבא

בפרסבורג וכעת ריש מתיבתא בישיבה הרמה דנייטרא במאונט קיסקא ואב"ד דק"ק ארחות חיים בברוקלין יצ"ו. יוצא לאור ע"י תלמידי ומקורבי הרב הגאון המחבר שליט"א. [ברוקלין] תשמ"ז. כא, קס; סט, [2] עמ'.

חלק א כולל לג סימנים; חלק ב כולל יח סימנים. כמעט כל התשובות נכתבו לאחר השואה.

בעיירה טאלטשווא ישב תלמיד חכם פרטי, ר' זאב וואלף קליין. בעל-בית אמיד. לאחר מלחמת העולם הראשונה "פניתי מכל עסקי או עסקי פנה ממנו והקדשתי כל עתותי ללימוד תורה בעיון ונתחדשו לי דברים טובים בענינים עמוקים". בשעת הדפסת ספרו היה בן שבעים ושלוש. נפטר כנראה לפני השואה.

ספר ככרות של בעל הבית, ח"ת על ערך מאה סוגיות עפ"י א' ב' מאתי הק' זאב וואלף קליין פה טאלטשווא עי"א. מישקאלץ תרצ"ה. קמח דף [בעותק שראיתי חסרים כנראה שני דפים].

בהקדמה הקצרה אומר המחבר: וקראתיו בשם ככרות של בעל הבית כי לא רב ולא בן רב אנכי אבל בעל הבית אנכי פה טאלטשווא אנכי יושב... ואקוה לא'ל כי לא יחייכו עלי בבהמ"ד ודברי לא יהיו בטלין נגד שאר דברים שנתחדשו גם מגדולי דורינו יחיו.

רבה של הקהילה הקטנה טארפא היה ר' יהודה צבי ב"ר חיים זאב לוסיג. אביו היה תלמיד חכם ואיש חסיד בעיר דברצין. תלמיד ר' שלמה צבי שטראסר בדברצין ור' חיים אלעזר שפירא במונקאטש. חתן ר' אליהו כהן אב"ד וואשארוש-נאמען. חותנו הושיבו על רבנות טארפא שהיתה בגליל הרבנות שלו (אך ישב כנראה בור-נאמען). נספה בשואה.

ספר ידי סופר, ישא מדברותיו בענינים שונים בפילפולים והערות. מנחת בכורים מחדושי אשר חנני ה'... צבי לוסיג אבדק"ק טארפא יצ"ו. דעברעצין תרצ"ח 1938.

כולל חידושים בסוגיות שונות בארבעה שערים: שער א עניני קדשים, שער ב עניני עדות, שער ג עניני תרומות ומעשרות, שער ד עניני קנין. עם הסכמות רבו ר' שלמה צבי הכהן שטראסער אב"ד דעברעצין, ר' ברוך ראבינאוויטש אב"ד מונקאטש, ר' עקיבא

סופר אב"ד פרעסבורג, חותנו ר' אליהו כהן אב"ד ור' נאמעני, ר' זאב וואלף נוסענבוים רב ור"מ בדראהאביטש.

רבה של קהילת טיניע הקטנה היה ר' אברהם ב"ר אהרן גוטנפלאן. תלמיד ר' ישעיה זילברשטיין. חתן ר' מאיר רייכארט אב"ד קוטה. משנת תרפ"ז אב"ד בטיניע שליך בודאפשט. לאחר השואה עלה ארצה ושימש רב בשכונת מוסררה בירושלים ובה נפטר.

ספר באר אברהם, ביאור על מס' אבות עפ"י מוסר ואגדה... שחנן ה' את עבדו הצעיר אברהם ברבי הצדיק מו"ה אהרן נ"י מגזע הש"ך ז"ל... בודאפעסט תרפ"ה. [2], פ עמ'.

עם הסכמות ר' קאפל רייך אב"ד בודאפעסט ורבו ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייצען.

ספר נחלת ישעיה, מספד וזכרון עולם על הסתלקות גאון ישראל... רבינו ישעיה זילבערשטיין זצ"ל... קונס'טמיקלאש תרצ"ב. ח עמ'.

עיר קטנה, ספר מוסר ללמד עצמי באתי ובני גילי... כתבתי לפני ז' שנים בר ל"ה שנים... בודאפעסט תרצ"ב. [1], ח עמ'.

ספר כתר תורה, ביאור רחב על תרגום... יונתן בן עוזיאל... חלק א — ג.

חלק א: בראשית. בודאפעסט תרצ"ג. [2], סט, [1] עמ'; חלק ב: שמות. מונקאטש תרצ"ט. עט עמ'; חלק ג: ויקרא במדבר דברים. בודאפעסט תש"ד. [1], קיד עמ'.

ספר שירות אברהם... שירת דודים נעימים... בחכמה במוסר ושכל... בודאפעסט תרצ"ח 1937. [1], טז עמ'.

בקהילה הזעירה טיסא-סאלקא שבמחוז ברג שימש ברבנות ר' יואל צבי ב"ר יעקב משה רוט. נכד הגאון בעל בית היוצר, שעל שמו נקרא. אביו נפטר עליו בהיותו בן שש. נתגדל בבית ר' אהרן ישעיה פיש אב"ד ואדמו"ר האדאס, שנשא את אמו. משנת תרפ"ז (1927) אב"ד טיסא-סאלקא. לאחר השואה רב בבית המדרש "בית היוצר" בברוקלין. נפטר ביום יז ניסן תשי"ח (1958).

ספר כריתות להגאון רבינו שמשון מקינון ז"ל. עם פי' באיזה מקומן מעט צר"י וספר שערי המדות על הי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן להגאון הגדול... הרב יואל צבי ראטה זצוק"ל... מלפנים אבדק"ק טיסא סאלקא והגליל ופה רב בביהמ"ד בית היוצר... ברוקלין תשכ"א. [8], תקסו עמ'.

ספר הכריתות באותיות מרובעות ומעט צר"י באותיות רש"י. עם "פתחא זעירא" מאת חתן המחבר, ר' מרדכי הלוי ראטענבערג. עם הסכמות ר' יונתן שטייף ור' לוי יצחק גרינוואלד. הקדמת המחבר הושלמה ובוארה בידי ר' ישראל מנחם שווארץ שהביא את החיבור לדפוס.

ספר שערי המדות... מקורה, מהותה, אופניה, שרשיה וחילוקיה של השלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן המפוזרים בספרן של צדיקים, מדרשי חז"ל, מפורשי הש"ס, בספרי הכללים ובפרט בספר הכריתות... והכנסתים בשלש עשרה שערים ולכל שער העמדתי כמה דלתות... כל אלה נקבצו ונאספו על ידי... יואל צבי ראטה... [ברוקלין תשכ"א]. [4], ערב עמ'.

גם ספר זה נערך והובא לדפוס בידי ר' ישראל מנחם שווארץ לאחר פטירת המחבר.

בעיירה טיסא-סאלקא שימש כשוחרט ר' אשר זעליג ב"ר יעקב צבי שווארץ. תלמיד בעל ערוגת הבשם ור' ישעיה זילברשטיין. התנהג בחסידות והיה מחסידי קאסאן. נספה כנראה בשואה.

ספר בית אשר על התורה. חלק א בראשית שמות... עפ"י הקדמות אמיתיות מפי סופרים וספרים ואשר שמעתי מרבתי הקדושים... כל אלה עשתה ידי... הק' אשר זעליג שווארץ מתגורר פה טיסאסאלקא יצ"ו. קליינווארדיין תרפ"ז. [6], פו דף.

בהקדמתו מוסר המחבר פרטים על רבותיו בתורה ובחסידות ועל משפחתו. עם הסכמות רבו ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייטצען, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד ה' מאד, ר' שלום אליעזר הלברשטאם האדמו"ר מראצפערטא, ר' ישראל צבי הלוי ראטענבערג אב"ד קאסאן, ר' מאזעס חיים

ליטש-ראזענבוים אב"ד קליינווארדיין, ר' שמעון גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי, ר' חיים מרדכי יעקב גאטליעב אב"ד ספרדים במישקאלץ, ר' אברהם יוסף גרינוואלד אב"ד אונגוואר, ר' אליהו כהן אב"ד נאמען.

בעיר טיסא-פירעד התגורר בעל-בית תלמיד חכם וגביר, ר' יקותיאל ב"ר יצחק ווייס. נולד ביום א דחג השבועות תרכ"א (1861) בעיר שאלא שבסלובאקיה. אביו היה תלמיד חכם ואיש אמיד, חתן ר' יעקב מאיר צבי פרידלנדר אב"ד שוראן. מגיל 11 למד ר' יקותיאל ווייס בשיבת בעל שבט סופר. בשנת תרמ"ב (1882) נשא אשה מטיסא פירעד, בתו של ר' חיים יעקב בלוי, תלמיד חכם וגביר. ר' יקותיאל ווייס השתלב בעסקי חותנו, אך הקדיש זמן רב ללימוד תורה וכתובת חידושים. הוא היה גם עסקן ציבורי הן במישור המקומי והן בלשכה האורתודוכסית בבודאפשט, והיה חבר בועד הפועל (דורכפירונגס-קאמיסיאן) כארבעים שנה. נפטר ביום מלאת לו שמונים שנה, יום א דחג השבועות תש"א (1941). את ספריו הראשונים הוציא ר' יקותיאל ווייס בכוחות עצמו בהונגריה. מאמצע שנות השלושים הדפיס את כל ספריו בנו ר' חיים יעקב וילה, שהיגר לארגנטינה, התיישב בעיר בואנוס-איירס ועשה עושר רב. הוא היה ממייסדי הקהילה החרדית בבואנוס-איירס.

ספר אור הבקר, דברי אגדה; עולת הבקר, דברי מוסר. אשר חנני ה' אני הצעיר יקותיאל ווייס. על שם אמי הצדקת מרת רבקה ווייס ע"ה ועל שם חמותי הצדקת מרת רבקה בלוי ע"ה... מנחה היא שלוחה למורי הגאון מאור הגולה... מהור"ר שמחה בונם סופר נ"י האב"ד ור"מ דק"ק פרעסבורג יע"א, אשר יצקתי מים על ידו עשרה שנים רצופים. וואיטצען תרס"ד 1903. [4], עו דף.

כולל חידושי אגדה על בראשית שמות ויקרא. בסוף כל פרשה מפרשות השבוע נדפס קטע של "עולת הבקר", ובו דברי מוסר בעניינים העומדים על הפרק. עם הסכמות ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייטצען, ר' משה ב"ר יעקב שלום סופר אב"ד טיסא פירעד.

ספר אור הבקר, דברי אגדה; עולת הבקר, דברי מוסר. חלק שני במדבר דברים ומעט צרי ומעט

הגדת פסח עם פירוש יקו לאור ממני יקותיאל ווייס... הובא לבית הדפוס על ידי בן המחבר חיים יעקב וויללא... בונה זרת תרצ"ד. נט עמ'.

עם הטכסט של ההגדה של פסח.

יקו לאור על תהלים מאת יקותיאל ווייס. הובא לדפוס על ידי בנו חיים יעקב וויללא. בונה זרת תרצ"ה. [5], 386 עמ'.

עם הטכסט של ספר תהלים. בעמ' 382—384: אלה אזכרה בתודה... לפני אב הרחמים... שעשה לי נסים בימים ההם בזמן הזה חוץ לדרך הטבע (תיאור הרפתקאותיו בימי הדמים של 1919 במשטרו הקומוניסטי קצר הימים של בלה קון, הכיבוש של הצבא הרומני, ותלאות המשטר ה"לבן" של הורטי). בעמ' 384—386: לסיום הש"ס הדרן... מה שזכיתי לדרוש ברבים בפעסט.

[שעה ניבי על פרקי אבות. בוענוס איירעס תרצ"ו].

ספר זה לא עלה בידי לראות.

ספר יפה וברה על חמש מגלות... ויקרא שמו בישראל גם באר לחי רואי... מאת יקותיאל ווייס... הובא לדפוס על ידי בנו כש"ת חיים יעקב וויללא נ"י. בונה זרת תרצ"ו. 308; 266 עמ'.

עם הטכסט של חמש מגלות. 266 העמ' כוללים: שיר השירים, רות ואיכה; 308 העמ' כוללים קהלת ואסתר.

ספר קול רעש גדול שהוא בגמטרי' תרי"ג מצות... מאת יקותיאל ווייס. הובא לדפוס על ידי בנו כש"ת חיים יעקב ווילה. בונה זרת תרצ"ז. [2], 822 עמ'.

חידושי אגדה ודרוש על כל מצוה ומצוה. בסוף הספר מכתב ידידות מאת ר' זאב צבי הכהן ד"ר קליין מתמוז תרצ"ט (מכאן שהספר לא נגמר בדפוס לפני שנה זו).

ספר שלום רב... רמזים על התורה הכתובים אצלי על הגליון כסדר על החומש... וזכיתי לבן משכיל ומפזר הונו... חיים יעקב וילה נ"י בבונה זרת יע"א אשר רוצה להדפיס מה שחנני ה'

דבש נוסף בשם יקו לאור, דברי שמעתתא ממני הצעיר יקותיאל ווייס בטיססא פירעד. ווייטצען [תרס"ח]. [8], עא, [1] דף.

בראש הספר "פתיחה" מאת המחבר ובה שבחי הוריו. לאחריה מכתבים מאת רבו בעל שבט סופר (שלשה מכתבים), ר' יצחק ליב סופר מדרוהוביטש, ר' חנניא יו"ט ליפא טייטלבוים אב"ד סיגעט, ר' קאפל רייך אב"ד בודאפעשט, ר' עמרם בלום אב"ד ב' אויפאלו, ר' שלמה זלמן ברייער אב"ד פראנקפורט דמיין, ר' יהודה אלטמאן אב"ד מ' טשאטה, ר' בן ציון היילפרין אב"ד נאנאש, ר' נתנאל הכהן פריעד אב"ד ב' אויווארוש, ר' עקיבא הכהן שטראסער אב"ד טאקאי, ר' שלמה סופר אב"ד בערעגסאס, ר' יוסף ליב סופר אב"ד פאקש, ר' משה גינז אב"ד ב' קערעסטור, ר' שמעון סופר אב"ד סענדרא, ר' שלמה צבי הכהן שטראסער אב"ד דעברעצען.

בדפים סה — עא: יקו לאור, חידושים בסוגיות הש"ס. בדף האחרון מכתב מאת בן אחותו, ר' זאב צבי הכהן קליין אב"ד בראששא משנת תרס"א.

ספר דבר המלכה על כל הפטרה לחבר עם התורה... לזכר נשמת הצדקת זוגתי מרת מלכה בת ר' חיים יעקב בלוי ע"ה שהלכה לעולמה ג' דחיה"מ פסח תר"צ לפ"ק בת שבעים וארבעה שנים. הובא לדפוס לקיים מצות כבוד אב ואם ע"י בנינו המפואר... מהור"ר חיים יעקב ויילא נ"י בבונה-זרת [בואנוס-איירס] (ארג נטיעה) [ארגנטינה]. ממני יקותיאל ווייס... בודאפעשט תרצ"א. [4], רלב; [1], רכו עמ'.

בראש הספר מכתבים מאת ר' יצחק גאטליעב רב דאנשי אונגארין בבוענאס איירעס, ר' יוסף יונה צבי הלוי הורוויץ רב דעדת קהל ישורון בפראנקפורט דמיין.

רכו עמ' האחרונים (עם שער מיוחד): יקו לאור... מאה אופנים על סמיכות התורה אשר דרשתי ברבים... בלילי הושענא רבה... בכל שנה ושנה... מעמ' עה ואילך (עם שער מיוחד): יקו לאור... מלילות שמעתתא לכל סדרא...

מכאן ואילך נדפסו ספריו של ר' יקותיאל ווייס בבואנוס איירס בידי בנו ר' חיים יעקב ווילה.

דבש נוסף בשם יקו לאור, דברי שמעתתא ממני הצעיר יקותיאל ווייס בטיססא פירעד. ווייטצען [תרס"ח]. [8], עא, [1] דף.

בראש הספר "פתיחה" מאת המחבר ובה שבחי הוריו. לאחריה מכתבים מאת רבו בעל שבט סופר (שלשה מכתבים), ר' יצחק ליב סופר מדרוהוביטש, ר' חנניא יו"ט ליפא טייטלבוים אב"ד סיגעט, ר' קאפל רייך אב"ד בודאפעשט, ר' עמרם בלום אב"ד ב' אויפאלו, ר' שלמה זלמן ברייער אב"ד פראנקפורט דמיין, ר' יהודה אלטמאן אב"ד מ' טשאטה, ר' בן ציון היילפרין אב"ד נאנאש, ר' נתנאל הכהן פריעד אב"ד ב' אויווארוש, ר' עקיבא הכהן שטראסער אב"ד טאקאי, ר' שלמה סופר אב"ד בערעגסאס, ר' יוסף ליב סופר אב"ד פאקש, ר' משה גינז אב"ד ב' קערעסטור, ר' שמעון סופר אב"ד סענדרא, ר' שלמה צבי הכהן שטראסער אב"ד דעברעצען.

בדפים סה — עא: יקו לאור, חידושים בסוגיות הש"ס. בדף האחרון מכתב מאת בן אחותו, ר' זאב צבי הכהן קליין אב"ד בראששא משנת תרס"א.

ספר דבר המלכה על כל הפטרה לחבר עם התורה... לזכר נשמת הצדקת זוגתי מרת מלכה בת ר' חיים יעקב בלוי ע"ה שהלכה לעולמה ג' דחזה"מ פסח תר"צ לפ"ק בת שבעים וארבעה שנים. הובא לדפוס לקיים מצות כבוד אב ואם ע"י בנינו המפואר ... מהור"ר חיים יעקב ויילא נ"י בבונה-זרת [בואנוס-אירס] (ארג נטיעה) [ארגנטינה]. ממני יקותיאל ווייס... בודאפעשט תרצ"א. [4], רלב; [1], רכו עמ'.

בראש הספר מכתבים מאת ר' יצחק גאטטליעב רב דאנשי אונגארין בבווענאס איירעס, ר' יוסף יונה צבי הלוי הורוויץ רב דעדת קהל ישורון בפראנקפורט דמיין.

רכו עמ' האחרונים (עם שער מיוחד): יקו לאור... מאה אופנים על סמיכות התורה אשר דרשתי ברבים... בלילי הושענא רבה... בכל שנה ושנה... מעמ' עה ואילך (עם שער מיוחד): יקו לאור... מלילות שמעתתא לכל סדרא...

מכאן ואילך נדפסו ספריו של ר' יקותיאל ווייס בבואנוס איירס בידי בנו ר' חיים יעקב ויילה.

הגדת פסח עם פירוש יקו לאור ממני יקותיאל ווייס... הובא לבית הדפוס על ידי בן המחבר חיים יעקב ויילא... בונה זרת תרצ"ד. נט עמ'.

עם הטכסט של ההגדה של פסח.

יקו לאור על תהלים מאת יקותיאל ווייס. הובא לדפוס על ידי בנו חיים יעקב ויילא. בונה זרת תרצ"ה. [5], 386 עמ'.

עם הטכסט של ספר תהלים. בעמ' 382 — 384: אלה אזכרה בתודה... לפני אב הרחמים... שעשה לי נסים בימים ההם בזמן הזה חוץ לדרך הטבע (תיאור הרפתקאותיו בימי הדמים של 1919 במשטרו הקומוניסטי קצר הימים של בלה קון, הכיבוש של הצבא הרומני, ותלאות המשטר ה"לבן" של הורטי). בעמ' 384 — 386: לסיום הש"ס הדרן... מה שזכיתי לדרוש ברבים בפעסט.

[שעה ניבי על פרקי אבות. בוענוס איירעס תרצ"ו].

ספר זה לא עלה בידי לראות.

ספר יפה וברה על חמש מגלות... ויקרא שמו בישראל גם באר לחי רואי... מאת יקותיאל ווייס... הובא לדפוס על ידי בנו כש"ת חיים יעקב ויילא נ"י. בונה זרת תרצ"ו. 266; 308 עמ'.

עם הטכסט של חמש מגלות. 266 העמ' כוללים: שיר השירים, רות ואיכה; 308 העמ' כוללים קהלת ואסתר.

ספר קול רעש גדול שהוא בגמטרי' תרי"ג מצות... מאת יקותיאל ווייס. הובא לדפוס על ידי בנו כש"ת חיים יעקב ויילה. בונה זרת תרצ"ז. [2], 822 עמ'.

חידושי אגדה ודרוש על כל מצוה ומצוה. בסוף הספר מכתב ידידות מאת ר' זאב צבי הכהן ד"ר קליין מתמוז תרצ"ט (מכאן שהספר לא נגמר בדפוס לפני שנה זו).

ספר שלום רב... רמזים על התורה הכתובים אצלי על הגליון כסדר על החומש... וזכיתי לבן משכיל ומפזר הונו... חיים יעקב וילה נ"י בבונה זרת יע"א אשר רוצה להדפיס מה שחנני ה'

חידושי תורה לקיים באופן נאה ומהודר מצות כבוד אב ואם... בונה זרת תרצ"ט. 553 עמ'.

ספר דבש וחלב, באורים ורעיונות על משלי. והוא הספר העשירי קודש לה' מאת הרב המחבר ר' יקותיאל ז"ל ווייס... הובא לדפוס בחיי המחבר שזכה לראות דפים אחדים מודפסים... על ידי בנו הר"ר חיים יעקב וילה. בצירוף פנקס משפחה "חיי יהודי שלם" מחיי הרב המחבר וביתו מעובד ע"י צבי יהודה רבינוביטש. בואינוס איריס תש"א. 706,35 עמ'.

למרות כמותו הרבה של הספר אין הוא שלם והוא מגיע רק עד פרק כה. סוף הספר אבד בדרך מהונגריה לארגנטינה, כפי הנאמר בעמ' 699. 35 העמודים הראשונים כוללים את החיבור "חיי יהודי שלם", שיצא גם כספר בפני עצמו (ארגנטינה תש"ב. 158 עמ').

בעיירה ליסקא שימש כרב וכאדמו"ר ר' צבי הירש ב"ר חיים פרידלנדר. גם אביו היה אב"ד ואדמו"ר בליסקא בעל "טל חיים וברכה". נספה בשואה.

ספר תהלים פירוש שערי הישר אשר חנני ד'... לפרש בדרך פרד"ס... ממני הק' צבי הירש הרב מליסקא... בודאפעסט תרצ"ד. [10], תלג, [7] עמ'.

גדול הרבנים בהונגריה בתקופה זו היה רבה של ה' מאד, ר' מרדכי ליב ב"ר נפתלי ווינקלר. נולד בשנת תר"ה בכפר ליד נייטרא להורים עניים ויראי ה'. תלמיד ר' וואלף תרצה'ס בטאפלטשאן ובעל כתב סופר. רבו המובהק היה ר' יצחק אהרן לאנדסברג בגרוסווארדיין, שאהבו אהבה רבה. חתן ר' מנחם מענדל קרויז, שעלה ארצה והיה הממונה על כולל אונגארן. בשנת תרל"ד הושיבו רבו על כס הרבנות ביישוב מעוז-טעלעגד שלידי גרוסווארדיין. משנת תרמ"ה אב"ד ברעזאוו. משנת תרס"א אב"ד העג'אליא-מאד והחזיק בה ישיבה גדולה, שממנה יצאו תלמידי חכמים ומורי הוראה רבים. הוכר כאחד מעמודי ההוראה ובשני העשורים האחרונים כפוסק הדור. תשובותיו ופסקיו נתקבלו על כל רבני המדינה. גדול היה גם במדות, בפשטות ובענווה. נפטר ביום יז בתמוז תרצ"ב (1932).

קונטרס ישב מצרף... כולל בירור ואסיפת דינים הנוהגים בנולדים מאבות תערובות יהודי ואינו יהודי וגם בענין זיוג שהיה קישור נישואין ואח"כ השילוח ע"י נימוס המדינה אם צריכה ג"כ גט פטורין כדת מו"י [משה וישראל]. גם אם יש תועלת שהרב ינהיג ספר קבועה לחרות בו הנולדים כדת מו"י. חיברו הרב הגאון הגדול מה"ו מרדכי ליב ווינקלער נ"י אב"ד דק"ק ברעזאוו יע"א. ונספח אליו קונטרס וכתורה הזאת על ענינים אלה מאת הרב הגאון הגדול מה"ו ישע"י זילבערשטיין נ"י אב"ד דפה... הוצאתם לאור בעהש"י הק' דוד צבי... קאטצבורג. וואיטצען, דפוס מערכת של תל תלפיות, תר"ס. [3], כד; [2], דף.

ל הדפים האחרונים: קונטרס וכתורה הזאת, עם שער מיוחד.

עד דף יג הערות והשגות לקונטרס "וכתורה יעשה" של ר' שלום קוטנא. בדפים יד—יז סיכום הדברים (טז סעיפים). בדף יז ע"ב: בענין שאלת ספר הזכרונות להיות בכתב יחוס בימים הבאים, לענ"ד נכון ואריך להנהיג כזה ככל ק"ק. בדפים יט-כ: בענין נישואין עפ"י נימוס המדינה כבר ביררתי הנלע"ד בתל תלפיות בשנת תרנ"ד. ועל כי דברי סובבים שם על דברי הרב הגאון מה"ו אברהם קארפעלעס זצ"ל שהיה אב"ד דק"ק גירבע שהוא היה המעורר שם בדבר בעוד לא נתחדש הנימוס רק היה המדובר בו. ואעתיק פה גם דבריו הקדושים. בדפים יח—כא דברי ר"א קארפעלעס ולאחריהם דברי רמ"ל ווינקלר.

בקונטרס "וכתורה הזאת" של ר' ישעיה זילברשטיין, בהקדמה הקצרה: וקראתי את שם קונטרסי וכתורה הזאת על כי עומד מול הספר וכתורה יעשה וסובב הולך על דבריו.

ספר שאלות ותשובות לבושי מרדכי חלק אורח חיים... אשר טפחתי ורביתי בעזר צור ישועתי להשיב לדופקים על פתח ביתי במשא ומתן של הלכה ופלפולים בענינים שונים... אני הצעיר באלפי יהודה מרדכי ליב בן מו"ה נפתלי ז"ל ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו. טאלטשווא תרע"ב. [12], סו דף.

כולל קלח סימנים. רובן הגדול של התשובות נכתבו במאד בשנים תרס"א—תרע"ב. כשלושים תשובות נכתבו בברעזאוו בשנים תרמ"ו—תר"ס. תשובה אחת (סי' עז) נכתבה בטעלעגד (ללא תאריך).

ספר שאלות ותשובות לבושי מרדכי חלק יורה דעה... טאלטשווא תרע"ב. [5], קי דף.

כולל רכו סימנים. כחמישים תשובות נכתבו בברעזאוו ושתי תשובות בטעלעגד (סי' קי, קצג).

ספר שאלות ותשובות לבושי מרדכי חלק שני על אה"ע וחור"מ... סוואליווע תרע"ג. [4], נד; [2], ה—ה, כ; [1], דף.

חלק אה"ע כולל פב סימנים, חלק חור"מ כולל מא סימנים. כעשרה תשובות נכתבו בברעזאוו.

ספר שו"ת לבושי מרדכי מהד"ת על ש"ע חלק אורח חיים... בודאפעסט תרפ"ב 1922. [8], קמ עמ'.

כולל קפו סימנים. בחלק זה לא צוינו התאריכים בתשובות.

ספר שו"ת לבושי מרדכי מהד"ת על ש"ע חלק יו"ד... בודאפעסט תרפ"ד. [7], קכב עמ'. כולל קעא סימנים.

ספר שאלות ותשובות לבושי מרדכי מהדורא תניינא על אה"ע וחור"מ... בודאפעסט תרפ"ח. מד דף.

אה"ע כולל פא סימנים, חור"מ כולל יא סימנים. בסוף חור"מ סי' פד—פו (השמטה לחלק אה"ע).

ספר שאלות ותשובות לבושי מרדכי מהדורא תליתאי על או"ח ויו"ד... בודאפעסט תרפ"ח. [1], מא, [1], דף.

חלק או"ח כולל נט סימנים, חלק יו"ד כולל נו סימנים.

ספר שאלות ותשובות לבושי מרדכי על כל ד' השו"ע... הוצאתי לאור בס"ד... דוד מאשקאוויטש מפק"ק מאד... מישקאלץ תרצ"ז. ד, עז דף.

ספר לבושי מרדכי על מסכת נדרים... סדרתיו והוצאתיו לאור בעזרת השי"ת הק' משה ליב עהרענרייך תלמיד המחבר. מארגרעטען תרצ"ד. [2], נו דף, 4 עמ'.

עם הסכמת ר' חיים צבי עהרענרייך אב"ד מאד, אביו של המלבה"ד.

ממלא מקומו של ר' מרדכי ליב ווינקלר ברבנות מאד היה ר' חיים צבי ב"ר יעקב עהרנרייך. אביו היה חתן ר' אברהם יהודה שווארץ בעל "קול אריה". חתן דודו ר' נפתלי שווארץ אב"ד מאד בעל "בית נפתלי". שנים רבות דיין במאד ומשנת תרצ"ב אב"ד. נפטר ביום יח כסלו תרצ"ז (1936). בתחילה הדפיס שני ספרים של הגאון ר' אפרים זלמן מרגליות מברוד עם פירושו:

ספר מטה אפרים עם אלף למטה אשר יצא ממקור מים חיים... הרב הגאון... מו"ה אפרים זלמן מרגליות מבראד... עתה נתחדש... ביאור קצה המטה הנקרא בשם קב חיים... כל אלה עשתה ידי... חיים צבי [עהרנרייך]... חלק א-ב.

חלק א: סי' תקפא—תרכד. קליינווארדיין תרפ"ג. [17], קנב דף.

עם הסכמות ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' שמואל ענגיל אב"ד ראדאמישלא בקאשוי, אחיו ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוי.

חלק ב: סי' תרכה, דיני קדיש יתום, תיקונים והשמטות, קונטרס אחרון על כל הספר. בארדיאב תרפ"ח. [2], פ דף. עם הסכמה נוספת מאת ר' מרדכי ליב ווינקלער.

ספר שערי אפרים אשר חברתי... אפרים זלמן... מרגליות... על דיני קריאת התורה... עתה נתחדש זיוו... עם הגהות וביאורי והוספות רבות... אשר נקובים בשמותם שערי רחמים [מאת ר' שבתי ליפשיץ]... שערי חיים מהרב בעהמ"ח סי' קצה המטה על המטה אפרים שליט"א [ר' חיים צבי עהרנרייך]... ארשיווא תרצ"ב. [21], קנד, [3] דף.

כולל קלח סימנים. רובן הגדול של התשובות נכתבו במאד בשנים תרס"א—תרע"ב. כשלושים תשובות נכתבו בברעזאווא בשנים תרמ"ו—תר"ס. תשובה אחת (סי' עז) נכתבה בטעלעגד (ללא תאריך).

ספר שאלות ותשובות לבושי מרדכי חלק יורה דעה... טאלטשווא תרע"ב. [5], קי דף.

כולל רכו סימנים. כחמישים תשובות נכתבו בברעזאווא ושתי תשובות בטעלעגד (סי' קי, קצג).

ספר שאלות ותשובות לבושי מרדכי חלק שני על אה"ע וחור"מ... סוואליווע תרע"ג. [4], גד; [2], ה — כ, [1] דף.

חלק אה"ע כולל פב סימנים, חלק חור"מ כולל מא סימנים. כעשרה תשובות נכתבו בברעזאווא.

ספר שו"ת לבושי מרדכי מהד"ת על ש"ע חלק אורח חיים... בודאפעשט תרפ"ב 1922. [8], קמ עמ'.

כולל קפו סימנים. בחלק זה לא צוינו התאריכים בתשובות.

ספר שו"ת לבושי מרדכי מהד"ת על ש"ע חלק יו"ד... בודאפעשט תרפ"ד. [7], קכב עמ'. כולל קעא סימנים.

ספר שאלות ותשובות לבושי מרדכי מהדורא תניינא על אה"ע וחור"מ... בודאפעסט תרפ"ח. מד דף.

אה"ע כולל פא סימנים, חור"מ כולל יא סימנים. בסוף חור"מ סי' פד — פו (השמטה לחלק אה"ע).

ספר שאלות ותשובות לבושי מרדכי מהדורא תליחאי על או"ח ויו"ד... בודאפעסט תרפ"ח. [1], מא, [1] דף.

חלק או"ח כולל נט סימנים, חלק יו"ד כולל נו סימנים.

ספר שאלות ותשובות לבושי מרדכי על כל ד' השו"ע... הוצאתי לאור בס"ד... דוד מאשקאוויטש מפק"ק מאד... מישקאלץ תרצ"ז, ד, עז דף.

כולל רפא סימנים. הרבנים הנזכרים בשמונה חלקי הספר הם כפי הנראה רובם הגדול של רבני המדינה ורבים מחוץ למדינה.

ספר לבושי מרדכי על מסכת נדרים... סדרתיו והוצאתיו לאור בעזרת השי"ת הק' משה ליב עהרענרייך תלמיד המחבר. מארגרעטען תרצ"ד. [2], נו דף, 4 עמ'.

עם הסכמת ר' חיים צבי עהרענרייך אב"ד מאד, אביו של המלכה"ד.

ממלא מקומו של ר' מרדכי ליב ווינקלר ברבנות מאד היה ר' חיים צבי ב"ר יעקב עהרנרייך. אביו היה חתן ר' אברהם יהודה שווארץ בעל "קול אריה". חתן דודו ר' נפתלי שווארץ אב"ד מאד בעל "בית נפתלי". שנים רבות דיין במאד ומשנת תרצ"ב אב"ד. נפטר ביום יח כסלו תרצ"ז (1936). בתחילה הדפיס שני ספרים של הגאון ר' אפרים זלמן מרגליות מברוד עם פירושו:

ספר מטה אפרים עם אלף למטה אשר יצא ממקור מים חיים... הרב הגאון... מו"ה אפרים זלמן מרגליות מבראד... עתה נתחדש... ביאור קצה המטה הנקרא בשם קב חיים... כל אלה עשתה ידי... חיים צבי [עהרנרייך]... חלק א-ב.

חלק א: סי' תקפא — תרכד. קליינווארדיין תרפ"ג. [17], קנב דף.

עם הסכמות ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' שמואל ענגיל אב"ד ראדאמישלא בקאשוי, אחיו ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוי.

חלק ב: סי' תרכה, דיני קדיש יתום, תיקונים והשמטות, קונטרס אחרון על כל הספר. בארדיאב תרפ"ח. [2], פ דף. עם הסכמה נוספת מאת ר' מרדכי ליב ווינקלער.

ספר שערי אפרים אשר חברתי... אפרים זלמן... מרגליות... על דיני קריאת התורה... עתה נתחדש זיוו... עם הגהות וביאורי' והוספות רבות... אשר נקובים בשמותם שערי רחמים [מאת ר' שבתי ליפשיץ]... שערי חיים מהרב בעהמ"ח ס' קצה המטה על המטה אפרים שליט"א [ר' חיים צבי עהרנרייך]... ארשיווא תרצ"ב. [21], קנד, [3] דף.

עם הסכמות ר' מרדכי לייב ווינקלער אב"ד מאד, ר' יוסף חיים זאנענפעלד אב"ד בירושלים, אחיו ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוי. לאחר פטירתו נדפס:

ספר שאלות ותשובות קב חיים חלק א אשר השאיר אחריו ברכה... הרב הגאון הגדול... מוהר"ר חיים צבי עהרענרייך זללה"ה אב"ד דק"ק ה' מאד יצ"ו ושם מנוחתו כבוד... קליינווארדיין תש"ג. [3], נגדף.

עם הסכמת אחי המחבר, ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוי. כולל קו סימנים. הרבנים הנזכרים: דודו ר' אהרן שווארץ בקראקא, גיסו ר' בן ציון ראזענצווייג, הב' אברהם יהודה שפרייזער (בעמ"ח ס' מנחת יהודה), ר' חיים צוקער אב"ד האלאס (כעת ראב"ד בערעגסאס), ר' אברהם מנחם שטיינבערג אב"ד סנאטין, גיסו ר' יוסף הכהן שווארץ בבאניהאד (גם בגראסווארדיין), ר' צבי שפירא אב"ד מונקאטש, ר' ישראל לעבאוויטש מו"צ עדיעק, ר' לייב פרידמאן ראב"ד פרעסבורג, ר' יהודה גרינוואלד אב"ד ניר וואיא, ר' חיים מרדכי יעקב גאטליב אב"ד מישקאלץ, דודו ר' מרדכי זאב הכהן בק"ק באדען, גיסו ר' שמואל הכהן שווארץ, ר' אברהם יצחק גליק אב"ד טאלטשווא, ר' פנחס הלוי ביליצער אב"ד סערענטש, גיסו ר' פנחס זעליג הכהן שווארץ, ר' חיים אפרים באיאלאטי דומ"ץ טארנאליא, אחיו ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוי, בנו ר' משה יהודה עהרענרייך, ר' גרשון ליטש-ראזענבוים אב"ד טאליא, ר' מרדכי אפרים פישל אב"ד שאראש-פאטאק, ר' שלמה צוקער אב"ד האלאס, גיסו ר' אברהם לייב הכהן שווארץ בקאטה, חתנו ר' דוב שפיצער אב"ד אגארד, ר' שלום לייב אייזנבאך בירושלים, ר' יהושע העשיל ראזנער אב"ד טערצאל, ר' מרדכי לייב ווינקלער אב"ד מאד, ר' שמואל ענגיל אב"ד ראדאמישלא, ר' בצלאל ניימאן בקראקא בעמ"ח משיב נפש, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, בן-גיסו ר' נפתלי בריסק אב"ד באיום, ר' חיים יהודה דייטש דומ"ץ מאקאווא, ר' מאיר זאב גאלדבערגער דומ"ץ אפעהערטוי, ר' אליעזר שווארץ דומ"ץ פאטיק, ר' דוד טעבל זעהמאן ראב"ד דוקלא.

העיר מאטעסאלקא ידועה בדור השואה בגיטו הגדול שבתחומה, שבו רוכזו חלק גדול מיהודי

מאראמארוש לפני שילוחם לאושוויץ. בין המשמשים בקודש בעיר היה גם ר' חיים משולם פייש ב"ר מאיר שפיצר. נולד ביום כח תמוז תרל"ו (1876) בעיירה טאש. אביו ר' מאיר שפיצר נתגדל בבית הצדיק מטאש, ר' משולם פייש. תלמיד ר' מנחם ברודי אז אב"ד טאש ור' אהרן ישעיה פיש אב"ד האדאס. חתן ר' נתן פאביל מהאדאס. הסתופף בצל בעל אמרי יוסף מספינקא ובנו בעל חקל יצחק. התנהג בחסידות ובפרישות. דיין ומורה הוראה במאטעסאלקא ורב רשמי בכפרים הסמוכים יארמע ופאפאש. נפטר ביום יז אלול תרצ"ו (1936).

ספר תיו חיים על התורה, תהלים ונ"ך ומד"ר וזה"ק ותקוני זה"ק ועל ספרים קדושים. מעט מזעיר מהמון כתבים אשר השאיר אחריו ברכה הרב הגאון בתורה וביראה טהורה... מו"ה חיים משולם פייש שפיצער זצוק"ל רב בק"ק מאטע-סאלקא ואב"ד בישוב יארמע ופאפאש הסמוך לק"ק הנ"ל ומנו"כ בעיר מאטע-סאלקא יצ"ו. הוצאתו לאור... נכדו בן בתו הק' אברהם צבי הלוי יאקאבאוויטש... ברוקלין תשכ"ט. סו, [22] עמ'.

בראש הספר "פתיחה" מאת בן המחבר, ר' אליעזר צבי שפיצער מירושלים; בסוף הספר (עמ' נט — סו) "לזכרון בספר" מאת נכדו ר' אברהם צבי הלוי יעקאבאוויטש. בשניהם מתולדות המחבר ובני משפחתו וסיפורים שונים. עם הסכמות ר' לוי יצחק גרינוואלד רב דקהל ערוגת הבשם בברוקלין, ר' יהודה גאטליעב אב"ד מישקאלץ בברוקלין.

בישוב מאישא שליד גירבע-פינצעהעלי (מחוז טולנא) שימש ברבנות בין שתי מלחמות העולם ר' אליעזר ישראל מרדכי אפרים פישל ב"ר אברהם יעקב סופר. נולד בשנת תרס"ג (1903). אביו היה אב"ד טעט. חתן הנגיד ר' משה לייכטר מזענטא. נספה בשואה ביום יתמוז תש"ד.

ספר זכרון סופרים חלק ראשון. חידושי שמעתתא ואגדה על סדרי זרעים מועד נשים מאת הגאון הצדיק רבי אליעזר ישראל מרדכי אפרים המכונה פישל סופר זצוק"ל הי"ד אב"ד ק"ק מיישא. וחידושים על כמה סוגיות מאת אביו הגאון הגדול הצדיק רבי אברהם יעקב

קונטרס לקוטי תורה... אוהל משה של כ"ק אדמו"ר... מרן משה פארהאנד... ירושלים תשכ"ח. [4], קכח עמ'. כולל דרשות למועדים.

ספר חיי משה, אמרות טהורות... בחדושי סוגיות והלכות ודברי אגדה... מכ"ק אדמו"ר הגה"ק מופת הדור... מו"ה משה פארהאנד זצוקלה"ה בן מוהר"ר יוסף צבי זי"ע... רועה צאן קדשו יותר מיובל שנים בק"ק המפוארה נייטרא יצ"ו ואב"ד בעיר ואם בישראל... מאקאווא יצ"ו ושם חלקת מחוקק ספון. הוצאתו לאור... חנניא יו"ט ליפא ראזענפעלד נכד המחבר, ברוקלין נ"י. ירושלם תשמ"ז. [16], קכב, [2] עמ'.

בראש הספר נוסח המצבה של המחבר; הקדמת נכד המחבר ר' שמעון ב"ר משה נתן נטע לעמבערגער ובה קוים אחדים לתולדות המחבר.

כולל חידושים בסוגיות ועל שני הפרקים הראשונים של מסכת גיטין ודרשה לשבת חנוכה. נדפס ונכרך לאחר ספר עץ אפרים מאת חתנו ר' אפרים רוזנפלד אב"ד סענדרא (עיין ערכו לקמן).

מחבר פורה היה הדיין ר' חיים יהודה ב"ר יוסף דייטש. נולד בשנת תרל"ה בכפר ליד זשיבוי. אביו היה "איש תם וישר וירא אלקים". בכפר לא התגוררו אלא שני יהודים ולא היה בו חדר ללימודי תורה. הילד התחנך אצל דודו ר' מענדל דייטש בעיר מעדיאש. תלמיד ר' יששכר בער קאהן אב"ד ערדא-סענזשארץ. לאחר מכן תלמיד מובהק של בעל ערוגת הבשם בקליינווארדיין. כשעבר רבו לחוסט הלך אתו גם התלמיד ר' חיים יהודה דייטש. חתן ר' אברהם יקותיאל שווארץ-ירושלמי סופר סת"ם בחוסט. משנת תרס"ג דיין במאקאווא. בה נפטר ביום יח תשרי תרצ"ח (1937).

ספר חמודי דניאל... להורות את בני ישראל... [מאת] מהר"ר דניאל זלה"ה... מורה צדק לעדתו... ק"ק הוראדנא... על שלוש הלכות אלו: מליחה, בשר בחלב ותערובות... נתחדש הדר זיוו [עם] באור חדש... ביאור רחבת ידיים ממני המו"ל חיים יודא סג"ל דייטש מו"צ דקה"י מאקאווא... ווייטצען תרס"ח. [16], קפד עמ'.

סופר זצוק"ל הי"ד אב"ד דק"ק טעט. וליקוטים מכתבי קודש וספרי גדולי משפחת הסופרים זי"ע"א. ונלוו אליו כתבי גאונים אשר לא נדפסו עד הנה, כולל: א) חידושי סוגיות מרבינו בעל חתם סופר זצוק"ל; ב) חידושים על מסכת כתובות וקידושין מרבינו הגאון רבי ירמיה זצוק"ל אב"ד דק"ק מאטארסדארף. יצא לאור ע"י בן המחבר יוסף יודא סופר ובנו חנני' יו"ט ליפא סופר. ברוקלין תשמ"ט. [12], לח, תקפח, [2] עמ'.

עם הסכמות ר' יצחק צבי סופר אב"ד טעמעשוואר (משנת תשכ"ג) ובה מתולדות המחבר, ר' משה אריה פריינד, ר' אפרים פישל הערשקאוויטש, ר' ישראל חיים מנשה פרידמאן.

לח עמ' הראשונים כוללים חידושי חתם סופר על סוגיות שונות. בתוך הספר משולבים הרבה חידושים מאת אבי המחבר, ר' אברהם יעקב סופר אב"ד טעט. בעמ' תקכז — תקנו: חידושי רבינו ירמיה על מסכתות כתובות וקידושין.

בעיר מאקאווא נתהווה ריכוז יפה של מחברים. רבה האחרון של הקהילה החרדית היה ר' משה ב"ר יוסף פורהאנד. נולד בשנת תר"ך בנייטרא. תלמיד מובהק של בעל חתן סופר במאטרסדורף. חתן ר' אהרן שנפלד בנייטרא. כעשרים וחמש שנה היה דיין בנייטרא ורב של החברה "מחזיקי התורה" והחזיק בה ישיבה. משנת תרע"ב אב"ד מאקאווא. כאן החזיק ישיבה גדולה. נפטר בבודאפעסט ביום יז סיון תש"ד (1944), שבוע לפני שגורשו יהודי מאקאווא לאושוויץ.

ספר אהל משה חלק ראשון על התורה ומועדים אשר השאיר אחריו ברכה הרב הגאון הצדיק... מרן משה פארהאנד זצוקלה"ה אב"ד ור"מ דקה"י מאקאווא יע"א ומלפנים דיינא רבא ור"מ דקה"י נייטרא. יוצא לאור ע"י נכדי המחבר. ניו יארק תשל"ז. כח, [4], שנו עמ'.

כח עמ' הראשונים הקדמת נכדי המחבר ובה תולדות המחבר והספד עליו מאת בנו ר' מרדכי פארהאנד ראב"ד נייטרא. בעמ' שמא צוואת המחבר. לפני כן הופיע בהכפלה:

סופר זצוק"ל הי"ד אב"ד דק"ק טעט. וליקוטים מכתבי קודש וספרי גדולי משפחת הסופרים זיע"א. ונלוו אליו כתבי גאונים אשר לא נדפסו עד הנה, כולל: א) חידושי סוגיות מרבינו בעל חתם סופר זצוק"ל; ב) חידושים על מסכת כתובות וקידושין מרבינו הגאון רבי ירמיה זצוק"ל אב"ד דק"ק מאטארסדארף. יצא לאור ע"י בן המחבר יוסף יודא סופר ובנו חנני' יו"ט ליפא סופר. ברוקלין תשמ"ט. [12], לח, תקפת, [2] עמ'.

עם הסכמות ר' יצחק צבי סופר אב"ד טעמעשוואר (משנת תשכ"ג) ובה מתולדות המחבר, ר' משה אריה פריינד, ר' אפרים פישל הערשקאוויטש, ר' ישראל חיים מנשה פרידמאן.

לח עמ' הראשונים כוללים חידושי חתם סופר על סוגיות שונות. בתוך הספר משולבים הרבה חידושים מאת אבי המחבר, ר' אברהם יעקב סופר אב"ד טעט. בעמ' תקכג — תקנו: חידושי רבינו ירמיה על מסכתות כתובות וקידושין.

בעיר מאקאווא נתהווה ריכוז יפה של מחברים. רבה האחרון של הקהילה החרדית היה ר' משה ב"ר יוסף פורהאנד. נולד בשנת תר"ך בנייטרא. תלמיד מובהק של בעל חתן סופר במאטרסדורף. חתן ר' אהרן שנפלד מנייטרא. כעשרים וחמש שנה היה דיין בנייטרא ורב של החברה "מחזיקי התורה" והחזיק בה ישיבה. משנת תרע"ב אב"ד מאקאווא. כאן החזיק ישיבה גדולה. נפטר בכודאפעסט ביום יז סיון תש"ד (1944), שבע לפני שגורשו יהודי מאקאווא לאושוויץ.

ספר אהל משה חלק ראשון על התורה ומועדים אשר השאיר אחריו ברכה הרב הגאון הצדיק... מרן משה פארהאנד זצוקלה"ה אב"ד ור"מ דקה"י מאקאווא יע"א ומלפנים דיינא רבא ור"מ דקה"י נייטרא. יוצא לאור ע"י נכדי המחבר. ניו יארק תשל"ז. כח, [4], שנו עמ'.

כח עמ' הראשונים הקדמת נכדי המחבר ובה תולדות המחבר והספד עליו מאת בנו ר' מרדכי פארהאנד ראב"ד נייטרא. בעמ' שמא צוואת המחבר. לפני כן הופיע בהכפלה:

קונטרס לקוטי תורה... אוהל משה של כ"ק אדמו"ר... מרן משה פארהאנד... ירושלים תשכ"ח. [4], קכח עמ'. כולל דרשות למועדים.

ספר חיי משה, אמרות טהורות... בחדושי סוגיות והלכות ודברי אגדה... מכ"ק אדמו"ר הגה"ק מופת הדור... מו"ה משה פארהאנד זצוקלה"ה בן מוהר"ר יוסף צבי זי"ע... רועה צאן קדשו יותר מיובל שנים בק"ק המפוארה נייטרא יצ"ו ואב"ד בעיר ואם בישראל... מאקאווא יצ"ו ושם חלקת מחוקק ספון. הוצאתו לאור... חנניא יו"ט ליפא ראזענפעלד נכד המחבר, ברוקלין נ.י. ירושלם תשמ"ז. [16], קכב, [2] עמ'.

בראש הספר נוסח המצבה של המחבר; הקדמת נכד המחבר ר' שמעון ב"ר משה נתן נטע לעמבערגער ובה קוים אחדים לתולדות המחבר.

כולל חידושים בסוגיות ועל שני הפרקים הראשונים של מסכת גיטין ודרשה לשבת חנוכה. נדפס ונכרך לאחר ספר עץ אפרים מאת חתנו ר' אפרים רוזנפלד אב"ד סענדרא (עיין ערכו לקמן).

מחבר פורה היה הדיין ר' חיים יהודה ב"ר יוסף דייטש. נולד בשנת תרל"ה בכפר ליד זשיבוי. אביו היה "איש תם וישר וירא אלקים". בכפר לא התגוררו אלא שני יהודים ולא היה בו חדר ללימודי תורה. הילד התחנך אצל דודו ר' מענדל דייטש בעיר מעדיאש. תלמיד ר' יששכר בער קאהן אב"ד ערדא-סענזשארץ. לאחר מכן תלמיד מובהק של בעל ערוגת הבשם בקליינווארדיין. כשעבר רבו לחוסט הלך אתו גם התלמיד ר' חיים יהודה דייטש. חתן ר' אברהם יקותיאל שווארץ-ירושלמי סופר סת"ם בחוסט. משנת תרס"ג דיין במאקאווא. בה נפטר ביום יח תשרי תרצ"ח (1937).

ספר חמודי דניאל... להורות את בני ישראל... [מאת] מהור"ר דניאל זלה"ה... מורה צדק לעדתו... ק"ק הוראדנא... על שלוש הלכות אלו: מליחה, בשר בחלב ותערובות... נתחדש הדר זיוו [עם] באור חדש... ביאור רחבת ידיים ממני המו"ל חיים יודא סג"ל דייטש מו"צ דקה"י מאקאווא... ווייטצען תרס"ח. [16], קפד עמ'.

עם הסכמות ר' שלום מרדכי הכהן אב"ד ברעזאן, רבו ר' משה גרינוואלד אב"ד חוסט, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייצען, ר' אברהם יוסף גרינוואלד אב"ד מאקאווא. בסוף הספר הגהות מאת ר' ישעיה זילברשטיין.

ספר מים חיים על מסכת נדה דע"ד [דף על דף] מקושי הבנה ברוב המקומות... חידושים ופירושים וביאורים בגמרא רש"י ותוספות... קלויזענבורג תרע"ג. [4], גו, [4] דף.

עם הסכמות ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייצען, ר' אליעזר דייטש אב"ד באניהאד, ר' חיים יצחק ירוחם אב"ד סאמבאר ישן, ר' משה פארהאנד אב"ד מאקאווא. בתחתית העמודים הערות ר' ישעיה זילברשטיין.

ספר חרדים להרב הקדוש... אליעזר אזקרי זצ"ל... וכעת נתחדש אורה בבאר יהודה... ביאור רחב בשמעתא, הלכה ואגדה... קונסענטמיקלאש תרצ"ה. [2], ז, יח, [1], ח, 210, [2] עמ'.

ספר חרדים נדפס באותיות מרובעות ולצדו הביאור "באר יהודה" באותיות רש"י.

סדר הגדה של פסח עם פירוש קול יהודה... דברים נפלאים... מהני שלשה רועי ישראל... האדמו"רים המפורסמים... מרן מוהר"ש ומוהר"י והרי"ד זצוקלה"ה מבעלזא. סאטמאר תרצ"ח 1937. [16], ריב עמ'.

ספר אהבת חיים ח"א על התורה... סאטמאר תרצ"ח 1938. [16], קצב, [8] עמ'.

עם הקדמה ארוכה ובה תולדות המחבר.

שני ספרים נפתחים: אהבת חיים חלק שני על המועדים. רוח חיים על המסורות ובו חידושי אגדה מראשית השנה ועד אחרית השנה... ודבר בעתו לברית מילה, לבר מצוה ולנשואין, מילי דהספידא, סיום הש"ס ומשניות... דברים נפלאים... מהמפורסמים... האדמו"רים מבעלזא... סאטמאר תש"א. [4], קמט, [3] דף.

בין שתי מלחמות העולם התגורר במאקאווא ר' יחיאל מיכל ב"ר אברהם שלאגר. נולד בעיירה

בוקאטשעוויץ שבגליציה ביום טו אדר תרמ"ז (1887). אביו היה אב"ד בעיירה והיה מחסידיו של ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב. ר' יחיאל מיכל היה חתן ר' יוסף פרידמאן אב"ד גוואדזיץ. בעקבות חותנו התקשר אל האדמו"ר ר' חיים הגר מאטיניא ואל אחיו ר' ישראל הגר האדמו"ר מוויזניץ. בשנת תרע"ג (1913) נבחר למלא מקום אביו כאב"ד בוקאטשעוויץ, אך לא ארכו ימי מנוחתו. בשנת תרע"ד (1914), עם פרוץ המלחמה נמלט להונגריה והתיישב בעיר מאקאווא. הוקם לו בית מדרש וזכה להוקרה רבה. בעיר מאקאווא נפטרה אשתו וכעבור שלוש שנים נשא את בתו של ר' אליעזר לנדא מעיר בערהאמעט שבבוקובינה. בישבו במאקאווא התקשר אל ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש ואל ר' יואל טייטלבוים אב"ד קרולה וסאטמאר. בשנת תש"ד גורש לווינה ושרד שם עם משפחתו. לאחר השואה ישב שנים אחדות בבודאפשט ושימש רב בבית הכנסת ה"פולני". בשנת תש"י (1950) עלה ארצה וישב בירושלים. בה נפטר ביום כא שבט תשי"ז.

ספר משברי ים, פתיחא רבתי לספרי "שלשול שבים" העומד תחת הדפוס. דרוש אשר דרשתי בביה"כ הגדול פה עירנו מאקאווא... בשבת חוה"מ פסח תרצ"ה... בסוגיא דבדיקה וביטול ובדברי אגדה... הק' יחיאל מיכל שלאגר בלאאמו"ר... מוהר"ר אברהם זצוקלה"ה אשר הופיע אור קדושתו בעיר בוקאטשעוויץ (גאליציע) ואחר שנגנז ארון הקודש שמו עיניהם בי... אבל לא ארכו לי בשם הימים וכשנה ומחצה נדרתי ממקומי ע"י חמת המציק המלחמה הנוראה ומני אז אני גולה במקום תורה עיר מאקא (אונגריה). סעאיני תרצ"ה. יז, לב דף.

יו הדפים הראשונים כוללים חידושי ההלכה בסוגיא דבדיקה וביטול; לב הדפים האחרונים כוללים חידושי אגדה ודרוש שנאמרו באותה דרשה.

בהקדמת המחבר פרטים אוטוביוגרפיים מתולדותיו וקורותיו במלחמה ולאחריה. בסופה נאמר: וזה כארבעה שנים שבאתי לעמק השוה עם ש"ב הנגיד... מוה"ר מנשה יחזקאל הורוויץ [מדפיס] מבארדיוב והתחלתי להדפיס ספרי "שלשול שבים" והדפסתי

שלשה קונטרסים ולא הי' לאל ידי להדפיס יותר... ובפרט אחר השערורי' בארץ אשכנז שנתקלקל החזקה שלי משם מאנשי עירי הגרים שמה ומטה ידם לגמרי ונאחזתי שוב בסבך הדאגות... ויגעתי למצא אחד אשר יקבל על עצמו לעשות בהקפה... וכבר אמרתי לשוא כל עמלי.

עם הסכמות ר' ישראל הגר האדמו"ר מוויזניץ בגרוסווארדיין, ר' ישראל [ב"ר חיים] הגר האדמו"ר מאטיניא, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד ו"תעודה" מאת ר' משה גינז אב"ד קערעסטור משנת תרע"ה, המעידה על גדולתו בתורה.

לפי דברי בנו בהקדמתו לספר אפיקי ים (להלן) הדפיס ר' יחיאל מיכל שלאגר לאחר השואה קונטרס בהיתר עגונה בן עב עמודים בשם "פניני ים", שלא הגיע לידי.

ספר ויראו אפיקי ים יגלו מוסדות תבל, נצוצי אור בפרשיות התורה... ע"פ הקדמות אמיתיות מגדולי הקדמונים וגדולי תלמידי הבעש"ט זי"ע ובראשו קונטרס ח"י דרושים לסמיכת התורה אשר העלה ממצולות ים... הרב הגאון הגדול ... מוהר"ר יחיאל מיכל שלאגר זצ"ל... חלק א. הוצאתיו לאור בחמלת ה' עלי הק' אברהם שלאגר בלאאמו"ר המחבר זצ"ל... חונה פה מאנטריול. [ירושלים? תשמ"ו?]. כח, תג עמ'.

עד עמ' קלב יח דרשות לסמיכות התורה ונקרא קונטרס הסמיכות; עמ' קלג — רעט על ספר בראשית; מעמ' רפ ואילך על ספר שמות.

בראש הספר הקדמת חתן המחבר, ר' יחזקאל שרגא ליפשיץ-הלברשטאם האדמו"ר מסטראפקוב בירושלים ובה חידושי אגדה וחסידות; הקדמת בן המחבר, ר' אברהם שלאגר, ובה מתולדות המחבר ושבחיו וכן מתולדות אבותיו.

לחכמי מאקאווא מצטרף גם האברך ר' אהרן ב"ר כתריאל שלום ווייס. נולד במאקאווא שבה שימש אביו כמגיד. תלמיד ר' יואל טייטלבוים בקרולה. בחור חריף מוח שדרך לימודו בחידוד ובחריפות וכך גם חיבוריו. החזיק ישיבה קטנה בעיר ראב (גיור)

ובכפר טעגלאש. בסוף שנות השלושים חזר למאקאווא. נספה כנראה בשואה.

קונטרס דבר נאה מיוחד בפלפול וסברא אשיטה דטע"כ והימצטל"א [דטעם כעיקר והיתר מצטרף לאיסור]... בודאפעסט תר"ץ. [1], ג עמ'.

ספר איגרת בר יוחאי... לאוכיח! [דר"ש לטעמיה... בספרו הקדוש זוה"ק ובשמעתתיה המפורזים במקומות שונות בכמה סוגיות הש"ס... באלקאני תרצ"ד. כג עמ'.

ספר עד דאתי נביאים קונטרס א' [הלכות שמקורן במאמרי הנביאים]... בודאפעסט תרצ"ה. לב עמ'.

ספר חמדת צאן קדשים... יותר משמונים מאמרים... לבחורי חמד צאן קדשים להעמיד חדות והיכא תמצות ושאלות מעניינות תאוה לעינים... קליינווארדיין תרנ"ץ. [2], סח עמ'.

ספר רכוש הים, חידושים וביאורים על שו"ע אורח חיים ויורה דעה... סאטמאר תש"א 1940. נדף.

שלשה קונטרסים ולא הי' לאל ידי להדפיס יותר... ובפרט אחר השערורי' בארץ אשכנז שנתקלקל החזקה שלי משם מאנשי עירי הגרים שמה ומטה ידם לגמרי ונאחזתי שוב בסבך הדאגות... ויגעתי למצא אחד אשר יקבל על עצמו לעשות בהקפה... וכבר אמרתי לשוא כל עמלי.

עם הסכמות ר' ישראל הגר האדמו"ר מוויזניץ בגרוסווארדיין, ר' ישראל [ב"ר חיים] הגר האדמו"ר מאטיניא, ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד ו"תעודה" מאת ר' משה גינז אב"ד קערעסטור משנת תרע"ה, המעידה על גדלותו בתורה.

לפי דברי בנו בהקדמתו לספר אפיקי ים (להלן) הדפיס ר' יחיאל מיכל שלאגר לאחר השואה קונטרס בהיתר עגונה בן עב עמודים בשם "פניני ים", שלא הגיע לידי.

ספר ויראו אפיקי ים יגלו מוסדות תבל, נצוצי אור בפרשיות התורה... ע"פ הקדמות אמיתיות מגדולי הקדמונים וגדולי תלמידי הבעש"ט זי"ע ובראשו קונטרס ח"י דרושים לסמיכת התורה אשר העלה ממצולות ים... הרב הגאון הגדול ... מוהר"ר יחיא' מיכל שלאגער זצ"ל... חלק א. הוצאתיו לאור בחמלת ה' עלי הק' אברהם שלאגער בלאאמו"ר המחבר זצ"ל... חונה פה מאנטריוול. [ירושלים? תשמ"ו?]. כח, תג עמ'.

עד עמ' קלב יח דרשות לסמיכות התורה ונקרא קונטרס הסמיכות; עמ' קלג — רעט על ספר בראשית; מעמ' רפ ואילך על ספר שמות.

בראש הספר הקדמת חתן המחבר, ר' יחזקאל שרגא ליפשיץ-הלברשטאם האדמו"ר מסטראפקוב בירושלים ובה חידושי אגדה וחסידות; הקדמת בן המחבר, ר' אברהם שלאגר, ובה מתולדות המחבר ושבחיו וכן מתולדות אבותיו.

לחכמי מאקאווא מצטרף גם האברך ר' אהרן ב"ר כתריאל שלום ווייס. נולד במאקאווא שבה שימש אביו כמגיד. תלמיד ר' יואל טייטלבוים בקרולה. בחור חריף מוח שדרך לימודו בחידוד ובחריפות וכך גם חיבוריו. החזיק ישיבה קטנה בעיר ראב (גי'ור)

ובכפר טעגלאש. בסוף שנות השלושים חזר למאקאווא. נספה כנראה בשואה.

קונטרס דבר נאה מיוחד בפלפול וסברא אשיטה דטע"כ והימצטל"א [דטעם כעיקר והיתר מצטרף לאיסור]... בודאפעסט תר"ץ. [1], נ עמ'.

ספר איגרת בר יוחאי... לאוכיח[!] דר"ש לטעמיה... בספרו הקדוש זוה"ק ובשמעתתיה המפוזרים במקומות שונות בכמה סוגיות הש"ס... באלקאני תרצ"ד. כג עמ'.

ספר עד דאתי נביאים קונטרס א' [הלכות שמקורן במאמרי הנביאים]... בודאפעסט תרצ"ה. לב עמ'.

ספר חמדת צאן קדשים... יותר משמונים מאמרים... לבחורי חמד צאן קדשים להעמיד חדות והיכא תמצות ושאלות מעניינות תאווה לעינים... קליינווארדיין תרח"ץ. [2], סח עמ'.

ספר רכוש הים, חידושים וביאורים על שו"ע אורח חיים ויורה דעה... סאטמאר תש"א 1940. נדף.

עם הסכמות ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אוגוואר, ר' יהושע בוקסבוים אב"ד גאלאנטא.

גם בעיר מישקולץ נתרכזו חכמים ומחברים. ר' חיים מרדכי יעקב ב"ר אברהם גוטליב. נולד בשנת תרל"ו. תלמיד דודו ר' יואל צבי רוט אב"ד חוסט ואחר כך תלמיד מובהק וחביב של בעל ערוגת הבשם. חתן הגביר והלמדן המופלג ר' מאיר צבי הלוי סגל מכפר מיידאן שבמאראמארוש הצ'כית. עשר שנים ישב במיידאן. התקרב לבעל אמרי יוסף מספינקא ולבנו ר' יצחק אייזיק ווייס. משנת תרס"ג דיין בעיירה בורשה, משנת תרס"ט דיין באויברווישווה. משנת תרפ"ג אב"ד ריזאווליה — כולן במאראמארוש הרומנית. בעשר השנים האחרונות רבה של הקהילה החסידית במישקולץ ובה נפטר ביום ח תמוז תרצ"ו (1936).

ספר יגל יעקב על התורה... חידושי אגדות בדרך פרדס... אשר הכינו וגם חקרו הרב הגאון החסיד המקובל ר' חיים מרדכי יעקב גאטטליעב זצלה"ה אב"ד ור"מ דק"ק

ספרדים במישקאלץ יצ"ו... ומלפנים בק"ק מיידאן, בארשא, אויבער ווישא, ריזאווליא והגליל יע"א. חלק ראשון על בראשית ולקוטים. מישקאלץ תרצ"ח. ח, קמז דף.

עם הקדמת בן המחבר וממלא מקומו, ר' יהודה גוטליב, ובה משבחי המחבר ומתולדותיו. בספר הספדים על ר' יששכר דוב רוקח מבעלזא (דף פו ע"א); על ר' יצחק מנחם קיזלניק אב"ד ריזאווליא (דף קכב ע"ב) ועל אביו שנפטר בכז תשרי תרפ"ד בסאטמאר (דף קמג ע"א). עם הסכמת ר' יצחק אייזיק ווייס האדמו"ר מספינקא.

ספר יגל יעקב על התורה... במהדורה [!]
מחודשת עם הוספות והשלמות רבות... על ידי נכדי המחבר... כך א"ב.

כרך א: בראשית שמות ולקוטים. ירושלים תשכ"ז. טו, רלו; [2], קפז, [6] עמ'.

כרך ב: ויקרא במדבר דברים ומועדים ופרקי אבות ולקוטים. ירושלים תשכ"ט. [2], צד; [2], קלא, [3]; [2], קפו עמ'.

ספר שאלות ותשובות יג"ל יעקב... חלק א — ד. ירושלים תשכ"ד.

חלק א: אורח חיים. ח, קס, [24] עמ'. כולל עג סימנים; חלק ב: יורה דעה. דש עמ'. כולל קה סימנים; חלק ג: אבן העזר. ח, צ, [4] עמ'. כולל לא סימנים; חלק ד: חושן משפט. [2], קמ עמ'. כולל לב סימנים.

בסוף הכרכים הגהות יג"ל יעקב על שלחן ערוך. הרבנים הנזכרים בארבעה החלקים: ר' מנחם פאלאק אב"ד סערענטש, ר' דוד שפערבער רב בק"ק פאליען, ר' יצחק יחזקיה דאנאטה אב"ד אנאד, ר' חיים צבי עהרנרייך דומ"ץ ה' מאדא, ר' אלטר מנחם האגער אב"ד בארשא, ר' גרשון שטויבער דומ"ץ בארשא, ר' יעקב צבי כ"ץ אב"ד ה' סאבאסלוי, מהר"א אב"ד סענדרא, ר' ישראל חיים סאמעט בקליינווארדיין, ר' מיכל פאגל דומ"ץ ריזאווליא, ר' משה דוד עסטרייכער אב"ד טשימפא באראד, ר' משה חיים גרינפעלד אב"ד ס' פעטער, רבו ר' משה גרינוואלד אב"ד חוסט, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד ה' מאד, ר' נפתלי צבי ווייס אב"ד בילקא, ר' אליעזר

אויסלענדער ר"מ באוהעל, ר' שלמה צוקער אב"ד האלאס, ר' יהושע גינו אב"ד אפץ, ר' חיים אורי פרידמאן דומ"ץ קערעסטור, ר' מרדכי כהנא דומ"ץ קעכניא, ר' שלמה זלמן עהרנרייך אב"ד שאמלוי, ר' מנחם מענדל האגער אב"ד אויבער ווישאווא, ר' אשר אנשיל יונגרייז אב"ד דיאנדיש, ר' אליהו הכהן אב"ד וואשארוש-נאמען, ר' חיים ליב דייטש דומ"ץ מאקאווא, ר' יחזקאל שרגא יונגרייז אב"ד אקריטוי, ר' שמואל דוד הלוי יונגרייז אב"ד ניר מעדיעש, ר' שמואל צבי ווייס משאמקוט, ר' צבי כהנא אב"ד סטרימטערע, ר' חיים מייזליש אב"ד סארוואש, ר' יוסף נפתלי שטערן מסערעט, ר' ישעיה קליינמאן דומ"ץ סאטמאר, ר' פישל ראטה אב"ד וויידאטשקא, ר' יצחק אייזיק עפשטיין דומ"ץ פעטראווא, ר' יחזקאל שרגא אב"ד ענטש, ר' אריה הלוי יונגרייז רב בסיקסא, ר' שמואל בנימין הכהן אב"ד טיסא-פירער, ר' שמעון גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי, ר' יהושע העשל ראזנער אב"ד טערצאל, ר' נפתלי טייטלבוים אב"ד ניר באטור, ר' נפתלי הערצל ווייס דומ"ץ ווילחאוויץ, ר' יעקב מאטנער דומ"ץ מיידאן.

גם המדפיס במישקולץ, ר' בנימין ב"ר יוסף פרידמאן, שבבית-דפוסו נדפסו ספרים רבים, היה בעצמו מחברם של ספרים שימושיים ומועילים. הוא נולד בנירדהאזא. אביו, ר' יוסף פרידמאן, היה עסקן במצוות ומתמסר לפדיון שבויים. את המקוה של הקהילה האורתודוקסית בנירדהאזא בנה בכספו. בסוף ימיו עלה לירושלים ובה נפטר. ר' בנימין פרידמאן היה תלמיד ר' אליעזר דייטש ור' שמעון גרינפלד. נספה בשואה.

קונטרס הטהרות, כולל דיני טומאות וטהרות שלמדתי מהקדמת הרמב"ם ז"ל על סדר טהרות ומהקדמת תפארת ישראל ז"ל לסדר טהרות. את הכל סדרתי... על סדר אל"ף ב"ת... בנימין בן לאותו צדיק מו"ה ר' יוסף פריעדמאן ז"ל מנירעדיהאז ומנוחתו כבוד בירושלים... מישקאלץ תרפ"ב. 84, 11, [1] עמ'.

הספר נדפס בליטוגראפיה מתוך כתב-יד קאליגראפיה. עם הסכמות ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייצען, ר' משה גינו אב"ד באדראג-קערעסטור. כעבור 14 שנה נדפס שוב הספר בדפוס המחבר "ונתחדשו בו הרבה הלכות וכללים נחוצים אשר לא נמצאו בהדפסה

הראשונה". הוסף בו גם "חלק שני, כללי הקרבנות" (מישקאלץ 1936).

הראשונה". הוסף בו גם "חלק שני, כללי הקרבנות" (מישקאלץ 1936).

ספר בנין עולמים והוא מפתח לתורתנו הקדושה מסודר על סדר אל"ף ב"ת... קליינווארדיין תרפ"ד. מב עמ'.

עם ההסכמות שנדפסו בספר הקודם.

ספר מפתח לששה סדרי משנה על סדר אל"ף ב"ת... כמו שבעה עשר אלף ציונים אשר קבצתי מששה סדרים... מישקאלץ תרצ"ה 1935. יב, סט דף.

עם הסכמות ר' חיים מרדכי יעקב גאטליעב אב"ד קהל ספרדים במישקאלץ, גיס המחבר ר' אברהם אריה פעלדבראנד אב"ד שעבעש.

ספר מקור התפלות אשר לקטתי... מגמרות שונות ומשאר ספרן של צדיקים... נגמר בעזרת השי"ת בשנת תרפ"ח... מישקאלץ תרצ"ה 1935. ע דף.

בסוף הספר חידוש על סוגיא דנפש מאת ר' יהודה גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי. עם הסכמות ר' חיים מרדכי יעקב גאטליעב אב"ד קהל ספרדים במישקאלץ, ר' שלום ווידער אב"ד נירעדהאז, גיס המחבר ר' אברהם אריה פעלדבראנד אב"ד שעבעש.

ספר אהבת עולם אהבתיך... על סדר אל"ף ב"ת, דרך חיים ותוכחות מוסר אשר לקטתי מהרבה ספרים... להלחיב את לב אחינו בני ישראל... מישקאלץ תרח"צ 1938. פח דף.

מעזבונו נדפס:

ספר תפארת אבות על התורה... בדרך תוכחה ומוסר... אשר השאיר אחריו... מוה"ר בנימין פרידמן זצ"ל מעיר מישקולץ... יצא לאור ע"י בני המחבר זי"ע. תל-אביב תשכ"ו. 15, קעט עמ'.

עם הקדמת בן המחבר, ר' דוד פרידמן ובה מתולדות המחבר. עם הסכמות ר' שמואל הלוי ואזנר אב"ד זכרון מאיר בני ברק, ר' יצחק שלמה אונגר רב של חוג חתם סופר בני ברק, ר' שמואל חיים גוטמאן אב"ד באסטאן מלפנים בבודאפעסט.

ספר מילין דרבנן חלק ראשון, כולל כמאה כללי דרבנן וחילוקים שבין דאורייתא לדרבנן, מלוט מש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים. גם חידושי תורה בהרבה ענינים. חברתי אני הק' פנחס שווארטץ מק"ק מישקאלץ. טאלטשווא [תרח"צ — ?]. יו, דף.

ו דפים האחרונים כוללים קונטרס דברי חן, הערות והוספות על דברי המחבר מאת ידידו ה' שרגא כהנא בן הרב מזשאדאני נר' יוסף אלימלך כהנא אחר כך אב"ד אונגוואר.

בעיר נייפסט שימש בהוראה ר' אברהם ב"ר פנחס לייכטאג-וואכסמאן. נכד ר' אליהו לייכטאג אב"ד קלאסני בעל "תורת אליהו". תחילה רב בעיר שווינגן שבהולאנד. לאחר מכן רב באנטוורפן. משנת תרצ"א דיין בנייפסט. נספה כנראה בשואה.

ספר גיא חזיון, דבר בעתו לכל תקופות חיי האדם בעולם הזה... מאת הרב אברהם לייכטאג וואכסמאן בק"ק שעווענינגען (בארץ האללאנד). חלק א-ב.

חלק א: לתקופת החיים. סעאיני תרפ"ח. [4], פ, [2] דף.

כולל טו דרושים. עם הסכמות ר' דוד דוב מייזליש אב"ד אוהעל, ר' יוסף נחמיה קארניטצער אב"ד קראקא, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייצען, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד.

חלק ב: דבר בעתו בשאלות נכבדות ברום עולמו של היהדות בתקופתינו הנוכחית: זכור ימות עולם. בילגוריי תר"ץ. [3], סא דף.

כולל כ דרושים. בסוף הספר חידושים בסוגיא דטבילת כלים. עם ההסכמות שנדפסו בחלק א.

ספר בית ועד לחכמים על סוגיות הש"ס והפוסקים... סעאיני תרפ"ח. ח, [2] דף.

בשבתו בנייפסט החל בהדפסת ספר גדול, שבעטיה של המלחמה והשואה לא הובא לידי גמר:

הראשונה". הוסף בו גם "חלק שני, כללי הקרבנות" (מישקאלץ 1936).

ספר בנין עולמים והוא מפתח לתורתנו הקדושה מסודר על סדר אל"ף ביי"ת... קליינווארדיין תרפ"ד. מב עמ'.

עם ההסכמות שנדפסו בספר הקודם.

ספר מפתח לששה סדרי משנה על סדר אל"ף ביי"ת... כמו שבעה עשר אלף ציונים אשר קבצתי מששה סדרים... מישקאלץ תרצ"ה 1935. יב, סט דף.

עם הסכמות ר' חיים מרדכי יעקב גאטליעב אב"ד קהל ספרדים במישקאלץ, גיס המחבר ר' אברהם אריה פעלדבראנד אב"ד שעבעש.

ספר מקור התפלות אשר לקטתי... מגמרות שונות ומשאר ספרן של צדיקים... נגמר בעזרת השי"ת בשנת תרפ"ח... מישקאלץ תרצ"ה 1935. ע דף.

בסוף הספר חידוש על סוגיא דנפש מאת ר' יהודה גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי. עם הסכמות ר' חיים מרדכי יעקב גאטליעב אב"ד קהל ספרדים במישקאלץ, ר' שלום ווידער אב"ד נירעדהאז, גיס המחבר ר' אברהם אריה פעלדבראנד אב"ד שעבעש.

ספר אהבת עולם אהבתיך... על סדר אל"ף ביי"ת, דרך חיים ותוכחות מוסר אשר לקטתי מהרבה ספרים... להלהיב את לב אחינו בני ישראל... מישקאלץ תרח"צ 1938. פח דף.

מעזבונו נדפס:

ספר תפארת אבות על התורה... בדרך תוכחה ומוסר... אשר השאיר אחריו... מוה"ר בנימין פרידמן זצ"ה מעיר מישקולץ... יצא לאור ע"י בני המחבר זי"ע. תל-אביב תשכ"ו. 15, קעט עמ'.

עם הקדמת בן המחבר, ר' דוד פרידמן ובה מתולדות המחבר. עם הסכמות ר' שמואל הלוי ואזנר אב"ד זכרון מאיר בני ברק, ר' יצחק שלמה אונגר רב של חוג חתם סופר בני ברק, ר' שמואל חיים גוטמאן אב"ד באסטאן מלפנים בבודאפעסט.

מצאנו מחבר נוסף במישקולץ, האברך ר' פנחס שווארץ, שאין בידינו פרטים נוספים עליו ועל חייו.

ספר מילין דרבנן חלק ראשון, כולל כמאה כללי דרבנן וחילוקים שבין דאורייתא לדרבנן, מלוקט מש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים. גם חידושי תורה בהרבה ענינים. חברתי אני הק' פנחס שווארטץ מק"ק מישקאלטץ. טאלטשווא [תרצ — ?]. י, ו דף.

ו דפים האחרונים כוללים קונטרס דברי חן, הערות והוספות על דברי המחבר מאת ידידו הב' שרגא כהנא בן הרב מזשאדאני [ר' יוסף אלימלך כהנא אחר כך אב"ד אונגוואר].

בעיר נייפסט שימש בהוראה ר' אברהם ב"ר פנחס לייכטאג-וואכסמאן. נכד ר' אליהו לייכטאג אב"ד קלאסני בעל "תורת אליהו". תחילה רב בעיר שווינגן שבהולאנד. לאחר מכן רב באנטוורפן. משנת תרצ"א דיין בנייפסט. נספה כנראה בשואה.

ספר גיא חזיון, דבר בעתו לכל תקופות חיי האדם בעולם הזה... מאת הרב אברהם לייכטאג וואכסמאן בק"ק שעווענינגען (בארץ האללאנד). חלק א-ב.

חלק א: לתקופת החיים. סעאיני תרפ"ח. [4], פ, [2] דף.

כולל טו דרושים. עם הסכמות ר' דוד דוב מייזליש אב"ד אוהעל, ר' יוסף נחמיה קארניטצער אב"ד קראקא, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד ווייטצען, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד.

חלק ב: דבר בעתו בשאלות נכבדות ברום עולמו של היהדות בתקופתינו הנוכחית: זכור ימות עולם. בילגוריי תר"ץ. [3], סא דף.

כולל כ דרושים. בסוף הספר חידושים בסוגיא דטבילת כלים. עם ההסכמות שנדפסו בחלק א.

ספר בית ועד לחכמים על סוגיות הש"ס והפוסקים... סעאיני תרפ"ח. ח, [2] דף.

בשבתו בנייפסט החל בהדפסת ספר גדול, שבעטיה של המלחמה והשואה לא הובא לידי גמר:

הנותן בים דרך, כ"ב חלקים מחזיק ארבעים אלף ומאתים מאמרי חז"ל... ועשרים אלף ומאתים וחמשים הלכות מד' חלקי ש"ע וש"ת ראשונים ואחרונים. הכינו וגם חקרו הרב אברהם לייכטאג וואכסמאן... דיין ומו"ץ בקע"י נייפעסט... כרך א-ב.

חלק א [כרך א]: עיר א, ד' רחובות. (בודאפעסט) תרצ"ז. [14], קמד עמ'.

רחוב א: אב ואם, רחוב ב: אבדה ומציאה, רחוב ג: אבלים, רחוב ד: אבות ואמהות. עם הסכמות ר' יהודה ליב צירלסאהן אב"ד קעשנוב, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' שמואל אהרן מילער אב"ד לאבאווא, ר' שאול ראזענבערג אב"ד ראצפערטא, ר' דוב בעריש וויידענפעלד אב"ד טשעבין, ר' שלום אליעזר הלברשטאם אדמו"ר בראצפערטא, ר' שלום ווידער אב"ד נירעדהאז.

חלק א, כרך ב: עיר א, רחובות ד (המשך מכרך א) — ז. (בודאפעסט) תרצ"ט. [8], קמה — דש עמ'.

רחוב ד (המשך): אבות ואמהות, רחוב ה: אבנים טובות ומרגליות, רחוב ו: אדם, רחוב ז: ארץ-ישראל. עם ההסכמות שנדפסו בכרך א.

בעיירה ניר-באטור התגורר תלמיד חכם פרטי שלא שימש בהוראה, ר' שלמה ב"ר ישראל משה שטיינברגר. למדן חריף, מתלמידי ר' מרדכי ליב ווינקלר. נספה כנראה בשואה.

ספר זכרון שלמה על שו"ע יו"ד הלכות מליחה... לברר השיטות ולקבץ חידושי הלכות מספרים שונים... להוסיף לקח ציצים ופרחים והערות בהלכות אשר לא נתבארו... ביאור דברי הש"ע והטו"ז והש"ך ופרמ"ג... נספח ספר צור ישראל... בקצירת אומר... דבר השוה לכל נפש גם בעלי בתים ימצאו בו נופש... כל אלה חיברו... שלמה בן לאאמור מו"ה ישראל משה ז"ל. קליינווארדיין תרצ"ח. [6], נז, [4] דף.

כולל פנים השו"ע יו"ד סי' סט. עם הסכמות (וכן המלצות) מאת רבו ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' שלום אליעזר הלברשטאם אדמו"ר

בראצפערטא, ר' נפתלי טייטלבוים אב"ד ניר-באטור, ר' ישראל הגר האדמו"ר מוויזניץ, ר' יואל טייטלבוים אב"ד סאטמאר, ר' יצחק אייזיק ווייס האדמו"ר מספינקא, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' שאול בראך אב"ד קאשוי, ר' שאול ראזענבערג אב"ד ראצפערטא, ר' מנחם בראדי אב"ד קאלוב.

ספר תולדות שלמה על התורה ולמועדים בהקדמות ישרות ונכוחות... תלמידי בעש"ט ותלמידי תלמידיו... מישקאלץ תרצ"ח [למעשה תש"ב]. [2], מט דף.

ספר בראשית בלבד. עם הסכמות (והמלצות) רבו ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' שלום אליעזר הלברשטאם האדמו"ר מראצפערטא, ר' אהרן טייטלבוים אב"ד ניר באטאר, ר' חיים מאיר הגר האדמו"ר מוויזניץ בגראסווארדיין.

בעיר נירדהאזא שימש ברבנות יובל שנים ר' שלום ב"ר חיים אריה ווידר. נולד בעיירה בורשה שבמאראמארוש ביום כה שבט תרכ"ח. לאחר מכן עברו הוריו לסיגט. אביו התפרנס ממסחר היין. תלמיד בעל קול אריה ובעל ייטב לב. חתן ר' יצחק אייזיק פרידמאן אב"ד נירדהאזא. משנת תרנ"ד ממלא מקום חותנו. נספה בשואה.

ספר שאלות ותשובות משמיע שלום, שרידי שאלות ותשובות, ביורוי הלכות וחידושי סוגיות מאת הגאון המובהק... מוהר"ר שלום ווידער זצ"ל האב"ד דקהל יראים נירעדהאז והגליל... ברוקלין תשל"א. ערה, [17] עמ'.

בראש הספר תולדות המחבר. כולל צו סימנים. בסוף הספר דרשות לשבת הגדול, לראש השנה, לשבת שובה ולפורים. הרבנים הנזכרים בשו"ת: גיסו ר' חיים פרידמאן אב"ד דאמבראד, ר' אברהם יהודה הכהן שווארץ עורך "הנשר", ר' אפרים פישל סופר זוסמאן ראב"ד בודאפעסט, ר' ישכר שלמה טייכטהאל דומ"ץ פישטיאן, ר' שמעון קרויס אב"ד אטש, בנו ר' משה ווידער, ר' עוזר הכהן פריעד אב"ד בערצאל, ר' נפתלי הירצקא אב"ד ראצפערט, ר' אשר אנשיל הלוי יונגרייז אב"ד טשענגער, ר' משה אהרן פריעד דומ"ץ טיסאליק, ר' מנחם פאלאק אב"ד סערענטש, ר' שמואל דוד הלוי יונגרייז אב"ד ניר מעדיעש, ר' חזקיה פיש במ' סאלקע, ר' שמעון

ספר שם משמעון על התורה. חלק א: בראשית שמות; חלק ב: ויקרא במדבר דברים... קליינווארדיין תר"ץ. [3], יח; [3], כג, [1] דף.

בהקדמת המחבר לחלק ב פרטים מתולדותיו.

ספר כונת המצות על תרי"ג מצות... קונטרס א — ה.

קונטרס א: מצוה א — כג. קליינווארדיין תרצ"ג. 48 עמ'; קונטרס ב: מצוה כד — לג. קליינווארדיין תרצ"ד. כד דף; קונטרס ג: מצוה לד — מב. עדעלין תרצ"ה. 56 עמ'; קונטרס ד: מצוה מג — נב. קליינווארדיין תרצ"ו. כה דף; קונטרס ה: מצוה נג — סג. מישקאלץ תרצ"ח. לג דף.

בחלק א הסכמות ר' יהושע העשל לאנדא אב"ד וויטקא בנירעדהאז, ר' מאיר סג"ל קליין מאוהעל, ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן בועד הרבנים בווארשא, ר' יהודה הכהן קרויס אב"ד לאקענבאך, ר' צבי הכהן דיק דומ"ץ באוהעל. בחלק ב נוספו הסכמות של ר' יהודה ערליך מנירעדהאז, ר' נפתלי טייטלבוים אב"ד נירבאטור, ר' חנוך העניך מאיר אב"ד קערעצקי, ר' יהונתן הלוי אייבעשיטץ מו"צ בווארשא. בחלק ג הסכמות ר' צבי הירש פרידלינג אב"ד בוסקוביץ (פולין), ר' שמעון סופר אב"ד ערלוי. בחלק ד הסכמת ר' חנוך העניך טשאריניטשאפקי אב"ד גאלין (פולין).

בעיירה ניר-לוגאש שימש ברבנות כארבעים שנה ר' אליעזר מאיר ב"ר אברהם יהודה שיפמאן. נולד בשנת תר"ך. אביו היה דיין בקהילת ניר-אטשאד. תלמיד ר' שמעלקא קליין מסעליש. חתן ר' צבי הירש הלר עורך עתון בידיש בסיגט. הקים בית-דפוס בעיר אויברווישווה, שנדפסו בו גם ספרים בעברית. משנת תרנ"ה דיין בעיר והחזיק בה ישיבה קטנה. משנת תר"ס אב"ד ניר-לוגאש ובה נפטר ביום טז אלול תרצ"ט (1939). ספרו נכתב ונתחבר על רקע מלחמת העולם הראשונה:

ספר אם לבינה... שבע חקירות... דיני שו"ב הבאים למלחמה איך ינהגו עת יבואו בשלום לביתם... מה שנכשלו באיסורין משך המלחמה אימת חשוב אונס... אי מברכין ברכת הנהנין מאיסורין... אי שייך מצות פרישה... אויבער ווישא תרפ"ו. [13], כט, [1] דף.

בצלאל ניימאן בטארנא (גאליציען), ר' פנחס זעליג הכהן שווארץ בקליינווארדיין, ר' אפרים לייכטאג אב"ד דאמבראד, חותנו ר' יצחק אייזיק פרידמאן אב"ד נירעדהאז, ר' שלום מרדכי הכהן אב"ד ברעזאן, ר' מנחם צבי ראזענבערג דומ"ץ דעברעצין, ר' מאיר איזראעל אב"ד בילקע, ר' נפתלי טייטלבוים אב"ד נירבאטור, ר' ישעיה פאלאק אב"ד וואדקערט, ר' שמואל שמעלקא ראזענבוים אב"ד קליינווארדיין, ר' גבריאל יהודה אילאוויטש אב"ד שאמשאן, ר' מאיר גרינוואלד אב"ד טעטש, ר' שלמה צבי שטראסער אב"ד דעברעצין, ר' יעקב יוסף הלוי יונגרייז אב"ד נירמאדע, ר' יואל כ"ץ (אח"כ אב"ד ערדאד), ר' ישעיה זילברשטיין אב"ד ווייצן.

אחד מחכמי התורה בנירדהאזא היה ר' אברהם יהודה ב"ר משה שפרייער. נולד בפאטאק. מתלמידי ר' מרדכי ליב ווינקלר ור' נתנאל הכהן פריד. ישב בנירדהאזא ולא שימש בתפקיד רבני, אך נראה שהחזיק בה ישיבה. נספה כנראה בשואה. תחילה הביא לדפוס את ספרו על מסכת תמורה, שלא עלה בידי לראות.

ספר מנחת יהודא על פרק ראשון ממסכת מכות. חברתיו בעה"י הק' אברהם יהודא שפרייער. עדעלין תרצ"ב. סד עמ'.

מעמ' מד ואילך חידושים על פרק שלישי ממסכת שבועות. עם הסכמות רבותיו (שנתנו לחיבורו על מסכת תמורה) ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' נתנאל הכהן פריעד אב"ד ב' אויוואראש. בסוף הספר הסכמת ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוי.

ספר מנחת יהודא על מסכת זבחים... מישקאלץ תרצ"ד. נח דף.

ספר מנחת יהודא על מסכת קידושין... מישקאלץ תרצ"ה. 1935. נו דף.

ספר מנחת יהודא על מסכת עירובין... מישקאלץ תרצ"ו. 1936. לט דף.

גם המחבר הבא היה תלמיד חכם פרטי בנירדהאזא: ר' שמואל זאב ב"ר צבי פרלמאן. נולד באוהעל. תלמיד ר' נפתלי שווארץ במאד, ר' משה אריה רוט בפאפא ור' זיסמן סופר בפאקש. נספה כנראה בשואה.

בצלאל ניימאן בטארנא (גאליציען), ר' פנחס זעליג הכהן שווארץ בקליינווארדיין, ר' אפרים לייכטאג אב"ד דאמבראד, חותנו ר' יצחק אייזיק פרידמאן אב"ד נירעדהאז, ר' שלום מרדכי הכהן אב"ד ברעזאן, ר' מנחם צבי ראזענבערג דומ"ץ דעברעצין, ר' מאיר איזראעל אב"ד בילקע, ר' נפתלי טייטלבוים אב"ד נירבאטור, ר' ישעיה פאלאק אב"ד וואדקערט, ר' שמואל שמעלקא ראזענבוים אב"ד קליינווארדיין, ר' גבריאל יהודה אילאוויטש אב"ד שאמשאן, ר' מאיר גרינוואלד אב"ד טעטש, ר' שלמה צבי שטראסער אב"ד דעברעצין, ר' יעקב יוסף הלוי יונגרייז אב"ד נירמאדע, ר' יואל כ"ץ (אח"כ אב"ד ערדאד), ר' ישעיה זילברשטיין אב"ד ווייצן.

אחד מחכמי התורה בנירדהאזא היה ר' אברהם יהודה ב"ר משה שפרייער. נולד בפאטאק. מתלמידי ר' מרדכי ליב ווינקלר ור' נתנאל הכהן פריד. ישב בנירדהאזא ולא שימש בתפקיד רבני, אך נראה שהחזיק בה ישיבה. נספה כנראה בשואה. תחילה הביא לדפוס את ספרו על מסכת תמורה, שלא עלה בידי לראות.

ספר מנחת יהודא על פרק ראשון ממסכת מכות. חברתיו בעה"י הק' אברהם יהודא שפרייער. עדעלין תרצ"ב. סד עמ'.

מעמ' מד ואילך חידושים על פרק שלישי ממסכת שבועות. עם הסכמות רבותיו (שנתנו לחיבורו על מסכת תמורה) ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' נתנאל הכהן פריעד אב"ד ב' אויוואראש. בסוף הספר הסכמת ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שאמלוי.

ספר מנחת יהודא על מסכת זבחים... מישקאלץ תרצ"ד 1933. נח דף.

ספר מנחת יהודא על מסכת קידושין... מישקאלץ תרצ"ה 1935. נו דף.

ספר מנחת יהודא על מסכת עירובין... מישקאלץ תרצ"ו 1936. לט דף.

גם המחבר הבא היה תלמיד חכם פרטי בנירדהאזא: ר' שמואל זאב ב"ר צבי פרלמאן. נולד באוהעל. תלמיד ר' נפתלי שווארץ במאד, ר' משה אריה רוט בפאפא ור' זיסמן סופר בפאקש. נספה כנראה בשואה.

ספר שם משמעון על התורה. חלק א: בראשית שמות; חלק ב: ויקרא במדבר דברים... קליינווארדיין תר"ץ. [3], יח; [3], כג, [1] דף.

בהקדמת המחבר לחלק ב פרטים מתולדותיו.

ספר כונת המצות על תרי"ג מצות... קונטרס א — ה.

קונטרס א: מצוה א — כג. קליינווארדיין תרצ"ג. 48 עמ'; קונטרס ב: מצוה כד — לג. קליינווארדיין תרצ"ד. כד דף; קונטרס ג: מצוה לד — מב. עדעלין תרצ"ה. 56 עמ'; קונטרס ד: מצוה מג — נב. קליינווארדיין תרצ"ו. כה דף; קונטרס ה: מצוה נג — סג. מישקאלץ תרצ"ח. לג דף.

בחלק א הסכמות ר' יהושע העשל לאנדא אב"ד וויטקא בנירעדהאז, ר' מאיר סג"ל קליין מאוהעל, ר' צבי יחזקאל מיכלזאהן בועד הרבנים בווארשא, ר' יהודה הכהן קרויס אב"ד לאקענבאך, ר' צבי הכהן דיק דומ"ץ באוהעל. בחלק ב נוספו הסכמות של ר' יהודה ערליך מנירעדהאז, ר' נפתלי טייטלבוים אב"ד נירבאטור, ר' חנוך העניך מאיר אב"ד קערעצקי, ר' יהונתן הלוי אייבעשיטץ מו"צ בווארשא. בחלק ג הסכמות ר' צבי הירש פרידלינג אב"ד בוסקוביץ (פולין), ר' שמעון סופר אב"ד ערלוי. בחלק ד הסכמת ר' חנוך העניך טשארניטשאפקי אב"ד גאלין (פולין).

בעיירה ניר-לוגאש שימש ברכנות כארבעים שנה ר' אליעזר מאיר ב"ר אברהם יהודה שיפמאן. נולד בשנת תר"ך. אביו היה דיין בקהילת ניר-אטשאד. תלמיד ר' שמעלקא קליין מסעליש. חתן ר' צבי הירש הלר עורך עתון בידיש בסיגט. הקים בית-דפוס בעיר אויברווישווה, שנדפסו בו גם ספרים בעברית. משנת תרנ"ה דיין בעיר והחזיק בה ישיבה קטנה. משנת תר"ס אב"ד ניר-לוגאש ובה נפטר ביום טז אלול תרצ"ט (1939). ספרו נכתב ונתחבר על רקע מלחמת העולם הראשונה:

ספר אם לבינה... שבע חקירות... דיני שו"ב הבאים למלחמה איך ינהגו עת יבואו בשלום לביתם... מה שנכשלו באיסורין משך המלחמה אימת חשוב אונס... אי מברכין ברכת הנהנין מאיסורין... אי שייך מצות פרישה... אויבער ווישא תרפ"ו. [13], כט, [1] דף.

עם הסכמות רבו ר' פנחס חיים קליין אב"ד סעליש, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד. המסכים הראשון מפציר בו שלא להדפיס את הספר אלא לאחר תום המלחמה, "כי יש בו דברים אשר יכאב לבות אנשים... אשר גם בלי זה נשבר לבן לשברים". בסוף הספר חידושים על שבע סוגיות.

בישוב ניר-קאראס שליד קליינווארדיין שימש כשוחט ומו"ץ ר' משה נחמיה ב"ר אברהם ליפשיץ. אביו היה בן ר' שבתי ליפשיץ מחבר ספרים רבים. תחילה ישב בעיר סערענטש ועסק במסחר. לאחר מלחמה שו"ב ומו"ץ בניר קאראס. נספה כנראה בשואה.

ספר שערי אברהם, מיוסד על ב"ן דרכים מעיני אליהו הנביא זל"ט ופתיחתו... נקרא בשם פתח אליהו בו נאמר כ"ו מעלות משבח המגיע לכתבים ומהמחדשים חידושי תורה... ממני הצעיר... משה נחמי איש ליפשיץ שו"ב ומו"ץ מתגורר פה נירקאראס יצ"ו. קליינווארדיין תרצ"ו. [4], סח, [2] דף.

עם הסכמות ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש, ר' מאזעס חיים ליטש סג"ל ראזענבוים אב"ד קליינווארדיין, ר' אלימלך הלוי אב"ד טאש, ר' נפתלי צבי ווייס אב"ד בילקע, ר' מנחם סג"ל פאללאק אב"ד סערענטש, ר' יונתן שטייף דומ"ץ בודאפעסט.

חכם גדול בעל סגולות מיוחדות יושב בעיר סאבאדקא, ששימש בה כדיין: ר' ישעיה נתן ב"ר משה צבי פרייליך. לא עלה בידי לגלות פרטים ביוגרפיים עליו, אף-על-פי שהוא מפרש בהקדמתו את שם אבותיו, את שתי נשותיו שהלכו לעולמם ואת בניו ובנותיו בשמותיהם, אך אינו מפרש את מקומות מושבותיהם. ר' ישעיה נתן פרייליך ניהון בחוש בקרתי ובגישה מדעית ובידע ביבליוגרפיה מרשימים. לפני שהדפיס את הספר הרשום להלן, אסף את כל תשע המהדורות של הספר בדפוס (רובן יקרי מציאות) וידיעות רבות ומדויקות על כתב-היד בספריות, לשם השוואת הטקסטים ובירור הנוסחאות. נספה כנראה בשואה.

ספר שערי דורא השלם הנקרא איסור והיתר... חברו רבינו יצחק ז"ל מדורא תלמיד מהר"ם ז"ל מרונטבורג. ועל שפתו: א) הגהות מהר"א

ושאר חכמי אשכנזים והגהות חכמי ספרדים הנדפסו בקושטנינא שנת שוב"ה [שי"ג]; ב) מבוא שערים לרבינו נתן שפירא... ג) מכוונות — ועטורת שלמה לרבינו שלמה לוריא... ד) מראה מקומות ציונים ושנויי נוסחאות וחילופי גרסאות מכ"י בתי עקד מאירופא; ה) נרשם בתורה (כ"י) מהגאון מהר"ם יפה בעל הלבושים... ו) באור ר' יוסף מקרעמניץ... ז) שערי בינה ואמרי בינה אשר חנני ד' שהבנתי וביררתי מגדולי הפוסקים... ישע"י נתן פרייליך. חלק א"ב. ווראנוב ת"ש-תש"א.

חלק א: עד סימן לז. [5], צז דף.

בראש הספר כמה מן ההקדמות שנדפסו בדפוסים הקודמים, כגון הקדמת מבוא שערים, הקדמות תלמידי מהרש"ל ועוד. לאחריו הקדמת ר' ישעיה נתן פרייליך ובה בירורים ביבליוגרפיים וטכסטואלים מאלפים. בהקדמה גם עניינים אישיים, כגון שזכה להתרת הוראה מאת הגאונים המפורסמים מראדמישלא, ממאד ומווייצן.

עם הסכמות ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' שמואל ענגיל אב"ד ראדמישלא, בעל חפץ חיים (בחתומת ר' מרדכי סענדר אחד מעורר [מעושי רצון] קדשו), ר' יוסף צבי דושינסקי אב"ד חוסט.

חלק ב: סימנים לח — צב. [2], פד דף.

עם הסכמות ר' חיים יצחק ירוחם אב"ד אלטשטאדט, ר' שמעון עהרנפעלד אב"ד מיהאלעוויץ, ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג.

בעיר סומבאטהעלי שימש כראב"ד ר' גבריאל ב"ר שמעון שלמה בן ציון גשטטנר. מצאצאי בעל פנים מאירות. תלמיד ר' שמואל רוזנברג באונסדורף, בעל קרן לדוד ור' עקיבא סופר. חתן ר' מאיר אלעזר ראפאפורט-הארטשטיין מאוהעל. בזיווג שני חתן ר' אברהם יוסף גרינוואלד אב"ד אונגוואר. לאחר נשואיו עסק במסחר. משנת תרצ"ד דיין (אחר כך ראב"ד) בסומבאטהעלי. נספה בשואה ביום יג אלול תש"ד.

ספר שפתי גבריאל שני חלקים. ח"א על התורה, ח"ב על מסכתות אשר השאיר אחריו ברכה הגאון הגדול... מו"ה גבריאל

געשטעטנער זצ"ל הראב"ד ור"מ דק"ק סאמבאטהעלי יע"א. יצא לאור ע"י ב"א ותלמידו שמעון שלמה בן ציון געשטעטנער... ברוקלין תשכ"ג. [16], רסח, [4] עמ'.

עד עמ' קצא על התורה ומועדים. משם ואילך חידושים על הש"ס בסדר המסכתות. עם הסכמת ר' לוי יצחק גרינוואלד אב"ד צעהלים בברוקלין.

מחכמי סומבאטהעלי היה גם ר' שלמה יהודה ב"ר מאיר אשר שווארץ. לא ידוע לנו אם שימש בה בהוראה או יושב בה כתלמיד חכם פרטי. נולד בבודאפשט והיה מתלמידי ר' ישראל וועלץ וכן תלמיד ר' עקיבא סופר בפרסבורג. חתן ר' דניאל בוכינגר בסומבאטהעלי. אין בידנו מידע על גורלו בשנות השואה.

ספר אבני שיש על התורה ועל המועדים בדרך אגדה וגם בדרך פלפול על סוגיא דחזקה דהשתא קידושין ע"ט וב"ב קנ"ג... חברתיו הק' שלמה יודא שווארטץ מילידי ב"פ יע"א יושב בשבת תחכמוני בק"ק שטיינאמאנער [סומבאטהעלי] יע"א. בודאפעסט תרצ"ז. [6], נח עמ'.

עם הסכמות ר' מרדכי מאיר בנעט אב"ד שטיינאמאנער, רבותיו: ר' עקיבא סופר אב"ד פרעסבורג, ר' ישראל וועלץ דומ"ץ פעסט.

בעיירה סעמיהאלי שימש ברבנות אחד מגדולי הרבנים ומעמודי ההוראה של הדור: ר' שמעון ב"ר יהודה גרינפלד. אביו היה רבה של סעמיהאלי. לפני הבר מצוה למד בשיבת מהר"ם שיק. אך היה בעיקר תלמיד אביו. נשא אשה ממונקאטש ונתמנה בה דיין. משנת תרס"ז ממלא מקום אביו בסעמיהאלי. החזיק בה ישיבה גדולה. נפטר ביום יט שבט תר"ץ (1930).

ספר שו"ת מהרש"ג חלק ראשון חאו"ח ויו"ד מאת הרב הגאון הגדול וכו' מו"ה שמעון גרינפעלד זצ"ל שהי' אבדק"ק בידסענטמיהאלי יצ"ו... אשר השיב לשואליו... והרביץ תורה ברכים והעמיד תלמידים לאלפים... ווראנוב תרצ"א 1931. [4], קטז, [2] דף.

חלק אורח חיים כולל 10 סימנים, חלק יורה דעה כולל 10 סימנים.

ספר שו"ת מהרש"ג חלק שני על או"ח ויו"ד וחלק א על חו"מ ואבהע"ז... יו"ל ע"י תלמידו ובן אחיו... מרדכי גרינפעלד ראב"ד קהל יראים "קהל ישראל" ווינה יע"א. ירושלים תשכ"א. 16, שלג, [3] עמ'.

כולל רנב סימנים. מעמ' שיג ואילך (עם שער מיוחד): קונטרס קול יהודא מהגאון הק' מוהר"ר יהודא גרינפעלד זצ"ל אבי המחבר שו"ת מהרש"ג. קונטרס "קול יהודא" כולל כז סימנים. הרבנים הנזכרים בשני הכרכים: ר' בן ציון בלום אב"ד סארוואש, ר' יודל הכהן רובין דומ"ץ מיהאליפאלווא, גיסו ר' ישעיה פולאק אב"ד וואדקערט, ר' מאיר שפיטץ בפעהערדיארמאט (אח"כ אב"ד ביסטריץ), ר' נתן צבי בריסק אב"ד טשעקע, ר' אליעזר מאיר שיפמאן אב"ד ניר לוגאש, ר' שמואל ראזענבערג אב"ד אונסדארף, ר' חיים צבי עהרענרייך דומ"ץ מאד, ר' יהודה ליב וויינבערגער אב"ד נוגרעשד, ר' אלכסנדר זושא שיק דומ"ץ סילאדי פיר, ר' יוסף שלמה רייניץ אב"ד הספרדים במישקאלץ, ר' יחזקאל פאנעט אב"ד דעש, ר' ישכר שלמה טייכטאל בביסערמין (אח"כ רב בפשיטאן), ר' שלום אליעזר האלברשטאם אדמו"ר בראצפערטא, ר' יוסף שווארץ עורך "וילקט יוסף", ר' שמואל זנוויל כהנא דומ"ץ מונקאטש, ר' אברהם יהודה הכהן שווארץ אב"ד מאראשהעוויז, ר' זאב וואלף טירנויער בשימלוי, ר' אהרן גד כ"ץ באטארטש (אח"כ אב"ד נימוזשא), ר' יוסף קרויז שו"ב ודומ"ץ בסאמאטאר, אחיו ר' שלמה גרינפעלד, ר' אברהם אויסשפיטץ בדעש, ר' אליעזר פריעד דומ"ץ נוגרעשד, ר' יצחק אייזיק ווייס האדמו"ר מספינקא, ר' אהרן צבי קעסטנבוים מורה ודאין בטעגלאש, ר' ברוך וויזנער דומ"ץ באטיא, ר' משה שמואל גלאזנער אב"ד קלויזענבורג, ר' חיים שווארטץ דומ"ץ פעטראוואסעלא, בן אחותו ר' שמעיה לעוו בארישאר (אח"כ אב"ד סעקעלי-קערעסטור), ר' זאב צבי הכהן קליין אב"ד אייזענשטאדט, ר' פנחס הכהן שטיינער אב"ד אילאק, תלמידו ר' יואל כ"ץ בניגערעשד (אח"כ אב"ד ערדאד), ר' יהושע הערץ ראזנער אב"ד טערצאל, ר' משה דוד עסטרייכער אב"ד טשימפא, בנו ר' מרדכי גרינפעלד בישוב סווידינק, ר' שמואל זנוויל ווייס דומ"ץ ווערבווי, ר' עקיבא גלאזנער אב"ד טשיק סערעדא, ר' אליה רייך דומ"ץ טירנוי, ר' יקותיאל

געשטעטנער זצ"ל הראב"ד ור"מ דק"ק
סאמבאטהעלי יע"א. יצא לאור ע"י ב"א
ותלמידו שמעון שלמה בן ציון געשטעטנער...
ברוקלין תשכ"ג. [16], רסח, [4] עמ'.

עד עמ' קצא על התורה ומועדים. משם ואילך
חידושים על הש"ס בסדר המסכתות. עם הסכמת ר'
לוי יצחק גרינוואלד אב"ד צעהלים בברוקלין.

מחכמי סומבאטהעלי היה גם ר' שלמה יהודה ב"ר
מאיר אשר שווארץ. לא ידוע לנו אם שימש בה
בהוראה או ישב בה כתלמיד חכם פרטי. נולד
בבודאפשט והיה מתלמידי ר' ישראל וועלץ וכן
תלמיד ר' עקיבא סופר בפרסבורג. חתן ר' דניאל
בוכינגר בסומבאטהעלי. אין בידנו מידע על גורלו
בשנות השואה.

ספר אבני שיש על התורה ועל המועדים בדרך
אגדה וגם בדרך פלפול על סוגיא דחזקה דהשתא
קידושין ע"ט וב"ב קנ"ג... חברתיו הק' שלמה
יודא שווארץ מילידי ב"פ יע"א יושב בשבת
תחכמוני בק"ק שטיינאמאנגער [סומבאטהעלי]
יע"א. בודאפעסט תרצ"ז. [6], נח עמ'.

עם הסכמות ר' מרדכי מאיר בנעט אב"ד
שטיינאמאנגער, רבותיו: ר' עקיבא סופר אב"ד
פרעסבורג, ר' ישראל וועלץ דומ"צ פעסט.

בעיירה סעמיהאלי שימש ברבנות אחד מגדולי
הרבנים ומעמודי ההוראה של הדור: ר' שמעון ב"ר
יהודה גרינפלד. אביו היה רבה של סעמיהאלי. לפני
הבר מצוה למד בישיבת מהר"ם שיק. אך היה בעיקר
תלמיד אביו. נשא אשה ממונקאטש ונתמנה בה דיין.
משנת תרס"ז ממלא מקום אביו בסעמיהאלי. החזיק
בה ישיבה גדולה. נפטר ביום יט שבט תר"ץ (1930).

ספר שו"ת מהרש"ג חלק ראשון חאו"ח ויו"ד
מאת הרב הגאון הגדול וכו' מו"ה שמעון
גרינפעלד זצ"ל שה"י אבדק"ק בידסענטמיהאלי
יצי"ו... אשר השיב לשואליו... והרביץ תורה
ברבים והעמיד תלמידים לאלפים... ווראנוב
תרצ"א 1931. [4], קטז, [2] דף.

חלק אורח חיים כולל 10 סימנים, חלק יורה
דעה כולל 6 סימנים.

ספר שו"ת מהרש"ג חלק שני על או"ח ויו"ד
וחלק א על חו"מ ואבהע"ז... יו"ל ע"י תלמידו
ובן אחיו... מרדכי גרינפעלד ראב"ד קהל
יראים "קהל ישראל" ווינה יע"א. ירושלים
תשכ"א. 16, שלג, [3] עמ'.

כולל רנב סימנים. מעמ' שיג ואילך (עם שער
מיוחד): קונטרס קול יהודא מהגאון הק' מוהר"ר
יהודא גרינפעלד זצ"ל אבי המחבר שו"ת מהרש"ג.
קונטרס "קול יהודא" כולל 10 סימנים. הרבנים
הנזכרים בשני הכרכים: ר' בן ציון בלום אב"ד
סארוואש, ר' יודל הכהן רובין דומ"ץ
מיהאליפאלווא, גיסו ר' ישעיה פולאק אב"ד
וואדקערט, ר' מאיר שפיטץ בפעהערדיארמאט (אח"כ
אב"ד ביסטריץ), ר' נתן צבי בריסק אב"ד טשעקע, ר'
אליעזר מאיר שיפמאן אב"ד ניר לוגאש, ר' שמואל
ראזענבערג אב"ד אונסדארף, ר' חיים צבי עהרענרייך
דומ"ץ מאד, ר' יהודה ליב וויינבערגער אב"ד
ניגרעשד, ר' אלכסנדר זושא שיק דומ"ץ סילאדי פיר,
ר' יוסף שלמה רייניץ אב"ד הספרדים במישקאלץ, ר'
יחזקאל פאנעט אב"ד דעש, ר' ישכר שלמה טייכטאל
בביסערמין (אח"כ רב בפשיטיאן), ר' שלום אליעזר
האלברשטאם אדמו"ר בראצפערטא, ר' יוסף שווארץ
עורך "וילקט יוסף", ר' שמואל זנוויל כהנא דומ"ץ
מונקאטש, ר' אברהם יהודה הכהן שווארץ אב"ד
מאראשהעוויז, ר' זאב וואלף טירנויער בשימלוי, ר'
אהרן גד כ"ץ באטארטש (אח"כ אב"ד נימוזשא), ר'
יוסף קרויז שו"ב ודומ"ץ בסאמאטאר, אחיו ר'
שלמה גרינפעלד, ר' אברהם אויסשפיטץ בדעש, ר'
אליעזר פריעד דומ"ץ ניגרעשד, ר' יצחק אייזיק ווייס
האדמו"ר מספינקא, ר' אהרן צבי קעסטנבוים מורה
ודאין בטעגלאש, ר' ברוך וויזנער דומ"ץ באטיא, ר'
משה שמואל גלאזנער אב"ד קלויזענבורג, ר' חיים
שווארץ דומ"ץ פעטראוואסעלא, בן אחותו ר'
שמעיה לעוו בארישאר (אח"כ אב"ד סעקעלי-
קערעסטור), ר' זאב צבי הכהן קליין אב"ד
אייזענשטאדט, ר' פנחס הכהן שטיינער אב"ד אילאק,
תלמידו ר' יואל כ"ץ בניגרעשד (אח"כ אב"ד
ערדאד), ר' יהושע הערץ ראזנער אב"ד טערצאל, ר'
משה דוד עסטרייכער אב"ד טשימפא, בנו ר' מרדכי
גרינפעלד בישוב סווידיניק, ר' שמואל זנוויל ווייס
דומ"ץ ווערבו, ר' עקיבא גלאזנער אב"ד טשיק
סערעדא, ר' אליה רייך דומ"ץ טירנוי, ר' יקותיאל

יהודה היילפרין אב"ד ערדאד (כעת אב"ד נאנאש), ר' אהרן ישעיה פיש אב"ד האדאס, ר' שמואל גראס (כעת רב בקראלי), ר' אשר אנשיל יונגרייז אב"ד דיענדיש, ר' שלום סופר אב"ד ברעזנא, ר' אהרן כהנא אב"ד ספינקא, ר' ישראל גרינפעלד דומ"ץ סערענטש, ר' יעקב צבי וואלדמאן דומ"ץ טאפאריב, ר' צבי קינסטליכער דומ"ץ באנפי הוניאד, ר' ישראל וועלץ רב טיניע, ר' ישעיה נתן פרייליך שו"ב ומו"צ סאבאדקא, ר' ישראל חיים סאמעט בקליינווארדיין, ר' יעקב צבי כ"ץ סאבאסלוי, ר' יחיאל מיכל הכהן פריעד אב"ד אויוואראש, ר' חיים אורי פ"מ בביסערמין כעת דומ"ץ קערעסטור, ר' זאב וואלף ציטראן אב"ד ה' דאראג, ר' מנחם מענדל אב"ד פאלגאר, ר' יעקב שרגא סגל דומ"ץ נויגראד-בערצעל, ר' מרדכי לענאראוויטש אב"ד קעמעטש, תלמידו ר' נפתלי הירצקא שו"ב ומו"ץ דעמעטשער, ר' יצחק טיגערמאן אב"ד ט"ליק (כעת אב"ד בעקעשטשאבא), ר' שמואל גאטליעב אב"ד טאלטשווא, ר' יהושע פנחס וויינבערגער בן הרב ממארגרעטען, ר' שלמה ברוך פראגער אב"ד פעטראוואסעלא, ר' דוד יעקב אב"ד דאדא, ר' אברהם איינהארן דומ"ץ שטיינעמאנגער, ר' חיים יהודה דייטש דומ"ץ מאקאווע, ר' שאלתיאל אייזיק דומ"ץ פעלעדיהאזא, ר' משה נתן הלוי יונגרייז אב"ד טאקאי, ר' יעקב יוסף שו"ב ומו"ץ בישוב עטשער, ר' בן ציון שעכטער שו"ב ודומ"ץ בישטינע, ר' שמשון אלטמאן אב"ד סענדרא, ר' חיים מרדכי יעקב גאטליעב אב"ד הספרדים במישקאלץ, ר' יעקב יחזקיה דאנאט אב"ד אנאד, ר' יצחק צבי סופר אב"ד טעמעשוואר, ר' ישראל אברהם אלטער לאנדא אב"ד עדעלין, ר' שמואל מאיר הכהן האלענדער דומ"ץ טשערנאוויץ, בן אחותו ר' משה מרדכי פאלאק אב"ד וואדקערט, ר' מרדכי יהודה לעוו אב"ד אינטערדאס, אביו ר' יהודה גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי, ר' משה גרינוואלד אב"ד קליינווארדיין, ר' יוסף יוזפא ראזענבערג אב"ד פ' לאדאן, ר' שמואל דוד הלוי יונגרייז אב"ד פ' דיארמאט, חתנו ר' שלמה אליעזר הלוי ראטענבערג רב בקליינווארדיין ואח"כ בסעמיהאלי, ר' יצחק צבי לעבאוויטש אב"ד טשאפ, ר' ישראל פריינד אב"ד סאסרעגן, ר' אשר אנשיל כ"ץ אב"ד עד"י בסערדאהעלי, ר' משה סופר דומ"ץ ערלוי, ר' יעקב יוסף הלוי יונגרייז אב"ד ניר מאדע, ר' יצחק אייזיק פרידמאן אב"ד נירעדהאזא, ר' אברהם סופר אב"ד קורפו.

ספר זהב שבא על סדר בראשית, שמות, ויקרא...

יצא לאור ע"י בן המחבר. ווראנוב (תרצ"ג). [2], ח עמ', קיב דף.

בהקדמת בן המחבר, ר' מרדכי גרינפעלד, משבחי המחבר, דרכי לימודיו ועבודתו בקודש. בסוף הספר (מרף צח ע"ב) חידושים בסוגיא דזה וזה גורם.

רבה האחרון של העיירה סענדרא, ר' אפרים ב"ר שלמה רוזנפלד, נולד בשנת תרמ"ה (1885) בכפר פאיייע, שבו שימש אביו שוחט. אביו היה תלמיד בעל ייטב לב. ר' אפרים למד בישיבות ר' יצחק צבי יונגרייז אב"ד ניר מעדיעש (אח"כ אב"ד קאשוו), ר' יהודה גרינוואלד אב"ד ניר-וואיא. רבו המובהק היה בעל ערוגת הבשם, בישיבתו למד שמונה שנים. חתן ר' משה פארהאנד דומ"ץ נייטרא ואח"כ אב"ד מאקאווא. בעיר זו ישב יח שנים (תרע"ג—תרצ"א) כדיין ועזר לחותנו בניהול הישיבה. בסוף שנת תרצ"א (1931) נבחר לאב"ד סענדרא והחזיק בה ישיבה. עלה על המוקד ביום כג סיון תש"ד.

ספר עץ אפרים על התורה ודרשות ושו"ת... אשר השאיר אחריו ברכה הרב הגאון הצדיק... מו"ה אפרים ראזענפעלד זצוק"ל הי"ד אב"ד ור"מ ק"ק סענדרא יצ"ו ומלפנים דומ"ץ ור"מ דקה"י מאקאווא יצ"ו. הוצאתו לאור בחמלת ה' עלי חנניא יו"ט ליפא ראזענפעלד בן המחבר, ברוקלין נ.י. יצ"ו. ירושלם תשמ"ז. [14], יא, קלג עמ'.

בראש הספר הסכמת ר' לוי יצחק גרינוואלד ו"מכתב התעוררות" מאת חתן המחבר ר' משה נתן נטע לעמבערגער מקרית אתא; "מכתב עוז" מאחי המחבר ר' אהרן ראזענפעלד מלפנים רב בעיה"ק יצ"ו וכעת בקרית יואל מאנרא. בהקדמת בן המחבר (יא עמ' הראשונים) תולדות המחבר.

עד עמ' סד דברי אגדה ודרוש בסדר הפרשיות (ובכללם דברי דרוש ליומי דהילולא של ר' שלמה זלמן אולמאן בעל יריעות שלמה, בעל קדושת יום טוב ור' צבי הירש פרידמאן מליסקא). מעמ' סו ואילך (עם שער חלקי) חלק ההלכה הכולל כח סימנים, חידושים על סוגיות שונות וארבע תשובות. שתי תשובות נוספות מבן המחבר, ר' יוסף אהרן רוזנפלד רב בביקני.

בסוף הספר נדפס: ספר חיי משה מאת חותנו ר' משה פארהאנד אב"ד מאקאווא (ראה לעיל בערכו).

ישב אביו, שהיה סוחר יין ותלמיד חכם ידוע. תלמיד ר' מאזעס חיים ליטש-רוזנבוים בקליינווארדיין, ר' שמואל רוזנברג באונסדורף ור' עקיבא סופר בפרסבורג. חתן ר' פנחס הלוי ביליצר אב"ד סערענטש. משנת תרע"ד ממלא מקום חותנו ברבנות סערענטש. בשנת ת"ש היגר לארצות הברית ושימש רב בניו יורק ובה נפטר בשנת תש"ך (1960) לערך.

ספר שאלות ותשובות חלק לוי על או"ח ויו"ד, כולל שו"ת ופולפולים להלכה אשר חנן ה' אותי הקטן והצעיר מנחם סג"ל פאללאק אבדק"ק סערענטש והגליל. מישקאלץ תרצ"ד 1934. [1], ה, מג, קלא דף.

בהקדמת המחבר תכנית פעולה להטיב מצב הדת במדינה עלי-ידי ייסוד חברה "מחזיקי הדת". מג הדפים הראשונים כוללים: חסד לאברהם, דרושים באגדה. חלק או"ח כולל רג סימנים, חלק יו"ד קלח סימנים. שמות השואלים נשמטו. עם הסכמות ר' שמואל ענגל אב"ד ראדמישלא ורבותיו ר' מאזעס חיים ליטש-ראזענבוים אב"ד קליינווארדיין ור' עקיבא סופר אב"ד פרסבורג.

ספר עיון מנחם על אגדות הש"ס חלק ראשון מאתי הק' מנחם סג"ל פאללאק רב דחברה בחורים א"א [אנשי אונגארן] מלפנים רב דק"ק סערענטש וחברה אהבת ישורון נ.י. ... ניו יורק [תש"ח].

רק על מסכת ברכות וסדר מועד.

ספר חידושי ושאלות ותשובות חלק לוי מאת הגאון המפורסם מוהר"ר מנחם סגל פאללאק זלה"ה... יוצא ע"י חתנו יהודה לעמבערגר. ברוקלין תשכ"ח. [15], ערב, [8] עמ'.

בהקדמת ר' יהודה לעמבערגר מתולדות המחבר ושבחיו באריכות. כולל חידושים על מסכתות ברכות, שבת, פסחים, ביצה, מגילה. בתוך הספר שאלות ותשובות להלכה. שמות השואלים נשמטו.

מחבר נוסף שהתגורר בעיר סערענטש: ר' יהודה יחיאל ב"ר אברהם ק"ק. נולד בעיר פעהער-גארמאט. תלמיד ר' שמואל דוד הלוי יונגרייז. שוחט מומחה, שהחל לעסוק במלאכת הקודש בשנת תרמ"ט, תחילה בעיר דומבראד ואחר כך שנים רבות בסערענטש. נפטר ביום ט אדר תר"ץ (1930).

בעיירה סענפעטער היה הרב האחרון ר' משה חיים ב"ר יהושע זעליג גרינפלד. נולד ביום כח תמוז תרמ"ח בכפר ווארגעדי. אביו היה תלמיד חכם שעסק במסחר. תלמיד ר' עקיבא סופר בפרסבורג. חתן ר' חיים פריד אב"ד סענפעטער. משנת תרפ"ג ממלא מקום חותנו ברבנות סענפעטער. עלה על המוקד ביום כב סיון תש"ד.

ספר חיים ברצונו חלק ראשון שאלות ותשובות אשר השאיר אחריו ברכה הגאון הקדוש... רבי משה חיים גרינפעלד זלה"ה הי"ד האב"ד ור"מ דק"ק סענפעטער עלה על מוקד אושוויץ עם קהל עדתו עקה"ש ביום כ"ב סיון שנת תש"ד לפ"ק. סודר והוכן לדפוס ע"י ב"ג ותלמידו חיים בהר"י קרויס. ירושלים תשמ"ב. כ, רלח עמ'.

בראש הספר תולדות המחבר מאת בן גיסו ר' חיים קרויס. כולל פד סימנים. הרבנים הנזכרים: ר' דוד מאשקאוויטש (אח"כ אב"ד באניהאד ומישקאלץ), ר' שמשון נייפעלד ראב"ד מישקאלץ, ר' שמואל גרינוואלד ראב"ד סאלאש, ר' לוי יצחק גרינוואלד אב"ד ווישק, ר' פרץ טוביה שטיין אב"ד ד' דיאר, ר' ישראל אברהם אלטר לאנדוי אב"ד עדעלין, ר' שלום קרויז אב"ד ש' אודווארי, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' שמשון אלטמאן אב"ד סענדרא, דודו ר' אפרים בנימין גרינפעלד אב"ד רימאסעטש, ר' חיים יהודה טייטלבוים אב"ד פוטנאק, ר' אהרן פרעסבורגער אב"ד באניהאד, ר' יחיאל הירש אב"ד ערדאטעלעק, ר' שמואל בנימין הלוי יונגרייז אב"ד פילעק, ר' אשר אנשיל יונגרייז אב"ד דיאנדאש, ר' חיים מרדכי יעקב גאטליעב אב"ד מישקאלץ, הב' יוחנן סופר (כיום ראש ישיבת ערלוי בירושלים), אביו ר' יהושע זעליג גרינפעלד.

ספר חיים ברצונו על התורה ומועדים אשר השאיר אחריו ברכה הגאון... רבי משה חיים גרינפעלד... סודר והו"ל ע"י ב"ג ותלמידו חיים בהר"י זצוק"ל הי"ד קרויס... בני ברק תשמ"ה. עג — קמב עמ'.

נדפס בתוך ספר אות חיים מאת המו"ל ר' חיים קרויס.

בעיר סערענטש שימש ברבנות ר' מנחם ב"ר אברהם הלוי פולאק. נולד בשנת תר"ן בקליינווארדיין, בה

בעיירה סענפעטער היה הרב האחרון ר' משה חיים ב"ר יהושע זעליג גרינפלד. נולד ביום כח תמוז תרמ"ח בכפר ווארגעדי. אביו היה תלמיד חכם שעסק במסחר. תלמיד ר' עקיבא סופר בפרסבורג. חתן ר' חיים פריד אב"ד סענפעטער. משנת תרפ"ג ממלא מקום חותנו ברבנות סענפעטער. עלה על המוקד ביום כב סיון תש"ד.

ספר חיים ברצונו חלק ראשון שאלות ותשובות אשר השאיר אחריו ברכה הגאון הקדוש... רבי משה חיים גרינפעלד זלה"ה הי"ד האב"ד ור"מ דק"ק סענפעטער עלה על מוקד אושוויץ עם קהל עדתו עקה"ש ביום כ"ב סיון שנת תש"ד לפ"ק. סודר והוכן לדפוס ע"י ב"ג ותלמידו חיים בהר"י קרויס. ירושלים תשמ"ב. כ, רלח עמ'.

בראש הספר תולדות המחבר מאת בן גיסו ר' חיים קרויס. כולל פד סימנים. הרבנים הנזכרים: ר' דוד מאשקאוויטש (אח"כ אב"ד באניהאד ומישקאלץ), ר' שמשון נייפעלד ראב"ד מישקאלץ, ר' שמואל גרינוואלד ראב"ד סאלאש, ר' לוי יצחק גרינוואלד אב"ד ווישק, ר' פרץ טוביה שטיין אב"ד ד' דיאר, ר' ישראל אברהם אלטר לאנדוי אב"ד עדעלין, ר' שלום קרויז אב"ד ש' אודווארי, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' שמשון אלטמאן אב"ד סענדרא, דודו ר' אפרים בנימין גרינפעלד אב"ד רימאסעטש, ר' חיים יהודה טייטלבוים אב"ד פוטנאק, ר' אהרן פרעסבורגער אב"ד באניהאד, ר' יחיאל הירש אב"ד ערדאטעלעק, ר' שמואל בנימין הלוי יונגרייז אב"ד פילעק, ר' אשר אנשיל יונגרייז אב"ד דיאנדאש, ר' חיים מרדכי יעקב גאטליעב אב"ד מישקאלץ, הב' יוחנן סופר (כיום ראש ישיבת ערלוי בירושלים), אביו ר' יהושע זעליג גרינפעלד.

ספר חיים ברצונו על התורה ומועדים אשר השאיר אחריו ברכה הגאון... רבי משה חיים גרינפעלד... סודר והו"ל ע"י ב"ג ותלמידו חיים בהר"י זצוק"ל הי"ד קרויס... בני ברק תשמ"ה. עג — קמב עמ'.

נדפס בתוך ספר אות חיים מאת המו"ל ר' חיים קרויס.

בעיר סערענטש שימש ברבנות ר' מנחם ב"ר אברהם הלוי פולאק. נולד בשנת תר"ן בקליינווארדיין, בה

ישב אביו, שהיה סוחר יין ותלמיד חכם ידוע. תלמיד ר' מאזעס חיים ליטש-רוזנבוים בקליינווארדיין, ר' שמואל רוזנברג באונסדורף ור' עקיבא סופר בפרסבורג. חתן ר' פנחס הלוי ביליצר אב"ד סערענטש. משנת תרע"ד ממלא מקום חותנו ברבנות סערענטש. בשנת ת"ש היגר לארצות הברית ושימש רב בניו יורק ובה נפטר בשנת תש"ך (1960) לערך.

ספר שאלות ותשובות חלק לוי על או"ח ויו"ד, כולל שו"ת ופולולים להלכה אשר חנן ה' אותי הקטן והצעיר מנחם סג"ל פאללאק אבדק"ק סערענטש והגליל. מישקאלץ תרצ"ד 1934. [1], ה, מג, קלא דף.

בהקדמת המחבר תכנית פעולה להטיב מצב הדת במדינה על-ידי ייסוד חברה "מחזיקי הדת". מג הדפים הראשונים כוללים: חסד לאברהם, דרושים באגדה. חלק או"ח כולל רג סימנים, חלק יו"ד קלח סימנים. שמות השואלים נשמטו. עם הסכמות ר' שמואל ענגל אב"ד ראדמישלא ורבותיו ר' מאזעס חיים ליטש-ראזענבוים אב"ד קליינווארדיין ור' עקיבא סופר אב"ד פרסבורג.

ספר עיון מנחם על אגדות הש"ס חלק ראשון מאתי הק' מנחם סג"ל פאללאק רב דחברה בחורים א"א [אנשי אונגארן] מלפנים רב דק"ק סערענטש וחברה אהבת ישורון נ"י... ניו יורק [תש"ח].

רק על מסכת ברכות וסדר מועד.

ספר חידושי ושאלות ותשובות חלק לוי מאת הגאון המפורסם מוהר"ר מנחם סגל פאללאק זלה"ה... יוצא ע"י חתנו יהודה לעמבערגר. ברוקלין תשכ"ח. [15], ערב, [8] עמ'.

בהקדמת ר' יהודה לעמבערגר מתולדות המחבר ושבחיו באריכות. כולל חידושים על מסכתות ברכות, שבת, פסחים, ביצה, מגילה. בתוך הספר שאלות ותשובות להלכה. שמות השואלים נשמטו.

מחבר נוסף שהתגורר בעיר סערענטש: ר' יהודה יחיאל ב"ר אברהם רָטְק. נולד בעיר פעהער-ג'ארמאט. תלמיד ר' שמואל דוד הלוי יונגרייז. שוחט מומחה, שהחל לעסוק במלאכת הקודש בשנת תרמ"ט, תחילה בעיר דומבראד ואחר כך שנים רבות בסערענטש. נפטר ביום ט אדר תר"ץ (1930).

ספר בית לחם יהודי על שחיטות ובדיקות. חלק ראשון הנקרא בית השחיטה... אנכי הצעיר ה' ייהל"ם שרש צנון קטן שו"ב וש"ץ פה ק"ק סערענטש יע"א... אנכי המוציא לאור אברהם יהודה בלאאמור מוה"ר יודא יחיאל... רעטעק שו"ב וש"ץ בק"ק נאדי האלאס יע"א. קליינווארדיין תרצ"ד. [6], נב דף.

עם הקדמה ארוכה מאת בן המחבר השוחט ר' אברהם יהודה רעטעק. בסוף הספר תשובה אל המחבר מאת רבו ר' שמואל דוד הלוי יונגרייז מיום א ורא תר"ן. עם הסכמות ר' מנחם סג"ל פאללאק אב"ד סערענטש, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' שאול בראך אב"ד קאשוי, ר' שלמה צוקער אב"ד האלאס, ר' חיים מרדכי יעקב גאטליעב אב"ד מישקאלץ, ר' חיים צבי עהרענרייך אב"ד מאד.

בעיירה עדעלין שימש ברבנות ר' ישראל אברהם אלטר ב"ר שלום לנדא. אביו היה דיין בקהילת וואלאווא שבמאראמארוש. תלמיד ר' יהודה גרינוואלד. חתן הצדיק ר' ישעיה שטיינר מקרסטור. משנת תרפ"א אב"ד עדעלין. נפטר ביום יב שבט תש"ב (1942).

ספר שאלות ותשובות בית ישראל על ארבעה חלקי שלחן ערוך מכבוד קדושת... הרב הגאון האמתי צדיק תמים... מרן ישראל אברהם אלטר לאנדא זצלה"ה רב ואב"ד דק"ק עדעלין והגליל יצ"ו בן... מוה"ר שלום צוק"ל דומ"צ דק"ק וואלאווא וחתן רבינו הקדוש... מרן ישעי' שטיינער האדמו"ר מב' קערעסטיר זיע"א. יצא לאור עולם בהשתדלות ובהתאמצות חתן המחבר אני הק' שלום קרויז אבדק"ק אודווארי והגליל... בואנוס אירס תשי"ד. קעב, [4] דף.

בהקדמת חתן המחבר הנ"ל מתולדות המחבר. כולל קפה סימנים.

ספר שאלות ותשובות בית ישראל... חלק שני... יצא לאור עולם על ידי בנו אני הקטן צבי הירש לאנדא. ברוקלין תשל"ו. קכו עמ'.

כולל סג סימנים. הרבנים הנזכרים בשני החלקים: ר' אליהו יונג בנעווארק, ר' מנחם פאלאק אב"ד

סערענטש, ר' דוד הכהן ניימאן אב"ד ציגאנדע, חתן גיסו ר' מאיר יוסף רובין אדמו"ר בבאדראג קערעסטור, ר' משה קלאפטער נעווארק, נכד גיסו ר' אשר ישעיה רובין בב' קערעסטור, ר' יהודה גאטליעב ראב"ד דקהל ספרדים במישקאלץ, בן אחיו ר' ישראל אפרים פישל לאנדא דומ"ץ קליינווארדיין, גיסו ר' ראובן חיים קליין אב"ד סניגא, ר' חיים יעקב משה קרויז אב"ד מאגענדארף, ר' ישראל חיים סאמעט בקליינווארדיין, חתנו ר' שלום קרויז אב"ד ש' אודווארי, ר' משה חיים גרינפעלד אב"ד סענפעטער, ר' אברהם שווארץ אב"ד ס' וואראהל, ר' חיים אורי פריעדמאן דומ"ץ באדראגקערעסטור, אחיו ר' בנימין זאב לאנדא אב"ד לעגענע-מיהאלי, גיסו ר' אברהם טייכמאן במונקאטש, בנו ר' יצחק יהודה לאנדא בארשא, ר' מנחם יוסף היימליך מורה הוראה במישקאלץ, ר' ישראל וועלץ דומ"ץ בודאפעסט, ר' שמעון סופר אב"ד ערלוי, ר' שמשון נייפעלד ראב"ד מישקאלץ, ר' יצחק ראזענבערג אב"ד האדהאז, ר' שמשון אלטמאן אב"ד סענדרא (כעת אב"ד פאקש), ר' ישראל זאב לעבל דומ"ץ אוהעל, ר' חנניא יו"ט ליפא דייטש דומ"ץ דאבשינא, ר' דוד יהודה פאלאק אב"ד סאוואטא.

עם שו"ת בית ישראל חלק ב נכרך ונדפס:

ספר חידושי מהריא"א על מסכת נדרים, פירושים וביאורים דף על דף ע"ד הגמרא רש"י והר"ן וכו'... ברוקלין תשל"ו. [4], צ, [4] עמ'.

ספר בית ישראל, חידושים וביאורים נפלאים על דרך הפשט דף על דף על מסכת גיטין וקידושין וסוגיות... הוצאתיו לאור עולם... מעצם כתב יד קדשו... הק' ישעי' שלום לאנדא בן מרן המחבר זצלה"ה. ברוקלין תשמ"ב. רלב, [24] עמ'.

מתושבי עדעלין היה החסיד הידוע ר' יהודה ליב ב"ר ישראל אברהם. נולד באונגוואר. נספה בשואה. הוא שם לו למטרה לאסוף את תורתיו של ר' ישראל בעל שם טוב:

מדרש ריב"ש טוב והוא ליקטן! נחמד ונפלא מכל תורתיו ומאמריו הקדושים [של]... רבינו

ספרו הראשון בשם "שיר מעון" נדפס יחד עם ספרי "תורת משה" על התורה (ראה לעיל בפרק ד).

[שאלות ותשובות התעוררות תשובה חלק א]. מונקאטש תרע"ב 1912. קיט דף.

כולל רלג סימנים. גם ספר זה הוצמד לאחד מספרי סבו: חתם סופר שאלות ותשובות חלק שביעי, שהדפיס ר' שמעון סופר.

ספר התעוררות תשובה חלק שני, עניני שאלות ותשובות ופולפולים וביאורים על כמה סוגיות הש"ס. בודאפעשט תרפ"ג. 16, קעו עמ'. כולל קפג סימנים.

ספר התעוררות תשובה חלק שלישי... בודאפעשט תרפ"ח. [4], לב דף. כולל עו סימנים.

ספר התעוררות תשובה חלק רביעי... והגהות על ש"ע אורח חיים ויורה דעה. ובסופו נספח קונטרס שיר מעון על חמשה חומשי תורה. בודאפעסט תרצ"ד. [8], קכח; כד עמ'.

חלק או"ח כולל עג סימנים, יו"ד כג סי', אה"ע יג סי', חו"מ ו סימנים. בכל ארבעת החלקים של ספר התעוררות תשובה נשמטו שמות השואלים. מעמ' מט ואילך הגהות על שו"ע. כד עמ' האחרונים: שיר מעון על התורה.

ספר מוסרי הרמב"ם ז"ל נלקטים מספרו הגדול יד החזקה. מונקאטש תרע"ג. ס דף.

מחולק לשלושים ימי החודש. הספר נדפס בעילום שם המחבר. בהקדמת המחבר נאמר: "ורשות נתונה ממני למי שרוצה לתרגם את הספר הזה בלשון מדינה ומדינה... בתנאי כפול ומכופל שיהא באותיות יהודיות".

גם העיר פאפא זכתה לרב גדול ומחבר פורה: ר' יעקב יחזקיה ב"ר משה גרינוואלד. נולד בשנת תרמ"ב. בעיירה טשארנא. את רוב תורתו קבל מאביו הגאון בעל ערוגת הבשם. חתן דודו ר' ישראל מנחם ברוין אב"ד ברזוביץ. משנת תרס"ט רב בליקוב. לאחר מכן אב"ד צעהלים. לאחר מלחמת העולם הראשונה אב"ד באנפי-הוניאד שבטראנסילוואניה.

ישראל בעל שם טוב... לקטחים... הק' יהודה מכונה ליב אברהם מילדי ק"ק אונגוואר פהק"ק עדעלין יצ"ו. נדפס ע"י השתדלות והתאמצות כבוד אחי... מרדכי אברהם בבית דפוס... קעטשקעמעט תרפ"ז. 119; 112 עמ'.

חלק א הנקרא גם "שביל ישראל" כולל תורות, סיפורים ומכתבים; חלק ב כולל עניינים ע"פ א"ב (מגיע רק עד ערך "זריזות"). עם הסכמות ר' ישראל אברהם אלטר לאנדא אב"ד עדעלין, ר' מרדכי ליב ווינקלער אב"ד מאד, ר' ישעיה זילבערשטיין אב"ד וואיטצען, ר' נפתלי טייטלבוים אב"ד ניר באטור, ר' שלום אליעזר הלברשטאם מראצפערטא, ר' ישראל הגר האדמו"ר מוויז'ניץ בגראסווארדיין.

בעיירה עטשעד שימש ברבנות ר' דוד ב"ר אברהם אהרן טייטלבוים. אביו היה אב"ד קאלבסוב ובן בעל ייטב לב. מראשית המאה אב"ד עטשעד. נספה בשואה.

ספר דברי דוד [על התורה ומועדים] אשר חברתי בעזה"ת... דוד טייטלבוים אב"ד דק"ק נ' עטשעד יצ"ו בן הרב הצדיק מו"ה אברהם אהרן אב"ד דק"ק קאלבסוב בנו של הגאון הקדוש מסיגעט בעל ייטב לב ז"ל. מישקאלץ [תש"ג]. [2], צד דף.

בסוף הספר (מדף פו ואילך) חידושים קצרים על סוגיות בש"ס.

רבה של קהילת ערלוי היה מגדולי הרבנים בהונגריה: ר' שמעון ב"ר אברהם שמואל בנימין סופר. נולד בפרסבורג ביום כח אייר תר"י. למד בישיבת אביו בעל כתב סופר. בשנת תר"ל נשא את בתו של הגביר ר' יצחק פריד מקליינווארדיין (שהיה גם חותן ר' נתנאל פריד בעל "פני מבין"). אשתו נפטרה עליו כעבור שנתיים וילדה לו בת. אחר כך נשא את בתו של ר' חיים שמואל בירנבוים חתן ר' עקיבא איגר. את אשתו זאת גירש ונשא את בתו של ר' זלמן שפיצר חתן החתם סופר. אשתו זו ילדה לו שלושה עשר ילדים. בשנים תרל"ו—תרמ"א ישב בפרסבורג ועסק בהדפסת ספרי החתם סופר והכתב סופר. משנת תרמ"א אב"ד ערלוי ושימש בה ששים ושלוש שנים. הועלה על המוקד באושוויץ ביום כא סיון תש"ד והוא בן 95.